

Bu benim yıldızım

A. Ali Ural 2008.07.27

Bu çocuğun oyuncakları gökte. Bütün çocuklar yere bakarken o göğe bakıyor. Yorgun düşüp gözleri kapanana kadar sayıyor yıldızları. Ve bir gece sarayın bahçesinde oynarken ağabeyinin bakışlarını gökyüzüne fırlatıyor coşkuyla: "Bu benim yıldızım!"

Ağabey çocukça bir telaşla, "Öyle deme!" diye uyarıyor kardeşini, "Bütün yıldızlar Allah'ın!" Küçük ısrar ediyor: "Bu kadar yıldız Allah ne yapsın! Biri benim!" Ağabey ısrar ediyor: "Öyle deme, günah olur!" Babalarına koşuyorlar. Ellerini çocuklarının saçlarına paylaşıyor baba. O anda çocuk olmak istiyor, "Bu benim yıldızım!" diye bağırarak. Sonra babasına koşmak onaylatmak için. "Bu parlak yıldız kardeşinin olsun!" diyor gülümseyerek. Küçük sevinç çığlıkları atmaya başlıyor: "Yıldızımı buldum! Yıldızımı buldum!"

Küçük dedik ama adı "Büyük Bey". Timur'un yıldızı o. Doğumuyla Mardin'i kurtaran çocuk. Mademki Uluğ Bey teşrif etti dünyaya, serbest kalsın zapt edilen şehir. Mademki Timur'un torunu oldu, vergi de ödemesin. Babası varsın Muhammet Tarağay adını koysun. Büyük Bey olacak, herkes ona "Uluğ Bey" desin. Öyle bir Bey olsun ki, bilim dünyasında ondalık kesir usûlünü ilk kullanan Gıyasüddin Cemşit, "Hükümdarların en büyüğü, en adili en merhametlisi, en âlimi, milletlerin sahibi, Arap ve Acem hükümdarlarının efendisi, Doğu ve Batı'nın hükümdarı..." sözleriyle ithaf etsin kitabını ona. Zamanın şairi Sekkâkî huzura çıkıp, "Dünyanın benim gibi bir Türk şairi ve senin gibi âlim bir hükümdar vücuda getirmesi için, felek daha uzun yıllar dönecek," desin. Babası Şahruh Bahadır Mirza'ya öyle hürmetli olsun ki, bir sözünü iki etmesin. Öyle güvenini kazansın ki bey babasının on dokuz yaşında Horasan ve Maverâünnehir hakani olsun. İsraf etmesin, imar etsin ülkesini. Babası ölüp hükümdar olduğunda gümüş paralara onun adını bastırsın. Cuma hutbelerini hükümdar babasının adına okutmaya devam etsin. Allah öyle genişletsin ki ilmini, beş yüz yıl aşılmasın dünyada. 48 takım yıldız ve 1018 yıldızın kataloğunu çıkarsın, 28 yıl çalışıp "Zîc-i Uluğ Bey" adıyla. Kadızade Rûmî, Kâşî ve Ali Kuşçu olsun ilimde yoldaşları. Gökyüzünü avucunun içi gibi bilsin. Öyle kuvvet versin ki yaradan hafızasına, kırk beş yıl sonra çocukluk arkadaşını tanıyabilsin. Yedi kıraat üzere okuyabilsin Kur'ân'ı her gün iki cüz, adaleti çiğneyen Kadî'nın sakalını kessin.

Hükümün onuru adalet. Yalnız "XV. Yüzyılın astronomu" değil Uluğ Bey, âdil hükümdarı da. Semerkant Medresesi'nin başına getirdiği Kadızâde Rûmî'ye danışmadan bir müderrisi görevden aldığı anda bakın neler oluyor. Rûmî medreseyi terk edip evine kapanıyor. Uluğ Bey, Rûmî'nin evine gidip neden derslere girmediyini soruyor. Rûmî, "Biz müderrisliği hiç kimse ile ilişkisi olmayan ve hükümdarlarca azli düşünülmemeyen bir görev sanırdık. Halbuki şimdi hüküm sahiplerinin tasarrufunda olduğunu gördük," diyor. Ve hükümdar özür diliyor tebasından. Söz veriyor, bir daha karışmayacak medreseye. Azlettiği müderrisi iade ediyor görevine. Ah ilim! Ne büyük devlet!

Ah zulüm! Oğuldan babaya geldiğinde ne büyük lânet! O babasını yüceltmmişti, oğlu onu öldürttü. Rüknettin Abdüllatif Mirza, Herat şehrinin valiliğiyle yetinmeyip isyan etti babasına. Baba ile oğlun orduları Ceyhun nehrinin iki yanında saf tuttular. Onların birbirine düştüğünü görenler başkent Semerkant'ta isyan çıkardılar. Uluğ Bey savaşı bırakıp Semerkant'a koştu ordusuyla. İsyanı bastırarak, şehre yeni bir vali atadı: Miranşah Kavçin. Meydanı boş bulan oğul Ceyhun'u geçerek Semerkant yakınlarına kadar ilerledi. İşte o meydanda yenildi Uluğ Bey oğluna. Semerkant'a sığınmak istese de atadığı vali kapıları açmadı. Uluğ Bey Türkistan'a doğru kaçmaya çalıştı esir düşmemek için. Oğul Semerkant'a girip kendini hükümdar ilan etti. Baba oğlunun merhametine sığınmak istedi. Fakat oğul göz yumdu babasının öldürülmesine. Kardeşi Abdülaziz Mirza'ya da

kıydı bir gün başkaldırır, diyerek. Fakat uzun sürmedi hükümdarlığı Rüknettî'nin. Altı ay sonra uçuruldu başı gövdesinden Uluğ Bey Medresesi'nin kapısına. Bu hazin hikâyeyi özetledi Baburnâme iki satırla: "Babasını öldüren padişahlığa yakışmaz. Diyelim ki padişah, altı aydan fazla saltanatı olmaz."

Bu dünyadan Acem yazarlarının diliyle "Eflatun'un bilgisini ve Feridun'un haşmetini şahsında toplamış" bir Uluğ Bey geçti. Eflatun'un kurduğu akademinin kapısında "Buraya matematik bilmeyenler giremez," yazıyordu. Uluğ Bey'in inşa ettirdiği medresenin duvarında ise kendine değil Peygamberine ait bir hüküm vardı: "İlim tahsil etmek erkek ve kadın her Müslüman'a farzdır." **a.ural@zaman.com.tr**

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gözü saatinde bir adam

A. Ali Ural 2008.08.03

Akrep ve yelkovan biri uzun diğeri kısa iki solucan gibi sürünmüyor, iki tay gibi koşuyor zamanın ovasında. Gözü saatinde olan adam, gözleri saatlerinden başka her yerde olanları hayrete düşürüyor. 4.55'te uyanıyor her sabah. İki fincan çay içip yazı masasına oturuyor.

Demirciler örslerinde akkor haline gelmiş cevhere biçim verirken o "örsüm" dediği masasında aklını döğüyor. 7.45'te ayağa kalkıp dolaşmaya başlıyor odasında, beş saatlik dersine gidecek. 7.50'de şapkasını takıyor başına. 7.55'te bastonunu alıyor eline ve tam sekizde arabasına biniyor. İnsanlar ona bakarak ayarlıyor saatlerini. Aynı vakitlerde aynı yerde oluyor gözü saatinde olan adam. Aynı güzergâhlarda yürüyor. Sonraları "Filozof Yolu" adı verilen ağaçlı caddede bir saatlik günlük yürüyüşüne çıktığında komşuları saatlerini 15.30'a ayarlıyorlar. Kırk yıl içinde sadece iki kez bozuyor mutat yürüyüşünü. İki kez sınırı geçip gözden kayboluyor. Bir seferinde Rousseau'nun yeni çıkan kitabını bir an önce görmek, diğerinde Fransız Devrimi'nden haber almak için. Pascal'ın düşünen bir kamışa benzettği bu naif adam, "Darda kalsaydım, en son satacağım şey saatim olurdu!" diyor.

Kant'ın zamana ihtiyacı var. Doğduğu Königsberg'i seksen yıllık ömründe bir kere bile terk etmeyişi bundan. Kant'ın zamana ihtiyacı var. İki kez deneyip evlenemeyişi bundan. Kant'ın zamana ihtiyacı var. Aklın balyozunu kara bir gölge gibi inançların üzerine düşüren "aydınlanmacıların" putlarını, "Kritik der reinen Vernunft- Saf Aklın Eleştirisi"yle un ufak edecek bir zamana ihtiyacı var çünkü. Kant'ın zamana ihtiyacı var. Kavgalarla çalkalanan kanlı bir dünyayı, yüksek hukuk çağına, "Farklı alanlar üzerinde egemen olsalar da yeryüzü tüm insanlarındır," çılgınlığıyla davet edebileceği bir zamana ihtiyacı var onun. Kant'ın zamana ihtiyacı var. Von Hippel, "Der Mann nach der Uhr- Gözü Saatinde Bir Adam" komedisiyle güldürmeye çalışsa da insanları ona, kapalı gözleri açmak için gözünü saatten ayırmamaya ihtiyacı var Kant'ın. Değil mi ki zaman ve mekan eşyayı bize olduğu gibi değil, renkli gözlüklerinden geçirip değiştirerek verir ve biz gözlüğün çerçevesinden dışarı çıkamayız. Değil mi ki ulaşamayız bir türlü eşyanın hakikatine!

Herder, "Onun dili şimdiye dek insan dudaklarından dökülmüş en derin dildir," diye yüceltiyor madem onu. Bakalım derinlik nedir, ne diyor bilgi felsefesinin kurucusu? "Sınır" diyor mesela. Her bilgi alanının ilkeleri olduğundan söz ediyor. Akli, "teorik", "pratik" ve "estetik" olmak üzere üçe, bilgiyi "çözümleyici", "sentetik", "deneyisel", "önsel" olmak üzere dörde ayırıyor. Bilgiyi duyularla aklın kesişme noktasında ararken, her sentetik hükmün ilmî bir bilgi olmadığını söylüyor. "Eğer duyularımız bize hükmümüzün maddesini verirse ve aklımız

da gerekli çimentoyu tedarik ederse bilgi mümkündür," diyor. Aklın sınırlarından söz ediyor, sınırlı aklın kuşatmada yetersiz kalacağından Tanrı'yı ve ruhu. İlhamı önemsiyor bu noktada. İnsan ruhunda gizli gizli çağıldayan o berrak nehri. "Niyet"i temeli olarak görüyor hayatın ve diyor ki: "Dünyada en iyi şey kâr zarar hesabı yapmadan 'iyi irade'ye tâbi olmak, "iyi niyet"i izlemektir. Her insan başkalarından öğrenmeksizin içinde hisseder bu iradeyi. Çıkarınızı düşünmeksizin görevinizi yapınız. Mutluluk budur. Vazifenizin ne olduğunu hissedersiniz içinizde; işte onu yapınız! Bunu yapmak zordur, diyeceksiniz belki, menfaati vazifeye, refahı ahlaka feda etmek... Fakat ancak bu suretle insan hayvanlıktan ayrılır."

Kant altmış dokuz yaşında ve zamana ihtiyacı var. "Din Üstüne Bir Deneme"yi kaleme almalı yaşam bitmeden. "İnanışlar ve törenler, dinin bir deneyi olarak ahlâksal bir mükemmelliğin üstüne çıkmaya kalktı mı, din kaybolmuş demektir. İsa, Tanrı ülkesini yeryüzüne yaklaştırmıştır. Ama yanlış anlaşılmıştır. Ve Tanrı ülkesi yerine, rahiplerin ülkesi kurulmuştur içimizde. İnanışlar ve dinsel törenler, iyi hayatın yerini yeniden almıştır. İnsanlar da dinle bir araya geleceğine, binlerce mezhebe ayrılmıştır," diyerek kızdırmalı Kilise'yi. Kant 71 yaşında ve zamana ihtiyacı var, kanla beslenen kralları kızdırmak için: "Daimi Sulh İçin Taslak"ı kaleme almalı hayat bitmeden. "Amerika kırmızı vahşileriyle Avrupa vahşileri arasındaki fark, birinciler düşmanlarını bazen yerler. İkinciler ise düşmanlarını tebarları arasına sokarlar ve bunları daha geniş istilalarda aletleri olarak kullanırlar."

Kant seksen yaşında. Zamanı bitti. Mezartaşında şu cümleler yazıyor: "İki şey ruhumda hayranlık ve saygı uyandırır. Biri üzerimdeki yıldızlı gökyüzü, diğeri içimdeki ahlâk yasası, hak duygusu!" a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Evimizi arayan postacı

A. Ali Ural 2008.08.10

Her an kapımız çalınabilir. Postacı vazgeçmedi, evimizi arıyor. Beklerken Tefeül yapar gibi rastgele bir kitap çekiyorum raftan. Kapağına bakmadan sararmış sayfaları çevirmeye başlıyorum. Önce karşıma bir avcı çıkıyor. Sırtındaki tüfeğinden anlıyorum.

Ata binmiş, yanında köpeği satırların arasında bir yol arayarak gözden kayboluyor. Onu tekrar görebilmek için elimi alnıma siper yapıp gözlerimi kısıyorum. Eminim ki avcı nişan alırken böyle kısıyor gözlerini. Ateş! Bir keklik döne döne düşüyor gökten. Bir köpek soluyarak koşuyor çalılıklara doğru. Bir okur kirli sarı bir zeminde şu satırlarla karşılaşıyor: "Ata binmiş yanında köpeği bir avcıya benzer insan. Eğer atla köpeği iyi sever ve idare ederse üçü de mesut olur. Ama eğer at istediği yere giderse üçü de bedbaht olurlar. Zira at uzakta bir yeşillik veya su görür gibi olur. Oraya koşar. Ama gördüğü ne ottur ne de su..."

Her an kapımız çalınabilir. Postacı vazgeçmedi evimizi arıyor. Elim hâlâ alnımda. Ateş! Bir cümle döne döne iniyor gökten: "Beden ruhu olgunlaştırma yolunda bir araçtan ibaret olup saadeti arama yollarında bir binektir. İnsan ruhu hayvanlardaki ruhtan iki noktada ayrılır. Kavrayış ve iyiyle kötüyü ayırt etme. Hal ve hareketlerine göre üç çeşit varlıktan söz edebiliriz: Ehli hayvanlar, yırtıcı hayvanlar ve melekler. İnsan hal ve hareketlerine göre hayvanlar âlemine veya melekler âlemine ortak olur. Bu üçünden hangisiyle ortaklık yapacağına karar vermekte hürdür." Bu sözler üzerine tetiğe tekrar basacak gücü kendimde bulamıyorum. "Ateş" düştüğü yeri yakıyor. Ortaklarım pençelerini çıkarıyorlar yuvalarından. İşte o an bu satırların sahibini tanımak için kapatıyorum kitabı. Kapakta Kınalızâde Ali Efendi yazıyor.

Her an kapımız çalınabilir. Postacı vazgeçmedi evimizi arıyor. Hayal meyal seçiyorum Ispartalı Kınalızâde'yi. XVI. Yüzyıldan gülümsüyor. Kâh Süleymaniye Medresesi'nde müderris, kâh İstanbul, Edirne, Bursa, Kahire, Şam ve

Halep'te kadı. Tefsir de biliyor felsefe de. Matematik de biliyor edebiyat da. Kâtip Çelebi'ye: "Gerçekleri araştırıp bulan ulu Türk âlimi, dünyaya bir gelenlerdendir," dedirtiyor. Türkçe, Arapça ve Farsça şiir yazacak kadar dile, erdemli bir hayat sürece kadar nefesine hâkim bir şair. Bir eğitimci, çocuğu Tanrı'nın bir armağanı sayan. Bir ahlakçı, "Tashihi ahlak için acele etmek lazımdır," diyen. Yunan filozoflarından Sokrat'a hayran. Gözleri parlayarak anlatıyor: "Filozof Sokrat'a sormuşlar, niçin daima şad ve handansın, zamanın hep sürurla geçiyor? Cevap vermiş: Ben hiçbir şeye gönlümü sımsıkı bağlamam ki onun olmamasından mahzun ve melûl olayım." Şuurlu bir Müslüman o. Felsefedeki derinliğine rağmen kendi ifadesiyle, "Hikmet-i Yunânî'yi hikmet-i îmânîye" tercih etmiyor.

Her an kapımız çalınabilir. Postacı vazgeçmedi evimizi arıyor. Kınalızâde, "Nasıl yaşamalı?" sorusunu, "Erdem ve adaletle!," "Erdem nedir?" sorusunu, "Zekâ, cesaret ve iffetin âhengi!" diyerek cevaplıyor. Sorular ve cevaplar iki yakada gitgide çoğalıyorlar. Sonunda bu iki kıta arasına bir köprü inşa etmek zorunda kalıyor Kınalızâde: "Ahlâk-ı Alâî". Şam'da kadıyken kaleme alıp Suriye Beylerbeyi Ali Paşa'ya ithaf ettiği bu eserinde âile ve devlet ahlâkını iç içe ele alıyor. Eğitimden hiçbir zaman ümidini kesmeyen Ali Efendi, hiçbir karakterin fitrî olmadığını ileri sürerek "Kurdu terbiye etmek boşunadır," inancını reddediyor. "Allah'ın yardımı ile ümidim odur ki, bu kitabım kalplerde öncekilerden daha çok kabul görecektir, olgunluk arayanlara yeni bir elbise giydirecektir," diyerek çıktığı avda çantaları dolu olarak evine dönüyor. Terbiyenin ilk işinin çocuğu olumsuz etkilerden ve kötü ortamlardan korumak olduğunu vurgulayan Kınalızâde, "İnsan mümkünse kendisinden daha iyi varlıklar dünyaya getirmek için evlenmelidir. Evlenip de böyle yapmayan şeytanın kardeşidir!" diyor.

Her an kapımız çalınabilir. Postacı vazgeçmedi evimizi arıyor. Kınalızâde Ali Efendi, zamanın şair ve müzisyenlerinden Nihânî'yi henüz hasetçilerin iftirasıyla padişahı devirmekle suçlanıp idam edilmeden önce şu gazelle davet ediyor yemeğe: "Yanağının ışığı bu gece evimizi aydınlatsa, bu yıkık gönlümüzü coşkun oduna yandırırsa.../ Ey zahit! Saki kadehleri döne dolaşa doldurdukça, biz şarabı ve kadehi bırakmayız./ Ayrılık gecesinde sağ kalırsak şaşılmalıdır, ecel postacısı karanlıkta evimizi bulamaz da ondan. Kimse duymasın, bu gece pencereden gel, yıkık kulübemizi ay gibi aydınlat. Ey Ali! Saçları zincir olanların suçları yoktur, çünkü biz deli gönlümüzü bir türlü tutamayız." **a.ural@zaman.com.tr**

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hakikati hakikat olduğu için sevmek

A. Ali Ural 2008.08.17

Düğüne davetlisiniz. Cevabınızın "Evet" oluşu size bir yol açacak. Fakat yolun açık olması yeterli değil düğünde olabilmek için. Düğüne nasıl gidilmesi gerekiyorsa öyle gitmelisiniz. Bir hazırlığa ihtiyacınız var. Bir düğün elbisesine. Bir hediyeye.

Bir bineğe. Diyelim ki düğün davetini kabul edip ulaştınız düğün evine. Fakat üzerinizde düğüne uygun bir giysi yok. Kapıda karanlıklar içinde kalırsınız. İncil'de geçen (Matta XXII/ 11-13) "Düğün daveti"ni düşünüyordu John Locke. XVII. yüzyılda İngiliz iç savaşının o en kanlı döneminde bile Oxford yine Oxford'du. Retorik, dilbilgisi, etik, geometri, Yunanca ve Arapça derslerinin yanı sıra doğa bilimleri ve tıp da okuyan Locke, deneyle elde edileceğine inandığı bilgi alanları içerisinde İngiliz Felsefesi'nin temellerini arıyordu. "Beyaz siyah değildi, daire üçgen. Ve üç çoktu ikiden." Sezgiydi bu; bilgi edinme gücü sınırlı olan insanın ulaşabileceği en açık ve kesin bilgi. Ona göre bundan daha büyük bir kesinlik isteyen kimse, ne olduğunu bilmediği bir şeyi istiyor demekti. Düğün davetini kabul etmek, ebediyeti istemektir ona göre. Ebediyet düğününe gidebilmek için önce

inanmak gerekiyordu sonra hazırlanmak. Düğün davetini kabul edip düğün elbisesi giymeyen kimse düğüne iştirak edemeyeceği gibi, iman eden fakat imanını iyi davranışlarla süslemeyen kimse de ölümsüzlüğü kazanamayacaktı.

Akıl, evet bir ışıktı o. Tanrı insana hayatını düzenleyebilmesi için akıl nurunu vermiş, aklın üstünde kalan hakikatleri ise vahiyle bildirmişti. İki Tanrı armağanıydı akıl ve vahiy birbirinden ayrılmayan. İnsan her ikisine de muhtaçtı. Locke bir yandan “İlâhî vahiyle şeytanî ayartmaları (diabolical imposture) ayırmamıza yardımcı olacak şey akıldır.” diyerek akıl pusulasını işaret ederken, diğer yandan “Akıl her şeyde son hakim ve rehberimiz olmalıdır. Fakat bununla, Tanrı’nın emrettiği herhangi bir hükmü açıklamada akla başvurmamız ve eğer akılla açıklayamıyorsak onu reddetmemiz gerektiğini değil; vahiy olduğu bildirilen hükmün gerçekten Tanrı’nın bir hükmü olup olmadığını belirlemek için akla başvurmamız gerektiğini kastediyorum.” diyerek bilgi ve algılama gücü arasındaki farka dikkati çekiyordu. İnsanın vahye ihtiyacı vardı zira yetileri sınırlıydı. Tanrı bilgiye ulaşmamız için çeşitli yetiler vermiş, ancak bu yetilere belirli sınırlar çizmişti. Bu yüzden akıl, vahyin bildirdiği bütün hakikatleri izah edemezdi Locke’a göre. Çünkü her ne kadar vahyin bildirdiği hakikatlerin bir kısmını akıl bilebilirse de vahiyden öğrendiğimiz hakikatlerin çoğu aklın üzerindeydi. Her şeyi akılla kavramak isteyenler okyanusu avuçlarına sığdırmaya çalışıyorlardı.

“En geniş zihinlerin bile sığlıkları vardır,” diyor bir bilge çatışma kaçınılmazdı. Dinde bulunmadığı hâlde ona sonradan giren aşırı inanış ve uygulamalar tamamıyla, imanı akla aykırı bir alan olarak kabul etmenin bir sonucuydu. İşte Kilise enternasyonalizminin tarihe bin yıllık terör ve baskı yüklü müdahalesinden söz ediyordu Locke. Bununla yetinmiyor “Two Treatises of Government (1690; Hükümet Üzerine İki İnceleme)”adlı kitabında yasama ve yürütmenin birbirinden ayrılması gerektiğini ileri sürüyor, siyasal erkin meşruluğunu ise iki temel koşula bağlıyordu: a) Siyasal erk yasaya uygun biçimde ele geçirilmelidir, gasp edilmemelidir; b) Siyasal erki elinde tutanlar zora başvurmamalı, kendi kişisel çıkarları için ya da tutkularının gereklerini yerine getirmek için siyasal erkin sağladığı olanaklardan yararlanmanın yollarını seçmemelidirler. Demek ki tehlikeliydi Locke. İngiliz kraliyet polisleri peşine takılmalı, Hollanda’da soluğu almalıydı. Ders verdiği kurumdan kovulmuş ve 84 kişilik hainler listesine dahil edilmiş olarak.

Ah tutkularımız! Onlar değil miydi hakikatten soğutan bizi! Onlar değil miydi Tanrı’yla, kendimizle ve başkalarıyla aramıza engeller koyan! Ne diyor aydınlanma çağının düşünürü: “Tanrı’nın varlığı, aklın bize bildirdiği en açık bir gerçektir ve aklın bildirdiği bu gerçek matematik kesinliğe sahiptir. Fakat tutkuları insana öylesine hakim olur ki, insan Tanrı’nın var olduğu bilgisine ulaşamaz ve vahyin yardımına ihtiyaç duyar.” Ah tutkularımız! Onlar değil miydi firavunlaştıran bizi! Ne diyor aydınlanma çağının düşünürü: “Kendimize karşı nasıl davranılmasını istiyorsak başkalarına öyle davranmalıyız.” Fakat yetinmiyor bu cümleyle. Bu davranışın değerini Tanrı hoşnutluğu şartına bağlıyor. Ölmeden bir yıl önce Ant Collins’e yazdığı mektupta insanlığın gelişimini ve erdemi şu ilkeye bağladığı gibi: “Hakikati hakikat olduğu için sevmek.” **a.ural@zaman.com.tr**

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

O’nu sevdiğimi sanmıştım

A. Ali Ural 2008.08.24

Uçmak ne ki, yerde leş arıyorsa gözler! İşte akbabalar da uçuyor gökte kara lekeler bırakarak. Var mı uçabilen kalbinin üstünde! Tayy-ı mekân edene itibar ediyorlar ne tuhaf! Ya su üstünde yürüyenlere ne demeli; balıkları

denizde yürütmüyor mu Allah!

Var mı yürüyebilen kalbinin üzerinde! Ah kolay mı O'na ulaşmak! 1200 sene önce bir derviş aşkın yağdığı bir sahrada soruyor Rabbine: "Nasıl ulaşırım Sana!" Cevap bir mızrak gibi saplanıyor göğsüne: "Nefsini bırak!" O nefis ki, üç sınıf insanla Rabbi arasına kalın perdeler geriyor: "Zühdüyle kendini aldatan zâhid, ibadetiyle başkalarını hor gören âbid, ilmiyle oyalanıp haktan kopan âlim!" Ah her hastalığa deva buldum da, şifa bulmadı nefsim! Otuz sene halatın bir ucundan o, bir ucundan ben çektim! Cehennemle cennet arasındaki bu yarış sürerken, sarsılan ellerimden kan damlattım ben. Sonunda bir örsün üstüne serdim de nefsimi on iki sene dövdüm çekiçe kıvılcımlar saçarak. Ve bir gün gömleğinden sıyrılan bir yılan gibi, buruş buruş benliğimi bıraktım rüzgârlara. Akbabalar başka diyarlara uçtu. Nasihat istedi benden bir adam. O gün sadece iki kelime, iki safkan Arap atı gibi fırladı ağızımdan: "Göğe bak!"

Horasan şehrinin Bistam beldesinden Bâyezîd-i Bistâmî, 103 üstadın eleğinden geçti yedi deryayı bir yudumda içebilmek için. Devir ilk mutasavvıfların devriydi ve Yahya b. Muâz haber gönderdi Bistâmî'ye, "Burada biri var, sevgi kadehinden öylesine içti ki bir daha susamadı." Bistâmî, habere haberle karşılık verdi: "Burada bulunanlardan biri de yedi deryayı bir yudumda içtiği halde hâlâ dudaklarını açarak 'Daha yok mu?' diye soruyor!" Allah'tan başka her şey bir aldatmacaydı. Hakk'a erdiklerini sananlar yoldaydılar henüz. Varılabilir mi O'nun künhüne, O ancak O'nunla biliniyorsa. "Ey sen ki bensin!" demek kimin haddine! Ruhî miracına talip oluyorsa her kim, işte merdivenler: Tevhid, marifet, muhabbet, sekr, fenâ, îsar ve melamet. Bâyezîd-i Bistâmî gibi itiraf etmek gerek: "Binlerce makamı geride bıraktıktan sonra gördüm ki; Allah'ın mânâsında değil lâfzındayım... Aşkın yağdığı bir sahraya açıldım; zemini ıslanmış; burada ayaklar kara batar gibi aşka batmaktadır."

Tek başınayken bile O'nun huzurunda olduğunu düşünerek dizüstü otururdu Bâyezîd-i Bistâmî. Temizdi; ömrü boyunca bir kez sokağa tükürmemişti. Velilik sırrının edebe aykırı davrananlara emanet edilmeyeceğine inandığından, "büyük" diye nitelenen bir zâtı ziyaretten son anda vazgeçmişti. İnsanları, "Allah'ım! Beni cehenneme at ve vücudumu o kadar büyüt ki artık cehennemde başka birine yer kalmasın!" diyecek kadar, hayvanları, Hemedan'dan aldığı hardal tohumlarına karışıp Bistam'a gelen karıncaları Hemedan'a geri götürecek kadar aşkla severdi. Fakat insanların etrafında toplanıp ona iltifat etmelerinden hoşlanmazdı hiç. Bir seferinde onları yanından uzaklaştırabilmek için orucunu bozmak zorunda kalmış, bir başka seferinde insanların gözünde değerini düşürecek sözler sarf etmişti. "Kiminle dost olalım peki?" diye soranlara verdiği cevap şuydu: "Hasta olduğunda seni ziyaret eden, hata yaptığında tövbeni kabul edenle!" Sûretler değil şîretler önemliydi. Kalbi Allah'tan başka her şeyden boşaltmadan nasıl kul olunabilirdi! Nice ibadetler vardı ki, âfetler gizliydi içinde. "Yapılan ibadetlerde öyle âfetler vardır ki, o ibadeti yaptığınızda fazladan bir günah işlemenize gerek kalmaz," derdi Bistâmî.

Kalbini gözleriyle meşgul etmeyen fakat kelimeleriyle sorguya çeken bir dervişti o. Tanıdıkça yeterince tanımadığını, andıkça yeterince anmadığını, sevdikçe yeterince sevmediğini, istedikçe yeterince istemediğini düşünmeye başlamış, "O'nu zikrettiğimi, O'nu bildiğimi, O'nu sevdiğimi ve O'nu istediğimi sanmıştım! Sonunda anladım ki, O'nun kullarını hatırlayışı benim zikrimden fazladır, O'nun kullarını bilişi, benim O'nu bilişimden fazladır, O'nun yarattıklarına olan sevgisi benim O'na olan sevgimden fersah fersah ötededir. Ve O'nun beni isteyişi benim O'nu isteyişimden fazla olduğu içindir ki, ben O'nu sevebildim, O'nun rızasını isteyebildim!" diye feryat etmişti. Ah bir de şaşkınlığı vardı ki kırlangıçlar gibi coşkuyla tavaf ediyordu Kâbe'yi. Hallac'ı, Şiblî'yi, Harakânî'yi, Senâî'yi, Câmî'yi, Attar'ı, İbnü'l-Arabî'yi ve Mevlânâ'yı peşine takıp aşk ülkesine göç ediyordu: "Ben ki sana muhtaç bir kulum ey Rab! O halde seni sevmemde bir gariplik yoktur. Asıl sen hiçbir şeye ihtiyacı olmayan yüceler yücesi bir Melik iken beni seviyorsun ya, işte buna hayret ediyorum!"

a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dört ruhunda iki dünya çarpışıyordu

A. Ali Ural 2008.08.31

Ellerini uzat çocuğum, genç ağaçlar gibi ihtiyar yeryüzüne. Bu elleri görmemiz gerek. Meyvelerin büyüğü dalları unutturdu. Dalları, güneşi ve suyu. Bu boyları bu ince parmaklarla mı kıldın? Bu kubbeleri avucuna bakarak mı astın göğe?

Bu kayaları susuz kalmış bu on kökle mi yarıdın? Ya kelimelerine ne demeli? Yoksa sen bu üç yüz şiiri, taştan kurtulmak için mi yazdın? Oysa hep taşa doğru koşmuştun sen. Üzerine yürüdüğün kayalar üzerine yürümüştü mermer hayaletlere dönüşüp. Sana diyecekleri vardı, şişen damarlarından anlamıştın. Ey balık pazarında ölü balıklarla göz göze gelen çocuk! Ey renkleri Tanrı'nın tezgahından tuvaline taşıyan çırak! Dört ruhunu masaya yatır! Ressam, heykeltıraş, mimar ve şair. Hangisi sensin bak? Ey Floransa Cumhuriyeti'nin yoksul kralı! Rönesans'ın pagan lunaparkında neşelenemeyen çocuk! Ey ölümü, günahı, umutsuzluğu ve yakarışı dört ana renk yapıp, bütün eserlerini bu renklerin tonlarından elde eden simyacı! Ey Michelangelo! Ekleyerek değil eksilterek bütünü arayan üstad!

Ellerini uzat çocuğum, baban yenildi, tüccar olmaz senden, çıraklığa ne dersin Domenico Ghirlandaio'ya. "Şu şehrin zenginlerini kutsal tablolara rüşvet karşılığı yerleştiren kıskanç adam mı?" Öyle deme çırak, Meryem Ana'nın yaşayan bir kontese benzemesinde ne mahzur var! Bir kontun aziz kılığına bürünmesinde. Hem on üç yaşındaki çocuğu kıskanacak değil ya? "Çok ama çok kıskanç!" Demek saklayacak sırlarını parmak kadar çocuktan. Olsun. Freskin sıva kıvamını tutturamasan da, kentin hâkimiyle tanışacaksın orada bir gün. Lorenzo de Medici gülen bir maskeyi cilalarken görecektir seni. Hayranlığını bir cümleyle gizleyecek: "Bu ihtiyarın bütün dişleri tamam!" Kalemini alacaksın bu söz üstüne ve üst çenede iki gedik açacaksın ustalıklarla. Haydi Lorenzo, sen de bir kapı aç mermer dilenen bu çocuğa. Taşla yüz yüze getir. Bir çekiç ver eline, bir çelik burgu; ten renginde bal renginde şakısın. XV. yüzyılda haz uygarlığı kurarken Rönesans, kaçsın balolardan ve pagan ayinlerinden. Zevki günah işlemekte değil günahı reddetmekte arasın. Centaures savaşlarını mermerin üzerinde işlerken, mantıkla duygu gelsin aklına, bir hakem gibi uzatıp ellerini, insanla canavarı kapıştırsın.

Ellerini uzat çocuğum, yarım kalmış eserini tamamlaman gerekiyor ölü bir heykeltıraşın. Bir grup heykeli bu, neşeli ve hareketli çizgiler içeren. İyi ama neden kaçtı neşesi taşın? Neden duruldu mermer denizi? Demek Bolognalı heykeltıraş, Aziz Domingo'nun mezarına heykeller yaparken öldü. Demek daha ağır çizgilerle karşılamalı ölümü. Demek alınacak çok yol var. "Bacchus"ve "Pieta"yı geçip o müthiş "Davud"u beş buçuk metrelik bir kayadan doğurtmak var! Koşsun zıtlıklar, gerilim yaratsın. Düşey-yatay, kadın-erkek, canlı-ölü, giyimli-çıplak. Dört ruhunda iki dünya çarpışsın: Pagan estetiği ve takva. Keskiyle dile getiremediğini kalemle anlatsın Michelangelo. Mermerin damarları donarken şiirin damarları kabarsın: "Tanrım lûtfet de, kendini her yerde bana göster/ İlâhi ışıkların dolup ruhuma, sana yabancı heyecanları silsin/ Yansın yalnız senin aşkınla/ Tanrım feryadımı işit/ Körü körüne saplandığım tutkularımdan koru/ Ölmek üzere olan hislerimi yeniden dirilt, faziletimi kamçıla!"

Ellerini uzat çocuğum, insanları hoşnut etmek kolay değil. İşte içlerinden biri on sekiz ay sonra doğan "Çocuk Kral Musa"ya bakıp, "Burnu büyük olmuş!" deyiverdi. Bir avuç mermer tozu al ve tırman merdivene hadi. Heykelin burnunda çalışıyormuş gibi yaparak, dök ağır ağır mermer tozunu yere. Sonra işini bitirmiş gibi, sor

münekkide “Düzeldi mi?” Evet düzeldi. “Heykele hayat verdiniz!” dedi, eleştiren adam. Hayır düzelmedi. Dünya hâlâ karman çorman. “Âdemin Yaratılışı”ndan bu yana bitmedi Kabil’le Habil arasındaki kavga. Papa IV. Paul, bakıp ustanın “Kıyamet Günü” tablosuna, “Düzelmeli!” dedi, “Nedir bu çıplaklar!” Michelangelo Papa’ya haber gönderdi: “Yaşadığımız bu dünyayı uygun ve yaşanılır bir hale getirin, inanın bu tablo düzelecektir.”

Ellerini uzat çocuğum, ayrılma vakti geldi. Taşla cenkleşerek yorulan ellerini artık gökyüzüne bağışla. Öyle bir cümle sarfet ki, sars Rönesans’ı: “Ne heykeltıraşlık, ne de ressamlık, Tanrısal bir yola yönelmiş ruhun özlemine doyuramaz.” 89 yaşındaydı ve üç arzusu vardı: Ruhunu Tanrı’ya, vücudunu toprağa, malını yakın akrabalarına bırakmak. Bıraktı da. Toprak tuval oldu bedenine. Suretine gelince, onu ilk ustasından öğrendiği gibi “Kıyamet Günü” tablosunun bir köşesine sakladı. Bir azizin elinde soyulmuş bir insan derisi olarak.

a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bu dünya işi oyundur oyun!

A. Ali Ural 2008.09.07

Dil eşikte yatan bir arslan da olabilirdi, yularından çekilen bir deve de. Söz kara yere mavi gökten inmişti. İnmişti de karışmıştı toprağa taş. Her kim altını topraktan çıkardı, alev alev yanan taşlar beyler başında. O zamanlar söz sahipleri korkardı dilden.

Korkardı da başkasına değil, kendilerine sallarlardı parmaklarını: “Sözü çok söyleme, sırasında ve az söyle; binlerce söz düğümünü bu bir sözde çöz!” Ya kalkarsa arslan eşikten! Ya parçalarsa söz sahibini. Kim ki kitap yazdı, başında şöyle demeli: “Sözünü iyi söyle! Aklın süsü dil, dilin süsü söz, insanın süsü yüz, yüzün süsü gözdür. İnsan sözünü dili ile söyler; sözü iyi olursa yüzü parlar.” Röportaj yapılmazdı kitabı çıkan yazarlarla o zamanlar. Kendileri anlatırlardı: “Sözü bilerek söyleyen çok kimse var; benim için sözü anlayan adam azizdir... Elli yaşım bana elini değdirdi; kuzgun tüyü gibi olan başımı kuğu tüyüne çevirdi. Şimdi altmış ‘Bana gel!’ diye çağırıyor; ecel pususuna düşmezsem, şimdi oraya gideceğim. (Bir zamanlar) vücudum ok, gönlüm yay gibiydi; şimdi vücudum yay oldu; gönlümü ok yapmalıyım.” Elli yaşında ilk kitabı çıkmıştı Balasagunlu Yusuf’un: “Kutadgu Bilig”. O zamanlar imza günleri değil, imzalar vardı.

Yusuf’tu, Has Hâcib oldu 1070 yılında. Buğra Kara Han çevirince sayfalarını Kutadgu Bilig’in. Anladı, gönlü ok olmuştur Yusuf’un. Kaşgarlı hakanı nasıl da vurdu: “Bu dünya işi oyundur oyun. Oyuna katılma, nene gerek bu oyun!” Kutadgu Bilig, Kutluluk Bilgisi farkında olanlara oyunun. “Ben sözümü söyledim ve kitabı yazdım; bu kitap her iki dünyayı tutan bir eldir.” Kitabını tek dünyaya sunmuyor. Belli ki birden fazla dünyası var Yusuf’un. Bu yüzden münacatla açılıyor kapısı. Allah adı ile başlayan bu ilk Türkçe eserin: “Allah adı ile söze başladım. Yaratan, yetiştiren ve göçüren Rabbimin adıyla.” Bu yüzden na’tla süsleniyor penceresi: “O’nun yoluna gönül bağladım; bütün dediklerine inandım ve severek sözünü tuttum. Ey Tanrım, benim gönlümü gözet; kıyamette beni Sevgili Peygamber’le haşret!” Ve bu yüzden dört kristal avize gibi aydınlatıyor kutlu evi İslâm’ın dört halifesi: “Bunlar O’nun sevdiği dört arkadaşı idi.” Nihayet sıra Buğra Han’a geliyor. Herkes sırasını bilmeli. Bilmeli ki büyüklük büyüklere tabi olmakta. Hem illa bir şey söylenecekse sultana az övüp çok yermeli: “İyi kanun koy. Kötü kanun yapan kimse daha hayattayken ölmüş demektir. Adaletle dayanan kanun bu göğün direğidir. Kanun bozulursa gök yerinde duramaz.”

“Has Hâcib”lik makamı vezirlik ve ordu komutanlığından sonra gelirdi sarayda. Has Hâcib vicdanıydı Karahanlıların. Hâcib olmak, insanlara yol göstermek demektir. Öyle bir teşrifat nâzırı ve mâbeyinci ki, akıl, bilgi, tavır, davranış; boy bos, yüz, ses, kıyafet harmanlanmalı şahsında. Boşluklara köprü olmalı, sessizlere ses. Kulak

olmalı dileklerine yoksulların. Yusuf olmayacaksa Has Hâcib kim olacak! Kim çıkartacak sahneye hükümdar Gündoğdu'yu, vezir Ay-Toldı'yı, Ögdülmüş'i; vezirin oğlunu, Odgurmış'ı; Ögdülmüş'in zâhid akrabasını. Kim onların ağzından, adaleti, mutluluğu, akli ve âkıbeti konuşturacak! "Bugün bilgi hakîr oldu. İlde fena insanlar arttı. Akıllı kişiler ağız açamıyorlar... Eskiden cemaat çok, camiler azdı. Şimdi camiler çoğaldı, cemaat azaldı!" diye yükseltecek sesini. "Hükümdarın çevresindeki insanların iyi veya kötü olması hükümdara bağlıdır. Hükümdarlar kötü olmadıkça yanlarında kötü kimseler toplanamaz!" diyebilecek sarayda.

Yusuf olacak elbet. Dile hakim olmak isteyen Yusuf. Türkçeyi peşine düştüğü bir yaban ceylanına benzetip, "Onu yavaşça tuttum, kandırarak kendime çektim. Okşadım ısındırdım. Bana gönül verdi. Yine de ara sıra korkup ürküyor." diyen Yusuf. İki dünya mutluluğunu "iyi insan" olmaya bağlayan, kötülerin gücünü her geçen gün biraz daha kaybettiğini müjdeleyen Yusuf. Huzurun zahmet, sevincin kaygıyla yol arkadaşlığı yaptığını görüp, zahmetsiz huzur, kaygısız sevinç aramayan Yusuf. Güçlüleri haklı kılmak için hükümdarın kapısını aşındırmayan, güçsüzlerin hakkını aramak için hükümdarın kapısını sarsan Yusuf: "Kapıda birçok aç kurt toplanmıştır; ey hükümdar, koyunları koru!" Yusuf olacak elbet. İslâmî Türk edebiyatının ilk yazarı Yusuf. Ellerin mürekkebiyle değil kelimelerinin derinliğiyle resim veren Yusuf. Kafiye darlığını gönül genişliğiyle aşan, 6645 beytinde Türkçe çağılayan Yusuf. "Ten isyanları"nı bilgi sultanıyla bastıran, "yalnızlık korsanları"nı "Zikrullah" gemisiyle susturan Yusuf.

Bu dünya işi oynusa eğer, Yusuf olacak elbet. a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Tablo nerede?

A. Ali Ural 2008.09.14

İlk tablomu duvarınıza asalı ne kadar da uzun zaman geçmiş. Dile kolay tam otuz ay! Tarih 19 Şubat 2006'ydı "Kesik Bir Kulağın Duydukları"nı imzaladığımda. Bir ressamın portresiydi bu; şapkasında mumlar taşıyan. Sahi Van Gogh muydu tuvalden sarkan.

Ah nasıl heyecanlıydı bir çerçeve içine almak insanı! İnsanı insanda aramak ne müthiş yolculuk! Duraklar fıskırıyordu yerden, "vardım!" dedikçe. Yollar dev kâğıt ruloları. Ve ne tuhaf. Boyadıkça değil kazıdıkça derinleşiyordu tablo. Her tablonun altından yeni bir tablo çıkıyordu. Ressam paletini bumerang gibi fırlatıyordu semaya; yıldızlar taşısın. Arkeolog itinayla vuruyordu kazmayı toprağa; insan parçalarına ulaşınsın. Kadim freskler gibi üzerinize yürüyordu kökler. Yaşlı bebeklerdi emen hayatın özsuğunu. Kimi zaman gök kubbeniz oluyordu, kimi zaman duvarlarınız. Bir renk tufanıydı bu. Ana renkler ısırap. Yarı açık bir cezaevi; avlusuna dört renkten dört bin renk yağın! Yağmur dinip sular çekilmeye başladığında, sandalımın küreklerine asılıp, yorgun bir mahkum gibi uzaklaşmalıydım oradan. İlk ve son tablomu nehre bırakıp, fırçamı yakmalıydım. Heyhat! O günden beri tam 110 tablo yaptım. Her hafta sonu kapınızı çaldım delice; gözlerinizi ovuşturarak açtınız.

Ah! Bakılması gereken yere bakmıyor insan. Bir Zen şairinin kelimeleriyle, "Kendisini değil, başkalarını kesebilen bir kılıç gibi ya da bir göz gibi, kendisini değil başkalarını görüyor." Bu yüzden duvarlarınıza astığım tablolar, Ezop'un, Cicero'nun, Attar'ın, İkbâl'in, Diyojen'in, Hallac-ı Mansur'un, Pascal'ın, Seneca'nın, Süfyan es- Sevrî'nin, Voltaire'in, Yunus Emre'nin değil sizin portrelerinizdir. 110 tablonuz değil, 110 aynanız var galerinizde. Sen söyle Alain, "Bir insandan geriye kalan nedir?" İnsanca yaşamış olması değil mi! Sen söyle görklü Mevlânâ

yerinde durmak nedir? "Her gün bir yere konup göçmek, akar su gibi bulanmamak, donmaktan kurtulmak ne hoş. Dün de geçti düne ait söz de dün gibi gelip geçti. Bugün yeni bir söz söylemek gerek!" O halde portrelerle vedalaşmanın zamanı geldi. Yunus Emre gibi, "Her dem yeni doğarız, bizden kim usanası!" demenin. 110 portreyi iki müzeye emanet etmenin: "Güneşimin Önünden Çekil" ve "Satranç Oynayan Derviş"

On dokuzuncu yüzyıl Fransız şairlerinden Théophile Gautier, kendisinden iki yüz sene önce yaşamış İspanyol ressam Velazquez'in ünlü "Las Meninas" tablosunu ilk kez gördüğünde "Tablo nerede!" diye haykırmış. Haykırmış çünkü tablo içinde tablo görmüş Gautier. Boyut içinde boyut. İnsan içinde insan. Ön plan mı dediniz? Ya arka plan! Küçük prenses midir tablonun şeref konuğu, nedimeler midir renkleri çağıran. Yoksa duvardaki aynadan yansıyan hayali mi kral ve kraliçenin ele vermekte; "Bu tablo bizim!" Hem ressam da girmiş kendi tablosunun içine; rüyasında rüya görüyor. Tablosunun yüzünü değil, sırtını gösteriyor. Ya cüce, ya yerde oturan köpek, ya kapı kenarındaki silüet! Nerede gerçek? Yoksa kral ve kraliçenin resminin arkasına saklanıp, bizim tablomuzu mu yapmakta ressam! Atölyesi nerede? Pozu veren kim? Demek biz seyirciler de işin içindeyiz. Dikkat! Bir fırça dolanıyor gözlerimizde. Gören konumundayken görülmekteyiz.

Yalnız Gautier'in elinden tutmadı "Las Meninas/Nedimeler", Foucault'yu "Kelimeler ve Şeyler"e götürdü, Enis Batur'u Ayna'ya. Görünen o ki (ya da görünmeyen) beni de yeni bir ülkeye götürecek yakında. Hani Salamin savaşında (M.Ö 481) Yunan komutanı Leonides'in yanına bir askeri gelip, "Düşman çok yakınlarda!" demiş. Leonides, kaşlarını çatmış birden: "Ya biz! Biz ona yakın değil miyiz!" Evet yakınız. Düşmanlarımıza da, dostlarımıza da. Yani kelimelerimize yakınız. Yani uzağız kelimelerimizden. O halde yaklaşmalı kelimelere. Kâh koşarak peşlerinden, kâh sürünerek arkalarında. Ahengin kudretine sığınıp kelimelerle resimler yapmalı. "İnsanlar babalarından çok çağlarına benzer," demiş Araplar. Kelimeler de öyle. Demek ki yeni bir tuval var önümüzde, renkleri sözcükler olan.

Değerli okurlarım. Eğer bu satırları okumayı tercih etmişseniz, bilin ki yalnız seçmediniz seçildiniz de. Andre Gide, "Okuyucu yazarını kendisinin seçtiğini sanır, hiç de öyle değil! Okuyucusunu seçen sanatçıdır," diyor. Ben mi ne diyorum? Şunu: Allah nasip ederse gelecek haftadan itibaren her hafta bir kelimenin çadırında ağırplayacağım sizi. Alfabetik sırayla kurulmayacak bu çadırlar. İlk kelimemizin baş harfi ne mi? Evet "N" **a.ural@zaman.com.tr**

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Önlerinde yanlarında arkalarında "nur"

A. Ali Ural 2008.09.21

Koşuyorlar. Kat kat, dalga dalga karanlıklar içinde. Tepelerinde siyah bir güneş, ayaklarında siyah bir zemin; siyah bir rüzgâr vuruyor yüzlerine. Bir şimşek yanıp sönse, bir ışık teli düşse avuçlarına, bir kedinin fosforlu gözlerini avuçlasalar; varlıkları bir an yanıp sönse.

Ah ellerini görebilseler hiç olmazsa! İşte uzatıyorlar yenlerinden çıkarıp, işte yaklaşıyorlar yüzlerine. Ne kadar uzatsalar, ne kadar yaklaştırsalar, hiç oluyor elleri karanlıklarda. Koşuyorlar. Önlerine, yanlarına, arkalarına bakıp. Koşuyorlar düşe kalka köprüye doğru. Hayır görmüyorlar kara bir kurdele gibi sarkan köprüyü. Görmeye yardım eden ışıkları yok. Dünya nurlarından yalnız akılları var. Onunla anlıyorlar bir köprüye doğru koştuklarını. Ateş yaksalar yeryüzündeki gibi; "nur"u doğursa "nar." Aynı ağacın bir dalından ateş toplasalar, diğer dalından

ışık. Silkeleseler, dutlar gibi dökülür mü kıvılcımlar? Silkeliyorlar koparırcasına ağacı topraktan. Silkeliyorlar, bir parça nur beklerken gökten. Yağıyor karadutlar.

Koşuyorlar. Kat kat, dalga dalga karanlıklar içinde. Önlerinde, yanlarında arkalarında nur. Yalnızlığın derinlerinde bir fener alayı bu. Bir fener alayı refakatçileri olan. Önlerinde, yanlarında arkalarında nur. Işık salkımları sarkıyor yüzlerine onların. Yüzlerine onların kapkara asmalardan. "Körle gören, karanlıkla aydınlık, gölge ile sıcak bir olmaz"(1) Ya nurla koşanlar? Kiminin dağlar gibi nuru, kiminin hurma. Kiminin ucunda parmağının, kiminin heybetli bir adam gibi duruyor yanında. Ya ellerini göremeyenler? Kimsenin kimseyi hatırlamadığı günde yalvarıyorlar: "Bekleyin bizi nurunuzdan bir parça alalım!"(2) "Allah katında isimleriniz çehreleriniz, süsleriniz ve toplantılarınızla yazılırsınız," diyor bir sahabî (3), "kıyamet günü geldiğinde; ey falan işte senin nurun, ey falan senin nurun yok denilir." Bir âyetin tefsiri bu: "Bir kimseye Allah nur vermemişse onun için nur yoktur" (4) Bir başka sahabî yorumlarken aynı âyeti köprüyü anlatıyor (5): "Sırat'a varıldığında herkese bir nur verilir. Sonra söndürülür münafıkların nuru. Bunu gören müminler, kendi nurlarının da söndürülmesinden endişe ederler ve duaya kalkar elleri: 'Rabbimiz, nurumuzu tamamla!'"

Milyonlarca alın secdeye kapanmak için yanıyor. Fakat o gün secde izinle. İlk izin Son Peygamber'in. Sonra alınlarla örtülüyor mahşer. Başını kaldırmak izinle. İlk izin Son Peygamber'in. Başını kaldırır kaldırmaz ümmetini arıyor Nebî; önüne, arkasına, sağına ve soluna bakıyor. Üç şeyden tanıyor onları: Aydınlık yüzlerinden, sağdan aldıkları defterlerinden, nurlarından önlerinde ve arkalarında koşan. O tanıyan ki tanınıyor "Göklerin ve Yerin Nuru"na (6), "Nur" ve "Sirac/ Kandil" adıyla: "Allah tarafından size bir nur geldi" (7) "Aydınlatan bir kandil" (8) Hem nur olan, hem nur inen kalbine ayet ayet, şöyle dua ediyor her gece: "Allah'ım! Kalbime, gözüme, kulağıma, sağıma, soluma, üzerime, altıma, önüme ve arkama nur ver. Nurumu artır!" Aslında baştan beri nurdu O. Bir sahabî annesinden dinlediklerini aktarıyor (9): "Muhammed doğduktan sonra bütün hane nur oldu. Nurdan başka bir şey göremiyordum!" Ve hep nur olarak kaldı. Yol gösteren bir kandil.

Sözlüklerin nefesi kesiliyor "Nur"a gelince; "Görmeye yardım eden bir ışık" şiddetlendikçe nasıl yardımını çekiyor gözden? Ve nasıl dönüşüyor perdeye! "Tanrı nurunun 700 perdesi vardır," diyor Mevlâna. Yakınlık Kaf'ın Anka'sı olmayı kabul edecek baykuş nerede? Nur yeryüzünü ve gökyüzünü kuşatmış ne güzel! O karanlıkla arası iyi olan göz nerede? Ya kalp nerede hem çarpacak hem yansıtacak çarpan nuru? Işığı yansıtamayan maddelere "karanlık madde" diyormuş, fizik. İnsan bu karanlığın neresinde? "Varlık nur, yokluk karanlıktır," diyen Şeyh-i Ekber'e (10) sormalı, "Var mı yok mu insan?" Bu karışık nuru nasıl damıtmalı? Nasıl damıtmalı ki, mahşer gününde karanlıklar içinde belirsin eli. Belirsin ki kapansın cehennem kapıları. Cennet pencerelerinden ışık salkımları değsin omzuna. Baykuş Anka kuşuna dönüşsün. Tanısın onu Nebî, secdeden doğrulduğunda. O da koşsun nur zümresi içinde yanında refakatçiler. Âyet saçlarını okşasın şefkatle: "O gün mümin erkeklerle mümin kadınları, nurları önlerinden ve sağlarından koşarken görürsün..." (11) **a.ural@zaman.com.tr**

(1) Fatur, 19, 20, 21 (2) Hadid, 13 (3) İbn Ebî Umeyye (4) Nur 40 (5) Dahhâk (6) Nur, 35 (7) Mâide, 15 (8) Ahzab, 46 (9) Osman b. Ebî'l-As (10) İbnü'l- Arabî (11) Hadid, 12

Not: Değerli okurlarım. Bugün Ankara Kocatepe Camii avlusunda saat 14.00-18.00 ve 20.00-22.00 arasında yeni kitabım "Satranç Oynayan Derviş"i imzalayacağım.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Önlerinde yanlarında arkalarında "nur"

Koşuyorlar. Kat kat, dalga dalga karanlıklar içinde. Tepelerinde siyah bir güneş, ayaklarında siyah bir zemin; siyah bir rüzgâr vuruyor yüzlerine. Bir şimşek yanıp sönse, bir ışık teli düşse avuçlarına, bir kedinin fosforlu gözlerini avuçlasalar; varlıkları bir an yanıp sönse.

Ah ellerini görebilseler hiç olmazsa! İşte uzatıyorlar yenlerinden çıkarıp, işte yaklaşıyorlar yüzlerine. Ne kadar uzatsalar, ne kadar yaklaştırsalar, hiç oluyor elleri karanlıklarda. Koşuyorlar. Önlerine, yanlarına, arkalarına bakıp. Koşuyorlar düşe kalka köprüye doğru. Hayır görmüyorlar kara bir kurdele gibi sarkan köprüyü. Görmeye yardım eden ışıkları yok. Dünya nurlarından yalnız akılları var. Onunla anlıyorlar bir köprüye doğru koştuklarını. Ateş yaksalar yeryüzündeki gibi; "nur"u doğursa "nar." Aynı ağacın bir dalından ateş toplasalar, diğer dalından ışık. Silkeleseler, dutlar gibi dökülür mü kıvılcımlar? Silkeliyorlar koparıncasına ağacı topraktan. Silkeliyorlar, bir parça nur beklerken gökten. Yağıyor karadutlar.

Koşuyorlar. Kat kat, dalga dalga karanlıklar içinde. Önlerinde, yanlarında arkalarında nur. Yalnızlığın derinlerinde bir fener alayı bu. Bir fener alayı refakatçileri olan. Önlerinde, yanlarında arkalarında nur. Işık salkımları sarkıyor yüzlerine onların. Yüzlerine onların kapkara asmalardan. "Körle gören, karanlıkla aydınlık, gölge ile sıcak bir olmaz"(1) Ya nurla koşanlar? Kiminin dağlar gibi nuru, kiminin hurma. Kiminin ucunda parmağının, kiminin heybetli bir adam gibi duruyor yanında. Ya ellerini göremeyenler? Kimsenin kimseyi hatırlamadığı günde yalvarıyorlar: "Bekleyin bizi nurunuzdan bir parça alalım!"(2) "Allah katında isimleriniz çehreleriniz, süsleriniz ve toplantılarınızla yazılırsınız," diyor bir sahabî (3), "kıyamet günü geldiğinde; ey falan işte senin nurun, ey falan senin nurun yok denilir." Bir âyetin tefsiri bu: "Bir kimseye Allah nur vermemişse onun için nur yoktur" (4) Bir başka sahabî yorumlarken aynı âyeti köprüyü anlatıyor (5): "Sırat'a varıldığında herkese bir nur verilir. Sonra söndürülür münafıkların nuru. Bunu gören müminler, kendi nurlarının da söndürülmesinden endişe ederler ve duaya kalkar elleri: 'Rabbimiz, nurumuzu tamamla!'"

Milyonlarca alın secdeye kapanmak için yanyanıyor. Fakat o gün secde izinle. İlk izin Son Peygamber'in. Sonra alınlarla örtülüyor mahşer. Başını kaldırmak izinle. İlk izin Son Peygamber'in. Başını kaldırır kaldırmaz ümmetini arıyor Nebî; önüne, arkasına, sağına ve soluna bakıyor. Üç şeyden tanıyor onları: Aydınlık yüzlerinden, sağdan aldıkları defterlerinden, nurlarından önlerinde ve arkalarında koşan. O tanıyan ki tanınıyor "Göklerin ve Yerin Nuru"na (6), "Nur" ve "Sirac/ Kandil" adıyla: "Allah tarafından size bir nur geldi" (7) "Aydınlatan bir kandil" (8) Hem nur olan, hem nur inen kalbine ayet ayet, şöyle dua ediyor her gece: "Allah'ım! Kalbime, gözüme, kulağıma, sağıma, soluma, üzerime, altıma, önüme ve arkama nur ver. Nurumu artır!" Aslında baştan beri nurdu O. Bir sahabî annesinden dinlediklerini aktarıyor (9): "Muhammed doğduktan sonra bütün hane nur oldu. Nurdan başka bir şey göremiyordum!" Ve hep nur olarak kaldı. Yol gösteren bir kandil.

Sözlüklerin nefesi kesiliyor "Nur"a gelince; "Görmeye yardım eden bir ışık" şiddetlendikçe nasıl yardımını çekiyor gözden? Ve nasıl dönüşüyor perdeye! "Tanrı nurunun 700 perdesi vardır," diyor Mevlâna. Yakınlık Kaf'ın Anka'sı olmayı kabul edecek baykuş nerede? Nur yeryüzünü ve gökyüzünü kuşatmış ne güzel! O karanlıkla arası iyi olan göz nerede? Ya kalp nerede hem çarpacak hem yansıtacak çarpan nuru? Işığı yansıtamayan maddelere "karanlık madde" diyormuş, fizik. İnsan bu karanlığın neresinde? "Varlık nur, yokluk karanlıktır," diyen Şeyh-i Ekber'e (10) sormalı, "Var mı yok mu insan?" Bu karışık nuru nasıl damıtmalı? Nasıl damıtmalı ki, mahşer gününde karanlıklar içinde belirsin eli. Belirsin ki kapansın cehennem kapıları. Cennet pencerelerinden ışık salkımları değsin omzuna. Baykuş Anka kuşuna dönüşsün. Tanısın onu Nebî, secdeden doğrulduğunda. O da koşsun nur zümresi içinde yanında refakatçiler. Âyet saçlarını okşasın şefkatle: "O gün mümin erkeklerle mümin kadınları, nurları önlerinden ve sağlarından koşarken görürsün..." (11) a.ural@zaman.com.tr

(1) Fatır, 19, 20, 21 (2) Hadid, 13 (3) İbn Ebî Umeyye (4) Nur 40 (5) Dahhâk (6) Nur, 35 (7) Mâide, 15 (8) Ahzab, 46 (9) Osman b. Ebi'l-As (10) İbnü'l- Arabî (11) Hadid, 12

Not: Değerli okurlarım. Bugün Ankara Kocatepe Camii avlusunda saat 14.00-18.00 ve 20.00-22.00 arasında yeni kitabım "Satranç Oynayan Derviş"i imzalayacağım.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sır, bir ışık oyunu

A. Ali Ural 2008.09.28

Sözlüğü raftan çektiğim anda halatın düğümü çözüldü ve kayık uzaklaşmaya başladı kıyıdan. Balıkların altından, karabatakların üstünden geçtiği bu ahşap hayalet, kürekler suya dalıp çıktıkça küçülmeye başladı ve sonra sır oldu. Gözün teslim bayrağı karaydı, beyaz değil.

Kayığı görebilmek için çırpındı durdu. Ufka bakmaktan yorulunca indirdi bakışlarını yere. O da ne: Kürekleri tutan eller kendi elleri! Az önce meşin ciltli sözlüğün sayfalarını çeviren eller. Bir kelimenin altını kırmızı kalemle çizen: "SIR" Sonra iki harfi daire içine alan: "Sin" ve "Râ". Ve sürükledikçe kalemi cümlelerin altında kızıl nehirler akıtan: "Sin ve râ köklerinin ortak anlamı, 'bir şeyi gizlemek'tir. Bu kökten gelen hiçbir kelime bu anlamın dışına çıkmaz. Sır, ilanın zıddıdır. 'Bir şeyi gizledim' anlamında 'Esrartu's Şey' denilir." Denilir ve sır adasının koylarından birinde demir atar kayık ürküterek balıkları. Çapa dibe vurduğunda bir kelime su yüzüne çıkar: "SIR"

"Açığa vurulmak istenmeyen, gizli tutulan." Mümkün mü? Mümkün. Bizans imparatorlarından biri, "Söylemediğim sözleri daima söyleyebilirim; fakat söylediklerimi gizlemeye gücüm yetmez" derken, Osmanlı sultanlarından biri, sefer hazırlığının nereye olduğunu soran vezirine, "Sır tutabilir misin?" diye fısıldıyor. "Evet, tutarım!" diye cevap veriyor vezir, kendinden emin. Yavuz Sultan, "Ben de tutarım." diyor gülümseyerek. Büyük İskender, doğuda savaşıırken çadırının kapısını batıya doğru açtırıyor. Behmen, sağa diye ilan ettiği seferinde sola doğru yürüyor. Sâdî, "Sırrını herkesin yanında ortaya atma. Ben sır sahipleriyle aynı kadehten içen casusları çok gördüm. Niyetini senden başkası biliyorsa, öyle düşünceye, öyle bilgiye acımak gerek." sözleriyle sırlarken hikmet küpünü, Hz. Ali, "Sırrın kanıdır. Onu damarlarında dolaştır. Gizlersen sevincin olur, yayarsan felaketin." diyerek sır küpüne çeviriyor çamuru.

"Gizli kalan." Mümkün mü? Değil. "Allah, gizlediğinizi de açıkladığınızı da bilir." (Nahl, 19) diyor Kur'an'da, insanı çamurdan yaratan. Toprağın altındaki tohumu boyayıp güneşe çıkarıyor. Esmâsıyla kuşatıyor evreni. "Zâhir" olduğu için her şeyi gizliyor. "Bâtın" olduğu için her şeyi ortaya çıkarıyor. Açıklığıyla örtüyor. Gizliliğiyle açıyor örtüyü. Peki "gizli bir hazine" bulmak mümkün mü? Mümkün. "Bilinmez bir hazineydim, bilinmek istedim, insanı yarattım ki, onunla bilineyim," ilâhi sırrıyla. Ya açmak o gizli hazineyi? Mümkün değil. Varlıkta tecelli eden isim ve sıfatlarıyla âşikâr olacak hep O. Ve hep gizli kalacak zâtında. Hem gizleyecek kullarını örtüyle. Settâr ismindeki "Sin" ve "Râ" ile. Hem çekecek örtüyü dilediğinde; kul şaşırarak. Gördüğü ikramı kendine sanıyor insan, ne yazık! Halbuki Settâr'ın örtüsüne iltifat. "Sana ikram edenler, sana değil Allah'ın seni saran güzel örtüsüne ikram ediyor. Kulun varlığı âfetlerin ve kötülüklerin yeridir. Bunları kapatan Allah'ın örtüsü sevdiren insanları birbirine ancak. Sanma ki sendeki iyilikten. Allah kötülüklerini örtmüş ve iyiliklerini göstermiş; hepsi bu!" (Atâullah-i İskenderânî)

Hepsi bu; görüp göreceğimiz dünyadan. "Bütün sırların yoklanacağı gün"ün güneşi rahminde büyüyor "batı"nın. İşin sırrı örtmekte başkalarının ayıbını. Zira örten, örtülüyor semadan. Bir sûfi kapatıyor usulca "Eşinden neden ayrılmak istiyorsun?" diyenlerin ağzını: "Aile sırrı ifşa edilmez." Fakat pes etmiyor meraklar. Ayrıldıktan sonra, "Niçin boşandın?" diye sorulunca, derviş, yangınları içine atıp, örtüyü kapatıyor ateşe: "Artık kendisiyle hiçbir alakam kalmamış bir kadından bahsetmeye hakkım yok!" Belki de Mevlâna'yı hatırlıyor o anda: "Sus artık yeter!" diyor, "sır perdelerini o kadar yırtma. Çünkü bize, kırıkları sarıp onarmak, sırları örtmek yaraşır."

Kapılar sırlandı mı? Sır ehli dudaklarını kıpırdatacak. Sır mezarı diri kalplerde kıyamet. Bilincin anahtarları nerde! Suretlerin kilidi paslandı. Hakikati göstermek meleke istiyor. Melek istiyor yalıtılmış evler. Kızgın tuğlalarla örülürken duvarlar, mahzenlerde sır küpleri çatladı. Döküldü kelimeler ortaya. Ey omuzlarını kaybedenler çağırın; aynalar sırtlarına yüklensin sırları. Sözlük sayfaları şelaleler gibi köpürsün. Kayık sürüklensin adadan adaya. "Sin" ve "Râ" sır kâtiplerini toplansın. Bir sözcü gerek, kaldırıp ellerini, Yunus'u seçsinler aralarından: "İlmiyle hikmetiyle kimse ermez bu sır / Bu bir acayib sırdır ilme kitaba sığmaz./ Âlem ilmi okuyan dört mezheb sırrın duyan /Aciz kaldı bu yolda bu aşka el vuramaz."... "Yunus canını berk et, bildiklerini terk et /Fena olmayan suret şahına vasil olmaz." **a.ural@zaman.com.tr**

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sır, bir ışık oyunu

A. Ali Ural 2008.09.28

Sözlüğü raftan çektiğim anda halatın düğümü çözüldü ve kayık uzaklaşmaya başladı kıyıdan. Balıkların altından, karabatakların üstünden geçtiği bu ahşap hayalet, kürekler suya dalıp çıktıkça küçülmeye başladı ve sonra sır oldu. Gözün teslim bayrağı karaydı, beyaz değil.

Kayığı görebilmek için çırpındı durdu. Ufka bakmaktan yorulunca indirdi bakışlarını yere. O da ne: Kürekleri tutan eller kendi elleri! Az önce meşin ciltli sözlüğün sayfalarını çeviren eller. Bir kelimenin altını kırmızı kalemle çizen: "SIR" Sonra iki harfi daire içine alan: "Sin" ve "Râ". Ve sürükledikçe kalemi cümlelerin altında kızıl nehirler akıtan: "Sin ve râ köklerinin ortak anlamı, 'bir şeyi gizlemek'tir. Bu kökten gelen hiçbir kelime bu anlamın dışına çıkmaz. Sır, ilanın zıddıdır. 'Bir şeyi gizledim' anlamında 'Esrartu'ş Şey' denilir." Denilir ve sır adasının koylarından birinde demir atar kayık ürküterek balıkları. Çapa dibe vurduğunda bir kelime su yüzüne çıkar: "SIR"

"Açığa vurulmak istenmeyen, gizli tutulan." Mümkün mü? Mümkün. Bizans imparatorlarından biri, "Söylemediğim sözleri daima söyleyebilirim; fakat söylediklerimi gizlemeye gücüm yetmez" derken, Osmanlı sultanlarından biri, sefer hazırlığının nereye olduğunu soran vezirine, "Sır tutabilir misin?" diye fısıldıyor. "Evet, tutarım!" diye cevap veriyor vezir, kendinden emin. Yavuz Sultan, "Ben de tutarım." diyor gülümseyerek. Büyük İskender, doğuda savaşıırken çadırının kapısını batıya doğru açtırıyor. Behmen, sağa diye ilan ettiği seferinde sola doğru yürüyor. Sâdî, "Sırrını herkesin yanında ortaya atma. Ben sır sahipleriyle aynı kadehten içen casusları çok gördüm. Niyetini senden başkası biliyorsa, öyle düşünceye, öyle bilgiye acımak gerek." sözleriyle sırlarken hikmet küpünü, Hz. Ali, "Sırrın kanıdır. Onu damarlarında dolaştır. Gizlersen sevincin olur, yayarsan felaketin." diyerek sır küpüne çeviriyor çamuru.

"Gizli kalan." Mümkün mü? Değil. "Allah, gizlediğinizi de açıkladığınızı da bilir." (Nahl, 19) diyor Kur'ân'da, insanı çamurdan yaratan. Toprağın altındaki tohumu boyayıp güneşe çıkarıyor. Esmâsiyle kuşatıyor evreni. "Zâhir" olduğu için her şeyi gizliyor. "Bâtın" olduğu için her şeyi ortaya çıkarıyor. Açıklığıyla örtüyor. Gizliliğiyle

açıyor örtüyü. Peki "gizli bir hazine" bulmak mümkün mü? Mümkün. "Bilinmez bir hazineydim, bilinmek istedim, insanı yarattım ki, onunla bilineyim," ilâhi sırrıyla. Ya açmak o gizli hazineyi? Mümkün değil. Varlıkta tecelli eden isim ve sıfatlarıyla âşikâr olacak hep O. Ve hep gizli kalacak zâtında. Hem gizleyecek kullarını örtüyle. Settar ismindeki "Sin" ve "Râ" ile. Hem çekecek örtüyü dilediğinde; kul şaşırarak. Gördüğü ikramı kendine sanıyor insan, ne yazık! Halbuki Settar'ın örtüsüne iltifat. "Sana ikram edenler, sana değil Allah'ın seni saran güzel örtüsüne ikram ediyor. Kulun varlığı âfetlerin ve kötülüklerin yeridir. Bunları kapatan Allah'ın örtüsü sevdiren insanları birbirine ancak. Sanma ki sendeki iyilikten. Allah kötülüklerini örtmüş ve iyiliklerini göstermiş; hepsi bu!" (Atâullah-i İskenderânî)

Hepsi bu; görüp göreceğimiz dünyadan. "Bütün sırların yoklanacağı gün"ün güneşi rahminde büyüyor "batı"nın. İşin sırrı örtmekte başkalarının ayıbını. Zira örten, örtülüyor semadan. Bir sûfi kapatıyor usulca "Eşinden neden ayrılmak istiyorsun?" diyenlerin ağzını: "Aile sırrı ifşa edilmez." Fakat pes etmiyor meraklar. Ayrıldıktan sonra, "Niçin boşandın?" diye sorulunca, derviş, yangınları içine atıp, örtüyü kapatıyor ateşe: "Artık kendisiyle hiçbir alakam kalmamış bir kadından bahsetmeye hakkım yok!" Belki de Mevlâna'yı hatırlıyor o anda: "Sus artık yeter!" diyor, "sır perdelerini o kadar yırtma. Çünkü bize, kırıkları sarıp onarmak, sırları örtmek yaraşır."

Kapılar sırlandı mı? Sır ehli dudaklarını kıpırdatacak. Sır mezarı diri kalplerde kıyamet. Bilincin anahtarları nerde! Suretlerin kilidi paslandı. Hakikati göstermek meleke istiyor. Melek istiyor yalıtılmış evler. Kızgın tuğlalarla örülürken duvarlar, mahzenlerde sır küpleri çatladı. Döküldü kelimeler ortaya. Ey omuzlarını kaybedenler çağırın; aynalar sırtlarına yüklensin sırları. Sözlük sayfaları şelaleler gibi köpürsün. Kayık sürüklensin adadan adaya. "Sin" ve "Râ" sır kâtiplerini toplansın. Bir sözcü gerek, kaldırıp ellerini, Yunus'u seçsinler aralarından: "İlmiyle hikmetiyle kimse ermez bu sır / Bu bir acayib sırdır ilme kitaba sığmaz./ Âlem ilmi okuyan dört mezheb sırrın duyan /Aciz kaldı bu yolda bu aşka el vuramaz."... "Yunus canını berk et, bildiklerini terk et /Fena olmayan suret şahına vasil olmaz." **a.ural@zaman.com.tr**

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Zaman, iki burçlu bir kale

A. Ali Ural 2008.10.05

Hava kapalı, meşin ciltli sözlüğüm de. Havayı açamam, sözlüğümü açabilirim. Elim şaşırtıyor beni. Kitaplık yerine pencereye gidiyor. Pencereyi açtığı anda güneş mi parlayacak? Pencereyi açtığı anda bardaktan boşanırcasına yağmur... Elimi seyretmeye devam ediyorum.

Benden bağımsız hareket ediyor. Odada kalması gerekirken damlaların hınca hınç doldurduğu boşluğa uzanıyor. Görme ve işitme duyularının yanına hissetmeyi katmak istiyor belki; yağmuru üç boyutlu yaşamak... Fakat ne tuhaf, kalsa da dışarıda elim kupkuru. Damlalar tam düşecekken parmaklarıma, taş atılmış bir serçe sürüsü gibi havalanıyor tenden. Garip bir yoksulluk bu. Elimde avucumda kalmıyor. Hava kapalı, meşin ciltli sözlüğüm de. Havayı açamam, sözlüğümü açabilirim. Elimi çağırıyorum. Kelimelere çağırıyorum parmaklarımı. Mevsim döndü. Şimdi tefeül zamanı. "A" ile "Z" arasında gidip geliyor dünya. İki kapağın arasında, bardaktan boşanırcasına yağmur: "Önce" ve "Sonra". Her şey bu iki kelime arasında. Art arda geldiğinde "yağmur" oluyor damlalar. Art arda gelen anlar belirliyor "zaman"ı.

Sözlüğüm gözaltında. Eski filmlerdeki gibi yüzüne ışık tutarak sorguluyorum. Nedir zaman? “ Bir iş veya oluşun içinde geçtiği süre.” Peki süre nedir? “Bir olayın başı ile sonu arasındaki zaman parçası.” O halde parçayı anlat! “Bir bütünden ayrılan, ayrı sayılan veya artakalan şey.” Ya bütün nedir? Sözlüğüm sustu. Boncuk boncuk terler birikti alnında. “Konuş!” diyerek tuttum ışığı gözlerine. Kekeledi: “Eksiksiz, tam!” Tam o anda kapı vuruldu. Paltolarının yakası kalkık üç adam daldı odaya. “Ânı yakalayan adam, tam adamdır,” diye gürledi biri, “Zamanın ne olduğunu kim bilebilmiş! İş değerini bilmekte onun. Bir ânı, tarihî ân yaptığımız zaman onun değerini anlamayı öğrenmişizdir.” İkinci adam söze karıştı, “Harekete geçmek için neyi bekliyorsunuz. Suyu geçmek için nehrin geçip gitmesini bekleyen saf bir köylü gibisiniz. Sonsuza kadar akacaktır nehir.” Ve üçüncü adam suskunluğunu bozdu: “Aynı ırmakta iki kez yıkanamayız. İkinci kez girdiğimizde bu ırmak büsbütün başka bir ırmaktır artık.” Sözlüğümü hırsla kapattım. Sözlerinden tanımıştım onları: Goethe, Horatius ve Herakleitos. Sorularım var, demeye kalmadan kayboldular gözden. Pencereye koştum. Sorularım ne olacak! “Hey nereye!” diye bağırdım arkalarından. “Önce” ürkütücü bir aydınlık cevapladı beni, sonra korkutucu bir ses, sonra bir yağmur gökle yer arasında hışırdayan.

Bir sanrı olmalı “Önce” ve “Sonra”, uzaklık ve hızla yoğrulan. Şimşek çaktıktan sonra mı gürlemişti gök? Şimşek önce miydi, erken dokundu diye omzuma? Aynı anda doğan bu iki görklü çocuk birbiri ardından fısıldadı kulağıma: “Tek bir zaman var kâinatta!”, “Ne duruyorsun! Tek bir zaman!” Demek geç kaldım. Bir ata ihtiyacım var o zaman. Shakespeare’in Kral Richard’ı gibi, “Bir at! Bir ata karşılık bütün krallığımı verebilirim!” Ve bütün yoksulluğumu. Der demez ıslak bir at yelelerinden ırmaklar akıtarak ayağımı kesiyor yerden. Zamanım yok, zamana doğru yol alıyorum. Kovaladığım zaman yerinde duruyor. Kaçtığım zaman takip ediyor beni. Gecenin içinde bütün canlar ya saatlerine bakıyor, ya saat oluyorlar. İnsanlar ezanlara ve çanlara kulak kesilmişken, bitkiler ve hayvanlar fosilleriyle zamanı söylüyorlar. Eski bir kilisenin saat kadrânında “Ultima Forsan” yazıyor Latince, “Belki de Sonuncusu” Eski bir caminin duvarında “Huve’l-Ezeliyyu el-Ebediyy” yazıyor Arapça, “O’dur Ezeli ve Ebedî olan.”

Uzaktan görünüyor kale; iki burcu var. Gecenin harmanisi düşmek üzere sırtından. Vakit geçmek biliyor. Kavuşmak üzere süvari surlarına. Göz gözü görüyor, insana ait her eylem barınıyor burada. Kale değil mücessem bir harita; iri taşlar gibi yapışık birbirine günler. Aylar fırlatılmış beyaz güller boşlukta. Her şey mevkut. Her şey devinmekte, önce ve sonra adlı iki kapak arasında. Vakti kaçıranın eylemi buharlaşıyor. Fakat yağmur olamıyor bir türlü inse de yere. Yağsa da ıslatmıyor. Kadim lügatlerde “mukadder”deniliyor zamana bu yüzden. Ve bu yüzden iki burcu var. Kâh zaferin kırıbaşıyla yaklaşıyor atıma, kâh mağlubiyetin mahmuzlarıyla uzaklaşıyor. Bir burcunda Târik bin Ziyad, yaktığı gemilerle aydınlanan uygarlığı seyrediyor. Diğer burcunda Ebu’l-Beka er- Rindî, sönen Endülüs’e yakıyor ağıtını: “Zaman değişmek bilmez kesin ölçülü ve hükümlüdür: Geri döner, paralar sahibinin zırhını, kılıçlar ve kargılar ileri doğru işlemez oldu mu.../Kimi bir zaman sevindirirse, onu zamanlar üzer.../ İki burçlu bir kaleyse o, sevinç bir burcu, hüznün bir burcu.”

a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Zaman, iki burçlu bir kale

A. Ali Ural 2008.10.05

Hava kapalı, meşin ciltli sözlüğüm de. Havayı açamam, sözlüğümü açabilirim. Elim şaşırtıyor beni. Kitaplık yerine pencereye gidiyor. Pencereyi açtığı anda güneş mi parlayacak? Pencereyi açtığı anda bardaktan boşanırcasına yağmur... Elimi seyretmeye devam ediyorum.

Benden bağımsız hareket ediyor. Odada kalması gerekirken damlaların hınca hınç doldurduğu boşluğa uzanıyor. Görme ve işitme duyularının yanına hissetmeyi katmak istiyor belki; yağmuru üç boyutlu yaşamak... Fakat ne tuhaf, kalsa da dışarıda elim kupkuru. Damlalar tam düşecekken parmaklarıma, taş atılmış bir serçe sürüsü gibi havalanıyor tenden. Garip bir yoksulluk bu. Elimde avucumda kalmıyor. Hava kapalı, meşin ciltli sözlüğüm de. Havayı açamam, sözlüğümü açabilirim. Elimi çağırıyorum. Kelimelere çağırıyorum parmaklarımı. Mevsim döndü. Şimdi tefeül zamanı. "A" ile "Z" arasında gidip geliyor dünya. İki kapağın arasında, bardaktan boşanırcasına yağmur: "Önce" ve "Sonra". Her şey bu iki kelime arasında. Art arda geldiğinde "yağmur" oluyor damlalar. Art arda gelen anlar belirliyor "zaman"ı.

Sözlüğüm gözaltında. Eski filmlerdeki gibi yüzüne ışık tutarak sorguluyorum. Nedir zaman? "Bir iş veya oluşun içinde geçtiği süre." Peki süre nedir? "Bir olayın başı ile sonu arasındaki zaman parçası." O halde parçayı anlat! "Bir bütünden ayrılan, ayrı sayılan veya ortak olan şey." Ya bütün nedir? Sözlüğüm sustu. Boncuk boncuk terler birikti alnında. "Konuş!" diyerek tuttum ışığı gözlerine. Kekeledi: "Eksiksiz, tam!" Tam o anda kapı vuruldu. Paltolarının yakası kalkık üç adam daldı odaya. "Ânı yakalayan adam, tam adamdır," diye gürlledi biri, "Zamanın ne olduğunu kim bilebilmiş! İş değerini bilmekte onun. Bir ânı, tarihî ân yaptığımız zaman onun değerini anlamayı öğrenmişizdir." İkinci adam söze karıştı, "Harekete geçmek için neyi bekliyorsunuz. Suyu geçmek için nehrin geçip gitmesini bekleyen saf bir köylü gibisiniz. Sonsuza kadar akacaktır nehir." Ve üçüncü adam suskunluğunu bozdu: "Aynı ırmakta iki kez yıkanamayız. İkinci kez girdiğimizde bu ırmak büsbütün başka bir ırmaktır artık." Sözlüğümü hırsla kapattım. Sözlerinden tanımıştım onları: Goethe, Horatius ve Herakleitos. Sorularım var, demeye kalmadan kayboldular gözden. Pencereye koştum. Sorularım ne olacak! "Hey nereye!" diye bağırdım arkalarından. "Önce" ürkütücü bir aydınlık cevapladı beni, sonra korkutucu bir ses, sonra bir yağmur gökle yer arasında hışırdayan.

Bir sanrı olmalı "Önce" ve "Sonra", uzaklık ve hızla yoğrulan. Şimşek çaktıktan sonra mı gürlemişti gök? Şimşek önce miydi, erken dokundu diye omzuma? Aynı anda doğan bu iki görklü çocuk birbirini fısıldadı kulağıma: "Tek bir zaman var kâinatta!", "Ne duruyorsun! Tek bir zaman!" Demek geç kaldım. Bir ata ihtiyacım var o zaman. Shakespeare'in Kral Richard'ı gibi, "Bir at! Bir ata karşılık bütün krallığımı verebilirim!" Ve bütün yoksulluğumu. Der demez ıslak bir at yelelerinden ırmaklar akıtarak ayağımı kesiyor yerden. Zamanım yok, zamana doğru yol alıyorum. Kovaladığım zaman yerinde duruyor. Kaçtığım zaman takip ediyor beni. Gecenin içinde bütün canlar ya saatlerine bakıyor, ya saat oluyorlar. İnsanlar ezanlara ve çanlara kulak kesilmişken, bitkiler ve hayvanlar fosilleriyle zamanı söylüyorlar. Eski bir kilisenin saat kadrânında "Ultima Forsan" yazıyor Latince, "Belki de Sonuncusu" Eski bir caminin duvarında "Huve'l-Ezeliyyu el-Ebediyy" yazıyor Arapça, "O'dur Ezelî ve Ebedî olan."

Uzaktan görünüyor kale; iki burcu var. Gecenin harmanisi düşmek üzere sırtından. Vakit geçmek biliyor. Kavuşmak üzere süvari surlarına. Göz gözü görüyor, insana ait her eylem barınıyor burada. Kale değil mücessem bir harita; iri taşlar gibi yapışık birbirine günler. Aylar fırlatılmış beyaz güller boşlukta. Her şey mevkut. Her şey devinmekte, önce ve sonra adlı iki kapak arasında. Vakti kaçıranın eylemi buharlaşıyor. Fakat yağmur olamıyor bir türlü inse de yere. Yağsa da ıslatmıyor. Kadim lügatlerde "mukadder"deniliyor zamana bu yüzden. Ve bu yüzden iki burcu var. Kâh zaferin kırbacıyla yaklaşıyor atıma, kâh mağlubiyetin mahmuzlarıyla uzaklaşıyor. Bir burcunda Târık bin Ziyad, yaktığı gemilerle aydınlanan uygarlığı seyrediyor. Diğer burcunda Ebu'l-Beka er- Rindî, sönen Endülüs'e yakıyor ağrısını: "Zaman değişmek bilmez kesin ölçülü ve hükümlüdür: Geri döner, paralar sahibinin zırhını, kılıçlar ve kargılar ileri doğru işlemez oldu mu.../Kimi bir zaman sevindirirse, onu zamanlar üzer.../ İki burçlu bir kaleyse o, sevinç bir burcu, hüznün bir burcu."

a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Şair: İyi, kötü ve çirkin

A. Ali Ural 2008.10.12

Tabutunuzu şairler taşıyor. Ölümünden en çok onlar söz ettiler çünkü. "Yeter ki gün eksilmesin penceremden" deseler de şair sözüdür, hayat en çok onları ürküttü. Kıldan ince bir dikkate sahip olmalıydılar, kılıçtan keskin bir dil için.

İnce bir zeka ve derin bir anlayışla kavrayabildiğinden marifeti şaire şair denirdi.(el- Râgıb el- İsfahânî, el- Mufredât) Yoksa "Kıl" demekti "Şa'r". "Eş'âr" ve "Şuur" kıllar. İstiare ödünç verdi "inceliği" şaire. Kökü "ince ilim"dir dedi şiirin. "Şın", "ayn" ve "râ" iki köktü. Birinden "Sebat" dalı uzandı, diğerinden "İlim" ve "İşaret". Kadim bir lügat fıslıdadı kulağımıza: "Leyte şî'rî/ Keşke şiirim", "Keşke bilseydim" demekti. (Ebu Bekir er- Râzî, Muhtârû's-Sihâh) Hem "Şa'îre" keskin bıçak anlamına geliyor. Ne çok şey söylüyordu bu meşin ciltli. "Şair" kelimesi "Yalancı" manasında da kullanıldı câhiliye devrinde. En güzel şiir, en yalan şiirdi. Bu yüzden yalanladılar Hz. Peygamber'i "Şair!" diyerek. Resul sustu. Cevaplarını Kur'ân-ı Kerîm verdi: "Biz O'na şiir öğretmedik, buna ihtiyacı da yoktur; O'na öğretilen sadece apaçık Kur'ân'dır." (Yâsin,69) Açıklık ve kapalılık iki kutbu oldu kelâmın. Kur'an'ın vasfı açmak, şiirin vasfı örtmekti. "Şiir ve şuur, beyanın zıddıdır," diyordu İbnü'l- Arabî. (Fütuhât)

Tabutunuzu şairler taşıyor. Fakat hangileri? Eflatun'un kovdukları mı "Devlet"inden, "Bütün iyi ozanlar, sanatçılıklarıyla değil, tanrısal bir esinlenmeyle, ya da esimeyle yazarlar şiirlerini" diyerek yücelttikleri mi? Belki de ölü bedenimize sıcaklık verenler son gününüzde, bir acıyı omuzlar gibi taşıyorlar şiiri: "Ve acıdan dili tutulunca insanın, bir Tanrı / Çektiğimi anlatayım diye bana dil vermiş." (Goethe) Yoksa sizin tabutunuzu taşıyan şairler, Şuara Sûresi'nin çarpık şairleri mi "Her vadide şaşkın şaşkın dolaşan." Mevdûdî'nin tefsiriyle kimlik kontrolü yapalım: "Düşünce ve sözlerinde hiçbir esas tanımazlar. Her vadide başıboş gezinir dururlar. Her yeni dürtü, bunda gerçek payı var mı yok mu diye düşünmeden kendilerini yeni bir konuda söz söylemeye iter. Bir anlık bir dürtüyle bilgece sözler söylerken, bir başka dürtüyle kirli duyguları dile getirmeye başlarlar." Kim bilir, haksızlık etmeyelim, tabutunuzun altındaki omuz, Abdullah b. Revaha'ya âittir, âyetler indiğinde bütün şairler adına ağlayan. Kur'ân'ın, "Ancak iman edip salih amel işleyenler, Allah'ı çok ananlar, kendilerine zulmedildikten sonra öclerini alanlar müstesnadır," âyetiyle içine su serpitiği, bütün şairler adına.

Tabutunuzu şairler taşıyor. Taşımasınlar mı? Tevazuyla ayrılmak mı istiyorsunuz dünyadan. Plastiğe karşı alerjiniz var üstelik. Bulaşık eldivenlerini çıkarsınlar mı? Bir ağta mı ihtiyacınız var, Rilke'yi çağıralım. "Kim duyar, ses etsem, beni melekler katından / Onlardan biri beni ansızın bassa bile bağrına..." Genç mi öldünüz, koşsun yardımınıza, Eliot "Çorak Ülke"den: "Ayların en zalimidir Nisan, leylaklar/Açtırır ölü topraktan, yoğurup/ Bellekle isteği, diriltir/Ölgün kökleri bahar yağmurlarıyla." Demek çok korkuyorsunuz derinlerine düşmekten toprağın, nerdesin Cummings? "Böyleydi bir şair ve böyle olacak ve böyledir/ ki o çözecektir dehşetin derinliğini savunmak için/ kendi hayatıyla bir güneş ışığının mimarisini:/ ve kazıyacaktı umutsuzluğun ölümsüz ormanlarını/ tutmak için elinde bir dağın kalp atışlarını." Sıkıldınız belki de o ahşap dar kutuda. Necip Fazıl'ı dinlemenin zamanı: "Ölenler yeniden doğarmış; gerçek!/ Tabut değildir bu, bir tahta kundak. Bu ağır hediye kime gidecek,/ Çakılır çakılmaz üstüne kapak."

Tabutunuzu şairler taşıyor. Çünkü hatırlamaya ihtiyaçları var ölümü. Tanrılığa mı soyundular. Her şeyi söyleyebileceklerini mi sanıyorlar? Bu yüzden mi şiirlerinde çocuklar oynamıyor, rüzgârlar esmiyor, eksik dişleriyle gülümsemiyor ihtiyarlar? Bu yüzden mi "Şair, ehl-i dildir" diye feryat ederken Şeyh Galib, "Şair 'Küçük Tanrı' değildir" diye çılgık atarken Neruda, ellerini çenelerine dayayıp ya da şakaklarına, düşünen adam fotoğrafı çektiriyorlar boyuna? Bu yüzden mi kelimelerin sahibini şiirlerinden çıkartıyorlar ve hayatlarından? Ve

tabiatın her köşesinde çıkarılmayı beklerken şiir, yırtık pırtık kelimelerle dolaşıyorlar? Bu yüzden mi ellerinden gıcırtilar çıkıyor para sayarken? Bu yüzden mi şiirin yolu şiire çıkmıyor?

"Ehl-i aşkım bârım erbâb-ı dile gelmez giran/ Ben ölürsem hâmil-i tâbûtum olsun şâiran" demiş Muallim Nâci. İyi söylemiş söylemesine de, bilmiyoruz, nasıl defnedildi sözlük sahibi? Şairler omuz verdi mi tabutuna "Lügat-i Nâci"nin müellifidir diyerek. Kim bilir, belki de o telaşta meyyitle beraber gömmüşlerdir kelimeleri. (Gelecek hafta "şiir"le devam ediyoruz.) a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bir kutlu hapishane sabır

A. Ali Ural 2008.10.26

Sayım var. Kelimeler isimleri okundukça "Burada!" diye çınlatıyorlar avluyu.

- Sabıkalı!
- Burada!
- Sabıkasız!
- Burada!
- Sabır!
- Burada!

Sahi sabır burada mı? Sözlüğün içindeki müebbet hapsi sürüyor demek. Demek kaçmadı üç pencereci hücrelerinden. "Sad", "ba" ve "ra"; üçü de aynı avluyu görüyor ama manzaraları başka. "Sad"ın penceresinden parmaklıklar görünüyor, "ba"nın penceresinden yüksek duvarlar, "ra"nın penceresinden sert kayalar. "Sad" tutukluluğa, "ba" yüksekliğe, "ra" sertliğe işaret ediyor. Üç pencerede aynı mana: Sabrın adı "hapis". Der demez, "sabır" mahkumken hapishane oluyor. Bu hapishanede nefsin yattığını bildiriyor kamuslar; aklın ve dinin gereği olarak. Bu öyle bir hapishane ki, savaşta "cesaret" adını alıyor, ramazanda "oruç". "Vefa" oluyor ahdine sadık olanlara, sır tutanlara "söz". Hem üzüntü hem sevinç, hem musibet hem hayır, hem kilit hem anahtar.

Otuz üç yıl aydınlığa çağırıyor Yunus Peygamber halkını. Otuz üç yıl gündeğumundan günbatımına kadar anlatıyor ışığı. Fakat "küfr" dehşetli bir örtü. Nerede bir güneş görse üstüne çullanıyor. Otuz üç yılda sadece iki kişi yırtmayı başarıyor zulmet ağını. Öyle ağına gidiyor ki bu Hz. Yunus'un, öfke kıvılcımları saçarak kaçıyor Ninova'dan. Fakat izin yok, denizler kapalı. Kader karanlığı terk etmedikleri için halkını terk eden peygamberi karanlıkla sinamaya hazırlanıyor. Bindiği tekneyi dalgalarla kuşatıyor önce. Sonra yolculardan birinin denize atılmasına karar verdiriyor. Kura çekiliyor, torbadan ölüm çıkacak. Gözler su alan tekneler, nefesler tahta parçaları kırık. Kura Yunus'a işaret ediyor. Yunus ölüm yolcusu. Deniz bütün dalgalarıyla sarılıyor peygambere. Emir böyle yutacak. Fakat ondan önce, kocaman bir balık açıyor ağzını. Yuttu bile. Yunus'u karanlıkla tanıştırdı; sabrın hapishanesiyle. Her mahkuma merhem olacak ebedi bir dua öğretti ona. Ve sabırsızlığın bir cins zulüm, yani karanlık olduğunu. Sonra tövbenin bir cins ışık olduğunu fısıldadı kulağına. "Zünnûn (Yunus)'a gelince, o, öfkeli bir halde geçip gitmişti. Bizim kendisine güç yetiremeyeceğimizi, (kavminin arasından çıkmakla kendisini kurtaracağını) sanmıştı. Nihayet karanlıklar içinde; 'Senden başka tanrı yoktur. Sen eksikliklerden uzaksın, yücesin, ben zalimlerden oldum!' diye yalvardı." (Enbiya, 87). Ağrı kim attıysa, o çekti balığı. Kim kabul ettiyse tövbeyi, o çıkardı kıyıya kazazedeyi. Kaza hükmünü verdi. Sabır hapishanesi üç penceresinden kainata duyurdu: "Eğer tesbih edenlerden olmasaydı, (insanların) yeniden diriltilecekleri güne kadar onun karnında kalırdı." (Saffat, 143-144). Tesbih etti ve mahşerden önce dirildi Yunus.

Sabır hapishaneleri bomboş. Tünel kazmış mahkumlar. Nefis atları ağızlarından köpükler saçarak koşuyor. Her yerde telaş, her yerde panik, her yerde isyan. Hüznün bulaşmadığı safaların peşinde koşanların peşinde koşuyor hüznün bataklıkları. Allah sabırlılarla beraber olduğunu ilan etmişken, şeytan nasıl da taraftar topluyor! Bağdatlı Cüneyd yüzünü buruşturmayacak kahramanlar arıyor sunmak için sabrın şurubunu. Nerede sâbirler, sabûrlar ve mutasabbirler? İri kara balıklar gibi ağzını açmış çarşılardan kurtuluş nerede! Yetiş ey Abdülkadir Geylânî! Fitne ağlarında çırpan kalplerimizi kurtar. Çarşıya çıkanları anlat; aynaya bakalım: "Çarşıya çıkıp hazlar ve arzular uyandıran şeyleri görüp, onlara bağlananların kalbi fitnelere takılır. Ancak yüce Allah'ın, rahmet, koruma ve yol göstermesiyle kurtulabilir buradan. Onlar akıl ve dinlerine dönerek, kendilerini sabretmeye zorlar, oraları terk etmenin acısını yutmaya çalışırlar."

"Sabır ilk vurduğu anda gerek." (Hadis) Takvim yapraklarını hırsıyla koparmak da ne! Nedir bu sızlanışlar, bu itirazlar, bu şikayetler! Her olan O'ndansa eğer. Sabır hapishaneleri pencerelerini açıyor bir bir. Anneler gibi çocuğunu oyundan çağırıyor. Anneler gibi yeniden doğurmak için bizi. Tepelerinde ilâhi kuşlar dönüyor iri kanatlarını açarak. Dönüyor rahlelere birden, vazgeçip kuş olmaktan, önümüzde açıyor kanatlarını: "Bir şeye karşı sabır", "Bir şeyden dolayı sabır", "Bir şeyde sabır." Ezberliyoruz tek kelimelik bir kitabın bütün sayfalarını: Sabır. Çevirdikçe yaprakları sonbahar geliyor, kış, ilkbahar yaz. Zaman sabrın mihenk taşını gönderiyor bir göktaşı gibi. A kişi diyor Mevlânâ, "Vel asrı" suresinin sonunu dikkatlice oku da bak. Allah o surede sabrı hakla beraber andı, sabrı hakka eş etti. Yüz binlerce kimya yarattı ama, insan sabır gibi bir kimya görmedi."

a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gel artık çocuk!

A. Ali Ural 2008.12.07

Kapının arkasında olduğunu biliyorum. Sessizliğinden biliyorum ve tıkırtılarından. Küçük bedenini saklayıp, büyük gözlerini aralıktan kara bir uçurtma gibi salmandan biliyorum bunu. Elinle kapatsan da ağzını, parmak aralarından dökülen kıkırtılarından.

Nefes alıp verişini dinlemek heyecanlandırıyor beni; Merih'ten bana ne, yeryüzünde hâlâ hayat var! Fakat neyi bekliyorsun bu hayatı taşımak için misafir odasına. Bak konuklar buruşturdukları kâğıtları avuçlarında tutarak bekliyor seni, büyük bir alış veriş için. Ne akıllısın sen, kapının arkasında bekleyerek, bayramın fiyatını yükseltiyorsun.

Kapının arkasında olduğunu biliyorum. Menteşelerin arasından sızan ışıktan. Küçük bedenini saklayıp, büyük gölgeni duvara bir sır tablosu olarak asmandan biliyorum bunu. Hem saklanıyor, hem yerini işaret ediyorsun. Korkarım, büyüsün de vazgeçmeyeceksin bu huyundan. Hadi çek gölgeni, biraz da kıvılcımlarınla oyala bizi. Kapiyı ileri geri hareket ettirerek ışığı dalgalandır. Varlığından haberdar olduğumuz, fakat göremediğimiz her şey gibi karıştır ruhumuzu. Tam yakalayacakken minik elini, bulutların arasına gir ve benzet bir bulutu aslana. Bir başka bulutu kediye benzet. Bir başkasını ata. "Neye benziyorum?" diye sorayım mı çocuk, sıra bende. "İnsana benziyorsun!"

Kapının arkasında olduğunu biliyorum. İnsana benzeyen ben. İnsan olmak için bekliyorum, çiğlikler kopararak atılmanı kollarıma. Bende eksik olan her şeyin sende olduğu âşık. Koşarken pantolonunu yırttın, yemek yerken üzerine döktün, resim yaparken duvarları boyadın diye kızmak ne haddime, yalnız senin ceza vermeye hakkın var, geciktirerek gelmeni. İnsana benzetiyorsun beni çünkü. İnsan olduğumdan emin olsan, bir an duraklamadan koşacaksın cınlatarak evi. Tebessüm kartopun büyüyecek, kahkaha çiğlları düşecek

oyuncakçılara. Dişlerinin ısıltısı söndürecek kuyumcu vitrinlerini. Misafir odasındaki konuklar kollarını uzatacak. Yaydan fırlayan oklar peş peşe saplanacak ruhlara. Yaralarımızla iyileşeceğiz.

Kapının arkasında olduğunu biliyorum. Seni oradan çıkarmak için çareler arayan ben. Alaaddin'in lambasını ovuşturuyorum. "Dile benden ne dilersen!", "Kapının arkasındaki çocuğu getir!" Çocuk kıkırdarken kahkaha atıyor dev. Sonra Ali Baba oluyorum haramisi olmayan. "Açıl kapı açıl!" Açılmıyor kapı. Tılsımı değiştirilmiş. Ne yapsam. Elma satan yaşlı bir kadından yardım almalı. Tak tak! "Kıpkırmızı elmalarım var!" Yine açılmıyor kapı. En iyisi una bulamalı ayakları kapı açılsın diye. Keçi yavruları kanıyor fakat akıllı çocuk. Ne bulutlara uzanan fasulye ağacına tırmanıyor. Ne balkabağından arabaya biniyor. Kurşun asker bile atladı suya. Tavşanı geçti kaplumbağa. O hâlâ gülümsüyor yerinde.

Kapının arkasında olduğunu biliyorum. Anahtar deliğinden baktığını. "Gördüklerini anlat!" diyorum. " İşte O!" diye sevinçle bağıryorsun. " İşte O, çocuklara selam veriyor nerede görse. Çocuk oluyor o an. Yarış mı yapıyorlar, yarış yapıyor heybetli adam. Kahkaha mı atıyorlar, tebessümünü katıyor içine. Hem hal hatır soruyor onlara büyüklerle konuşur gibi. Hem ata biniyorsa çocuklar terkisinde. Yüzü ışıldıyor gördüğünde melekleri. Merhametli bir baba. Müşfik bir dede. "Çocuk kokusu cennet kokusudur," diyor. "Kimin çocuğu varsa çocuklaşsın onunla." Şöyle bir sözü de var, "Bir kimse, bir çocuğa, gel sana şunu vereceğim der ve sonra da vermezse, yalan hükmündedir bu da." Hele bir sahne var ki kapının arkasındaki çocuk ayıramıyor gözünü anahtar deliğinden. İki çocuk sırtına binmiş namaz kılan dedelerinin secdeden beraberce doğruluyorlar. Doğruluyorlar ki çocuk her şeydir. Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin dizlerine oturuyor dedelerinin. Doğruluyorlar ki o Son Peygamber'dir.

Kapının arkasında olduğunu biliyorum. Kollarıma atılmak için can attığını. Seni çok seviyorum kapının arkasındaki çocuk. Seni sevmenin ne anlama geldiğini biliyorum çünkü. Bir kere sarılabilem sana yeniden insan olacağım. Artık masal anlatmayacağım sende sıra. Hikâyeni anlat sen yalvarırım. Gözlerinle sırıla ki aynamızı dünya gerçek suretiyle görünsün bize. Kapının arkasından yüzünü göster ki her kelime anlamına kavuşsun. Sorularıma verdiğin cevaplardan anlıyorum ki çocuksun sen, "çocuk" demektir bayram. Çocuğun kurtuluşudur çünkü. Babanın, annenin ve çocuğun el ele tutuşmasıdır şeytana karşı. Babanın, annenin ve çocuğun hakka bağlanmasıdır.

- Adın ne?

- İsmail!

- Kaç yaşındasın İsmail?

- Yedi.

- Babanın adı ne?

- İbrahim.

- Annenin adı?

- Hâcer. a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Korkulardan kurtaran korku

Doğmadan önce sestten korktu, doğduktan sonra ışıktan. Yürümekten korktu sonra, adım atarken düşmekten. Karanlıktan korktu her gece, her yağmurda gök gürültüsünden. Şimşeklerden annesinin tülbindine sığındı, köpeklerden babasının eline. Kaçtıkça peşinden koştu korkular. Ne kadar mesafe mi kaldı aralarında?

Arkasına bakmaya korktu. Karşısına çıkanlar serinletseydi bari içini. Bir ev yandı, ateşten; bir adam boğuldu, sudan korktu. Biraz dişini sıkarsa kurtulacaktı belki. Küçük kalacaktı korkuları, büyüdüğünde. Heyhât! Korkuları da boy attı onunla beraber. Hem öyle böyle değil, göğsüne değdi başları. Ve yepyeni bir korku hediye ettiler ona: Akrofobi. O şimdi balkondan bakarken aşağı, sıkı sıkı tutunuyor korkuluklara. Korkulukla korunuyor korkudan. Yine de fazla kalmamalı yüksekte. Çıkmalı dışarıya. Asansör mü? Hayır! Ya kapalı kalırsa içinde. Klostrofobisi var. Pekala inebilir merdivenlerden. İşte açık alan. Derinden bir nefes alabilir. Fakat nefesi daralıyor, ne tuhaf. Eve geri mi dönsün. İzin vermiyor agorafobi. Kalabalıklardan sakındırıyor onu, meydanlardan, çarşılarından, sinemalardan. Tekrar çıkıyor merdivenlerden. Evde kimse yok. Bir aşağı bir yukarı geziniyor odada. Ta ki yalnızlık korkusu çalana kadar kapıyı. Ve monofobi bir hayalet gibi dolaşmaya başlıyor evde. Çiçekler! Çiçeklere su vermeli unutmak için yalnızlığını. Fakat neden menekşenin yaprağından zehir damlıyor? Neden devetabanı korkunç izler bırakarak yürüyor duvarlarda? İşte çiçeklerden bile korkuyor. Ah antofobi!

Korkudan başka duyguları da vardı onun şüphesiz; sevinç, üzüntü, merhamet, hüznün, tedirginlik, utanç, alınganlık, hoşlanma, kızma, suçluluk, gücenme, sevgi... Fakat hepsinin yolu bir yerde korkuyla kesişiyordu. Aynı gölü besliyordu ırmaklar. Bu soğuk göl, "fobi"lerden ve "mani"lerden oluşan bir filoyu ağırlıyordu sularında. Adı korku olmasa da bütün duygular dereceleriyle korkunun. Hayat biraz da; okul korkusu, yoksulluk korkusu, kaybetme korkusu ve ölüm korkusuydu. Ellerin buz kestiği, gözbebeklerinin genişlediği, alınlardan acı su boncukları yuvarlandığı, kalplerin koca davullar gibi gümbürdediği, gözkapaklarının uykuya geçit vermediği zamanlar korkunun bir devanası gibi binlerce yalan doğurduğuna şahit oluyordu insan; binlerce batıl inanç, binlerce öfke, binlerce nefret, binlerce zulüm... Kendini suçüstü yakalayıp, itiraf ettiriyordu Bernard Shaw'ın ağzından: "Aslandan niçin korkuyorsunuz? Onun ne ülküsü, ne dini, ne siyasal inancı, ne ahlakı, ne de diploması var!"

Üstelik gölgesi de var insanın, İskender'in vahşi atı Bucéphale gibi; gölgesinden korktukça hırçınlaşıyor. Belirsizlik ve kuşku iki kahramanı oluyor bu hayal oyununun. Korku bir kara delik; yutuyor ne verilse. Doğrusu korkulmayı hak ediyor gölgeler. Huzursuz ediyorlar önce, peşinden ürkütüyor ve dehşete düşürüyorlar sonunda. Damarları büzüyor, nabızı hızlandırıyor, tüyleri ayağa kaldırıyorlar. Bir korkudan bir korkuya sığıyor insan. Korku gemisi batmış, korku salıyla sahile ilerliyor. Ey sükûnet yurdunun sakinleri! Kazazedeyi kim karşılayacak? Ümit şalını kim örtecek omuzlarına? Titremelerini dinginliğe, ürperişlerini huzura kim taşıyacak? Bilgisizliğin korkusundan, korkunun bilgisine ayak bastığında, tuzlu suyla kavrulmuş dudaklarına kim dokunduracak maşrapasını? Kim suni teneffüs yerine, rafından indirip meşin kaplı sözlüğü, "K" harfini arayacak nefes nefese!

KORKMAK: KO-RI-MAK(KORUMAK) > KORI-K-MAK > "I" NIN DÜŞMESİYLE > KORKMAK oluyor Türkçe'de. Her yiğidin kalbinde bir aslan yatarmış. Bakın "Korkma"nın kalbinde "Koruma" yatıyor. Korkuyla korunuyor demek ki insan. Bir korkuya ihtiyaç var demek, kurtulmak için korkulardan. Nasıl bir korku olmalı ki bu güven versin sahibine. Nasıl bir gece olmalı ki her zerresinde güneşler barındırsın! "Korkuda yüzlerce eminlik gizli. Gözün karasında bunca aydınlık var. Ey temiz adam, korkuda gizlenmiş emniyeti gördün, ümitte gizli korkuyu da gör," diye inlesin Mevlânâ'nın neyinde. Ne kapalı kalmaktan korkulsun bir odada, ne açık havada yürümek endişelendirsin. Ne hastalık korkusuyla hastane olsun evler, ne ölüm korkusuyla hayatın rengi atsin. Yabancılık korkusu çekmesin kimse, hele korkmasın insan insandan. Hem çiçeklerden de korkulmasın artık. Sözlüklerden "antofobi" silinsin! Yalnız Yunus'un hatrına "Neden rengin sarıdır?" diye sorulsun çiçeklere. Yılanlara gelince;

hep var olacaklar fakat, bir kutlu topuk deliklerini tıkayacak hep. Korkuyu korkuyla aşır aziz dostuna "Korkma! Allah bizimledir," diyecek. (Devam edecek) a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İki korku arasında yolculuk

A. Ali Ural 2008.12.21

Korkusuz bir sürücü o. Hız ibresi son çizgide titrerken kılı kıpırdamıyor. Tekerlekler yanarken, ayakları gaz pedalında buz. Her virajda biraz daha hafifleyen aracı, kâğıttan bir uçak gibi kalkışa hazırlanırken, o davulun ve zillerin ritmiyle sürüklenmeye devam ediyor.

Tabelalara teslim olacak değil ya, kendi belirliyor hızını. "Tehlikeli eğim"de lunapark çocuğu oluyor, "Kaygan yol"da daha zevkli sürüyor kızağını. Otostopçuların beyaz ellerine teslim olmuyor. Yolun iki yanına savrulmuş ölümler yavaşlatamıyor onu. Kar mı? Zincirleri var, bukağılardan sökölümü. Yağmur mu? Silecekleri var, can havliyle kanat çırpın. Kat ettiğı mesafeler kat edeceği mesafelerin kefil. Sigorta şirketleri koruyucu melekleri omzunda. Bir de aynaya baksa. Hayır, kendi yüzüne değil. Geride kalanlara.

"Ayna ayna, söyle bana geride bıraktıklarını!" Ayna susuyor. Buğulanıyor hatta. Sürücü vitesi bir ağaç dalı gibi kırıyor çatırtıyla üstünde meyveleri. Çıt yok, hız ahras kesmiş aynayı. Ne gece yıldızlarını düşürüyor üstüne, ne gündüz martılarını. Hem aynaya sormadı ki o. Hem ne işi var aynayla! Beygirleri kırbalamalı. Köpürtmeli ağızlarını. Ayaklarından asmalı yavaşladıklarında. Yelelerine gaz dökmeli. Dizginleri öyle bir çekmeli ki, dişleri dökölsün yere. O da ne, koca bir kaya yuvarlanıyor dağdan. Tozu dumana katarak geliyor çığlıklar atarak. İndiriyor yumruğunu, ölümler havada. Toz bulutu dağıldığında korkusuz sürücünün göz bebekleri fırlıyor yuvalarından. Kayadan değil korkusu, kayanın üzerindeki yazıdan: " Gündüzler hakkında hüsnü zanda bulundun. Zira günler sana güzel göründü. Kaderin getireceklerinden korkmuyorsun! Geceler seninle barıştılar, onlara aldandın. Oysa gecelerin durulduğu bir anda üzüntü çıka gelir!" Ebu Ali ed- Dekkak.

Tabelaların, aynaların, ölümlerin yapamadığını kadim bir şiir yaptı. Korkusuz sürücüyü aracından çıkarıp iki korku arasında bıraktı. Hız kesilince nasıl parlıyor akıl! Nasıl aralıyor bulutları! Nasıl dönüyor okçu terk ettiğı mevsisine. Nasıl emiyor akıl ganimetlerin zehrini. Kaldırıyor ayağı kıvrınanı. Yılanı fırlatıyor paçavraya çevirip. İşte o zaman hatırlanıyor, "Okçular yerinden ayrılmasın!"diyen Nezîr! Akıl keskin nişancısı beden. Onu peygamber yerleştirdi ruhlara: "İnsan iki korku arasındadır; iki ecel arasında. Geçmiş ömründe yaptıkları hakkında Allah'ın nasıl bir hüküm verdiğini de bilmez, kalan ömründe (niyet ve çabalarına göre) ne takdir edileceğini de" Dikkat! İki bilinmeyen bir bilgiye işaret ediyor. İki korku bir ümide. İki zorluktan bir kolaylık doğuyor. İki yoksulluktan bir zenginlik.

Ah korkulardan kurtaran korku! Sana ulaşmak için bilgiye ihtiyaç var. Çünkü bilgi ve korku at başı koştığında kazanılıyor yarış. Çünkü ancak beraberken onlar lehine alışıyor. Çünkü "Kulları içinden ancak bilginler Allah'tan (gereğince) korkar."(Fâtır,28)! O halde, "Bilginlere danışmadan karar vermeyin!"diyen Sehl bin Abdullah'a soralım, kimlerdir bu bilginler? "Ahireti dünyadan, yüce Allah'ı nefislerinden üstün tutan kimseler" mi? Peki nerede onlar! Tercihlerinin şuuruyla "Keşke bir taş olsaydım!", "Bir ağaç kökü olsaydım keşke!" diyerek tir tir titreyen o korkusuzlar nerede! Nerede rabbinden kaçıp rabbine sığınan Ebu Kasım el- Hekim, nerede "Korku kalbin lambasıdır," diyen Ebu Hafs? Nerede, "Korkan o kimsedir ki korkutanlardan emin bulunur," diyen Ebu Ali ed- Dekkak, nerede "Korku hangi kalpten ayrılmışsa o kalp harap olmuştur," diyen ed- Dârânî? Zamanın korkusuz çocukları, korkuyla yücelen, neredeler?

Mekke'deler, Medine'deler, Kudüs'teler, Şam'dalar, Bağdat'talar, İstanbul'dalar...Allah korkusunun, sevgi, güven, teslimiyet ve sığınma olduğunu hatırlatan bu gizemli ruhlar her yerde dolaşüyor, Allah'ı yalnız Allah olduğu için sevmek gerektiğini fısıldıyorlar. Dargam bin Vâil'den kimin haberi var! Yemenli bir ihtiyar. Yüzyıllar önce şöyle yakarıyor rabbine: "Ey sahibim! Yolculuk vakti yaklaştı! Oysa benim günahlardan uzak durduğuma dair bir beratım yok. Sana karşı ne mazeretim, ne de bunu söyleyecek gücüm var... Sen benim rabbimsin.! Beni affet!"

Ve böyle derken Dargam, rabbine kavuşuyor. **a.ural@zaman.com.tr**

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ümit, penceredeki ışık

A. Ali Ural 2008.12.28

Anahtar, sürgü ve zincir sesleriyle çınlıyor şehir. Bir korku sağanağı bu! Şakır şakır kilitleniyor kapılar. Yolların eğimi evlere doğru. Kalabalıklar zeytincinin küreğinden kese kağıdına dökülen kara zeytinler gibi akıyor hanelerine.

Pencereler sıkı sıkı kapatılıyor. Karartma günlerinden kalma bir halatla boğuluyor ışık huzmeleri. Cellat işini bitirip son cılız boyna taktığında ilmeği, sokaklarda hiç kimse kalmıyor. Köpekler ve kediler ilk kez korkuyorlar geceden. Gözlerinin fosforuyla yol alıyorlar bir kuytu bulabilmek için. Kargalar ilk kez gecede eriyorlar. Kara üzüm şarabında çırpınıyorlar, neresi karanlık, kanatları neresi? Ah kanatlar! Çelik kanatlardan mı korkuyor şehir! Hayır yeni bir dünya savaşı çıkmadı. (En azından ilan edilmedi henüz.) Savaş uçakları ışık gördükleri yere bırakmayacak bombalarını. (İnsan hakları beyânnâmesi hâlâ geçerli.) İşte bir insan! Dikkat! Herkes daha sıkı çeksin perdeleri! Yürüyor tek başına. Evet tek başına! Saatlerdir yürüyor pencerede bir mum görebilmek için. Fakat susuyor beş yüz mumluk ampuller. Cinayeti gördükleri halde konuşmuyorlar. Şahitlik tehlikeli. Bir insan görmek tehlikeli. Bir insana "Nasılsın?" demek tehlikeli.

-Nasılsın?

-Gerçekten bilmek istiyor musun bunu!

Bu soru sorulmadı. Bu cevap verilmedi. Hey duyuyor musunuz! Tek başına yürüyen adam bir ışık vahası gördü. Soluk bir çöl mavisi. Bir bedevi çadırından süzülüyor olmalı. Bu soru az sonra sorulacak. Bu cevap az sonra verilecek. Serap görmüyorsa, pencere vurulacak az sonra. Nefes nefese yürüdü, adımlarını kırbaçlayarak yürüdü, ayaklarını unutarak yürüdü, pencereye başını dayayıp mavi ışığı kana kana içeceği anı düşünerek yürüdü. Sonunda yaklaştı pencereye. İşaret parmağını büktü tıklatmak için. Tıklattı da. Evet cam sesi bu! Şimdi "Kim o?" diyecekler. "Tanrı misafiri!" diyecek. Fakat açılmıyor kapı. Tanrı misafiri bekliyor. Çıt çıkmıyor pencereden. Beyaz bir yazı çıkıyor camda. Dilsizler oturuyor olmalı. Bir yazı yürüyor mavi camda: "Hoş geldiniz." Yaşasın hoş geldin diyorlar bana. "Şimdi kartınızı yuvaya sokunuz." Kart ve yuva mı? Bir yuvaya girmek için kart gerekiyor demek. "Şifrenizi yazınız." İnsan, yazsam. "Şifrenizi tekrar yazınız." İnsanı kabul etmiyor. Altı haneli rakam kabulü. "İşleminizi seçiniz." İşlem eylem mi demek oluyor! Ne yapacağıma karar mı vermemliyim? Ne yapsam Allah'ım! Yol göster! Bir kul sesi yok koca şehirde. Hesabımdan hesabına aktaramam, yüzüm yok!

Sabah olmak üzere. Birazdan ezan okunacak. Camiye gitsem. Neden daha önce aklıma gelmedi. Cami, toplayan yani. Minareye çıkıp ezan okusam, ışıklar yanar mı bir bir. Yeni bir sağanak başlar mı şehirde? Anahtar, sürgü ve zincir sesleriyle çınlar mı sokaklar? Şakırtıyla açılır mı çelik kapılar? Toplanır mı ırmaklar yeşil

vadide. Yoksa uykularını mı derinleştirir sesim. Hiç çıkmasam şerefeye. Tek başıma dursam mihrapta. Şimdi sırası değil bunları düşünmenin. Tarihi bir hamam değil mi caminin yanındaki? Evet, tarihin kaynar sularında yıkanmalıyım önce. Açmalıyım muslukları taşana kadar kurnalar. Bağırmalıyım, çın çın ötmeli duvarlar. "Tellak yok mu!" Yok tabii. Kim çıkartabilir başkasının kirini! Âdet değişti. Şeytanlar kese taktı ellerine. Kendinin tellağı olmalı herkes. Kapıdan adımımı atar atmaz kilitlemeliyim. Kapıdan adım atar atmaz soğuklukta ihtiyar bir tellak çıkıyor karşıma. "Bu hamam kapandı," diyor. İstersen dinlen biraz. Ben de sana Attar'dan bir kıssa anlatayım. Kese kadar uyan eline, kaynar su kadar arıtan.

Ebu Said-i Mihne hamamda yıkaniyordu. Çiğ bir adam olan tellak, ihtiyar Ebu Said'i keselerken bütün kirlerini vücudundan sıyrıp önüne yığıyordu. Bir aralık alay eder gibi sordu "Âlemde erlik nedir ey temiz adam?" diye. Ebu Said, "Kirleri gizleyip sahibine göstermemek... Halkın gözü önüne yıgmamak!" dedi usulca. Tellak kaynar suyla değil, bu cevapla yandı. Ayaklarına kapandı ihtiyarın. Ve şu duayla bir kere daha sarsıldı: "Ey bizi yaratan, besleyip yetiştiren, bize nimetler veren Allah'ım! Ey padişah! Ey kulların işlerini yapan, onlara keremlerde bulunan! Bütün dünya halkının erliği, kerem ve lûtfu, senin ihsan denizinden bir çiğ tanesidir. Bizim kirliliğimizden, utanmazlığımızdan geç; kirliliğimizi gözümüzün önüne getirme; yüzümüze vurma!"

Tanrı misafiri hamamdan çıktı. Derin bir ferahlıkla çıktı tarihin içinden. Henüz sökmemişti şafak. Fakat sökmüştü o kelimeyi. Okumayı yeni öğrenen bir çocuk gibi hecelemişti: "Recâ". "Seninle kuşatılmışken ümitsizlik de ne!" Elleri baktı. Sağ ve soldan iki ağaç dalı gibi uzadı kolları. Ümit hareket demektir. Tırmandı minareye. Işıklar yandı o anda bir bir. Açararak kollarını, havf ve recâyla sarıldı şehre. **a.ural@zaman.com.tr**

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Çerçeveye sığmayan hayal

A. Ali Ural 2009.01.04

Nasıl da bağlılar birbirlerine! İpler, düğümler, ağlar; çimentolar, demirler, harçlar; borular, kanallar, arklar; vidalar, somunlar, çarklar; lehimler, devreler ve kablolar onların bağılılıkları yanında örümcek ağları kadar zayıf kalıyor.

O kadar sıkı tutunmuşlar ki birbirlerine, bağlantı çizgilerini fark etmek, kenetlenmiş parmaklarını keşfetmek mümkün olmuyor. Parçalarını sıkı sıkı kucaklamış yekpare bir bünye bu! Kalp atışları bile aynı grafiği çiziyor. Öyle bir ruhları var ki, bütün kalpler durmadan ölmüyorlar. Öyle bir bütün oluşturuyorlar ki parçalarını öldürmüyorlar. Her parçanın üzerinde koruyucu bir şemsiye var. Bütünün üzerinde ise daha büyük bir şemsiye. Hem harekete geçmek için düğmeye ihtiyacı yok bu şemsiyelerin. Teyakkuz sigortalarının telleri yanmıyor. Enerjilerini hangi kaynaktan alıyorsa, elektriklerin kesildiği vaki değil. Şehirde göz gözü görmezken, onların gözlerinde güneş nehirleri akıyor. Bir parça neyi görüyorsa, retina tabakasına o suret düşüyor bütün parçaların. Birbirlerinden haberdar olmaları için tuşlara basmaları gerekmiyor. Kapsama alanları sonsuz.

Kalplerini açtıklarında aynı hakikate şahit oluyorlar. Aynı rüyayı görüyorlar gözlerini yumduklarında. Ellerini çırttıklarında aynı madalya parlıyor. Aynı kupaya dokunuyor elleri her başarıda. Yüzeyin ısısı bütün parçalara taksim oluyor. Bölüştükleri yalnız sevinçler değil. Bir parçanın ateşi yükselse, bir anda cayı cayı yanyanıyor her parça. Bir parçanın dizi kanasa, hep birlikte saldırganı dize getiriyorlar. Bir duvar oluşturuyorlar her tuğlası aynı dili konuşan. Bir parçanın dudaklarından bir ilâhinin ilk kelimeleri dökülür dökülmez bütün parçalar koro halinde aynı ilahiyi söylemeye başlıyor. Öyle bir koro ki bu, evrendeki bütün varlıklar bu koroya katılmak için can atıyor. Öyle bir koro ki bu, silahları ellerinden düşüyor şeytanların.

Nasıl da gülümsüyorlar birbirlerine! Aralarında gözle görülmeyen bir sözleşme var, tebessümleriyle mühürledikleri. Birbirlerinden eminler. Güveni vurgulayan tılsımlı bir cümle söylüyorlar her karşılaştıklarında. Her karşılaştıklarında avuçlarını iç içe geçirip bağlılıklarını bildiriyorlar efendilerine. Evet, bir efendileri var onları gözünden sakınan. Canından aziz bilen onları, bir efendileri var. Bir ihtilaf çıkmaya görsün aralarında, kelimeleriyle koşuyor imdada. Bir "iyilik" olduğunu söylüyor gülümsemelerinin, "kardeş" olduklarını hatırlatıyor. O vakit kendisi için istediklerini kardeşi için de istemeye başlıyor herkes. "Güzel borç" veriyor malında zayıfların hakkı olduğunun farkına varıp. Biri haksızlığa uğrasa içlerinden, tahkim edilmiş bir duvar gibi dimdik duruyorlar saldırgana karşı. Bir uzuvları hastalandığında yangın çıkıyor bedenlerinde. Duyarlıklarının sınırı yok. Düşmanlarına bile adaletsiz davranmaktan korkuyorlar. Ne tartarken eksik tartıyorlar, ne eksik söylüyorlar gerçeği. Günde beş kez hürriyetlerini ilan ediyorlar aynı yöne bakarak. İnsanın insan üzerindeki hakkını yaratıcının bile bağışlamadığının bilincinde, birbirlerinden helallik diliyorlar sürekli. Üstünlük peşinde değiller, "Mutlak Üstün"e inanıyorlar çünkü. Açık doyurmanın Tanrı'yı doyurmak olduğunu, susuza su içirmenin Tanrı'ya su içirmek olduğunu da efendilerinden duydular. Hem ondan duydukları bir şey daha var; insanları hoşnut etmek için Tanrı'yı kızdıranlar, sadece Tanrı'yı kızdırmış olmuyorlar; insanları da onlara musallat ediyor Tanrı. Yani yalnız âhiret yurdunda mahrum kalmıyor, dünya yurdunu da kaybediyor bu sırrı unutanlar.

Nasıl tarif ediliyor "hayal" sözlüklerde: " Aslı olmadığı halde zihinde kurulan şey." Sahi aslı olmadı mı bu topluluğun? Hiç yaşamadılar mı! Hayalbazların oynattığı bir gölge oyunu muydu yoksa her şey? Hayalhanelerden indirilen boş kayıklar mı süzülüyordu sularımızda? Hayır, aslı olmadığı halde zihinde kurulan bir şey değil hayal. "Hayl" denilen bir at o, meşin kamuslarda koşan. Renklenme ve değişim; hı, ya ve lam. Hayır bir fantezi değil, uyanık bir zihnin çocuğu o "Hakk" ve "Halk" arasındaki sınırdan duran. Varlığı iki kısma ayırıyor, İbnü'l-Arabî; gerçek ve hayal. Gerçek varlık Allah, hayali varlık ise her şey O'nun dışında. Zira değişme kabul etmeyen bir varlık yok O'nun dışında. Bir hayaldi evet, fakat yaşanan bir hayal. Çerçeveye bir türlü sığmadı. Biz değiştik zira tepeden tırnağa. Sözlerini unuttuk efendimizin. Kertenkele delikleri önünde sıra beklerken, hayallerimizi kaptırdık hırsızlara. Bir hikâye oldu artık aramızdaki bağ. At renk değiştirdi ve kayboldu ufukta.

a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Siyah nokta büyüyor!

A. Ali Ural 2009.01.18

Jonathan Swift'in, siyaset ve bilim dünyasını ironik bir dille hicvettiği "Gulliver'in Seyahatleri"ndeki dört yolculuktan biri Atlar Ülkesi'nedir. Swift insanlardan ümidini kesmiş olacak ki, bu ütopyik ülkedeki atlara kardeşçe yaşadıkları bir uygarlık kurdurtmuş, sözlüklerinde "yalan" kelimesinin olmadığı bu medeni hayvanları yere göğe koyamamıştır.

Atlar bu övgüyle kişneye dursunlar, insanlar ciddi bir çehreyle yalana her gün yeni bir makam tahsis etmişler, duymak istedikleri şeyler söz konusu olduğunda hakikatin peşine düşmeyi yararsız görmüşlerdir. Neron'un Roma'yı yaktığı mı söyleniyor. "Yakmıştır." Marie Antoinette'in ekmek bulamayanlara "Pasta yesinler!" dediğinden mi bahsediliyor, "Demistir." Galilei engizisyon mahkemesinden çıkarken "Eppur si muove / Yine de hareket ediyor!" diye mi mırıldanmıştır, "Mırıldanmıştır." Büyük İskender, Gordion Düğümünü mü çözmüştür, "Çözmüştür." Sokrates baldıran zehrini içtikten sonra hiç acı çekmeden huzur içinde mi ölmüştür, "Ölmüştür." Bütün bunlar olmuştur, zira tilki boyundaki karıncalardan söz eden, Persliler'in ağzından uydurma söylevler yazan, başkalarının metinlerini kendi metinleri gibi takdim eden Herodotos'a Batılılar "Tarihin Babası" adını vermişlerdir. Neron'un Roma yangınıyla bir ilgisi olmadığını, yangını seyrederken keman çalmadığını (Zira o

sırada şehirden elli mil uzaktadır, üstelik hiç kemanı olmamıştır.), "Pasta yesinler!" sözünün Marie Antoinette'e değil saraydaki prenseslerden birine ait olduğunu, mahkeme sonrası Galilei'nin ağzından "Yine de hareket ediyor!" diye bir söz çıkmadığını, Gordion Düğümü diye bir düğümün aslen olmadığını, Sokrates'in zehri içtikten sonra korkunç kasılmalarla can çekişerek öldüğünü söyleyen tarihçiler hakkında ise tarihin nesi olduklarına dair bir kayıt bulunamamıştır.

Fakat tarihte bir kayıt vardır ki üzeri hiçbir boyayla kapatılamamıştır. Hz. Muhammed (sav)'in hükümdarlara gönderdiği İslâm'a davet mektuplarından biri hakkındadır bu kayıt. İşte Rum Kayseri Heraklius alnında boncuk boncuk terler birikerek okumaktadır mektubu: "Bismillahirrahmanirrahim. Allah'ın elçisi Muhammed'den Rûm'un büyüğü Heraklius'a! Hidâyet yoluna tâbi olanlara selâm olsun! Bundan sonra, (Ey Rûm milletinin büyüğü) seni, İslâm'a dâvet ediyorum. Müslüman ol ki, selamette (güvenlikte) bulunasın. Müslüman ol ki, Allah senin ecrini iki kat versin. Eğer bu dâvetimi kabul etmezsen, yoksul çiftçilerin, bütün tebaânın günâhı senin boynunadır. "De ki, 'Ey kitap ehli olan Hristiyanlar ve Yahudiler! Sizinle bizim aramızda müşterek bir söze gelin. Allah'tan başkasına ibâdet etmeyelim, Ona hiçbir şeyi ortak koşmayalım. Allah'ı bırakıp da birbirimizi rab edinmeyelim.' Eğer onlar yüz çevirirlerse, siz deyin ki, 'Şâhid olun, biz Müslümanlarız.'" (Âli İmrân, 64.)" Heraklius mektubu okumayı bitirdikten sonra o sırada Şam'da bulunan Ebu Süfyan'ı çağırttı. İşte o tarihi konuşmadan birkaç cümle:

- O'na uyanların çoğunluğu zengin mi, fakir mi?
- Fakirler.
- Peki O'na inananlardan hiç dönen oldu mu?
- Şimdiye kadar hayır.
- Artıyorlar mı, eksiliyorlar mı?
- Her geçen gün biraz daha çoğalıyorlar.
- Hayatında hiç yalan söylediğini duydunuz mu?
- Hayır, O'nu hiçbirimiz yalan söylerken duymadık!

Zamanın o kesitinde Müslümanların iflah olmaz bir düşmanı olan Ebu Süfyan'ın bu sözleri karşısında Rum Hükümdarı Heraklius'un ağzından şu kelimeler döküldü: "Bir insanın bunca zaman insanlara yalan söylemekten kaçınıp da Allah'a karşı yalan söylemesi düşünülemez!"

Siyah nokta büyüyor. Bir şeyin bittiğini değil başladığını gösteriyor bu nokta. Yalnız insanların değil hayvanların ve bitkilerin içinde de büyüyor o. Ne kötü bir başlangıç! Ne kötü kopyalanmış koyun, ne kötü çilek görüntülü domates, ne kötü kadınlaşmış erkek... Gitgide karararak büyüyor noktalar. Ekranları, camenaları, pencereleri örtüyor. Adalar kara noktalar denizde. Bulutlar kara daireler semada. Dağlardan çığ değil kara noktalar düşüyor. Kara sinilerle kuruluyor sofralar. Kara karpuzlardan siyah dilimler. Büyükler kara toprakla, çocuklar kara bilyelerle oynamaya başlıyor. Yalandan hamile kalıyor her şey. Karnı şişiyor düşüncelerin. Karnı şişiyor kitapların. Karnı şişiyor filmlerin. Karnı şişiyor gazetelerin. Karnı şişiyor fosfor bombalarının. Karnı şişiyor anlaşmaların. Tarihin karnı şişiyor.

Sözlükler "yalamak"tan geldiğini söyleye dursunlar "yalan"ın, yalayıp yuttuklarını sana dursunlar şeytanlar hakikatleri, doğruluğun atlara değil insanlara yakıştığını söylüyor tarihin en doğru insanı. Gitgide büyüyen o siyah noktalara dikkatimizi çekiyor: "İnsan yalan söylemeye ve yalan söyleme niyetini taşımaya devam ederken,

bir an gelir ki kalbinde önce siyah bir nokta belirir. Sonra bu nokta büyür ve kalbinin tamamı simsiyah olur. Sonunda Allah katında "YALANCILAR" arasına kaydedilir." **a.ural@zaman.com.tr**

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Lütuf gecikmedi, geciken sensin!

A. Ali Ural 2009.01.25

İnsan insandan istekte bulundu. Dilek ve şikâyet kutularını açanlar binlerce zarfı açmadan şömineye attılar. Binlerce zarfı açtıktan sonra nehre bıraktılar. Binlerce zarfı açtıktan sonra dosyalayıp rafa kaldırdılar. Binlerce zarfı açtıktan sonra kahkahalar attılar. İnsanın insandan istekte bulunması gülünçtü çünkü.

O kadar çok güldüler ki sonunda gözlerinden yaşlar geldi. Ağlayan gözlere bakanlar zarfı açanların merhametlerine hükmettiler. Bu yüzden daha çok zarf bıraktılar dilek ve şikâyet kutularına. Daha çok beklediler. Ellerini daha çok götürdüler kulaklarına. Demir bir halkaya dokunduklarında sevinçten havalara uçtular. İsteklerinin kabul edildiğini gösteriyordu bu.

İnsan insandan istekte bulundu. Gözlerini rehin bırakarak bildirdi talebini. Neyse ki iyi niyetliydi teslim alanlar. Kaybolmasın diye tasma taktılar emanet gözlere. Bir dediğini iki etmediler. Neyi görmek istiyorlarsa oraya götürdüler. Masa mı istediniz, hoop işte bir masa çıkarttılar şapkadan. Apartman dairesi mi buyurdunuz, hoop deniz manzaralılarından. Araba mı aklınızdan geçiyor, hoop sıfır kilometre limuzin. Yeter ki isteyin. Alaaddin'in lambasından daha derin şapkamız. Daha çarpıcı cinimiz. "Buyur sahip!" yerine, "Sahip ol, buyur!" diyor. Tasmanın ipi uzun. Hangi kaldırım çağırıyorsa gidiyor. Her şey yarı yarıya. Vitrinlerde naylon saçlı mankenler. Elleri çantanızda.

- Bir sözlüğe ihtiyacım var.
- Kaç kelimelik olsun?
- Tek.
- Tek kelimelik bir sözlük mü dediniz!
- Evet içinde yalnız "dua" kelimesi olsun!

Dua: Yakarış. Dua: Çağırma. Dua: Yalvarmak. Dua: Seslenmek. Dua: İstemek. Dua: Susmak. Dua: İhtiyacın anahtarı. Dua: Söz. Dua: Fiil. Dua: Hal. Dua: Hüzün dalgaları. Dua: Günahkarın merdiveni. Dua: Haberleşme. Dua: Özlem dili. Dua: Günahların gözyaşları. Dua: İnsanla Allah arasındaki köprü. Dua: Kalkan. Dua: Ok. Dua: Bulut. Dua: Acz. Dua: Kudret. Dua: İp. Dua: Kuyu. Dua: Teslimiyet. Dua: Zikir. Dua: Tövbe. Dua: Namaz. Dua: Yardım talep etmek. Dua: Küçükten büyüğe yöneliş. Dua: İtiraf. Dua: Şükür. Dua: Sınırlı olandan sınırsız olana sıçrama. Dua: Tanıma. Dua: Af. Dua: Merhamet. Dua: Tevhid. Dua: Tesbih. Dua: Sevgi. Dua: Hâyâ dili. Dua: Hayat.

"Bana dua edin, duanızı kabul edeyim," (Mü'min, 60) buyurdu Allah. Çağrıya kulak verdi insan, dua etti Allah'a. Ayakta, otururken, yürürken, yatarken kımıldadı dudakları. Dua ettikçe gücünün farkına vardı, dua ettikçe acizliğinin. Ve gerçek sahibine verdi kudreti sonunda, böylece özgürleşti. Dudaklarının kımıldamasıyla yetinmedi hem. Bir ağaç dikti, elleri kımıldadı. Bir hastayı ziyaret etti, ayakları. Bir kitap okudu, düşünceleri kımıldadı. Bir mektup yazdı, rüyaları. Tohum ekerek toprağı kımıldattı, sulayarak çiçeği. Bineğini bağladı bir gün kaybolmasın diye, harekete geçirdi aklını. Sonra öyle bir sustu ki, dua ettiğini anlamadı kimse, o derin sessizlikte kalbini kımıldattı. Ticaret yapar gibi istemedi Rabbinden. Hatta hiç istemedi. Haliyle çaldı o yüce

kapıyı. Kapı açılmadı sanarak korktu bazen. "Kapı kapanmadı ki hiç!" diye uyarıldı. Her şey takdir edilmişti ezelden. İstemek için dilin açılması lazımdı. Lutfetmek isterse lutfederdi anahtarı. O zaman açılırdı göğüs. O zaman çözülürdü dilin düğümü. O zaman kolaylaşırdı iş. Kabul edilmeyen dua yoktu. Ya dünyada verilirdi istediği veya âhirete saklanırdı. Ya da istediği iyilik yerine başına gelecek bir kötülük bertaraf edilirdi. Yeter ki ürpermeyen bir kalp olmasın kalbi. Yeter ki farkına varsın hikmetin: "İlâhî ihsan gecikti deme! Geciken sensin nefsinı yöneltmekte Allah'a!"

- Bana dua et!
- Dualar müşterek!
- Bana dua etmeni istemiştım.
- Dualar müşterek, dedim ya!
- Müşterek dedikten sonra kaç kişiye dua ettin ardından.
- ...
- Bana dua et!

Gazze'li çocuk dua istedikten sonra Gazze'li bir âlimden, İmam Şâfiî'den şu dizeleri okudu: "Duayı hor görür, onu küçümser misin/ Dua nelere kadir nereden bileceksin/ Gecenin okları hedefi şaşmaz ama/ Zamanı vardır/ Ulaşır yerine saati dolduğunda." "Demek oka benzetiyor İmam Şâfiî duayı!" diyecek oldum. Çocuk "Hem ne oklara!" diyerek, yeni mısralarını okudu İmam'ın: "Savaşmaktan yıldığın nice zalimler vardır/ Kader öyle bir düşürür ki onları ağına/İslâm denince ibadet/ Ve zırhlarla korunmak mümkün olmayan/ Dualar gelir aklıma./ Bil ki zalim kurtulsa da elinden/ Dua oku vardır arkasında./ Kas Şehri'nin oku gibi keskin/ Peşinden gelen./ Ki o okun püskülleri kirpikleridir uykusuz gözlerin/ Ve o kirpikler ki gözyaşlarını taşır." **a.ural@zaman.com.tr**

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Çocuklar beni de oyununuza alın!

A. Ali Ural 2009.02.01

Yan yana iki pencere. Yan yana iki gölge. Aynı bahçeye açılan bu iki pencereden birinin önündeyim. Diğerinin önünde bir çocuk var. Ne var ki aynı bahçeye baktığımızdan kuşkuluyum. Benim kaşlarım kızağa çekilmişken, onunkiler küreklerini şapırdatar şapırdatar geziyor gölde.

Benim gözlerim top gülleleriyken, mat ve ağır. Onunkiler parlak ve coşkulu bilyeler. Benim dudaklarım öyle kenetlenmişler ki, içinden bir kelime çıkartabilene aşk olsun. Onun dudaklarında bir kelime karnavalı, susturabilene aşk olsun. Benim burnum yemeğin kokusunu alıyor, onun burnu çiçeklerin. Benim kulaklarım zil seslerini duyuyor, onunkiler kuş seslerini. Benim yüzüme kübist bir ressam geometrik şekiller çiziyor iç içe, onun yüzünde çalınası tablolar. Kiskanıyorum çocuğu. "Ne olur pencerelerimizi değiştirelim!" diyorum. Çocuk gülerek kabul ediyor teklifimi. Ben onun penceresine giderken o benim pencereme geliyor. Çocuğun penceresinden dışarı bakıyorum. Fakat manzara aynı. Oysa ben farklı bir bahçeye bakacağımı ummuştum. Çocuğa bakıyorum kaçamak. Sevincinde, kelimelerinde, kuşlarında bir eksilme yok. Yanına gidiyorum hırsla. Aynı anda aynı pencereden bakmak istiyorum dışarıya. O da ne, dışarıda binlerce oyuncak. Ben yalnız ağaçları görmüştüm, şimdi o ağaçlarda salıncaklar gidip geliyor. Ben yalnız taşları görmüştüm. Şimdi o taşların kâh beşi bir araya geliyor kâh dokuzu. Kâh parmaktan köprülerin altından geçiyor kâh yükseliyor üst üste konarak

parmaklarla. Tek başına kalan taşlar da seyirci kalmıyor oyuna. Seksek çizgilerinin üzerinde kızaklar gibi kayıyor tek tek. Hem az önce gördüğüm kırık şişe bir mücevhere dönüşmüş, alıyor gözümü. Hem toprak çamurdu az önce, şimdi bebekler, toplar, vazolar, köprüler, evler büyüyor avuçlarda. İnşaattan arta kalan kalaslar tahterevalli olmuş. Demirler kara altın korsanlardan kalan. Gökyüzüyle bile oynuyor çocuklar. Şu bulut ata benziyor, şu bulut arabaya. İpin bir ucundan ay tutmuş öbür ucundan güneş, zıplıyor çocuklar. Ağaçlar koşuyor. Hiç koşan ağaç görmemiştim. Dallarıyla dokunuyor omzuma, "Ebe!".

- Ben de oyuna katılmak istiyorum!

- O zaman sözlüğe bak!

- Neymiş oyun?

- Gerçekle hayal arasındaki köprü! Uyum!

- Sözlükte böyle mi yazıyor?

- Hayır. Şöyle yazıyor: "Oy-mak- Oynamak- oy-u-n" Aslı çukur açmaktan geliyor.

- O halde tehlikeli bir şey oyun!

- Büyükler oynadığında...

- Çocukların ayrıcalığı ne!

- Onlar oyunun sonunu düşünmez. Bu yüzden sözlükler "Bir çıkar olmaksızın" kelimelerini oyunun tanımına ilave ederler.

- Bir çıkar olmaksızın ne!

- Bir çıkar olmaksızın vakit geçirmeye yarayan, kuralları olan eğlence.

- Çocukların çıkarı yok mu oyundan?

- Olmaz mı! Oynayarak deneyim kazanır çocuk. Kas sistemini geliştirir. Enerjisini boşaltır. Gerilimden kurtulur. Saldırganlık dürtüsünü yok eder. Duygularını dile getirir. Renkleri, boyutları kavrar. Vermeyi ve almayı öğrenir. Kurallardan haberdar olur. Kişiliğini tanır. Gücünü sınar. Duyularını keskinleştirir. Becerisini artırır. Paylaşmayı ve işbirliğini öğrenir.

- Daha ne olsun!

- İyi ama bunları elde etmek için oynamaz çocuk.

- Ya ne için oynar!

- Oynamak için!

Çocuklar beni de oyununuza alın! Hayatımın sonuna geldiğinde "Çok geç!" demek istemiyorum. Nietzsche nasıl anlatıyordu bu hikâyeyi: "Üzücü şey! Hep o eski hikâyeye! İnsan evini yapıp bitirdi mi bir de bakar ki, başlamadan önce bilmesi gereken bir şeyi öğrenmiş. Ezeli ve acıklı "Çok geç!"tir bu: Her bitişteki hüzündür." Çocuklar beni de oyununuza alın! Ölmeden az önce Bernard Shaw'ın bir tiyatro oyuncusuna yönelttiği o müthiş soruyu zamanı geldiğinde size sormak istiyorum ben: "Ne dersiniz, iyi bir oyun çıkardım mı?" Madem "Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden ibarettir." (En'âm, 32) İyi bir oyun çıkardım mı ben!

Yan yana iki pencere. Yan yana iki gölge. Kiskaniyorum penceredeki çocuğu. Ah ne olurdu gölgem küçülürse. Benim pencerem de kanatlarını açıp karışsa bahara. Bıraktığım ne varsa çocukluğumda çalsa kapımı. Boyanmamış yüzüm, kirlenmemiş gülüşüm, zırhsız bedenim. O üç aylıkken keşfettiğim ellerim! Size ne çok ihtiyacım var! Bildiğim her şeyi unutup yeniden bakmak istiyorum her şeye! İşte ilk gördüklerim: Anne ve babamın yüzü. Parlak bir top beşiğimin başında salınan. İşte ilk sesleri işitiyorum. Sevinç hıçkırıkları ve kulağıma okunan ezan. İşte ellerimi denetlemeyi öğreniyorum. Yumruk yapabiliyorum mesela. İşte kafamı dik tutabiliyorum.

Oyunun dışında kalmış yabancı bir çocuk gibiyim. Her şey keder yağıdır bana. Çocuklar beni de oyununuza alın! a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bakırdan tırnakları vardı!

A. Ali Ural 2009.02.15

- Mancınığı görüyor musun? / - Evet ama hayli uzakta. / - Peki mancınığın başındakini? / - Evet ama kim olduğu anlaşılmıyor. / - Kim olduğunu bırak, ne yaptığını söyle! / - Mancınıkla bir şeyler savuruyor sağa sola. / - Düşmanıyla mı savaşıyor? / - Belki de. Ancak farklı yönlere gönderiyor taşları. Düşmanıyla savaşıyorsa dört yönden kuşatılmış olmalı! / - Taş mı? Nereden biliyorsun mancınıkta taş olduğunu! / - Ne atabilir ki böyle hedef belirlemeden. / - Sevaplarını!

Bakırdan tırnakları vardı. Nedenleri vardı konuşmak için. Bir kimse uzaklaşmaya görsün yanlarından. Taşlar uçuşurdu havada. Aynı yöne doğru, hedefi şaşırmadan. Bir poligonda yeryüzü. İç içe daireler herkesin sırtında. Bu yüzden yüze karşı saklanırdı silahlar. Toprağa değil tebensümlere gömülüydü. Ta ki gözden kaybolana kadar gölgeler. Meydanlar boşalana, cevaplar uzaklaşana kadar. Madem çıktılar savunma menziline. Kurun mancınıkları! En ağır kelimeleri yerleştirin içine. Dövün kalelerini dostlarınızın. Onurlarında gedikler açın. Ne kadar yaralarsanız o kadar iyileşeceksiniz. Ne kadar eğdirerseniz başlarını o kadar dik duracak başınız. Ne kadar iyi yüzerseniz derilerini o kadar parlayacak pullarınız. Hem düştüğü yerde kalmayacak sözleriniz. Fırlattığınız kelimelere yeni kelimeler ilave edecek halk. Edecek ki yergi kuleleri yükselsin! Yeni mancınıklar kurulsun aralarında. Yalan beşiklerinde büyütülsün kin. Onur kalesi düşsün. Adı anılmasın sevginin. Fakat anılsın adınız mancınıkların dibinde. Şölenlerle kutlansın, "Ne asil insansınız!".

Bakırdan tırnakları vardı. Gelmeyen bir davetli için, "Ağır bir kimsedir!" dedi. Dedi ve kalktı sofrasından erenler. Yazının tam burasında, yeryüzündeki tüm mancınıklar konuşmaya kulak kesildi:

- Neden terk ettin ziyafeti ey İbrahim Edhem! / - Bir konuk yüzünden! / - Adı ne bu konuğun! / - Gıybet! / - Pek tanıdık bir isim değil. / - Uzaklaşmak, gözden kaybolmak, gizli kalmak... / - Böyle mi tanımlıyor sözlükler. / - Kelime anlamı bu. / - Başka anlamı da mı var! / - Çekiştirme, yerme, kötüleme. Hoşlanmayacağı şekilde anma insanı. / - Ya gerçekse söylenenler! Ya ağıra satıyorsa davetli kendini! / - Ah, duymadınız mı Hz. Peygamber'den! Gerçekse gıybettir, gerçek değilse iftira!

İbrahim b. Edhem üç gün yemek yemedi o sofradan ayrıldıktan sonra. Kulaklarında Peygamber'in sesi: "Etini yediniz kardeşinizin!" Böyle seslenmişti insan onurunu müdafaa ederken. Kendisinden yiyecek isteyenlere, "Siz, Selman'ı katik ettiniz!" diye kükremişti. "Dişlerinizin arasında etini görüyorum onun!" Ah insan onuru ne kadar yüksek! İbn Ömer ne kadar haklı! Kâbe'ye bakıp, "Ne kadar kutsalsın, ne kadar yüce! Fakat Allah katında müminin kutsallığı senden daha yücedir!" diyor. "İyi ama..." Özü yok saldırganın insan onuruna. Seyretmesi

bile yasak bu vahşi gösteriyi. Gıybet varsa, susturacaksın dili. Gücün yetmezse eğer, terk edeceksin meclisi. Dinî kusurlarını bile dile getirmen haram arkasından birinin. Böyle söylüyor İhya'sı Gazâlî'nin. Yanında kimse yokken fısıldayacaksın elzemse uyarılması. Hem senin kusurların perde çekmeliydi kusurlarına başkalarının.

- İstisnası yok mu bu hükmün? / - Var lakin bin kere ölçmek gerekiyor mihenk taşında. / - Nasıl? / - Ar perdesini yırtanlar kendi eliyle. Övünenler günahlarıyla. Hak etmiyorlar bu zırhı. / - Onların ardından konuşulabilir mi? / - Gerçeği söylemek kaydıyla evet. İbn Teymiyye, günahkârlar hatta kâfirler için bile yalan haber yaymanın haram olduğunu söylüyor. / - Ne yüce bir adalet bu!

Bakırdan tırnakları vardı. Miraca çıktığında rastlamıştı Peygamber onlara. "Yüzlerini ve göğüslerini tırmıyorlardı. 'Bunlar kim ey Cebrâîl?' diye sordum. 'Bunlar insanların etlerini yiyenler, insanların onuruna sözleriyle leke sürenlerdir.' dedi." Bakırdan tırnakları vardı ve yırtıcı hayvanlar gibi gizliyorlardı yüz yüzeyken insanlarla. Onlar bekleye dursun mancınıklarının yanında, Sâdi'den bir kıssa istesek anlatır mı? "Birkaç derviş halvet'e girmişlerdi. İçlerinden biri bir zavallının adını ortaya atıp çekiştirmeye başladı. Başka biri: 'Ey divane kılıklı dostum, dedi, hiç Frenklerle savaştın mı sen?', 'Hayatım boyunca dört duvarımdan dışarı çıkmadım.' diye cevapladı adam. Gerçek sözlü derviş: 'Bu kadar talihi ters adam görmedim. Kafir bile onun düşmanlığından emin oluyor da, dilinden Müslüman kurtulamıyor.' dedi."

- Mancınığı görüyor musun?
- Evet ama hayli uzakta.
- Peki mancınığın başındakini.
- Evet ama kim olduğu anlaşılmıyor!
- Tırnaklarına bak!

a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İnsan paradır!

A. Ali Ural 2009.02.22

Tanınıyor. Onu selamlamadan kimse geçmiyor yanından. Seviliyor. Ondan uzaklaşmak ne mümkün! Aranıyor. Eşkâli ezberinde herkesin. Özeniliyor. Taklitleriyle dolu her yer. Okunuyor. Hiçbir yazar yetişemiyor hızına. Satıyor. Tacirleri çıldırtıyor kıskançlıktan. Sattırıyor. Satacak pul kalmayana kadar. Düşünüyor.

Fakat delirmiyor Nietzsche gibi. Düşündürüyor. Delirterek Rodin'in heykellerini. Hükmediyor. Taç giydirme törenlerinde yüzyıllardır. Yargılıyor. Müzayedecilere benziyor tokmağı. Hastalanıyor. Ateşiyle harlıyor cehennem çukurları. Tırmanıyor. Dağcılara gülümsüyor zirveden. Düşüyor. Brandalarla koşuyor imdadına halk. Koşuyor. Her yarışta o ipi göğüsleyen. Aracılık yapıyor. Dargınları barıştırmak için. Kavga çıkarıyor. Bilinsin güçlü kim! Dalgalanıyor. Çatırdatarak gemileri. Kırbaçlıyor. Forsalar küreklere asılın!

Deniz kabuğu, boncuk ve taş geçmiyor artık. Kızılderililer uyandı. Milattan önce yedinci yüzyıl. Lidyalılar altın ve gümüş parayı çıkardı. Kalıbından çıkardı, sığmıyordu zira. Topraktan çıkardı, eriterek döktü avuçlarına. Değişim aracıydı. Böyle diyordu Aristoteles. Fakat değişim aracı olarak kalmadı. Değiştirerek ya da yoldan çıkararak insanı, amaç oldu para kazanmak. "İnsan paradır!" denildi ilk para basan şehirlerden birinde. "İnsan paradır!" Phrigia kralı Midas! Cevap ver soruma! Para mıdır insan? "Dostluk, onur, güç, önem kazandırır para/ Kurumlu kralla yan yana oturtur kişiyi./ Yoksulların düşlerini hiç gerçekleştiremeyeceği/ Aşılmış aşılmamış yolların hepsi/ Eli çabuk zenginlikle ölçülür," mısralarıyla cevap veriyorsun demek Sophokles'in. İyi de bir mısrasını unuttun:

"Yalnız para gizler her türlü haksızlığı" Ey aşıktan kıvranan Midas! Suç ortağıyla bütünleşti insan bak. İnsana da dokundun demek sonunda.

İşte şeytan ilk altın parayı eline aldı. Bir ışık yayıldı sikkeden yüze. Sonra kelimelere sıçradı: "Seninle razı edeceğim insanları sınırı aşmaya! Seni öyle güvenilir kılacağım ki, senden başkasına güvenemeyecekler. Senin için öldürecekler birbirlerini!" İşte Paris, nasıl anlatılıyor "Altın Gözlü Kız" romanında: "Orada bin franklık banknottan başka hakiki akraba, rehin evinden başka vefalı dost bulamazsınız." Yeni ailemizden söz ediyor Balzac, eskisini geçersiz kılan. Hem her yer Paris. Her yerde kol geziyor eşkiya. Ah annemiz, babamız kardeşimiz para! Bir ada bulmalıyız, nefes alabilmek için. Paranın kırbacının elinden alındığı. İşimize yarar mı Thomas More'un adası! Ne diyordu Ütopya'da: "Altın ve gümüş yalnız savaş için biriktirilir. Gündelik hayatta ise altın ve gümüş oturak ya da hayvan zinciri olarak kullanılır ki nefret edilsinler." Ne denilebilir ki, ütopya!

Gerçek bir adaya ihtiyacımız var. Paranın geçmediği değil, hükmetmediği. Özgürlüğünü elinden alamadığı insanın. Dostun, sevgilinin yerine geçmediği. Çünkü ne ayırırsa sevdiğinden insanı, asıl sevdiği odur. Ne demişti Hakk'ın sözcüsü Peygamber: "Taise abduddinar ve abduddirhem! Taise ventekes! / Dinarın ve dirhemini (paranın) kulları helak oldu! Helak oldu ve kapaklandı yüzüstü!" İş paraya kul olmamakta. Dinar kelimesini ikiye bölüyor Mâlik b. Dinar. "Helal yoldan kazanılırsa 'din' olur. Haksız kazanılırsa 'nar/ateş'". Paratonere gereksinimi var demek paranın. Kül etmesin sahibini yıldırımları çekip. Hem insanları aldatmasın kulun namazı. İş hayatına baksın, nasıl davranıyor paraya. Nasıl davranıyor ona para! Hayır ben söylemiyorum. Yine o kutlu Peygamber uyarıyor bizi: "Lâ tedurrenekum salâturreculi ve savmuhu. Fenzuru fî derâhimihî ve denânirihî/ Bir kimsenin namazı ve orucu size zarar vermesin! Sizler o kimsenin asıl dirhemine ve dinarına bakın!"

Gerçek bir adaya ihtiyacımız var. Zenginliğimizi yeniden tanımlayabileceğimiz. Yalnız elimizdekileri değil, elimizde olmayanları fark edeceğimiz bir adaya. Hayali gerçeğe, gerçeği hayale yaklaştırabileceğimiz bir kara parçasına. Ki orada yalnız zenginlerle krallar yan yana gelmesin. Filozof Aristippus ile Kral Denys de yan yana oturup sohbet etsin ki dinleyelim:

- Niçin filozoflar zenginleri ziyaret eder de, zenginler filozofları ziyaret etmez?
- Çünkü filozoflar neye sahip olmadıklarını bilir fakat zenginler neye sahip olmadıklarını bilmezler!

O halde yeniden soruya dönelim. Para mıdır insan? Paraysa sahip olduğu nedir? Soralım mı "İnsanlar gitti geriye nesnas kaldı!" diyen İbn Abbas'a:

- Nesnas nedir?
- İnsana benzeyip de insan olmayanlar!. a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Överek öldürenler

A. Ali Ural 2009.03.01

Katillerinizle yemek yiyorsunuz. Can kulağıyla dinliyorlar sizi. Tabaklarına değil, gözlerinizin içine bakıyorlar. Dudaklarınıza da. Bir kelime havalansa kanat çırparak, göçmen kuşlar gibi takılıyorlar peşine. Sıcak ülkelere gidiyorlar soğuk nüktelerinizin peşinde.

Anlatacak bir anıya ihtiyaç duysanız, katillerinizle fotoğraf çektiyorsunuz. Ölüm hatırası. Fakat ölüm ters yazılmamış. Yaka paça düzgün. En neşeli fotoğrafınız bu, hepinizin dişleri görünüyor. Gözlerinizde kırmızı

noktalar, rötuş yapıldığında görünmeyecek. Hem ne zaman hayattan hayale bir kapı açmak istesiniz, katillerinizle film izliyorsunuz. Perdedeki katil iz bırakıyor pencereden kaçarken, oysa kahramanlarınız karda yürüyorlar tertemiz. Ve hayranlar Shakespeare'e. Hamlet'in amcasına benzetiyorlar kendilerini çünkü. Danimarka kralı Claudius'a. Benzeme yönü mü? Onlar da kulaklara zehir akıtıyorlar. Perdedeki büyüyle uyuşturup kurbanlarını üflüyorlar kelimeleri: Ne kadar zekisiniz! Ne kadar kudretli! Ve ne kadar bilgili! Kadrinizi biliyor katilleriniz. Ne yapsanız az onlara. Hediyeler alın. Seyahatlere çıkın. Para verin ya da... Fakat bunu yaparken incitmeyin onları. Kiralık katil gibi hissetmesinler kendilerini. Sizi cehenneme gönderirken yüzleri kızarmasın. İşte başardınız! Katilleriniz bıçaklarıyla yürürken üstünüze yüzünüz gülüyor. Ne kadar keskinse bıçak o kadar sevinçlisiniz! Ve hayat dolu! Kan kaybettiğinizi kim söylemiş!

- Peygamber!
- Hangi peygamber!
- Son peygamber!
- Ne söylemiş?
- Adamı boğazladın!
- Kime söylemiş bunu?
- Arkadaşını yüzüne karşı övene.
- Arkasından övebilir yani.
- Hayır övemez. Yoldan çıkaracaksa dostunu övgü.
- Nedir yoldan çıkmanın ölçüsü?
- Kibir, tembellik ve hoşnut olma nefsinden.
- Yani?
- Övgü öldürebilir kulluğu!
- Ne yapmalı o halde övülen?
- Salihlerin diliyle sığınmalı rabbine: "Allahım! Bunlar beni tanımıyorlar, beni tanıyan sensin!"

Katillerinizi tanımak ister misiniz? İşte ilki: Övülmek için övüyor seni. İkincisi: Altının için övüyor seni. Üçüncüsü: Düşmanın çoğalsın diye övüyor seni. Dördüncüsü: Kötülemek için övüyor seni. Beşincisi: Ateşe götürmek için övüyor seni. Altıncısı: Suya götürüp susuz getirmek için övüyor seni. Yedincisi: Ağzındaki peynir için övüyor seni. Sekizincisi: Başındaki taç için övüyor seni. Dokuzuncusu: Dokuz köyden kovulduğu için övüyor seni. Onuncusu: Kör olmak için övüyor seni.

- Kör olmak için mi!
- "Büyük adamların taraftarları onu övmek için kendilerini kör etmeye alıştırlar."
- Kimin sözü bu!
- Nietzsche'nin.

- Adam çıldırmamış boşuna!
- Nasıl?
- Görerek yaşamak kolay mı!

Yaşamak kolay değil aynaya baktığınızda katilinizi görüyorsanız. Kimse sizi kendinizden iyi öldüremez. Buyurun baylar, bayanlar! İşte kelimeleriniz! İşte kendinizi tanıma fırsatı! Açalım kamusu hayat bitmeden. Övmek, "Ögmek"ten geliyor, ögmek, "Ög"den. "Ög" ise, "us", anlamına geliyor. Demek ki överek kendimizi, uslu olduğumuza işaret ediyoruz! Her kimi övüyorsak, yüceltiyoruz aklıyla. Kefil oluyoruz usuna. Bernard Shaw mazur, Türkçe bilmiyor. Oyunlarına yazdığı önsözler için akla ziyan, ironiye kâr bir cümle sarf ediyor: "Beni övecek birini neden bulayım, kendi kendimi övebilecekken!" Ezop da mazur aslında. Ne çektiyse dilinden çekmiş. İnsanları insanlara anlatmaktan korkunca, hayvanları insanlara anlatmış: Sineğin biri, araba tekerleğinin dingiline oturmuş da söyleniyormuş kendi kendine, "Amma da tozutuyorum!"

- Peki övgü ne zaman zarar vermez?
- Tozutmamak kaydıyla.
- O nasıl olacak?
- Övgüyü nefis bilgisiyle savarak! "Nefsini bilene övgü zarar vermez," diyor, Süfyan b. Uyeyne!
- Kralları öven bilgelere ne demeli o halde!
- "laudando praecipire/Överken eğiten" övgülerse bunlar Bacon'un dediği gibi, değerli olduğu söylenirken kralın, nasıl olması gerektiği anlatılmaya çalışılır aslında. Yoksa haklıdır Romalı hatip Tacitus.
- Ne diyor Tacitus?
- "Pessimus genus inimicorum laudantium/ En kötü düşmanlar övenlerdir!"

Ayırmak kolay değil, önünüze labirentler çıkmışsa. Akla ihtiyacınız var kendi yolunuzu ayırabilmek için yumaktan. Palyaçoların tahta bacakları övgüler! Ne çıkar bu iğreti yükseklikten! Senin kendi bacakların var! Kendi aklın! Kendi deliliğin! Atın var sarıldığın boynuna! Bir daha söyle Nietzsche! Yeryüzünün bütün kralları duysun: "Seni övdükleri sürece kendi yolunda gittiğini sanma! Başkasının yolundan gidiyorsun!"

a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kör eden sürme

A. Ali Ural 2009.03.08

Gözleri güzelleştikçe görmekte zorluk çekiyor. Hayır, bu cümle yanlış oldu. Gözleri güzelleştikçe görmekte zorluk çekmiyor. Hayır, bu cümle de yanlış oldu. Gözleri güzelleştikçe görmekte zorluk çekiyor ama zorluk çekmiyor, mutlu. Dün sadece yaprakları göremiyordu, bugün ağacın da farkında değil.

Dün sadece balıkları göremiyordu, bugün denizi de kaybetti. Dün sadece kuşları göremiyordu, bugün gökyüzü de yok penceresinde. Parçaları kaybolursa da yapbozun o hep aynı güne perdelerini açtığını sanıyor. Bir süre sonra perdelerin açık ya da kapalı oluşu da önemini kaybedecek. Gündüzü takip eden gece, bileklerine

kelepçeyi takıverecek ıssız bir yerde. Anahtarını denize atacak ama deniz nerede! Anahtarını un ufak edip gökyüzüne savuracak ama nerede gökyüzü! Karanlığın krallığına başkaldırmayacak mı? Hayır, gözlerine sürme çekmeye devam edecek, karanın içinde kaybolursa da kara. Gözler karanlığa alışınca inletecek ortalığı gecenin tellalı: Duyduk duymadık demeyin! İnsan karanlığa da alıştı!

Ah alışkanlık! Plinius onu "Yöneticilerin en güçlüsü" olarak tanımladı, Pascal, "İkinci bir tabiat" olarak tabiatımızı bozan. Montaigne'e göre, "Sahtekâr bir öğretmendi o" zorba yüzünü saklayıp, yavaşça süzülen ruhumuza. "Bir halattı ördüğümüz lif lif", böyle diyordu Heinrich Mann, koparamazdık, yetmezdi gücümüz. Biz küçümsesek de "Büyüktü" Cicero'ya göre; avcılar karda yatırır, dövüşçüleri uyuştururdu kanlar içinde. Hem "Zincirdi" her gün bir halka uzayan. Ne demişti Alain: " Köle zincirlerine alışırverir günün birinde." Ah alışkanlık! Ben de anlatmak istiyorum. Çek elini dudaklarımın üstünden! Saatlerle suç ortaklığı yapıp çirkin gelenekler taşıyan arabanın tekeri kırılmalı. Sözlükler "almak" fiilinden geldiğini yazsa da, eskiciye satmalı seni, yeni kelimelerle. "Rahatlatır", desem parlar mı gözleri. "Çirkin güzel gösterir", desem uzatır mı çuvalı. "Kendinle barışık kılar", desem gülümser mi dudakları? Ya "Düşünceyi köreltiyor," desem, almaktan vazgeçer mi eskici?

Çok zor. Vazgeçemez insan alışkanlıklarından. Belki birkaç adım geriletebilir onu. Eskici de vazgeçmeyecek. Kötü olsa da satın alacak, birkaç adım atarak ileriye. Satıcı ve alıcı iki ucunu tutuyor, eski bir perde. Siyah beyaz bir film, hiç çekilmemiş. Fakat ceviz oynayan çocuğu azarlıyor Platon. Nasıl bir oyun kim bilir! Çocuk şaşkın, bir cümleyi kekeliyor: "Pek önemsiz bir şey için azarlıyorsun beni!" Gülümsüyor Platon çocuğa. Ve bir cümle ekliyor hikâyenin sonuna: "Alışkanlık önemsiz bir şey değildir." Çocukluğumuza götürüyor bizi bu cümle, kişneyen bir değneğe dönüşüp. Bir cümlemin sırtında dalıyoruz, ağladığımız oyunlara ve ağlattığımız. Her ne varsa hayatımızda bir çocuk yoğuruyor küçücük elleriyle. Nasıl boy atıyor her şey. Büyüyen çocuk değil yalnız.

Kötüden geçtik. Felaketler doğuruyor iyi şeylere alışmak. Kim kundaklayabilir bu bebekleri. Kim ayırt edebilir delirmişse mihenk taşları. Altınlar bakıra dönüşüyor, elmaslar cama. Gözlerimiz eskiliyor değdiği yeri. Göller buharlaşıyor, dağlar kamburunu çekiyor toprağa. "İlk görüşte pek büyük, pek hayranlık verici olup da, yavaş yavaş daha az hayretle bakılmayan hiçbir şey yoktur," diyor Lucretius. Eksik parçasıymış meğer yapbozun "Hayret". Boşluk dolar dolmaz parlıyor gözler, alışkanlık sürmesiyle körleşen. Ve kapımızı çalıyor Max Jacob'un dilencisi: " Napoli'de oturduğum sırada, sarayımın kapısında, faytona binmeden önce birkaç kuruş atma alışkanlığında olduğum kadın bir dilenci dururdu. Bir gün birdenbire, bu dilencinin bana hiçbir zaman, şükranını belirtmediği gerçeğiyle aklım karışmış halde, gözlerimi ona diktim. İşte o zaman gördüm ki, o güne kadar bir dilenci olarak kabul etmiş olduğum, kırmızı toprak ve yarı yarıya çürümüş muz kabuklarıyla dolu, yeşil boyalı bir tahta kutudan başka bir şey değilmiş."

Gözleri güzelleştikçe görmekte zorluk çekiyor. Dağlıyor sürmenin mili sonunda. Alevlerin dili buzullara uzanıyor. Kutuplarda çilek yetiştirmeye çalışıyor Eskimo. Bulutlar ani bir kararla yön değiştiriyor. Bedevi sabanla çölde! Göz göre göre batıyor kumlara güneş. Göz göre göre uzaklaştırıyor dürbün. Kapsama alanından ayrılıyor atlar. Dualar kötürüm kalıyor bozulunca tövbeler. Alışkanlık kazanıyor yine savaşı. Bağlıyor esirlerini bir bir. Bağlıyor ve mahir bir hırsız gibi çekiyor gözlerden resimleri. Resimlerden renkleri. Renklerden gölgeleri. Platon elini omzumuza atıyor. Bozuk paralar birikiyor tahta kutular içinde. a.ural@zaman.com.tr

*Bugün saat 14.00 ile 16.00 arasında Bursa Tüyp Kitap Fuarında, Şule Yayınları standında okurlarımızla buluşuyoruz.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yaşasın hüznün, fakat ölüyor!

Yaşasın hüzün, fakat ölüyor!"Ölü ya da diri ele geçirilmeli!" Fakat afişin altında resmi yok. Ressamlar mutluluğun peşinde koşmaktan yorulup, hüzün ateşleri yaktilar. Kıvılcımlar sıçrayınca ağaçtan, fotoğrafçıların filmleri yandı. Patlayan flaşlardan korkan keskin nişancılar hüznün bıçağıyla yaraladılar kendilerini. Yine de bulunmalı hüzün.

Ödül büyük. Deliller her yerde: Şu adamın gözlerine bir kara ağaç yıkılmış, şu kadının dudaklarına simsiyah kar yağıyor, şu çocuğun yanaklarında yaralı bir karga, şu ihtiyarın ellerinde kurşunî bulutlar... Kim bilir daha nerelerde kol geziyor gölgesi üzüntünün. Kelebek değil ki avuçlarımızla tutalım. Balık değil ki ağ atalım üstüne. Kaplan değil ki mavzeri doğrultalım. Renk çemberinden kovmalı siyahı. Kovmalı ama nasıl? Neşe tohumları atarak tarlalara; mavi, sarı, yeşil, turuncu... Hüznü saman çöpleri gibi bırakarak rüzgârda. Neşe güneşin çocuğu; buğday tenli. " Hadi ne duruyorsunuz! Hep beraber!" Bu sözleri söylerken iki elini havaya kaldırmış nasıl el çırpılacağını gösteriyor. Bir anda salondakiler aynı tempoyla el çırpmaya başlıyorlar. Yüzlerine bak! Hepsinde aynı ifade. Pelteleşmiş, yayvan bir neşe suratlarından akıyor. Korkunç bir fotoğraf bu! Tenekeden bir fotoğraf, altın suyuna batırılmış. Kuyumcular yüzlerini buruşturuyor: Yirmi dört ayar neşe!

Yaşasın hüzün, fakat ölüyor!

Kimi düşünceli görseler sorguluyorlar. Beyaz elbiseleriyle karartıyorlar odayı teşhis koyarken: Hüzün bir hastalık belirtisi! Yalnız yüzlerden değil sözlüklerden de kazımalı onu. Hem istenmeyen bir misafir o, geniş harmanisiyle gelen. Hem kayıplardan duyulan keder. Ciğerlerin bir akordeon gibi daraldığı an. İmkânsızın takvimi. Kindî'nin gemisi, asıl yurtlarını unutup geç kalan yolcularını bırakan karada. "Ölümden sonraki hayatı unutanlar," diyor onlara kaptan. Molayla yolculuğu değişenler. Kötü bir hüzün onların hüznü, kralları köleleştiren. Sokrates'e soruyorlar: "Niçin kederlenmiyorsun!" Gülümsüyor felsefe: " Çünkü kaybettiğimde beni kederlendirecek şeyler edinmiyorum!" Cevap bir ateş topu gibi yuvarlanıyor bir başka devre. İbn Hazm, Endülüs'ün bahçeleri içinde bir güle çeviriyor onu. Hüzün: " Sonu üzüntüye varan dünyevi istekler."

Yaşasın hüzün, fakat ölüyor!

Hüzünlenemediği için hüzünlenenler var bir de. Ağlayamadığı için ağlayanlar... Hüzün bir yağmur gibi iniyor sahralarına. Bir rüzgar gibi savuruyor günahlarını. "Padişah" diyor ona Bişr b. Hâris, "Bir yere girdiğinde kendisinden başka sultan tanımaz." İlâve ediyor Ebu Ali ed- Dekkâk, "Hüznünü kaybedenin birkaç senede kat edemediği mesafeyi hüzün sahibi bir ayda kat eder." Hüznünden daha hızlı koşan at mı var cennete! Bir kabile onlar dünyaya yüz vermeyen. "Harap olur bir ev oturulmazsa içinde," diyerek kalplerini sultanlarına veren. Onlardan İbn Halil. Sevincin çılgınlığını hüznle dizginliyor. Dünyadaki hüzün kadar sürüyor sevinç öte dünyada. Hem hüzün bir boya değil yüzlerine sürdüğü. Bir yıldız değil döktüğü vaktin. Rabia el- Adeviyye, "Ey hüznüm! Senin zamanındır!" dediğini duyuyor da birinin, uyarıyor, "De ki ey kifayetsiz hüznüm!" Nefsini sürgüne gönderen bu esrarlı adamlar, özlediklerinden kalıcı yurdu, her ölümle sarsılıyorlar hüznün elinde. Tir tir titreyerek hata yapmaktan işlemde, hesaba çekiyorlar kendilerini. " Kalbin zekatı hüznündür." Sevincin bedelidir hem.

Yaşasın hüzün, fakat ölüyor!

"Ölü ya da diri ele geçirilmeli!" Son mahzunlar avlanmalı bir bir. Güldürülmeli son suskunlar. Baş tacı olmak varken, başı ellerinin arasında düşünmek de ne! Darbukalar çıksın kış uykusundan. Kemanlar daha hızlı çalsın. Piste sürüklensin oynamayanlar. Kaptanınız konuşuyor: "Hava ılık, dünya güzel, inmek üzereyiz piste." Kontrol kulelerinde şarkı: "Hadi ne duruyorsunuz! Hadi hep beraber!" Kaldırılalım elleri havaya. Dua etmek için değil hayır, el çırpma için. Güneş çılgınların üstüne doğsun, hüznü paslı bir çivi gibi sökelim ruhumuzdan.

Üstümüzde palyaço kostümleri. Alkışlarla yürüelim gergin tellerde. Küçük bir baş taşıyarak omuzlarımızda, koca bir sırık taşıyarak ellerimizde. Siz trapezciler! Siz alkışlamayın. El ele tutuşmanız gerek havada. Aslanlar daha hızlı geçin alevli çemberden; tutuşacaksınız. Hüznü bisiklete bindirin fillerle beraber. Gergin telde yürütürken altından ağı çekin. Bir fotoğraf çekin: Kim daha çok güldürürse, kralımız olsun.

Yaşasın hüznün, fakat ölüyor.

a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Themis'in tuhaf günlüğü

A. Ali Ural 2009.03.22

Adalet Tanrıçası Themis, Olympos Dağı'nda bir elinde kılıç bir elinde terazi salına dursun, aslan, eşek ve tilki ava çıkmış Ezop'un masalında. Av bereketli geçmiş, bir ziyafet tepesi yükselmiş mağarada. Aslan, "Senin aklın iyi erer, şunları bir pay et bakalım!" deyince eşeğe, duraksamadan üçe bölmüş ganimeti, üç eşit parçaya.

Dahası dönüp aslana, "Al hangisini istersen!" deyivermiş. Aslan bu, gazaba gelmiş bu haksız paylaşımdan. Kaldırdığı gibi pençesini indirmiş eşeğin üstüne. Parçalara ayırıp bir ziyafet çekmiş kendine. Sonra tilkiye dönüp, "O beceremedi. Sen pay ediver," demiş. Tilki ne var ne yoksa toplamış aslanın önüne, kendine de bir lokmacık ayırmış. Yüzü gülmüş aslanın ve neşeyle sormuş: "Nereden öğrendin bu âdil paylaşımı?" Bu soru üstüne tilki de gülmüş aslana: "Nereden öğreneceğim, dostum eşekten!"

Adalet Tanrıçası Themis, Olympos Dağı'nda bir elinde kılıç bir elinde terazi salına dursun, Hammurabi milattan 2000 yıl önce yasayı koymuş: "Yıkılan bir evde öldüğünde bir çocuk, evi yapan ustanın çocuğu öldürülsün!" Temeli böyle atılınca hukukun, M.Ö. V. yüzyıla kadar Atina'da masum çocukları öldürülmüş suçlunun. Kim karşı çıkmışsa hükümdara cezalandırılmakla kalmamış, yakınlarına da uygulanmış bu ceza. Eski Romalılar mı, onların da gözü bağlı Justitia'ları var, bir elinde terazi öbür elinde kılıç. Bir isyan mı çıktı lejyonda, kura çeksinler adaleti yerine getirmek için. On kişiden birini mahkum etsinler idama. Kura çekmek pek yakışır, gözü bağlı güzel Justitia'ya. Katlanır zira göz görmeyince gönül. Ölü-diri, insan-hayvan, genç-yaşlı fark etmez! Yaşasın tarafsızlık! İşte Atina'nın elli senatörü Prytaneion'da hayvanları ve eşyaları cezaya çarptırıyor. Bir atı mesela binicisini üzerinden atan. Bir merdiveni, düşüren sahibini. Ve bu korkunç yangın kalmıyor ilk çağlarda, gelecek yüzyıllara da sığıyor. İşte XIII. yüzyılda Fransa'da bir domuzun asılmasına karar veriyor mahkeme. XVIII. yüzyılda farelere sürgün cezası çıkıyor Lorraine'de. Hüküm: "Üç gün içinde zarar verdikleri tarlaları bırakıp ormanlara çekilsinler!" Fareler ve insanlar. Fareler ve çocuklar! Aynı yüzyılda 8-13 yaşlarındaki suçlu çocuklar idam ediliyor İngiltere'de. Kâh boğazlarında ip, kâh bellerinde baca temizleyicisi olarak.

Adalet Tanrıçası Themis, Olmpyos Dağı'nda bir elinde kılıç bir elinde terazi salına dursun, XVIII. yüzyılda alınıp satılan bir metadır yargıçlık. "Paris Parlment'inde başkanlığa ne dersiniz 500.000 altına!" Fakat her şey para değil. Kimi zaman hırsla yer değiştirir para. Köşe kapmaca oynarlar her gece. Öfkeden bir taç giydirip Fransız Devrimi'nde, şu sözleri söyletebilir Danton'a: "Halkın korkunç olmasını önlemek için biz korkunç olalım!" Teklif kabul görmüş olacak ki çarçabuk biter duruşma. Bir celsede 31 kişi yollanır giyotine, ağızlarını açmadan. Hem açsalar ne çıkar. Tokmak masaya inmiş, giyotin bir kere açmış ağzını. Eski Mısırlılardan geri kalmamalı o halde. Madem yargıladılar ölülerini. Madem ceza olarak aldılar mezarlarını ellerinden. Fransız devrimcileri mahkemede kendini öldüren Valeze'i, diğer suçlularla göndermeli giyotine. Cecil Renault'ya gelince; madem ki Robespierre'in hayatına kastetmiş, yalnız kendisi değil, babası, kardeşi ve teyzesi de boyunlarını uzatmalı

keskin bıçağa. Kum saatinin dar yeri ölüm. Devrimcinin dar yeri hücre. 20.000 kum zerresinin arasına karışmadan zindanda haykırmalı Danton: "Böyle bir günde ihtilal mahkemesini kurdurmuştum. Tanrıdan ve insanlardan af dilerim bunun için!"

Adalet Tanrıçası Themis, Olympos Dağı'nda bir elinde kılıç bir elinde terazi salınırken, Şeyh Sâdî Bostan'ına davet etti onu. Sıyırıp binlerce yıllık bağını gözlerinden, terazisi ve kılıcıyla baş başa bıraktı putu. Kız bir teraziye baktı, bir kılıca, bir kendisine. Ne terazi terazi, ne kılıç kılıç, ne tanrıça tanrıça! Fakat bir insan var karşısında bal yüzlü. Adı Sâdî gülümseyerek anlatıyor kıssayı: "İslâm hükümdarlarından Nûşirevan bir av yerinde kebab yaptıyordu. Lakin yoktu yanlarında tuz. Adamlarından birini yolladı yakın bir köye. Fakat defalarca uyardı: "Tuzu para ile al ki bedava alma âdeti çıkmasın, harap olmasın köy!" Adam, "Ne olur ki hünkârım bir parça tuzdan!" diyecek oldu ki, kükredi Nûşirevan: "Cihanda zulmün temeli ufacık bir şeydi. Ama her gelen onu büyüttü. Nihayet şimdiki duruma ulaştı!"

Adalet Tanrıçası Themis, kıssa bitince teraziyi ve kılıcı fırlattı yere. Meşin ciltli bir kamus uzatmıştı Şeyh Sâdî ona. Kılıcı ve teraziyi tutan paslanmış elleriyle Themis kamusu açtı. Açtı ve ilk lokmasını aradı o görkemli sofradan. Zaman, mekân ve eşya ellerini koydu titreyen omzuna. Binlerce yıldır hapsedilmiş gözleriyle "adalet" kelimesine baktı. (Devam edecek) a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Adalet nedir? Ağaçları sulamak!

A. Ali Ural 2009.03.29

Göz "adalet" kelimesine değer değmez sarsıldı yerküre ve her şey yerini aramaya başladı.

Güneş doğuyla batı arasında say yapmaya, ay vaktin gölgeli yüzünü gümüşten ıstampasıyla mühürlemeye, yıldızlar kader burçlarına simli bayraklar asmaya, dağlar kainat terazisinin ağırlık kefesinde karlı nefesleriyle nöbet tutmaya, ovalar yalnız doru atların değil sarı başakların da koştığı bereket yarışlarını başlatmaya, denizler karaya balık, göğe yağmur mektupları gönderip, mavi pencerelerinden gri bulutları gözlemeye, bulutlar Kafka'yı kışkandıracak dönüşüm hikayeleri yazmaya, nehirler gerçeküstü öyküler gibi sürükleyerek dalları ağaçlarına kavuşturmaya, ağaçlar dikenlerle eşit muamele görmemek için bülbülleriyle feryat ederek, Mesnevi'nin kapısını çalmaya başladılar. Kapı açıldı. Gül kokuları içinde kamusun "adalet" duvarına kadim bir ferman asıldı: "Adalet nedir? Ağaçlara su vermek. Zulüm nedir? Dikeni sulamak. Adalet bir nimeti yerine koymaktır; her su çeken tohumu sulamak değil. Zulüm nedir? Bir şeyi yerinde kullanmamak, ait olmadığı yere koymaktır. Mevlânâ Celâleddin Rûmî"

Göz insan gözü. Çünkü yalnız o göz ayırt edebiliyor "doğru" ile "yanlış"ı. "Hak" kelimesi yalnız o pencereden görülüyor. Aslanın gözü yeleleri kadar heybetli değil. Sen aklın görkemine bak nassların çizgisinde. Yoksa zincirlerini kopardı mı akıl, işkenceler yapar adalet adına. Aziz Dominique'le engizisyonu kurar. Sarı urbalar giydirir diri diri yaktığı kurbanlarına. Bacon'a, "Yasaların işkencesinden daha ağır bir işkence yoktur," dedirtir. Oysa doksan dokuz güzel isimden biridir "Adl." Çok âdil, asla zulmetmeyendir. Her varlığa yerini gösterendir evrende. Azığını, suyunu verendir, imkân ve kabiliyetini. Ancak O'nun adaletini kavramak için kâinatı tanımak gerekir, böyle der Gazzâlî. Göz insan gözüdür zira. İbn Sînâ'nın devasını aradığı dert nedir o halde? Marazlar mı sadece tedavi ettiği! Evrenin düzenini sağlayan ilk lütuf, "salih bir insan"ın varlığı değil midir, adaleti sağlamak

için. Adalet öyle bir hazine sandığıdır ki, anlayış, cömertlik, cesaret, hikmet ve iffet mücevherleri de meknuzdur orada. Hem beden dediğin nedir? Fârabî, bir adalet sergisi fark eder insan vücudunda. Kalbin hizmetindedir beyin; ısınısını dengede tutar. Öğrenme, hatırlama, hayal etme ve düşünme, yani adalet gerçekleşir varlıkta. İnsana yakışan iyi ve dengeli davranışlar doğar. Tabiatı adalet var, insan da âdil olmak zorunda. Adalet bir "orta yol" bir "denge" hayatı yaşanılır kılan. Denizler, gökler, ağaçlar, hayvanlar ateş püskürüyorsa insana adaletsiz olduğu içindir.

Ah kelimeler, yanlarına gelen harflerle nasıl da değişiyorlar! "Adl" in kökleri, "ayn", "dal" ve "lâm". Yan yana gelince fışkırıyor o koca çınar. Fakat ne tuhaf iki gölgesi var, zıt istikametlere düşen. "İstikamet" ve "Meyil."

Yoldan çıktığında bir kimse "adele anittarîka", yöneldiğinde bir yere "adele ileyhi" deniyor. Bu yüzden İbn Arabî'ye göre, Hak'tan ayrılmaya "zulüm" adı verilirken, Hakk'a yönelmeye "adl" deniyor. Fakat kolay değil adalet. "İyi olmak kolaydır. Zor olan adil olmaktır," diyor Hugo. Ah Sefiller'in yazarı!

Demek adalet düşüncesine değil adalet hissine ihtiyaç var! Hissiz adalet! Asıl sefalet bu! Düşünceyle duygu olmayınca terazinin iki kefesini. Zayıfla güçlü tartılmıyor aynı ölçüyle. Bu yüzden yalnız adalet dağıtanların değil, adaleti arayanların gözlerine de katarakt iniyor. Ne diyordu Bernard Shaw, "Kaptan Brassbound'un Dönüşümü" adlı eserinde: "Olayın bir yanını anlatmakla yetinmesi, onun avukatlık eğitimi görmesinden ileri geliyor. Yoksa, doğuştan yalancı olduğunu sanmayın."

Göz "adalet" kelimesine değer değmez sarsıldı yerküre ve her şey yerini aramaya başladı. Adalet Tanrıçası Themis, Sâdî'nin bağında kurtuldu gözündeki bağdan. Binlerce yıldır hapsedilmiş gözleriyle mermeri kırdı. O anda devindi tabiat, balık sürüleri aktı denizlerin kalbinde, kuş sürüleri aktı sisinde bulutların. Kurtla kuzu, balla zehir, ağaçla diken birbirinden ayrıldı. Aslanlar Ezop'a yeni masallar yazdırdılar, "Nereden öğrendin bu âdil paylaşımı?" sorusunun geçmediği içinde. Güneş yine saatine bakıp doğdu. Ay kopardığı takvim yaprağından bir kayık yapıp bıraktı ırmağa. Yıldızlar dünyaya ulaştıramadıkları bütün pullarını döktüler yere. Yılanlar da pullarını döktü ama gömlek değiştiremediler. "Adalet" kelimesinin üç harfinden ilki "ayn" dı çünkü. Yani "göz".

a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Şeytanî bir leke

A. Ali Ural 2009.04.05

Sürüler halinde uçuşuyorlar; kıpır kıpır, simsiyah. Konacak yer arıyorlar pürüzsüz beyaz. Her yüz bir meydan, her el bir yol o meydana inen. Alınlara, kaşlara, gözlere, burunlara ve en çok dudaklara iniyorlar sessizce. Radarlar bozuk. Aynalar ıssız. Alıcılar çalışmıyor. Alıcı kuşlar gibi dönüyor lekeler başlar üstünde.

Ayda adım atmak da ne! Güzel yüzlerde cüzam iştahıyla yürüyorlar! Ayak bastıkları yerde başlıyor çürüme. Sırta kadem bastıklarında bitiyor oyun. Elma dersem çürüme! Fakat ne dedim ki her gün bir parçanı kaybediyorsun. Burunsuz kokluyorsun çiçeği, elsiz dokunuyorsun duvara, gözsüz seyrediyorsun filmi. Kör olduğunu kimse bilmiyor, yanında nefsin bastonu. Hem dudaksız da konuşabilirsin. Daha korkunç olur bu. Sesin yankılanır, kayalıklardan bir koro arkada. Kelimelerin bir göktaşı gibi düşer. Ruhta devasa çukurlar!

Avını arıyor şeytanî leke. Yeter ki üstünlük yarısı açılsın. Bir dudak kenarından başlasın istila. "Sen de kimsin!" levhalarıyla donatılsın şehir. Berber, "Kim kesti bu saç!" desin kaldırıp bir kaşını, "Kime diktirdin bu ceket!" diye makası şıkırdatsın terzi, doktor, gözlüklerini çıkartırken sorsun: "Kim koydu bu teşhisi!" Kim evet kim yolumuzu değiştirdi, hangi makasçı! Bize insan olmadığımızı söyleyen kim! Büyük İskender'in dalkavukları mı,

imparatorlarını Jüpiter'in oğlu olduğuna inandırmak isteyen? Fakat o da ne yaralanıyor Büyük İskender savaşta. Kan kaybediyor, hani Jüpiter'in oğluydu! Gözlerine kavuşuyor o an ve gürlüyor dalkavuklarına: "Ne diyorsunuz! İnsan kanı değil mi bu!" Ah şairler! Siz büyüttünüz bu yaraları. Hermoderus, nereden çıkardın güneşin oğlu olduğunu Antigonus'un! Bak ne diyor sana: "Lazımlığımı boşaltan kişi, bunda güneşten bir şey olmadığını bilir! İnsan insandır!"

Demek insan insandır, kibir nedir peki? "Büyüklik"tür. Böyle tarif eder kamus-ı kebîr. Bir kez büyük görmesin insan kendini, ne insanı, ne Tanrı'yı tanır. Tanrı'ya boyun eğmez, insana boyun eğdirmeye çalışır. Çirkinleşir büyüdükçe leke. Küstahlaşır büyüdükçe leke. Büyüdükçe küçülür. Kibri kadar noksanlaşır. Küçüle küçüle Kârun olur, küçüle küçüle Nemrut, küçüle küçüle Firavun! Büyüklüğü Tanrı'dan çalmak ister. "Ben de öldürür ve diriltirim!" der, bu aciz hırsız. Bu yüzden "kibir" engeldir cennete girmeye. Çünkü engeldir insanla insan arasında. Zerre kadar bile olsa düştüğünde kalbe. Koca delikler açıyor, suskun kraterler. Bir engeli aşmakla bitmiyor yarış. Engel engel üstüne. İpi göğüsleyene kadar.

"Allahu ekber!" diye başlıyor namaz. Büyük olan Allah'tır. Rûku ve secde, bu sözle anlam kazanıyor. "Allahu ekber!" Eğiliyor Huzeyfe b. Yeman, O'nun önünde. Cemaat izliyor. Beraberce secdeye gidiyorlar. Yani toprağa, yani asıllarına. Fakat bir şey oluyor. Bir huzursuzluk duyuyor İmam Huzeyfe. Biter bitmez namaz dönüyor cemaate. "Ben bir daha imamlık yapmam!" diyor. Cemaat şaşkınlık içinde. "Çünkü namaz kıldırırken aklımdan 'Bu cemaatte benden liyakatlısı yok' diye geçirdim. Kibir işaretidir bu!" Ah Huzeyfe! "Allah Rasûlü (s.a.s.), kıyâmete kadar olacak şeyleri bana bir haber verdi," diyen Resûlullah'ın sırdaşı. İşareti görür görmez sorguluyor kendini. Çünkü hatırlıyor. Bir gün Nebî, yaklaşan bir adama bakıp, "Yüzünde şeytanî bir leke görüyorum!" demiş, yanına geldiğinde sormuştu ona: "Allah için sana soruyorum. Halk içinde senden daha üstün birinin olmadığını mı düşündürüyordu nefsin." Sorunun içindeydi cevap. Adam şaşkınlıkla, "Evet ey Allah'ın elçisi!" demişti. Ah işaretler! Afetten korumaya çalışıyordu Elçi. Felaket kendini beğenmeyle başlıyordu zira.

Sürüler halinde uçuşuyorlar; kıpır kıpır, simsiyah. Konacak yer arıyorlar pürüzsüz beyaz. Kutsal yerler bile kurtulamıyor gölgelerinden. Ganimetler devşirirken manevî iklimlerden, ziyanla kapatılıyor defter. Oysa açılmak üzereydi hazine sandığı. Düşürmeseydi anahtarı Mekke'de. Bağdat ahalisinden biri tavaf ederken, önünde adamları kendisine yol açtıran bir kişiye takılıyor gözü. İbadetlerini tamamlayıp Bağdat'a döndükten bir zaman sonra köprüden geçerken bir dilenciye rastlıyor. Bu adamı Kâbe'yi tavaf ederken kendine yol açtıran zata benzeterek dikkatle yüzüne bakıyor. Dilencinin, "Ne bakıyorsun!" diye çıkışması üzerine, "Tavafta gördüğüm birine benzettim!" diyor Bağdatlı. Dilenciye solduruyor bu benzetme ve konuşturuyor: "Evet o gördüğün adam benim. Herkesin tevâzuyla hareket ettiği bir yerde tekebbüre kapıldığım için herkesin yükseldiği bu köprü üzerinde Allah beni dilencilik zilletine düşürdü." **a.ural@zaman.com.tr**

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İki nokta üst üste ve nokta

A. Ali Ural 2009.04.12

Günlerdir yörüngelerinden çıkan iki bilinmeyen yıldızdan söz ediyor bilim adamları. Birbirine doğru korkunç bir hızla ilerleyen iki parlak nokta henüz çıplak gözle görülemiyorsa da milyonlarca insanı televizyon ekranlarıyla pencereler arasında mekik dokutuyor.

Her gece milyonlarca insan kıyametin kopuşunu izleyebilmek için ellerini balkon demirlerine, gözlerini göğeye dayıyor. Kıyamet kâhinleri yanında soğukkanlı tahminçiler de var. Onlar kahvelerini höpürdeterek bekliyor -adı

çarpişma da olsa- parlak noktaların buluşmasını. Gökyüzü kara bir tahta. Yörüngesinden çıkan iki tebeşir gezegeninin beyaz bulutlar yayarak infilak edeceği anı ölümsüzleştirmek istiyor. Fakat o da ne! Birden hareketleniyor yeryüzü! İşte! İşte! Çıplak gözle de görülebiliyor artık. Işıklarını söndürüyor herkes, daha iyi görebilmek için ışıkları. Habercilerin zembereği boşanıyor: İki parlak nokta birbirine doğru korkunç bir hızla ilerliyor! Önce çıgıllıklar yükseliyor sonra kalp atışlarından başka bir ses duyulmaz oluyor. İki uçak olamaz mı bunlar, iki uydu, iki uzay istasyonu. "İki yıldız" diyor bilim adamları ve hiçbir şey diyemiyor halk. İki parlak ışık gitgide büyüyerek yaklaşıyor birbirine. Çarpışacaklar! Fakat o da ne! Tam çarpışacakken kıvılcımlar çıkartarak duruyorlar üst üste. İki nokta üst üste! Bu yeni bir infilak dünyanın eğimini değıştiren. İki nokta üst üste gelir gelmez konuşmaya başlıyor herkes nefes almadan. Dudakları kıpırdamayan hiç kimse yok. Kıyamete kadar susmayacaklar.

Kollarından saatlerini çıkartıp atan kelimelere bak! Vakti hiçe sayan harflere! Halbuki ne kadar uzak insan insana! Kimi zaman konuşarak inşa ediliyor köprü, kimi zaman susarak. İnsan için susma vakti ama o hâlâ konuşuyor. Hayırlı bir söz söylese keşke; konuşuyor yalnız. Sözlerinin rengi, kokusu, tadı önemli değıl. Su değıl sözleri, sel. Kaldırma gücü yok. Tek bir mana gemisi yüzmüyor üzerinde. Belki de söyleyeceğı bir şey yok. Peki söylediğı ne! Birkaç kırık dökük tahta parçası. Bir kazazede kelimeler. Hem kiminle konuşuyor? "Konuşulacak bir insan" olduğı zaman konuşmamak, onu kaybetmek demektir," diyor Konfüçyüs. Büyük kayıplar veriliyor bu savaşta. Konuşulacak insan nerede! "Ney gibi, dostumun dudağıyla bir araya gelseydim, söylenecekleri söyledim. Dildaşından ayrılan kişı, yüzlerce nağmesi de bulunsa dilsiz olur," dediğinde Mevlânâ bütün sazlıkların başı göğde değıyor. Başımızı eğelim o halde sözlüklere. Susmak, tabiata uymaktan geliyor. "Sus" doğal ses, tabiata özenen. Konuşmaksa başka türlü bir tabiat. Saate bak! Demosten güzel konuşmak için çakıl taşı koymuştu dilinin altına. Hz. Ebu Bekir'in dilinin altındaki çakıl taşının anlamı: "Güzel susmak."

Bir de konuşma vakti var, suskunları şeytanla akraba kılan. Şimdi hakikat vakti! Tehlike çanları çalıyor susmak hoşuna gittiğı an. "Dilim yok!" deme gönlün yok senin. Bir cümle ne çok şeyi değıştirir oysa. Cimriliğın yüzünden zengin oluyor zulüm. Ah susarak örten hakikatin üstünü! Tanıklılığını bekliyor kâinat. Konuş artık! Şahitlik defterini imzaladın. Binlerce yıl geçti Âdem'e kelimeler öğretili. Anahtarı mı kaybettin? Kır kilidini hafızanın. Yalnız çıkarmadan önce sandıktan, sürt burnunu cevherinin mihenk taşına. Akıl konuşurken gerek. "Ey akıllı zat! Ağzındaki dil nedir? Hüner ve marifet sahibinin hazine kapısının anahtarı. Kapı kapalı olursa kim ne bilecek ki, içeride kuyumcu, cevahirici mi var, yoksa hırdavatçı mı!" (Sâdî) Şimdi konuşma vakti. Dili bir kement gibi atmanın karanlığın boynuna.

İki parlak noktanın çarpışması mı felaket, üst üste gelmesi mi? Nokta sonu mu işaret ediyor, yeni bir başlangıcı mı? Kaybolduk dil ormanında. Kutup yıldızı üfledi fenerini. Ağaçlar yosundan şallarını attılar. Dil yılanları dallardan sarkıyor. Kaybolduk. İki nokta üst üste mi, nokta mı gerekiyor burada? İmlâ kılavuzuna ihtiyacımız var. İki nokta üst üste kendisinden sonra açıklama yapılacak cümlelerin sonuna konur, nokta cümlelerin sonuna. Konuşmak mı susmak mı gerekiyor burada? İman kılavuzuna ihtiyacımız var.

- Susalım mı konuşalım mı?
- "Halkla az, Rabbinle çok konuş!" diyor, Muaz b. Cebel.
- Susalım mı konuşalım mı?
- "En uzun hapse dil müstahaktır" diyor, Abdullah b. Mesud
- Susalım mı konuşalım mı?
- "Haksızlık karşısında susan dilsiz şeytandır," diyor, Hz. Peygamber.

- Susalım mı konuşalım mı?
- "Susmak büyük adamların ticaretidir," diyor İmam Şâfiî.
- Susalım mı konuşalım mı?
- Saatine bak! a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Zafer bizi nereye götürüyor?

A. Ali Ural 2009.04.19

Borular, davullar, kılıç şakırtıları, at kişnemeleri, naralar, hırıltılar, inlemeler sustu. Her zafer ahrazdır çünkü; sağır ve dilsiz. Duymasını güçleştiren ne ise söylemesini güçleştiren de odur: Sarhoşluk. İroninin fırçasıyla ürküten tablo: Savaş meydanlarında üzüm bağları! Ödünç olsa da zafer, cengâverler hasatta.

Çalıntı olsa da zafer, üzümler kızarmakta. "Zaferimden yüzüm kızaracağı yerde, kaderden yakınmayı yeğlerim" dese de Quinte Curce, "Çalıntı zaferlerden yararlanmak asla bana göre değil!" dese de Büyük İskender, Polypercon'da Darius'u baskına uğratmak için karanlıktan yararlanması önerildiğinde, "O (Mezence) Orode'u kaçarken vurmaya, ona göremeyeceği ve sırtından yaralayacak bir mızrak atmaya tenezzül etmez; ona koşar, karşıdan göğüs göğse gelecek bir biçimde saldırır, gafil avlayarak değil, sadece silahlarının gücüyle yenmeyi ister," dese de şair Vergilius, şeytan zaferi süsler. Zafer taklarıyla donatır yolları. Ve bir kez taç takmaya görsün yollar, geçtiği yerleri meşrulaştırır. Güneşlere gölgeden, gölgelere güneşten rozetler takar. Gittiği yeri söylemez. Omzumuza koyup elini masallar anlatır nefes almadan. Bir kadeh tutuşturur elimize sustuğunda. Kadehini zaferin şerefine kaldırır. Ve Napolyon'un sesi çınlar kadehten önce: "En korkulacak an, zafer anıdır."

Zafer bizi nereye götürüyor? Ah şeref ve onur! Bu yolun sonunda bekliyor mu gerçekten! Yoksa karanlık bir orman mı kucaklayacak hırıltıyla her birimizi: "Seni bekliyordum!" diye saracak mı sınıksı? Dehşet mührünü sökmeye çalışırken dudaklarımızdan, o sözü Titus Livius'a mı verecek: "Hannibal yendi; fakat bilemedi zaferinden yararlanmayı." Stratejinin Babası, Fillerle İber Yarımdası'nı, Pireneler'i, Alpler'i geçip Kuzey İtalya'ya girmiş, üst üste zaferler kazanmıştı Romalılar karşısında. Heyhat! Zafer ne ki kardeşin yanında! İki kardeş, Hannibal ve Hasdrubal Roma'yı yok etmeye and içmişlerdi evet. Biri güneyden, diğeri kuzeyden kuşatacak İtalya'yı. On bir yıldır birbirini görmeyen kardeşlerin hedefi zafer günü Roma'da buluşmaktı. Fakat Metaurus Nehri'nin kıyısında yenildi Hasdrubal. Baş kesilerek Hannibal'ın ordugâhına atıldı. Böyle buluştu Hannibal kardeşiyle on bir yıl sonra.

Zafer bizi nereye götürüyor? Sözlükler cevap veremez bu soruya. "Savaşta kazanılan galibiyet" olarak biliyorlar zira zaferi. Burada dursalar iyi. İndirim yapıyorlar zaferde, her mevsim sonu. Top sesleri yok gökte. Seferden geldiği yok Barbaros'un. Top sesleri çınlatıyor stadyumları. Yenilgiyi kabul eden yok. Kabile savaşlarından sonra zafere ulaşanların yenilgiye uğrattıklarını yedikleri yerler vardı bir zamanlar dünyada. Düşmanı beslenen savaşçılar. Eski bir korku sarıyor belki günün mağluplarını. Baş eğmeyen bir ruhları olduğu için kabul etmeselerdi yenilgiyi keşke. İkiz kardeş olduğunu bilselerdi mağlup ve muzafferin! Bilselerdi, yedek atı da toprağa karışacak Romalı askerin. Kalkanları uçuracak rüzgâr. Zırhları delik deşik edecek oklar. Yeni bir başlangıç, bir zafer olarak görebilselerdi ölümü keşke. Bir sabah güneşin altın borusundan başka hiçbir boru ötmeyecek dünyada.

Zafer bizi nereye götürüyor? Büyük İskender'i nereye götürdüyse oraya. Şair Robert Graves, Büyük İskender'in Babil'de ölmeyip, ordusundan ayrı düşerek kaybolduğunu hayal eder bir şiirinde. Asya'nın derinliklerine doğru yol alan İskender, bilmediği bir coğrafyada bir süre dolaştıktan sonra, sarı benizli insanların ordusuna rastlamış ve işi savaştırmak olduğu için onların saflarına katılmıştır. Aradan yıllar geçmiş, bir gün savaşçılara paraları ödenirken, kendisine verilen altın sikkelerden birine çivilenmiştir gözü. Para değil aynadır bu! Kum saati dönmüş, sikkenin üstünde kendi resmini görmüştür İskender! Bu tanıdık simaya bakıp mırıldanmıştır sonra: "Bu sikkeyi Makedonyalı İskender iken Erbil zaferini kutlamak için bastırmıştım."

Zafer bizi nereye götürüyor? Mekke'ye. Son Peygamber 10.000 kişilik muhteşem ordusunun başında Mekke'ye ilerliyor. Ebu Süfyan hayret içinde seyrediyor bu kılıç nehrini. Yanında Hz. Abbas var. Her bölük geçtikçe "Muhammed geçti mi?" diye soruyor merakla. Nihayet Hz. Peygamber'in başında bulunduğu bölüğü görüyorlar. Öyle görkemli bir geliş ki, Ebu Süfyan'ın dudaklarından, "Hiçbir hükümdarda görmediğim bir saltanat!" sözleri dökülüyor. İtiraz ediyor Hz. Abbas: "Bu peygamberliktir saltanat değil!" İşte devesi Kusva'nın üzerinde Mekke'ye giriyor. Tevazuyla giriyor, bir hükümdar değil o. Başı öyle eğik ki mübarek sakalı neredeyse devesinin semerine değecek. Af dileyerek Rabbinden giriyor şehre. Yakın, yağmalayın demiyor krallar gibi. "Size saldırlmadıkça hiç kimseyle çarpışmaya girmeyeceksiniz! Hiç kimseyi öldürmeyeceksiniz!" buyuruyor. İşte zafer bu! a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Harfleri ayakta tutan

A. Ali Ural 2009.04.26

Tek başlarına ne kadar sessizler. Ağızlarını bıçak açmıyor. Ayakta durmakta güçlük çekiyorlar. Hakikati temsil ettikleri için onurlu, yük taşımadıkları için yorgunlar. Anlam kazanabilmek için birbirlerinin gözüne bakıyorlar. "E", "L"yi çağırıyor el sıkışmalı, "İ", "S"yi davet ediyor mürekkebe dönüşmeli, "A", "T"yi ünlüyor, atla kaçmalı kelime ormanına.

Ne kadar kalabalıktır orman kim bilir! Ne kadar derindir, alfabeden kopmuş bir harfin yalnızlığı. Alfa'dan Omega'ya, Elif'den Ye'ye, A'dan Z'ye bütün harfler denize karışıyor aynı ırmakla. Dalgalar oluşturuyor yan yana geldiğinde ve kayadan kıvraklara bindiriyor köpüklerini. Köpüklü kahvelerini mi! İçiyorlar elbette. Fincanlarını ters çevirip bekliyorlar, okuma zamanı. Beyaz porselenden bir yazı tahtası her zarif fincan. Okumanız var mı? O halde kahverengi tebeşirle çizilen bu resmi okuyun. Kabaran yüreğiniz değil bu öbek, peş peşe yükselen kelime dalgaları. Görüyor musunuz martıları üzerinde? Ve işte harfler Alfa'dan Omega'ya, Elif'den Ye'ye; inşa sanatını öğrenip, salları, tekneler ve gemiler yapıyor, sonra korsanlık sanatını öğrenip batırıyorlar yüzen her şeyi. Ah kelimelerin denizinin kazazedeleri! "Okumak"ın "Okı-mak/ Çağırma"tan geldiğini bildiriyor kamuslar. "Çağırma" fakat neyi! Harfleri ayakta tutan bir harfe ihtiyaç var. Ne diyor Ahmed Bican, Muhammediye'de: "Cebrail geldi eyitti: Dur Yâ Muhammed ki Allah Teâlâ seni okur..." Yani çağırır seni. Sen okuyarak neyi çağırıyorsun? Elifin yoksa hiçbir şeyin yok.

"Ben okuyamam," dediğinde nefesini kesecek bir meleğin de yok senin. Takatin kesilinceye dek sarılıp sıkacak "Ben okuyamam," dedikçe. Her seferinde okumaktan pencereler açacak sana. "Oku!" diye gümbürdetecek kapını. "Yaratan Rabb'inin adıyla oku." Elif anahtara benzemiyor mu? "O, insanı pıhtılaşmış kandan yarattı." Nerden devşirdin bu gururu? "Oku, Rabb'in sonsuz kerem sahibidir." Cömertçe saç göz nurunu. "Ki O, kalemle öğretti." Sen kalemin gölgesinde soluklan. "Bilmediğini öğretmiştir insana." Hakikatle donatmıştır, "Kelime" densin diye ona. Ah insan! Kâinat cümlesindeki özne! Okumaktan sıkıldığını söylüyorsun. Kararmadan

aydınlanmıyor sema. Daralmadan genişlemiyor nefes. "Zorluk kolaylıkla beraber." Bir adım at! "Ben okuyamam," dediğinde nefesini kesecek bir meleğin de yok senin.

Fakat harfleri telaffuz etmek değil okumak. Dudakların değil zihnin kıpırdaması. "Okuyabiliyor musun, öyleyse anlamalısın," diyor Goethe. Anlaşılmıyor mu? O halde kürek çek, açıl kıydan. Hem iki kişilik bir yolculuktur okumak; yazar ve okuyan aynı teknede. Denizi de paylaşıyorlar fırtınayı da. Ağrı birlikte çekiyorlar derinlerden. Güneşi birlikte batırıyorlar. Yazar öyle şeyler fısıldıyor ki kulağına, söylenmeyenleri de işitiyor okur. Bir orman yangını bu, daldan dala atlıyor ateş. Bir yazar ve bir okur iki yazara dönüşüyor o sırada. Deniz başak denizine, balıklar buğdaya. Her şey çoğalıyor. Sınırlar kalkıyor. Harfler kol kola girip halay çekiyor. Kelimeler yan yana gelip fotoğraf çektiriyorlar. Cümleler suluboya bir tablonun ele avuca gelmez kuşları. Elifin ardından sürüler halinde uçuyorlar. Kalam düşünce oluyor, kelime imge. Yorgunluğuna değişiyor yazarın ve okurun. Kim yorulmadan okuyorsa bir kitabı karşısına Oscar Wilde çıkıyor: "Hiç yorulmadan okunan bir kitap, hiç yorulmadan yazılmış olmalı..."

Bir de ölüm var karşımıza çıkan. Her şeyi anlamsızlaştıran ve her şeye anlam veren. Behçet Necatigil'e, "Adı, soyadı/ Açılır parantez/ Doğduğu yıl, çizgi, öldüğü yıl bitti/ Kapanır parantez. / O şimdi kitaplarda bir isim bir soyadı/ Bir parantez içinde doğum ölüm yılları," dedirten bir şiirinde. Sartre'ı denemelerinde isyan ettiren kadirşinas ölüm: "Yazarlık ünü beni ilgilendirmiyor demiyorum, ama bir andan sonra hiçbir anlamı kalmıyor bunun. Ölüm gerçekten ölüm olunca, ün bir kandırmaca oluyor... Aramızdan birini alıyorlar, onu öfkesinden ya da kederinden öldürüyorlar. Yirmi beş yıl sonra da bir anıt dikiyorlar adına." Yazdıkları her şeyi vuruyorlar mihenk taşına ölümün. Bu yüzük kaç ayar? Bu elmas kaç kırat?

Bu sorunun cevabını her kuyumcu bilemez. Hem tenden kurtulmuş olmalı hem candan. Hem ilmiyle kuşatmalı, hem kuşatılmalı ilimle. Hem kendine nazar edebilmeli hem görmeli halkı. İlmi "Mutlak İlim"e, okumayı "Nefis Bilgisi"ne bağlamalı. Söz altınını israf etmemeli. Öyle bir üslupla söylemeli ki, bıkmamalı kalp. "Her dem yeni doğarız. Bizden kim usanası," diyerek yenilemeli kendini. Yunus'tan başkası değil, "Elif'in kıymetini bilen kuyumcu. Hakla okumayı altından kelepçe yapan: "Okumaktan mâna ne/ Kişi hakkı bilmektir." Elifle okumayı iki altın ok gibi fırlatan akıla: "Sen elifi bilmezsin/ Bu nice okumaktır." a.ural@zaman.com.tr

Not: Bugün saat 14-17 arası İzmir Tüypa Fuarı'nda okurlarımla buluşuyorum.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yerimizde sayarken

A. Ali Ural 2009.05.03

Bir, iki, üç, dört, beş, altı, yedi... Adam koyunları sayıyor uyuyabilmek için. Çitin üzerinden atladıkça koyunlar ağırlaşıyor göz kapakları. Bir, iki, üç, dört, beş, altı, yedi... Rakamlar gözlerimizi kapatalı çok oluyor. Kâh tarihle mil çekiyor gözlerimize, kâh talihle. Bir takvim yaprağıyla bir piyango bileti yan yana savruluyor rüzgârda. Bir, iki, üç, dört, beş, altı, yedi...

Herkesin bir numarası var. Çok numarası var herkesin. Doğar doğmaz başka bebeklerle karışmasın diye bir rakam yazılıyor bileğine herkesin. Yedi numaralı bebek sizin bebeğiniz. Madem dünyaya geldiniz, bir kimlik çıkartalım size. İkinci numaranızı verelim. Kimlik no: 7777. Yediden gidiyorsunuz. Yedi çift ayakkabınız var ve nereye gideceğinizi bilemiyorsunuz. Yardımcı olalım size. Okula gidin! Gidin ve öğrenin yeni numaranızı.

- Burdayım!

Demek buradasın. Seni bekliyorduk biz de. Bak neler öğreteceğiz sana. Say bakalım. Bir, iki, üç dört, beş, altı, yedi... Aylar nasıl da geçip gidiyor. Karneler nasıl da çırpınıyor ellerde. Veliye duyurulacak özel notlar: I. Dönem: "Çok bilgili, hazırlıklı gelen bir öğrencidir. Aritmetiğe hız vermesini tavsiye ederim." II. Dönem: "İfade dersleri çok geliyor, aritmetiği neden gelişmiyor. Tatilde hazırlanmasını rica ederim." Tatil ve aritmetik! Kaydırdıktan kaymak yok. Aşağıda bekleyip kayan çocukları sayacaksın. Bir, iki, üç, dört, beş, altı yedi... Hayır cevizleri yemeyeceksin. Erikleri de. Yedi cevizden ikisini, yedi erikten üçünü arkadaşına vereceksin. Aritmetiğin gelişecek! Havuzun suyu masmavi. Fakat yüzmeye kalkma. Senin bir havuzun değil, bir havuz problemin var. Yedi musluk neden dolduramıyor havuzu? Hey sen! Küçük Prens! Çabuk cevapla sorumu! Havuz neden dolmuyor?

Küçük Prens atkısını savurdu. Kalın sarı bir çizgi dalgalanarak katıldı siyaha. Siyah önce kucakladı sarıyı sonra bıraktı boşluğa. Bir kuyruklu yıldızla dönüştü atkı. Bir üzüm salkımı gibi sarktı dünyaya: "İnsanlar rakamlardan hoşlanırlar. Onlara yeni bir dosttan söz ederseniz, asıl önemli olan şeyleri sormazlar size; hiçbir zaman 'Sesinin tonu nasıl? En çok sevdiği oyunlar hangileri? Kelebek koleksiyonu yapar mı?' diye sordukları olmaz, 'Kaç yaşında? Kaç erkek kardeşi var? Kilosu ne kadar? Babası ne kadar kazanıyor?' diye sorar ve yalnızca o zaman onu tanıdıklarına inanırlar. Büyüklere deseniz ki: 'Pembe tuğladan güzel bir ev gördüm, pencerelerinde sardunyalı, damında güvercinler vardı...' Bu evi gözlerinin önüne getiremezler. Onlara şöyle demek gerekir: 'Yüz bin franklık bir ev gördüm.' Bunun üzerine haykırırlar: 'Ne kadar güzel ev!'"

Ve ne kadar güzel saymak. Bir, iki, üç, dört, beş altı, yedi... Çoğunluğun peşinden gidiyoruz. Nerede bir kalabalık görsek can atıyoruz katılmaya. Kalabalığın kalbi daha gürültülü atıyor çünkü. Çoğunluk yanılabilir mi? Hâşâ. Kesret göz alıcı, akıl alıcı. Dört işlem büyüsünü sürdürüyor. Rekorlar kitabı kalınlaşıyor her an. Daha çok para, daha çok kelime, daha çok ağırlık, daha çok ürün, daha çok okur, daha çok toprak... Daha çok, daha çok, daha çok! Kudurtan bir hece bu! Kışkırtan bir kelime! "Çoğ" iken "Çok" olmuş. Bir yansıma bu. Eski Türkçe'de esamisi okunmuyor. Harezmi'de, Uyurca'da ve bazı Asya dillerinde kâh "Alçak ve kötü" anlamına geliyor, kâh "Işık ve yükselme" anlamına. Çokluk ne zaman "alçalış"ı hazırlar ve ne zaman "yükseliş"tir, bir muamma. "Kesret" ve "killet" mahmuzluyor atını. Kalabalıklar avazları çıktığı kadar bağırlıyorlar galibiyeti için kesretin. Avuçları parçalanana kadar alkışlıyorlar. "Killet" mi? Her güçsüz birey unutulmalı.

Unutulmalı ki, hatırlanmasın Niyâzî-i Mısri'nin sözü: "Kesret-i Emvâc bakma cümle bir derya durur./ Her ne mevci kim görürsen bahr-ı umman andadır./ Dalgaların çokluğuna bakma tek bir denizdir hepsi. Kimde bir dalga görürsen sonsuz umman ondadır." Unutulmalı ki, Râşit Halifeler'in beşincisi Ömer b. Abdülaziz, seferden dönen komutanının zaferden bahsetmesi üzerine, "Hiç Müslüman öldü mü?" sorusunu yöneltip, "Sadece bir adamcağız öldü!" cevabını alsın ve bütün zamanların yöneticilerinin başına bireyden bir yıldırım düşürsün: "Bir adamcağız ha! Bu ikidir oluyor. Bana koyun, inek ve ganimetle geliyor, fakat bir müminin öldüğünü söylemiyorsunuz! Yaşadığım sürece kumandan ve vali olamayacaksınız!"

Bir, iki, üç, dört, beş, altı, yedi... Adam koyunları sayıyor uyuyabilmek için. Çitin üzerinden atladıkça koyunlar ağırlaşıyor göz kapakları. Sayıları öğreneli çok oluyor. Sayılara teslim olalı çok. **a.ural@zaman.com.tr**

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Be harfinin altındaki nokta

Çocuk topla oynuyordu. Bir yerküreyle. Dünya haritası her seferinde daha hızla çarpıyordu yere ve daha yükseğe zıplıyordu. Dağlar başını tavana değdiriyor, denizler köpüklerini duvarlara saçıyor, evler kiremitlerini haliya döküyordu. Anne, "Yeter! Şimdi komşular kapımıza gelecek!" diye bir çığlık attı sonunda.

Çocuk bu çığlığı, "Daha hızlı, daha yükseğe!" şeklinde tercüme etti diline. Ve sevimli tercüman o kadar hızlı vurdu ki yerküreyi yere tavanla zemin arasında şimşekler çaktı. Arkasından bir gök gürültüsü koptu bitişik odadan. Bu babanın sesiydi. Küçük tercüman bu gök gürültüsünü tercüme edemeyince lastik topunu kaptığı gibi soluğu babasının yanında aldı. İki eline sığdırdığı dünyasını uzattı ve sordu:

- İstanbul nerede?
- Bakayım, işte şuralarda.
- Çok küçükmüş.
- Hayır küçük değil, burada böyle görünüyor.
- Aslında büyük mü?
- Evet büyük.
- Peki neden küçüldü?

Çocuğa ölçeği anlatmak zordu. Büyüklüğün ve küçüklüğün ölçeğe göre değişmesini. Yerkürenin kâinatın içinde bir nokta olduğunu. "Benim büyüklüğüm köyüme göredir," dediğini Sâdî'nin. Ölçeği olmayanın önce yüksek bir tepe sonra yüce bir dağ sanacağını kendini. Hz. Nuh'la alay edeceğini gemi yaparken. Tufan koptuğunda bile yükselen suyun bir "ölçek" olduğunu fark edemeyeceğini. "Gemiye gel!" teklifini ciddiye almak yerine, dağlara tırmanacağını kurtulmak için. Ah dağlar! Hadi kurtarın azdırdığınız insanı! Demek kibrinizden kabul etmiyorsunuz gemiyi. Tevâzunun deniz seviyesi olduğunu bilmiyorsunuz. Bilmiyorsunuz, suyla toprağın zirvelerinizde değil eteklerinizde buluştuğunu. İşte tevazu gösteriyor Cûdî! Eğiliyor geminin önünde. Bu yüzden yaratıcı bütün dağlar içinde ona veriyor varlığı konuk etme izzetini. Ah dağlar! Yüce Allah birinizin üzerinde bir peygamberle konuşacağım deyince nasıl da yarıştınız boy ölçüşmek için. En yükseğinizde gerçekleşeceğini düşünerek bu buluşmanın nasıl da diktiniz omuzlarınızı. Halbuki Tûr-i Sina, siz bulutlara değmeye çalışırken tevazuyla indirmişti kanatlarını. Alçalmıştı ve onun kalbinde gerçekleşmişti Yüce Allah'la Musa (as) arasındaki büyük buluşma.

- Neşter!
- Buyurun efendim.
- Makas!
- Buyurun efendim!
- Sözlük!
- Sözlük mü!

Evet sözlük. "Neşter"den daha keskin bir kelime "tevazu." "Vaz'" yere koymak Arapça. Tevazu yere koymak nefsi. Bir kalp nakli bu! Bir gök merdiveni ayakları yerde. Bir hadis: " Kim tevazu gösterirse, Allah yüceltir onu." Bir şiir Kuyucaklızâde'den: "İrtifâ-i kadr için lâzım tevazu' âdeme/ Şemsi gör kim sâyesin salmış ayaklar altına/ Kadrinin yücelmesi için tevazu gerekir insana/ Güneşe bak, nasıl salmış gölgesini ayaklar altına." Bir tanım

Abdullah er- Râzî'den: "Hizmette ayrıcalık yapmayı terk etmektir tevazu." Bir başka tarif İbn-i Mübarek'ten: "Zenginlere karşı değil, fakirlere karşı tevazu gerçek tevazudur." Ve bir hikaye: Ömer b. El- Hattab su taşıyor omzundaki kırbayla halka. Urve bin Zubeyr, hayret ederek başkanına, "Yakışmıyor sana bu durum!" diyor. Ömer bu söze gülümsüyor: "Heyetler bana olan bağlılıklarını göstermek için yanıma gelip gidiyor, sözlerimi dinliyorlar huşuyla. Bu yüzden büyüklük ve gurur girdi nefsim. O gururu kırmak istiyorum işte!" Ve bir başka hikaye: Ebu Hureyre, Medine valisi olduğunda sırtında bir kucak odun, kalabalığın arasında yürüyor. "Yol açın Emîre!"

Yol açın tevazuya! Zirvede yanan ateş her zaman ısıtmaz. Benlik dağlarından salkım salkım sarkan dağcılar! Bu üzüm olgunlaşmaz. Yol açın tevazuya! O yolda itiraf etsin Descartes: "Doğrusu, bilinmesini isterim ki, bugüne kadar öğrendiğim pek az şey, bilmediğim, bununla beraber öğrenebileceğimden de ümidimi kesmediğim şeylerin yanında hemen hemen bir hiçtir." Yol açın tevazuya! Ki Hamdun el- Kassar haritasını çizsin: "Tevazu, hiç kimsenin ne dinde ne dünya hususunda sana ihtiyacı olmadığını bilmendir." Yol açın tevazuya! Ki Ebu Yezid kristal bir ayna getirsin soranlara. "Kişi ne zaman görür mütevazı birini aynada?" Ayna yansıtır cevabı: "Kişi kendisinden daha kötü birini görmediğinde dünyada!" Yol açın tevazuya. Yol açın ki, sorusunu yöneltsin Şiblî:

- Sen kimsin?
- Efendim ben "be" harfinin altındaki noktayım.
- Sen nefsine bir mertebe tanımadıkça böyle, doğru bir çizgide yol alırsın.

Çocuk topla oynuyordu. Bir yerküreyle. Dünya haritası her seferinde daha hızla çarpıyordu yere ve daha yükseğe zıplıyordu. "Yapma!" dedikçe lastik topunu daha şiddetli vuruyordu yere. Zeminle tavan arasında şimşekler çakıyordu. Bir ara top öyle bir sıçradı ki açık pencereden dışarı fırlayıp gökyüzüne karıştı. Ateşten bir toptu, soğuk bir tabakaya çarptı. Bütün tepelerini ve dağlarını yeryüzünde bırakıp denizlerini taşıdı bulutlara.

- Yağmur nereden geliyor baba! **a.ural@zaman.com.tr**

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Trapezcinin nefesini tuttuğu an

A. Ali Ural 2009.05.17

Ağ kaldırıldı. Yerine yekpare bir boşluk konuldu. Borazanlar çalarken trapezciler ip merdivenden tırmanmaya başladılar. Alışkanlıkla taş kesildi ip. Taş kesildi dikkat. Kendinden emin gitgide yükseldiler.

Seyircilerin gözlerini almayı ihmal etmeden yanlarına aşağıya baktılar ürperen merdivenlerden. Seyirciler, arenaları ehlileştiren terbiyeciler. Legal heyecanlarıyla selamlıyorlar onları. Kısılmış gözleriyle uçuruma nişan alıp alkışlıyorlar. Hayır, trapezcilerin onlara ihtiyacı yok zirvede. Tehlikeliler, cesaret kırıcı. Bu yüzden emanet gözlerini, yani o titrek pelteleri, tepeden kovuklarına bırakmalılar. Bırakıyorlar da. Şimdi kendilerinden emin, maharetin penceresinden bakıyorlar aşağıya. Ah güven! Bulutların üzerine bassalar; mermer döşeli bir avlu, boşluğa atsalar adımlarını; billurdan bir patika. Ellerini pudralıyorlar. Daha güzel görünmeleri için değil. Kaymamalı avuçlarından. Hayat salıncağı bu! Bir ağaç dalındaymış gibi rahat gidip gelmeliler önce çekerek oksijeni ciğerlerine. Sonra her hareketleriyle biraz daha korkutmalılar sirk halkını. Bir trapezden diğerine uçmalar, havada taklalar atıp yakalamalar çubuğu... Yarasalar gibi asılıp ayaklarından nefeslerini tuttukları âna doğru... O an! O anın hazzını yaşamak için göze aldılar ölümü. Yarasadan sıyrabilmek için insanı. İşte iki salıncak birbirine doğru geliyor. İki yarasa baş aşağı süzülüyor birbirine doğru. Havada taklalar atıyor biri

salıncağı bırakıp, diğeri baş aşağı sallanıyor. Ve işte o an! El oluyor kara kanatlar. Bir insan bir insanı yakalıyor ellerinden çünkü. Aynı salıncakla yükseliyorlar göğe. Ayaklarının dokunduğu yerde bir kelime: Güven.

Güvenmeye ihtiyacımız var! İnanmaya ihtiyacımız var çünkü. Şüphe gözlükleri eğip büküyor, kısaltıp uzatıyor. Şüphe kuyuları zehirliyor meyvelerimizi. Şüphe nehirleri denize karışmıyor. Şüphe balıklarıyla lebalep ağlar. Şüphe vagonları darmadağın. Şüphe lokomotifleri evleri sürüklüyor. Şüphe aysbergine çarpıyor gemiler. Şüphe göklerinde kapkara uçurtmalar. Şüphe yağmurlarından kaçanlara bak! Şüphe saatlerinin zembereklerinde atlar. Şüphe atları boşanan jokerler yerde. Şüphe köprüleri yıkılan bir bir: İnfilak! Şüpheden barikatlar, sakın yaklaşma! Yaklaşma o lanetli kente! Terazilerin eksik tarttığı, dudakların eksik söylediği, ayakların eksik adım attığı her yerde nabız atışları artıyor. Sükûnet derme çatma arabasıyla terk ediyor şehri bir gece. Denge çatlak teknesiyle açılıyor kıyıdan. Huzur sıkı atıyla karanlığa karışıyor. Sözlük bir kelimesini ihbar ediyor güvenliğe. "Güvenmek", "Küven-mek"ten geliyor. "Küvenmek", "Övünmek" demek! "Büyük görmek kendini!" Hey ağalar! Övündüğünüz ne! Bir de "Dayanma", "Yaslanma" anlamı var kelimenin. Ağalar söyleyin, yaslanacağımız kim!

İşte geliyor! Bütün gözler Ben-i Şeybe kapısında. İlk gelen hakemleri olacaktı. Çekmişlerdi kılıçlarını onuru paylaşamayınca. Her kabile üstün görüyordu kendini diğerinden. Dört gündür çözüm arıyorlardı. Kim koyacaktı Hacerü'l-Esved'i yerine? Tam parlayacaktı ki kılıçlar Kureyş'in en yaşlılarından Ebu Umeyye bir teklif attı ortaya. İşte geliyor! Bütün gözler Ben-i Şeybe kapısında. "Muhammedü'l- Emin" geliyor. "Güvenilir Muhammed!" Görür görmez çılgınlık yükseliyor. "Güvenilir Muhammed! Raziyyız hakemliğine!" Henüz peygamber değil. Kureyşli bir delikanlı o. Bir örtü istiyor koymak için cennet taşını. Her kabileden bir temsilci seçiyor tutsun diye ucundan. Gerçeği tutturuyor herkese bir ucundan. Yükseltiyor gerçeği omuzlarında. Sonra mübarek elleriyle alıp oradan yerleştiriyor köşesine Kâbe'nin. Ve yıllar sonra son kitabı için son peygamberi olarak seçiyor Allah el-Emin'i. Güvenilmek ne güzel, güvenlik içinde olmak! Ne güzel, "Biz, Beyt'i (Kâbe'yi) insanlara toplantı ve güven yeri kıldık," âyeti. (Bakara,125)

Ah güven! Bir ömür taş taşınan kale! Yükselmesi ne zor, yerle bir olması ne kolay! Ah güven! Hayatın gözü Ben-i Şeybe kapısında. Arıyor kaybolan hakemini. Hem bir iş kılmak gerekiyor güveni. Her sabah günle beraber itimat ağaçları dikmek, itimat köprüleri kurmak, itimat direkleri dikmek, itimat duvarları örmek, itimat yolları yapmak, itimat kelimeleri konuşmak, itimat cümleleri yazmak gerekiyor. Bir süre avı bu korkuyu korkutan. Telaşı dindiren. Tehlikeyi hapseden ininde. İşte ağ kaldırıldı. Yekpare bir boşluk konuldu yerine. Borazanlar çalarken trapezciler ip merdivenden tırmanmaya başladılar. El olsun diye kara kanatlar. El ele tutuşabilmek için. Yarasadan sıyrabilmek için insanı. **a.ural@zaman.com.tr**

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gölgeden bir güneş

A. Ali Ural 2009.05.24

Gölgelerin aydınlatığı bir fotoğrafta güneş avcının omzuna dokundu. O ana kadar hayal perdesinin arkasında kımıldamadan duran avcı, taze bir ekmek gibi yardı tüfeğin karnını ve içine saçma doldurdu. Her şey gölgeydi.

Güneş, o muzaffer komutan fethedip bırakıyor. Terk ettiği kalelerde kara bayraklar. Hem vaktin gölgesi de vurdu resme. Gölge avcı, gölge tüfeğiyle, gölgeden ağaç üzerindeki gölgeden kuşlara nişan aldı, büyüme zamanı. Bu yüzden avcının tüfeği uzun kara bir nehir oldu kuşlara akan. Avcı cesurdu ama gölgesinden korktu peh! Bir cehennem ağacı peşinden koşuyor nasıl korkmasın! Serinletmek şöyle dursun, buğday tarlalarını kömürleşmiş anıza çeviriyor. Gölge var gölge var! Avcının kara saçmaları var kuşun göğsünde. Kuşun

kanadında gümüş yok. Avcının karşısında güneş var. Mademki güneşi gördü gölgesi olacak. Gölgesinden korktuğu için mahrum kalmamalı güneşten. Gece mi gündüzün gölgesi, gündüz mü gecenin? Sözüne kulak verelim İbn Arabî'nin: "Gündüz gecenin gölgesi sayılmıştır, çünkü gece asıldır... Gündüz geceden çıkar." Ne çıkar o halde, bir bir nişan alsa da avcı kuşlara. Ne çıkar, düşse gölgeler yere kanlar içinde. Ne çıkar perde yıkılsa. "Yıktın perdeyi eyledin viran, varayım sahibine haber vereyim heman!" Fakat perdenin sahibine haber vermek kimin haddine, asıl olan haber almakta:

- Gölge nedir? / - Işınları olmaksızın güneşin aydınlığı. / - Öyle demiyor ama Süleyman Çelebi. / - Ne diyor? / - Bu ayandır nurun olmaz gölgesi. / - Ataullah İskenderânî de, "Her karaltı nurun miktarıncadır," diyor. Hem nur muhatap alıyor maddeyi. / - Yani? / - Gölgenin hareketi asla aittir. / - Peki bu mağara kime ait. / - Platon'a / - Platon'un mağarası mı var? / - Var. Mağaranın da bir hikayesi. / - Hadi anlat!

Karanlık bir mağara. İçinde sırtlarını mağaranın kapısına dönüp oturmuş insanlar. Başlarını arkaya çevirmeden oturmaya mahkumlar. Bu yüzden sadece duvara yansıyan gölgeler var hayatlarında. Mağaranın kapısından geçen insanların gölgelerini seyrederek yaşıyorlar. Yürüyen, yük taşıyan gölgeler. Sonunda içlerinden biri ezberi bozup kurtuluyor mağaradan. Gölgelerin asıl hakikatin bir işaretinden başka bir şey olmadığını anlıyor hayretler içinde. Dönüyor mağaraya tekrar. Uyandırmak istiyor arkadaşlarını. Fakat duvarda gördüklerinin gerçeğin yansımasından ibaret olduğuna inandırmak mümkün olmuyor onları. Ah bir kere baksalar arkalarına! İki evren olduğunu görecekler. Ölümlü ve ebedî olan.

- Avcıya dönsek! / - Merak mı ediyorsun gölgeden kuşları! / - Avcının tüfeği hâlâ akıyor mu kara bir nehir gibi? / - Avcının tüfeği yok. Okları var. / - Bu başka bir avcı mı? / - Aynı avcı başka bir bahçede dolaşıyor. / - Hangi bahçede? / - Mesnevî'de. / - İster misin bahçe kendi avcısını anlatsın. / - Anlatsın hemen!

"Kuş havadadır, gölgesi yerde kuş gibi uçar görünür. Ahmağın biri, o gölgeyi avlamaya kalkışır, takati kalmayınca kadar koşar. O gölgenin havadaki kuşun aksi olduğundan; o gölgenin aslının nerede bulunduğundan haberi yok! Gölgeye doğru ok atar. Bu araştırma yüzünden okluk bomboş kalır. Ömrünün okluğu boşaldı. Ömür gitti; gölge avı ardında koşmada yandı eridi!"

- Canım yanıyor. Avcının oku bana isabet etti! / - Bir gölgesin çünkü sen de. / - Yandım. Bir gölge arıyorum! / - Her gölge serinlik vermez. / - Serinlik değil huzur arıyorum ben! / - Bir padişahın gölgesine ne dersin? / - Padişahın mı? / - Sâdî'ye sor. Anlatsın. / - Anlatsın çabuk!

"İşittim ki bir köylü, hükümdarın üzengisi yanında birkaç adım yürümüş. Diyormuş ki: Bir köylünün evine iltifat etmekle sultanın şerefinden bir şey eksilmedi. Ama başına senin gibi bir sultanın gölgesi düşmekle, köylünün külâhı güneşe yükseldi."

- Demek gölge güneşe yükseltti onu. O halde sözlükte "gölge"ye bakmadan önce "güneş"e bakmak gerekiyor.

- Elbette. Peki biliyor musun gölgenin aslı nereden geliyor? / - Nereden? / - "Göl"den olmasın? / - Neden "göl"den gelsin. / - İkisinde de serinlik var. / - Serinliğin peşinde olmadığımı söylemiştim. / - Neyin peşindesin? / - Gölgeyin. / - O da senin peşinde! / - Ne istiyor benden? / - Secde etmeni! / - Secde mi! / - Evet bütün gölgeler secdede. / - Kimin sözü bu? / - Kur'an'ın. / - Ne diyor Kur'an? / - "Allah'ın yarattığı şeylerin gölgelerinin sağa sola vurarak, boyun eğip Allah'a secde ettiklerini görmüyorlar mı?" (Nahl, 48) / - İnanmayanların gölgeleri de mi secde ediyor Allah'a? / - "Göklerde ve yerde olanların hepsi, ister istemez Allah'a secde ederler. Gölgeleri de sabah akşam (uzayıp kısalarak O'na secde etmektedirler.)" (Ra'd, 15) / - Demek gölgeler çağırıyor bizi. Peşimizde olmaları bu yüzden. / - Evet gölgeler çağırıyor! -- Allahuekber!

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Üç elma üç yıldırım

A. Ali Ural 2009.05.31

Gökten üç elma da düşebilir üç yıldırım da. Dudakların nasıl kıpırdadığına bağlı. Kahramanların nasıl "var" ve "yok" olduklarına. Odun buldum kibrit yok, kibrit buldum odun yok. Kılıç şakırtıları, zırh gıcırtiları ve ölüm naraları yok.

Savaş başlamadı henüz. Fakat yaklaşıyor fırtına. Bulutları sırtında, başı gökte dev hamal. İndirecek yükünü. Bir at buldum meydan var. İlk ok fırlatılmadan, fırlasın yer yayından. Göğe doğru savursun alev yelelerini. Ki gökyüzü tutuşsun indirip küllerini. Gümüşleri parlatsın, o kararmış gölleri. Diksin bir bir başına. Gümüş maşrapalarla aydınlatсын içini.

İşte o anda düşsün atın sırtına damla. Süzülüp maşrapadan. Habercisi yağmurun ölsün atın sırtında. Fırlatsın diye hayvan korkunç kişnemesini, meydandan göğe doğru. Bakın nasıl gidiyor terzi makası gibi susamış bu kişneme. Nasıl kayıyor bakın, ikiye ayırarak göğün gri tenini. Ayırarak ağzını çığlığını taşıyor. Bir yer gürültüsü gökte. Sarsarak dallarını uyandırıyor bir bir, elma ağaçları bu! Al al yanaklarıyla makası karşılayan. Ve birbiri ardından dövüyor yeryüzünü üç kırmızı yıldırım. Dönerken rotatifler haykırıyor editör: "Manşetler değişecek, baskıları durdurun!" Ne kadar gazete varsa dünyada. O gün aynı sürmanşetle çıkıyor. Renk renk milyonlarca göz, sığınyor o kırmızı habere: "Gökten üç elma düştü!"

Biri meşin kaplı kamusa. "Mesel" den geliyor masal, misalden. Kim demiş masallarla uyunur! Masallarla uyanır insan. Kulaktan kulağa yüzyıllarca esen büyülü rüzgârla, kalbinde uçuran binlerce sayfayı. Aslında tek bir masaldır bütün masallar. Ele avuca sığmaz kahramanları vardır. Kısadılar unutulmazlar. Dili dönmez tasvirlerin. Anonimdirler, almazlar üzerlerine sorumluluğu. Akıl dışıdırlar, aklın merkezinde. İnanılmayacak kadar güzeldirler. Âlimlerin dürbünü, şairlerin tütünü, tütsüsüdürler kâhinlerin. Hikâyeyle aralarındaki sınırı lehlerine bozmuşlardır.

Hikâye nedir, masal nedir, kim bilebilir! Kendilerinden emindirler. İlandırmaya uğraşmazlar. Kapılarını çocuklara açtıklarına bakmayın. Çocuklarla iyi olduğuna aralarının. Bilirler kim anlatır, kim okur masalları onlara. İşleri büyüklerledir yani. Kutsal kitaplardan beri çalarlar kapılarını. Bilirler tersleyemez hiç kimse bir masalı, bir masalı kovan görülmemiştir. Çünkü meraktan ölür büyükler. Sonunu öğrenemezlerse masalın. Bir varmış. Neymiş var olan! Bir yokmuş. Yok olan nedir? Evvel zaman içinde ne olmuş? Annesinin beşiğini sağlayan çocuklara sor. Sor anlatsınlar sana Eski Ahid'den: "Ağaçlar arasından bir kral seçmek gerekmiş; ancak ne zeytin ağacı yağıyla, ne incir ağacı inciriyle, ne asma şarabıyla, ne de öteki ağaçlar kendi meyveleriyle ilgilenmekten vazgeçebilmiş; bunun üzerine hiçbir işe yaramayan karaçalı kral olmuş. Çünkü onun dikenleri varmış can yakabilen."

Biri ceviz kaplamalı masaya. "Masa"yla "Masal" arasında akrabalık var. Masaya düşen kıpkırmızı bir elma "Binbir Gece"den üçüncü geceyi aydınlatabilir. Ay zehirli bir elmaya döner ve kızıl ışıklarını sandalın üstüne serper. Balıkçı ağına takılan şeyin sarı bakırdan bir küp olduğunu görünce tepeden tırnağa titrer. Fakat altın çıkmaz küpten cin çıkar. Yaşlı bir cindir bu yüzlerce yıldır kurtarılmayı bekleyen. Nihayet kurtarıcısıyla baş başadır. Balıkçının gözlerinin içine bakarak tane tane anlatır: "Bil ki ben asi bir cinim ve ben Davud'un oğlu Süleyman'a başkaldırdım. Yenildim.

Davud'un oğlu Süleyman, Tanrı'ya imana çağırdı beni, ama ben reddettim. Kral beni bu küpe kapattı ve onun ağzını Yüceler Yücesi'nin adıyla mühürledi. Sonra, sadık cinlerine küpü okyanusun ortasına atmalarını buyurdu. İçimden, "Kim beni kurtarırsa onu sonsuza dek zengin yapacağım" dedim. Ama tam bir yüzyıl geçti, kimse beni

kurtarmadı. O zaman kendi kendime, "Kim beni kurtarırsa ona yeryüzünün tüm sihir sanatlarını açıklayacağım" dedim. Ama dört yüz yıl geçtiği halde ben hâlâ denizin dibindeydim. O zaman dedim ki: "Kim beni kurtarırsa onun üç dileğini yerine getireceğim" Ama dokuz yüz yıl geçti. O zaman çaresizlik içinde Yüceler Yücesi'nin adı üzerine yemin ettim: "Kim beni kurtarırsa onu katledeceğim. Ölmeye hazırlan bakalım, ey kurtarıcım!"

Biri perdeyle kaplı göze. Çünkü perdeyi çeker gözden her masal. Ahmed et- Tartûşî Sirâcu'l-Mulûk'ta anlatır: Evvel zaman içinde bir peygamber yolunun üstünde bir ağla karşılaşmış ve bir kuşun şöyle seslendiğini duymuştur: "Hey Allah'ın Peygamberi beni yakalamak için bu ağı buraya asan adamdan daha alık biri olabilir mi? Beni yakalayacak, öyle mi? Hem de ben bu ağı görürken." Peygamber yoluna devam eder. Ancak dönüşünde kuşu ağa yakalanmış bulur. "Ne tuhaf" diye seslenir peygamber. "Kısa bir süre önce bana yakalanmazlığından, ağı geren adamın alıklığından söz eden sen değil miydin?"

"Ey Peygamber!" diye karşılık verir kuş, "tayin edilen saat geldiğinde artık ne gözlerimiz vardır ne kulaklarımız."

a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dönüş zamanı

A. Ali Ural 2009.06.07

Havalanan uçağın penceresinden bakan yolcu her şeyin hızla küçüldüğünü gördü. Yanındaki koltukta oturan minyatür ustası, sırtından aşırarak fırçasını yollara, evlere, köprülere, arabalara ve insanlara dokunup oyuncak bir şehir armağan etti yol arkadaşına. Cömertti.

Hiçbir manzarayı kendine saklamak istemiyordu. Fırçasını kahverengiye batırıp dağları, maviye batırıp gölleri, beyaza batırıp bulutları çizdi pencereye. İki elle kapatılabilecek bir alana ne çok şey sığdırdı. Çoğaltarak yerküreyi sabun köpüğünden baloncuklar üfledi semaya. Uçuştı dünyalar, üzerlerinde dağlar, denizler, evler ve arabalarla. Pencereden dışarı bakan yolcu aşağıda uçuşan köpükten devleri görünce korktu. Güneşin saydam tenlerine çizdiği mor dövmeleleri dehşetle seyretti. Esrarengiz bir kafiye idi ipi gayba karışmış. Rüzgârın ayartmalarıyla kâh kuzeye kâh güneye savrulan, köpükten değil de mermerdenmiş gibi diken omuzlarını. Pencere kenarındaki yolcuyu çağırıyorlardı şimdi. Güvenli bir seyahatin ancak kendi kafiyelelerinde olduğunu hatırlatıyorlardı. Tam o anda minyatür ustası elini yol arkadaşının omzuna koydu. O da ne! Bir bir patlamaya başladı küreler. Köpükten gövdeleri hava zerrelere karıştı. Yol bitti. Buzdağı olanca ağırlığıyla indirdi elini geminin omzuna. Gemi balık sürülerine karıştı birden. Sonra sürüden ayrılıp dibe doğru süzüldü. İşte o anda saatler yükselmeye başladı su yüzüne. Akrep ve yelkovanları kıpır kıpır saatler. Gemi suyu bulandırarak kuma saplandığında, saatler su yüzüne vurdu. Milyonlarca saatle kaplandı deniz. Akrep ve yelkovanları aynı rakam üstünde: Dönüş zamanı!

Dönüş zamanı geldiği halde kimse dönmek istemiyor. Ya saatlerin yaşadığına inanmıyor ya tehirlili dönüş ümidini öldürmüyorlar. Uyarıcılar gerekiyor böyle zamanlarda. Koltuğun hâlâ boş olduğunu görüp sefer saatini hatırlatanlar. "Dönüş, tehiri terk etmektir," diyor onlardan biri. Bu tuhaf söz sahibiyile konuşma arzusu uyandırıyor bende. Çekinerek yaklaşıyorum.

- Adınız ne?

- Sehl b. Abdullah.

- Ne garip bir ad. Yabancımanız galiba.

- Yabancı ya da garip!
- Tehiri terk etmek dediniz.
- Evet.
- Nasıl olacak bu?
- Gecikmenin yolunu keserek.
- Nereye gecikmenin?
- Dönüşe!
- Dönüşün anlamı ne?
- Tövbe.

Bu söz üzerine koşuyorum kütüphaneye. Sözlüklerin bulunduğu rafları karıştırırken bir el omzuma dokunuyor. Kütüphane memuru olamaz bu! Bir minyatür kitabından fırlamış, başında sarık, sırtında cübbe.

- Ne arıyordun.
- Bir kelime...
- Nedir o kelime?
- Tövbe.
- Tövbe dönüş demektir evlat. "Tâbe" fiilinden gelir. "Tevbe yâ Rabbi hata râhına gittiklerime/ Bilip ettiklerime, bilmeyip ettiklerime."
- Şair misiniz?
- Evet.
- Adınız ne?
- Galib!

Ben de "Mağlup" demek geliyor içimden. Fakat konuşacak durumda değilim. Arkamı dönüp hızla çıkıyorum kütüphaneden. Yol tıkalı. Binlerce araba kilitlemiş yolu. Direksiyonun başında herkes gibi bekliyorum. Saatler geçiyor fakat en küçük bir hareket yok yolda. Camlar açılmış, dirsekler dışarıya uzatılmış. Sararmış parmakların arasından dumanlar yükseliyor. Bu durumda şoförlerin çelikten ölülerini asfaltta bırakıp gidecekleri istikamete doğru koşmaları gerekiyor. Fakat kimsenin alışkanlıklarından vazgeçmeye niyeti yok. Teyplerini sonuna kadar açmış, dönüşü tehir ediyorlar, arabaların arasından geçip uzaklaşan motosikletlerin arkasından bakıp. Madem gecikeceğim çare yok. Radyomu açıyorum ben de. Frekanslar arasında savrulurken tok bir sesle elimi çekiyorum düğmeden: "Tövbenin hakikati, genişliğine rağmen dünya sana daralacak, onda senin yerleşebileceğin bir alan kalmayacaktır. Tıpkı Cenab-ı Hakk'ın kitabında haber verdiği gibi: 'Vicdanları da kendilerini sıkırmıştı ve Allah'tan kurtuluşun ancak Allah'a sığınmakta olduğunu anlamışlardı. Bundan sonra Allah onları tövbekâr olmaya muvaffak kılıp tövbelerini kabul buyurdu.'"

"Hangi surede geçiyor bu âyet?" diyorum kendi kendime. "Tevbe Sûresi, dokuzuncu âyet!" diyor tok ses.

- Yapamıyorum!
- Yapamadığın nedir?
- Tövbe edemiyorum!
- El-Hâris'e kulak ver.
- Ne diyor?
- Hiçbir zaman 'Ey Allah'ım! Senden tövbeyi isterim demedim. Fakat senden tövbe arzusunu dilerim!' dedim.
- Tövbe arzusuna ihtiyacım var demek! Ya bozarsam tövbemi!
- Burada bir korku ve bir ümit var sana!
- Önce korkuyu söyle!
- Yahya b. Muaz der ki: "Tövbeden sonra bir tek günah, tövbeden önce yapılan yetmiş günahdan daha çirkindir."
- Ümit nedir?
- İbn Arabî'nin sözünde: "Tövbe kulun bütün varlığıyla Hakk'a dönüşüdür. İster isyan halinde ister itaat halinde. Tövbekâr her halükârda Hakk'a varlık vasıtasıyla dönüşünün bilincine eren kimsedir. Hz. Âdem günahını itiraf etmiş ve bağışlanmayı niyaz etmiştir. Fakat Allah karşısında tekrar günah işlemeyeceğine dair bir söz vermemiştir. Zira tövbe eden kul Allah'ın ilminde neyin bulunduğunu bilemez."
- Yani açık mı tövbe kapısı?
- Evet. Şeytan bile güneş batıdan doğmadan tövbe etmeyi umuyor.
- Başaracak mı bunu?
- Hayır.

Uçak alçalıyor. Gitgide büyüyor nesneler pencerede. Minyatür ustası, bütün resimleri silip pencereye bir araba resmi çiziyor. O arabada ben varım. **a.ural@zaman.com.tr**

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İmtihan nehri

A. Ali Ural 2009.06.14

Nehrin kenarında olduğunu sanıyorsun ama kenarı yok nehrin. "Çıkarın kâğıtları!" denmesini bekliyorsun ama kâğıttan bir gemidesin. Dürbününle karayı arıyorsun ama bir gözün "Yakın"da diğer gözün "Uzak"ta yalpalıyor.

Cevherinle ilgili bir fikrin olmadığı için ateşten kaçıyorsun. Oysa kıymetli madenler nasıl da atıyorlar kendilerini alevlerin kucağına. Safliklarını ispat edebilmek için nasıl da eriyorlar! "Fetn" bir derece sınavı cevheri arayan. Öğretmen, bir kuyumcu yani fettan. Pusu kuruyor altın ve gümüşe ateşle sınamak için. Cehennemde ayırıyor cevheri topraktan. Lisânu'l- Arab şahidi oluyor bu arınmanın. Şeytana "fettan" adını veriyor, hırsıza ve kadına da. Kuyumcu fettan olur da altın ve gümüş olmaz mı? O meşin ciltli kamus iç geçirip uçuşan sayfalarıyla, altın

ve gümüşe "İki fattan" demekten geri durmuyor. Ya insanları imtihan eden melekler toprak altında. Sınavın iki burcu "Münker" ve "Nekir"? Onlar da "Kabrin iki fettanı." Nehirler akıyor yeryüzünde, nehirler akıyor yeraltında. "Bilin ki mallarınız ve çocuklarınız birer fitnedir..." (Enfal, 28) Fitne, yani imtihan. "Allah'ım, fitnelerden sana sığınırım!" diyen birine gülümsüyor Hz. Ömer, "Rabbinin sana mal ve evlat vermesini istemiyor musun?" Nehirler akıyor. Sınav kâğıtları dağıtılıyor her deltada. Şer ve hayır kâğıtları.

Nehrin denize karışmasını bekliyorsun ama deniz çoktan bulutlara karıştı. Belâ nehirleri geziyor semada; gam, musibet, sıkıntı, darlık... Puanı yüksek sorular. Firavun'un işkencelerine "Büyük bela", Hz. İbrahim'in İsmail'i fedasına, "Açık bela", Bedir Savaşı'ndaki gibi yüz akıyla çıkılan sınavlara ise "Güzel bela" adını veriyor Furkan. Güzeli seçiyor, milyarlarca iş arasından. "O hanginizin daha güzel iş yapacağını denemek için ölümü ve hayatı yarattı..." (Mülk, 2) Ve Şeyh-i Ekber'in dudağından dökülüyor hikmet, görünce insanlıkta akan imtihan nehrini. Çatallaştığında bir ucu hayır diğer ucu şer olan. Uçsuz bucaksızdı imtihan, yetişemiyordu âdemin ilmi. "Susayan da suyla denenmiştir," ne demek! Nedir suyun müderrisliği! "Dedi ki: Yeryüzündeki her şeyi süs yaptık/ Onları denemek için; kendi adına bak ki, neye çalışmaktasın?/ Bu varlığıdır imtihanın yiğit ol/ Ya zarar ya fayda yoldaşlık eder insana/ Halbuki herkes denenmekte ve sınanmakta/ Aklen Allah korkusuna sarıl, arzuna ise karşı çık!" Çıkarın kâğıtları!

İyilere bir şey olmaz sanıyorsun ama en çok peygamberlere mihnet verildi. İmtihan nehrine bırakıldı Hz. Musa'nın sepeti. Hz. Eyyub'un yaralarında kurt nehirleri aktı. Hz. Yusuf'un peşinde ihtiras nehirleri. Akış sürüyordu, Ninova'dan ayrılmıştı gemi, sürükleniyordu. İmtihan kur'a peçesiyle gizlemişti yüzünü. Karanlık bir denizde biriken nehirler sorularıyla çekmişti derinlere Hz. Yunus'u. Her belâ bir nimetti ve her nimet bir belâ. Ve Şeytan geldi de bir gün zehirli kelimeler bıraktı Hz. İsa'nın kulağına, "Mademki Allah'ın takdir ettiğinden başka bir şey olmaz diyorsun. Çık dağın zirvesine, bırak kendini aşağı! Kurtulursun, takdir edilmişse kurtulman!" Hz. İsa izin vermedi taşınmasına nehrin gelecek zamanlara zehri. Öyle bir panzehir attı ki suya bütün balıklar dirildi: "Allah kullarını imtihan edebilir. Kullarınca Allah Teâla'yı imtihan etmeye hakları yoktur!" Ah Muhammed Mustafa! Senin mihnetlerin sayılmakla biter mi! Ağrılarından söz ediyor Âişe validemiz, "Böylesine rastlamadım kimsede." Ya vahyin gecikmesi! Ya iftiralar pâk ailesine! Ya kaybedilen evlat! Ya açlık, ya kuşatma! O iken belâ ateşinin en parlak mücevheri, düşmez bize inlemek. Söyle Niyâzî-i Mısırî, "Derd-i Hakk'a tâlib ol/ Dermana erem dersen/ Mihnetlere râğıb ol/ Âsâna erem dersen."

İmtihan bitti sanıyorsun ama omuzlarındaki "yazarlar" durmaksızın yazıyor. Bu öyle bir imtihan ki "Kitap"a bakmak serbest. Gökyüzünden, denizlerden ve dağlardan kopya çekmek de. Bu öyle bir imtihan ki yeryüzünün her köşesinde başında gözetmenler olmadan girebilirsin. Her dilde yazabilirsin cevaplarını. İsmi yazmayı bile unutsan cevapların geçerli. Bu öyle bir imtihan ki dört yanlış bir doğruyu götürmüyor, bir doğru on yanlış siliyor. İptal edilmesi mümkün olmayan bir sınav bu, gizli sorularının çalınması mümkün olmayan! Üç saat on beş dakika sürmüyor sınav, son nefesine kadar soruları cevaplayabilirsin. Sınavdan çıkmak yok hemen, hep sınav içindesin. Katı kuralları yok. Sınav esnasında konuşabilirsin, yemek yiyebilirsin, bilenlere sorabilirsin cevapları. En önemlisi beş seçenek içinde saklanmıyor "Doğru". İki seçenek var yalnız önünde. Siyah ve beyaz. Bütün yapacağın teslim olmak aydınlığa.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ölümün kardeşi

Ölümle aramız iyi değil ama kardeşiyle iyi anlaşıyoruz. Bizi seviyor o. Eli hep omzumuzda. Evde televizyon izliyoruz geceleri. Sabahları beraber gidiyoruz işe. Okulda yanımızda oturuyor, aynı sırada.

Gemiye yanaştırırken, çamacımız, ameliyata girdiğimizde hemşiremiz, araba kullanırken muavinimiz. Tatile beraber çıkıyoruz. Yediğimiz içtiğimiz ayrı gitmiyor. Ayrılıp gitse bile bir süre yanımızdan, eli hediyelerle dolu dönüyor tekrar. Ah o rengârenk ambalajlara sarılı kutular! Ah kardeşi ölümün; gecelerimizi kaleydoskoplara çeviren sihirbaz! Yoruldukça sokuluyor yanımıza ağır ağır, dostane tebessümü narkoz, tam indireceğiz maskesini cerrahımızın, ıslıl ıslıl gözlerini mahmur gözlerimize saplıyor. Seviyoruz katilimizi. Çünkü her sabah elimizden tutup kaldırıyor mezarımızdan. Güneşi altın bir madalya gibi takıyor boynumuza. "Bir gün daha yaşadınız!" diye çılgık atıyor. "İşte döndünüz hayata!"

Ölümle aramız iyi değil ama kardeşiyle iyi anlaşıyoruz. Bizi seviyor o. Eli hep omzumuzda. Bir gün göremesek onu, başımıza ağırlar giriyor. İki gün göremesek kan çekiliyor damarlarımızdan. Üç gün göremesek dayanıyor kapımıza, gülüşünü şakağımıza dayayıp boş senetleri imzalıyor. Rakamları o seçecek, Marlon'u kışkırtan "Baba". Artık onun emrinde çalışıyoruz. Deniziz, dalgalarımızı bir bir esir alıyor. Rüzgârız, yelkenlerimizi tek tek yırtıyor. Ateşiz, kıvılcıklarımızı çil çil satıyor böceklerle. Taciriz, kervanı şehrin girişinde karşılıyor hep. El koyuyor bütün mallarımıza. Yalnız o indiriyor pazara kumaşı. Tek gözü görmüyor. Heybelerin bir gözü onun. Herkesin kârına ortak. Yine de kızamıyoruz ona. Kızmak da ne, yarısını bağışlıyoruz hayatımızın. Çatırtıyla ayrılıyor ikiye karpuz. Suları çenemizden damlıyor hayatın.

Ölümle aramız iyi değil ama kardeşiyle iyi anlaşıyoruz. Bizi seviyor o. Eli hep omzumuzda. Bakın nasıl yürüyoruz gözlerimiz kapalı. Nasıl uzatıyoruz ellerimizi boşluğa. Kayıp eşyamızı arıyoruz her gece yatağımızdan kalkıp. Som altından çiviler çakıyoruz namımıza. "Somnambulizm" diyorlar işimize ne tuhaf, gözleri kapalı hüküm verenler. Hem birbirimizden ne farkımız var! Milyarlarca uyurgezer, yaşıyoruz kardeşçe. Birden uyandırmak kimin haddine! Hadi hep beraber uzatıp ellerimizi, kütüphanelere doğru yola çıkalım. Bütün gece yol alalım, sabah ezanına kadar. "es- Salâtu Hayrun min en- Nevm!" Müezzin gözkapaklarını tıklatsın. Hey kimse yok mu! İki kontrol kalemi gibi dokunsun kollarımız kalın ciltlere. Yanan kızıl ışıkları varsın olmasın gören. Kızıl ötesi dürbünümüzle vurup satırları bir bir. Avlarımızı paylaşalım. Dök çantayı o halde yere. Çevir sayfalarını sözlüğün. "U" harfine gelene kadar uyuma!

Ölümle aramız iyi değil ama kardeşiyle iyi anlaşıyoruz. Bizi seviyor o. Eli hep omzumuzda. Adı uyku. Bakalım ne yazıyor sözlüğümüz hakkında: "Dış dünyadan ve vücuttan gelen uyarıları tamamen veya kısmen etkisiz hale getirip ruhun hakkını bedene iade eden sevimli eşkiya", " Kralla soytarıyı aynı direğe bağlayan şerif", " Varlığını da yokluğunu da en şiddetli şekilde hissettiren efsanevi kahraman", " Allah'ın mazlumdan da zalimden de esirgemediği hayat iksiri", " Çeçe sineklerinin yaptığı zehirli bal"... Sözlük de sözlükmüş ha! Seviyor mu sevmiyor mu belli değil. Övüyor mu övmüyor mu? Eski Çin'de suçlular mahkum edilmiyor mu uykusuzluğa! Antik Roma'nın Makedonyalı kralı Perseus uykusuzlukla öldürülmüyor mu! Demek ki uykuya ihtiyacımız var! Uyku bir sis gibi çökmüyor mu caddelere! Çeçe sinekleri kara bulutlar gibi dönmüyor mu aklımızın üstünde! "Nevm"nin başında "nun" var. O büyük balık açmış karanlık ağzını sonsuza. Atmak için gözlerimizin kapanmasını beklemiyor mu, hiçbir kervanın yanından geçmediği o derin kuyusuna. Demek uyanmaya ihtiyacımız var!

Ölümle aramız iyi değil ama kardeşiyle iyi anlaşıyoruz. Bizi seviyor o. Eli hep omzumuzda. " Uyku ölümün kardeşidir!" diyor Abdulkadir Geylânî, "Allah alır o canları öldükleri zaman, ölmeyenleri de uyuduklarında..." (Zümer,42) âyetinden çalıp elması. Üşüyoruz. Uyku aczin örtüsü dünyada. Ancak kudret eliyle sıyrılabilir örtü. Bütün gücümüzle haykırıyoruz: Eksikliklerden uzak olan Yüce Allah uyumaz. Melekleri de uyumaz O'nun. Cennetlikler de uyumayacaklar. "İnsanlar uykudadır, ölünce uyanırlar," diyor Hz. Peygamber. Ne hazin macerası insanın. Uyanabilmesi için ölmesi lazım! Fakat ölüyor her gece, diriliyor her sabah. En güzel uykuyu geçiyor

uyanışın atı. Uyumanın en güzel tarafı uyanmak. Kıyamet koptu! Ah insan! Hâlâ kıyamet alâmetleri arıyor kitaplarda. a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gülmek için kral, ağlamak için filozof

A. Ali Ural 2009.07.05

Taş suya düştü, iç içe geçmiş kadife halkalar yayılıyor yüze; tebessüm bu! Taş suya düştü ve azgın dalgalar kıyılarını dövdü çehrenin; kahkaha bu! Tebessümle kahkaha ne kadar yakın birbirine, tebessümle kahkaha ne kadar uzak...

Doğduğu zamanlarda tebessüm ediyordu Doğu, Batı hiç vazgeçmedi kahkahadan. Sırf bu yüzden perdeler diktirdi kahkahaları giydirmek için. Alkışlattı onu. Ciddiyet kadar komik bir şey yoktu! "Ciddi Olmanın Önemi" adlı oyunu seyredenler kırıldı kahkahadan. Perde kapandığında Oscar Wilde'ı ellerinin gürültüsüyle sahneye çağırınlar, hak ettiğini düşünüyorlardı kahkaha tacını. Oysa Wilde, "Oyun elbette beni de güldürdü ama bir tiyatro yapıtı eğlendirmesi yanında içimi sıızlatmazsa gecemi boşuna geçirdim duygusu verir bana," diyordu o sırada bir gazeteciye. Ve Bernard Shaw yıllar sonra başka cümlelerle ifade ediyordu aynı duyguyu: "Bir komedi oynanınca, izleyiciler gülmüş mü, gülmemiş mi beni hiç ilgilendirmmez. Her budala bir topluluğu güldürebilir. Gülseler de, somurtsalar da kaç kişinin içinin kaynadığına bakarım ben!"

Rüzgâr yerine Diazot Monoksit mi esiyor yeryüzünde? Dev bir gaz odasına dönüyor dünya! Hey kalabalıklar! Alkışlar gülme gazına! Milyonlarca insanın elleri karnında, neşeli gebeler gibi hazırlanıyorlar yavrulamaya. Ne doğuracaklar! Ki trenler gülüşmelerle cınılıyor, dikiz aynasında küçük diller oynuyor, vapur düdüklarını bastırıyor kahkahalar. Dikenli teller aşılmış. Oksijenine azot sızmış havanın. O renksiz, tatlı hoş kokulu gaz sarhoş ediyor zihinleri, sonra gülme isteği veriyor, ne sihir! Hem acıya paydos. Ağrıya duyarsız kılıyor sinirleri. Uzun süre solunduğunda öldürüyormuş ne gam! Hepimiz öleceğiz, yan etki sayılabilir. İstirabı dindiriyor ya bir an! Yaşasın insanı hayvandan üstün kılan kahkahalar! Yaşasın da, on sekiz çeşit gülme varken neden iki ayrı çehreyle yürüyor iki filozof? Demokritos ve Herakleitos. "Evlerden dışarı adım atar atmaz, biri güler, diğeriye ağlardı" (Juvenal, X, 28) İki ayrı elekle elenirdi halk. Eski Yunanlılar garip adamlar. Yedi Bilge'den Myson gülerdi tek başına bir köşeye çekilip. Görenler, " Niçin yalnız başına gülüyorsun?" derdi de, şu cevabı alırdı: " Yalnız başıma olduğum için!" Ya Aristippus Sokrates'in meclisini terk edip krala yanaştığı için ayıplanmıştı da, kendini şu cümleyle atmıştı sahile: "Bilgi sahibi olmak için Sokrates'e gidiyordum. Şimdi de gülmek için krala geldim!"

Peki sizi güldüren ne? Ağız kenarlarınız simetrik hareket ediyor, çizgiler oluşuyor göz çevrenizde. Yapmacık yok. Demek gerçekten gülüyorsunuz. Yoksa bozulurdu simetri. Tahmin edeyim. Yere düşen birini gördünüz. Yahut Einstein dil çıkardı size. Eğlence Tanrısı Comos, "Comique"likler yapıyor belki. Belki de sırf insan olduğunuz için gülüyorsunuz. Ne diyordu Bergson, "Komiğin Manası Üzerine Bir Deneme"de: "Ancak insanlara ait olan şeyler komik olabilir. Mesela bir manzara güzel veya çirkin olabilir fakat komik olamaz." İnsan mı var, perdeler var o halde! Bu gülmeyi bilen canlı, koparır koparmaz çevreden ilgisini. Sessiz bir film izlemeye başlıyor. İki komiğe dönüşüyor iki filozof, komediye dönüşüyor her trajedi. Lorel ve Hardy modern zamanların temelini atıyor siyah beyaz küreklerle. "Komik denilen şey hakikatin zıddıdır," dese de Bergson, hakikat bizatihi komedi oluyor. Ve bir türlü başkasının yerine koyamayanlar kendini, devam ediyorlar gülmeye. Gülmek, "Kül-mek"ten geliyor diye fısıldıyor kamus. Ateşin olmadığı yerde külün işi ne!

"Benim bildiklerimi bilseydiniz, az güler çok ağlardınız," dedi Hz. Peygamber. Dedi ve bilgiye çağırdı bizi. "Güldüren de O'dur, ağlatan da O! Öldüren de O'dur yaşatan da O!" dedi Kur'ân (Necm, 43-44) Dedi ve

sezgiye çağırıdı bizi. "Çok suyun ekinleri öldürdüğü gibi, çok gülmek de kalbi öldürür," dedi Hz. Ömer. Dedi ve sevgiye çağırıdı bizi. Doğduğu zamanlarda tebessüm ediyordu Doğu. Tebessümü kazançtan sayıyordu. İyilikten. Latifeler yapıyordu hakikate zıt düşmeyen. "İhtiyarlar cennete giremez," diyordu Hz. Peygamber yaşlı bir kadına tatlı bir sesle. Hüzün sisi sarınca ihtiyarı, "Gençleşerek cennet bahçelerinde gezecekler," diye gülümsüyordu. Ah Doğu! Kaba kahkahalarından ne zaman kurtulacaksın! Ne zaman yakalayacaksın tebessümü yeniden! Gösteri konuşmaları daha ne vakte kadar eğlendirecek seni! Lâtif olanın kuluna latifeler yaraşır. Nükteyle nokta koymak derin ırmağa. a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Görme ekseninde bir elma

A. Ali Ural 2009.07.12

Havai fişekler gibi patlıyor gözler. Salkım salkım açıyor gökten birbiri peşi sıra. Mavi, yeşil, kahverengi, siyah, ela... Her aydınlıkta kirpikler ve kaşlar uçuşuyor. Her patlamada yeni bir körlük.

Bir şehriyin bu! Yörüngesini kaybetmiş gözlerin panayırı. Haydi alışveriş yapalım. Gözlerimiz ışıklar saçarak ine dursun semadan. Biz çılgınlık atalım beyaz perdede. Görüyorum! Görüyorum! Cerrah sargıyı açtı, dünya karşımda. Vitrinler ışıltı ışıltı! Alçıdan, plastikten adamlar ellerini uzatmışlar caddeye doğru. Bizi görmeye çağırıyorlar porselen gözlerimizle. Evet, yeni gözlerimiz bunlar! Eskileri yörüngesinden çıktı. Çıktı ve geri dönmediler eve. Kayıp ilanlarını günlerce sırtlandı direkler. Çok ağırdı, zordu taşımak. Büyük bir kazaydı, zincirleme. Önce fırladı gözler yuvalarından. Sonra topaçlar kıpkızıl döndü eksenlerinde. Burçların kırıbaciyla dövülerek döndüler. Köz oldular, gözken. Sonra büyük bir patlamayla indiler gökten rengârenk.

Gözdağları eriyor hava sıcak. Her gün biraz daha küçülüyor bakış. Gözün içinden bir göz çıkıyor, onun içinden bir göz. Gitgide eriyor hayranlık ve ruhlarımızı aşına kılıyor her manzaraya. Davetiyeler uçuşuyor gökte. Herkese açık ve hiç kimsenin göremediği yeraltı sarayına. Ki o sarayda yalnız altın ve gümüş yok, kafatası ve kemik de var. Çiçekler var baharın tabanca sesini bekleyen koşmak için dünyaya. Kömürler var kışın rüzgârını bekleyen çıkmak için dışarı. Elma dersem çık! İşte çıkıyor yerin altından üzerinden silkeleyerek toprağı. Bir düşünce ışığı bekliyordu yörüngesine girmek için gök elmaları. Dingin bir gökte süzülebilirdi zira hakikat. Dingin ve aydınlık bir gözle seçilebilirdi elma. Sen yeter ki gör. Tezgâhlar sana doğru eğilir, imdadına yetiştirirdi kelimeler. Kudret mihengi işaret ederdi sevgiyle atılırsa adım. Göz büyümeye başladırı.

Ayın on dördü. Nişaburlu Ebu Kasım hastalanmıştı. Sağlığı kavuşturmak için dostlarını. Ebu Hasen el-Buşencî ve Hasen el-Haddad ziyaretine giderken Ebu Kasım'ın, yarım dirhemlik elma almışlardı yoldan. Paraları yoktu, sonra ödeyeceklerdi. Eve vardıklarında Ebu Kasım, "Bu ne zulmettir! Bu ne karanlık!" diye karşıladı onları. Neye uğradıklarını şaşırıp korkuyla çıktılar evden. "Ne yaptık ki hocamız kükredi?" diye düşündüler. Sonra akıllarına elmacı geldi. Ödeyip yarım dirhem borçlarını, tekrar Ebu Kasım'ın yanına geldiler. "Ne garip şey! İnsanın bu kadar çabuk karanlıktan kurtulması mümkün mü! Bana anlatın durumu!" diye gülümsedi şifalı hasta bu defa. Ve anlattılar hikayeyi bir bir. Ebu Kasım dinledikten sonra kıssayı, göz bahçesinde ağırladı konuklarını. Dedi, "Eğer vermeseydiniz borcunuzu. Her biriniz diğerine güvenir, unutturdunuz. Elmacı da utanırdı belki, hatırlatamazdı borcu. Hakkı kalırdı üzerinizde. Hem ben neden olmuş olurdum bu karanlığa!"

Göz karanlığa da alışıyor. Görme biçimi yoğuruyor resmi. "Doğru bir kürek, suda eğri görünür. Önemli olan bir şeyin görülmesi değildir yalnız, nasıl görüldüğü de önemlidir." diyor Montaigne. Nasıl gördüğün nerede durduğuna bağlı. Ey gözcü! O halde nerede duruyorsun! Dağın eteklerinde görebilir misin düşmanı! Ey kayığın üstündeki dalgıç! Denizin üstünde ahtapotların işi ne! Diyelim ki göze aldın. Gözü aldın ve derinlere bıraktın

kendini. Çıplak gözle seyredebilir misin büyük sanatı. "Bir göz ne kadar yetenekli olursa olsun herhangi bir şeyin manasını tüketmeye gücü yetmez." diyor Carlyle, portre ressamlarının zirvesi Rafael'den söz ederken. Ve ekliyor: "En basit insan çehresinde Rafael'in görebileceğinden çok fazla şey vardır!" Ah görebileceğimden fazla olan nedir her şeyde! Her dağda, her vadide her ırmakta. Her yüzde görebileceğimden fazla olan şey nedir! Her bedende ve her ruhta! Çıta yükseliyor, gözün dermanı kesilmiş. Havai fişeklerin külleri dökülüyor yere. Yıldızlar çok uzakta. Bir sıçrayışa ihtiyacım var. Porselen gözlerimi bir sirtaki coşkusuyla kırmaya.

Gözün yolunu şaşırdığı yerde hangi âzâ istikamet üzere olacak. Her kervanın ipi bir göze bağlı. Her gözün kapağı kilitli, anahtarıyla tanışana dek. Ey ışık! Ey büyük karşılaşma! Ey gözlerin anahtarı! Küflü kovuklarda dön artık! Her göze yeni bir aç bağışla! Gözü basiret zemzemiyle yıka! Feraset nehirlerine daldır. Daldır ki kirlerinden kurtulur kurtulmaz Allah'ın nuruyla görmeye başlasın. Eşyaların ve olayların içyüzünü seyret orada. İdrak ve sezgi akvaryumlarında dolaşsın kırmızı balık. Beş katın üzerine çıktığın o kat seni gökyüzüne bağlasın.

a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Buğulanmayan ayna

A. Ali Ural 2009.07.19

Ayna buğulanıyorsa kaybetmedin. Her nefesle dalgalanıyor kalbin bayrağı. Savaş meydanında ölülerin arasındasın. Gülümsemenden şüphelenip ayna tutuyorlar yüzüne.

General Gordon'un öldürmeden önce düşmanlarına tuttuğu ayna değil bu, hayatın çekildiği yüzü gösteren. Ayna ayna söyle bana, bu meydandaki en güzel ölü kim! Hayır, bu ayna sihirli değil. Ayna buğulanıyorsa kaybetmedin. Hâlâ uzatabilirsin ellerini yağmur bulutlarına. Buğday tarlalarında yürüyebilirsin her başağın okşayarak sırtını. Her yoksul bir yağmur bulutu, çıkart ellerini ceplerinden! Her mahrum bir bereket tarlası, saç altınları, Zerkûb neşesiyle neşelen! Yüzünü görmekten hoşlanmıyor musun yoksa. Aynayı uzaklaştıralım mı? Bu ne öfke! Fırtına mı çıktı? Shakespeare'in efsanevî çirkini Caliban yüzünü görmek istemiyor mu? Yoksa korkuyor mu anlatmaya kendini. Ey ölülerin arasındaki diri! Ayna buğulanıyorsa parmağın kaleme dönüşebilir. Buharlaşırsa da ebedî kelimeler yazabilirsin cama. Haydi cesaret. İlk kelimen "Âyine" olsun. Haydi cesaret. Dokun buğuya işaret parmağınla!

"Âyine" "Âyen/Demir"den geliyor, "su"dan değil! Ha Narkissos'un yüzünü seyrettiği ırmak, ha Fârisîlerin demiri! Bir kere kendine âşık olmasın insan! Hücrenin dört duvarı ayna. İşte birden çoğaldın. Birken dört oldun, dörtken kırk. Çoğaldıkça azaldı kıymetin. Aynakâr bir yanılgı içindesin. Parıltılı görünüyorsun evet. Ya da görünmüyorsun kâr nerede? Aynacıklar o kadar küçük ki! Tıklatsaydın sırrını fâş edecekti billur. Sırı döküldükçe daha berrak görecektin yüzünü; daha önce görmediğin kıtalar... Söyleşecektin aynanla değiş tokuş ederek resimleri. Oysa sen dil öğrenen bir papağan gibisin ayna önünde. Aynanın arkasında başkaları var. Karşında güzel bir papağan. Sen sana kulak kesilmişsin, tekrar ediyorsun kendini. Ve ayna derinleşiyor birden. Bir gemiye yükleyip kadim Yunan'a taşıyor kafesi. Kroisos bütün süslerini takıp tahtına oturuyor. Soruyor Solon'a: "Bundan daha güzel bir manzara gördün mü!" Solon, "Evet, gördüm!" diyor. "Horoz, sülün ve tavuskuşu: Doğa bunları binlerce kez daha güzel çiçeklerle bezemiştir."

Aynayla aranda bir köprü var geçemediğin. Cilalı taş devrinden beri bekliyorsun önünde. Bir geçsen, göreceksin: Asıl kim? Suret kim? Hakikat nerede? Yedi gezegeni havanda ezip sürdün sırrını. Camı can yaptın yüzleşmek için. O halde söyle Efendi'nin, o pürüzsüz aynanın diliyle: "Allah'ım yaratılışımı güzel kıldığın gibi ahlâkımı da güzelleştir!" O Efendi ki Hakk'ın sırrıyla gösteriyor Hakk'ı. "Beni gören Hakk'ı görmüştür." nuruyla

işaret ediyor tecelli. Ne çok ayna var! "Hakk kendi nefsinı görmende senin aynan, sen ise isimlerini ve o isimlerin hükümlerinin ortaya çıktığını görmesinde O'nun aynası." diyor İbn Arabî. Ne çok ayna var! Yalnız Hakk'la halk göstermiyor birbirini. Halkla halk da birbirinin aynası. Aynalar dolaşıyor Mutluluk Çağı'nda. İltifatla işleri yok, öğrenmek istiyorlar. Allah için, nedir eksiklikleri... Kroisos'un Solon'a sorduğu gibi değil, Hz. Ömer'in Selmân-ı Fârisî'ye sorduğu gibi soruyorlar birbirlerine. "Kardeşim, ne görüyorsun bende söyle!"

Ayna buğulanıyorsa kaybetmedin. Çin ressamı kaybetti yarışı, aynaları pürüzsüz değildi. Ne kadar saklasalar da örtü altında görüldü duvar. Bütün evren bir aynaya dönüştü yansıtmak için resmi. Venedik aynalarında görünmüyormuş ne gam! Dağlar, nehirler, vadiler ayna. Göğ baksan ay yakana yapıyor. Yüzünü çoğaltıyor, afişlerini asacak her yere. Yıldızlar resmini çekiyor; kanlı bir fincan. Yıldırım büyütecini yaklaştırıyor Çin Seddi'ne. Yere baksan, bak tabî utanmak zamanıdır. Duymak zamanı başakların sesini. Çoğalma zamanıdır "Bir" hakkı için. Denizlerde aynadan sallan. Elinden tutup kazazedeleri, çıkarma zamanıdır hayali hakikate. Mertebendir ayna omuzlarında. Fark etsen bir, hâlâ köprü'nün başındasın. Kuşların bile seyre doymadığı, hakikatin yüzü bir kez parlarsa, demir altın olur, altın madalya. Ayna buğulanıyorsa kaybetmedin. O halde kır tam zamanı. Lunapark aynasını nefsin. Sonra bir parçasını alıp eline. Güneşe tut, bir parça ışık borç al. Al ki ışığı yansıttığın kayalar, yankılansın, "Daha ölmedin!" Al ki kapalı gözlerle yağsın ışığın okları. Uğrasın dolunay her pencereye. Yeni ölen kişilerin ağzına ayna tutarmış eskiler. Buğulanıyorsa ayna ölmüşsün kesin! Fakat hâlâ buğulanıyor cam, cana işaret etmede. Ey ölümlerin arasında boylu boyunca uzanan. Anladık hâlâ kalbin çarpıyor. Kalbimizi çarpıtıyor o derin gülümseme.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hak etmediğimiz adlar

A. Ali Ural 2009.07.26

Her şey vardı ve hiçbir şeyin adı yoktu. Kelimelerini arıyordu kâinat; sesini. Dalgaların, rüzgârın, yağmurun, ağaçların ve kuşların sesinden başka bir ses.

Bir ses ağaca "ağaç" demeli, rüzgâra "rüzgâr", dalgaya "dalga". Ağaç duyunca ismini hisırdamalı tepeden tırnağa. Dalga işitince adını, "Buradayım!" demeli köpükler saçarak. Rüzgâr karşılaşınca adıyla selam vermeli eğilerek yerlere kadar. Fakat yükselme zamanı. Yeryüzünün gelmiş geçmiş bütün yazarlarını toplamalı o ahraz dağda: Bir edebiyat zirvesi. Kim daha iyi tasvir edecek bulutları, kayaları, sisi? Kimin kelimeleri yan yana gelip sallan yapacak sınıksız bağlanmış iri dallar gibi birbirine. Dil kıyısına çıkaracak, konuşmayı unuttu kazazedeleri. İşte geldi vakit. Akrep kuyruğunu indirdi, indi tokmak, çınladı evren. Kalemle dağıtıldı, kâğıtlar yerini aldı ahşap zeminde. Adların henüz koyulmadığı o tuhaf günde, lacivert ve yeşil dalgalar birbirine karıştı; deniz ve orman. Üzerlerinde derinliğini hiç kimsenin ölçemediği sema; buluttan elleriyle bastırdı ruhlara. Dekor tamamlandığında sürüler halinde geçmeye başladı hayvanlar önlerinden. Önce akbabalar, yırtıcı bir akarsu simsiyah üstlerinde. Sonra koyunlar, o beyaz ırmak. Ve peşinden gri bir nehir, kurt sürüleri. Bülbüller gelmeden önce yakalarına güller takarak, ateşler yakmalı alevleri kâğıtlarını yalayan. Haydi betimleyin köpekbalıklarını! Yoksa çatlayacak akvaryumlar.

Binlerce kalem çaldı beyaz kapıyı ama açan yok. Tek bir kelime yok mermer kâğıtlarda. Her şey var ve hiçbir şeyin adı yok. Ağaç kalbi zorladı ama yok adı kamusalarda. Su bendi yıktı ama kim biliyor suyu. Ateş kömüre çevirse de küreyi, adı karıştı rüzgâra. Binlerce usta binlerce çocuğa döndü, ne tuhaf! Binlerce öğretmen başlarında, noktalar koyuyor kâğıtlara, birleştirsınlar. Hecelesinler fakat harfler nerede! Ey burunlarından kıl aldırmayan muharrirler! Kelimeleriniz nerede, kaçamazsınız susarak! Satır araları satırlar varsa var. Susmak

ancak bir şey söylendiğinde anlamlı. O halde eĒip başlarınızı utançtan, dönün yurdunuza kıpkırmızı ve bir daha söz etmeyin yaratıcılıktan. Dönün ki kaplasın melekler semayı, beşeri emsin toprak; Âdem'den başka insan kalmasin. Ve isimleri öğretsin Allah ona: Hava, su, ateş, toprak ve ne varsa içlerinde. Mushaf çıkarılsın mahfazasından. Melekleri kışkandırsın kelimeleriyle insan: "Âdem'e isimlerin tümünü öğretti, sonra onları meleklerle sunup: ' Haydi, doğru iseniz onların isimlerini bana söyleyin,' dedi. Dediler ki: 'Sen yücesin (yâ Rab); bizim senin bize öğrettiğinden başka bir bilgimiz yoktur. Şüphesiz sen bilensin, hakîmsin (her şeyin içyüzünü bilen, her şeyi yerli yerince yapansın). (Bakara, 32-32)

Kelimeleri öğrendi, içyüzünü eşyanın. İnsan ad koymak istedi doğan çocuĒuna. Ve meşin kaplı kamusu açtı. Bir kimseyi, bir şeyi anlatmaya, tanımlamaya, açıklamaya yarardı "ad". Bildirmeye başkalarına. Adını doğru koymalıydı o halde her şeyin. Ya da Altay Türkleri gibi beklemeliydi. Ta ki hak etsin adını çocuk. Varsın adsız olsun bir yararlık gösterene dek. Dirse Han oĒlu karşısına çıkan boĒayı alt etsin ki "BoĒaç Han" adını versin Dedem Korkut. Bezirganların malını soygunculardan kurtarsın ki adsız çocuk, "Bamsi Beyrek" diye seslensin Korkut Ata. Hem atları da olsun adlarıyla beraber. Bozaygurlu Bamsi Beyrek, Konuratlu Salur Kazan, Akatlu Ay Bagatur... Adlarını hak ettiler, at koştursunlar çaĒa. Ki görsünler ne çok "adlı" var adını hak etmeyen. At hırsızı deĒil ad hırsızları bunlar! Rüyalarında bile kaçan kılıçtan. Bir sürüngen gibi yaşayan nefsin kıyılarında.

Bir de adları çalınanlar var, unutanlar adlarını. Paul Valery'nin kıssasından düşen kâĒıdımıza: "Kral, Seni ölüme mahkûm ediyorum, ama seni sen olarak deĒil Xios olarak ölmeye mahkûm ediyorum,' dedikten sonra, Xios'un bütünüyle farklı bir ülkeye gönderilmesini buyurdu. Adı deĒiştirilmiş ve usta rötuşlarla yeni bir görünüm verilmişti. Yeni ülkesinin insanları onun için yeni bir geçmiş, yeni bir aile, onunkilerden çok farklı yetenekler yarattılar. Önceki hayatına ilişkin bir şey hatırlayacak olsa, onu yalanlıyor, divane olduğunu ve bunun gibi şeyler, söylüyorlardı. Ona bir aile hazırladılar; onun olduklarını söyleyen bir karısı ve çocukları oldu. Sözün kıssası, her şey ve herkes, olmadığı kişinin o olduğunu söylüyordu ona."

Her şey vardı ve hiçbir şeyin adı yoktu. Kelimelerini arıyordu kâinat; sesini. Her şeyin adı var şimdi fakat hiçbir şey yok ortada. Olmadığımız kişi olduğumuzu söylüyor herkes. Biz o kelimeler miyiz?

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Allah'ın en büyük kapısı

A. Ali Ural 2009.08.02

Kapı görünmüyor, çünkü uzak. Büyüklüğünden ötürü görünmeyen her şey gibi dışarıda bırakıyor seni, çırılçplak. "Beni kovma!" bile diyemiyorsun, kimin kapısından savrulduğundan habersiz.

Bir kere bile görmedin, hayalini kırbaçlama! Gözünün erişemediğine nasıl erişsin düşlerin! Rüyalar ki ancak gözün tattığını çoĒaltır. Rüyalar ki hoşnut eder gözün hoşnut edemediğini. Sen bölünmüş bir rüyasın. Kendini ikiye böldün; sırf bir parçan affetsin diye diĒer parçanı. Hoşnut etsin, sıyırsın gam denizinden. Yırtık yelkeninden sızan rüzgâr yanağını okşuyor. Ne kadar affedicisin! Ve her şeyden razı olacakken, hiçbir şeyden razı deĒilsin kendinden başka. "Kendinden hoşnut olmayan bir cahil ile arkadaşlığın, kendinden hoşnut olan bir âlimle arkadaşlığından daha hayırlıdır," demişler. Kim mi demiş, ne çıkar! Sen kendinle arkadaşlık ediyorsun, ayaklarını çırpmana bak. Kendinde yüzüyorsun, kulaç atmaya bak şikâyet sularında. Çırpındıkça batıyorsun, çırpınmadan bat! Batık hazinelerle buluşursun belki o zaman.

Kapı görünmüyor, çünkü kaybettin "yakîn"i. Adım attıkça geriye doğru gidiyorsun. Avcıları şaşırtıyor izlerin. Kutup yıldızını matlaştırıyor. Sarartıyor yosunları. Hem iz bırakmak için parçaladığın ekmeĒi kuşlar kapıyor. Aç,

kayıp ve yalpalayan bir kalple nereye kadar! Ah buğday tarlalarının içinde kıvrınmak açlıktan! Ozanın sesini duymak: "Güzel âşık cevrimizi çekemezsin demedim mi/ Bu bir rıza lokmasıdır yiyemezsin demedim mi/ Demedim mi ah demedim mi..." Evet dedin. Ve ben çılgınlar gibi karıştırdım sayfalarını kamusun. Rıza kelimesini dilencilerden duymuştum. Rızadan mânâlarını dilendim. Gözlerimi kısarak dilendim, açarak ellerimi. Yolunu değiştirir diye uzandım ayaklarına. Gözünün önüne yığdım gözlerimi. Karıştırdım hafızamı yıkıldı mangal. Közler yerde, dumanlar arşta. Yoktu bu kelimenin karşısına çıkartacak kelimem. Sussam. Bazı dilenciler susarak ister. Eğsem başımı, ya kaybolursa o anda! Hayır kaybolmadı. Bütün varlıklar adına, avucuma değil, kulağıma bıraktı sadakasını. Ve sadağından o fosforlu oku çekip fırlattı göğe: "Allah versin!"

Kapı görünmüyor fakat bu cümle görünüp kayboluyor içimde. "Allah versin!" diye yanıp sönüyor neonlar. Tam kıracakken fanusumu, yeşil seccadesini seriyor geceye. Tam kıyama duracakken, kaldırıyor yeşil seccadesini. Işık sabit kalsın ne olur, bir yanıp bir sönmesin! Yetişemiyorum! Boyum kısa, kayalar kum, merdivenler kurtlu. "Allah versin!" fakat o kapı nerede? O cennet nerede, o ebedî ev? Âyeti okuyorum kalbim çarparak: "Allah onlardan, onlar da Allah'tan razıdır..." (Beyyine, 8) Onlar kim? Hangi ülkede yaşarlar? Rıza nerede? Adn cennetlerinde mi selamlanıyorlar: "Doğrulara merhaba, itaat edenlere merhaba!" Peki Adn cennetleri nerede? Bilgisayarına yaz ve tıkla: "Adn." Haritaları aç ve bul: "Adn." Sözlükleri karıştır ve altını çiz: Adn. "A" cildini çek raftan ansiklopedinin. Kim önce razı olacak? Allah mı kul mu? Rıza Allah'ın en büyük kapısı. Küsmeyenler birikiyor önünde. Ki onlar sevinçle karşıyorlar her belayı. Tenzil-i rütbeye razı olduklarından terfi ediyorlar. "Bana azap versen de seni seviyorum, bana rahmet etsen de!" Sabahlara kadar devam ediyor bu dua. Bir çömlek parçasıyken insan, karşı çıkabilir mi seçtiğine O'nun!

Kapının görünmediğini kim söylemiş, sen görmüyorsun. Kapı peşinde, kaçan sensin. Her seferinde seni yere çarpan at, bir kelime bekliyor uçurmak için seni. Söyle artık o kelimeyi başlasın yolculuk. Büyük kapı açılıp kapanıyor. Büyük kapının önünde küskünler yok! Büyük kapı önünde Hz. Musa, "Rabbim bana öyle bir ibadet göster ki, onu yaptığım zaman razı olası benden!" diyor. Cevap secdeye kapatıyor Kelîmullah'ı: "Ey İmran Oğlu! Benim rızam, senin kazama razı olmana bağlı!" "Allah versin!" Neonlar yanıp sönüyor gecede. Bir ipucu arıyorum. Küçük bir delil. Bir tutamak. Yükselme vakti, taş kesiliyor kumlar. Taşları taşların üstüne koyuyor Hz. İbrahim. Kelimeleri kelimelerin üstüne: "O'nun beni bilmesi bana yeter!" Bana yeter. Bana yeter. Bana yeter. O'nun beni bilmesi! Bana yeter. Bana yeter. Bana yeter. At yerinde huysuzlanıyor. Bana yeter. Bana yeter. Bana yeter. Büyük kapı açılıyor ardına kadar. Ve Şairler titriyor İmam Şâfiî'nin şiiriyle: "Allah'a isyan edip sever görünüyorsun/ Bunun imkansız olduğunu pekala biliyorsun/ Sevgide sadık olan terk etmez itaati/ Seven sevdiğine boyun eğmez mi!"

Eğer. Bir eğere ihtiyacım var. At huysuzlanıyor bağlandığı yerde. a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Buraya ışıkla gel!

A. Ali Ural 2009.08.09

Gün, bir babanın evinden çıkmasıyla evine dönmesi arasında geçen zamandır. Hiçbir ansiklopedide yazmaz. Baba eve geç döndüğünde uzamıştır gün, erken geldiğinde kısalmış.

Çocukların gün dönümü ise başkadır. Çocuk için uzar gün erken geldiğinde baba, kısılır geciktiğinde. Dünya güneşin etrafında dolanırken eğilmiştir hafiften tevazu ile. Bu yüzden güneşin elleri saçlarına farklı açılardan yaklaşır. Başındaki yapraklar, kar taneleri bundan. Alnındaki terler, kirpiklerindeki polen. Baba mı? O dünyanın etrafında dönmektedir, hafifçe eğmiş başını. Onun mevsimleri ne kadar sıcak. İşte elinde paketlerle eve

dönüyor, hasat zamanı. Bir kolundan üzüm salkımları sarkıyor, diğerinden kiraz dalları. Baba eve döndü. Gündönümü. Kaç kere çıktı evden ve kaç kere döndü? Günler kısaltmaya başladı sonra. Baba dönemedi eve, bastırıldı kış. Dünyanın etrafında başı eğik dolanırken, ne gördüyse yerden kaldıramadı başını. Nereye saklayacağını bilemedi ellerini. Hiçbir sözlük yazmaz. Eli boş çaldıysa kapısını evinin bir akşam baba, dışı kış içi cehennem.

Sözlüklerin yazdığı şudur: "Baba: Çocuğun dünyaya gelmesinde etken olan erkek." Şöyle yazmalıydı oysa: "Çocuğun dünyaya gelmesinde ve dünyayı algılamasında etken olan erkek." Belki de o babalar kaybolduğundandır. Lokman Hekim, İmam Gazzâli, Nâbî... Kış bastırmış, oğullarına söyleyecek sözleri olan babalardan haber alınamamaktadır. "Ey oğul" diye hitap etmemektedir kimse oğluna. "Ey!" diyecek oğullar da sırra kadem basmıştır. Babalığın yalnız sulbü değil ruhu da sahiplenmek olduğunu bilenler, İmam Gazzâli'nin kapısını çalmak için ellerini sürmüşlerdir tokmağa. O da ne "Ey oğul!" diye bir ses gelmektedir içeriden: "Ey oğul! Akıllı olan kimse nefesine demelidir ki: Benim sermâyem yalnız ömrümdür. Başka bir şeyim yoktur. Bu sermâye o kadar kıymetlidir ki verilen her nefes artık hiçbir şekilde ele geçmez. Nefesler sayılıdır ve azalmaktadır. O hâlde nefeslerini iyi değerlendir!" Elleri taş kesilen babalar kapıyı çalamaz artık. Kendi evlerine geri dönmeye karar verirler. Fakat yol başka bir zamana taşır onları. Yusuf Nâbî'yle karşılaşırlar. Nâbî "Hayriyye" bahçesinde seslenmektedir oğluna: "Ey isteklerimin sevindiren çerağı! Ey Aziz ve Celil olan Allah'ın bağış oğul! Dünya meşgalesinden önce insan için önemli ve gerekli olan şey budur ki; işlediklerinin daima sonunu düşün ve böylece din evin onarılmış olsun..." Babalar duyar duymaz bu kelimeleri, arkalarına dönüp koşmaya başlarlar, bir an önce varmak için evlerine. Fakat yollar karışır yine ve kendilerini kadim bir diyarda bulurlar. Bu kez Lokman Hekim konuşmaktadır oğluya: "Oğlum! Dünya dipsiz bir deryadır. Bu deryada senin gemin dingin bir kalple Allah'a iman olsun. Geminin donanımı takva ve ibadet, yelkeni tevekkül olsun!" Bu kelimeleri de duydular ya! Ne yapsın babalar? Hangi babaya bağlasınlar gemilerini! Babalar ne yapsın? Evlerine koşsunlar!

Gün bir babanın evinden çıkmasıyla evine dönmesi arasında geçen zamandır. Ve bir gün eve dönmez baba. Gün dönmez. Dünyanın çevresinde başı eğik dolaşan o yorgun yıldız söner. Komşular eve dönmeyen babayı evden çıkarırlar omuzlar üstünde. Baba evden çıkarken çocuğun omuzlarında rütbe. Babanın mirası altın değil, o gümüş yıldız. Baba "Ey oğul!" dediyse "Ey Babal!" diyecektir çocuk. Babanın atına binecektir, aynı üzenkiye basarak ayaklarını. Dünyanın ne olduğunu algılamışsa bir kere, babanın uğrayacağı şehirleri dolaşacaktır bir bir. Denizlere gemiler, gemilere kürekler, küreklere eller hibe edecek, gölgeler bağışlayacaktır güneşe. İşte Alparslan'ın oğlu toprağa babasını vermiş yürüyor başı önde. Baba tahttan mezara inmiş. Oğul mezardan tahta çıkıyor. Ve bir gün at üstünde görüyor onu bir meczup. "Amanın!" diyor, "baş aşağı olan şu saltanat şu devran ne güzel şey! Babası gitti; şimdi oğlunun da ayağı üzenjide!"

Baba eve erken geldi, uzadı gün. Oğul, üzenkiye basıp indi attan. "Baba adam" , "Baba evi"nde, "Babadan kalma" minderde, "babaca" su istedi çocuğundan. Çocuk bir bardak suyla koştı yanına. Bir bardak, su ve çocuk... Çocuk bir bardak su. Baba çağılıyor. Çocuk şelaleye uzatıyor bardağı. Şelale Bostan'a akıyor. Bostan'da bir ihtiyar gözleri dolu. Çocuğunu kaybetmiş. Ya da başka bir yurda gitmiş izinsiz ondan. Mezarından bir taş koparıyor acıyla. İçi görünüyor kabrin. O dar ve karanlık yere bakınca sarsılıyor baba, yerle bir oluyor her şey. Uçuşuyor dünyada ne varsa. Eğimini kaybediyor dünya. Dört mevsim bir mevsime sığınıyor. Karanlık bir mağaraya. Ta ki rüzgar dinip akıl dönüyor evine ve tanıdık bir ses duyuluyor çukurdan: "Baba! Bu karanlık yerden ürküyorsan, buraya ışıkla gel!" **a.ural@zaman.com.tr**

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dışlanmış bir kelime

Alfabetesi "z" ile başlayanlar dünyayı ters yüz ettiklerinden "f" ile başlasa da kelime "z"den sonra geliyor nefis sözlüğünde. Dilbilimciler sonunda anlıyorlar gerçeği, fakirin zenginin önünde işi ne!

Cennete beş yüz sene önce gireceklermiş ne gam, biz dünyaya girdik binlerce sene önce. Dünyaya girdik ve çıkmadık oradan. Ebedî dünyalıklar... "Fakr"dan, "fakirlik"ten söz edebilir miyiz şimdi? Korkulan, seilmeyen, dışlanan kelimedendir. İbnü'l- Cella parmağıyla sus işareti yapıyor bana. Koş işareti yapıyor eliyle. Nefes nefese soruyorum yollarda, "Bu köprü nereye taşır?", "Söyleyin, cennete mi?" Köprü'nün altından ne sular geçti oysa. Ona "Fakr"ın anlamı sorulduğunda taş kesilmişti. Kayalar gibi susmuş, sonra ayrılmıştı meclisten. Döndüğünde şöyle diyordu: "Cebimde dört danik (dirhem altıda biri) vardı. Fakirlikten söz etmekten utandım. Gittim onları verdim. Şimdi fakrı anlatabilirim." Köprü'nün altından ne sular geçti. Ne kredi kartları geçti makinelerden. Şifrenizi yazın. Yazın ki köprü dünyaya taşısın sizi. Dünyadan dünyaya seyahat.

Ne tuhaf bir adam Süfyan-ı Sevrî! Meclisinde sultanlar gibi fakirler. Zenginlerin başı yerde. Ölüler meclisi değil bu! Ruhlar dipdiri. Yoksul istirdiyeler inciyle dolu. Şikayetleri yok. Yokluğun varlık olduğunu bilenler, bir sır gibi saklıyor yoksulluğunu. "Fakr" libasıyla gidiyorlar düğüne. "Ey insanlar! Sizler Allah'a muhtaçsınız (fukara), Allah kuşkusuz zengin ve övülendir," (Fâtır,15) levhasıyla karşılanıyorlar orada. Yıldızlar yere inmiş, gömülürken Karun'un hazineleri. Bütün kâinat orada. Kuşlarıyla gökyüzü, balıklarıyla deniz, ağaçlarıyla yer. Sapsarı yarıyor güneşler etrafında dünyanın. Bir anda zengin ediyor onları, bütün şifreleri geçersiz kılan şifre! Her şeye sahip oluyorlar, madem ki sahip oldukları hiçbir şey yok dünyada. Fakirlik bir mertebeyse eğer, malı mülkü olsa da her insan fakir. "Nefsi Allah'ın hükümlerine bırakmak," diye tanımlıyor Rüveym "fakr"ı. "Allah'tan başkasıyla zengin olmamak," diye tarif ediyor Yahya b. Muaz. "Dünya, mal, mülk, altın ve kadın değil, Allah'ı unutmaktır," diyor Mevlânâ. Hafıza kelimelerin madeni. Hafıza seması sözcüklerin. Hafıza sığınağı harflerin. Tek bir kelime kalmaz sözlükte. "Allah" hafızadan çıkmışsa.

"Fa", "Kaf" ve "Ra". Yan yana geldiğinde yarıyorlar. Bir omurgayı andırıyorlar, aralarında boşluk. "Fekare" deniliyor her omurgaya. Arap dilteleri "Fakir" kelimesini bu madenden çıkarıyor. Fakir, beli kırılmış, boynu eğik. Boş araziye, "Arz-ı fakr" deniyor madem, "Fakr" da bu ıssız tarladan biçilmiş. Şimdi biz omurgasızlara nasıl anlatayım "fakir"i. Her şeyin önünde eğilenlere Allah'tan başka. Biz yalancı cömertlere, yamyamlara kazan, Hint fakirlerine çiviler bağışlayan. Eğilmeden sonra doğrulma gelmiyorsa eğer, yanlış yerde eğilmiştir baş. Hem nadasa bırakılmış bu ıssız tarla, sabrın sabanını bekliyor kırmak için küpü. Tövbe, vera, zühd, fakr, sabır, tevekkül, rıza... Altın başakları dalgalandırıyor rüzgâr. Bulutları çağırıyor rahmete. Gök ırmaklarında gemiler. Buğday yüklü gemiler semada.

Zenginlerin içinde fakirler var, fakirlerin içinde zenginler. Nerede öz, nerede kabuk? Kim fakir kim zengin belli değil. Kim kaybetti yarışı, kim önde takvada. Kim yoksulken dağıtıyor zengin gibi. Kimin elleri bağlı zenginken. Kim korkuyor fakirlikten, kim korkuyor kaybetmekten "fakr" makamını. Neredeyse "küfür" olacak fakirlik de var, cehennemin ta kendisi olan zenginlik de. "Salih (dindar) adamın elindeki salih (helal) mal ne güzeldir!" derken bir seferinde Hz. Peygamber, "Ölüler meclisi" diye tanımlıyor zenginleri, bir başka yerde. Demek ki iş korumakta ruhu. Demek ki iş ölmekte. Ya da ölmekte ölmeden önce. Hem zenginin malında yoksulun hakkı var. Hem istememektir belki gerçek fakirlik.

Muhammed Kittânî anlatıyor: "Yırtık elbiseli bir genç gördüm Mekke'de. İhtiyacı vardır diye, iki yüz dirhem koydum kenarına seccadesinin. 'Helal kazançtır. Al ihtiyaçlarına sarfet!' diyerek. Genç şöyle bir baktı bana. Sonra sıraladı kelimelerini. 'Ben Allah ile olan bu celseyi yetmiş bin dinara aldım, gayr-i menkullerim hariç. Beni aldatmak mı istiyorsun şu dünyalıkla!' Ardından ayağa kalkıp darmadağın etti iki yüz dirhemi ve savuştu oradan. Oturup topladım yerden saçtığı dirhemleri başım eğik. Oysa ne kadar izzetliydi, gözden kaybolan o

genç!" Muhammed Kittânî anlatıyor ve ben susuyorum İbnu'l- Cella'nın işaretiyle. Döndüğümde konuşur muyum bilmem. Elimdekileri dağıtacak gücüm yok. a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Eldüven

A. Ali Ural 2009.08.23

Cerrah ellerini sıkı sıkı saran ince lastik eldivenlerini giydi. Parmaklarını hareket ettirerek eline tam oturduğundan emin olduktan sonra neştere dokundu.

Elektrikçi kalın lastik eldivenlerle buluştu ellerini kontrol kalemini almadan önce ve yıldırımla buluştu bir ağaç altında. Çımacı kalın partial eldivenleriyle tuttu atılan halatı. Halat bir yılan gibi kaydı avucundan, zehri alınmış bir yılan, geminin bordasında kıvrılmış yatıyor. Boksör yumuşak hantal eldivenlerini ve ne kadar merhametli olduğunu gösterdi seyircilere rakibine vurmadan önce. Katil, doktor eldivenleri giydi bıçağını eline almadan. İyi kalpli bir katildi. Parmak izlerinden korudu kurbanını. Meydanda bir cellat eldivenli eliyle ilmeğini yağlıyordu. Meydan... Ortaçağ soyluları için bir meydan okumaydı eldiven. Düelloya davet etmek için hasımlarının ayaklarına atarlardı el kuklalarını. Hasımları yerden alarak eldiveni kabul ettiklerini gösterirlerdi dövüşmeyi. Gösterilecek tek şey kavga değildi elbette. İpek eldivenler ipek tenler içindi. Kâh simle işlenmiş, kâh mücevherle. Ne eli koruyor, ne elden koruyor kimseyi. Hep böyle işlevsiz değildi elbette eldiven. İtfaiyeci amyant eldivenleriyle alevlerin arasına dalıyor tereddüt etmeden. Ateşin nabzını tutuyor; yaşıyor ateş. Ölülerin de eldivenleri var, yanı başlarında yatan. 1400 sene önce milattan keten bir eldiveni vardı Tutanhamon'un bilekleri sıkamak için ipleri olan. Hâlâ var, o çürüdü eldiveni yaşıyor.

Ah krallar! Piskopos eldivenleri ilham verdi onlara. Taç giyme törenleri piskoposluk törenlerine döndü. Kilise'nin asalarını tutarken eldivenler, sarayın merdivenlerine yürüdü. Kral ellerine baktı, çıplak. Başına baktı tebaa, çıplak. Başa taç takıldı ele eldiven. Ve krallar eldivenleriyle gömüldü bir gün. Orta Asya'da korurken elleri dişli soğuktan, dişli gücün simgesi oldu eldiven Avrupa'da. Neden paylarını almasın yargıçlar bu simgeden! Onlar da sunarak eldiveni, makamı istediler. Eldivenin cevabı eldivendi, kabul edildiyse talep. Yalnız yargıçlar mı? Aile reisi de evinin kralıydı. Onun da hükmetmeye hakkı vardı eldivenlerle. Satış, hakkından vazgeçme, hediye, makamdan ayrılma, eldivenin çıkarılmasıyla gerçekleşirdi. Kızını mı evlendiriyordu baba, çıkarıyordu eldivenini. Bu yüzden gelinler eldiven takarak evlendiriliyordu. Ve 'eldiven evliliği' deniyordu buna. Henüz doğmamış kuzuların derisinden yapıldı İrlanda'da en kıymetli eldivenler. Ah doğmamış kuzular! Nasıl da melerdi yumuşak ellerde.

Melerdi evet. Schiller'in "Eldiven Baladı"nı kim unutabilir! Kral Franz maiyetiyle arenada! Balkonda yelpazeler uçuşuyor, ipek eldivenler konuyor parmaklara. Bir aslan, bir kaplan ve iki leopar... "Birdenbire balkonun kenarından, bir eldiven düştü güzel bir elden. Tam aslanla kaplanın ortasına. O zaman Matmazel Kunigunde, şövalye Delorges'e dönerek alaycı bir tavırla: "Şövalyem!" dedi, "eğer samimiyseniz aşkınızda, bana getiriniz şu eldiveni!" Şövalye Delorges, kan ve ölüm havası esen meydana koşarak indi ve metin adımlarla ilerleyerek canavarların arasından çekti aldı eldiveni cesur bir elle. Bütün şövalyeler, asil kadınlar hayret ve dehşetle bakıyorlardı ona. O ise sanki hiçbir şey yapmamış gibi, lakayt bir tavırla getirdi eldiveni. Bütün dudaklar takdirle fısıldadılar adını. Ve Matmazel Kunigunde mutluluk vadeden şefkatli bir bakışla karşıladı onu. Fakat şövalye sırtını dönmeden önce eldiveni suratına fırlattı: "Zahmet etmeyin soylu bayan, ne gerek var teşekkürle!" Matmazel zarafetini göstermek isterken elinin, eldivenin pençeleri örtüğünü görmüş Delorges.

Eldiven: Dış etkilerden korunmak için giyilen el giysisi. Sözlüğün "E" maddesi eksi yirmi derecede tarif ediyor onu. Elin zararlarından korumaz mı eldiven? Eldiven yalnız korunmak için mi! Elden kaynaklanacak zararlar... O zararlar tazmin edilemeyen bir türlü! "Başınıza gelen herhangi bir musibet, kendi ellerinizin yaptığı(işler) yüzündendir. (Allah işlediklerinizin) birçoğunu da affeder." (Şûra, 30) Ah ellerimizin bize ettikleri! O nereye saklayacağımızı bilemediğimiz. O her koluyla bir günaha uzanan ahtapot. O kirini hayata püskürten mürekkep balığı! Nerede o eldivenler! Odisse, Herodot ve Genç Plinius bulabildi mi elleri koruyacak eldivenleri? Kim keşfedecek akıyor zaman! Mühürlenmeden dudaklar, eller konuşmaya başlamadan önce! Türkler "el" ile "tügme/bağlamak-sarmak"ı birleştirip önce "eltügen" demişler eldivene sonra "eldüven". Ah eldüven! Taneleri saptan ne zaman ayıracaksın harmanda! a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bumerang

A. Ali Ural 2009.08.30

Lânetler uçuşuyor. Kartopu oynar gibi atıyorlar ateş toplarını birbirlerine. Lâkin kanatları var lânetin. Vurmadan önce avını yükseliyor göğe. Alıcı kuşun kanatları kapkara.

Göğün kapısına gölgesini düşürüyor izin almak için. İzin yok. Kapı açılmıyor. Semaya çarptı çirkin söz. Bir göktaşına dönüşüp yere aktı. İsabet etmezse içindeki lav kavuracak onu. Yerin kapısına doğru hızla yaklaşıyor. Açılmalı kapı. Açılmalı ki avını alsın. Hayır, yerin kapıları da kapalı. Gök kapalı, yer kapalı, lânetin kanatları açık. Kara bir pingpong topu gibi gidip geliyor semada. Korkunç bir hışırtıyla yol arıyor, yol alıyor. Anayollar kapalı. Tali yollara sapıyor. Sağa sola vuruyor başını. Kurbanını alamayınca başını ellerinin arasına alıyor: "Ey Rabbim! Falan kimseyi arıyorum. Fakat ona ne bir yol ne bir kapı bulamadım!" Cevap bütün semayı sarsıyor: "Geldiğin yere dön! Lânetleyene!"

Bir bumerang lânet! Sahibini sorgulayan eğik bir silah. Bir soru işareti. Yanıp kül olmuyor kendi kendine. İlla infilak! Masumlara dokunmuyor. Hak edenin peşinde kül edene dek. Tehlikeli bir kelime, iki tarafı keskin bıçak. Meşin kaplı kamus, "Kovmak, uzaklaştırmak, iyilikten mahrum bırakmak!" kelimeleriyle anlatmaya çalışıyor onu. İnsandan gelirse "Beddua." Allah katından gelirse, "Mahrumiyet." Dünyada hidayetden, merhametten âhiret yurdunda. İnsan bakmıyor da kendi rengine, kargalara lânet masalları uyduruyor. Beyaz bir kuşmuş karga, dedikoducu bir kuş, Savaş Tanrısı Ares'in sevgilisi hakkında ileri geri konuşan. Meğer Ares karartmış onu. Bir başka lânetli Prometheus. Onun masalı da şu: Olympus Tanrılarından ateşi çalıp insanlara veriyor. Cezası Ethon adlı bir kartal tarafından ciğerleri deşilmek yıllarca. Masal mı yok! Kudüslü bir ayakkabıcı Ahasver. Çarmihını taşıyan İsa'nın kapısının önünde dinlenmesine izin vermediğinden lânetleniyor. Cezası: Durup dinlenmeden yürümek asırlarca. Hz. İsa dönene kadar dünyaya yeniden.

Ve bir hakikat lânet kutsal kitaplarda. Doğuda yaşayıp tek bir dil konuşan bir halktan bahseder İncil. Huzur içinde yaşarken bir kule dikmeye kalkarlar da cennete değen. Kibirleriyle lânetlenirler. Bu halkı cezalandırır Tanrı. Ortak dillerini bozar ve dağıtır yeryüzüne. Lânet kül etmiştir dillerini. Cezaları birbirlerini anlamamaktır. Birbirini anlamamaktan büyük ceza var mı! Kur'ân, maymunlara, domuzlara ve şeytanperestlere çevirdiğini söyler lânet ettiklerini Allah'ın. (Mâide, 60) Maymun neyi işaret eder? Domuz neyi? Şeytanperestler kim? Hem şeytan kovulmuştur. "Lâin"dir yani. Kırk bir yerde geçer "lânet" Kur'ân'da. Zalimleri, yalancıları, katilleri, akrabalık bağını koparanları, iftiracıları ve bozguncuları lânetler Kur'ân. Adresleri olarak cehennemi gösterir. "Şüphesiz ki Allah'a ve Resûlü'ne eziyet verenlere Allah hem dünyada hem âhirette lânet etmiştir, onlara

aşağılayıcı bir azap hazırlamıştır." (Ahzab, 57) Hayır lânet edemez Firavun, lânetlidir çünkü. Lânet Allah'ın kılını dünyanın üstünde.

Bir bumerang lânet. "Karşılıklı olarak lânetleşen bir toplumun üzerine mutlaka lânet hak olur." diyor, Hz. Peygamber: "Bir kimse herhangi bir şeye lânet ederse, o lânet göğe yükselir. Fakat göğün kapısı bu fena söze kapanır, yere döner, onun da kapıları kapanır. Sonra sağa sola başvurur, gidecek yer bulamayınca lânet edilene döner..." İslâm lânetten sakındırıyor. Firavun ve Ebu Cehil gibi insanlara acı çektiren kişiler müstesna, bir kimseyi lânetle anmayı yasaklıyor kâfir bile olsa. Ebu Hureyre anlatıyor: "Ya Rasûlallah! Müşriklerin aleyhine dua et!" denildi. "Ben lânetçi olarak gönderilmedim! Ben ancak rahmet olarak gönderildim." buyurdular. Çünkü lânet, umudu yok ediyor. Dönüş kapısının önüne duvar örüyor. Lâneti hak edenleri bile lânetlemiyor büyükler. Büyükler, bir kimsenin adını anarak lânet etmenin onu günah işlemeye ısrara götürdüğünü söylüyorlar.

Bir bumerang lânet. Karşılıklı olarak birbirini lânetleyen iki toplumun çirkin aleti. Âdem'in çocukları vazgeçmeli vakit geçmeden. Ateş toplarını atmaktan birbirine. Bu alıcı kara kuşu kovmalı üstlerinden. Avustralya yerlileri savura dursun bumeranglarını. Onlar üzerlerinde hissetmeli Allah'ın elini. Onlar o büyük medeniyetin çocukları. Peygamberlerinin elini tutmalılar yeniden. Bir baba gibi iki çocuğuna kavuşmalı Peygamber. Yoksa lânet, iki topluluğu da vuracak. Birbirini anlamamaktan daha büyük ceza yok madem. **a.ural@zaman.com.tr**

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Islık çalan ok

A. Ali Ural 2009.09.06

Rüzgâr işaret parmaklarını dilinin üzerine koydu ve keskin bir ıslıkla çınlattı ormanı. Yağmur dudaklarını büzdü ve ince bir ıslıkla toprak kokusu yaydı etrafa.

Topraktan çıktı yılan, başına damlalar düştükçe coştı ve tiz bir ıslıkla katıldı koroya. Kaya antilopları ne zaman merak etseler bir şeyi ıslık çalarlar, yine çaldılar. Kurbağalar ıslıklarını katmasalar geceye, gece eksik kalır. Bir de fiyu ördekleri var, "ıslıkçınlar." Islık çalan kuşlarla yarışa girdiler yine, kimin ıslığıyla ürperecek göl? Şeftali ağaçları, dallarından oklar kesilirken soruyu cevapladı: "Islık çalan okun!"

-Islık çalan ok mu!

-Evet.

-Islık çalabilir mi ok?

-Islık çalabilir misin Johanna?

-Bir şarkı bu ıslıkla çalınan.

-Bir korku bu tepeden tırnağa ürperten insanı.

-Korkuyorsan ıslık çal.

-Islık çalıyor, korkuyorum.

Çamlıbel'in arabacısı bu! Islık çalıyor ve korkmuyor. Elleri rüzgârın saçlarında. Korkusundan değil, keyfinden ıslık çalıyor. O ki şiir, "sözden ziyade musikiye yakın." O ki zaman bulmuştur ıslık çalmaya. O ki yollara düşmüştür, Han Duvarları'na düşmüştür yanan satırlar. "Her tarafta yükseklik, her tarafta ıssızlık,/ Yalnız

arabacının dudağında bir ısıklık! Bu ısılıkla uzayan, dönen kıvrılan yollar,/ Uykuya varmış gibi görünen yılan yollar..."

Yollar hep yılanı benzetilir değil mi?

-Evet.

-Neden?

-Kıvrıldıkları için mi!

-Hayır. Ayrılık zehirleyebilir insanı.

-O halde ısıklık çal korkmamak için.

-Isıklık çalıyor, korkuyorum.

-Isıklık çalan çocuk korkmuyor ama.

-Gecikmedi. Zamanı var onun!

Hesse'nin ısılığı bu! Gecikmiş bir ısıklık. Yol bulamamış hayata. Ne piyanoya dokunmuş, ne el sürmüş kemana. Fakat bir tını var içinde çocukluğundan kalma. Kendisiyle beraber büyüyen bir tını. Kendisiyle beraber yaşlanacak, büzmezse dudaklarını. Dilini koymazsa dişinin altına. Haydi cesaret Hesse! Canını dişine tak! Çınlat ısılığıyla şehri. Isıklık çalamayanlara acı. İtiraf et duysun kalabalıklar: "Telaşından yaşamın şimdiye değin/ Isıklık çalmaya ancak bulabildim zamanı." Sonra çıraklık gömleğini çıkar, usta payesini vermesen de kendine. Hadi bir kere daha söyle: "Isıklık çalmayı beceremeyenlere/ Acırım, zira o çok şeyler verdi bana."

-Ne verebilir ki ısıklık insana!

-Sahi ne verebilir?

-Soruyu ben sordum.

- .....

-Dudaklarını büzme!

-Çocukluğunu.

Isıklık çalan çocuk peşine şeytanları takmış yürüyor. Roller değişmiş. Şimdi fareli köyün kavalcısı o. Her yerden şeytan fışkırıyor. Evlerden, ağaçlardan, taşlardan. Paytak paytak yürüyen komik şeytanlar bunlar. Palyaçolara benziyorlar kocaman ayakkabıları, kırmızı burunlarıyla. Isılığı duyan soluğu kafilde alıyor. Komiklikler yapıyorlar güldürmek için çocuğu. Gülse kesilecek ısıklık. Güler mi! "Şeytanları başımıza toplama!" demişti büyükler ısıklık çaldığında. Şehri şeytanlardan kurtarıyor çocuk.

-Isıklıkla şeytanın ne alakası var!

-Şeytan ısıklık çalıyor.

-Nerede?

-Operada.

-Operada mı!

-Arrigo Boito, Mefistofele adlı operasında şeytanı konuşturmayıp ıslık çaldırıyor.

-Bak sen İtalyan'a, fakat İncil'deki, "Islık çalıp onları toplayacağım. Onları kesinlikle kurtaracağım..." (Zekeriya, 10) âyetinde şeytan değil konuşan, Rab!

-Sen Kur'ân'a bak!

-Ne diyor Kur'ân?

-Onların Beyt'in yanındaki duaları ıslık çalmadan ve el çırpmadan başka bir şey değildi..." (Enfal, 35)

-Kim onlar?

-Müminlerle alay eden müşrikler.

-Islık bir alay aracı olabiliyor, demek.

Bernard Shaw'ın "Arms and Man" adlı oyununun İrlanda'daki galasında yazarı sahneye çağırıyor halk perde kapandığında. Alkış tufanı içinde çıkıyor sahneye Shaw ve tam dinerken alkışlar oyunu beğenmeyen bir seyircinin keskin ıslığıyla çınıyor salon. Shaw bozmadan istifini; "Ben de aynı düşüncedeyim. Ne var ki, bizim düşüncemizde olmayan koca bir seyirci kitlesine bunu anlatmanın imkânı yok!" demez mi!

-Der. Fakat sen demedin hâlâ!

-Neyi?

-Islık çalabilir mi ok?

Hun İmparatoru Mete Han ucuna delik açılmış kemik parçaları taktı şeftali ağacından kestiği oklarının ucuna. Korkunç bir ıslık çalarak uçuyordu havada oklar. Korkunç görünmek istiyordu düşmanlarına Mete Han. Efsane bu, emretti. Nereye atarsa vınlayan okunu, oraya ok atacaktı adamları sorgulamadan. Önce çok sevdiği atına yolladı ıslık çalan okunu, yağdı oklar üstüne hayvanın. Sonra çok sevdiği karısına doğru uçurdu kemik başlı okunu. Ok yağmuruna tuttu kadını ıslığı duyanlar. Ve babası Teoman'a geldi sıra, üvey annesi ve kardeşine... Bir bir kıyarak sevdiklerine korkutuyordu. "Bize neler yapmaz onlara bunu yapan!" Şeytanı çağıran ıslık buydu! Islık çalan çocuğun şeytanla ne ilgisi var! **a.ural@zaman.com.tr**

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bağlanmamış develer

A. Ali Ural 2009.09.27

Başıboş develer geziyor caddelerde, farların kör gözlerine düşürdüğü keskin ışıklarla.

Başıboş develer geziyor alışveriş merkezlerinde, güvenlik görevlilerini hörgüçleriyle işkillendiren. Başıboş develer geziyor bankalarda, dudaklarında numara, sıranın kendisine gelmesini bekleyen. Başıboş develer geziyor stadyumlarda, çimleri biçerken kellikler bırakan sahada. Başıboş develer geziyor sahillerde, çökmek için bank arayan kendine. Başıboş develer geziyor lunaparklarda, çarpışan arabaları seyredip geniş getiren. Başıboş develer geziyor kulelerde, asansörü beklerken yıldızları düşünen. Başıboş develer geziyor dere yataklarında, su

içmek için akit imzalayan selle. Başiboş develer geziyor okullarda, tebeşir kervanları için can atan. Başiboş develer geziyor hastanelerde, boş sedye sanılıp hasta taşınan. Başiboş develer geziyor otellerde, tatlısını Şam'dan, kahvesini Yemen'den getiren. Başiboş develer geziyor hipodromlarda, atlar üstüne bahis oynayan. Başiboş develer geziyor ruhlarda, ağızları köpürmüş, nefes nefese...

-Ey Allah'ın elçisi! Devemi başiboş bırakıp Allah'a tevekkül edeyim mi?

-Hayır. Önce bağla, sonra tevekkül et!

Başiboş develer geziyor kütüphanelerde, boş sıraların arasında ağır ağır dolaşan. Kütüphane görevlisi sevinçle, "İşte bir deve!" diyor, bir canlıyla karşılaştı çünkü. Ayda bir canlıyla karşılaşmak da ne! Heyecan veriyor kütüphanedeki can. O heyecanla sunuyor cam kenarındaki çiçeği gülümseyen ağzına. O heyecanla boşaltıyor rafları, yerine ulaştın. Ve bir deve yükü kitapla salveriyor onu şehre. İple bağlansa da kitaplar, koştukça dökülüyor birer ikişer. Felsefe, tarih, fizik, coğrafya... Bilimsel izler bırakıyor deve ardında. Sonunda bir kalın kitap kalıyor sırtında müflis "cemel"in. Bir kitap, meşin ciltli, kelimeler dökülen sayfalarından. O kitapla bakıyor vitrinlere boş boş. O kitapla dolaşılıyor caddelerini şehrin. Ta ki çözülüyor ip, bir deve gibi çöküyor kamus yere. İkiye ayrılıyor ortadan, açarken kollarını "T".

-Tevekkül hangi harflere yaslanıyor?

-Vav, kaf ve lâm. Tek kökten üç dal ağaç!

-Sırtımızı ona mı yaslayacağız?

-Bir istinat noktasına dayanmaktır tevekkül.

-Vekâlet mi veriyoruz yoksa ağaca?

-Eğer dayanılan ağaçsa!

-Peki tevâkül ne?

-Tevekkül eder gibi yapmak.

-Sırtını boşluğa dayamak mı?

-Nefs de diyebilirsin boşluğa.

Evrendeki her şey tevekkül ediyor. O'na yaslıyor sırtını. O'na vekâlet veriyor. Her işini havale ediyor O'na. Göğün vekâleti de, yerin vekâleti de O'nda. Kuşların, aslanların, balıkların vekâleti. Denizlerin, ırmakların, dağların. Ağaçlar kalem kesiliyor yazmak için vekâletlerini. Toprak kâğıda dönüşüyor, uçsuz bucaksız bir sözleşme. Ve soruyor "Vekil" kuluna: "Nereye gidiyorsunuz?" (Tekvir, 26) Başka bir vekil aramaya mı, sebep perdeleri ardında! "İnsan zayıf yaratıldı," (Nisa, 28) buyuruyor o mutlak Vekil. Madem zayıf, neden güçlüye teslim etmiyor vekâletini? (Zayıflığının farkında değil, güçlü sanıyor kendini.) Ya bırakıyor develerini tevekkül adına, ya boğuyor bağlayacağım derken.

-Ey Sehl b. Abdullah! Kimdir tevekkül eden?

-Üç vasfı var: İstemez, reddetmez, hapsetmez.

-Ey Hamdun el- Kassar! Kimdir tevekkül eden?

-Allah'a ve kitabına sarılandır.

-Ey Bişru'l- Hâfi! Kimdir tevekkül eden?

-Allah'ın hükmünden hoşnut olandır.

-Ey Hüseyin b. Mansur! Sen haber ver tevekkül edenden!

-Gerçek mütevekkil, çevresinde aç varken yemek yemeyen kimsedir.

Kalbin zorlanmadan teslim olması kolay değil. Kalp dönüyor. Bir doğuya bir batıya çeviriyor yüzünü. Kalp dönüyor. Kibleyi bulana kadar bitmiyor dönüşü. "Keşif ehlinin ve âriflerin dört yüz seksen yedi dereceli makamıdır." diyor İbnü'l Arabî "tevekkül" için. Merdiven ki bulutlara değiyor başı. Merdiven ki elmastan basamakları. Zira azla çoğu eşit kılıyor gönülde, zenginlikle yoksulluğu. Şüpheleri kaldırıyor ortadan, Sultan'a yaslıyor kulun ruhunu. Tevekkül harekete mani değil, tam tersi hareket istiyor, dümeni sonsuzluğa kırarak. Bir kez tevekkül etmesin insan, felaketleri bile kurtarıyor onu. Ümidini kestiriyor halkın elindekinden. Ganî'ye yöneltiyor. "Sahip" kelimesini götürüyor Sahip'e. Bir ebedî cümleyle mühürlüyor akdi. "Ni'me'l- Mevlâ ve Ni'me'n- Nasîr." (Ne güzel sahip ve ne güzel yardımcıdır O.)

a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Büyük Gölge

A. Ali Ural 2009.10.11

Tepelerde ağaçlar vardır yalnız. Bir yolculukta fark ederiz onları. Çıplak bir yamacın üzerinden küçümseyerek bakarlar yola. Penceremizde birkaç saniye kaldıktan sonra nöbet yerlerine dönerler.

Dönerler ve belli etmezler kaldığını akıllarının. Kibirli nöbetçilerdir onlar, gözlerini kırpmayan. Bir sınırı değil, kendilerini beklerler. Bir katile dursa uzakta, hışırdarlar tepeden tırnağa. Birisi gelecek yanlarına diye ürperirler. Sonra çakaralmazlarını dayarlar omuzlarına. Bir çocuk neşesiyle değil, bir meczup hüznüyle nişan alırlar. Bu oyunda ölmek yok fakat yalnız kalmak var. Bir kez güneşini itsin ağaç dallarıyla bulutların ardına, bir kez yapraklarının yeşilliğini, meyvelerinin kırmızılığını kendinden bilsin; bir kez coşkunluğuna versin köklerinin yarmasını toprağı, bir kez kabuklarının kavlamasına bakıp deri değiştirdiğini sansın; işte o zaman kaybeder kırlarda gölgesini. Sağına soluna bakar telaşla. Anahtarını bulamayan bir adam gibi bütün ceplerini boşaltır. Bir kuytudan diğerine atar ağını. Gölgesine seslenir ellerini ağzının iki yanına dayayıp. Heyhat, denizler kovmuştur balıklarını. Güneşi olmayanın gölgesi de yoktur.

Güneşi olanlar, yakalarına taksınlar bilelim. Büyük Gölge'ye doğru yürüyenler tanısınlar birbirlerini. Yanıp sönsün bir araya gelmeyen yakaları. Yıldız tozuna bulanmış adalar gibi gece. Bir araya gelinecek güne kadar, bilelim. O gün ki bütün gölgeleri emmiştir toprak. Lavdan bir bebek akmıştır dimağlara. Ağladıkça dalgaları yükselmiştir, köpükleri kirpiklerimize asılı. Dikkat saatiniz konuşuyor! Sıranız geçti çünkü. Gözleriniz boşuna aramasın ağaçları. Ağaç nerede, küllerin vakti. Bir an uğraması için pencerenize, razı olurdunuz ebedi azaba. Dudaklarınız aramasın kaynaklarını. Su nerede, burada kıvılcımlı maşrapalar. Büyük Gölge mi? Kalmadı mı ondan başka sığınılacak yer? Sizi kabul eder mi sorun elçiye. Yedi sınıf insan içinde misiniz? Ki yalnız onlara bağışlanmıştır o Büyük Gölge. Yalnız onlardan vazgeçmiştir harı ateşin. Hep altından olmaz, yedi madalya gölgeden. Nefesin altın olduğu günde takılmıştır boyuna. Siz altısını araştırın, ben birini söyleyeyim. İki kişi, Allah için birbirini seven. Allah için Bir araya gelen ve ayrılan. Onların boynunda parlamaktadır gölge.

Cennet sözlüğünden bir kelime; dost. "Dûst"muş köprüden geçmeden önce. Dost olmuş geldikten sonra Acem'den. Riyasız sevgi ve güven, harcı olmuş tuğlaların. Kutuplardan sahralara kadar herkes bu tılsımlı harcın peşinde. Hem yalnız harç değil, bütün çağlarda aranan taç ve çalınan. Talepler reddedilse bile parlayan başta. İstediklerini vermediğinde kızan ve küsen gerçek dost değil Ahmet b. Hanbel'e göre. Bir ticaret değil dostluk. O halde kulak ver İbnü'l Arabî'ye: "Kendin nasılsan ona göre değil, o nasılsa ona göre davran." Ve olduğu gibi kabullen artık dostunu. Cennet sözlüğünden bir kelime; dost. Fakat ne derin cehennem, kendini korumak zorunda kalırsan ondan. Bir top yılan olur yastığın geceleri. Ağaçlar tepelere tırmanır gölge vermemek için.

Genceli Nizami'den işittim, perde olamayan dostlar perde yırtarlar. Bırak yırtmayı dostunun perdesini, onu bağışlatmak için kralların ayağına kapan. Bak Aristippus kadim Yunan'dan, kralın huzuruna çıkıyor, affettirmek için dostunu. Kral bu, sanki hiçbir şey istenmemiş ondan, çeviriyor başını. Aristippus ne yapsın? Dönüp gitsin mi görevini yapmanın huzuruyla? Hayır. Dostunu kurtaramayışın huzursuzluğuyla ayaklarına kapanıyor kralın ve yalvarıyor. Bağışlıyor kral böylece aziz dostunun canını. Saraydan çıkışta ayıplıyor insanlar filozofu. Koskoca bilge ayaklarına mı kapandı kralın! "Kabahat bende değil," diyor Aristippus, "Kralda. Çünkü onun kulakları ayaklarında, başında değil." Peki bizim kulaklarımız nerede dostlarımız çağırırken. Ayaklarımıza mı çağırıyoruz onları yoksa. Bir türkü çağırmanın zamanı şimdi Karacaoğlan'dan: "Eyi günde yâran, ahbap çok olur, Dar günümde dost bulunmaz nedendir?"

Tepelerde ağaçlar vardır yalnız. Bir yolculukta fark ederiz onları. Hele kelepçelemişse dallarını kış. Kar hapsine çarpılmışlarsa ebedi. Pencereimize düştüğünde suretleri o vakit, kaskatı kesilip donarlar. Ebeleyip ruhumuzu kaçmak isteseler de yeniden tepelere. O donmuş suret hep penceremizde kalır. Ta ki güneş itildiği bulutların arkasından çıkıp düşürene kadar resmi. Ta ki ağaçlar sırtlarını yaslayana kadar güneşe. Ta ki gölgeler birleşip Büyük Gölge'ye çağırana kadar bizi. Ta ki madalya takmak için dostlarımızdan boyunlarını eğmelerini istemediğimizde.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Taş maske

A. Ali Ural 2009.10.18

Dokuz bin senedir gülümsemeye çalışıyor. Sol üst dudağındaki çentik böyle oluştu belki.

Kışla yaz arasında gidip gelen bir bilardo topuydu, tam genleşirken sıcakta, buzdan bir ıstaka açtı bu alaycı oyuğu. Biraz yukarı çıkalım, işte burnu: Karadenizli olmadığı kesin. Koku almamak üzere tasarlanmış. Yüzün alt katını görmek isteyen bir emlakçi tarafından yumruklanmış da olabilir. Gözlerine gelince, iki kuyu desem kovanızı sarkıtmaya kalkarsınız. Fakat ne suyu var bu kuyuların ne Yusuf'u. İki krater desem, aptallık fışkıran bu çukurlardan bir zamanlar lav püskürmüş olabileceğine inandıramam sizi. Dokuz bin sene önce tanınmamak için bu maskeyi yapan adam keşke tanınsaydı. Yüzüne değil arabasına taksaydı tekerlek yerine bu ablak maskeyi. Atını kakhahalar atarak kırbaçlasaydı gülümseyemeyen yüzler dönerken yollarda. Fakat Mezopotamyalıların tekerleği bulmasına daha üç bin beş yüz yıl vardı. Adamın vakti yoktu. Kabilesi, lav püskürtmesine de kötü ruhları püskürtmesini bekliyordu. Saate değil güneşe baktı, yüzüyle vedalaşma vakti. Gergin deri titreşti. Mimikler kaçışmaya başladılar maske koşarken yüze. Koştı, koştı ve ipi göğüslerken bütünleşti tenle. Öyle bir sarıldı ki bir daha ayrılmağı ondan. Arkeologlar ne kadar uğraşılsa da teni taştan ayıramadılar.

Dokuz bin senedir hüzünlenmeye çalışıyor. Toprağın çocuğu madem, arayacak hüznü. Fakat ne mümkün! Rahat etmek için ablak bir yüzle seyretmeyi seçti yeryüzünü. Ateş etmese de siperin ardından baktı meydana. Tanısa da tanınmadı. Gazetesine iki göz deliği açıp şahit oldu her şeye. Tanığı oldu cinayetlerin, tecavüzlerin,

hırsızlıkların. Yalnız soyguncular maske takmıyor. Onun da maskeye ihtiyacı var. Tanınmak mesuliyet yüklüyor herkese. Kamyonlar yanaşüyor madene bir bir. Cevheri tanımıyor kimse, maskeli. Altını çamur sanıyor herkes. Mesuliyet kayalardan ağır. Yuvarlanıyor sırtlayacakken şehri, bırakmıyor taş üstüne taş. İniltiler geliyor, gür sese ihtiyaç var halbuki. Antik Yunan'ın oyuncularını yankıyı arıyor; iyi de dağ nerede? Ey kuliste yüzleri paylaştıranlar, nerede persona? Ya ruh nerede onun da mı maskesi var! Kimin maskesi yoksa koşsun, burada taş! Burada çehre olmak için bekleyen kayalar. Gümüş yaylarla karartılmadan yüzlere koşun! Konuşmasa da, sizin için ağlayacak Niobe. Yaşasın taş maskeler, can çekişse de her şey.

Dokuz bin senedir söylemeye çalışıyor. Bir kez kıpırdasa dudak yıkılacak duvarlar. Mahkumlar şarkılar söyleyerek boşaltacak hapishaneyi. Bir hücre kalacak yalnız orada. Demir maskeli adamın hücresi, Voltaire'i meraktan çıldırtan Bastil günlerinde. Savaşlarda maske takarmış ilk Romalılar, bir esirin maskeyle işi ne! Yemek yerken ve uyurken çıkartmıyor maskeyi yüzünden mahkum. Gayri meşru çocuğu mu Kraliçe'nin? XIV. Louis'in kardeşi mi yoksa! Neden hapishane müdürü getiriyor yemeğini? Neden istediği kitaplar geliyor hücresine? Neden şapkasını çıkartıyor önünde muhafızlar? Kimse öğrenemiyor bunu. Belli ki hapsedenler demir maskenin demir parmaklıklardan daha güvenli olduğunu düşünüyor. Belli ki iz bırakmıyorlar ardında. Oysa Mavi Maske Operası'nın ressamı yüzük veriyor resmini yaptığı maskeli kadına. Ta ki tanıyabilsin kendisini üne kavuşturan meçhul modeli. Bir yıl sonra o yüzükle yanına gelsin. Yaşasın mavi maske, can çekişse de ressam!

Dokuz bin senedir görmeye çalışıyor. İki kara delik emiyor dünyayı. Yollar, köprüler, arabalar... Gökdelenler bile kayboluyor o kara gölde. Gökdelenler ki yükselme özlemi eşref-i mahlûkatın, gökdelenler alçalışın anıtları. Kartınızı okutun asansörlere, kapılara, pencerelere. Büyücülere kazanlar verin ve insan ayakları. Gökdelenler yeni taş maskeleri insanın; ne görüyor, ne görünüyor orada. Sinekler yapıyor camlara vızıldıyor şehir. Kurtçuklar bırakıyor parklara, kımıl kımıl, eller yukarı! Hayır aşağı bırakıyor kendini müntehirler. İki kara delik büyüyor gitgide taş maskede. Gözlerinde parçalanmak başka kulelerinden doğmaya çalışanların. Külleri yok onların çünkü. Çünkü öldü komşuluk. Melek'in sözleri göğ çekildi. Komşunun kendisine mirasçı yapılacağından şüphelenen Peygamber, şüpheleniyor bizden. Mavi Maske Operası'nın ressamı! Gücün yetiyorsa Hint fakirlerinin yeni bir tablosunu yap canları yansın; taş çiviler üstünde ruh yoksulları... Mavi maskeye gerek yok, yeni taş maskeleri gökdelenler insanın. Maviye saldırıyor, göğ çekilen İsa'ya uzanmaya çalışan çiviler. Mavi Maske Operası'nın ressamı! Bir yüzük hediye etmene gerek yok tanımak için meçhul modeli. İnsan artık malum. Taş maskeyle nişanlı. **a.ural@zaman.com.tr**

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Tanrım kötülere yardım et!

A. Ali Ural 2009.10.25

Denizle köpekbalığı, toprakla yılan, yağmurla yıldırım, elmayla kurt hiç ayrılmadı birbirinden. Akreple yelkovanı birbirine bağlayan çivi düşmedikçe, el ele yürümeseler de yan yana yürümeye devam edecekler.

Pürüzsüz bir denize kendimizi bırakırken, bir köpekbalığı kuyruğu belirecek su yüzünde. Şeffaf bir bahçede çilek toplarken, bir yılan deliğinden başını çıkarıp çingırağını çalacak, "Hasat bitti!" Kuraklık ellerimizi semaya çevirmişti. İşte yağmur! Fakat neden yıldırımla kol kola? Ey ağaçlar, rüzgârda ellerini çırpın sevinçle. Güneşin kıpkırmızı rozetler taktığı yakalarına. Neden elmalarınız kurtlu? Neden gölgeli güneşiniz? Soru işareti bir deniz feneri gibi dursa da kıyısında denizin, bir çapa gibi eşelesen de toprağı, bir şemsiye gibi sarılsa da yağmura, bir çakı gibi kabuğunu soymaya başlasa da elmanın, sessizlik baltasını indirdi kelimenin boynuna. Cellat savruldu rüzgârından baltanın ve dil hapishanesinden bir mahkûm kaçtı: Şer. Baudelaire'in şiir ağacı kötülük çiçekleriyle

doldu birden. Nietzsche, kaçan mahkûmu çiçeklerle karşıladı: "Gururla yükselen bir ağaç fırtınalardan başışık kalabilir mi? Hınç, çekememezlik, inat, kuşku, duygusuzluk, açgözlülük ve zorbalık da hiçbir şeyin, hatta erdemin bile, bunlar olmasaydı alabildiğine gelişemeyeceği elverişli koşullar arasında yer almış değiller midir? Güçsüz karakterlileri öldüren zehir, güçlü karakterde olanları kuvvetlendirir. Bu yüzden zehir demezler ona." Ey kötülerden yaka silken iyiler! Kötülere ihtiyacınız var! Ey tablolarını yarım bırakmış ressamalar! Kontrast renklere sarılın!

- Sarılmak mı! Kötülere mi sarılacağız!
- Evet kötülere, kötülüğe değil!
- Peki kötülük nerede, kötude değil mi?
- Şer yok. Varlık bütünüyle hayır.
- Ya pencerenin arkasındaki kem göz, ya gölü mayalayan zehir?
- Rollerini oynuyorlar.
- Kötülük oyunu mu bu!
- Oyun bitince kostümlerini çıkaracaklar.
- Neden bitmiyor oyun?
- Bitecek. Her canla buluşur ölüm.

Çıkarın kâğıtları! Kâğıt mı yok, avucunuza yazın. Sağ elinize "Hayır", sol elinize "Şer". Sonra açıp kollarınızı yürüyün telde. Çılgınlık kopsun mavi çadırda, cambazları kışkandırın dengeniz. Sorun inanmıyorsanız Yunus'a, onun içinde Musa, onun içinde Firavun. Yürüyün o halde, geceyle gündüz yürüsün arkanızdan. Tuval tanıklık etsin. Siyah siyahlığını bilsin, beyaz beyazlığını. Fotoğraf çektersin birlikte, yeryüzü hatırası. Hastalıkla şifa, ayla güneş, baharla kış. Flaşlar gözlerini alsın çocukların. Elleri mi? Alkışlasın kızarana kadar sizi. Sonbaharın elleri zaten kızıl. Ve zaten titrek, bir âyet yazıyor hüznle yapraklarına: "Her can ölümü tadıcıdır. Bir imtihan olarak sizi iyilik ve kötülükle deneriz. Sonunda bize döndürüleceksiniz." (Enbiya, 35) Döndürülmek mi? Kimin ajandasında yazılı? Hem kim biliyor hayır görünenin şer olmadığını, şer görünenin hayır! Çıkarın kâğıtları! Kâğıt mı yok, avucunuza yazın!

- Bilginin şerlisi nedir?
- Uygulanmayan.
- Malın şerlisi?
- Günaha sokan.
- Sultanların şerlisi?
- Adil olmayan.
- İnsanların şerlisi?
- Halkı aldatan.
- Görüşlerin şerlisi.

- Hakk'a uymayan.

Hız. Ali soru ve cevapları aynı anda verdi. Herkes tam not alsın. Zerre miktarı hayır ve zerre miktarı şer hesaba katıldı. Denk alsın ayağını herkes. Hayır kulvarları yarışçıları bekliyor. Kötülükte yardımlaşmak da ne! Cehennem gözetliyor. Ne korkunç bir seyirci! Cennet gülümsüyor şeref tribününde. Ne güzel bir bekleyiş! Bazen bir sorudur taş, ayağa takılan. Bazen bir ip, yarışın sonunda değen göğse. Bazen bir günah, kulaç atan tövbeye. Bazen bir iyilik, yüzecekken dibi boylayan. Senin kayığın da su alıyor, maşrapanı elinden bırakma! Bir deniz altındaysa bir deniz içinde teknenin. Senin terazin de yalpalıyor. Bir dağ bir kefedeyse öbür dağ diğer kefedeyse. Hem başparmağını çek dilinden kantarın. O ne söyleyeceğini bilir. Hangi kefeyi işaret edeceğini. Sen kötülerini parmakla gösteriyorsun demek, seni de gösteriyorlar. Bırak bedduayı, Gülistan'ın dervişini gibi dua et onlara: "Tanrım kötülere yardım et! İyilere zaten yardım etmişsin; iyi yaratmışsın onları." **a.ural@zaman.com.tr**

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Merkeze koşanlar merkezden kaçanlar

A. Ali Ural 2009.11.08

Pergelden koltuk değnekleriyle koşuyor merkeze. Nerede bir daire görse merkezine savuruyor kendini.

Son anda uçuşuma düşmekten kurtulan bir kazazede gibi saplıyor ayaklarını toprağa. Yüzyıllarca durabilir ayakta, yeter ki merkezde olsun. Yeter ki çevresinde dönsün her şey. Oyun da oynayabilirler, itirazı yok. Ayaklarını sallayarak uçabilirler sandalyelerinde, zincirle bağlı olsunlar tek kendine. Lunaparkın ışıkları göz kırpmıyor, işler yolunda. Dönme dolabın merkezinde o var, atlıkarıncanın da. Balerin parmak uçlarını onun merkezine basmış. Gözler buz tutmuş. Sahte bir tanrının penceresinden bakıyor dışarıya. "Ben" büyütecini gezdiriyor her şeyin üzerinde. Fakat bir terslik var. Büyüteç küçültüyor. Kıyaslama yapmak için iyi bir fırsat. Bir yanda "Ben", diğer yanda merceğin altında kıvranan zavallı şekiller. Pergelden koltuk değnekleriyle koşuyor merkeze. Bir an önce göğüslemeli ipi. Ayağı takılıyor koşarken. Yere kapanıyor savrulurken pergeller. Eyvah! Merkez ne kadar uzak! Pergeller yeni daireler çiziyor, içinde olmadığı. Merkezinde olmadığı daireler ne kadar boş! Ne kadar sessiz ve tehlikeli. Merkez üssü "Ben" olan bir deprem bekleniyor. Evlerinizi terk edin! Egosantrik kovuldu merkezden.

Pergelden koltuk değnekleriyle kaçıyor merkezden. Nerede bir daire görse dışına atıyor kendini. Alışılmış her şey ürkütüyor onu. Kanunlar, kurallar ve gelenekler için demir kafesler yapıyor, ne yaman demirci. Cehennemini kızıl bir ayna gibi yanında taşıyor. Benzersiz olmak peşinde. Gardiyan elbiseleri giyiyor özgür olduğunu gösterebilmek için. Kabul gören her şeyi reddederek nefes alıyor. O da sahte bir tanrının gözlerinden bakıyor dışarıya. Her şeyin dışında kalabilmek, kara bir çarpı koyabilmek için her dairenin üstüne. Farklı olmak için her şeyi yapabilir. Aylarca reddedebilir uykuyu. Ya da uyuyabilir yıllarca. Ne olup bittiği ilgilendirmez onu yeryüzünde. Ta ki ilintisi olsun kendiyle. Rakip mi? Başka biri mi var evrende? Yemek saati mi? O saat durmamış mıydı! Açık sözlü. Daldan budaktan esirgemiyor gözünü. Kör mü oldu? Olsun. Dünyanın ihtiyacı var bu köre. Hem herkesin gördüğü bir dünyada kör olmalı o. Zira ne görüyorlarsa serap. Tek vahanın sahibi o. Yalnızmış. Olacak tabii, dünya kontrolden çıkmış, bir tek o doğru. İnatla kaçarsa merkezden, inatla sürdürürse doğruluğunu, merkezine iade edecek dünyayı. Pergelden koltuk değnekleriyle kaçarken ayağı takılıyor. Kapaklanıyor daireye, dışarı atamıyor kendini. Merkez üssü bilinmeyen bir deprem bekleniyor. Evlerinizi terk edin. Eksantrik merkezde hapsoldü.

Merkezden bildiriliyor: Ey merkeze koşan ve merkezden kaçan! Koltuk değneklerini bırak! Sura üflendi. Ayakların dirilsin yeniden. Koş ya da kaç, yeter ki farkına var hakiki merkezin. Yollarla barışan kademin şehre

götürsün seni. Şehrin merkezi meydan, bedenin merkezi kalp. Ucuna taş bağlayıp hızla çevirdiğin ipin merkezi sensin, peki senin merkezin? "Saplanan yer" anlamına geliyor Arapça'da merkez. Merkez sanıp diktiğin bayrak, o her noktaya eşit uzaklıkta sandığın, zaferi mi gösteriyor, emin misin beyaz olmadığına? Hem merkeze taşıdığın nesnelere bak, nasıl da ufanıyor. Ne meşakkatle yüklenmiştin. Merkeze diktiğin ağaç kurudu. Kuşlar gagalıyor çürümüş meyvelerini. Merkeze kondurduğun piramitin taşları düşüyor her gün, zirvelerde mağaralar. Merkeze yerleştirdiğin anahtar paslandı, her kapıya eşit mesafedeydi hani! Merkezim dediğin insanlar savruldu bir bir, çaycı döndürse de tepsi-

sini havada. Bardaklar uçuşsa da, bir yudum çay dökülmeden. Uçurumlar ağzını açmış direksiyonu kıranları bekliyor. Bir kez şaşırılsın merkez. Bardağın kırılması zarar, direksiyonun kırılması ölüm. Bir kez yakalasın merkez fira-

rileri. Düğümler ip, ipler düğüm.

Merkezden bildiriliyor: Geometriyi çıldırttın. "Her şey merkezinde" dedikçe Merkez Efendi, uzaklaştırdın her şeyi merkezinden. Gök gürüyor. Bulutlar kara tahta. Şimşekler tebeşir. Kudretin el yazısı okunaklı, sağanak bir yağışı haber veriyor parlayıp sönerek. Çember yağıyor gökten. Milyonlarca çember toprağa düşer düşmez dönüyor merkezini aramak için. Birden eğiliyor dünya hızlansın diye çember. Milyonlarca çocuk henüz merkezini kaybetmemiş, fitratın değneğiyle sürüyor çemberleri nefes nefese. Milyonlarca kalp bedenine hükmedemediğini fark edip damarlarına üflüyor cam ustaları gibi. Cam şekil alıyor ustaların elinde, ateşle yoğrulup kandil oluyor, bedenler şekil alıyor kalplerin elinde, ruhla yoğrulup nur. a.ural@zaman.com.tr

Not: Bugün TÜYAP kitap fuarındayım. Saat 14.00 ile 16.00 arasında, Şule Yayınları standında okurlarla sohbet edip kitaplarımı imzalayacağım.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Derinlik sarhoşluğu

A. Ali Ural 2009.11.15

Sahilde yürüyorum. Milyonlarca dalga birdirbir oynuyor coşkuyla. Birbirinin sırtından aşarken köpükler saçarak yaklaşıyor bana. Eğilsem bütün okyanuslar tek tek atlayacak sırtımdan.

Eğilmiyorum, ayakkabılarımın üstünde yosundan bir imza. Derin bir davetiye, geri çekilip tekrar yoklayan. Zarfıyla ayaklarım arasında gidip gelen ısrarla. Tam vazgeçti, derken yanımda buluyorum onu. İşte geldi, derken kayboluyor. Oyun mu oynuyoruz? Yeni bir oyuncuya ihtiyacı olmayan bu taşkın kalabalığa soruyorum: Oyun mu oynuyoruz! Birden duruluyor deniz, cam gibi. Derinliğin sessizlikle aynı soydan geldiğini ima eden bir duruş bu. Balıkları dilsiz kılan bir muamma. Ayaklarıma kadar gelen bu kadim kahramana ne cevap vereceğim? Bu devasa akvaryumu çıt çıkarmadan mı seyredeceğim? Sessizliğe sessizlikle karşılık verilir mi? Beni dalgalarının arasına katmak isteyen bu lacivert belaya nasıl anlatacağım korkumu? "Be derya der menâfi bişumârest/ Veger hâhî selâmet derkenârest/ Denizin yararları çoktur. Fakat sen selameti istiyorsan kıyıdadır o," sözü kurtarır mı beni? Sâdî'nin salı taşır mı bu kazazedeyi? Kıyıda kumla oynayan çocuklar gülmez mi bana, avuçlarını ağızlarına kapatarak. Kalelerinin burcunu düzeltirken plastik kürekleriyle, "Korkak!" demezler mi fısıltıyla.

Denizi konuşmaya davet ediyorum derinlik hakkında. Bildiği her şeyi açıklasın. İkna edemezse oyuna katılmayacağım. Çocukların gülüşleri arasında yürümeye devam edeceğim kıyıda. Gemilerden söz etsin mesela, yüzlerce yıldır hazmedemediği. Yosunlu küpleri, paslı sandıklarıyla yokluğa direnen. Kemiklerine midyeler

yapışan kazazedeleri anlatsın, çengellerinin ucunda balıklar oynayan korsanları. Buzdağlarından da bahsedebilir. Çoğunu kendine sakladığı o korkunç elmaslardan. Tamam, iyi şeylerden de söz etsin. Paylaşamayan güzelliğinden. Pencerelerini yarıştıran insanlardan denize doğru. İncilerinden, akılları alan, mercanlarından kamaştıran gözleri. Balıklarından, kocaman gözleri ve fenerleriyle şenlendiren karanlıkları. Taşıdığı yüklerden, ondan başka kim taşıyabilir dağları sırtında. Sessizce yol alan su dervişlerinden, kaplumbağalardan yani. Yunuslardan, derinliğin o sevimli elçilerinden. Fakat basınçtan da bahsetsin inciye giden yolda. Derinlik sarhoşluğuyla başı dönen dalgıçlardan. Ah derinlik sarhoşluğu! Dalgalar kadar taşkın, köpükler kadar sersem, girdaplar kadar duyarsız. Vurgunla mühürlenene bir haz cümbüşü, dalgıçlara oksijen tüplerini attıran.

Deniz bana dedi ki: Derin olmak kolay değil. Kolay değil tonlarca yükü taşımak. İstersen o meşhur kamusuna sor, meşin ciltli. "Tering"den gelir, "derin", yalnız sular için söylenir. Kim derinleşebilir yalnız kalmadan! Fakat dibe doğru yol almak yetmez yalnız. Derinlik, enginliği ve genişliği de ister. Karanlıktır ufuksuz derinlik. Derin görünmek kolay. Kapışılıyor tiyatrodan derinlik rolü. Suflöre gerek yok. Kaşının birini alnına kaldırıp diğerini çenene sarkıtırsan Piso gibi, Cicero sana da "derin" diyebilir gülümseyerek. Ya da Nietzsche'ye kulak vererek bulandırırın suyu, "Kalabalık dibini göremediği her şeyi derin sanır!" O vakit derin bir yara olur derinlik iyileşmeyen. Yerkabuğuyla örtse de onu. Bir çocuk bakışı bile deler, fışkırır cehalet. Kara bir cerahat gibi akar. Derin olsaydı dülgerbalığı gibi sanatın mührünü taşırdı sırtında. Yontardı aynasını yakuttan. Kızılötesi davet ederdi balıkçıları her şafakta. Göz göre göre avlansınlar. Göz göre göre kaçırsınlar balığı. Oltaları bulutlara değsin savururken kurşunu. Derinlik yükseklerin hakkıdır.

Sahilde yürüyorum. Milyonlarca dalga birdirbir oynuyor coşkuyla. Birbirinin sırtından aşarken köpükler saçarak yaklaşıyor bana. Eğilsem bütün okyanuslar tek tek atlayacak sırtımdan. Eğilmiyorum, ayakkabılarımdan üstünde yosundan bir imza. Derin ormanlarda bir koro vahşetin şarkısını söylüyor. Derin kuyularda bir çınlama hatırlatıyor Yusuf'u. Derin gölgelerde kayboluyor bedenler. Derin ruhlarda lambalar canlanıyor art arda. Derin madenlerde in cin top oynuyor. Derin şarkılarda çırpınıyor notalar. Derin gözler kapandı, ayak bileğinde su. Sudan çıktı, derin derin nefes alıyor dalgıç. Öyle bir çekiyor ki ciğerlerine göğü, bıraksalar bulutları içine alacak. Bıraksalar açık denizden dönmeyecek Yahya Kemal. "Derinden bir hıçkırık geliyor/ Bu sahillerin seslenir her yerinden/ Derinden, derinden, derinden.../ Hazin günlerin derbeder musikisi."

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sevgili sis

A. Ali Ural 2009.11.29

Haber merkezleri vapur seferlerinin iptal edildiğini bildiriyor, ne güzel! Arabalar salyangozlar gibi sürünüyor caddelerde, ne güzel!

Trafik lambaları soğuk namluları enselerinde hissederek hissetmez ellerini yukarı kaldırmış, ne güzel! Koşucular (sis ülkesi halkı) yetişme histerisinden kurtulup ağır ve temkinli adımlarına sığınmış, ne güzel! Görüş mesafesi o kadar azalmış ki sadece kendini görebiliyormuş insan, ne güzel! Renkleri yumuşatmış gri, sonra yetinmemiş bununla, bütün renkleri gri yapmış, ne güzel! Kontrol kuleleri kumdan kulelere dönüşmüş havaalanlarında, pilotlar kuşlardan ayıramamışlar gözlerini, ne güzel! Bütün paltolar eskimiş birden, kürkleri dökülmüş, düğmeleri kopmuş, dikişleri atmış, ne güzel! İnsanların hepsi zenci olmuş, hepsi beyaz, hepsinin gözleri çekik, aynı anne babadan dünyaya gelmişler, ne güzel! Sis pudrasıyla beyazlatmış bütün yüzleri, kameraya hazırlamış, karanlık çehrelerde bile kar, ne güzel! Herkesin elinde telefon, dumanı şikâyet ediyorlar yakınlarına. Göz gözü

görmüyor, diyorlar! Değil vapurlar, motorlar bile çalışmıyor. Köprü havlu atmış. Hakem sayıyor: Bir- iki- üç- dört- beş- altı- yedi- sekiz- dokuz- on! Sisin elleri havada.

Haber merkezleri vapur seferlerinin iptal edildiğini bildirir bildirmez attım kendimi dışarıya. Sis sürünerek iniyordu yokuşlardan, minarelerden, direklerden. Sürünerek geçiyordu köprülerden, geçitlerden, tünellerden. Sürünerek tırmanıyordu ruhlara. Dokunduğu her şeyi ağırlaştıran bu dumana karıştım hiç düşünmeden. Onunla dağlara çıktım, buluttan çobanlar gördüm, buluttan sürülerinin başında. Onunla sahile indim, ölü martılardı vapurlar, grinin yükseltip alçalttığı. İskelenin demir kepenkleri indirilmişti. Kafesin arkasında ziyaretçilerini bekliyordu deniz. Gardiyan görüşmenin uzunluğunu bildirmemişti. İşte bilginin tehlikeli olduğu an. Rakamların testere dişlerine benzediği saatler. Belirsizliğin bitmek tükenmek bilmez taç giyme törenleri... Tören deyince aklıma "Sis Halkı Ülkesi" geliyor Henry Rider Haggard'ın. Sis Halkı'nın boyu altı ayaktan uzun. Ciddi görünüşlü, kocaman gözlü, kalın telli saçlılar. "Derin Sular Tapınağı"na gidiyorlar akın akın. Tapınağın içinde yetmiş ya da seksen ayak yükseklikte duran bir cüce heykeli... Heykelin altında devasa bir timsah. Sis Halkı heykele ve timsaha insanları kurban ediyor, yakutlarla safirler sunuyorlar. Haggard'ı kovuyorum yanımdan. Hayal gücü müthiş fakat sise laf yok. Hem efsane mi yok sisi aziz kılacak. Yeter ki kayığın olsun yol alan Avalon'a. Avalon mu! Yaralı kralın saklandığı ada. Kral Arthur'un sisli beldesi. Avalon yaralıları bekliyor. Ulaşabilenler büyük kayığa. Kürek çeksinler siste.

Bir efsane sis bütün efsaneleri içinde barındıran. Bir estetik cerrah sır katan neşteriyle dokunduğu her şeye. Bütün silahları etkisiz kılacak silah. İşte imparatora savaş açıyor büyücü Chi Yu. Bir Çin efsanesi bu, bir sis efsanesi. İmparatorun ordusunda kurtlar, tilkiler, çakallar ve ayılar da var. Ejderha Ying Long ve başka tanrılar... İmparator sabırsızlanıyor savaşmak için. Büyücü Chi Yu buyur ediyor düşmanını sisle örttüğü meydana. İmparatorun hayvanları panik içinde, kendi çevrelerinde dönüyor. Chi Yu'nun mızrağından kurtulamıyor kimse. İmparator kurtarmaya çalışıyor ordusunu sisten kaçarak. Emirler yağdırıyor fakat ne fayda. Nereye giderlerse peşlerinde sis. Ta ki yaşlı bir adam dört yönü gösteren bir alet yapana kadar imparatora. Ta ki siste yolunu bulana kadar arabası...

Sevgili sis! (Sana böyle seslenmek istiyorum.) Aleyhinde konuşanlara bakma, şairleri dinle sen. (Chi Yu da büyücü mü!) Sen şairlere kulak ver. Yok onların sisine çare bulacak mucit. Varsın atlar kişnesin dursun, taş kesilecek arabalar. Taş kesilecek trenler istasyonda. Taş kesilecek kanatları çelik kuşların. İnsan aziz, madde kurban edilecek sis tapınağında. Madde kurban edildiğinde dirilecek yeniden şiir. Dirilip doğrulacak kabrinden gençleşerek. Hem şiir sisten başka ne ki! Vapurlar çalışmayacak ki insan bulunduğu kıtanın farkına varsın. Göz gözü görmeyecek ki, kalbe dönsün yanıp söner. Keskin hatlarını kaybedecek ki şekiller, hayalin koçbaşı kapısını kırsın kalelerin. Anlamın sancakları dalgalansın ki yeniden burçlarda, her çırpınıştaki değişsin mânâ, çırpınsın okur. Bir balık gibi çırpınsın dursun kırmızı leğende.

Hesaplarını altüst et aklın. Şamandıralarını göm sulara. Fenerlerini yerle bir et. Pusulalarını çatlat. Küreklerini kır. Karaya oturt gemilerini. Sevgili sis! Şairleri yalnız bırakma! a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Duvarın üstündeki çocuk

A. Ali Ural 2009.12.06

Duvarlar baştan çıkarır çocukları. Fare görmüş kediler gibi fırlar gözleri yuvalarından. Annelerinin, "Düşersin!" çığlıkları arasında ellerinden kurtulup bir sıçrayışta üzerlerine çıkar, muzaffer bir edayla iki yana açarlar kollarını.

Çocuk duvarı ele geçirmiştir. Fakat o bununla yetinmez. Asıl zaferin ele geçirmek değil, fethedilen yerde düşmeden yürüyebilmek olduğunu bilir. Bilir ve kollarını kapatmadan yürümeye başlar o dar yolda. Duvar ne kadar inceyse kollara o kadar rol düşer ve roller unutulmadıkça denge bozulmaz. Anne, "Hiç olmazsa elimi tut!" diye yalvarır çocuğa. Çocuk kıkırdarak reddeder bu yardımı. Kendisine etki eden kuvvetler arasındaki kavgadan haberi olmasa da zaferi o kazanır. "Ağırlık merkezi"nin ne olduğunu bilmese de kahkahalarla yol alır duvarda. Anne duvarın dibinde bekliyor. Beklesin. Anne duvarın yanından yürüyor. Yürüsün. Fakat çocuk bir daha inmiyor duvardan. Yürürken saçları uzuyor. Yürürken uzuyor boyu. Yürürken ağırlaşıyor. Yürürken bıyıkları çıkıyor. Okula gidiyor yürürken. Yürürken evleniyor. Çocukları oluyor yürürken. İşte o zaman iniyor çocuklar duvardan yere. Annelerinin çığlıkları arasında yeni duvarlara sıçırırlar.

Duvarlar baştan çıkarır büyükleri. Bir duvarın üzerinde yol aldıklarını fark ettiklerinde aşağıya bakarlar korkuyla. Duvarın bir tarafında güneş, diğer tarafında ay. Duvarın bir tarafında bahar, diğer tarafında kış. Duvarın bir tarafında bekçi, diğer tarafında hırsız. Duvarın bir tarafında vaha, diğer tarafında çöl. Duvarın bir tarafında kuzu, diğer tarafında kurt. Hayaşi çizgisi gibi uzuyor duvar. Uzuyor ve yükseliyor durmadan. Yükseliyor ve kuşbakışı seyrediyor insan iki vadiyi: Musa ile Firavun. Maat ile İsfet. Yin ile Yang. Artık kollarını kullanmayacak, büyüdü. Dengesini aklıyla kurabilir. Yağmurun fazlasının sel olduğunu bilmeyecek ne var. Işığın fazlasının görmeye engel olduğunu. Sevginin fazlasına bak; tanrılaştırıyor insanı. Sonra insan olduğunu fark ediyor bir gün, hata yaptı çünkü tanrısı. Parçalanmayı hak ediyor baltayla. Ya düşerse duvardan. Düşmez. Alıştı üzerinde yürümeye. Aklını seviyor. İhanet etmez aklı ona. Biraz eğilse serapa ne olur, hakikat yanı başında. Biraz yaklaşıp güneşe ne olur, bir güğüm gibi taşıyor ayı sırtında. Biraz tebessüm etse kurda ne olur, kuzu bekliyor ağılında.

Duvarlar yere çarpar büyükleri. Ayaklarını denk almamışlardır çünkü. Denklemi kuramamış, bağlayamamışlardır dengi. Yağmurlar maske takıp evlerini basmış, makaslar eldiven takıp göklerini parçalamış, ateşler dağdan inip şehirlerini yakmıştır. Güneş aniden tahterevalliden inmiş, tahterevalli bir mancınık gibi fırlatmıştır ayı. Cambaz elindeki değneği mızrak yapıp saplamıştır göğe. Ay kan damlatarak kaymıştır gökten. Cambaz değneksiz kalınca yuvarlanmıştır boşluğa. Bu kez çocuklar çığlık atmışlardır anneleri yerine. Cambaz düşüyor, ipten kim yürüyecek! Molla Câmi'de bir telaş. Bir o yana, bir bu yana koşuyor Baharistan'da. Çığlıkları çocuk çığlıklarına karışıyor: "Gül bağdan gitti, çerçöpü neyleyeyim. Şah şehirde yok bekçiyi ne yapayım! Güzel bir kafes, güzellik ve sevimlilik bir tûti gibidir. Tûti uçtuktan sonra kafesi ne edeyim!"

Duvarlar masal anlatır üzerlerinde yürüyen çocuklara yaşlandıklarında. Çocuklar kollarını açarak kulak verirler bu yaşlı sese. "Aman dikkat! Kimler düşmedi ki buradan! Çığlıkları hâlâ kulaklarımda. Siz gözünüzü ayırmayın sakın ayaklarınızdan. Ben anlatayım masalımı. Bir varmış bir yokmuş..." Burada susmuş duvar. Çocuklar suskunluğun devam ettiğini görünce bağrışmışlar, "E sonra ne olmuş?" Duvar hırıltılı bir sesle: "Bu kadar masal!" Çocuklar basmışlar çığlığı yeniden: "Bu kadar mı!" Hiçbir şey anlamamışlar masaldan. Bu uzun duvara yakışıyor mu bu kısa masal! Bir şaka olmalı. Güldürmek istiyor dişsiz ihtiyar. Zembereği atmış çocukların o anda. Kahkahaları bir sarmaşık gibi uzamaya başlamış. Çocuklarla birlikte yürümüş sarmaşık. "Bir varmış, bir yokmuş" derken sallanmış duvar. Bir sağa bir sola eğilmiş. Bir yükselmiş, bir alçalmış yere. Sonra çatlamış ve sarmaşığı izlemiş çatlak. Duvar, sarmaşık ve çatlak birlikte uzuyor. Sonunda -hangi son- çökmüş duvar, uçuşmuş taşlar. Her yer toz duman. Her yer hiçbir yer. Son sözü: "Bir varmış, bir yokmuş, işte denge!" Zaman alt üst olmuş. Dirilmiş ölümler. Hayata kavuşur kavuşmaz ölümden konuşmaya başlamışlar ve bir soru sormuş arkadaşı Diyojen'e:

- Öldüğün zaman seni nasıl gömelim?

- Yüzü koyun. Çünkü yakında nasıl olsa her şey alt üst olacak! a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yüzümüze dağlanmış harfler

A. Ali Ural 2009.12.13

Parmak uçlarımızın değdiği o harfleri seviyoruz. Başımızı ellerimizin arasına aldığımızda, yüzümüzü yıkarken, dua ettikten sonra mermerdeki bir pürüz gibi takılıyor parmaklarımıza harfler.

Bir süs olmalı doğuştan getirdiğimiz. Kırpık ve kaş gibi bir süs. Çarşılara, okullara, mabetlere taşıdığımız bir muamma. Adres bulmak için dikkat kesildiğimiz tabelalar. Birbirimizin yüzüne bakıyoruz sokak isimlerini çözebilmek için. Tenlere işlenmiş harfler alçalıp yükseliyor. Kâh bir anıtın kaidesine kazınıyor, kâh bir mezarın kitabesine. Mensubiyetin deviniminde yükseliyor onur. Nişan gibi bir şey. Eskiden göğüslere takılırdı, şimdi yüzlere takılıyor. Bir madalya koparılabılır göğüsten. Oysa silinmez harflerle nişanlanmıştır yüz. Baş harflerin yanına konulan noktalar bir ay olup büyümüş, lekeleriyle gururlanıyor.

-Yaraya benziyor ama?

-Yaraya mı! Bu kadar insanı kim yaraladı?

-Dağlanmış gibi kızgın demirle!

-Hangi ateş dağladı bu kadar yüzü!

-Ne büyük pazar! Yüzlerce tezgâh, yüzlerce müşteri. Tellalların çığlıkları birbirine karışıyor. "Şu dişlere bakın, bembeyaz! Şu kollara bakın, koca bir kayayı yerinden oynatabilir! Şu boyun eğişe bakın, asla isyan etmez efendisine!" Sahiplerin gözleri böcekler gibi dolaşıyor bedeninde. Kollarında, bacaklarında, karnında, göğsünde. Sonra hızlanıyor aniden boynundan geçip yüzüne tırmanıyor. Acıyla inliyor köle. Elini yüzüne götürmek istiyor. Bırakmıyor zincir. Bir ayna getirin ne olur! Bir an olsun tutun yüzüne. Yanağına dağlanmış baş harfleri görmek istiyor. Elleri zincirle bağlı olsa da gözleri serbest. Bir ayna getirin ne olur! Hoşlansın köleliğinden. İsmi bir paçavra gibi bıraksın pazarda. Yeni ismiyle çağrılсын artık. Biri satıldı. Dokuz yüz doksan dokuz kölede sıra. "Şu gözlere bakın! Böyle bir ayna olsun istemez misiniz evinizde!"

-Kim aldı köleyi?

-Ne önemi var!

-Her sahibin sahipliği ayrı!

-Kurallar mı?

-Bir kölenin nasıl merhamet dileyceği bile kendi elinde değil.

-Diyelim efendisi Antik Yunan'dan...

-Köle yere çöker, dizine sarılır efendisinin ve parmak ucuyla hafifçe çenesine dokunur onun.

Kölenizin eli çenenizde fakat siz de bir başkasının çenesine dokunuyorsunuz farkında olmadan. Dahası çenesine dokunduğunuz kişinin eli de bir başka çenede. Böyle uzuyor zincir, Mezopotamya'dan Mısır'a, Eski Yunan'dan Roma'ya. Babil'in kil tabletleri şahit, hediye verilebilir köleler, çeyiz eşyaları içinde yer alabilir. Bir borç ödenebilir onlarla. Bir köleyi öldüren sahibine bedelini vermeli muhakkak. Genç bir köle yerine bir küp şarap verebilir mesela. Size hizmet etmek için yaratıldılar inanın. Öyle olmasa "Tanrıların Köleleri" denir miydi Pylos'taki sarayı şenlendiren iki bin kula. Aristo haklı görür müydü köleliği. Barbarlar mı? (Yunanca

konuşmayan insanlar) Doğuştan köledir onlar. Yalnızca çalışmaya uygun bedenlere sahip olmayıp aynı zamanda ruhsal bazı özelliklerden yoksun olduklarından sahiplerinin onlar için düşünmeleriyle ancak kölelikten faydalanabilirler.

-Bak sen Aristo'ya! Akıllı nasıl da süründürüyor yerde.

-Kölelerin kendi başlarına düşünebildiklerini mi söylüyorsun sen?

-Düşünebilirler belki. Mesela mal da edinebilirler kullanarak akıllarını.

-Nerede oluyor bunlar?

-Roma İmparatorluğu'nda efendiler kölelerine özgürlüklerini satabilir. Fakat bir şartla.

-Nedir manumissio (azat) için şartları?

-Bütün haklarına sahip olsalar da, sahiplerine bağlı kalırlar.

Ne iyi efendiler var; yiyecek, giyecek ve ilaç veriyorlar kölelerine. Sağlıklı bir köle daha güzeldir hasta köleden. Hem sulanmış, çapalanmış tarladan ne zarar gelir! Yine de düştü mü verim, yine de dikenler çıkardı mı başını topraktan, özgürlüklerini vaat edin. Vaat etmekte ne var! Şölenler düzenleyin kölelerinle birlikte kutladığınız. Kırbaç mı? O acemi efendilerin silahı. Yalnız konuşmayın çocuklarıyla. Ne diyor Arkesilaos: Konuşurken kölelerin çocuklarıyla başa çıkılmaz. İyisi mi isminizin baş harflerini vurun yüzlere. Demir Çağı'nda elli tür köle zinciri vardı Avrupa'da. İletişim Çağı'ndaki zincirleri siz sayın. **a.ural@zaman.com.tr**

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gülümseyen mıknaş

A. Ali Ural 2010.01.24

Bir kelime çekiyor beni. Meşin kaplı sözlüğümde dolaşırken o kelimeye yapışıyor parmağım. Merakımı körüklüyor perde. Açılmıyor hemen, yanıyorsa parmak ucum.

Can havliyle çekiyorum üzerinden elimi. Parmağımda is. "İstemek"te is var ne tuhaf. Bacaları kışkırtan leke, madencileri aynaya baktıran gurur. Hem "İstemek"te iz de var, avcılar şafak sökerken yollara düşüren, gözlerini çarmıha geren toprakta. "İz-de-mek"ten doğduğunu söyleyen kamuslar "istemek"i, söyleyin nerede bitecek süre! Yüzyıllardır annesinin eteğini çekiştiriyor eliyle çocuk. Diğer eliyle hep işaret etmede. Bütün nesneler önünden geçiyor bu küçük parmağın. Ey anne, çocuğa söyle! Şehâdet parmağıdır işaret parmağı. Göğü özler, sürünmesin yerde. Sesim varmadan kulağına buharlaşıyor. Yağmur oluyor göğün varınca. İşaret parmağını öpüp, göğsüne çekiyor çocuğu anne mıknaş.

Bir renk çekiyor beni. Öyle bir çekiyor ki 1295 yıl önceki bir kalabalıkta açıyorum gözümü. Siyah bir noktaya akıyor âlem. Bütün cümleleri bitiren o nokta Kâbe. Emevî Halifesi Süleyman b. Abdülmelik Kâbe'nin yanında namaz kılıyor. Selam verirken bir bedeviye takılıyor gözü. Hâli dikkatini çekiyor; ışığı yansıtan bir yüz, var yok arası bir beden. "Benden bir istekte bulun, yapayım!" diyor adama. Şöyle cevap veriyor bedevi: "Doğrusu Allah'ın evinde olup da O'ndan başkasından bir istekte bulunmaktan utanırım." Bedevi Harem-i Şerîf'ten çıkıyor, Halife peşinde. Kesiyor yolunu ve "Bak şimdi caminin dışındayız. Şimdi bir istekte bulun ki benden

yerine getireyim hemen!" Bedevi Halife'ye soruyor, "Ey Müminlerin Emîri! Dünya ihtiyaçlarından mı, âhiret ihtiyaçlarından mı isteyeyim?" Halife, "Dünya ihtiyaçlarından!" diyor. Bedevi derin bir soluk alıp bırakıyor cümlesini boşluğa: "Ben dünyayı sahibinden istemedim. Nasıl olur da ona mâlik olmayan birinden isterim!"

İstekleri çekiyor uçurumlar. Koştukça büyüyor çığlar boşluğa. Bütün yollar kapanmış ne çıkar! İstemeye devam. Mitoz ve mayoz bölünmeyle artmalı arzular. "Kötü şeyleri elden çıkarmak, iyi şeyleri elde etmekten önemliymiş" ne gam. Kim demiş isteklerimizin peşinde olduğumuzu. Belki de düşüncelerimizin izini takip ediyoruz isterken.

- İsteklerimizi düşüncelere mi sarıyoruz yoksa?

- Şüpheden mi var!

- Bir hediye paketi gibi mi!

- Evet, üstelik kendimize veriyoruz onu.

- İnsan kendine hediye verir mi!

- Ne korkunçtur insanın kendine verdiği hediye.

- Korkunç olan ne!

- Zulüm.

- Kendine mi zulmediyor insan?

- Wilde'ı dinle. Bir masal anlatacak sana.

"Bir zamanlar bir mıknaş vardı. Bu mıknaşın yakınında çelik ege talaşları yaşırdı. Bir gün üç dört ege talaşı mıknaşın ziyaretine gitmek için ani bir arzu hissetti ve bunun ne kadar güzel bir şey olacağı üzerine konuşmaya başladılar. Yakınlarındaki diğer ege talaşları onların konuşmalarına kulak misafiri oldular ve onlar da aynı arzunun cazibesine kapıldılar. Onlara başkaları katıldı ve sonunda bütün ege talaşları bu konuyu tartışmaya başladı; belirsiz arzuları yavaş yavaş bir itkiye dönüştü. 'Neden bugün gitmiyoruz?' dedi bir kısmı; ama diğerleri yarına kadar beklemenin daha iyi bir görüş olduğunu düşünüyordu. Bu esnada hiç farkına varmadan, görünüşte onlarla hiç ilgilenmeyen ve tamamen hareketsiz duran mıknaşa doğru iradeleri dışında çekiliyorlardı. Farkında olmaksızın, komşularına gittikçe daha fazla yaklaşıp tartışmalarını sürdürdüler; konuştukça gitme itkileri büyüdü ve sonunda en sabırsızlar, geri kalanlar ne yaparsa yapsınlar, kendilerinin o gün gideceklerini bildirdiler. Bazılarının mıknaşı ziyaret etmenin ödevleri olduğunu, aslında bunu çok daha önce yapmış olmaları gerektiğini söyledikleri işitildi. Ve konuştukça ilerlediklerini fark etmeden, mıknaşa gittikçe daha çok yaklaştılar. En sonunda sabırsızlar ağır bastı ve önüne geçemedikleri bir itkiyle tüm grup, 'Beklemenin anlamı yok. Bugün gideceğiz. Şimdi gideceğiz. Hemen gideceğiz,' diye bağırdı. Sonra tek bir kararlı vücut halinde azametle yürüdüler ve göz açıp kapayıncaya kadar, her yandan mıknaşa yapıştılar. İşte o zaman mıknaş gülümsedi. Zira çelik ege talaşları ziyaretlerini kendi özgür iradeleriyle gerçekleştirdiklerinden hiç kuşku duymamışlardı."

- Nasıldı masal!

- Anlamadım.

- Gülümsüyor mıknaş sana.

- Göremiyorum.
- Yakınlık engelliyor görmeni.
- Ne yapayım?
- Kurtul mıknatıstan. a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sen koş yine

A. Ali Ural 2010.01.31

Hafızanın kalesinde unutmanın bayrağı dalgalanıyor. Oysa yapraklar, hatırlıyorlar çırpına çırpına unutulani.

Hafızanın kalesi düşmüş, yas var. Oysa kar taneleri coşkuyla koşuşturuyorlar gökten yere, yerden göğe hatırladıklarıyla. Hafızanın kale kapısı kırık, nisyanın koçbaşı mağrur. Oysa hatırladıkça gök çiseliyor yağmur. Hafızanın kalesinde gedikler, topa tutulmuş ruh. Oysa tuğla üstüne tuğla koyuyor rüzgâr, hiç durmadan anıyor bulut. Hafızayı bir kumbara gibi çalkalıyor müflis, çıt yok. Oysa şıkır şıkır hatırlıyor ırmak, hiç unutmadı. Hafızanın kalesinden dumanlar yükseliyor, kömür oldu kelimeler. Oysa aştan çıkan buhar güzel kokusunu yayıyor anımsamanın. Hafızanın kalesinde bırakılmadı taş üstüne taş. Oysa minarelere bakın, hatırlatma kulelerindeki imara. Hafızanın kalesini su basmış. Sakın ola kurbağalara taş atmayın. İri gözleriyle karşılaşa da gözleriniz. Anlamazsınız duasını mahlûkatın. Hafızanın kalesinde gümüş yok. Elçinin elindeki çakıl taşları değil, çil çil altınlar.

Zel, kaf ve râ, huzurun kapısını çalıyor. Üç harf birbiri peşi sıra vurunca, gıcırdayarak açılıyor kapı. Kapının zikri bu. Yemek konuluyor sonra sofraya. Konuklardan Abdullah b. Mesud bir ses işitiyor aştan. Ve aktarıyor o sesi gelecek zamanlara: "Biz yenirken yemeğin tesbih ettiğini duyardık." Elçi (sav) haber veriyor saygıyla binmek gerektiğini bineğe. Bir merkep zikreder de sahibi gaflette olabilir anmaktan. Balıklar hatırlıyor denizde O'nu, kuşlar havada. Hem yalnız hayvanların değil taşların da dili var. Mekke'de tanıdığı bir taş var peygamberin, kendisine selam veren. "Tanıdığım bir taş var Mekke'de. Ben peygamber olarak gönderilmeden önce o bana selam verirdi. Bugün de ben onu tanırım." Ebu Zerr anlatıyor, Elçi'nin dostu. Ne zaman çakıl taşlarını eline alsa peygamber, arı kovanı gibi bir uğultu. Taş konuşur da ağaç durur mu! Bir hurma kütüğü bile sitem edebilir Allah'ın elçisine. Ona dayanarak hutbe okurken peygamber, üç basamaklı bir minber konulunca önüne çekiyor hurma kütüğünden elini. O da ne, inliyor kütük. Duyuyor iniltisini herkes. "Yedi gök, yeryüzü ve içinde bulunanlar; O'nu tesbih ederler. O'nu hamd ile tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur..." (İsra, 44)

Bir zâkir, Mısırlı Zünnun, şiirle anlatmaya çalışıyor halini yorulunca kelimeler. Hatırlamak için unutmuş olmalı, fakat unutmak ne mümkün: "Seni unuttuğum için anmıyorum, öylece dilim yürür." Bu nasıl bir yürüyüşdür, geceyi beyazlatır, eritir gündüzü. Bu nasıl bir yürüyüşdür, peşine takar ne varsa evrende. Bu nasıl bir yürüyüşdür, her adımda ağaç diker bahçelerine melekler. Adımlar dünyada, bahçeler cennette, peki nerede dil? Yanında mı kalbin! Yalnız kalırsa, yol arkadaşı kılmazsa onu, kaymaz mı toprak ayağından? Herkes şahit. Zünnun kalbini ayırmadı yanından. Felaketimizi tabir etti fakat Süfyan es-Sevrî: "Her şeyin bir felaketi vardır. Allah'ı bilen felaketi ise anmayışıdır O'nu." Hem anmak neye yarar, çağırdığı yerden firar ettikçe. Ve "Allah, Allah" diyerek çağırdıkça tembelliğimize O'nu. Din bu mu? Dünyayı kavramadıkça vahyin nuruyla, yön vermedikçe onunla hayata, sahtekâr bir dilenciye dönmüyor mu dil! Ruh katılmıyor mu kafilere, neden katılsın? Beden ürpermiyor mu tepeden tırnağa, muamma söyletsin Yunus'u: "Dervişlik olsaydı tac ile hırka, biz onu alırdık otuza kırka."

"Öyleyse beni zikredin ki, ben de sizi anayım..." (Bakara, 152) Bu nasıl iletişim! Ne büyük vaat! Nasıl bir şefkat! Bizi nerede anacaksın Allah'ım! "Ey Âdemoğlu, beni kendi nefsinde zikredersen, ben de seni kendi nefsimde zikrederim. Eğer beni bir topluluk huzurunda zikredersen, ben de seni meleklerden bir topluluk huzurunda zikrederim... Sen bana bir karış yaklaşırsan ben sana bir kulaç yaklaşıyorum. Sen bana yürüyerek gelirsene, ben sana koşarak gelirim." (Buhari) Allah'ım, gitgide daha az anıyoruz ruhumuzda seni. Her harfe esir düştük sıra gelmiyor "A"ya. Allah'ım, öyle zamanlar oldu ki, çekindik seni anmaktan kalabalıkta. Korktuk kaybetmekten mevkiimizi. Allah'ım, sana ne zaman bir karış yaklaşmak istesek çelme taktı nefsimiz. Allah'ım sana doğru yürümeye kalktığımızda bütün şeytanlar ayakta. Allah'ım sen yine de koş, bizi bırakma! a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Çekülü olmayan duvarcı

A. Ali Ural 2010.02.07

Bir an önce bitirmeliydi duvarı. Çekül kullanmaya vakti yoktu. Malası yaralı bir hayvan gibi çırpınıyordu bir tuğlayı diğerine yapıştırırken.

Eline geçen her şeyi harcın içine atmıştı hırsla. Çiviler, cam kırıkları, odun talaşları, karga tüyleri, çekülsüz yükselen bir duvarda buluşmuş, ihtirasın görkemli evinde olmanın gururu bir gölge gibi düşmüştü ayaklarına. Fakat adam duvarını o kadar seviyordu ki, tuğlaların kendine doğru eğilmesini bir ilgi alameti olarak algılıyor, duvarının doğruluğundan en küçük bir kuşku duymaksızın Hâman coşkusuyla yükseltiyordu binayı. Yoldan geçenler duvarın çarpıklığını fark edip, "Çekülün yok mu!" diye seslenmişlerse de, ses kulağa çarpıp geri dönmüş, "Çekülün yok mu!" cümlesi bir tehlike habercisi gibi atını mahmuzlayarak gittiği her yere kıvılcımlı yankılar bırakmıştı. Tuğla üstüne tuğla koyan adamın evini inşa ettiğini sananlar yanılmamışlardı. Bir gün aynı yere yolları düştüğünde demir parmaklı hücrelerinden dışarı bakarken görmüşlerdi onu.

- Ne yapıyorsun orada?
- Pencereden dışarı bakıyorum.
- Peki bu parmaklıklar ne?
- Hırsızlar dadanmasın köşküme.

Hırstan mahir bir hırsız var mı! Kızgın mili, hücreyi köşke çevirerek, Külkedisi'ndeki perinin sihirli değneğiyle yarışıyor. Terazisinin bir kefesinde kulaklar, bir kefesinde gözler, sahibinden çaldı. Kalbinde bir hizmetçi gibi yaşadığı sahibinin gözleri ve kulakları bunlar. Duyamadığına ve göremediğine göre dilsiz de olmalı. Hayır, sürekli konuşuyor. Çekülüyle değil diliyle doğrulttu duvarını çünkü. Faust gibi asil olsaydı pazarlık yapacaktı Mefistofeles'le. Acelesi vardı. Pazarlıksız sattı şeytana ruhunu. Yine de karşılıksız bırakmadı onu şeytan. Bir rüzgâr verdi gemisini batırsın diye. Kara nerede, deniz nerede? Söyle iki gözü bantlı korsan! Söyle ki beşinci Roma Kralı Lucius'un eşi Tanaquil doğrulsun mezarından. Ve doğrulup 2600 yıl sonra tarihçiler anlatsınlar ihtirasını.

Tanaquil geleceği görüyordu ve kocasını henüz yeni bir şehir olan Roma'ya gitmeye ikna etmişti. Çünkü kendi şehirlerinde zengin bir adamın oğlu olmasına rağmen birçok ünvan ve görevden mahrum bırakılmıştı.

Yola çıktıktan sonra ve Etrurya'dan gelirken görünen ilk tepe olan Janiculus tepesine vardıklarında mucizevi bir olay gerçekleşti: Bir kartal Lucius'un şapkasını kaptı ve bir süre sonra tekrar başına taktı. Tanaquil bu olayın

tanrıların bir işareti olduğundan emindi. Ona göre Roma'yı büyük ve güçlü bir şehir yapacak olan kocası tanrılar tarafından selamlanmıştı. Tanaquil vurdu kırıbaçı sırtına efendisinin. Daha ne duruyordu saf dışı bırakmak için, eski kral Ancus Marcius'un oğullarını. Hamisi olduğunu söylese de onların Lucius, teslim oldu sonunda karısına. Yaşasın yeni kral! Fakat otuz sekiz yıl sonra tahtın asıl varisi çocuklar bir trajedi hediye ettiler krala.

- Nasıl bir trajedi?
- Mezarında ziyaret ettiler kralı.
- Kral ne yaptı?
- El çırpı mezarında. Önemli hissetti kendini.
- Demek mezarda bile yaşıyor kuruntular!

Ey kuruntular! Hırs duvarının zehirli tuğlaları. Ey görkemli şatoları ihtirasların, her alçak tepede ısrarla yükselen. Ey gitgide küçülen odalarının pencerelerinden hırsla seyredenler dünyayı! Her yükselişi kendi düşüşleri sanan büyücü çırakları! Kendi suretleriyle baş edemeyince başkalarını küçültmeye çalışanlar malalarıyla. Ne kadar örtmeye çalışsalar da duvarlarla kendilerini, tuğlalar haber veriyor arkalarındaki kim. Sırıttıyor niyet, şeffaflaştırıyor duvar. İhtirasın atları çatlıyor koşmaktan. Duvar yükseliyor belki ama yıkılıyor banisinin üstüne. Çekülü kullanmadı çünkü. Ölü bir yılan gibi attı köşesine duvarın. Dil uzadı dublörü oldu ölçünün. Nimetler kıvrandı hırs büyüteçlerinin altında.

- Nasıl kurtulmalı hırstan?
- Yüksek fırına sürmeli onu.
- Kömür olsun!
- Hayır, elmas.
- Hırs ve elmas?
- Nur saçar aşka dönerse ihtiras.
- Anlamadım.
- Hilmi Ziya Ülken'e kulak ver.
- Dinliyorum.
- "Aşk kemale gelmiş bir ihtirastır. Kabuklarından ayıklanmış bir çekirdektir. Bütün çıplaklığıyla ve saflığıyla ruhtur. Sonsuz arzularınız uzviyet ve cemiyet mevzularına esir olmaktan kurtulduğu zaman aşk olur. Tabiatı, birliği, güzelliği, sonsuzluğu mevzu edindiği zaman aşk olur. Tatmin ile nihayet bulacak bir emele koşmaktan vazgeçtiği zaman aşk olur."
- Aşk olsun Ülken Hoca'ya.

Aşk oldu. Duvarcı yeniden aldı çekülü eline. Sarkıttı bir şimşek gibi duvarının yanından. Gözlerini almadan ışık, üzerine yıkılmadan duvar, kendi elleriyle yıktı. **a.ural@zaman.com.tr**

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Son eskici

A. Ali Ural 2010.02.14

Eskiler aldığıını söylüyor. Sesinin bütün sokağı kapladığına bakılırsa aldatmıyor bizi. "Eskici" kelimesinin son harfi bütün pencerelere yetiyor.

Bir anda sokaktaki yüzlerce pencere birbirine doğru koşup tek bir pencereye dönüşüyor. Sonra açılıyor o devasa pencere gıcırdayarak. Kadın, erkek ve çocuklardan oluşan büyük bir koro inletiyor sokağı: "Eskiciiiiiiiii!" Eskici başını yukarıya kaldırıyor. Kendisini kutsayan koroyu selamlıyor ellerini sallayarak. Korodakiler başlarını sallayarak mukabele ediyor, gözleri çuvalda. Açıl çuval açıl! Çuval açıyor ağzını. Öyle bir açıyor ki, ejderhalar sevimli kedilere dönüyor yanında. Ağzından fırlayan çatallı dil şaklıyor pencerede. Korkuyla dağılıyor koro. Herkes penceresini kapıp evine dönüyor ve yüzlerce pencereden aynı kelime yağıyor sokağa: "Eskiciiiiiiiii!" Eskicinin yüzündeki sarkaç gururla şaşkınlık arasında gidip geliyor. Herkesin satmak istediği eskileri var. Kadınların, erkeklerin ve çocukların elleri dolu. Çuvalının ağzını kapatmaya kalksa isyan çıkacak.

Çuval öyle bir açmış ki ağzını eskici bile kapatamaz. Eşyalar uçuşmaya başladı bile. Bir çocuk aslana et atar gibi atıyor eski oyuncaklarını çuvalın ağzına. Başı kopmuş bir bebek, patlak bir top, tekerlekleri eksik bir kamyon. Bir kadın sararmış sehpa örtülerini fırlatıyor boşluğa, tokası kopmuş ayakkabılar, rengi solmuş bir hırka. Bir adam yağmura gömlekleriyle eşlik ediyor yakaları yıpranmış. Kulpu kopmuş çantasını, altı delik ayakkabılarını katıyor sağanağa. Yağmurun dineceği yok. Gitgide şiddetleniyor. Gitgide daha çabuk eskiyor eşyalar. Dün gökyüzündeydi bugün mazgalda. Dün vitrindeydi bugün çuvalda. Cinnet! Çocuk yepyeni oyuncaklarıyla görünüyor pencerede. "Eskiciii!" diye tepinmeye başlıyor. Kadın bir gün önce aldığı paltoya çılgınlık atıyor: "Eskiciii!" Adam paketini yeni açtığı kazağını murdar bir şey tutuyormuş gibi sallandırıyor pencereden bir an önce bırakmak için sabırsızlanarak: "Eskiciiiii!" Eskici bir orkestra şefi gibi ellerini kaldırmış sırasını bekleyen pencereleri tek tek senfoniye davet ediyor. Her eşyanın notası ayrı.

-Eşyalar neden bu kadar çabuk eskiyor?

-Eşyalar eskimiyor.

-Neden kıvranıyor insanlar yeni için?

-Ölürmüş deri değiştiremediğinde yılan.

-Her an deri değiştirenler yaşıyorlar mı?

-Yaşıyorlar, fakat cehennemde.

Çuvalın ağzından lavlar püskürüyor. Bütün yanardağlar ateşlerini bu kratere bağışlıyor. Yeryüzünün tek aktif yanardağı oluyor çuval. Tanrı olduğunu göstermek için kendini Etna'nın ağzına fütursuzca bırakan Empedokles bile atmazdı kendini bu yanardağa. Fakat yeni çağ başka. Önce eşyalarını atıyor çuvala insanlar, sonra kendilerini. Yaşasın yeni, cehennem bile olsa! Yaşasın yeni, eski kitaplar homurdansın raflarda. Susturulan şahitler gibi yükselsin öfkeleri. "Eski" bir kelime çünkü "Eski". "Esmek"ten geliyor, ne korkunç bir esinti! "Uzayıp gitmek" "Eskici" deki "i" sesi gibi. "Geçmek" eskici gibi tüm zamanlardan. "Uzamak" bir gölge gibi hayata. "Uzatmak" kopan ipi kesik parçaları birbirine bağlayıp. "Çağı geçmek", düşerek sıratan.

-Her şey neden bu kadar çabuk eskiyor?

-Eskiye bir şey yok, her şey yeni.

-...

-Güneş bugün doğdu kundakta daha. Ay dün doğmuştu sütünü emiyor göğün. Yıldızlar her an doğan bebekler; ikiz, üçüz, dördüz. Ağaçlar her baharda sabi. Irmaklar doğuruyor dağlar.

-Bir tek insan mı eskiyor?

-Eskiyen bir şey yok. Bir illüzyon bu!

Eskici bir orkestra şefi gibi kaldırdı ellerini havaya. Bütün pencereler dondu. Çocuk son oyuncakını atamadı elinden. Vagonlar birbirine sokuldu. Buzlu pencerelerinde salkım salkım ruhlar. Kadının kolyesi elinde kaldı. Bir sarkaç gibi sallanıyor ileri geri. Çolak bir saat gibi aynı vakti işaret ediyor. Adam piposunu atacaktı, dumanlar saçıyor perdenin arkasında. Parmaklarından tutuşacak nerdeyse. Bağışlayacaktı ateşini buz kesmeseydi. Fakat nedir her şeyi alt üst eden! Bir kıpırtı herkesin donduğu anda. Bir çığlık suskunluğu bozan. Yaşlılar gençleştiler birden! İhtiyar kadın örmeden son ilmeği kaşkolu sardı boynuna: "Kış bitti! Duydun mu eskici? Kış bittiiii!" diye haykırdı genç bir sesle. Yaşlı adam bağırdı avazı çıktığı kadar: "Ey eskici sıyrıl bu sokaktan! Burada her şey yeni!"

Eskici bağladı torbanın ağzını. Çatal dili kayboldu yanardağın. Sırta kadem bastı çuval. "İ" sesi pencereleri terk etti. "Eski" kelimesi meşin sözlüğü.

a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Can rüzgârı

A. Ali Ural 2010.02.21

Yıldız, poyraz, keşişleme, lodos ve karayel değil, can rüzgârı bu. Yaprakları değil kalpleri kıpırdatıyor. Ruhun haberlerini taşıyor manşetlere.

Dokuz sütun üzerinde bir soru: İki nefes arasında kaç nefes var? Ve ne var suyun altında nefes tutmada. Suyun üstünde yüzerken nefesler ölü. İlk ve son arasında sürükleniyor, su alan kayıkları rüzgârın. Yalpalıyor hayat. Parçalanmış ellerini bırakıyor suya kürekçi. Can rüzgârı esiyor bir bebek doğdu sabah. Ne hacet çalar saatleri yere çarpmaya. Bir bebek ağlayarak uyandırdı dünyayı. Nefesli çalgıydı titreştirdi havayı ney. Ağırlandı sema. Trompetçinin avurtları patlayacak şimdi. Nefes et. Medet et. Sabret ki canı vardır nefesin. Nefes öldürmek günâh. Komşusudur mezarların, hu desin. Can rüzgârıyla yükselsin uçurtmalar göğe. İp kimin elindeyse salsın. Ruh'u'l- Kuds ısıltılı bir rüzgâr bıraksın sırrına Nebî'nin. Yemin etsin Cenabı Hak: "Ve nefes almaya başladığı zaman sabaha." (Tekvir,18)

Her nefes ölüdür tevhidin işareti yoksa üstünde. Hayat emaresi elif, görür görmez tanırsın. Levhalar sesleniyor: Nefes gerekli sevgililere. Elini kalbine koy. Gaybın incelikleriyle yatışsın. Diri ânlar yalnız O'nunla, cansız nefesler O'nusuz. Dediler ki, ne dediler? Yalnız onlar diridirler; nefeslerini Hakk'a katanlar. Onlardan biri Yunus: "Hak'dan imiş canlara cümle nasib/ Olmazmış Kâbe'ye varmagıla" Ey nasibini kurda kuşa yem eden nefes, sahip çık nefesine! Firavunlar Tanrıça Selket'in peşinde bak. "Nefes aldırın" anlamına geliyor diye adı. Sahte altınla aldansaydı keşke sahte tanrıyla aldanacağına. Boğanı nefes aldırın sanmak ne acı. Yaşarken yetmezmiş gibi aldanmak. Mezarlara musallat etmek sahteyi. Ölüler diyarında yeniden yaşayabilsin diye. Ağzı açık bırakmak mumyaları lahitte. Yıldız, poyraz, keşişleme, lodos ve karayel değil, can rüzgârı bu. Balmumuyla mumyalanmaz.

Nefesi kalbe, sözü Nâbî'ye ver: Su ateşin yaptığı işi yapamadığı gibi; toprak da rüzgârın görevini yerine getiremez./ Demirin işini altın beceremez. Tuzun tadını veremez mücevher." Hangi aşâ katacaklar seni bilmem. Kalp nakli var, nefes nakli yok.

Pazarı kuruldu nefesin izdihama bak! Zengin ölüler altın keseleriyle nefes nefese. Yaşayan yoksullardan nefes dileniyorlar. Bir nefese bir saray. Bir nefese bin akçe. Yeter ki dolsun çürümüş ciğerlerine bahar. Yeter ki bir nefesle göz kapakları açılsın. Açılsın ki görsün yaşarken görmediğini, ölüyken. Dağların kuyusuna sarkıtılırken güneş. Mezar taşlarından yükselirken ay. Medde ölmüştü dirilsin cezirde. İki kara bilye gibi yuvarlansın ayn. Yaşamak ne güzel! Bir ölü olarak dolaşmak evrende. Karşısına çıkan dostlarına, bakın yaşıyorum, demek. Bak yaşıyorum. Bir nefes aldım pazardan. Pahalı aldım, olsun. Sizi dünya gözüyle görmek değmez mi her şeye. Değer elbet. Değer keskin nefesi ermişin hastaya. Ağrılar harmanında uçuşur dertler. Can rüzgârıyla ayrılır taneler saptan. Şifa gökten gelip iner toprağa. Tane boy atar ve nar gibi ekmekler çıkar topraktan. Pazarı kuruldu nefesin geç kalma dirilmekte. Bak koşuyor sarı yapraklarını silkip üstünden. Kuru dallarıyla ateşler yakan ağaçlar. Bak koşuyor dirilişe.

Geç kalmış bir ölüyüm ben pazar dağıldı. Son nefes satıldı, son pazarcı kaldırdı tezgâhı. Nefes alanlar göğüslerinin inip kalkmasıyla övünmeye başladılar. Bir ölüye rastladıklarında daha derin nefes alıyorlar. Bana mı öyle geliyor yoksa? Bana öyle geliyor ki kıskandırıyorlar ölüleri. Yürümeleri kibirli. Konuşmaları tuhaf. Nefesin kelimeleri mi bunlar? Kaçınıcı durakta olduklarından bihaber ilk nefesle son nefes arasında alçalıp yükseliyorlar. Su alan bir kayık gibi yalpalayarak. Kıyıya vurarak, savrularak kıyıdan. Mitolojiye el açmış bekliyorlar kayalıklarda. Yüzlerinde sahte tebessüm, mendillerinde sahte paralar. Nefesleri tükenince Odin ruh ve hayat verecek onlara. Oysa kalp paraları çocuklar bile anlıyor artık. Çocuklar bile almıyor. Sahte tanrılarla nedir bu muaşaka! Muhtaç olmaktansa onlara çıkmamalı mezardan. Romalılar'da evin en yaşlı erkeği ölmekte olan kimsenin son nefesini içine çekmek için çağırılmış hastanın yatağına. Son nefesini bir diriye bağışlamış ölü, uzun yaşasın. Uzun yaşamak mı! Uzun yaşamak, upuzun yaşamak uzayan bir yalandır bin yıldır söylenen. Geç kalmış bir ölüyüm ben pazar dağıldı. **a.ural@zaman.com.tr**

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Uzağa övgü

A. Ali Ural 2010.02.28

Ufuk çizgisinin kışkırttığı ruhlar kapılarını terk ettiler denize karışmak için. Yaralarından filikalar indirdiler suya.

Cılız kürekleriyle dalgaları kazdılar. Uzağın çağrısıyla çalkalanıyordu güneş. Kızıl bir ceviz kabuğu, batıp çıkıyordu tuza. Yalan yok. Yollar düğüm attı hafızalara. Hatırladıkları bir gemi yalnız, ufuk çizgisine demir atmış. Çizgiden uzak ne kadar tekne varsa çıldırtacak, ayrılmıyor oradan. Ey çıkınlarını yanlarına almayı unutanlar! Bu çizgide azıklarınız. Uzak, kazanını karıştırıyor yeşil dumanlar çıkartarak. Fotoğrafçı geri geri gidiyor ileriye kuşatmak için. Bir deniz manzarası bu. Kartpostal yırtılıyor fakat. Bölünen denizden çığlıkları geliyor tayfaların. Yırtılan denizi birleştirmek için koşuyorlar zamk kovalarıyla. Terleriyle yoğuruyorlar hamuru. Nar gibi ekmekler çıkartıyorlar girdaptan. Bir bebek kadar masumlar. Bölünen bir rüyadan sıçradı ellerine kan.

Beyaz kıvılcımlar çıkararak yanan göklerin gece baskınıydı ruhlara. Yıldızların uçuşarak talihleri alt üst ettiği bir zaman. Depremden kurtulanlar, kendilerini gökyüzüne attı. Kanatları yoktu, safi kanattılar. Rüzgâra yalvardılar burçlarına ulaştırması için. Merdiven yığınlarını ateşe verdiler küllerinden mürekkep yapılsın tek. Yazacaklardı ama elleri yandı. Merdivenlerle birlikte yandı şaşırdılar. Gecenin ne kadarı yıldız ne kadarı mürekkep? Uzağın ne kadarı şifa ne kadarı dert? Mesafenin ne kadarı makbul iki nesne arasında? Nedir uzak? Nerede başlar

sınırı? Işığını bağışlayabilir mi dünyaya? Üzerindeki yazıyı okuyabilmemiz için daha ne kadar süzölmeli kanat. Gözlüklerimiz iki büküm duruyor masalarımızda, havlu attılar. Hakemler eldivenlerimize dokunurken ağladılar, biliyorlardı sayacaklarını. Bir-iki-üç-dört-beş-altı-yedi-sekiz-dokuz-on! Saymayı öğrendiler, teleskoplarımızla oynayabilir çocuklar. Yaramıyor madem görmek için yaklaşmak. Kim teselli verebilir yolda kalmış ruhlara! Yüz elli milyon kilometre öteden güneş, başını okşuyor, büyümedin sen.

Büyümedin fakat büyüttün düşlerini. Uyanmayarak büyüttün, bir uyansan yerle yeksan olacaktı lunapark. Dönme dolaplardan düşecekti ay. Çarpışan otomobillerden fırlayacaktı yıldızlar. Palyaçonun elindeki güneşler parçalanacaktı, yeni güneşleri olsun hüznün. Raylardan akan ırmak okyanusların peşinde. O okyanuslar ki adları uzak. Elimizi uzatsak dokunacağız. Galaksiler mavi dumanlar çıkartarak yanarken. Ormanlar sincaplarını dökerken şarkılara. Pembe bulutları dişlerken çocuklar. Uyanmadın, rüyadasın henüz. Ses mızrakları saplanmadı uykuna. Ne duruyorsun, gondola bin! O gök denizinde çırpınan kayığa. Kaptana selam ver, sigarasını fırlatsın boşluğa, alev alsın gök. Halatları fırlatsın. Gökke yeri çığlıklarını bağla. Sıkı sıkı bağla uzakla yakını. Hayır! Çatırdıyor kayak. Çabuk çöz parçalanacak! Savruluyorsun perdeye tutun. Başlarını sallarken Karagöz'le Hacivat. Birbirlerini yanlış anlamaya devam ederken yüzyıllardır. Alkışlar arasında savruluyorsun, işte dönüyor. Balerinin eteğinden çekeştir, dursun. Uzağı sor ona, dönmekten sarhoş olmuş tam zamanıdır. Uzağı sor ve cevabını beklemeden kaybol ortadan.

Ey uzak, meçhul yörüngem! Hasımlarını alt eden dövüşçü her kavgada. Kamusları şaşırtan, "uzun" emeller zerk ederek kanına, "eskiten" sarartarak yapraklarını. "Genişleyen" manalar atarak toprağına, "ayrılan" bir yolcu gibi vatanından. En yüksek dağa tırman, "en büyük aralık"tan geçerken mevsimler! Kaldır göğce ellerini. Öyle bir kaldır ki melekler dualarla yıkasın. Bu tertemiz ellerle iki duvar yap ağzının kenarlarına. Yap ki sesin uzaklara gitsin, yankılsın ve geri dönsün sana: "Ey uzağın çocukları! Buzdan heykellerinizi yaparken kışın. Baharda hücrelere tıkarın çıkmayasınız diye kırlara. Yazın güneşten gömlekler biçerken sırtınıza. Sonbaharda çırpıplak bırakırken neden hâlâ koşuyorsunuz peşimden!"

Ey uzak, meçhul yörüngem! Yakınla kol kola yürürken görmüşler seni. Yemin ederim görmüşler, kâh yakın oluyormuşsunuz, kâh uzak. İtiraf et ikiye bölündüğünü. Bir bakıyorsun aynaya: "Yakın" Bir bakıyorsun: "Uzak". Hangi yörüngedeyim şimdi? Ya çarpışırsam! Ya tuzla buz olursa gök. Ya yıldızlar ayaklarına batarsa çocukların. Kan sızan ayaklarıyla saklambaç oynarlarsa kırlarda. Saklandıkları yerleri ele veren. Yıkılmaz mı çadır? Ey uzak kimliğini göster. **a.ural@zaman.com.tr**

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dikkat akıl var!

A. Ali Ural 2010.03.07

Akılın heykelini diktiler öldürdükten sonra. Ve bir hayalet olarak yaşamasına izin verdiler bahçelerinde.

Köpek kulübesinin yanına yeni bir kulübe yaptılar üzerinde "akıl" yazan. Köpek yeni komşusunu görünce acıyla havladı, kısa zincirini gerip. Akılın hayaleti fırladı kulübeden, koştu, izin verdiği kadar zincir. Hayaleti görünce köpek, kuyruğunu kıstırarak döndü yuvasına. Gözleri çılgınlar gibi döndü yuvasında. Perde açıldı, pencereden dışarı baktı efendi. Köpek hayaleti, hayalet köpeğı tedirgin ettikçe, yolundaydı işler. Yeter ki hayalet geçmesin duvardan. Zihnin dehlizlerine dalmasın meşalesiyle. Tam alışmışken karanlığa, dikenli bir gürz gibi indirmesin güneşi kalbine. Işığın yandığını görüp atlamasın pencereden hırsız. Havlamasın köpek hırsız görünce, yoldan geçenlere çemkirsın. Köpek havladıkça, sussun hayalet. Köpeğı aldırmasa da insanlar, ürpersinler yeni levhayla tepeden tırnağı: "DİKKAT AKIL VAR!"

Dikkat, çılgınlık var, William Blake'in Cehennem Meselleri'nde: "If others had not been foolish, we should be so." (Eğer başkaları çılgınlık yapmasaydı, bize düşecekti bu iş.) Emin misin Blake, bizim yerimize mi çıldırdı onlar! Aklımızın kurbanları mıydı, bıçağımızı körelten? Fedailere karışıp Alamut kalesinden adımızı haykırarak bırakanlar kendilerini boşluğa. Yönetmen megafonla bağırıyor: "Bu kadar çılgınlık yeter! Başka roller de var!" Başka roller mi? Fakat kim akıllı olmak ister çılgınlık varken? Kim hesaba çekilmek ister aklından? Tamam, çocuklarca taşlandılar fakat bir ömür çocukça yaşadılar. Tamam, cenneti kaybettiler fakat kurtuldular cehennemden. Mecnunlara laf yok Leylaları var onların. Arasat'ta şehriyin. Havai fişekler Leyla için patlıyor rengârenk. Mecnunlar göğe bakıp sığıyorlar durmadan. Akıllarına gelsek daha yükseğe zıplayacaklar fakat nerede akıl. Sahi akıl nerede? Hepimizin çılgın olduğunu düşünerek hayatı açıklayabilir miyiz Mark Twain! Sıyrılmak için ateş ehlinden.

Çılgın: "Akli dengesini kaybetmişçesine davranan." Sözlüğün ilk açıklaması bu. Çılgın: "Kontrolünü yitirmiş, gerçeklik algısı bozulmuş, duygularını gelişigüzel sergileyen kimse." Doktorun ilk teşhisi bu. Gücün sembolü Herkül, çocuklarını öldürüyor çıldırdığında. Ajax, Odysseus'un koyun sürüsünü parçalayıp kılıcının üstüne atıyor kendini. Kral Lykurg bacaklarını koparıyor gövdesinden. Medea oğullarını hançerliyor. Melampus erkekliğini katlediyor. Masalları hakikatlerini ele veriyor insanların. Tanrıçıkları çıldıra dursun gerçekten çıldırmıyor onlar. Çılgın görünmek hoşlarına gidiyor. Çevrelerinin de hoşlarına gidiyor bu. Hermann Hesse'nin Bozkırkurdu gibi insan taraflarıyla değil kurt taraflarıyla daha çok seviliyorlar. Dahası insan oldukları anlaşılınca terk ediliyorlar sevenleri tarafından. Bir dahi çılgınlığı olsaydı keşke, bir kahraman, bir âşık çılgınlığı... Fakat kameralar çekim yapıyor gibi hareket ediyor çılgınlar. Kahkahaları bile ayarlı. Kim demiş kontrolsüzler diye, onlardan iyi kim kontrol ediyor kendini.

"Şarivari"den haberiniz var mı? Nereden mi olsun? Doğru, o vakitler dünyada değildiniz. Latince "Karışık"-"Çılgınlık" anlamına geliyor şarivari. Değerli taşların, demir paraların, madalyaların, hayvan ayaklarının ve dişlerinin asıldığı gümüş bir zincir. Ne işe mi yarıyor? Eski Avrupa'da erkekler deri pantolonlarının üzerine takıyorlardı. Hem süstü, hem de iyi bir av için uğur. Bir statü sembolüydü şehirliler için. Bir şarivari satılamazdı, hediye edilebilirdi yalnız. Bir şarivari satın alamadık bu yüzden. Fakat çılgınlık miras kaldı. Yeni şarivariler kuşandık balolardan önce. Hem karışıklık da ne, kaoslarımız vardı avcılara şans getiren. Statüsünü artıran beylerin. Değerli taşlar, altın paralar, hayvan ayakları... Kadınlarımız da avlanıyor değişti devir. "Çılgın" kelimesini avlıyorlar, şarivarileri olsun. Halhal yerine yılanlar dolasınlar ayaklarına, kolye yerine kafatasları taksınlar. Ayaklarını gaz pedalından çekmesinler ki ibre çıldırsın. İbre yani şarivari.

Aklın heykelini diktiler öldürdükten sonra. Yakalanmamak için yaptılar bunu. Örtmek için cinayetlerini. Sunaklar adadılar heykellerine, çiçekler taşıdılar seralardan. Ve bir hayalet olarak yaşamasına izin verdiler bahçelerinde aklın. Köpek kulübesinin yanına yeni bir kulübe yaptılar üzerinde "akıl" yazan. Bahçelerine kimse girmesin diye yaptılar. Çılgınlıklarının duvarında bir levha: "DİKKAT AKIL VAR!"

a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ölü dil

A. Ali Ural 2010.04.11

Ağzı var, dili de var. Ağlarken çırpınmıştı ilk kez, hâlâ çırpınıyor. Dünyaya gelmişti ve tek bir kelime bilmiyordu.

Ağlayarak anlattı her şeyi. Her anlama geliyordu bu yaralayıcı ses. Yeryüzünün bütün bebekleri aynı lisani konuşuyordu: Acı su dili. Bir Eskimo bebeğiyle bir Arap bebeği, güneşin ve buzun dilini öğrenmeden önce acı su diliyle konuştular dünyayla. Ta ki bir gün dikkat kesilene kadar dudaklarına annelerinin. "Baba"yı ve "anne"yi telaffuz ettikten sonra "kar"ı öğrendiler ve "deve"yi. Otuz ayrı kelimeyle "kar", yetmiş ayrı kelimeyle "deve". Ne çok kar vardı kutuplarda, ne çok deve sahrada. Her kelime dilden hakkını istiyor. Fakat çok küçük onlar. Yarım yarım ödüyorlar lisana haklarını, tatlı borçlular. Büyüdükçe borçları da büyüyor. Haciz gelebilir dillerine. Yarım yarım konuşurken sevimlilerdi. Yarım yarım anlarken sevimsizler. Anneleri yanlarında değil. Söylediklerini düzeltecek birine ihtiyaçları var.

-Yalnızlar.

-Yalnız bile değiller.

-Yanlışlarını düzeltecek kimse yok yanlarında.

-Yalnız olsalardı kendilerini dinlerlerdi.

-Kendilerini mi?

-Akılları var. Ne diyor Molla Câmî, "Ağzını açtığın zaman aklın rehini ol!"

- Köle bir dil!

- Kes o halde ipini. Bakalım özgür uçurtman nereye takılacak.

Uçurtma Olympos dağına takılıyor. Aklı reddeden dil tarif edilemez çirkinlikte bir canavara dönüşüyor, yüz yılan kafalı Tifon'a. Yüz gırtlığıyla bağırıyor kayalıklarda Tifon. Yüz diliyle parçalıyor hakikati. Bülbüller çığlık çığlığa terk ediyorlar dünyayı. Göçmen kuş değiller ama göçüyorlar. Hint fakirleri yılanlarını dillerle değiştiriyor. Toprak çanağın içinden yükselen diller daha kıvrak. Daha sihirli. George Orwell, "1984" romanındaki "yeni dil" e öyle bir düğüm atıyor ki, yüz İskender'in kılıcını köreltiyor. Bedenin direği idi dil. Öyle demişti Hz.Ali. Doğru olursa bütün vücut doğru olurdu. Mimarlara bak kahkahayla gülüyorlar, pisa kulesinin balkonundan bakıp halka. Bu çarpık çurpuk insanları hangi dil doğurdu!

-Sahip olamadığımız dil.

-Nasıl sahip olacağız?

-Ağzımızdan çıkan sözleri seyrederek.

-Sözler seyredilmez. Duyulur.

-Seyretmeyi dene.

-Görünür mü sözler?

-Khryssippos'un yalancısıyım. " Sözler ağızdan çıkar. Bir şey diyorsan bu senin ağzından çıkıyor. Ve sen, bir at arabası diyorsun; şu halde senin ağzından bir at arabası çıkıyor."

-Söz oyunu bu!

-Oynayalım. Ağzından çıkan her cümlenin resmini yap zihninde.

Tren, diyorum; ağızımdan bir tren çıkıyor dumanlarını savurarak. Irmak, diyorum; ağızımdan bir ırmak çıkıyor köpükler saçarak ve trenle beraber denize akıyor. Orman, diyorum; ağızımdan ağaçlar çıkıyor bir bir ve toplanıyorlar ırmağın kenarında. Ekmek, diyorum; ağızımdan ekmek parçaları çıkıyor ve yol alıyorum ormanda izler bırakarak. Ateş, diyorum; ağızımdan alevler çıkıyor ve soluğumla nara çeviriyorum ekmekleri. Toprak, diyorum; ağızımdan mezarlıklar çıkıyor cehennemden kaçan.

-Böyle düşünürsem konuşamam.

-Darbe mi yedin. Beyninin sol yanı hasar mı gördü?

-Afaziden değil bu!

-Ya neden!

-Her söylediğimi görürsem dehşete düşerim.

-Her söylediğini gör ve dehşete düş!

Hamlet, Horatio'yla mezarlıkta dolaşiyor sakın sakın. Ta ki türkü söyleyerek çalışan bir mezarcıyı görene kadar: "Yaptığı işin farkında değil mi bu adam! Türkü söylüyor mezar kazarken!" "Alışmış, umursamıyor artık." diyor Horatio. Tam o sırada mezarcı bir kafatasını toprağın içinden çıkarıp atınca dayanamıyor Hamlet: "Bu kafanın bir dili vardı içinde, türkü söylerdi bir zaman. Herif nasıl kaldırıp atıyor şimdi yere... Belki de bir politikacının kafatası bu hayvan herifin fırlatıp attığı. Oysa adam sağlığında kendini Tanrı'dan daha akıllı sanmış olabilir, olamaz mı?"

-"Bu kafanın bir dili vardı içinde!" bile denmeyecek bizim için.

-Belki denir.

-Ne çıkar dense. Hem öldü Hamlet düelloda.

-Bu cümleyi değiştirelim istersen.

-Neden.

-Acıtıyor.

-Tamam değiştirelim: " Bu dilin bir kafası yoktu yaşarken."

Eskimolar otuz kelime bulmuşlar kar için. Araplar yetmiş kelimeyle anlatamamışlar deveyi. Zimbabwe'deki Şona dilinde "gitmek" kelimesi iki yüz farklı kelimeyle söylenmiş. Demek Afrika'da "gitmek" her şeyden önemli. Demek kar otuz çeşit yağıyor kutupta. Demek yetmiş develik bir kervan var anlam yükünü taşıyan. Sürçü Lisan ettikse eğer "Lisan"ı anlatırken birkaç cümleyle. Affola. ! **a.ural@zaman.com.tr**

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gizli şahit

A. Ali Ural 2010.04.18

Bir gölge gibi izleseydi geceleri karışabilirdik karanlığa. Bir ışık gibi izliyor, toplu iğne başı kadar bir ışık. Ateşböcekleri kıvılcımlarıyla şenlendirirken geceyi o matemde, izini belli etmiyor.

En gizli randevularımızda yalnızlığımızdan şüpheye düşürüyor bizi. Bir kuş üzerimizden geçerken tüylerinden birini bırakıyor kalbimize. Bir kirpi dikenlerinden birini usulca yerleştiriyor yayına. Bir salyangoz pırıl pırıl izleriyle karanlığımızı işaretliyor. Bir hırsız seslerimizi çelik kasalarına yerleştiriyor, fotoğraflarımızı albümlerine. Farkındayız muhbirin. Farkında olmak da ne, göz göre göre fişliyor bizi. Madem kaçamıyoruz, yaralacak. Evet, omzundan yaralacak, korkutup kaçarsak onu. Hayır, o bizi yaralıyor her seferinde, omzumuzu yükler bırakarak. Fakat öldürücü darbeyi vurmuyor bir türlü. Can çekişmemizi seyrediyor balkonundan. Öldürsek, hayır öldüremeyiz. Şimdiye kadar kimse başaramadı bunu.

Bir gölge gibi izleseydi geceleri karışabilirdik karanlığa. Karanlık bize karışıyor içindeki toplu iğne başı kadar ışıkla. Bir gemici korkusu düşürüyor içimize. Ya sahilden uzaklaşıyorsak. Ya fenerci limana dönmeyen kaptanlara kızıp güzünü indirdiyse süreyyanın üstüne. Ya görünmez olursa o toplu iğne başı kadar ışıltı. Görünmesin! O değil mi kızgın maşasıyla rüyalarımızı karıştıran. O değil mi en görkemli kahkahamızı fırlatacakken göğsü, beton döken dudaklarımıza. O değil mi ikide bir karşımıza çıkıp bizi azapla tehdit eden. O halde görünmesin.

- Görünüyor fakat.
- Rüşvet versek uzaklaşması için.
- Kabul etmiyor.
- Efendisine şikâyet etsek.
- Efendisi biziz.
- Ne yani bizim adımıza mı çalışıyor.
- Evet bizim adımıza.
- Bizi bizim için fişliyor demek.
- Evet. Bizim için saklıyor resimlerimizi.

Bir gölge gibi izleseydi geceleri karışabilirdik karanlığa. Sezgimizin ateşten toparlarını bir sirk yıldızı gibi çevirmesine izin vermezdik ellerinde. Ahlak aynalarında eciş bücüş ettiği yüzlerimizden korkup bowling salonlarına atmazdık kendimizi. Hınçla devirmezdik kalabalıkları. Sahte puanlarla aydınlatmazdık gözlerimizi. Bir gülle, bir gülle daha. Çehrelerimiz için bu oyuklar. Yanında durduğumuzda kendimizi melek gibi hissettiren her suretle poz verip fotoğraf çektiğimiz. Gümüşten bulutlar süzülürken üzerimizde, oyalanmazdık yerdeki cam kırıklarıyla.

- Plakası neydi aracın?
- Ben görmedim.
- Kim çekti tetiği?
- Haberim yok.
- Kim sürükledi ihtiyarı?
- Orada yoktum.

Bir gölge gibi izleseydi geceleri karışabilirdik karanlığa. Oysa elinde fener bir teşrifatçı gibi gösteriyor yerlerimizi. "Yanlış oturmuşsunuz arkaya geçin!" Biletlerimizi yırtıyor hazla. Numaralarımızı ezbere biliyor.

Feneri var bir de maskesi olsa. Hırsıza benziyor ama kleptoman biziz. Maskemiz yok, elimizin uzandığı şeylere ihtiyacımız. Çalmaya ihtiyacımız var yalnız. Her hırsızlıktan sonra bir hafiflik duymaya. Bir kuş tüyü gibi rüzgârda salınmaya. Konmaya o pencere senin bu pencere benim. Bir de ağırlığı var bu işin. Her hırsızlıktan sonra bir kurşun çuvalı. Fotoğraf çektirebilir miyiz batan Karun'la? Hayır hiçbir Kleptomani batırmadı ağırlığı. Yemekten sonra bir yürüyüş yeter. Ağırlık dediğin bir buhar trenidir, gider, beyaz dumanlar çıkartarak başından. Her şey buharlaşır, köpürünce adrenalin dalgaları.

- Köre yardım et.
- Bir ben miyim karşıya geçen.
- Yaralıya kan ver.
- Herkesin damarı kan taşımakta.
- Aç çocuklar vitrinini seyrediyor lokantanın.
- Seyretsinler. Birinin dikkatini çekerler mutlaka.

Bir gölge gibi izleseydi geceleri karışabilirdik karanlığa. Oysa Sokrates'in Daimonion'u gibi kapanmıyor çenesi. İlk sessizlikte kaldırıyor bagetini. Yalnız bir cini alt etmede ne var derken, senfoni orkestrasıyla çalışıyor geçmişini. Utançlarını davullarla yüzüne vuruyor. Kemanlarla ses veriyor pişmanlıklarına. Ya ziller! O kulakları çınlatan ziller. Aklın görmediğini çınlatan ziller. Onlarla da uyanmazsak vay halimize. Baget sallanıyor havada. Kontrbaslar en kalın sesleriyle mırıldanıyor korkaklıklarımızı. Lirler ağırdan alıyor çevirirken sayfalarını kışların. Flütlerde bir telaş. Nefes nefese koşuyorlar peşimizden: "Hey nereye! Konser bitmeden çıkamazsınız!"

- Çıkarız.
- Kapılar tutuldu çıkamazsınız.
- Çıkarız. Kim var kapıda?
- Gizli şahidi açıklayan biri.
- Adı ne?
- Ömer.
- Ne diyor?
- Vicedandır her işin gizli şahidi.

a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Üzümler ve kuşlar

A. Ali Ural 2010.05.02

Her salkım bir rüyadan koparılmıştır. Uykuyla uyanıklık arasındaki bir rüyadan. Göz kapakları açılmak için devinirken, son anda uzatılmıştır el asma bahçelerine. Rüyadan işitilen son ses o naif çitirtidir. Bir sabah bir

üzüm salkımına gözlerini açmak...

Olsa olsa uyanamamaktır dünyaya. Devam ettirilen bir düştür gerçek olduğuna yemin etse de bağcılar. Bu şüpheden kurtulmak ne mümkün; seraptır üzüm, sahranın buğusunu taşır. Son can damlası kurumadan önce fıskırmıştır kumların arasından. Bir salkım üzüm ve seyyah... Bir seyyah ve mezarını aydınlatacak süreye. Göğe tutuyor. Her taneyle yer değiştiriyor güneş. Kahramansan tek bir tane kopar. Bu güneş salkımından tek bir tane kopar elini yakmadan.

Kahraman değilim. Adım Zeuxis, ressamım, milattan önce beşinci yüzyıldan. Bir resim yarışmasına hazırlanıyorum. İki kişilik bir yarışma bu. Bir bilek güreşi üzüm salkımlarına doğru. Bakalım kimin eli üzüme yaklaşacak. Parrhasios'un mu benim mi? Tabii ki ben kazanacağım. Hiçbir ressam bir salkımı benim gibi taşıyamaz duvara. Plinius, sen hakem ol, gerek olmasa da hakeme. Açık havada olsun yarışma. Herkes tablosunu güneşe sunsun. İşte salkım salkım üzümler... Parrhasios, elini vicdanına koy ve söyle, gördün mü böylesini! Susuyorsun demek. O halde uçuşan kuşlara bak tablodaki salkımlara doğru. Nasıl da gagalıyorlar üzümleri! Ne dersin kuşların hakemliğine. Hadi sen de göster tablonu. Neden gizliyorsun keten perdenin ardında!

Kaldırmıyor Parrhasios keten perdeyi tuvalin üzerinden. Yarışmadan çekiliyor mu? Hayır. Keten perde resmi yaptı çünkü o. Zeuxis kuşları yanıltırken o insanı yanılttı. Kuşlar sahte üzümleri gagalaya dursun, Zeuxis'in gözleri perdeye takıldı. Merakıyla gagalıyor tabloyu. Perdenin arkasındaki üzüm salkımlarını görmek için can atıyor. Hiyeroglifler gibi kazıyor üzüm tanelerini tek tek zihnine. Bir an önce sıkılmış yumruğunu havaya kaldırmak istiyor. Parrhasios gülümseyerek, Zeuxis'in aklının önüne gerilmiş perdeyi kaldırıyor, keten perde üzüm salkımlarını örterken. Kaybetti. Arkadaşının elini kaldırıyor göğe. Kaybetti. Kendi tablosuna doğru koşuyor ürküterek kuşları...

Üzümde illüzyon var. Sarının bütün tonlarıyla kamaştırıyor gözleri. Yeşilin bütün tonlarıyla dinlendiriyor. Kah göğü kapatıyor yakuttan teniyle, kâh üzerimize yıkıyor gözlerini kapkara. Cennetle cehennemin arasında bir soru işareti gibi sallanıyor. Aldanışın kupasını çalmak istiyor elmadan. Bir yarışa ne dersin açık havada? Kan ter içinde yazla kış. Kan ter içinde üzümler elma. Makaslar üzerine yürüdükçe boy atıyor. Sepetlere dolduruldukça, tilkileri çıkarıyor yuvalarından. Bir fareyle bir serçeye kahkahalar attırıyor. Ön ayaklarını asmaya dayadıkça tilki. Rüzgâr sallıyor aynı cümleyi: "Boşuna çabalama, ulaşamayacaksın üzüme!" Dişlerini sıkıyor tilki. Burnunu kaldırıyor. "Yeterince olgunlaşmamışlar." diyor kibirle. Keten perdede ekşi üzümler. Perdenin altında bal nehirleri.

- Her şeye bir tanrı yontan pagan ister misin şimdi bir üzüm tanrısı yontsun.

- Yontmaz mı! Fakat keski kaymış olmalı!

- Nasıl!

- Üzüm tanrısı yerine şarap tanrısı, Dionysos!

- Komedi bu!

- Trajedi aynı zamanda. Komedi ve trajedi, Dionysos adına düzenlenen şenliklerde doğmuş eski Yunan'da.

- Ne yapmış bu Dionysos?

- İki kere doğmuş. Büyüyünce Hindistan'a gitmiş. Geçtiği yerlere üzüm ekmiş.

- Ziraatçi.

- Bir de üzüm suyuna adını vermiş Oineus'un.
- O kim?
- Kalydon kralı. Dağa taşta üzüm ekmiş o da.
- Ödüllendirmiş demek onu şöhretle.
- Fakat akli sürçmüş, Artemis'e kurban sunmayı unutmuş kral.
- Kral, ödüllü. Unutabilir.
- Dev bir domuzla cezalandırılmış. Taş üstüne taş bırakmayan.
- Aklım karıştı!

Her salkım bir rüyadan koparılmıştır. Uykuyla uyanıklık arasındaki bir rüyadan. Karıştırır akli bin çeşit üzüm. Çavuş, kokulu çavuş, pembe çavuş, çekirdeksiz sultani, Tarsus beyazı, razaki, Erenköy beyazı, Erenköy siyahı, müşküle, Kozak beyazı, Kozak siyahı, künefi, Adana karası, siyah dirmit, beyaz dirmit, irikara, frenk, parmak, dökülgen, besni, tahananbi, yapıncak, öküzgözü, boğazkere, kabarcık, narince, altıntaş... Bir imtihan sorusu gibi sallanır ateşle su arasında. İki şık var. Ya hafızayı canlandıracak ya esir alacak akli. Kuşlar üşüşse de sahte salkımlara, kaybetti Zeuxis. Gagalasalar da tuvali, Parrhasios kazandı. Yani akıl.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Taş giyen başını eğer

A. Ali Ural 2010.05.16

Tacı elinde tutanlar diz çökmesini bekliyorlar önlerinde. Diz çökmesini ve eğmesini başını. Taş daha başa konulmadan eğiyor başı. Tören bitince aynaya koşuyor krallar.

Çocuklar gibi koşuyorlar aynaya nasıl göründüklerini görebilmek için. Parlayan taşlar alıyor gözlerini ve bir daha vermiyor. Az önce eğdikleri başlarını dikleştiriyorlar. Kimse yok. Taşlarını çıkartıp kendi elleriyle yerleştiriyorlar başlarına. Bir daha bir daha yapıyorlar bunu. Nasıl göründüklerini görmek istiyorlar. Böyle iyi.

Böyle iyi değil. Meydanlara çıkmak gerekiyor. En azından balkonlara. Taş giyen bir baştan mahrum bırakılmamalı halk. Halk mı? Nasıl görünüyor acaba? Daha yeni döndü aynadan. Fakat nasıl görünüyor tekrar bakmalı. Yanında ayna taşına... Olmaz. Kendini seyrederken seyretmemeli kimse. Ya da seyretmeli aynaya dönsün yeryüzü. Evet, emrediyorum aynaya dönüşün ne varsa dünyada. Aynadan ağaçlarda suretler. Aynadan nehirlerde kristal balıklar. Aynadan denizlerde cam martılar. Aynadan iskelelerde sırlı gemiler. Aynadan arabalarda dikiz aynaları. Her yerde o taçlı baş.

Her yerde değil sadece odasında. Sadece odasında rahat ediyor. Hayır etmiyor. Bir taşı düşmüş tacının. Bir taş da ne! Yüzlerce taşın içinde. Bir taş da ne! Oturup ağlasın mı şimdi? Hayır, krallar ağlamaz. Krallar taşlarından düşen taşların hesabını vermezler kimseye. Nasıl göründüklerini izlerler locadan. Tiyatro başlıyor, nerede dürbünüm? Gözlerimi taşlar almıştı fakat nerede dürbünüm? Kırmızı kadife perde açılıyor ağır ağır. Kendimi görmeliyim ama nerede dürbünüm! Hayır alkışlamayın. Alkışladıkça taşlar dökülüyor. Her alkışta bir taşı eksiliyor tacın. Fakat yine de parlıyor ne iyi.

İyi mi? "Sic transit gloria mundi!" Bunun neresi iyi! "Dünyanın şanı böyle geçer gider!" Söyle Peder! Bunun neresi iyi! Sopaya bağlanan paçavralar tutuşuyor. Kırmızı kadife perdeler tutuşuyor. Suflörler kaçıyorlar. Fareler kaçıyor yaniyor perde. Rolünü unutuyor kral. Suflörlere kulak veriyor, çıt yok! Kendine hatırlatmalı rolünü locadan. Fakat görünmüyor sahne. Acaba nerede takılı kaldı dudakları? Hangi kelimeyi hatırlatması gerekiyor kendine? Dürbünüm nerede! Göz gözü görmüyor dumandan. İster misin çobana dönüşsün kral.

Herostratos İyonyalı bir çoban. Meşhur olmak istiyor ama koyunlarını kurda kaptırmayan bir çoban olarak değil. Herkes tanımalı onu sürü sahipleri değil. Çoban krala dönüşmeli kral çobana değil. Hem unutulmamalı meşhur olduktan sonra. Öyle bir şey yapmalı ki hafızalara kazınsın. Öyle bir bedel ödemeli ki sonsuza dek yansın meşale.

- Yansın mı?

- Evet yansın!

Artemis Tapınağı'nı yakıyor Herostratos. Antik çağın yedi harikasından birini gömüyor küle. Tarih: Milattan önce 356. İki yüz yıllık mabedin kundaklanması cezası ölüm. Olsun. Herostratos'u herkes tanıyor artık. Tarihçi Theompompos gelecek zamanlara da tanıtacak onu. Yüzyıllar sonra Cicero'nun, Plutarchos'un eserlerinde adı geçecek. Ünlü olmak için suç işleyenlere "Herostrat" denecek çok sonraları.

Yanan perde kapandı. Öyle büyük bir alkış koptu ki şakır şakır düştü taşları tacın. Kral elini tacına götürdü. Hayır. Böyle görmemeli kimse. Aynadan merdivenleri iniyor koşarak. Aynadan atların çektiği arabasına biniyor. Kristal kırbaçlarla çiziliyor atların sırtı. Tacı belirip kayboluyor aynadan bir bulutta. Saklanmak istiyor kral fakat nereye? İlk kez görünmek istemiyor kral. Fakat yine de göz ucuyla bakıyor ıssız yollara. Ya bir kalabalığa rastlarsa, düzeltiyor tacını. Ya alkışlarla yuvarlanırsa taç.

Yuvarlandı. Bir çember gibi gidiyor yokuş aşağı. Hiçbir gözün görmediği bir yere gidiyor. Tuzla buz oluyor ağaçlar yanından geçerken. Aynadan ırmaklar çatırdıyor. Çatlıyor gök, bir kristal yağmuru. Ayna üstünde ayna kalmıyor yeryüzünde. Berberler yüzlerini kesiyor müşterilerinin. Saçlarını gösteremiyorlar onlara arkadan. Fakat fısıldıyorlar kulaklarına: İyi görünüyorsunuz. Fakat kralın kulağına iyi görüldüğünü söyleyen yok. Kral iyi görünmüyor çünkü. Kral görünmüyor. Çıkmıyor sarayından dışarı.

Tacı elinde tutanlar diz çökmesini beklemişlerdi önlerinde. Diz çökmesini ve eğmesini başını. Görünmesini istemişlerdi görmesini değil. Oysa görülecek ne çok şey var.

- Çok şey mi!

- Çok şey. Belki de tek.

- Kral taçsız ne yaptı?

- Boynunu uzattı yeniden.

- Hani kırılmıştı bütün aynalar?

- Biri kaldı.

- Hangisi?

- Paçasını çekiştiren aynadan köpek.

Beklemek yasak

A. Ali Ural 2010.05.30

Bekleyenlerin dönemi geçti. Onlar bekleyerek kamçıldılar çarşığı. Bakırı altın, kömürü pırlanta yaptılar.

Beklendikçe fiyatı yükseldi eşyanın. Kuyruklar oluştukça antişambırlar/bekleme odaları mabetlere döndü. Bekleme kulelerinde elini alnına dayamış adamlar yalnız dostu değil düşmanı da kıymetlendirdiler. Beklemek kutsaldı. Efsanelere taşındı tahtirevanla. Entenwick bir cüce cindi cennetten kovulmuş. Bin yıl bekledi geriye dönmek için. Penolope Spartalı bir prenses, yirmi yıl bekledi eşi Odisse'yi gündüz dokuduğu örgüyü gece çözerek. Fakat zaman değişti. Beklemek yasak. Herkesin Karun'a verecek bir altın sikkesi var şimdi. Ölüler Diyarı'nın kapısına kadar gidecek bir gemisi var herkesin. Ölüler Karun'un gemisinde seyahat ediyorlar artık. Defnedilirken dillerinin altına konulmuş o altın sikkeyle alıyorlar biletlerini. Ah dilleri! Ne çok çektiler ondan. Fakat sonsuza kadar nehrin kıyısında şaşkın gölgeler olarak dolaşmaktan kurtuluyorlar. Beklemek bir gölge olmaktan başka ne ki!

Estragon: Hadi gidiyoruz!

Vladimir: Yapamayız.

Estragon: Neden?

Vladimir: Godot'yu bekliyoruz.

Estragon: Ah, evet.

Ah Samuel Beckett! İstediğin kadar ilan ver gazetelere. Çok geçmeden tek bir seyirci bulamayacaksın oyununa. Bekle, neler olacak. Estragon ve Vladimir alkışlanmadıkları için çürüyüp sahne tozuna dönüşecekler. Ya da tam alınlarına kaldırırken ellerini kelepçe vurulacak bileklerine. Godot'yu bekliyorsunuz ha! Beklemek yasak! Artık her sahnenin sonunda Godot'nun gelişinin ertelendiğini bildiremeyecek kimse. Her yeni sahne şüpheden arındırılmış bir bekleme heyecanıyla başlamayacak. Beklemek yasak. Atınızı çekin vadiden. Tozu dumana katarak yeni bir tiyatronun önünde alın soluğu. Ne o, gişenin önünde uzun kuyruklar mı var! Asi genler çiğniyor mu kuralı? O halde durmayın orada. Atınızı yeni bir tiyatroya bağlayın.

Bütün duraklar ve istasyonlar yıkıldı. Bütün sokak saatleri parçalandı. Bütün çiçekçi dükkânları kasap dükkânlarına dönüştürüldü. Bütün meydanlar tel örgülerle çevrildi. Bütün caddeler tabelalarla donatıldı: Beklemek yasak! Çiftçiler eker ekmez fıskırmalı ürün topraktan. Bebek doğar doğmaz okul çantasını takmalı sırtına. Tacir ilk harcadığı altın parayla zengin olmalı. Boksör ilk yumrukla nakavt etmeli rakibini. Koşucu ilk adımla göğüslemeli ipi. Pusuda beklemek de ne! İlk atışta aslanı yere devirmeli avcı. Ve ilk karşısına çıkan kelimeye tutunmalı şair. Fakat beklemenin "Berk"ten geldiğini ilan etmek için tellal tutmuş meşin kaplı kamus. "Duyduk duymadık demeyin! Beklemek 'berkleme'tir!"

-Berk nedir peki?

-Sağlam, dayanıklı, güçlü!

-Berklemek, güçlendirmek, dayanıklı kılmak, pekiştirmek o halde.

-Beklemek güçlendiriyor o halde.

-Ya da güçlüler bekliyor ancak.

Rus şairi Konstantin Simonov, bir tren istasyonunda ilk kez gördüğü Valentina Serova'ya deliler gibi aşık oldu ve evlendi onunla. Yıl 1943. Serova Rus sinemasının yeni yüzlerinden biri. Simonov yeni yüzlerinden Rus edebiyatının. Fakat patlıyor harp. Cepheye gidiyor Simonov. Her yer ateş. Sedyelerde genç ölümler. Serova'yı düşünüyor Simonov. Her düşen askerle kendini görüyor ve düşmemek için sarılıyor kalemine. Kağıda dokunur dokunmaz o büyülü cümleyi yazıyor kalem: Bekle beni! "Bekle beni, döneceğim ben/ Çok çok bıkmadan bekle/ Sarı yağmurların hüznü basınca/ Kar kasıp kavururken/ Kızgın sıcaklarda bekle./ Uzak yerlerde mektuplar kesilince/ Bekle beni./ Birlikte bekleyenlerin beklemekten/ Usandığına bakma bekle/ Bekle beni döneceğim..." Şiiri bitirdiğinde izne giden bir askerle eşine gönderiyor Simonov. Asker bir kopyasını kendine aldığı şiiri bir gazeteğe veriyor. Birden elden ele yayılıyor şiir. Ezberleniyor. Besteleniyor onlarca kez. Kader bu ya hiç tanımadığı bir askerin şarkısında duyuyor kendi sözlerini cepheye Simonov.

Beklemek yasak! Fakat bekliyor Simonov ve Serova. Şiirde öyle bir yer var ki taşlaşmış gözleri bile çatırdatıyor. "Bekle beni döneceğim/ Bütün ölümleri çatlatmak için döneceğim!/ "Şansı varmış..." desinler/ Beklemedikleri için/ Beni bekleyerek düşman ateşinden nasıl koruduğunu anlayamazlar./ Sağ kalışının sırrını yalnız senle ben bileceğiz./ Bütün sır senin başkalarının bilmediği gibi beklemeyi bilmende." Cem Karaca da söylemişti bu şarkıyı. Muhteşem bir yorumdu. Hiçbir şarkı üzerimde "Bekle beni" şarkısı kadar etki uyandırmamıştır.

Beklemek yasak! Fakat herkes bekliyor. Çünkü insan serbest. a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gemi

A. Ali Ural 2010.06.06

Deniz insandan eskidir. Şaşırtmıştır insanı. Ağaçlara, derilere, katranlara sürmüştür. Önce tomrukları birleştirerek salları yapmışlar, daha sonra ağaç gövdelerini oyarak ilk kayıkları suya indirmişler, yelkeni keşfettiklerinde ufuk çizgisiyle yarışmaya başlamışlardır.

Ufuk çizgisi evet, peşine düşenlerle alay etmiştir hep. Göz göre göre gökle denizi buluşturarak, kıtaları birleştirme düşleri kuran denizcilere büyük gemi düşleri kurdurmuştur. Gemiler gitgide büyümüş, gövdesinden direkler, buharlar fışkırmaya başlamıştır. Ahşap kifayetsiz kalmış, demir toprağın dinginliğinden denizin coşkunluğuna akmış, kürekler yerini çarklara, çarklar yerini pervanelere bırakmıştır.

"Meçhul"e değil "malum"a giden bir gemiyle tanıştı dünya, İspanyol Armadası'nı kışkırtan. Küreklerini omuzlarına almış, liman liman forsalık yapacakları bir gemi arayanlar bu gemiyi sevmədiler. Çünkü bu gemiyi insanlar taşıyamıyordu sırtlarında, gemi taşıyordu insanları.

Robinson Crusoe, gemisi battığında ıssız adaya düşmüştü, bu geminin yolcuları yolculuğa çıkmadan önce de ıssız bir adadaydılar. Crusoe, adaya çıktığında Cuma'yla tanışmıştı. Bu geminin yolcularıysa Cuma'yı önceden tanıyordular.

Kolomb'un tayfaları vaat edilen süre içinde karaya çıkamadıkları için isyan bayrağını kaldırmışlardı, bu geminin tayfaları karayı görebilmek için sonsuza kadar beklemeye hazırды beyaz bayrakla. Hem Santa Maria'nın yolcuları Amerika'yı keşfetmeye gidiyorlardı, bu geminin yolcuları keşfetmişlerdi Amerika'yı.

Titanik battığında 2224 yolcusundan 711'i hayatta kalmayı başarmıştı, birinci sınıf bileti olanların filikalara binmesine izin verilmişti çünkü. Bu geminin 600 yolcusu arasında sınıf farkı yoktu. Bir yolcu dahi filikaya bindirilmese kurtulmayı kabul etmiyorlardı.

Sebastian Brant'in XV. Yüzyılın Avrupa nehirlerinden ödünç aldığı Deliler Gemisi/ Narrenschiff, Deliler Cenneti'ne giden kaçıkları taşıyordu, günahların hasta ettiği bir toplumun sularında. Gemi, batmadan önce ahlaksızlığın kol gezdiği "Bolluk Ülkesi"nin limanına giriyordu. Deli gibi seviniyordu deliler. Kitabın sayfalarından toz kalkıyordu alkışladıklarında. Bu gemiyi ise hiçbir sanatçı taşımadı henüz kitabına. Aklın safralarını attıkları için "Deli" denilse de onlara, belli ki akıllıydılar. Çünkü cennete değil cehenneme gidiyorlardı cennet yükleriyle.

Hadi kitabı yazılmadı henüz bari resmedilebilseydi. Fakat ressamların tuvallerini çaldılar. Fırçalarını derdest edip attılar gemiden. Flaman Ressam Hieronymus Bosch'u mezarından kaldırıp toplumun her düzeyinde delilerle dolduracağı yeni bir "Deliler Gemisi" sipariş ettiler ona. Denizaltıların, savaş muhriplerinin ve helikopterlerin ablukaya alacağı bir gemi.

Krallar kendilerinden izinsiz yüzmesini istemezler gemilerin. Dermesil de kraldı ve deniz bir yana karadaki gemiyi ateşe vermek için Hz. Nuh'un yanında aldı soluğu süvarileriyle.

-Gemini yüzdürecek su nerede!

-O su, senin durduğun yerde. Bulacak seni bekle!

-Bu olmayacak bir şey! Hadi terk edin gemiyi! Yoksa gemiyle beraber yanarsınız!

-Kibri bırak, teslim ol Allah'a!

Ve bir ekmek tandırından su fışkırdı ateş yerine. Haberciler söyledi.

-Tandırdan su fışkırmış olamaz!

-Bu bütün yeryüzünün delinip deşileceğine ve atının ayağının altından su fışkıracığına işarettir!

Kral atını durduğu yerden ayırınca, ayağının altından su fışkırdığını gördü. Yalnız ayağının altından mı! Pis kokulu kaynar sular fışkıırıyordu her yerden. Gök, çok geçmeden eşlik etmeye başladı yere. Kırk gün boşandı yağmur. Dağlar kayboldu. Güneş ve ay kayboldu. Gece ve gündüz birbirine karıştı. Siyah dalgalar yükseldi ve Süva', Yağus, Yauk ve Nesr putlarını, Nevz dağından sürükleyip yere indirdi. Hz. Nuh'un gemisi altı ay bütün dünyayı dolaştı azgın suların üstünde. Ve üç kutlu dağdan birinin üzerine bir deniz kuşu gibi kondu. Üç dağ üç nebiyi konuk etti sırayla: Cûdî'de Nuh, Tûr-i Seynâ'da Hz. Musa, Hırâ dağında Hz. Muhammed...

-Bu haftaki kelimen ne?

-Gemi.

-Gemi Türkçe mi?

-Evet, hem de eski Türkçe. Oğuz diliyle "Kemi."

- Hangi gemiyi anlattın bize?
- Küreklerini omuzlarına almış, liman liman forsalık yapacakları bir gemi arayanların sevmediği gemiyi.
- Sen seviyor musun bu gemiyi!
- Çok. **a.ural@zaman.com.tr**

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yabancı

A. Ali Ural 2010.06.13

Adres sormak için pusuya yatmış bir adam gördüğünüzde yolunu değiştirenlerden misiniz yoksa adımlarını hızlandıranlardan mı? Kurban seçilmemek için başınızı göğe kaldırıyorsunuz demek.

Fakat avcı tecrübeli. Oku bulutların arasından bırakıyor aniden. Kaldırımında titriyor ok: "Ben kimim?" Bunu beklemiyordunuz. Gözlerini kaçırarlara adres sorulmaz. Acemi bir avcı olmalı. Acemi ve tehlikeli. Uzaklaşmalı. Başı yere eğmeden karşı kaldırıma geçmeli. Yeşilin yanmasını bekleyecek zamanınız yok. Fakat gözleriniz bulutlarda nasıl geçebilirsiniz karşıya. Zaten duymadınız.

- Ben kimim?
- Ne dediniz!
- Ben kimim?
- Bir cadde sorsaydınız keşke. Ancak bir cadde tarif edecek zamanım var.
- Bir cadde sormuştum.

Bir cadde sormuştum ve kurban tepeden tırnağa ürpermişti o soruyla. Gülümser gibi yapmış, özür dilemiş ve avcıdan hızla uzaklaşarak durağa yanaşan ilk tramvaya atmıştı kendini. "Bir tramvayda dikiliyorum. Bu dünyada bu kentte ve bu aile çevresindeki yerim hakkında tam bir kararsızlık içindeyim. Sözgeşi herhangi bir konuda haklı olarak ne gibi istekler ileri sürebileceğimi bile söyleyecek durumda değilim. Bu tramvay içinde böylece dikilip, kayışlardan birine tutunmamı, kendimi bu tramvaya taşıtmamı, insanların tramvay önünden kenara çekilmelerini ya da yolda sessiz yürümelerini veya vitrinler önünde kımıldamadan durmalarını savunamam..."

"Ben kimim?" sorusu, kurbanı Kafka'nın yolcu adlı öyküsüne atmıştı madem bir başka avcıyla karşılaşmamak için kitap okur gibi yapmalıydı tramvayda.

- Çantasında kitap var mı?
- Yok.
- Hangi kitabı okur gibi yapacak o halde?
- Okumayacağına göre hangi kitabı okur gibi yapacağının önemi yok. Yalnız Gezer'in Düşleri'ni vereceğiz ona.
- Biz mi?

-Evet. Rousseau'yu kalkan yapısın oklara karşı.

Kurban, yüzüne kalkan yapıyor Yalnız Gezerin Düşleri'ni. Fakat rastgele açtığı sayfadaki bir satır kalkanı delip gözlerine doğru yaklaşıyor: "Dışında olan her şey bana yabancı bundan böyle. Bu dünyada artık ne bir yakınım var, ne benzerim ne kardeşim. Dünyaya yabancı bir gezegenden düşmüş gibiyim." Yolcu bu satırlara devam etmemeli. Biraz daha kalkan yaparsa yüzüne başka bir avcıya gerek kalmayacak.

-Elinizdeki kitabı verir misiniz?

-Siz vermiştiniz onu.

-Şimdi de istiyoruz. Lütfen bunu tutun yüzünüze.

Kurban, Dostoyevski'nin Ötekisi'ni yüzüne tuttu bu kez. Küçük bir memur olan Yakov Petroviç Golatkin uyandığında saat sekize geliyordu. Kuşkusuz Gregor Samsa gibi dev bir böceğe dönüşmemiştir. Dedik ya küçük bir memurdu ve insan olarak uyanmıştı dünyaya. Fakat pusudaydı gece. Davetsiz bir konuk olarak gittiği bir doğum günü partisinde nefesini tutmuş bekliyordu Golatkin'i aşağılamak için. Partiden kovuldu Golatkin. Ezik bir ruh olarak karıştı karanlığa. Fakat kah önünde kah arkasında yürüyen bir silüet gördü kendisine benzeyen. "Yabancı on adım kadar ötede durdu, yakınındaki lambadan yüzü aydınlanıyordu. Döndü, şaşkın ve sabırsız bir halde Bay Golatkin'in konuşmasını bekledi. 'Özür dilerim. Herhalde yanıldım' dedi kahramanımız titrek bir sesle. Yabancı bir kızgınlık belirtisiyle döndü, tek kelime bile söylemeden, Bay Golatkin yüzünden kaybettiği iki saniyeyi kapatmak ister gibi aceleyle yürüdü..."

-Çabuk ver kitabı!

-İyi de kim o adam.

-Hani okumayacaktın!

-Dayanamadım. Kim o adam!

Golatkin'i gölge gibi izleyen yabancı'nın kendisi olduğunu bilmesine izin veremezdik yolcunun. Camus'nun Yabancı'sı vardı elimizde. Fakat o kalkan da delik deşik olmuştu oklarla. Annesinin cenaze törenine katılan Meursault'da en küçük bir duygu emaresi yoktu. Apar topar başka bir kitap çıkardık çantamızdan. Tramvay yeni duraklara akarken yolcu Faulkner'ın "Döşegimde Ölürken"i yüzüne tutuyordu. Fakat o da ne. Cash ölmekte olan annesi için bir tabut yapıyor ve annesi yatak odasının penceresinden oğlunu izliyordu sürekli. Her çiviye çaktığında, olmuş mu diye annesine gösteriyordu.

-Annesine de mi yabancılaşıyor insan?

-Evet yabancılaşıyor. Gerçek yurdunu unuttu çünkü.

-Yolcuya hangi kitabı verelim o halde.

-Yanımızda Papini'nin Kaçan Aynası var. Fakat ya "Sen Kimsin?" hikayesini okursa! Herman Hesse'nin Narcissus ve Goldmund romanını versek ikiye bölünür, yarısı özgür seyyah, yarısı sakın düşünür. Simmel'e hiç yavaştırmamalı. Bugün gelen ancak yarın gitmeyen bir yabancıdır o. En iyisi kitaplardan kaçmak.

-Bir sözlük versek. Kalın bir sözlük ok işlemeyen.

Yaban: İnsan yaşamayan ıssız yer. Yabancı: Tanınmayan, bilinmeyen. Yabancılaşmak: Yabancı duruma gelmek. Sözlük can alıcı darbeyi vurdu. Yolcu acıyla mırıldandı: "Ben kimim?" Yüzüne bakamazdı, ellerine baktı. İki eli iki

düşman gibi birbirine bakıyordu. a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Çöl

A. Ali Ural 2010.06.20

Mührü ıstampaya kuvvetle bastırdı ve havaya kaldırdı. Bir savaş pilotu gibi baktı önündeki haritaya. Gözlerinden çapraz gölgeler düşürdü hedeflerine.

Sonra öfkeyle bastı mührü ardı ardına. Sessiz sinemanın makine edalı kahramanlarına öykünerek yaptı bunu. Hem mührün sesinden başka bir ses yoktu. Gök gürültüsü yoktu, yer gürültüsü yoktu. Herkes nefesini tutmuş bombardımanın bitmesini bekliyordu. Ovaların, dağların, denizlerin, ırmakların üzerine indikçe kolu, şehirlerin, kasabaların ve köylerin adlarını değiştirdikçe üç parmaklıkları bir kafese kapatıldığını gördü herkes: Çöl, çöl, çöl...

Çölü suyu olmadığı için kınayanlar sözlüklerinde şu yaftayı geçirdiler boynuna: "Kumluk, susuz ve ıssız geniş arazi." Külliye yalandı. Kum çölleri yeryüzündeki çöllerin çok küçük bir parçasıydı aslında. Soğuk çölleri, çalılık çölleri, kaktüs çölleri, otsu bitki çölleri, tuz çölleri sözlüklere bir baskın düzenleyerek çölün tanımını değiştirseler haneye tecavüzden yargılanmazlar, meşru müdafaadan beraat ederlerdi. "Susuz" iddiasına gelince bütün çölleri bu söze kahkahalarla gülüyor. Dağınık olsa da ırmakları vardır kimi çöllerin denize karışan. Gölleri vardır derin çöl balıklarıyla dolu. Hiçbir şeyleri yoksa çiğleri vardır kumları şenlendiren. Nerede mi bu çölleri? Onu da siz arayın. Hem yerin altı var bilge suların gezindiği. Yirmi bin, otuz bin yaşında sular, yeryüzünü dehşetle izleyen.

"İssız" suçlaması yok mu bir de! Kuru iftira! Çöl kalabalığına bakın: Aslanlar, develer, atlar, tilkiler, kurtlar, sırtlanlar, devekuşları, akbabalar, kartallar, şahinler, akrepler, yılanlar, kelerler, kaplumbağalar, fareler, örümcekler, salyangozlar, kırkayaklar, kelebekler, karıncalar, yabanarıları, çekirgeler... Bir filarmoni orkestrası kalbi olanlar için. Çöl şairlerinden Zuheyr'in yalancısıyım: "Kişinin yarısı dili, öteki yarısı kalbidir." Çöl her şeyini saklar. Yalınlaştırır bakışı. Sahneyi kurar ve bekler. Çöl şairlerinden Lebid henüz kaleminden kırmadan önce, fırtına çıkıp gözlerimizi yumdurmadan önce sahrayı anlatır bir savaşçı vakarıyla: "Güneş, elini geceye vermeye başlayınca ve karanlık sınırların korkulu yerlerini gizleyince tepeden düzlüğe indim. Kırsığım yüksek bir hurma ağacının yaprak ve liflerden sıyrılmış meyvelerini devşirmek isteyenleri yıldırان bir kol gibi boynunu dikti..."

- Bu şairin çöle verdiği. Peki şaire ne veriyor çöl?

- Sonsuzluk, mahrumiyet ve suskunluk.

- Fuzulî bu yüzden mi aynasını sahraya tutuyor?

- Suyun kendisinden kaçtığı herkes gibi o da mırıldanıyor: "Ne zaman suyun eteğine yapışsam, hemen yüz çevirdi benden/Ne zaman da aynadan doğruluk umsam, bunun aksini onda gördüm."

Ben de bakayım o halde aynaya: On dokuz yaşında uçağım çöle düştü. Hayır pilot değildim. Exupery gibi çölü çöl yapan yoklukların peşinde değildim. Tek bir yöne doğru yürüyüp çölden kurtulmak yerine bütün yönleri yürüyüp çölde kaybolmayı seçtim. Uçağımı onarmaya çalışmadığımdan, "Bana bir koyun resmi çiz!" diyen bir çocuk da çıkmadı karşıma. Hoş çıksaydı, bir koyun çizemez, ona içinde koyunların olduğu bir şiir yazabilirdim ancak. Sürüsüyle süt gibi bayır aşağı akan bir çobanı anlatırdım belki. Fakat kum fırtınası dinip gözümü açtığımda gökdelenlerle karşılaştım. Kaybolduğum çölde su da vardı arabalar da. Çöle ait tek emare derimin

gözeneklerindeki kıvılcımlardı. Bir de ince tül gibi şehri örten toz. İşte kitaplarıma koymadığım tozlu mısralar: "Arabalar doldurdular kaldırımları/Akşam olmuş/ Bir kitap çektim raftan, yığıldılar/Çöle gecesı gelmiş/Alnına konulan ıslak bez gibi hastanın."

Hayır Giovanni Drago gibi bir eylöl sabahı evimi terk edip Bastiani Kalesi'ne doğru yola çıkmadım. Buzzati'nin Tatar Çölü valizimdeydi uçağım düştü. Valizden fırladı kitap. Drago çölü gördüğünde büyülenmişti. "Drago bu dünyayı 'çölü' daha önce nerede görmüştü? Düşünde mi görmüştü, eski bir efsaneyi okurken mi kurmuştu?" Ben çölümde düşü görmemiştim. Leyla ile Mecnun dışında bir çöl efsanesinden haberim yoktu. Fakat hakiki çölü görmek için şehir dışına çıkmış, sahrada sırt üstü yatmışım kumlara. Yıldızları hiç böyle görmemiştim ben. Ne kadar parlak! Gözlerim kör olacaktı. Aradaki mesafe git gide daralıyordu. Birazdan üzerimi kapatacaktı. Kapattı ve uyudum. Fakat yıldızlar buz parçalarına dönüştü birden. Çölün ikinci kimliği idi bu. Bir kişilik bölünmesi yaşamıştı buzla ateş arasında. Üşüdüm ve uyandım. Güneşin ilk huzmelerine tutundum bu yüzden. Tutundum ve ayağa kalktım.

Siyah kıl çadırlar uzaktan ufuk çizgisi gibi görünüyordu. Siyah bir ufuk çizgisi. Asıl çölün hep o çizginin arkasında olduğuna inandım.

Çöl susuzluk ve ıssızlıksa eğer onu başka yerde aramalıydı. Mührü ıstampaya kuvvetle bastırıp havaya kaldırmalı, gözlerinden çapraz gölgeler düşürerek öfkeyle basmalıydı mührü ardı ardına: Çöl, çöl, çöl!

a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ringo

A. Ali Ural 2010.06.27

Mahallemizdeki bütün ağaçlarda resmi var. Hangi yöne baksam melöl bakışlarına yapışıyorum. İki kelimenin altında eziliyor ve eziyor. Bir basınç odasında mış gibi gergin.

Neredeyse gözleri fırlayacak yuvalarından. Kaçmalı fakat sakın. Sıkı sıkı sarılmış ağaçlara. Suni bir yaprak, sallanıyor rüzgâr vurdukça. İlanın bir ucu yırtılsa da istifini bozmuyor. Yağmur bastırduğında sokaklarda bir tek o. Şemsiyesi uçmuş, ayakları çıplak. Sarılıyor ağaçlarına. Kayboluşun yeşil yırtık şemsiyelerine sarılıyor. Hamura dönse de kâğıtlar kırıpratmıyor kılını. Kırırdayan yalnız gözleri; kuyuya taş atıldığında nasıl sıçarsa su. Bakkaldan çıktığımda elimdeki ekmekte iki kara leke. Bu ekmek yenir mi?

Bu ekmek yenmez. Üzerinde melöl kara lekeler bulunan bu ekmek yenmez. Bu melöl bakışlardan kurtulmadıkça bu ekmek yenmez. İlanları yırtmalı. Bir sabah uyurken herkes ağaçtan ağaca koşmalı nefes nefese. O iki kelimeyi ayırmalı birbirinden. Köpeğini kaybeden adamı kıskanmaktan yorulan ruhlarımıza düşünceden uzak bir sabah armağan etmeli. Adam köpeğini arıyor iki kelimeyi gözlerimize sokarak: KAYIP ARANIYOR. Köpeğin ismi Ringo. Onu da yazmış kelimelerin altına. Görürsek seslenelim. Ringo! Ringo! Bize dönüp bakarsa tamam. Telefon edebiliriz sahibine.

-Ringo şu anda...

-Ringo mu! Nerede Ringo!

-Şu anda...

-Şu anda nerede! Çabuk söyleyin!

-Ringo'nun sahibi misiniz?

-Size nerede Ringo dedim!

Sakin söylemeyin ödülü almadan. Kışkandığınız adamdan intikam almanın tam zamanı. Madem ki köpeğini arayarak ilanlarla kayıplarınızı hatırlattı, cezayı hak ediyor.

-Ringo'yu özlediniz mi?

-Ah Ringo!!

-Bulana ödül vaat etmemişsiniz.

-Buldunuz mu söyleyin!

-Ringo şu anda...

"Ringo şu anda çölde!" dese sahibini kül edecek. Fakat çölde değil Ringo. Çölde olan köpek değil deve. Bedevi devesini arıyor. Ağaç yok ki ilanlar yapıştırsın üstüne. "Kayıp Aranıyor" kelimelerinin altına devesinin melül bakışlı resmini assın. Her gittiği yerde ilan ediyor: "Her kim devemi bulursa ona iki deve vereceğim!"

-Ne tuhaf bir ödül bu! Bir deveye iki deve!

-Bulmak zevkini tatsaydınız yadırgamazdınız!

Bulmanın kökünde karmakarışık olmak, donmak, buğulanmak sislenmek ve bulanmak da var, verimlilik, bolluk ve var olmak da. Saatin sarkacı kaybetmekle bulmak arasında gidip geliyor. Kaybettiğimiz zaman mı buluyoruz, bulduğumuz zaman mı kaybediyoruz belli değil. "Dünyada her şeyi, bir gün acıyla kaybetmek için kazanıyoruz." diyor, Schiller. İşte doğdu çocuk. Neşe doğdu. Büyüdü sonra. Kervanda yanına aldı onu babası. Fakat çocuk bu! Sırta kadem bastı göz açıp kapayana kadar. Gerisini Sâdi'den dinleyelim: Geceleyin bütün kafileyi dolaştı baba. Her çadırdan sordu, her yana koştu. Nihayet o karanlığın içinde aradığı aydınlığı buldu. İşittim: Kervancıların yanına döndüğü zaman deveciye: Biliyor musun, diyordu, yavruma nasıl kavuştum? Kim karşıma çıktıysa odur diyerek.

-Demek ki aramayı bilmiyoruz biz.

-Karşımıza kim çıksa ona benzemiyor ama.

-Babadaki aşk yok! Bulmamak için arıyoruz sanki.

-Sorun nedir o halde?

-Sorun kaybettiğimizizin bizden bir parça olduğunu unutmakta. Baba onun için buldu oğlunu. Hamam taşı yüzüyor suda ve çıt çıkmıyor bizden.

-Evreka!

Arşimet yarı çıplak sokaklarda bağıra dursun biz Hoca'ya bakalım. Eşeğini kaybetmiş ama mutlu. Şükrediyor Rabbine. Halk şaşkın.(Ne zaman olmadı ki!) Bir deveye iki deve veren bedevi gibi yadırgıyor onu. Kaybına seviniyor, deli mi Hoca! Cevap kahkahayla yuvarlanıyor dudaktan: "Ya kaybolan eşeğin üzerinde ben de olsaydım!"

-Çok komik.

-Hayır, komik değil. Hoca kaybolan şeylerin bir parçamız olduğuna işaret ediyor.

-Fakat şükrediyor arayacağına.

-İroni bu! Yine ters biniyor eşeğe.

Kaybolan eşeklerimiz üzerinde ağlıyoruz. Milyonlarca eşek sahiplerini yüklenmiş, yıldızların altında ve yüzyıllar arasında dolaşıyor. Herkes kaybolduğundan bütün ilanlar saklambaç oynayacak gölgelerin peşinde. Herkes ebe fakat sobelenecek kimse yok. Nihayet milattan dört yüz yıl önce Platon'a rastlıyoruz.

- Ringo'yu gördünüz mü buralarda?

- Ringo mu! O da ne?

- Kayıp bir köpek!

- Ben size bir hikâye anlatsam.

- Ringo'yla ilgili mi?

- Hayır, kaybetmek ve bulmakla: Adamın biri altın buldu, yerine ilmek bıraktı. Kaybettiği altını bulamayan adamsa bulduğu ilmekle kendini astı.

- Sevmedim bu hikâyeyi.

- O zaman sen anlat!

- Adamın biri altın buldu ve yerine bir not bıraktı. Kaybettiği altını bulamayan adam notu okuyup duvarına astı.

- Ne yazıyordu notta?

- "Aramakla bulunmaz fakat bulanlar arayanlardır. Bayezid-i Bistami". **a.ural@zaman.com.tr**

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kaldırımlar ve tavşanlar

A. Ali Ural 2010.07.04

Bir patikada değil bir kaldırımda göz göze geldik o tavşanla. Ben kırmızı ışığın sönmesini beklerken, o kırmızı gözleriyle beni kaldırıma çivilemiş, lambadaki cin kırmızıdan yeşile, yeşilden kırmızıya koştura dursun bir adım atamamıştım caddeye.

O kadar kararlı bakıyordu ki yüzüme, görüş alanımın sınır taşlarını yerinden oynatıyor, üzerinde tünediği mukavva kutuyu Pandora'nın Kutusu'na çevirip bulanık hayallerimin derinliklerine bırakıyordu. Evet, çağırıyordu beni talihsizliklerimin altında gizlenmiş ümidin dudakları arasında olduğunu işaret eden titrek burnuyla. Karşı kaldırımı lamba cinine bırakıp ona doğru yürümekten başka çarem yoktu. Mukavva kutunun arkasındaki adam sanki tavşanın sahibi değil de tesadüfen orada bulunuyordu. Nadide bir tabloyu taşıyan bir

hamal kadar rahat ve sessizdi. Tezgâhının önüne geldiğimi fark etmemiş gibi davranıyor, konuşmamı bekliyordu.

- Sizin mi tavşan?

- Benim.

- Ne kadar?

- Satılık değil.

- Niyet çektirmiyor musun?

- Çektiriyorum.

- Kaça?

- Ne verirsen.

Tavşana dokundu. Küresine dokunan bir falcı değil, kedisini okşayan bir çocuk gibi yaptı bunu. Tavşan önündeki katlanmış kâğıtlarda burnunu gezdirdikten sonra birini ağzına aldı ve iki kızıl bilyeyi kımıldattı kovuklarında. Baş ve işaret parmaklarımı aralarında küçük bir boşluk bırakarak yaklaştırdım kâğıda. Almasam. Parasını ödesem niyetin fakat almasam.

- Al!

Reddedilmez bir emre ihtiyacım vardı. Aldım. Uzaklaşsam oradan. Sonra ilk çöp sepetine atsam açmadan kâğıdı.

- Aç!

Reddedilmez bir emre ihtiyacım vardı. Açtım. Okur gibi yapsam sonra arkama bakmadan kaçsam.

- Oku!

Reddedilmez bir emre ihtiyacım vardı. Okudum: "Tavşan uyudu ve rüyasını kaplumbağaya kaptırdı." İçimden okuduğum halde adamın yüzüne zehirli bir gülümseme yayıldı. Cebimdeki bozuklukları mukavva kutunun üzerine attığım gibi kırmızıda geçtim karşıya. Koşuyordum ki neden sonra bir tavşan ordusunun peşime düştüğünü fark ettim. Hepsinin ağzında katlanmış kâğıtlar vardı. Kâh önüme geçerek niyet kâğıtlarını gösteriyor, kâh geride kalarak paçama dolanıyorlardı. Bir hamleye ihtiyacım vardı kurtulmak için. Heyhat! Var gücümle büyük bir adım atmaya çalışırken yüzüstü kapaklandım. Ve kayboldu birden tavşanlar. Kaldırımda katlanmış kâğıt parçaları...

Birini aldım yerden. Açtım. Bir sözlükten koparılmış: "Niyet: Bir şeyi yapmayı önceden kurma, zihinde tasarlama, yapmayı aklına koyma." Bir başkasını açtım. Bir ilmihalden yırtılmış: "Niyet: Kalbin kararı. Hangi işin ne için yapıldığının farkında oluş." Diğer bir kâğıda uzandım. Bir hikmet kitabından alınmış: "Peygamberimiz Mekke'den Medine'ye hicret edenler hakkında şöyle buyurmuşlardır: 'Allah ve Resulü için hicret edenler, Allah ve Resulü için hicret etmişlerdir. Ve bir dünyalığa nail olmak veyahut bir kadınla evlenmek için hicret edenlerin de hicretleri neye ise ona hicret etmişlerdir.'" Düştüğüm yerden doğrulup bir taşın üzerine oturdum. Bütün gücümü toplayıp dördüncü kâğıdı açtım. Boştu kâğıt. İçinde tek bir kelime yoktu. Dizimde katlayıp kayık yaptım. Çok geçmeden yağmur boşandı. Caddenin kenarında bir derecik akmaya başladı. Kâğıttan kayığımı suya bıraktım. Bir o yana bir bu yana sürükleniyor.

- Dümeni yok.
- Niyeti var mı?
- Niyeti olsa dümeni de olur.
- Kalpten mi söz ediyorsun?
- Hayır, bir özge özden.
- Peki nerede o öz?
- Daha derinlerde. Gönülde. Kalbe ve dile geçiyor oradan.
- Dil mi başlatıyor eylemi?
- Evet. Besmeleyle.

Bismillahirrahmanirrahim. Bütün başlangıçlarım yan yana geliyor. Ne çok kulvar, aklımın erdiği günden yaşıma uzanan. Meleklerin seyrettiği yarış! Defalarca yerlere kapaklanan koşucu. Göğsünü bir türlü ipe değdiremeyen atlet. Ne çok şey yarıda kalmış ve ne çok suret var. Oysa Allah suretlerimize bakmaz. Ne çok ağaç meyvesiz fakat niyet daha bereketli meyveden. Dengeli bir kaygıya ihtiyaç var. Bir özge ruha. Madem niyetlere göre işler. Hacca giderken yorgun karınca, bir patikada değil bir kaldırımında göz göze geliyoruz o kırmızı gözlü tavşanla. Saatini kuruyor. Besbelli yeniden yarışacak kaplumbağayla. **a.ural@zaman.com.tr**

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Tablodan kaçan körler

A. Ali Ural 2010.07.18

Birbirimize tutunarak yürüyoruz. Ellerimizde değnekler. Her birimizin eli diğerinin omzunda. Yürürsek beraber yürüyeceğiz. Düşersek hep birlikte.

Pieter Bruegel'in "Körlerin Düşüşü" tablosundan kaçtık. Çerçeveyi kırdık ve kaçtık. Rönesans ressamının fırçası peşimizde; "aydınlanma" firarilerinin. Fakat göz yok kalp var artık. Tuval yok hürriyet var. Bruegel yeni körler bulsun kendine. Biz kendimize rehber bulalım, ardına düşüldüğünde düşülmeyecek. Hem çerçeveyi kırmak tünel kazmaktan zordu. Adına "Körlerin Düşüşü" verilen bir tabloda yürümek. Fakat biz bu dünyanın yabancısıyız. Ahşap bavullarımız bile yok. Bir ömür süren gecemiz var. Bir de bastonumuz toprağın kalbini yoklayan. Birbirimize tutunarak yürüyoruz. Fakat neye yarar bu. Sandalları birbirine bağlamak pusulasız. Bir rehber ihtiyacımız var, tutunduğumuzda gözlerimizi açacak. Güneşi ayçiçekleri gibi peşimize düşürecek. Yıldızları bayram şekerleri gibi cebimize dolduracak. Yalnız önümüzdeki çukuru göstermekle kalmayacak, önümüzdeki dağa da tırmandıracak bizi.

- Nasıl tanıyacaksınız onu?
- Gülümsemesinden.
- Nasıl gülümseyecek?

-Dibi görünen berrak bir su gibi.

Gülümsüyor. Yeryüzünün en derin ve berrak ırmağı tarihin ve tabiatın bütün taşlarını yerinden oynatıyor. Emanet kelimesi bir harekete, gülümsemeye dönüyor o anda. Gülümsemesini görenler onu "emanet" olarak tercüme ediyorlar.

- Nasıl tanıyacaksınız onu?

- Seslendiğimizde dönüşünden.

- Nasıl dönecek?

- Bütün gövdesiyle.

Dönüyor. Başını çevirmiyor yalnız. Bütün gövdesiyle dönüyor. İnsan kıymetli, baştan savmıyor. Dinlermiş gibi yapmıyor, bütün hücreleriyle dinliyor. "Beni izleyin!" der gibi dönüyor arkasına. "Neredesiniz?" sorusunu yöneltiyor dönüşüyle.

- Nasıl tanıyacaksınız onu?

-Zayıflara davranışından.

- Nasıl davranacak zayıflara?

- Güçlülerle eşit tutarak.

Zayıflar güçlü oluyor yanında. Köleler efendi. Çocuklar hükümdar. İhtiyarlar gençleşiyor. Borçluların yaraları iyileşiyor. Ormanlar adalete teslim oluyor. "Güçlü olan haklıdır." ilkesi "Haklı olan güçlüdür." ilkesiyle yer değiştiriyor.

-Nasıl tanıyacaksınız onu?

-Sözleriyle eylemlerinin uyumundan.

-Nasıl bir uyum bu?

-Gösterdiği yolda ilk önce kendi yürüyor.

Sevgiye davet ederken insanlığı, en çok o seviyor. Savaşta en önde o gidiyor. Yıllarca uzak bırakıldığı şehrini fethettiğinde kendisine düşmanlık edenlere "Hepiniz serbestsiniz." demeyi başarıyor. Tehlikeyi de paylaşıyor yoksulluğu da. Dostları açken aç. Dostlarının yüzü gülerken gülüyor yüzü.

-Nasıl göreceksiniz bunları gözsüz?

-Gözle görüldüğünü kim söylemiş bunların. Hem âmâların ayrıcalığı var.

-Neymiş o?

-Bir âmâyla ilgilenmekte geç kalmaması için uyarılmıştı yüce kattan o.

-Hangi âmâ?

-İbn Ummu Mektum.

Tablodan kaçan körlerin kalpleri açılıyor. Merakla kaçtıkları tuvale koşuyorlar. Tuvalde deniz feneri, kayalıklar ve gemiler var. Fakat gemiler kayalıklara bindirmiş. Körlerden biri yerden aldığı taşı deniz fenerine doğru fırlatıyor. Taş cama değer değmez değişiyor tablo. Tuvalde bir havaalanı; kontrol kulesi, pist ve uçaklar. O da ne, uçaklar arka arkaya piste çakılıyor. Körlerden biri yerden bir taş alıp kontrol kulesine doğru fırlatıyor. Şangırtıyla beraber değişiyor yeniden tablo. Bir eşkıya kervancının elbiselerini giymiş, kervanı haramilerin diyarına götürüyor. Körlerden biri yerden bir taş alıp kervancının devesine fırlatıyor. Devenin sırtındaki şişeler tuzla buz olurken körler tabloya geri dönüyor. Ellerindeki değneklerle kovalıyorlar haramileri. Yere düşmeden ve birbirleri üzerine yığılmadan yapıyorlar bunu. Tablosunun ismini değiştiriyor Bruegel.

- Rehber hangi kökten geliyor?
- Farsça iki kelimenin birleşmesinden.
- Hangi kelimeler?
- "Reh" ve "Ber."
- Ne demek "Reh"?
- Yol.
- Ya "Ber"?
- Götüren.
- Yolu açıyor rehber.
- Yolu kesiyor rehzen.
- Rehzen de ne?
- Yolkesen eşkıya. Ne diyor Nevres-i Kadim: "Mizana vur görüştüğün ihvanı ibtida/ Rehber tasavvur eylediğin rehzen olmasın."

Birbirimize tutunarak yürümüyoruz artık. Birbirimize sarılarak ve değdirerek omuzları omza. Değneklerimizi birer bumerang gibi salıyoruz boşluğa. En güçlü olduğumuz anda acimizi hatırlatsınlar. Gözlerimizde şehrayin. Rehberlere bakarken yola da bakıyoruz. **a.ural@zaman.com.tr**

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kayıp anahtar

A. Ali Ural 2010.07.25

Uyurgezerler gibi kollarını uzatmış yürüyorlardı kilitlerine doğru. Anahtar deliğinden gördüm; milyonlarca insan o sabah anahtarları ellerinde dağılıyordu şehre. Çıt yoktu belli ki değmiyordu anahtar anahtara.

Oysa bir salkım anahtar daha neşelidir bir salkım üzümünden. Hele belindeyse gardiyanların ve mahkûmların gözlerinde. Kahkaha attı kafesin önünde gardiyan, "Vakit doldu!" Elinde duyarak mahkûmun nefesini, bir anahtar seçti salkımdan. Fakat dönmedi anahtar yuvada, kilidin dili kesik. Konuşmuyor rüzgârlar hakkında.

Gardiyan bir anahtar daha seçti şingirdatarak destesini. Mahkûm yürümek için bir adım attı. Heyhat! Kilit kustu anahtarı. Gardiyan homurdanarak bir anahtar daha seçti salkımdan. Bir hışımla daldı kilide. Fakat dönmedi yine dili kilidin. Gardiyan şaşkın. "Hakkını kaybettin!" diye gürledi ve çarptı anahtarları yere. Çınladı taş zemin, kıvılcımlar uçuştı. Kıpkırmızı oldu salkım. Tilkinin gözleri fal taşı gibi açıldı, koruk üzüm. Anahtar deliğinden gördüm; o gün kimse çeviremedi anahtarını. Hanlar açılmadı. Arabaların tekerlekleri kırık. Kasalarda yas. Çilingirler sofralarında.

"Anahtar paspasın altında!" dedi telefondaki ses. Anahtar o kadar ucuz mu! Anahtar olsa olsa bulutların üzerindedir. Sol anahtarının portenin alttan ikinci çizgisinden başladığına bakma, kök salmıştır göğe yükselir şarkı. Yükselmek üşümektir, soğukla yüzleşmek. Kar tanelerine döner notalar. Ağır ağır iner beyaz, yeşile. Fakat çocuk odun getirmelidir ormandan. Masalcı böyle yazmıştır. Kızağını yüklese de dallarla, soğuk keser ayaklarını. Yürümek için ısınmalıdır. Karı küremeye başlar, ateş yakacak. O da ne, bir küçük altın anahtar! Üşümek yer değiştirir yanmayla. Çocuk anahtar varsa kilit de vardır, diye kazmaya başlar toprağı. Bir sandık bulur küçük. Bir de uyarsa anahtar! Kim bilir ne hazineler vardır içinde! Derken anahtar deliğini aramaya başlar. Zor bela bulur yerini kilidin. O kadar küçüktür ki fark etmek zordur. Çevirir anahtarı. Bir kere döner kilidin dili. Yaşasın konuşacak kilit! Fakat kilitten önce Grimm Kardeşler alır sözü. Ateşten bir cümleyle bitirirler masalı: "Şimdi de kilidi ve kapağı açmasını beklemeliyiz. Ancak o zaman sandıkta neler olduğunu öğrenebileceğiz."

- Neden masalcılar masalı yarım bıraktı?
- Çünkü en uzun masal yarım bırakıldır.
- Sence sandıkta ne vardı?
- Önemli olan sandıkta ne olduğu değil, anahtar!
- Mugâlata yapma! Ne vardı sahi sandıkta.
- Yarım kalmış bir masal.

Dört bin yaşında anahtar ve hâlâ dipdiri. Göğsünü kabartarak, pazılarını şişirerek dolaşüyor çarşılarda. Yerlere kadar eğiliyorlar önünde. Şapkası olanlar şapkalarını çıkarıyor. Giyom Tell pusuda. Eski Mısırlılar'dan Romalılar'a her sabah ona tapıyor insanlar. Anahtar heykelleri yükseliyor meydanlarda. Ressamlar anahtar resimleri çiziyor duvarlara. Mesela Picasso, 1946 yılında kullandığı atölyenin duvarına resmetmiş "Anahtarlar" tablosunu. Yazarlar "Anahtar Ormanı" adlı bir hikâyeye kaleme alıyorlar mesela, anahtar şeklinde ormanlık bir alanda geçen: "Anahtar Ormanı eşsizdir, çünkü sakinleri, onları devasa bir satranç tahtası üzerinde hareket ettiren görünmez kişilerin oynadığı bir satranç oyununun piyonları gibi yönetildiklerine inanırlar."

- Kim yazmış bu hikâyeyi?
- Paul Hulshof'la Robert Schipper!
- Ne hayal gücü!
- Şiir de öyledir. Her şiir bir salkım anahtar.
- Açıyor mu kapıyor mu?
- Açarken kilitliyor, kilitlerken açıyor.
- Ben yalnız açan bir anahtar istiyorum! Taklit edilemeyen eşsiz bir anahtar!

- Karahisârî besmelesi gibi mi?
- Bir anahtar mı o?
- Evet, Picasso'yu kışkırtan bir anahtar.
- Picasso'yu mu!
- Evet. Karahisârî besmelesini gördüğünde sürrealist resmin kendisinden dört yüz yıl önce yapıldığını düşünmüş.
- Karahisârî gerçeküstücü mü?
- Hayır o hakikatin peşinde.
- Neden birleştirilmemesi gereken harfleri birleştiriyor besmelesinde.
- Çünkü hakikat her şeyi "Bir"e çeviriyor.

Uyurgezerler gibi kollarını uzatmış yürüyorlardı kilitlerine doğru. Anahtar deliğinden gördüm; milyonlarca insan o sabah anahtarları ellerinde dağılıyordu şehre. Bütün anahtarları adi demir parçalarına çevirmeden sur sesi, bir anahtardan başka bütün anahtarların adi demir parçaları olduğunu fark eden yok mu! Ey mülkiyetin yalancı kilitlerini kurcalayan anahtarlar! Mâlik'in anahtarı önünde eğilin! **a.ural@zaman.com.tr**

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kaptanın duası

A. Ali Ural 2010.08.01

Basınç düştü. Gökyüzü bulutlarla kaplandı. Kar, dolu ve yağmur ağır zırhlarını giydi. Şimşek, gök gürültüsü ve yıldırım omuz omza yürümeye başladılar. Şüpheli silüetler yüzünden sokaklar boşaldı.

Çarşılarda kepenkleri indirme telaşı. Bedevilerin çadırlarında tedirginlik. Balıkçıların ağlarında korku. Pilotların göstergelerinde şizofreni. Hepsi rüzgârı bekliyor. O öfkeli şefi. Değneğini havaya kaldırır kaldırmaz şimşekler çakacak davulların üzerinde. Yıldırımlar düşecek kemanlara. Zangır zangır titreyecek ziller. Baget savrulacak saatte yüz yirmi kilometre hızla. Dalgalar dağlarla boy ölçüşecek. Çöl karışacak. Arslanlar ceylanları, tilkiler tavukları unutacaklar. Kar ve yağmur, romantizm şalını atacak sırtlarından. Boran olgunlaşacak. Bir ur gibi büyüyecek rüzgâr. Genç kızlar pencereyi terk edecek; demirciler örsü, itfaiyeciler ateşi, pilotlar gökyüzünü, bedeviler çölü, balıkçılar denizi. Fırtına geliyor. Fakat kim karşılayacak onu?

- Yelkenin alanını küçülten, kaçacak liman, sarılacak fener arayan korkak kaptanlar!
- Kaptanlar! Onlara mı düşüyor bu korkunç karşılama?
- Fırtına ve deniz iki yüzü madalyonun. Her kaptan boynunda bu madalyonla terk eder kararı.
- Onlar da can!
- Bu bir yazgı. Biliyor musun yazgı anlamına geliyor fırtına.
- Hiç duymadım bunu.

-O zaman duy: "Fortuna" Latince yazgı, alınyazısı.

Fırtınaya karşı herkes penceresini kapar. Sen sonuna kadar aç kaptan! Rimbaud'nun "esrik gemi"si çatırdarken eşlik et. Sen de bir sabah kasırgalarla uyan. Son duanı yapacağın o terk edilmiş vakte. "Sabah uyanışımı fırtınalar kutsadı,/ Mantar gibi, on gece dalgalarda oynadım,/Ölüm kervanı sular beni durduramadı,/Fenerlerin budala gözlerine bakmadım." Ya da herkes gibi tak ölümün maskesini. Denize lânet oku gemilere küfret. Ay ışığı çekerken umutsuzluk okunu. Sarıl bir halat gibi bu ışıktan ipliğe. Rembrandt, tablonu yapsın batmadan önce gemin. Köpükler içinde gökle buluştursun direği. Tayfaların bir bir dökülürken denize. Ressam fırçasını senin için bekletsin. Bir tahta parçasına tutunsun titrek eller. Hesperos'u Atlas Dağı'nda yuttuysa da fırtına. Akşam yıldızına Hesperos dedi insanlar. Ne dersin onurunla batarak, yol gösteren bir yıldız olmaya.

- Batmamı mı istiyorsun?

- Hayır, omuzlarını dik tutmanı.

- Fakat fırtına var. Hangi omuz dayanabilir!

- Nice fırtınalardan kurtulmuştur gemiler. Omzu dik kaptanlarla.

- Ya batarsam!

- İnlemeden bat.

Fırtınaya karşı herkes penceresini kapar. Sen sonuna kadar aç kaptan! Yelkene camadan vur, rüzgârı camdan seyretme. Ana yelkeni indir, direktten yol aç, denize ver yıldırım. Avuç avuç da olsa boşalt suyu tekneden. Bir dua olsun dudaklarında, karaya çıktığında kalmayacak denizde. Denizin sahibine yalvar. Fırtınanın rabbine. Kitabı aç. Bir âyete tutun: "Sizi karada ve denizde yürüten O'dur..."(Yunus, 22) O halde aynı şeydir kara ve deniz. Denizdekiler batıyor. Karadakilerin kurtulduğunu kim söylemiş! "Deniz yolculuğuna çıkmak zorundayım. Ne yapmalıyım? Gemiye, kaptanı, tayfaları, mevsimi, günü, rüzgârı iyi seçmek, işte elimde olanlar. Denize açılır açılmaz bir fırtına kopar, bu benim düşüneceğim bir iş değildir, kaptanın ödevidir. Gemi batıyor, ne yapmalıyım? Elimden geleni yaparım, bağırp çağırırmam, kendimi yemem. Biliyorum ki her doğan ölür..." diyen Epiktetos! Söyle kim söylemiş karadakilerin kurtulduğunu!

Fırtınaya karşı herkes penceresini kapar. Sen sonuna kadar aç kaptan! Sıradan bir yolcu değilsin. Bir sor kendine: Bu kaçınıcı fırtınan? Haritada kara var. Tayfaların gözünün içine bakıyorlar. Pusulan hâlâ kıbleyi gösteriyor. Filikaların, anne babalarını cehennemden kurtaran masum çocuklar gibi bekliyor geminde. İrlandalı şair bir dostun var, William Butler Yeats, gerçek bir kaptanla konuşmasını paylaşıyor seninle: "'Efendim,' dedi, 'siz kaptanın duasını biliyor musunuz?' 'Hayır, nasıl bir şey?' 'Şöyledir,' dedi: 'Yüce Tanrım, bana metanetli olmak için güç ver.' 'Peki bu ne anlama geliyor?' 'Bu,' dedi, 'bir gece beni kaldırırlar ve kaptan batıyoruz, derlerse kendimi aptal durumuna düşürmemek için. Bir seferinde, Atlantik'in ortasında, geminin güvertesinde dikilirken ikinci kaptan ölü gibi bir yüzle gelince ona dedim ki, 'Bu işe başlarken her yıl belli sayıda geminin battığını bilmiyor muydun?' Evet efendim, deyince ben de, 'Sen batmak için para almıyor musun!' dedim. 'Evet efendim,' diye karşılık verdi. 'O zaman lânet olasıca herif, git ve bir erkek gibi geminle beraber bat,' dedim."

Fırtınaya karşı herkes penceresini kapar. Sen sonuna kadar aç kaptan!

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bunu yapmayacaktınız!

Ah çocuklar, bunu yapmayacaktınız! Delilerin arkasından sürüler halinde koşup taş atmayacaktınız ayaklarına. Merhametsizlik koroları oluşturup bağırmayacaktınız bir ağızdan: Deli, deli deli...

Elbiseleri mi yırtık; çalılara takılmıştır. Sağa sola sallanarak mı yürüyor; ördek taklidi yapıyor size. Sözleri mi anlaşılıyor; tekerleme söylüyor belki. Kimin yanına koyarak deli olduğunu anladınız onu. Babanızın, annenizin, kardeşinizin mi? Onlara benzemiyor diye mi taş atıyorsunuz ayaklarına. Benzemesin. Siz de benzemeyin kimseye. Hadi kalemlerinizi elinize alın ve resmini yapmaya çalışın delinizin. Zarar vereceğini mi düşünüyorsunuz. O halde çocuklar hepiniz delisiniz, zarar verdiniz bak, kanlar akıyor ayaklarından. Ah çocuklar, bunu yapmayacaktınız! Babanızın anlattığı peygamber kıssalarını hatırlayın bir. Ne demişti kavmi Hz. Nuh'a: Delirdi! Çünkü gemi yapıyordu karada. Hz. Hûd alıkoymak isteyince kavmini sapkınlıktan, deli demişti kavmi. Allah katından kanıtlarla gelse de Hz. Musa, deliydi Firavun'a göre. Farklı bir şey söylendiğinde zırlarını kuşanıyordu halk: "Biz böyle işitmedik atalarımızdan."

Ah çocuklar, bunu yapmayacaktınız! Ebu Leheb'e inanmayacaktınız amcasıdır diye Hz. Muhammed'in. Mekke yollarında, "Lâ ilâhe illallah deyin, kurtulursunuz" diyerek yürürken Peygamberiniz, arkasında bir ihtiyar, "Ondan kaçın! Ondan kaçın! Çünkü o yalancı bir delidir!" diye bağırıyordu. Yemen eşrafından Ebu Arraf, etraftakilere ihtiyarın kim olduğunu sordu. "Amcası Ebu Leheb!" dediler. Yalnız Ebu Leheb değildi havayı zehirleyen. Hac mevsimi geldiğinde Velid b. Mugîre, "Ey Kureyşliler! Muhammed tatlı sözlü biridir. Onun davası her yerde duyulmaya başladı. Ben size insanların ona inanmayacağına dair bir güvence veremem. Bu yüzden ileri görüşlü ve akıllı insanlardan bir grubu, insanları karşılamaları için Mekke'ye gelen yollara gönderin. Muhammed hakkında soru sorulduğunda, kiminiz 'sihirbazdır', kiminiz 'delidir', kiminiz 'kâhindir', kiminiz 'şairdir'; 'onu görmemeniz görmenizden daha hayırlıdır,' desin!" Bunun üzerine Mekke'ye girişi sağlayan dört yola on altı kişi gönderdiler. Her yolda dört kişi bekliyordu. O zaman medya yoktu çocuklar.

Ah çocuklar, bunu yapmayacaktınız! Sözlüklere kanmayacaktınız kalınlıklarına bakıp. Bakın 'deli' kelimesine nasıl bir anlam verdi Peygamber (sas), yanlarından geçen bir adama 'deli' deyince ashabı. "O, hastadır, gerçek deli, Allah'a sürekli isyan edendir." Böyle tanımlayınca "deli"yi Resûl, yeni cümleler taşıdı onu izleyenler kayıp kamusa. Süfyan-ı Sevrî: "Hakkı batıldan ayıramayandır," derken, Halef b. Eyyub: "Rabbi yerine başkasını tercih eden!" dedi. Muhammed b. Âişe, "Dünya kimin sevgilisiyse delidir o, akıllı denilse bile" derken, meşhur meczuplardan Uleyyan kendisine "Ey deli!" diye seslenildiğinde, "Ağır ol, gerçek deli O'nu tanıdıktan sonra isyan edendir" dedi. Sıla b. Eşyem, bağlanmış bir adamın etrafında toplanmış insanlara rastladı bir gün. Onlara; "Kim bu adam!" diye sordu. "Bir deli!" dediler. Sıla, "Bu şekilde konuşmayın" dedi. "Gerçek deli, benim ve sizin gibilerdir! Dünyayı imar, âhireti harap ederler." Kimin söylediği bilinmeyen tanımlar var bir de unutulmuş kitaplarda. İşte iki deli cümle: "Dünyası tamam olduğunda dininin eksikliğine aldırmayan", "Allah'ı kızdırarak insanların hoşnutluğunu kazanmaya çalışan."

Akıl atını çatlatarak öldürenlere deli, akıl atı çatlamak üzereyken dizginleri aşkın eline verenlere meczup, dersem kınar mı beni sözlükler. Kınasınlar. Ben de onları kınıyorum. Kınamakla kalmıyor, sözlüklerden kaçıp deliler gibi koşturan kelimelerin arkasından gülümsüyorum. Ey dil bilimciler, siz gülümsemeyin! Somurtmak daha yakışır size. Atlarınıza binip firaî kelimelerinizi yakalamaya çalışın kementlerle. Sınırları aşmanın ne demek olduğunu öğretin onlara. Eğer kelimeleriniz sırta kadem basarsa üzülmeyin. Madem kelimeleri kaçırdınız, elinizdeki kementleri kargalara atın. Hem yeni kelimeler üretmekteki marifetinizi herkes biliyor. Öyle kelimeler uydurun ki bu sefer kaçamasınlar sözlüklerinizden. O cesareti kendilerinde bulamasınlar. Akıllı sözcükler olsunlar ağızlarını bıçak açmayan. Kızmayın, sustum. Hadi sıçrayın atlarınıza. Akıl atını çatlatmadan koşturmak her babayiğidin kârı değil. Bakalım dizginleri ne kadar elinizde tutacaksınız. Bir de akıl atını ahırdan

çıkarmayıp besleyenler var. Sakın onlardan olduğunuzu söylemeyin. O koşuyla değil, yemle atını çatlatanlardan. Onlara bir türlü ısınmadım. **a.ural@zaman.com.tr**

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Balın komşusu

A. Ali Ural 2010.08.15

Arılar bulutlar gibi kondular peteğin üstüne, arılar bulutlar gibi dağıldılar. Hangi gözü hangi arı doldurdu belli değil. Renkleri birbirine benziyor. Tatları da. Balın komşusu zehir. Saklanmayı biliyor.

Su baldıranında kökte, karamukta tohumda, raventinde yaprakta, haşhaşta sütte. Yılanda, akrepte, örümcekte, arıda, karıncada, denizanasında, vatozda ve insanda. En tehlikelisi odur. İşte iki insan el sıkışıyorlar ortaçağda. Zehirli yüzükleriyle yaralıyorlar birbirlerini. Venedik'te yalnız gondol yok. Muştalarla katledilen dostlar yüzüyor suda. Balla komşuluk ede ede tatlandı zehir. Ya da kaybetti acısını. Fakat öldürüyor hâlâ. İz bırakmadan yapıyor bunu. Simyacı Cabir bin Hayyan, beyaz, kokusuz ve tatsız arsenik tozunu buldu. Sekizinci yüzyılın sonlarıydı. Çöl yılanları kıskançlıktan inletiler sahrayı çingiraklarıyla. Yedi yüzyıl sonra Paracelsus, "Tüm maddeler zehirdir!" diye katıldı koroya. Sofra tuzu tutuklandı. "Doz" gürzünü indirdi masaya. Tat verenin bileklerinde kelepçe.

Ve on yedinci yüzyıl. Alkışlayın. Sahneye Aqua Toffana çıkıyor. Arsenik, antimon ve kurşun oksit kolkola. Birlikte dans ettiklerine bakmayın. Bu meşhur grubun muhtevası bugün bile meçhul. Aylar sonra etkisini gösteriyor. Kokusuz, renksiz ve tatsız. Balın içine de sığınıyor şerbetin de. Yakayı ele vermiyor kolayca. Birkaç damlası yetiyor sonuç almak için. İşte mucidi! Bayan Giuliana Toffana! Bir İtalyan. Bir rivayete göre 1659 yılında 600 kişinin ölümünden sorumlu tutularak üç yardımcısıyla infaz edildi Roma'da. Bir başka rivayetse şu: Zehrin kâşifi Giuliana değil, başka bir İtalyan. Huzurlarınızda kontes Teofania di Adamo! Asmadan önce alkışlayın. "Kutsal Su"yu o buldu!

-Kutsal su mu?

-Evet, bu adı verdi ona.

-Bu nasıl kutsal!

-Bari'li Nikolaus'un resminin bulunduğu şişelerde "Kutsal Su" olarak satıldı zehir yıllarca.

-Müşterisi var mıydı ölümün?

-Evet, en çok da kadınlar. Mutsuz evliliklerine son verdiler bu kutsal suyla!

-Demek insan, zehre kutsal elbisesi de giydirdi!

Arılar bulutlar gibi kondular peteğin üstüne, arılar bulutlar gibi dağıldılar. Tarihçi Plinius'un yalancısıyım. Zehirli bir aşkın öyküsünü anlattı. Marcus Antonius, Kleopatra'yı ziyarete gittiğinde yemekleri mutlaka bir hizmetkârına tattırıyor, Kleopatra ise bunu hakaret sayıyordu. Bir gün Kleopatra tacından bir çiçek çıkardı ve Marcus Antonius'un şarabının içine attı gözü önünde. Şarapta yüzen çiçek aşktı. Fakat tam dudağına götürürken kadehi Antonius, durdurdu onu Kleopatra. İtiraf etti zehir sürdüğünü yapraklarına çiçeğin. "Benden korkma," demek istedi. "Seni öldürebilirdim!" Sonra bir tutukluya şarabı içirterek ispat etti iddiasını.

-Bu kez aşk elbisesi giymiş zehir.

-Evet, ama sor bakalım nasıl ölmüş Kleopatra?

-Nasıl?

-Bir yılan tarafından ısırılarak!

Yılanlar çingiraklarınızı çalın! Amanita'yı çağırın ormandan! Lezzet kurbanlarının hikâyelerini dinleyelim bir de. Mübaşir sen de çağır: Roma imparatoru Claudius, Papa VII. Clemens, Çariçe Natalya Kirillovna Narişinka ve Kral VI. Karl!

-Bir kadın mı Amanita?

-Hayır bir mantar!

-Suçu ne?

-Cinayet! Papa Cle-mens'in hastalığı beş ay sürdü. Çariçe tabak tabak mantar yiyordu ölmeden önce.

-Amanita meşhurları seviyor!

-O da söz mü, savaş bile çıkarıyor!

-Ne savaşı?

-Bir tabak mantar sotesi yedi Kral Karl. On gün sonra öldü. Avusturya payitaht savaşına yol açtı ölümü!

-Mantara bak!

-Sen asıl yorumuna bak Voltaire'in: "Bu mantar Av-rupa'nın kaderini değiştirdi."

Anlar bulutlar gibi kondular peteğin üstüne, anlar bulutlar gibi dağıldılar. Hangi gözü hangi arı doldurdu belli değil. Balın komşusu zehir. Fakat maharet bu, an geliyor bala dönüştürüyor onu. Bal güçlü, sabırlı, haklı. Padişah, bir meyve veriyor kölesine. Köle lezzetle yiyor onu, şapırdatarak ağzını. Padişah imreniyor. Bir parça tadıyor meyveden. Zehir acısı! "A hizmetkârım! Böyle acı bir meyveyi, nasıl yiyebildin iştahla!" diye sorunca, köle: "Padişahım," diyor, "elinden binlerce armağan aldım, yedim. Hepsi de tatlıydı, lezzetliydi, bir kerecik böyle acı bir meyvedir geldi. Hemencecik elimi eteğimi çekeyim, yüzümü buruşturayım, olacak şey mi!"

-Olacak şey değil!

-Nedir seni şaşırtan?

-Bala dönüşüyor zehir.

-Şaşıрма! Zehre de dönüşebilir bal.

-Nasıl?

-Dinle Niyazî-i Mısırî'yi: "İç ol zehri ki bal olsun sonunda/ Sonunda zehr olan balı ni'dersin."

a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İrmak şarkıları

A. Ali Ural 2010.08.22

Güneş cehennemi eliyor üstümüze. Rüzgâr esmiyor. Pervanelerin kanatları yanıyor dönerken. Rüzgârgülleri solmuş. Nefesimizden kıvılcımlar çıkıyor.

Açılan pencerelerden lavlar akıyor odalarımıza. Gölgele kaskatı kesilmiş; taş kömür isli yanıyor. Aya sarılanlar yapıyorlar gümüş tepsiye. Denize girenler derilerini bırakıp çıkıyorlar karaya. Beyazlar zenci oluyor. Kıtalar buharlaşıyor; her yer Afrika. Panjurlar sonuna kadar açılıyor. Düğmeler açılabilirdi kadar. Tutuşmuş yelpazeler sallandıkça çalkalanıyor ateş. Ormanlarda büyük çatırtılar. Kozalaklar alev topları. Sincaplar ön ayaklarıyla ceviz değil, köz taşıyor. Karıncalar ağustos böceklerinin imdat şarkılarına katılıyor. Kuşlar havalanıyor ve iki ateş arasında birer ikişer düşüyor yere. Kar deliler gibi özleniyor. Buzdağları yüzüyor düşlerde. Yüzüyor ve buzdolaplarına çarpıp parçalıyor. Balkonlara birikiyor ahali sıırılsıklam. Kordan tokmaklarıyla davullarını parçalayan Ramazan davulcularına dehşetle bakıyorlar. Davulcular başlarını kaldırdıklarında hiç kimsenin uyumadığını görüp davullarını indiriyorlar boyunlarından. Kırmızı gözlü adamlar, kadınlar ve çocuklar taşınıyor sedyelerde. Nota defterlerinde ırmak şarkıları.

Bir ırmağı içebilirim yatağından kaldırıp. Bir ırmağı dolayabilirim boynuma, deltalarını püskül püskül akıtıp göğsümden. Dağdan yeni kopmuş karlı bir ırmağın önünü kesip, avazım çıktığı kadar bağırabilirim kurumuş dudaklarımla, "Dur, aradığın deniz benim!" Baktım durmuyor, yanında koşmaya başlarım çığlıklar atarak. Gövdemi büyütür önüne yatarım. Sular gövdeme çarpıp yükselir, menderesler oluşturur aşmak için engeli. Yanımdan geçerek geniş bükümler çizer. Ben peşinden bakakalırım. Gitme, deniz benim, susuzluktan ölsem de. Bir teselli: İrmak ne kadar uzaklaşsa da uzun pelerinini tutabiliyorum. Nedimim ve nâdim. Denize vardığında pelerinin ucunda sürükleniyor olacağım hâlâ. Bir teselli daha: Uzaklaşsa da şarkısı duyuluyor. O şarkıya eşlik edebilirim. Mırıltılarımı kimseler duymaz. Coşkun sesine karışır, kimseler duymaz.

- Kimsenin duymadığı şarkıyı neden söylüyorsun?
- En güzel şarkılar kimsenin duymadığı şarkılardır.
- Hem ırmağın şarkı söylediğini nereden çıkardın!
- İrmağa neden ırmak derler?
- Neden?
- Şarkı söylediğinden.
- ...
- Eski Türkçede "ır" şarkı demek. İrlayan, şarkı söylercesine ses çıkaran.
- Peki nereden biliyorsun ırmağın şarkısını?
- Sudan var edilmiş her şey, kendi şarkısını katabilir ona.
- Bir şarkıya farklı şarkılarla eşlik ediliyor o halde.
- Bir tek şarkı var akan. Bütün şarkılar o şarkıya karışır.

- Hadi söyle o zaman şarkını! Dinler dinlemez unutturum söz!

- En güzel şarkılar kimsenin duymadığı şarkılardır.

Nil, Amazon, Niger, Mississippi, Zambezi, Orinoco, Yukon, Rio Grande, Ganges, Dicle, Fırat, Sakarya, Kızılırmak, Volga, Congo, Sen, Danube, Ganj, Thames, Darling, Mekong, Arno, Parana, Mackenzie, Colorado, Yangtze, Yellow şarkılarını katıyorlar o sırlı ırmağa. Çoğalan bir ırmak, yıldızlar sayısınca katları olan. Hayalini zorla. Üst üste binlerce havuz. İki yakasında inciden konaklar. Toprağı misk. Suyu bal. İçen susamıyor bir daha. Sütten beyaz. Boyunları kavisli kuşlar geliyor kıyılarına. Ne kadar hoş görünümleri var. Tatlarını bilseniz bir de! Şırıltısını duymak mı istiyorsunuz havuzda buluşmadan önce? Hangi havuz mu? O havuz, yıldızlar sayısınca parlak kupası olan. Gökten akan iki oluğun doldurduğu o havuz! O sırlı ırmağın suyunu taşıyan. Ellerinizle kapatın kulaklarınızı. Başka seslere dur demeden o şarkıyı duyamazsınız.

- Hangi şarkıyı?

- Kevser'in şarkısını.

- Kevser mi ırmağın adı?

- Kevser.

- Anlamı ne 'kevser'in?

- Arapça 'Kesîr' kelimesinden geliyor. Hayrın çokluğu demek.

- Hangi ülkenin ırmağı bu?

- Âhiret ülkesinin.

Güneş cehennemi eliyor üstümüze. Rüzgâr esmiyor. Pervanelerin kanatları yanıyor dönerken. Rüzgârgülleri solmuş. Nefesimizden kıvılcımlar çıkıyor. "Kevserin ne olduğunu bilir misiniz? O cennetteki bir ırmaktır. Rabbim Kıyamet Günü'nde bana o ırmaktan bir havuz vaat etmiştir." diyor, gülümseyerek Peygamber. Havuza akan yalnız Kevser değil. Renk renk insanlar. Fokurdayan kalabalıklar bir an önce havuza ulaşabilmek için kan ter içinde yarışıyor birbiriyle. Havuzun kıyısındaki altın kupalar bir elle buluştuğunda daha da parlıyor. Fakat eli boş dönenler de var, yüzleri kararmış. Su içmeden geri çevrilenler havuzdan. Ah işte kıyamet o zaman kopuyor. Elimde kupa var mı? Geri çevrilenler arasında mıyım yoksa! **a.ural@zaman.com.tr**

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ejderha ve Kelebek

A. Ali Ural 2010.08.29

Beyaz önlükleriyle sardılar masanın çevresini. Ben varım masada. Boylu boyunca varım. Bir otopsi masası bu. Hayır ölmedim. Vücudumun içini kurcalamayacaklar. Ne kalbimle işleri var, ne ciğerlerimle.

Gözlerimin peşindeler. Evet gözlerimin. Uyumamı bekliyorlar. Gözlerimi oyup kör bir zengine satmayacaklar, korkmayın. Rüyalarımı yakalayacaklar kısıvrak. Balina avcıları gibi suyun yüzüne çıkmasını bekleyecekler zıpkınlarını savurmak için. Gözlerimi köpürterek debelenecek rüyam. Sırtında zıpkınlarla dalıp çıkacak. Gözlerime kan oturunca sevinç çığlıkları atacak avcılar. Atsınlar. Her şey rüyalarını kaybetmiş yoksullar için. Rüyalarımın müşterileri sabırsızlanıyor, uyumalıyım. Kadife keselerini şingirdatırlarken bir sarmaşığa

tutunmalıyım; zamandan zamana, mekândan mekâna. Bir çocuk bırakıyor kendini boşluğa sarmaşığın ucunda. O çocuk benim. Uçuyor, yüzüyor da denebilir. Günlerce sürüyor yolculuğu. Vardığı yerde bir ihtiyar. Nasıl da benziyor çocuğa. O ihtiyar benim.

Hızlı göz hareketleri bir heyecan dalgası yayıyor masanın etrafına. Rem hâli! Zıpkınlar hazırlansın. Hah! Bende rüyasını kaptıracak göz var mı! Düşümde düş görerek yanıltabilirim avcıları. Sarmaşıklara sıkı sıkı tutunup beş yüz yıl önceye savurabilirim kendimi. Wu Ch'eng-en'in öyküsüne: İmparator düşünde gece saraydan çıkıp bahçede dolaşırken karanlıkta bir şey kapandı ayaklarına. Bir ejderdi bu, yıldızların kendisine ertesi gün gece çökmeden, İmparator'un bakanı Wei Cheng tarafından başının kesileceğini bildirdiklerini söyleyen. İmparator onu koruyacağına yemin etti düşte. Uyanınca Wei Cheng'in huzuruna getirilmesini emretti. Fakat Wei Cheng sarayda yoktu. İmparator Bakan'ı saraya çağırttı, ejderi öldürmesin diye bütün gün oyaladı ve akşam çökerken bir el satranç oynamayı teklif etti ona. Oyun zorlu geçti ve uzadı. Bakan yorgun düştü ve uyuyakaldı. Bir gök gürültüsü yeri salladı o an. Peşinden iki yüzbaşı ortaya çıktı: Kanlar içindeki devasa bir ejder başını taşıyorlardı. Kanlı baş İmparator'un ayaklarının dibine fırlatıp bağırıldılar: 'Gökten düştü!' Bu sırada uyanan Wei Cheng hayretler içinde kesik başa bakarak mırıldandı: 'Ne tuhaf! Düşümde böyle bir ejder öldürüyordum.'

Masanın etrafındaki adamların kalbi göz hareketlerimle çarpa dursun, rüyada ejderha görmek ne anlama geliyor, bunu düşünüyorum. Hastanın rüyada ejderha görmesi, ölümüne işarettir. Kendisinin ejderha olduğunu gören kimsenin ömrü uzun olur veya güç ve otorite elde eder. Ejderhanın etini yediğini gören kimse bir mala sahip olur. Bir ejderhaya sahip olduğunu gören, akılsız bir düşmanını yener... Peki, rüyaları çalınmaya çalışan bir adam başkasının rüyasında gördüğü bir ejderhanın kendi rüyasına girdiğini görürse... Dört bin yıldır rüya tabir eden Eski Mısırlılar bile çıkamaz işin içinden. O ki Çin'e gittik kurtulmak için düş hırsızlarından, rüzgâr çanlarının eşliğinde kulak vereceğimiz bir başka öyküde arayalım anahtarı: Chuang Tzu, düşünde bir kelebek olduğunu gördü, ama uyandığında, düşünde kendini bir kelebek olarak gören bir insan mı, yoksa düşünde kendini bir insan olarak gören bir kelebek mi olduğunu bilemedi.

Ejderha ve kelebek... İsimlerini bile yan yana getirmekten kaçınıyor dil. Fakat sınır taşları yerinden oynatılmış. Bir ejderha rüyasında kendini bir kelebek olarak görebilir. Bir kelebek bir günlük ömrü olsa da rüya tabirleri kitabına konar, düşünde kendini bir ejderha olarak gören kelebeğin yarınını öğrenmek için. Harita bir kez değiştirilmeye görsün el çabukluğuyla, karanlığın oğulları, yani gölgeler, herkes uyurken parmaklarının ucunda yürüyerek sınır taşlarını çalıp gözkapaklarının üzerine koyuverir. Bu ağırlık nereden çökmüş üzerlerine anlayamaz kimse. Ağır bir rüya gördüklerini düşünebilirler belki. Uyanmasınlar diye -zira uyanmak gerekir gerçekleşmesi için düşlerin- gün doğmadan gözkapaklarından kaldırılır tekrar sınır taşları. Konulur yerlerine. Fakat hangi yer! Yeni güne gözlerini açanlar bulamazlar anahtarı: Rüya mı gerçeğin alanına girmiştir, gerçek mi rüyanın?

Beyaz önlükleriyle sardılar masanın çevresini. Masada bir köpek var. Köpeğin rüya gördüğünü ileri sürdüler. Göz hareketlerinden anladılar bunu ve hırlamasından. Atlar dörtnala koşmaya başladılar rüyalarında, kediler farelerin peşinde. Yalnız balıklar rüya görmüyor, dediler. Ne rüyaları var halbuki onların! Bir rüya en çok akvaryuma benzer. Ey beyaz önlüklüler! Düş görür mü ejderha? "Öyle bir hayvan yaşamıyor," demek, bir düş olduğunu itiraf etmektir ejderhanın. Kelebeğe gelince varlığıyla yokluğu bir. Birkaç saniyede görülen uzun bir rüya.

Beyaz önlüklüler, gözlerimin hızından rüya gördüğümü anladılar. Fakat gördüğüm rüyayı kimse bilemeyecek.

Not: Bugün saat 16-19 arasında Beyazıt meydanındaki kitap fuarında Şule Yayınları standında yeni kitabım "Ejderha ve Kelebek"i imzalayıp okurlarımla sohbet edeceğim. a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Özleyemiyorum

A. Ali Ural 2010.09.05

Özleyemiyorum. Oysa ne kadar severdim babaannemi. Dul maaşını aldığı günler bir kebabçıya uğramadan gelmezdi eve. O vakitler kebab yemek mühim bir şeydi.

Her kahvaltıda yumurta olmazdı mesela. Tavuk, misafir geldiğinde pişerdi. Babaannem örgü örerdı divanın bir köşesinde. Bir köşesinde dünyanın, uzat ellerini derdi bana, bileklerimde kilometrelerce ip. Bir an bırakmadı şişlerini elinden. Bıraksa buzul çağına dönecekti dünya. Kazaklarımız ve atkılarımızda sıcak imzası. Rüzgâr boynumuzdan geri dönerdi, kar göğsümüzden. Kelimeyi uzatarak seslenirdim ona. İki kez tekrarlardım: "Babaannee, babaannee!" Cevap aynı tonda gelirdi: "Caan, caan!" Kimsenin arkasından konuşmaz, konuşanları giderim, diye tehdit ederdi. Babamı değil annemi korurdu Hatice Anne; marjinal bir kayınvalideydi yani.

Şehit kızıydı. Babası Binbaşı Mehmet Emin Bey, namı diğer Köroğlu. Karlı bir gece. Türk topraklarını ele geçirmiş Ruslar. "Bizi kendi silahımızla vurmasınlar!" diye toprakların kamalarını çekmeye gidiyor binbaşı düşman hattına. Çizmelerini saklıyor arkadaşları. Yapma Köroğlu! Binbaşı Mehmet Emin Erzurum Tahtatabya'da yükseliyor semaya. Böyle anlatırdı babaannem, kahramanını. Şiirler okurdu sonra: "Merhum peder güler yüzlü tatlı sözlü kahraman/ Rus cengini anlatırmış zâbit imiş o zaman..." , "Kar yağar fırtına rüzgârlı soğuk/ Duruyor köprüde bir yavru çocuk..." Bu şiirler kime ait bilmezdim. Dinlerken gözlerimiz dolar, iyi insan olmaya karar verirdik. Babaannemin cüzdan yerine kullandığı bezden bir kesesi vardı. Okul, kurs, eğitim gibi sihirli kelimeler gevşetirdi o kesenin ağzını. Okul dönüşlerimde aynı nakarat: Oğul gelir hocadan da, günler doğar bacadan. Yıllardır uğramadım kabrine.

Özleyemiyorum. Oysa ne kadar severdim anneannemi. Ermişti anneannem. Nereden mi bilirdik bunu, söylemem! Görseydiniz siz de aynı şeyi söylerdiniz eminim, siz de söylemezsiniz. Gerçi yüzüne vurduğumuzda bunu, "Günahkârım ben, dua edin bana!" derdi. Canım anneannem banka mı soyuyordu geceleri, rüyadan rüyaya gezerken biz. Evet, gece yarısı kalkıyordu yatağından, bizi uyandırmamak için parmaklarının ucuna basa basa yürüyordu. Suçüstü yakalamalıydı onu birden yakıp ışığı. Yakalıyorduk da: Elinde cevşen, kıpır kıpır dualar serpiyor karanlığa. Söylemese de bilirdik biz çocuklar, okumasa tan ağarmayacaktı. Bir gülümsemeyi ömür boyu yüzünde taşıdı Şahide Anne. Bir haltercinin kaldırdığı ağırlığı ölene kadar başının üstünde tutmasına benziyordu bu. Titrese de acıdan düşmedi o gülümseme. Bir fotoğrafı var hastanede çekilmiş. Son günleri. Nasılsın diye soranlara, "Çelik gibiyim," diyor. Beni evime götürün! Acının avucunda, gülümseyerek ölüyor anneannem.

Şair kızıydı. Babası Posoflu Âşık Zülâlî. "Sevdiğine kavuşamayasın," diyor bir yaşlı âşık ona gençken, "Kavuşamayasın ki dünyaya âteşin sözler bırakasın!" Bir beddua değil dua bu. Pınarıyla kandırmasın yalnız, yaksın Zülâlî. Anneannem anlatıyor: "Film gibi bir hayatı varmış babamın. Gaspıralı İsmail'in dostuymuş, esir düşmüş Rusya'da. Bir fırıncı unlu elbiselerle kaçırmış onu..." Hikâye uzun. Zülâlî kurtulacak ki evinin kapısını kadınlara açsın Şahide. Bariştırsın küsleri. Ümmîlere okumayı öğretsin. Çocukları sevindirsin. Sofrasını doldursun misafirler. Onlar yesin diye, az koysun kendi tabağına. Yavaş yavaş yesin ki, az yediğini anlamasınlar. Başka hayatlarda yaşıyor Şahide Anne. Kendisini saklıyor, kimse bulamasın. Kendi bile bulamasın ihtiyaç duyduğunda. Üstadı var onun. Merhameti var, fecre kadar uykusuz bırakan gözlerini. Şiirleri var babasının izini süren: " Âşıklar çift gezer işi âh olur/ Âşığın maksudu bir Allah olur/ Âşıkların kalpleri nurla doludur/ Allah! / Biz tüccar değiliz, alıp satmayız/ İman efkârındayız yoldan sapmayız/ Kalbimiz geniştir, hiç kin tutmayız/ Allah!/ Bozuktur cihanın feyili bozuk/ Geçiyor ömrümüz oluyor yazık/ Tükendi dâneler, kalmadı azık/ Allah!" Kalmadı azık evet, yıllardır uğramadım kabrine anneannemin.

Özlemeye zaman yok. Bütün boşlukları dolduruyor hayat. Bir pencere açılacak olsa bin rüzgâr yükleniyor üstüne. Özleyemeyen insan kıvranıyor kendi lâbirentinde. Bütün yollar kapalı. Çıkış özlemekte. Özlediğimde anlıyorum ki güzel istasyonlardan geçmişim. Harika manzaralar görmüşüm. Pencereden gazeteler atmışım köy çocuklarına. Çocuklar gazeteleri evlerine götürmüş, anneleri fasulye ayıklamışlar üstünde. Camı elmas yapıyor özlem. Belki de elması, cam sanan bendim onu. Bu yüzden şangırıyla kırıldığında ürpermedim. Süpürdüm bir küreğin içine. Özlem sığınak. Çıplak geziyorum bombardıman altında. Sirenler çalışıyor yürüyüşümde en küçük bir değişiklik yok. Sağımda solumda patlamalar. Kıyamet mi koptu?

Özlenecek bir şey kalmadı mı dünyada! a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bir rayda yeni, bir rayda eski

A. Ali Ural 2010.09.12

Yeni tren Bostancı İstasyonu'nda durdu. Önce kulaklarıma sonra gözlerime inanamadım. Sessiz ve güzeldi. Düzeltiyorum; çok sessiz ve çok güzeldi.

Uzaydan geldiğine eminim; ilk durağı Mars. Evet evet, Mars Gebze arasında çalışan bir banliyö treniydi bu. Kehanetler doğru çıkmıştı. Kızıl Gezegen'de yalnız hava değil hayat da vardı. Kapılarını açtığında binip binmemekte tereddüt ettim. İstasyon yanıyordu. Trenin kapılarından yüzüme taştan soğuk havaya kapılmamak ne mümkün. Mars atmosferinin buz kapağını aralayarak eksi yüz kırk dereceden inmişti lokomotif. Çekildim ve kapılar kapandı. Sonra trenin raydan çıktığını, beyaz bir yunusun denize daldığını gördüm. Mavilikler içinde süzülüyor. İnanılır gibi değil. Ayakta kimse yok. Her şey yepyeni. Oturmaya korkuyor insan, dokunmaya. Göz merceğimi yolcular üzerinde gezdiriyorum. Mars'ın toz bulutlarını arıyorum saçlarında. Hayır, bunlar dünyalı. Zaman Gazetesi'nin henüz Mars baskısı yok. Günlerden Pazar ve yolculardan biri yazımı okuyor. Fakat neden fark etmiyor beni.

Ben fark ediyorum ama; tren yolcuları trenden daha yeni. Düzeltiyorum; değişmişler, kendilerine güvenleri artmış. Trenin Gebze'ye varacağından eminler. İnecekleri istasyonları biliyor, lokomotifin soluğu kesildiğinde yapışmıyorlar cama. Kıyafetlerinde bir değişiklik yok; aynı pantolonlar, gömlekler, etekler, bluzlar... Sessizler. Kendi ruhlarında yolculuk yaptıkları izlenimi veren ifadelere rastlanıyor yüzlerinde. Satıcılar, sahi onlar nerede? Simit, su, iğne, fener, kalem, yara bandı satıcıları... Yolcular tok. Yolcular suya kanmış. Ne diyecekleri bir söküklere, ne aydınlatacakları bir karanlıkları var. Kaleme ihtiyaçları yok, hafızaları dipdiri. Yaralarına gelince; son istasyonda kendiliğinden iyileşecek. Hoparlördeki kadın sessizliği bozuyor: "Lütfen kapılara yaslanmayınız." Oysa kapılara yaslanan yok. Koltuklarına yaslanıyor onlar. Marslı kadının gözleri görmüyor. Fakat Türkçesi iyi. Bu arada yazımı okuyan yolcunun bakışlarını hissediyorum üzerimde. Bir gazeteye bir bana bakıyor. Evet, o benim!

Yolcu sorusunu soramadan tren duruyor: Pendik. Cayır cayır yanıyor istasyon. Geri mi dönsem trene? Gebze'ye kadar inmesem, hatta aynı trenle Bostancı'ya dönsem. Çok geç, kapanıyor kapılar. Vagonlar, şekil verilmiş buz kalıpları, kayıyor raylardan. Benimse kızığımı güneşe çekiyor Eskimo köpekleri. Kızığım kurşun gibi; yirmi köpek uluyarak koşuyor cehenneme. Birden Pendik'teki işim önemini kaybediyor. Bir çiçeğin sıcaktan solmasına benziyor irademin pörsümesi. Koşumlara öyle bir asılıyorum ki köpeklerden her biri bir buz dağına savruluyor. Turnikelerden dışarı çıkmak yerine alt geçide yöneliyorum. Bir solukta karşı peronda buluyorum kendimi. "Haydarpaşa yönüne giden tren Gebze'den hareket etmiştir." Yanlış duymuş olmalıyım. İçimden geçirdiğim cümleyi duyuyor Marslı kadın ve cümlesini tekrarlıyor: "Haydarpaşa yönüne giden tren Gebze'den

hareket etmiştir." Osmangazi, Fatih, Çayirova, Tuzla, İçmeler, Aydıntepe, Güzelyalı, Tersane, Kaynarca, Pendik... Tam on istasyon! Buzdan tren Pendik'e gelinceye kadar erir.

Eriyen benim. Biraz daha gecikecek olursa tren, bir gölcüğe açacak kapılarını. On, dokuz, sekiz, yedi, altı, beş, dört, üç, iki, bir... Tam hakem güneşin ellerini kaldıracakken gürültüyle yanaşiyor tren perona. Kapılar açılıyor. Fakat bir güneşten başka bir güneşe atlıyorum. Alnıma buz konulmasını beklerken, ateşten bir tokat patlıyor yanağımda. Değil oturacak, ayakta duracak yer yok. Trenin homurtularına yolcuların homurtusu karışıyor. Trenin kokusuna yolcuların kokuları... Her istasyonda camlara yapıyor gözler. Kara sinekler gibi kıpır kıpır tedirginlik. Satıcılardan biri ağzını kaparken diğeri açıyor. Birden yolcuların karnı acıkıyor. Birden susuzluktan dilleri kuruyor ağızlarında. Birden elbiselerinin dikişleri atıyor. Birden ışıkları sönüyor trenin. Birden yaraları sızlamaya başlıyor. Mars'tan değil, Gebze'den geliyor tren.

Yazımı okuyan yolcu gazeteden başını kaldırıp soruyor; "Siz Ali Ural mısınız?" İşte beklediğim soru. Evet, anlamında hafifçe sallıyorum başımı gülümseyerek. Okur devam ediyor; "Şimdi siz bu yazınızda yeni banliyö trenlerini överken, eski trenlerin bir an önce kaldırılması gerektiğinden mi söz ediyorsunuz?" Bu kez başımı iki yana sallayarak, "Hayır," diyorum. "Bu trenlerin yarısı yeni yarısı eski olmalı hep. Yeniyle gidip eskiyle dönmeli insan. Neşeyle hüzün, sağlıkla hastalık, toklukla açlık, dostlukla yalnızlık, gündüzle gece gibi."

a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İki uğurlama

A. Ali Ural 2010.09.19

Telefondaki ses, ölüm döşeğindeki dostu çağırıyordu beni. Hiç düşünmeden kabul ettim. Dört arkadaş bir arabaya doluşup yola çıktığımızda İstanbul siyah harmanisini atmıştı sırtına.

Arabayı süren ağabeyimiz dostumuzun metanetini anlatırken, "Sesi güçlü ve tok, sanki belden aşağısı felç olmuş kanserli beden ona ait değil," diyor, birkaç saniye sessizlikten sonra sallıyordu başını; "Ölümü kahramanca karşılamak kolay mı?" Direksiyon sağa sola dönüyor, vites bir merdivenden mütemadiyen inip çıkan haşarı bir çocuk gibi bütün kademelerden inip çıkıyor, uzun bir zamandır yolda olmamıza rağmen bir türlü ulaşamıyorduk hüzün evine. Arabamız hamur açan bir oklava gibi genişletiyordu İstanbul'u. İki yanında sonsuz bir dükkân zinciri olan caddelerde ilerliyor, hiç görmediğimiz mahallelerden geçiyorduk. Tek minareli, iki minareli, dört minareli onlarca cami, sayısız binanın arasından fırlayıp ölümün unutulmuş yüzünü yaslıyordu penceremize. Adım başı bir fırına rastlıyorduk. Ekmek sayısınca insan yaşıyordu şehirde. Elde kalmış ölü ekmekler simsiyah görünüyordu akşam karanlığında. Adım başı bir benzin istasyonu ile karşılaşıyorduk. Git git bitmiyordu yol.

Arabanın camlarını defalarca indirdikten, işaret parmaklarını trafik levhaları gibi takip ettikten sonra üç katlı bir binanın önünde durduk nihayet. Kapıda o yok. Oğlu var. Belki de biz gelene kadar bir mucize oldu. İyileşti, gençleşti, kapıda bizi karşılıyor. Heyhat! Dostumuz boylu boyunca uzanmış. Bizi görünce bir aydınlık kaplıyor yüzünü. Ruhu ayağa kalktığından naif bedeni beyaz bir tüy gibi uçuşuyor yatakta. Yaşlı ellerini dudaklarıma götürüyorum. "Geçmiş olsun!" İki kelimelik cümlemden utaniyorum sonra. Sussa mıydım? Aynı cümleyi arkadaşlarım da kuruyor. Aynı duyguyu yaşıyorlar mı? Yatağın başucunda yüksek bir sehpa var. Ağız açılmış bir bisküvi paketi, kapağı gevşekçe tutturulmuş bir kolonya şişesi, buruşturulmuş bir kâğıt mendil... Meyve almıştık, meyve ne ki! Mutfağa gönderiyoruz sezdirmeden. Bütün hallerimizi anlamsız kılıyor ölüm. Son kitabımı imzalamıştım, veremiyorum. Bir suçlu gibi gizlice bırakıyorum evin bir köşesine. Bu kadar sapa bir yeri

nasıl buldunuz diyor minnettar bir sesle. Bizi getiren ağabeyimiz, "Yoo çok kolay geldik," diyerek minnet yükünü alıyor sesinden. Ölümün yanında yorgunluk ne ki!

Tümörün önce küçüldüğünü, sonra tedaviye cevap vermediğini, nihayet göğsünden aşağısının felç olduğunu anlatıyor dostumuz hayat dolu bir sesle. Bir felaketten bahseder gibi değil, bir tıp dersi verir gibi yapıyor bunu. Şükür neşesiyle oynatıyor ellerini konuşurken. Zaten bir iki gündür bacakları da istemsiz bir şekilde kasılıyor. Hatta bir ayağını öbür ayağının üzerinde bulabiliyor, ne güzel! Bunlar hayat emareleri. Geçici olabilir felç. Bir arkadaşı tekerlekli sandalye gönderecekti, gecikti. Bugün yarın gelir. Başka bir arkadaşının özel hastanesi var. Yatıralım seni, rahat edersin, diyor. Birkaç dakikada konuşuluyor bütün bunlar. Sonra hastalığını değil hatıralarını anlatıyor dostumuz. Kimler yok ki o anılarda. Meşhurlar resmigeçit yapıyor hastanın dudaklarında. Kavga ediyor, tartışıyor, arkadan vuruyorlar birbirlerini. Bir kitapta toplamayı düşünüyor hatıralarını. İsmi "Sakıncalı Hatıralar." O bir yazar. Belki de son eseri bir hatıra kitabı olacak. Oğlu işaret veriyor, yoruldu diye. Evet yoruldu, gitmeliyiz.

Kaçıyoruz hüzün evinden. Dört adam aynı arabada, atlarımızı kırbaçlıyoruz durmadan. Vakit geç. Benzin istasyonları, pastaneler ve işkembeciler geçiyor yanımızdan. Vitrinlerde kızarmış tavuklar dönüyor. Maraş dondurmacısı külahını kapıyor çocuğun. Kıpır kıpır şehir. Kara bir nehir gibi deviniyor. Derken kornalar çıldırıyor birden. Yolu inletiyor borazanlar. Camlarından, kapılarından, tavanlarından salkım salkım insan sarkan arabalar uçuşuyor üzerimizde. Genç kızlar, delikanlılar, çocuklar çığlık çığlığa: "En büyük asker bizim asker!" Oğullarını, kardeşlerini, arkadaşlarını, nişanlılarını uğurluyorlar. Coşkularının sınırları İstanbul'dan daha geniş. Kalpleri salladıkları bayraklardan daha rüzgârlı. Fakat yaşamalılar. Ölüm saatini daha geç bir vakte kurmalı. Bir yer göstermeli onlara caddelerin vahşetinden uzak. Bir özel yol. Ağlatmasın coşku.

Bir dostumuzu uğurladık, henüz hayatta. Adını yazmadık, aman duymasın! Büyüktü hüznümüz bağıramadık. Dudaklarımız sımsıkı. Camlarımız örtülü. Sancaklarımız katlı. Sessiz bir kabile bu. Dört atlı. Ruhumuzda meşaleler. Karıştık şehrin karanlığına. a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yerin dibinden bak bana

A. Ali Ural 2010.09.26

Kazıcılar yeryüzünün en nadir cevherini yerin yedi yüz metre altından çıkartmaya çalışıyor aylardır. Otuz üç madenci otuzçlük bir tespih gibi dönüyor ruhumda aylardır.

Aylardır bir soru kazıyor kalbimi. Burgacından kurtulmak için yakana sarılacağım. Ey madenci! Yerin dibinden bak bana. Kim kimi kurtarıyor? Göçük nerede? Dünya anne olduğunu hatırladı. Göbek bağı kurmaya çalışıyor seninle. İki kaşık yemek bir yudum süt yolluyor sana. Hayatta kal, sakın ölme. Petrol için binlerce insanı diri diri toprağa gömen üvey annen, otuz üç madenciyi petrol gibi çıkartarak topraktan bütün kirlerinden arınacak. Peder, buhurdanlığını salla, görünmesin dünyanın yüzü. Göçük altında kalmış milyonlarca insandan biri olarak sesleniyorum. Rol çalma. Mahsur kalan biziz. Mahsur kalan biziz ve bundan kimsenin haberi yok. Bu yüzden sana sesleniyorum. Yerin yedi yüz metre altından bizi kurtar!

San Jose Madeni'nin altın çocuğu! Kaskındaki lambayla yol göster, düş önüme. Sen galerilerini bilirsin hayatın, ölümün derinliklerini. Tablolarım var manzaralı. Yerin yedi yüz metre altında bir galeri açalım seninle. Martılar uçuşsun karanlıklarda. Bulaşsın kayalara yelkenin beyazı. Bulutlar da var, aylardır görmediğin, salkım saçak. Her an yeni bir resim çizen. Ağaçlar evet, şeftali ağaçları, yapraklarında yarım güneşler, daha ne olsun! Toprak mis

gibi kokuyor yağmurda. Yemyeşil çayırılar, bembeyaz kuzular... Dalgalar madeni dövedursun, sen uzat elini. Uzat ve tut. Tut ve çek beni yüzlerce metre altına yerin. Mükellef sofralarda mahsur kaldım. Güneş kelepçelerini taktı bileklerime. Su kaldırma gücünü kaybetti. Gemilerim madene indiler. Düşünebiliyor musun, kazmanı kayaya vursan bir geminin bordasını delecek. Ateş pişirmiyor artık. Her şey çiğ. Milyonlarca lokantada büyüyor açlık. San Jose Madeni'nin altın çocuğu! İki kaşık yemekle bizi kurtar.

Lazer uçlu araçlar maden alanında. Tele objektifli kameralar maden alanında. Biri sert kayaları delecek, diğeri büyütecek konuyu. Lazer uçlu araçlarla açılan delikten otuz üç küçük fener indirildi madene, önlerini iyi görsünler. Vitaminle güçlendirilmiş jeller, iyi baksınlar kendilerine. Aspirin tabletleri, ateşleri yükselmesin yeryüzüne kadar. Tele objektifleri yerin altına sarkıtmanın manası yok. Onların görevi üstte. Bir marifetleri var ki büyütmekten başka, diplomatları kısıkandırıyor. Aynı karedeki öğelerin birbirine daha yakın görünmesini sağlıyor çünkü. O halde kuyu başına! Fotoğrafınız Şili'ye davet ediyor sizi. Kuyu başında poz vermeye. Fotoğraf yeraltındaki adamlarla yan yana getirecek yeryüzündeki adamları. İnsan olduğumuzu göstermenin tam zamanı! Tebessümlerimizle koşuyoruz kuyuya doğru. Sarsılsa da çerçeve düşürmüyoruz. Az kaldı. C Planı devrede. Şili Devlet Başkanı Sebastian Pinera 15 Ekim'de başlayacak Avrupa gezisinden önce kucaklayacak madencileri.

Esperanza doğdu. Babası yedi yüz metre altındayken geldi yeryüzüne o. Ey madenci! Yerin dibinden bak bana! Annesi Esperanza adını verdi. Esperanza yani umut. Toprağın altında şarkılar söylemişsiniz ucunu gördüğünüzde burgunun. Ulaşıldı diye insana sarsılarak ağlamışsınız. Kafesteki seslerinizi bırakmışsınız sonra ellerinizi birbirinizin omzuna vurup. Kafesteki seslerinizi, yani marşlarını umudun. Biriniz o anda şöyle demeliydi: Susun! Şarkılarınızı yeryüzüne saklayın. Çünkü sizin şarkılarınıza ihtiyacı var arzun. Yerin yedi yüz metre altından çıkan otuz üç kişilik koronun göğe yükselen ilahilerine. Madem şairler sözcüleridir toplumun. Mezarından kalksın Şilili ozan. Kelimelerin kanatlarıyla yükseltsin bizi Neruda:

"Çık kardeş,
Benimle doğmaya gel.
Ver elini,
Yayılmış ağrının,
En derin yerinden.
Kaya diplerinden,
Dönecek değilsin,
Ve yer altı çağlarından;
Geri dönmeyecek,
Taş kesilmiş sesin;
Ve gözlerin, oyuk gözlerin
Yerin dibinden bak bana..."

Kazıcılar yeryüzünün en nadir cevherini yerin yedi yüz metre altından çıkartmaya çalışıyor aylardır. Nefes, yiyecek, ilaç ve umut göndererek yapıyorlar bunu. Bir insana ulaşmanın dünyaya ulaşmak olduğunu anladılar. San Jose Madeni'nin bahtlı çocukları, göçük altında kaldıklarını haber verebildiler çünkü. Bir burgunun ucuna yazdılar sitemlerini; "Hayattayız!" Peki, bizi kim kurtaracak! Yan yanayken haberleşemeyen bizi? Göçük altında kaldığımızı kim biliyor. Bir adım mesafe varken aramızda, yaşadığımızı kim! Kelimeler çökmesin bir kere, derin bir suskunluğa gömülmesin insan. Yerin yedi yüz metre altında umut var. Esperanza doğdu. Yeryüzündeki göçüklerden haber alınamıyor hâlâ. **a.ural@zaman.com.tr**

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sirkin son gösterisi

A. Ali Ural 2010.10.03

"Son" kelimesi sihirlidir. Davetkâr ve korkutucu. Kaçılması ve kaçırılmaması gereken. Coşkulu ve hazin. İki kutbu vardır "son"un, vahşi salıncaklar kuran ruhlarımıza.

Ayaklarımızı sonsuza dayayan salıncaklar. Son ebeler, son kırbaçlar, son fısıldar, son sarılır. Son mızraktır, son paraşüttür, son zehirdir, yemdir son. Yeme geldim ben. Kancayı görmeyip solucana saldırdım. Sirkin son gösterisini kaçırmamalıydım. Kim bilir "son" ne sürprizler barındırıyor! Sirklerin bahanesi çocuklar. Büyükler kendilerini götürürler o büyülü çadırlara, çocuk kendilerini. Oğlum yedi yaşında. Hiç sirke gitmedi şimdiye kadar. Elinden tuttuğum anda misinaya asıldılar. Bir anda kendimizi çadırın önünde bulduk. Patlamış mısırlar gibi uçuşuyor çocuklar. Hayır, palyaçoların havada çevirdiği rengârenk toplara benziyorlar. Yok yok, bir kaleydoskopun içindeyiz. Hareket ettikçe yeni şekiller çiziyor meraklar.

Biletlerimizi kestirip çadıra girdik. İtalyan görevli el fenerini yakıp önümüze düştü. Yan cephe. Önden üçüncü sıra. 14, 15 ve 16. koltuklar. Oğlumuzu ortamıza aldık, bir yavru aslan da olsa korumalı aslanlardan onu. Yavaş yavaş doluyor çadır. Fakat dışarıdaki coşku çadırın içinde yok. Çocukların savruk alevleri bir bir sönüyor fanusa girdikçe. Renklerinin üzerine çadırın gölgesi düşüyor. Projektörler yansa... Hayır, sirkin başlamasına daha yirmi dakika var. Bu yirmi dakikada gösteri alanının etrafında yirmi tur atabilir iki satıcı. Karanlığın içinde yanıp sönen rengârenk değnekleri bir bir tutuşturabilir çocukların ellerine. Türkçe bilmedikleri için sessizce geçiyorlar önümüzden. Birinin sol omzu sağ omzundan daha aşağıda. Bir yanı suya batmış bu köhne gemi karanlıklar içinde yanıp sönen ışıklarıyla uzaklaşırken bir ürperti doluyor içime. Bir tur daha atamadan karanlık sulara gömülecek.

"Bayanlar, baylar..." İşte iki sihirli kelime daha. Gösteri başlıyor. Dünya bayanlardan ve baylardan ibaret. İki atletik yapılı adam kollarını havaya kaldırarak ışık gölüne atlıyorlar. İki ucunda içine insan girecek boyutta enli çemberler bulunan bir düzenek dönmeye başlıyor. İki adam merkezkaç kuvvetiyle birleştirirerek maharetlerini, yürüyorlar çemberin içinde. Düşer gibi yapıyorlar ki çığlıklar atılsın. Başlarına siyah torbalar geçiriyorlar ki tehlike büyüsün. Ne kadar tehlike o kadar alkış. Can pazarı kısa sürüyor. İki adam çıkıyorlar ışık gölünden boğulmadan. Sıra atlarda. Müziğin ahengiyle ve kırbacın ritmiyle koşmaya başlıyor üç beyaz at yan yana. Önümden geçerlerken birinin sırtında ceviz büyüklüğünde bir yara görüyorum. Kırbaç şaklıyor ve atlar ön ayaklarını meydanı çevreleyen yükseltiyeye koyuyorlar. Hoparlörden gelen ses atların seyircileri selamladığını söylüyor. Oysa beni selamlayan yara hiç gitmiyor gözümün önünden. Ceviz büyüklüğünde bir yara gösteri yapıyor.

Köpek terbiyecisinin cebinde ne var. El çabukluğu marifet, görevini yapan köpeklerin ağzına sıkıştırıyor ödülleri. Ödülünü alana kadar ne istenirse yapıyor köpek. İki ayağı üzerinde yürüyor, takla atıyor, engellerin üstünden sıçırıyor. Terbiyecinin bir eli cebinde. Yüzünde plastik bir gülümseme var. Papağan terbiyecisi yaşlı bir adam. Haz alıyor papağanları taklalar atarken. Tahterevalliyeye binerlerken mutluluktan havalara uçuyor. Bütün bu numaraları o öğretti onlara. Alkışlamıyorum. Papağanların terbiyecisine bir çift sözüm var: Takla atan papağanlar hüznün veriyor bana. Çemberin içinde dönerlerken sıyrılıyor ruhum. Papağanlar susuyor konuşabilecekken. Konuşabilen bir hayvanın susmasıdır asıl alkışlanmaya değer. Karı koca olduklarını söylüyor hoparlördeki ses bir halatın ucunda akrobatik gösteriler yapan çiftin. Evliliğin bir cambazlık olduğunu anlatıyor gibiler. Havada bale yapıyorlar. Müzik birdenbire kesilse düşecekler yere.

Ah Bengal kaplanları! Bu da mı gelecekti başınıza. Beşiniz baş edemiyorsunuz parlak elbiseli bir yağ tulumuyla. Bu yorgun terbiyeci hantal ruhunu bir ağ gibi atmış üstünüze. Adamın kıpırdamaya mecali yok. Sizin

kıpırdamaya mecaliniz yok. Kırbacın sopası ağzınıza yaklaştığında yalandan kükrüyorsunuz. Sizi sahtekâr kaplanlar! Eskiden alev çemberlerinden geçerdiniz. Renkli ışıklarla süslü çemberlere düştünüz demek. Tüyleriniz mi yanar? Bu kadar mı miskinleştiniz? Son derece sağlıklı görünüyorsunuz oysa. Tüyleriniz pırıl pırıl, dişleriniz bembeyaz. İyi besliyor olmalılar sizi. Hoparlördeki ses fotoğraf çekenleri uyarıyor. Flaş kullanmayınız. Sonra kaplanlarımız ürker. Kötü şeyler olabilir. Yalan sevgili seyirciler. Külliye yalan. Parlatın flaşlarınızı hiçbir şey yapamazlar. Gülümseyin besleme kaplanlar!

Bu sirkte trapez yok mu! Ellerin boşlukta bırakanlar! Boşlukta yakalayanlar birbirinin ellerini. Birbirine güvenen iki insan bulamadınız demek. Demek böyle bitecekti son gösteri. Terk ediyorsunuz şehrimizi, karavanlarınızda telaş. Gidin ve bir daha dönmeyin. Oltalarınızın başında çok beklersiniz. Bir yaralı atla kandıramayacaksınız beni. **a.ural@zaman.com.tr**

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Frankfurt Kitap Fuarı ve Ahmet Haşim

A. Ali Ural 2010.10.10

Seyahati "Harikuladelikler avı" olarak tarif eden Ahmet Haşim, iyi bir avcı olduğunu göstermişti Frankfurt Seyahatnamesi'nde. Gece, Bulgar Kırları, İç Sıkıntısı, Kimıldamayan Işıklar, Sinek ve Alman Gecesi...

İşte tren Frankfurt'a varana kadar Ahmet Haşim'in nişan aldığı kuşlar. Hangi avcı kekliğe tüfeğini doğrultmak varken sineğe nişan alır. Hangi avcı kıpır kıpır oynayan balıklar yerine ağını kimıldamayan ışıkların üstüne atar. Hangi avcı, ağaçlar ve dereler yanından akıp giderken altın uçlu bir ok gönderir iç sıkıntısına: "Elimde büyük bir şairin harikulade bir kitabı var. Trenin anlatılmaz can sıkıntısını gidermek için kitabın büyüğü nesrini mi okumalı, yoksa şu pencerelerin dışında bin bir renkle kaynaşan fakat bir türlü değişmesini bilmeyen hayatın dümdüz şeridini mi seyretmekte devam etmeli?" İşte makasçının karar anı. Seyahat dışı doğru mu, içe doğru mu devam edecek? Tabiat mı kazanacak yoksa tabiatın içinde bir başka tabiat olan kitap mı? Makasçı kararını şu cümleyle açıklıyor: "Kitabımı okuyorum."

Ahmet Haşim'in gece yarısı indiği Frankfurt Tren Garı'nı bütün görkemine karşın bir facia dekoruna benzetişini, tedavi için Avrupa'ya gelmiş bir hastanın ruh haline mi, yoksa kış geceleri gürül gürül yanan şöminenin başında Afrika ve Amerika seyahatnameleri okuyan bir çocuğun her an değişen sırlı bir kıta yerine matematiğin ölçülü dünyasına adım attığını fark edişine mi bağlamalıyız? Hayal sislerinin şairini belli ki Avrupa hayal kırıklığına uğratmıştır. Çünkü ona göre büyük Avrupa şehirlerinin yeknesaklığı, hayali heyecana getirecek hiçbir "sır"ra sahip olmayışı yüzündendir. Nerede Kartaca'nın, Sidon'un, Babil'in, Ninova'nın yedi yıldıza göre yedi renge boyanan tepeleri? Nerede münecimlerin anlaşılmaz hesaplar yaptığı geniş merdivenli kuleler? Nerede üzüm salkımları içinde yılanlar saklayan uçsuz bucaksız bağlar? Belki de bu yüzden kapanmıştır bir kitaba pencereyle yoldaşlık varken. O büyüğü kitap Faust olabilir mi? Faust, çürümeyen altın yemişi Almanya'nın. Ahmet Haşim'i Goethe'nin evinden daha fazla heyecanlandıran bir yer yoksa Frankfurt'ta, neden olmasın! "Goethe, Faust'u bu masa üzerinde yazdı. Bu lekeler Faust'un lekeleridir!" dediğinde rehber, bir ressam tuvalinin başına geçiyor Haşim'in zihninde; masaya bakan hayran gözlerdeki mürekkep lekeleri, bir fırça darbesiyle lacivert semadaki sonsuz yıldız serpintilerine dönüşüyor.

Beşinci gelişim Frankfurt'a. Gece yarısı değil öğlen saatleri. Frankfurt Garı'na değil Frankfurt Havaalanı'na iniyorum. Hayır, bir hamalın arkasına takılıp yakındaki bir otele kadar yürümüyorum Haşim gibi. Kültür Bakanlığı'na hizmet veren turizm şirketinin elemanı, adımın yazılı olduğu kartonla karşılıyor ve konforlu arabasıyla bir gökdelene uçuruyor beni. Uzay yolu filmindeki ışınlanma odalarına benzeyen bir mekânda A, B,

C, D, E, F asansörleri alfabeği söktürüyor yeniden. Modern zamanlarda böyle yükseliyor insan. Okumasanız da olur, oda kartınızı okutmanız yeterli. Işınlanma odasındaki cihaz her seferinde yeni bir harf armağan ediyor size. 26. kattayım. Odanın bir duvarı tamamen cam. Altı gökdelen merakla başını odama sokuyor gelenin kim olduğunu öğrenmek için. Tanışalım, ben Haşim'in torunu Ural. Gökdelenlerin ortasında uzayan utangaç bir park var. Sonbaharın bütün renkleriyle özür diliyor çocukluğumdan. Heidi'nin Frankfurt'u değil burası.

Frankfurt Kitap Fuarı... Dünya yuvarlak değil dikedörtgen prizma. Kitaba dönüşen dünya mevsimleri de değiştiriyor. 113 ülke kitaplarını yarıştııyor bu hipodromda. Birinci bütün kitaplar. Herkesin kazandığı bu yarışta biz de varız. Görkemli bir varoluş bu. Sahanın kenarında değil tam ortasındayız. Konuk ülke Arjantin'in hemen yanında yer alan Türkiye stantları göz kamaştırıyor. Prof. Dr. Onur Bilge Kula ve onun deneyimli yardımcısı Ümit Yaşar Gözüml'ün Kültür Bakanlığı adına seçkin bir kadroyla yönettiğı bu orkestrada İstanbul Ticaret Odası, Kültür AŞ, 2010 İstanbul Avrupa Kültür Başkenti Ajansı, elliyi aşkın Türk yayınevi ve onlarca yazar yer alıyor. İlk programlardan biri Tanpınar, etkinlik salonumuzda. Tanpınar'ın Huzur'unda Huzursuzluk'u anlatıyor Doğan Hızlan, Abdullah Uçman, Metin Celal ve Wolfgang Riemann. Aynı gün Müge İplikçi, Enver Ercan ve ben, Roman, Öykü ve Şiirde İstanbul'u konuşuyoruz. İkinci gün Beşir Ayvazoğlu, seyyahların gözünden İstanbul'u resmediyor katılımcılara. Yabancılar büyük bir merakla tercümesini dinliyorlar sunumun. Üç günümüz daha var. Kültürümüzü paylaşacağımız üç uzun gün. Her şey güzel fakat bir eksiğı var bu fuarın. Frankfurt Seyahatnamesi'nin müellifi Ahmet Haşim. Haşim görmeliydi Frankfurt Kitap Fuarı'nı. Görmeli ve Frankfurt Seyahatnamesi'nin genişletilmiş yeni baskısını sunmalıydı okurlarına. a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bir gün daha yaşamak

A. Ali Ural 2010.10.17

Bir gün daha yaşamak, dedi idam mahkûmu, son arzusunu soran cellâda. Şaşırdı cellât, alay ve merhamet yarıştı yüzünde. Böyle bir son arzuya tanık olmamıştı hiç.

Bir bardak su, kalem ve kâğıt, bir din adamı demedi adam. Yanaşmayınca çıkartmaya ipi boynundan, bir gün daha yaşamak, diye tekrarladi kelimeleri. Yarışı alay kazandı. Korkunç bir kahkaha attı cellat. Şafak sökmek üzereydi. Ranzalar titredi koğuşlarda. Korkuyla kanatlandı kuşlar. Hapishane müdürü başını salladı. Son arzu gelenektir. Ha bugün ha yarın! Cellât isteksizce indirdi sandalyeden mahkûmu. Mahkûm öyle bir nefes aldı ki yıldızları çekti içine. Şafak söktü o an. Güneş hayat mührünü gökyüzüne vurdu. Siftah yapamadan tezgâhını topladı cellat. Uzaklaştı fısıltı yılanını salarak: Bir ömür yetmedi mi! Bir günden beklediğın ne!

Şafak gözeneklerinden kıvılcımlar çıkan taze bir güneşi tutuşturuyor elime. Hayatında ilk defa portakal gören bir adam gibi bakıyorum güneşe. Günün ilk renklerini emiyor gözlerim. Emiyor ve kamaşıyor, fırlatıyorum güneşi havaya. Salarken iki yanıma tutuşmuş ellerimi, tutunuyor gökyüzüne mıknaıslı portakal. Hem aynı güneşe bakıyoruz, ben balkondayım o taş avluda. Onun bir günü var kocaman. Yirmi dört dilimli portakal. Bir gün daha yaşayacak adam, soymaya korkuyor, gözleriyle okşuyor onu. Matarasındaki birkaç yudumu pamukla damlatıyor dudaklarına. Benimse ırmaklarım var. Sahi nerede akıyor! Adam duvarın içinden geçiyor yoksa öldü mü? Hayır, tam bir günü var. Balkonumun altına kadar yürüyor. Çağırıyor beni o kutsal güne.

Yan yana yürüyoruz koca bir günü olan adamla. İki çay söylüyor ve iki simit. Şekeri eritmiyor, bardağı çın çın, bir muhabbet kuşu ötüyor içinde. Kaybedecek ânı yok, bir tek susam düşürmeden yiyor simidi. Elimi cüzdanıma atıyorum, garson! Kolumu tutuyor, bugün bendensin. Ya yarın! Bir kazan kaynar su dökülüyor başımdan. Kalk, diyor, kalkmadan vapur. Madem yemedin simidini martılara at. Martılar çığlık çığlığa kapmaya

çalışıyorlar lokmayı. Hayat, diyor kocaman bir günü olan adam, bir lokma kapmak. Kaptan köşküne çıkmaya ne dersin? Gün senin, diyorum çıkarken merdiveni. Benimse günlerim var. Sahi nerede! Kaptan dümene yapışmış, bizi görünce, kaptan köşküne çıkmak yasak, diyor. Kocaman bir günü olan adam, kalıcı değiliz köşkte, diye yatıştırıyor kaptanı. Merak ettik, bir kaptan nasıl yüzdürür gemiyi? Gemimiz su alıyor.

Öğlen ezanı okunuyor yanaşırken gemimiz iskeleye. Portakalın dilimleri azalıyor bir bir. Aç avucunu diyorum, saklıyor, yüzünde gülümseme. Hadi abdest alalım diye çekiştiriyor beni. Hiç böyle abdest alan birini görmedim ben. Teni içiyor suyu. Bir denizi kurutabilir bu cehennem. Dudakları kırırdıyor, merak ediyorum okuduğu duayı. Kubbeler bir bebek gibi koruyor koca adamı. Nefes alıp verişini rahatlıyor altında. Mihraba doğru yürüyor, birkaç adım daha atsa taşın içinden geçecek, tutuyorum kolunu. Kolunu kurtarıyor elimden ve kaldırıyor havaya: Allahuekber! Hiç böyle tekbir duymadım ben. Kocaman bir günü olan adam eğilip kalkarken, eğilip kalkıyor binlerce ölü. Bir kere Subhanallah deseler eksilmeyecek gün. Bir kere Allah deseler dirilecekler.

Şimdi af dileme zamanı diyor, koca bir günü olan adam. Uzun bir liste çıkarıyor cebinden. Bir elinde kaç dilim portakal kaldığına bakıyor bana göstermeden, bir uzun listeye. Koşacağız diyor, hazır mısın? Bir taksi çevirir gibi çeviriyor ırmağı. Uzun listeyi veriyor köpüklerin eline. O kapı senin, bu kapı benim çalışıyoruz zilleri. Nehir öyle bir gürültüyle akıyor ki, ne dediğini duyamıyorum. Yüzlerdeki ifadelere bakarsak, iyi şeyler oluyor. Her ne diyorsa son gününü yaşayan adam, oklarını düşürüyor kirpilerin. Hangi kapıdan ayrılırsak hafifliyor tüy gibi. Bir gün ne kadar kocaman!

Şimdi bankalardaki hesaplarımızı kapatacağız, diyor koca bir günü olan adam. Kredi kartlarımızı iptal edeceğiz, tapularımızdan, hisse senetlerimizden uçaklar yapıp bırakacağız boşluğa. Sonra notere gideceğiz seninle. O her şeyi kayıt altına alanın huzurunda sana bir vekâlet vereceğim. Düşündüm ve karar verdim. Vekilim sensin. Bundan böyle sen temsil edeceksin dünyada beni. Yarın şafak söktükten sonra kocaman bir ömrün olacak. İlk işin tek bir susam tanesi dökmeden kahvaltı etmek olsun. Çay bardağından çıkmasın muhabbet kuşu, çın çın. Suyla buluşturmayı yüzünü unutma. Uzamasın listen. Bir ırmağı taksi gibi çeviremezsin son dakikada. Kapalıçarşı'da ayrılacağız.

Satılık bir halı gibi fırlatıyor elini müşterinin ayaklarına. Müşteri benim. Elinde bir dilim portakal.

a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kulaklık

A. Ali Ural 2010.10.24

Ne rüzgârın uğultusunu duyuyor ne yaprakların hisirtisini. Sessiz bir sonbahar bu ayak uçlarına basarak yürüyen. Ellerini ceplerine sokmuş yürüyor, hava serin.

Fakat yazı vuruyor baterist yanmış çubuklarıyla. Kızgın kumlarda şatolar, kaynayan deniz. Parmaklarıyla ritim tutuyor, parmaklarını kimse görmüyor ceplerinde. O kimseyi görmüyor, hayır duymuyor. Dışarıdaki senfoni umurunda değil hep aynı şarkıyı dinliyor. Dönüp dolaşıp aynı şarkıyı. Kulaklarında hiç değişmiyor mevsim. Oysa yağmur başlıyor dışarıda. Şemsiyeler açılıyor, güz mantarları. Kapşonunu kaldırıyor, yağmurdan korunmak için değil. Bir yaz tentesi, güneş geçmesin başına. Salyangozlar sürünmeye başlıyorlar kaldırımlarda yağmura kanıp. Eziyor birini farkında değil. Davulcu hiçbir sese geçit vermiyor. Bir salyangoz, bir salyangoz daha.

Ne rüzgârın uğultusunu duyuyor ne yaprağın hışırtısını. "Saatiniz kaç," diyen çocuğu işitmiyor. Çocuk bir kere daha soruyor, "Kaç acaba saatiniz?" Cevap veremez duymadı, onun saati sessiz. Bir o yana bir bu yana çeviriyor kum saatini. Kumlar bir o yana bir bu yana akıyor. Başa alıyor şarkıyı her seferinde. Solist gırtlığını yırtarcasına bağırıyor. Davulcu nefes nefese. Karşıdan karşıya geçecek yanında bir âmâ var. Bastonu var âmânın arkadaşlık edebilir ona. Dudakları kıpırıyor asla kendine değil. Ses yoksa sorumlu değil. Geçiyor karşıya hâlâ mırıldanıyor. Öbür yakada kaldı âmâ, sonbaharın sarı avucunda. Piyangocu sallıyor biletlerini. Size de çıkabilir! Bilmiyor çıktı ona. Büyük ikramiye vurdu, bu dünyada yaşamıyor.

Ne rüzgârın uğultusunu duyuyor ne yaprağın hışırtısını. Bir ambulans sonbaharı yararak ilerliyor çığlık çığlığa. İçinde bir yaralı, kan kaybediyor. Eğiliyor solist yaralıya doğru. Alkış yağıyor gökten, bileklerinden kesilmiş eller. Ellerini ceplerine sokmuş yürüyor. Parmaklarıyla ritim tutuyor, görmüyor kimse. O kimseyi görmüyor, ara verilmedi daha. Işık yağıyor sesten perdeye, karanlık yağıyor. Kar yağıyor sonra mevsim değişti. O hâlâ yürüyor dinleyerek aynı şarkıyı. Kartopları uçuşuyor başının üstünden. Bir kardan adam süpürgesiyle vuruyor ayağına. Solist gırtlığını yırtarak bağırıyor kardan adama. Davulcu sopasını sokuyor kalbine. Yaz şarkıları çalarken erimemek olmaz. Eri, su ol, denize karış. Denizden adam ol. Dalgalarınla döv dünyayı. Fakat sesini dinleme.

Ne rüzgârın uğultusunu duyuyor ne yaprağın hışırtısını. Dolmuşta ulaştırmasını rica ediyorlar parayı şoföre. Elllerinde bozukluklar, "Uzatır mısınız lütfen!" Uzatamaz. Çünkü duymadı. Duymamak ne güzel. Angarya işlerden kurtarıyor adamı. Baterist daha hızlı vuruyor davula, çın çın ötüyor ziller. Silecekler ritim tutuyorlar kulağındaki şarkıya. Sevdı bunu. Arabanın sileceklerini sevdı. Her şey siliniyor gözlerinde ama her şey. Lastiklerin altında kalıyor kedi. Fakat sığınağında o. Bombalar düşmüyor başına. Ne fren sesini duydu, ne çığlığını kedinin. Mevsim hiç değişmedi, şarkı çok güzel. Kumsalda kızgın şatolar, denizde kaynayan gemi. Hadi anlat hikayeni. Seni kulaklığım ile dinleyeceğim. İtiraz ediyor muyum hiç. Derman bulamaz derdini söylemeyen.

Genç kız kulaklı adama derdini anlatıyor. Adam kulaklıkla dinliyor üzüntüsünü kızın. Devam et kızım, dinliyorum seni. Dım tıs tıs. Demek sizi okula almıyorlar. Dım tıs tıs. Dünya uyum içinde, uyumlu olmalı. Dım tıs tıs. Duyamıyorum sesini yükselt. Dım tıs tıs. Hayır, sakın yükseltme sesini. Dım tıs tıs. Solist sen yükselt sesini. Dım tıs tıs. Ağlıyor musun çocukluk etme. Dım tıs tıs. Pin pon topu gibi mi hissediyorsun kendini? Dım tıs tıs. Bir o yana bir bu yana gidip gelmekte ne var. Dım tıs tıs. Her şey bir o yana bir bu yana gidip geliyor. Dım tıs tıs. Kapanan bir kapı açılabilir. Dım tıs tıs. Açılan bir kapıyı da kapatmak mümkün. Dım tıs tıs. Ne o ağlıyor musun? Dım tıs tıs. Solist yükselt sesini! Davulcu daha hızlı vur davula! Dım tıs tıs. Kızım duyamıyorum sesini yükselt. Dım tıs tıs. Hayır, sakın yükseltme sesini!

Ne rüzgârın uğultusunu duyuyor ne yaprakların hışırtısını. Sessiz bir sonbahar bu ayak uçlarına basarak yürüyen. Ellerini ceplerine sokmuş yürüyor, hava serin. Kulaklıktan gelen ses, ne güzel, ne kadar diri. Ölgün sonbaharın üzerini örtüyor. Ezilmiş bir kedinin üstünü.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ölümün fotoğrafı

A. Ali Ural 2010.10.31

Cep telefonlarını gökyüzüne tutuyordu herkes. Bulutlar insan şeklini almıştı. Kaçırılmayacak bir fotoğraf. Çek tuşuna basıyordu herkes göğe bakarak. Ayda bir insan geziniyor! Arkadaşınla paylaş!

Cep telefonlarını birbirlerinin omuzları üzerine koydular. Yıldız yerine koydular. Filme alıyorlardı yıldızdan yıldıza sıçrayan insanı. Göğe yapışan telefonları gören gazeteciler geri kalmadılar insan kardeşlerinden.

Boyunlarında kamera, olay mahalli çizgi çizgi kulvar. Yarış var herkes orada. Herkes onun fotoğrafını çekiyor. Adam uyandırdığı ilgiden memnun. Kamera. Motor! Hiç bu kadar önemli olmamıştı. Damın ucuna yürüdükçe aşağıdaki kalabalıktan bir uğultu kopuyor. Geriye çekildikçe tutulan nefesler bırakılıyor kuşlar gibi. Adam bu kuş değil. Fakat kollarında kuşlar seğiriyor. Başı dönüyor aşağı baktıkça. Kalabalık git gide artıyor yerde. Gökteki adamı görebilmek için dalgalanıyor insan denizi.

Cep telefonumu gökyüzüne tuttum ben de. Kalabalığın arasına karıştım elim havada. Adam yürüdükçe damda kalbimiz duracak. Yaşamalıyız oysa bu resmi çekebilmek için. Haydi eller havaya. Bu şarkıyı hep beraber söyleyelim. Bir sağa bir sola yaylanarak ellerimizde çıkmaklar, hayır cep telefonları. If I were a rich man... Damdaki kemancı değil fakat. Bize gelince yer ahalisi, içimizde her meslekten insan var. İnsan evet. Doktorlar var aramızda, mühendisler, berberler, marangozlar, son ütücüler. Gazetecileri saymıyoruz. İnsan üstü onlar. Anka Kuşu'nun avcıları. Mirasçıları Kevin Carter'in. Geçelim şimdi bunları. Adam karar verdi galiba. Damın ucuna doğru yürüyor. Bir adım daha atsa, boşluğa. Uğultuyla çalkalanıyor deniz. İtmeyin herkese yetecek poz var. Her kameranın başında bir akbaba. Atlıyor galiba. İtfaiye yok mu!

İtfaiyeciler gökteki yangını söndürmek için yerdeler. Yorgun adama yer döşeği hazırlıyorlar. Dişini sık, sakın atlama! Yer döşeği seriyor yangın adamları. Geriye bir adım atıyor. Oh, atlamayacak galiba. Ya da yuh! Bu kadar zamandır boşuna mı bekliyoruz! Herkesin işi gücü var kardeşim. Neyi bekliyorsun? Sevgilini mi? Onun önünde mi atlayacaksın? Romantizmin sırası mı! Hem trafik var. Sevgilin gelene kadar ağaç olacağız biz. Ağaç. Evet, ağaç olacağız. Boyumuz büyüyecek. Göğün dokunacak dallarımız. Senin de istediğin bu. Dallarımıza tutunarak ineceksin aşağıya. Yok öyle yağma. Madem atlamayacaksın ne işin var gökte? Ölmek var dönmek yok. Haydi cesaretlendirelim arkadaş. Biir- ikii- üüç! Olmadı. Bir kere daha. Biiir- ikiii-üüüç! Adam kıpırdamıyor yahu. Deli mi ne!

Polisler kalabalığı yaklaştırmıyor şişme yatağın yanına. Damdaki adam tek başına uyuyacak. Damdaki adam ve binlerce cüce. İşte ambulans da geldi. Daha ne istiyorsun. İmam da getirelim istersen. İstemezsen Psikolog da olur. Ya da bir meditasyoncu. Derin nefes al ver. Kendini kırlarda dolaşıyor gibi hisset. Bak ayağının altında hışırdıyor otlar. Sırtüstü yat ve gökyüzüne bak. Yeter ki getirme yüreğimizi ağzımıza. Kredi kartı borcunu mu ödeyememiş? Almasını biliyor. Hayatınız yeterli değil sanırım yanıt vermiyor makine. Bir daha çekseniz. Hayatınız yeterli değil, bankanızı arasanız. Bankamı arayamıyorum. Daha doğrusu arıyorum da karşıma bir makine çıkıyor. Şunu istiyorsanız bir tuşuna, bunu istiyorsanız, iki tuşuna hiçbir şey istemiyorsanız üç tuşuna basın. Bir tuşuna bastığımda aynı ses yeni seçenekler sunuyor. Şunu istiyorsanız beş tuşuna, bunu istiyorsanız altı tuşuna... Konuşmak istiyorum ben tuşa basmak değil. Söyle hangi tuşta insan var!

İnsan istiyormuş, peh. İnsan olsan ne işin var orada! Geliyor, geliyor. Eğildi. Bir uğultu kopuyor yeniden yerde. Cep telefonları kanat çırpırmaya başlıyor binanın etrafında. Abi yetiş adam atlıyor. Kaçıracağını poz. İttirmeyin kardeşim. Adam gökte. Herkese yetecek poz var. Herkese yetecek tuş var. Herkese yetecek suret. Dalgalar kaldırırma sürüklüyor beni. O da ne kaldırırmda bir adam, cep telefonu yok. İşe bak, cep telefonu yok adamın. Ellerini açmış dua ediyor. Resme tanık olmaktan hoşnut değil. Ruhuyla sığıyor göğün. Adamın bileğinden tutuyor. Gözleri branda, tutun ucundan! Fakat tık yok. Hiç kimsenin eli yok. Herkesin eli kameralarda. Zum yapıyor parmaklar. Atlayacak galiba. Ömrün elinden sıyrılıyor bileğini. Bir adım. Bir adım daha. Uca geldi. Ayakları titriyor. Atladı. Adam atladı. Baş aşağı düşüyor yere. Flaşlar art arda patlıyor. Denizde fırtına. Dalgalar birbirinin üstünde. Göğün yalıyor ejderhalar. Herkese yetecek tuş var yaşasın. Herkes o anı çekti yaşasın. Herkes mesaj gönderdi arkadaşına. Gökten bir adam düştü. Fakat yerde yok. Herkesin kendi resmi ekranda.

a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İmza

A. Ali Ural 2010.11.07

"Ben buradayım sevgili okurum; sen neredesin?" demiyorum, hayır. Demiryolu Hikayecileri'nin son cümlesiyle başlayamam öyküme. İmza masasında kalemim, kitaplarım, çiçeğim, suyum...

"Ben buradayım sevgili okurum." cümlesinin noktalı virgüle ihtiyacı yok. Nerede olursa olsun, hayırlı işler! Pazarcı tezgâhi değil burası. Masamda mevsim meyveleri yok. Mevsimsiz meyveler bunlar. Gece bahçivanının turfanda yemişleri. Elmalar kirli bir önlükle parlatılabilir. Kitaplar parlatılamaz. Sahi parlatılamaz mı? Önlüğüm kirli değil. Bu masada oturmak zorunda mıyım? Yayıncım istiyor. Okur, yazarı tanımak ister. Demek okurlarımla tanışacağım bugün. Bir imza vakti zamanımız var birbirimizi tanımak için. Fakat neden başımı kaldırmıyorum yerden? Utanıyor muyum yoksa. Masamın yanından bir insan seli akıyor. Bunlar diğer yazarların okurları.

Ben buradayım. Sen de nerede olursan ol. Demek sen de buradasın! Kitabımı bana uzatıyor. İmzalar mısınız? İmzalarım evet. Yüzüme koşan tebessüme, gelme diye işaret ediyorum kaşımla. İsminizi alabilir miyim? Okurum ismini bağışlıyor. Soyadını soruyorum. Sadece adımı yazsanız, diyor. Soyadını sevmiyor okurum. Yalnız ismini yazıyorum ilk sayfaya. Bu samimi olduğumuzu gösteriyor. Kalubeladan tanışıyoruz. "Tanışmanın anısı olarak..." Bereketli bir gün; herkesin bir anısı oldu. Fakat neyi taahhüt ettim imzamla. Hangi sorumluluğu yükledim. Yazdıklarımın arkasındayım. Bir dakika, düşündüm, imzamı geri alıyorum. Yayıncım kaşlarını düşürüyor yüzüne. Arkasında değil misin yazdıklarının? Evet arkasındayım. Fakat imza tehlikeli. Çok geç. Satış bitti. İmzalandı sözleşme. Demek bir mukavele var artık okurumla aramda. Ölümle bile sonlanmayacak bir akit.

Ben buradayım. Sahi burada mıyım? Bu yaban atları ne tozu dumana katan. Bu yaralı bulut, kırık yıldızlar. Kaygımda ejderha. Şakağımda saatler. Masamda rüzgâr. Yoklama yapalım. Atlar! Burada. Bulut! Burada. Yıldızlar! Burada. Ejderha! Burada. Saatler! Burada. Rüzgâr! Burada. Yazar! Burada değil. "Ama sizin adınız ne?" Adımı yazmasanız. Sadece imza atın. İmza atıyorum. Sadece imza. Üstüne dilediğiniz cümleyi yazabilirsiniz. Bir nebbaşın elinde ölümsüz olur. Parayı siz mi alıyorsunuz? Kitabı yazdığımı göre parayı da ben almalıyım. Hatta kitabı almadan koymalı parayı önüme. Bir başkasına verirsiniz, demeli. İyi kalpli olmalı. İyi davranmalı yazarlara. Radyasyona maruz kalıyorlar çünkü. "Ama sizin adınız ne? Benim dengemi bozmayınız!"

Ben buradayım. Evet buradayım. Bir anıt gibi bekliyorum gelmenizi. Çiçekleri şuraya koyun. Gözlerinizi şuraya. Bir arkadaşım için kitap imzalatabilir miyim? Neden olmasın! Arkadaşlarınız için de kitap imzalayabilirim, melekleriniz için de. "Münker'e dostluk ve sevgiyle...", "Nekir'e kalpten..." Teşekkür ederim. (Melekleri adına teşekkür ediyor.) Rica ederim, görevimiz. Bekliyoruz yine. Kışlık imzalar yakında çıkacak. Üşütmeyen imzalar. Bir kaşkol gibi dolayabilirsiniz boynunuza. Sizi takip ediyorum. Demek izliyorsunuz beni. Her yazarın tatlı paranoyasıdır bu. Demek yazdıklarımızı takip eden okurlar var. Hiçbir yazı kaçırmayan. Bir cümle söylemeniz kitabımdan. Bir izleme cümlesi. Hatırlayamadım şimdi. Ne önemi var, ben de hatırlayamıyorum. Hem iyi bir yazar geriye bakmaz. Her seferinde ilk kez kalemi eline alır gibi başlar yazmaya.

Peki, siz burada mısınız? Neden burada değilmiş gibi boş gözlerle bakıyorsunuz arka kapağa? Hem neden elinizdeki kitabı seçtiniz? Kapağını beğendiniz demek. Ya siz? Adı mı çekti! Tam isabet. En iyi kapakların arkasında saklanır en özgün kitaplar. En çarpıcı isimlerin ardında. Bazen de saklanamaz. Şeffaf çalılar, saydam gölgeler ele verir onu. Bir titreşim. Bir titreşim daha. Beni yarım saat sonra ara, imza günüm var. İmza günüm evet. Okurlarımla buluştum. Bana sorular sordular. Sorular evet. Münker ve Nekir'e de kitap imzaladım. Ayrıca arkadaştan isteyin. Hem gerek yok ayrıca. Bir solukta okumazsanız iade edebilirsiniz yayınevine. (Yayıncının kaşları düşüyor bu cümlede.) Yok, yok bana gönderin. Dedim ya ayrıca ihtiyaç yok.

Tamam, siz de ben de buradayız. Gelin bir anlaşma yapalım. Ne siz geldiniz buraya ne ben. Siz evinizde koltuğunuza gömülmüş okuyorsunuz. Ben evimde masama çakılmış yazıyorum. İmzalar mı ne olacak! Onlar işini bilir. Gece o çarpık çurpuk çizgi düzleşir. Bir yılan gibi sürünerek çıkar kitabın içinden ve kavisler çizerek karanlığa karışır. Kitabın kapağını açtığınızda bakarsınız ki yerinde yeller esiyor. Nerede benim imzam diye ağlamayın sakın. Sonunda kitapla baş başa kaldınız. Kurtuldunuz. Daha doğrusu kurtulduk çingiraklı yilandan.

a.ural@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

A, B, C, D, E

A. Ali Ural 2010.11.14

Bu kadar dikkatli bakma. Kurşunkalem tökezliyor. Yanlış cevabı işaretliyorum. Hey sana diyorum. Her satırını içtim kitapların ben. Bir tas zehirle bekleme başımda.

Yıldızlar tanıgım. Aynı denklemleri defalarca çözdüm. Buzlu sularla yıkadım yüzümü uyumamak için. Aylardır beş harfin peşinden gidiyorum. Tüfeğim sırtımda. Fişeklerim çapraz. Çakısıyla yüzümü çizdi güneş. İz sürerken oldu bu. İz, böyle olur, yanağımdan kan sızıyor. Gez, göz, arpacık. "A" yaprakların arasında fakat nerede elim. Rüzgâr yaprakların arasında fakat gözlerim nerede. Biraz daha beklersem uçacak "A" Bir kırlangıç gibi üzerine çarpı atacak kışın. Kış, tek bilinmeyenli denklem. Güneşin hangi dağın arkasında olduğu meçhul. Lafı mı olur, sabahlara kadar çalıştım ben. "A", kanatlarını kıpırdatıyor. İşaret parmağım taş. Parmak heykelini yıkacak yontucu. Bir kırlangıç heykeli yapacak. Çekicini indirirken parmağımın üstüne tetik düşüyor. Fakat düşmüyor kırlangıç.

Bu kadar dikkatli bakma. Şimdi masadan fırlayacağım. Göz kapaklarımda yaylanıyorum. Tabanlarım ıslak. Kırpiklerim ayaklarıma batıyor. Fakat heybem boş. Bedbaht bir avcıyım. İsmimden bir harf eksildi. Artık merak etmeyecek beni kimse. Saçmalarım havada dağıldı. "A" havalanırken ağaçtan, peşine yüzlerce kırlangıcı taktı. Bir kuş sürüsü pike yapıyor üzerime. Sirenler çalıyor. Toprağa kapanıyorum. Kanatlarını sırtıma değdirerek havalanıyorlar tekrar. Sirenler çalıyor. Öfkeyle kalkıyorum yerden. Parmak kadar kuşun yaptığı şeye bak. Saçmalarımı gönderiyorum boşluğa. Patır patır dökülecek şimdi kuşlar. Fakat bunlar yağmur damlaları. Yağmurluğum! Bir avcının yağmurluğu yanındadır. Çizmeleri de. O da ne! "B" seke seke gidiyor otların arasından. Yağmur umurunda değil. Su birikintilerinin içine girip kanatlarını çırpıyor. Gez, göz, arpacık. Sırıyor keklik ve tüfeğimin üzerine konuyor.

Bu kadar dikkatli bakma. "B" gözlüğe benziyor. Tüfeğimin üzerinde camlarını siliyor gözlüğün. Aczimi daha iyi görecek. Gagasıyla elime dokunuyor. Sallıyorum tüfeği. Sallıyorum ki havalansın. Havalansın ki armut gibi düşüreyim aşağıya. Uçmaya niyeti yok. Ben tüfeği salladıkça ahşaba gömüyor pençelerini. Tüfeğimi fırlatıyorum bütün gücümle. Bir bumerang gibi uçuruyorum, dönmüyor geri. Geri dönen "B" omzumda geriniyor. Git oradan, diye bağıryorum, elimi sallayıp. Hiç niyeti yok. Omzu dala tercih ediyor. Saçlarını yapraklara. Oysa eğik bir omzun meyvesi yoktur. Karıncaları yoktur, tırtılları. Güneş bile kayar gider eğik bir omuzdan. Sen de git. Ateş etmeyeceğim arkandan. Avımla arkadaş olamam, kaybol gözden. Üç kadar sayıyorum. Azıgın değilim.

Bu kadar dikkatli bakma. Gözlerin dış çıkartacak. Büyüyor demek. Büyük bir göz büyük bir çembere benzer, sal gitsin yokuş aşağı. Arkasından tek gözünle bak korsan. Yuvarlanan bir gözle seyret dünyayı. Asrın tablosu: Yuvarlanan bir gözle, dönen bir dünya. İşte "C"! Nasıl da şakıyor ağzını açmış. Bu kadar güzel öten bir bülbüle hiç kimse kıyamaz. Fakat gitgide büyüyor saat, bir göz gibi büyüyor akşam olacak. Tüfeğimi doğrultamasam da

ağ atarım. Sahi nerede ağ? Gökyüzü balıkçısı sesleniyor: Ağ nerede! Bütün ağlar denizde mi! Pes etmek yok. Yeni bir ağ önerim ben. İki mızrakla önerim savaş çıkarmak için. Gevşemek yok. Bülbüle harp ilan edeceğim. "C" vitamini soğuk algınlığını önler. Kış gelse de göçemez bülbül. Ağ havalanıyor yerden. Binlerce düğümüyle yükseliyor av büyü. Yere iniyor sonra ağır ağır içinde bülbül. Ay, yıldızlar ve kara bulutlar... Hayır, bülbül yok ağın içinde.

Bu kadar dikkatli bakma, "D"yi ürküteceksin. Ne diller döktün konsun diye bıldırcın. Fener bekçiliği yaptın kıyına gelsin dalgalar. Sürüler halinde gelsinler kıyına, ateş yaktın. "A"yı, "B"yi, "C"yi avlayamadın işte fırsat. Acemi avcıların avıdır "D". Düz uçuşu kolayca ele verir onu. Karayeller de esiyor günlerdir, bıldırcın habercisi. Köpekler havlıyor deli gibi, her yer bıldırcın. "Curnata!" diye bağırıyor avcılar. Atmacan yok. Ağını bülbül yırttı. Tek yol tüfeğin? Gez, göz, arpacık. Hadi indir kahverengi. Eli boş dönme köyüne. Dilinde türkü, heybende "D". Tüfek patladı. Saçmalar kalbura çevirdi göğü. Lacivert lekeler kahverenginin üstünde. Uçuyor bıldırcın. Düşüyor gök. Köyüne yürüyorum, heybemde rüzgâr. Tüfeğimi bir uçuruma atıyorum. Fişekliklerimi çalılıklara. Çalılıktan bir serçe sürüsü havalanıyor.

Bu kadar dikkatli bakma, demiştim. Dinlemedin. Sınav gözcüsü müsün, sınav gözü mü! İşte tökezledi kalem. Kurşunuyla zehirlendi. "E" hiçbir.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kasaplara matador eğitimi

A. Ali Ural 2010.11.21

Hayır dostum, bu iş böyle olmayacak. Herkesi memnun edecek bir çözüm bulmalıyız. Son yıllarda ne olduysa oldu, boğalar çıktı çığırından. Memleket öküzleri ne kadar uysaldı oysa.

Daha ayaklarını bağlar bağlamaz, boyunlarını eğerlerdi bıçağa. Gık demezlerdi kesilirken. Sen Uruguay'dan boğa getirir misin, olacağı bu. Hayvan alışmış uçsuz bucaksız ovalarda özgürce gezinmeye, ipi görünce çıldırıyor. Fakat suçu yalnız hayvanlarda mı aramalı? Kasaplarda da bir değişim oldu. Marifetli bıçaklar yerini kaba saba satırlara bıraktı. Her konuda sonsuz bilgi sahibi olan halkımız, doktorları ameliyathaneden atarak eldivensiz daldılar ameliyata. Yirmi üç nisanlarda bir günlüğüne meclis başkanı oldukları çocukluk günlerini dikkate alarak yılda bir gün kasap önlüğü giymekte bir mahzur görmediler. Fakat eskiden fotoğraf çekilmezdi kurban kesilen yerde. Namaz kılarken camide fotoğraf çekilmediği gibi, kurban edilecek öküzlerle kameralara gülümsenmezdi. Bu yüzden kıyafet o kadar önemli değildi. Artık dikkat etmek gerekiyor giysilere. Kameralar üzerimizde.

Gazetecilerin mikrofonlarını boğalara uzatıp kurban hakkındaki düşüncelerini öğrenme vakti yaklaşıyor. Canlı canlı derisi yüzülen foklarla röportaj yapamayışlarının acısını canlı canlı kesilen boğalarla konuşarak çıkaracaklar. Cv'lerine tavan yaptıracaklarından hiç kimsenin şüphesi olmasın. Benim de zerre kadar şüphem olmadığından kurban kesilen meydanları dolaşmaya çıktım. O alandan bu alana koşturdum durdum. Sonunda tanık oldum, inanılır gibi değildi. Bir boğa ani bir hareketle ayaklarını ipten sıyrıp, kaptı mikrofonu televizyon muhabirinin elinden ve ondan önce sordu sorusunu.

-Peki, siz ne düşünüyorsunuz Kurban Bayramı hakkında?

-Vahşet. Yazık oluyor hayvanlara...

-İyi ki varsınız. Yoksa sesimizi nasıl duyurabilirdik?

-Ne demek. Hayvanların yanındayız her zaman.

-Karnınız aç mı?

-Yoo neden sordun?

-Sana kavurma ikram etsek.

-Olur mu öyle şey...

-Aç değil misin?

-Sağol kurban. Az önce bir buçuk İskender yemiştım.

Yalnız yemeklere değil kıyafetlere de dikkat etmeli. Kameralar üzerimizde. Daha zarif giysilerle kesmeliyiz kurbanı. Matador giysileriyle mesela. Bir pelerin gerekiyor öncelikle. Değnek de ne! Juan Belmonte'den beri bütün matadorların giydiğı o kırmızı pelerinle saldırılarını savuşturabiliriz boğanın. Altın, gümüş ve ipekle işlenmiş kısa bir ceket, yelek ve diz boyuna kadar inen dar bir pantolon, dantel gömlek, mercan rengi çoraplar, düz ve ökçesiz siyah pabuç ve ucunda küçük siyah boncuklar olan ipek kordonlarla süslü bir şapkayla pekala bir sanat gösterisi haline getirebiliriz kurban kesme işini. Hem tek başına bırakmamalı kasabı. Onun da süslü kısa mızrakları boğanın ensesiyle omuzlarına saplayan banderillero'ları, sivri mızraklarla donatılmış picador'ları olmalı matador gibi. Bak bakalım kaçabilir mi o zaman boğa. Öyle denize doğru yürümeler de ne bunalımlı yazarlar gibi. Boğa değil artist bunlar. Madem artistler, kasaplarımız iyi yönetsinler filmi. Elleri mefafonu alıp rollerini hatırlatsınlar boğanın. İyi bir film çıkarıp eleştirmenlerin dilinden kurtulsunlar.

Aslında ithal boğalar rollerini iyi biliyor. Sorun, kasaplarımızın matador eğitimi almayışında. Şimdi tekbir getirerek boğayı korkutmak yerine, ooley diye bağırarak boğayı coşturmak gerekiyor; bıçağı görmesin diye gözünü bağlamak yerine, uzun mızrakları gözüne gözüne tutmak, önüne su ve ot koymak yerine ensesi ve omuzlarına süslü kısa mızrakları saplamak. Matador elbisesi giyen kasaplarımız, arkasından koşmak yerine zarif hareketlerle döndürsünler boğayı çevrelerinde artık. Elleriyle okşamak yerine, pelerinleriyle yorsunlar. Keskin bıçağı besmeleyle hayvanın boğazına sürüp kolayca can vermesini sağlamak yerine, kürek kemikleri arasına kılıçlarını saplasınlar. Ooley! Boğa can çekiyor yerde. Fakat hareketler öyle estetik ki yalnız seyirciler değil, gazeteciler de kameralarını yere bırakıp çılgınca alkışlıyor kasapları. Milletçe kazançlı çıkıyoruz bu eğitimden. Kasaplarımızın iade-i itibarı sağlandığı gibi çocuklarımızın ruhları da şiddetten korunuyor.

Kasaplarımız matador eğitimi ala dursunlar ben de bir psikoloğa gitmeliyim ilk fırsatta. Çocukken kurban kesilmesini seyrettiğim halde ruh sağlığını kaybetmeyişimin nedenlerini araştırmalıyım. Şiddet oyunları ve pornografiyi değil, kurbanı çocuklarının biricik ruh düşmanı gören babalara bir açıklama borcun var. Babacığım, sen bana nasıl anlattın ki kurbanı, hiçbir şey eksilmedi merhametimden?

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Business class

A. Ali Ural 2010.11.28

Siyah beyaz televizyonlarda Mr. Spack'ın ışınlanışını seyrederken, büyüklerimiz, "Bir gün bizi de böyle ışınlayacaklar," derdi, seslerini alçaltarak.

Bu müjde üzerine kıkırdar, içinde sigara içilen otobüslerle yaptığımız mide bulandırıcı yolculukların sona ereceği günlere çocukça bir ümitle sarılırdık. Arkadaşımin annesinin bu konudaki dayanağı Jules Verne'in "Aya Seyahat" adlı kitabıydı. Nitekim, Neil Armstrong aya adım atarak Jules Verne'i mezarında döndürmüş, en uzak hayallerin dahi gerçek olabileceğini göstermişti insanlığa. Armstrong ayda yaylana yaylana volta atarken on yaşımdaydım. Astronotlar kutsal insanlardı. Ay taşı getirmişlerdi yeryüzüne. Doktorların pabucu dama atılmış, çocuklar büyüyünce astronot olmaya karar vermişlerdi. O günlerde üzerinde Apollo 11 yazan otobüsler görünmeye başlamıştı garajlarda. Bu yazılar yalnız otobüsün hızını değil, aya gitmek için nasıl yanıp tutuştuğumuzu da gösteriyordu. Bizim Jules Verne gibi aya seyahati düşünen bir yazarımız olmamıştı ne yazık ki. Gerçi Verne'in ölümünden yirmi üç yıl sonra Ahmet Haşim "Bize Göre" kitabında söz etmişti aydan. Ancak bize göre ay, üzerinde yürünebilecek gerçek bir ay değildi: "Ay! Ay! Yalancı ay! Zekâdan harab olanları dinlendiren hayal gibi, güneşten bunalanları da teselli eden sensin!"

Ay bizi teselli ede dursun, ilerlemeler gerçekleşmemiş değildi ülkemizde. Garajın adı terminal olmuş, şehirlerarası otobüslerde başlarında bordo kepleriyle hostesler görülmeye başlanmıştı. Otobüs şirketleri kıyasıya bir rekabet içine girmişler, taşıma sanayimiz boyalı kolonya ve ılık sudan ibaret muavin ikramlarını tarihe gömmüştü. Perdelerin uçtuğu açılır kapanır pencereler yerini gün ışığını kıran yekpare camlara bırakmış, klimaların yarışa katılmalarıyla buz gibi dağ havası solumuştu yolcular. Televizyonlar önce şoförün tepesindeki "ömür biter yol bitmez" levhasının yanına yerleştirilmiş, gitgide kapı kenarlarına ilave ekranlar konularak seyirci kapasitesi artırılmıştı. Geline son nokta her yolcuya bir ekran bahşetmekteydi. Eskiden şoförle konuşulmaz hatta bu kural küçük bir pirinç levhayla perçinlenerek, konuşma teşebbüsünde bulunanlar uyarılırdı. Kaptanla konuşulmazdı evet. O nereye götürmek isterse götürür, hız, ısı, ışık ve müzik tercihlerine sonsuz saygı gösterirdi yolcular. Fakat ne olduysa oldu rekabet yolcuları şoför mertebesine yükseltti. Gün geldi kendilerinin kaptanı oldular. Bir tek gaza ve frene basamıyorlardı.

Bu, gelişmelerin yerde olanıydı. Havada neler olup bittiğini kim biliyor! Eskiden astronotlar gibi kutsaldı uçak yolcuları. Önüne gelen uçağa binemez, tayyare yolcuları aydan dönmüş gibi saygı görürdü. Eski Türk filmlerindeki havaalanı sahnelerini getirelim gözümüzün önüne: Uçağa binen esas oğlan merdivenlerden sevgilisine el sallıyor. İşte bu noktada yolcu haklarında bir gerileme olduğunu görmekteyiz dehşetle. Artık uçağın merdivenlerinden el sallamak mümkün değil. Pasaport kontrol sırasında elini salladın salladın. Gerçi bu küçük kaybı başka kazançlarla örtmektedir şirketler. Dokuz bin metre yükseklikte ekmek elden su gölden uçurmaktadır insanı; gak deyince buz gibi su, guk deyince sıcak yemek. Bir de Business Class var ki bir yaşma daha girdim son seyahatimde. Bavulumu tartının üzerine koyup pasaportumu uzattığımda yer hostesi, "Biletiniz Business Class, öyle değil mi!" diye hayretle sordu. Ben öyledir, diyebildim mahcup. Hostesin şaşkınlığı herkesle beraber Economy Class kuyruğuna girmem yüzündendi.

Biletimden haberim yoktu. Kumaş bir perdeyle diğer yolculardan ayrılıp uçağın ön koltuklarına oturtulan bir avuç yolcunun aynı hizmete karşılık yüksek ücretler ödemeleri merhametimi celp etmiştir hep. Demek bu zavallıları yakından görebilecek, daha az bir ücretle aynı yolculuğu yapabileceklerini açıklayacaktım onlara. Koltuk numaram 1A. En öndeyim. Perdenin gerisinde üç koltuğun işgal ettiği alana konulan iki geniş koltuktan birine yerleşir yerleşmez yanımda bitiyor hostes. İçinde buğular çıkaran gül kokulu bembeyaz sıcak havlucuklar bulunan bir tepsiyi uzatıyor bana. Ne olduğunu anlayana kadar reddetmiş bulunuyorum ikramı. Yanımdaki Avrupalı tahta bir maşayla uzatılan havlucukla elini yüzünü siliyor. Gülsuyu kokusu yayılıyor etrafa. Hemen arkasından başka bir hostes geliyor ve sıkma meyve sularıyla dolu kadehlerden hangisini arzu ettiğimizi soruyor İngilizce. Bu sefer ikramı reddetmiyorum. Yanımdaki adam anlamadığım bir şeyler söylüyor hostese. Ona farklı bir kadeh geliyor bir kuruyemiş tabağıyla beraber.

Yolculuk boyunca üç hostes sürekli bir şeyler taşıyorlar masamıza. Gazeteler, dergiler, kulaklıklar, yemekler, çikolatalar... Porselen tabaklar, krom kaşıklar, sıcak yemekler, tatlılar. Uykumuz geliyor. Bir düğme koltuğu

neredeyse yatağa çeviriyor. Hostesler gözlerimizi yumduğumuzu görüp, şefkatle kapatıyor pencereleri. Uyandığımızda yeniden geliyor gülsuyu dökülmüş sıcak havlular. Bu kez reddetmiyorum. Buğular çıkartan sıcak havluyla elimi yüzümü siliyorum. Derken alçaldığımızı söylüyor pilot. Çok geçmeden iniyoruz piste. Önce Business Class yolcuları, yani biz 'seçilmişler' ya da 'seçenler' ayrılıyor uçaktan. Bizim için özel bir yer aracı geliyor. Diğer yolculara karıştırmıyorlar. Gümrük kontrolü için de sıraya girmiyoruz. Polis sorgusuz sualsiz giriş mührünü vuruyor. Bavullarımıza gelince üzerlerinde sınıfımız yazılı kutsal valizleri yürüyen bantta buluyoruz geldiğimizde. Diğer yolcuların henüz sırada olduklarını bilmek zehirli bir haz yayıyor damarlarımıza. Kapıda elinde adımın yazılı olduğu levhalarla bekliyor şoförler.

Siyah beyaz televizyonlar yerlerini renkli televizyonlara bırakalı çok oldu. Tarih, Mr. Spack gibi ışınlanacağımızı söyleyen arkadaşımın annesini onaylamadı. Jules Verne tanıklık yapmaktan vazgeçti. Ahmet Haşim, yalancı tanıklıktan mahkemeye verdi ayı. Bütün bunlar olurken şımartıldı yolcular. Yolculuğu bir parça azap olmaktan çıkartıp bir deste para yapmak için yarıştı şirketler. Fakat hâlâ bir parça azaptır yolculuk. Tarağın dişleri gibi bir hızda durana kadar insanlık. **a.ural@zaman.com.tr**

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Oyuncak

A. Ali Ural 2010.12.05

Çocuk yerdeki dalı beyaz yeşilleriyle geceyi uyandıran bir küheylana çevirdi. Nal sesleriyle beraber binlerce yaprağın hissettisini duydu kuşlar. Kaplumbağalar kabuklarının içine çekti başını.

Kötebekler toprağın derinliklerinde kayboldu. Baykuşlar gözlerinin perdesini çekti. Gün doğana kadar kırbaçladı çocuk atını. Bir elmas parçası yolunu kesene kadar. Kırık bir şeydi bu. Küheylanın sırtından iner inmez elmasa dönüştü. Sırtından iner inmez kuru bir dala döndü küheylan. Çocuk elması elinde evirip çeviriyor. Güneş gökkuşakları çiziyor camın üstüne. Korsanlar elmasın peşine düşüyorlar, tek gözleri cam. Çocuk korsanlardan korkmuyor. Yerdeki dalı suya bırakır bırakmaz bir kadirge oluyor çünkü. Denizi köpürtüyor kadirge. Çocuk elini cebine atıyor. Yaşasın, cepleri gülle dolu! Rengârenk misketler patlıyor korsan gemilerinin bordasında. Mavi güller mavi yangın çıkartıyor, yeşil güller yeşil. Korsan çengel kolunu atmadan çocuğun omzuna, çocuk mızrakla karşılıyor çengeli. Çekmece açık. Işıl ışıl yanıyor çatallar.

Çocuk gökteki bulutu beyaz yeşilleriyle güneşi saklayan bir küheylana çevirdi. Bir oyuncak bulabilmek için akşama kadar koşturdu atını. Bir kartaldan kapkara bir tüy kopardı. Bir masal yazdı koca bir hokka gökyüzü. Uçsuz bucaksız mavilikte nal izleri. Yorgunluk izleri, açlık, susuzluk. Yıldızları uç uca ekleyip bir ip merdiven yaptı çocuk. Atı bir karabulut olup karıştı geceye. İp merdivenden ağır ağır aşağı inmeye başladı. Bütün çocuklar uykularından uyandılar o anda. Pencerelere koşuşturdular, yataktan yıldızlara, yıldızlardan yatağa. Düşlerini sarstılar, "Daha hızlı, daha hızlı!" diye çığlıklar atarak. Salıncağı bir cadı sallıyordu, kara şapkasıyla oynuyordu rüzgâr. Çocuklar cadının şapkasını kaptı. Doğru ağaca. Şapka ağaçta sallanıyor. Cadı sallamaya devam ediyor çocukları. İp merdiven kopuyor. Bir yıldıza sıkı sıkı sarılıyor çocuk. Güneş yeşillerin arasından sıcak bir kement atıyor yıldıza. Gün doğuyor. Kırmızı top.

Çocuk çayını karıştırıyor şeker erimiyor bir türlü. Çıngırak sesleriyle doluyor ova. Kurtlar kara gözlüklerinin arkasından seyrediyor sürüyü. Çoban köpekleri çember çeviriyor, dikenli tasmalarını çıkarıp boynundan. Çobanın parmakları o kadar ince ki kavalın delikleri kapanmıyor bir türlü. Ezgide fay kırığı, sallanıyor beşik. Çocuk beşiği sallıyor, büyüyor taş bebek. Korku filmlerinde açıyor gözünü. Orient Ekspres. Makaraları ipe geçiriyor çocuk. Düğümü atar atmaz vagonların gıcirtısı duyuluyor, kalkacak tren. Çocuk son vagondan el

sallıyor kırmızı elbiseli adamlara. Bir bando bu 'tren gelir hoş gelir'i çalan. Gidiyorum, diyor çocuk. Başka bir şarkı çalın. Dönmeyeceğim oyundan. Oyundan dönenin oyuncağı kırılsın. Tren kara dumanlar salıyor başaklar arasında. Sarının içinden yükseliyor siyah. Taş bebeğin kolu kopuyor birden. Topun havası iniyor. Camı kırılıyor gözlüğün. Yapbozun bir parçası kayboluyor. Tekerleği patlıyor bisikletin.

Çocuk alfabeyi karıştırıyor kelimeler okunmuyor bir türlü. Bir sökse okumayı ne güzel oynayacak. Kelimeleri üst üste koyup yıkacak mesela. Kelimelerin üstüne çıkıp tepinecek. Kelimeleri yuvarlayacak yokuş aşağı. Kelimeleri ip yapıp yürüyecek üstünde. Kelimelerle ebecilik oynayacak. Saklambaç da oynayabilir kelimelerle. Cümle dersem çık! Her cümle bir tren, sayfaların arasında dolaşan. Bir kurdele işaretleyen kaldığı yeri. Bir kırbaç topacını fır fır döndüren. Bir tünel, ışık görünüyor mu? Evet, bilgi görünüyor tünelin ucunda. Çocuk seviniyor bilgiyi görünce. Çocuk ne büyük, bilgiyle karşılaştı. Yeni bir oyuncak gördü, gözlerinde bir kızıl nokta. Kâğıttan uçağını boşluğa fırlattı. Bilgi, ne korkunç bir oyuncak. Çocuk her şeyle oynadı, büyümeli hemen. Güneşle, ayla, yıldızla oynadı, büyümeli hemen. Buluttan at yaptı, makaradan tren. Şişeyle, dalla, toprakla oynadı. Ağaçla, ırmakla, çiçekle. Gazoz kapakları topladı, sigara paketleri. Telden araba yaptı, çamurdan bebek. Büyümeli hemen. Bilgiyi ipe takıp sürükleyecek. Renk renk boyayıp şaşırtacak alfabeleri. Çingirak takacak boynuna, çatal diliyle korkutacak oyunda. Hemen büyümeli çocuklar.

Çocuk büyüdü fakat vazgeçmedi oynamaktan. Çocuk büyüdü fakat kahkaha atıyor ağlanacak yerde. Arabayla oynamaya devam ediyor çocuk, taş bebeklerle. Çamurdan evler yapıyor, topaçlar döndürüyor avcunda. Fırıldaklar döndürüyor masalarda. Cümleler biriktiriyor çuvalında. Çingiraklı yılanlar. Çuvalın ağzı kapalı. Çocuk büyüdü bilgi büyüdü çocukla. Bilgi sığmaz oldu çuvala. Herkes oyuna katılacak ağzını açtığında çuvalın. Döktü mü?

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Radyo

A. Ali Ural 2010.12.12

Duvarları süngerle kaplı o loş odaya girip masaya oturduğum an. Kulaklığı başıma geçirip dış dünyayla bağlantımı kestiğim an. Saatin oklarının baş döndürücü bir uçuştan sonra yirmi ikiye saplandığı an.

Mikrofonun nefes alıp verişimi dinlediği an. İyi geceler, cümlesini kimlere ulaşacağını bilmeden uzaya fırlattığım an. İşte o an geldi. Geldi ve mikrofonun önüne sürdü beni. Bir satranç taşı gibi sürdü. Buzdan bir astapada patenlerim yok. Yok stüdyodan başka karem. Dinleyici hamle yaptı ve radyosunun başına geçti. Kelimeler birer ikişer dökülmeye başladı boşluğa: Sevgili dostlar, bu haftaki kelimemiz ölüm. Biliyorsunuz her programımızda bir kelimeye edebiyatın aynasını tutuyoruz. İlk olarak Türk edebiyatının aynasını tıklatalım.

Ölüm, dediğimizde akla gelen ilk şairimiz Ziya Osman Saba: "Rabbim, nihayet sana itaat edeceğiz.../Artık ne kin, ne haset, ne de yaşamak hırısı,/ Belki bir sabah vakti, belki gece yarısı,/Artık nefes almayı bırakıp gideceğiz..." Rabbim, Nihayet Sana, adlı bu şiirin bir son mısraı var ki, hiçbir son bu kadar güzel anlatılamaz: "Ümitler içindeyim, çok şükür öleceğiz..." Ölemeyen insana bir müjdesi var Saba'nın. Bir teşekkürü var Rabbi'ne ölümsüz yapmadığı için insanı. "Ya ölemeseydik!" demek istiyor Saba, "Ya ölemeseydik!" Ölümü kabullenemeyen insan hayatı cehenneme çeviriyor çünkü. Nefes alınmaz hale getiriyor dünyayı, nefes almayı bırakana kadar. İsyanla geçen ömrün tek itaati oluyor ölüm. Oluyor mu sahi?

"Oluyor mu sahi?" der demez radyonun telefonları kilitleniyor. Bütün dinleyiciler bu soruyu bekliyormuş gibi telefona sarılıyorlar. Değerli dinleyicilerimiz, canlı yayındayız ve bir telefonumuz var. Alo. Hoş geldiniz

programımıza. Tanıyabilir miyiz sizi? " Demek beni tanımak istiyorsunuz. Ben daha tanımiyorum kendimi." Yoldasınız sanırım. Araba sesi geliyor. "Evet, yoldayım." Park etseniz, bir kaza olmasın. "Sonunda hepimiz park edeceğiz nasıl olsa." Peki, sizi dinliyoruz, buyurun. "Asıl ben sizi dinliyorum. Neden kafamı karıştırıyorsunuz?" Kafanızı karıştıran ne? "Ölüm, insanın tek itaati dediniz." Ben demedim, Ziya Osman Saba, diyor. "İyi de elinden gelse asla ölmezdi insan." İşte Saba da aynı şeyi söylüyor... Şimdi bir müzik arası veriyoruz. Sessiz gemi.

Sevgili dostlar, sessiz gemi seyrini sürdürre dursun biz devam edelim programımıza. Şimdi de dünya edebiyatının aynasını tıklatalım ve Oscar Wilde'ın, Reading Zindanı Baladı adlı şiirinden birkaç mısraı paylaşalım sizinle: "Ama gene de herkes sevdiğini öldürür,/ Bu böylece biline,/ Kimi bunu kin yüklü bakışlarıyla yapar,/Kimi de okşayıcı bir söz ile öldürür,/Korkak bir öpücükle.../ Kimi insan az sever, kimisi de çok uzun,/ Kimiler aşkı satar, kimiler satın alır;/ Kimileri de yapar bu işi gözyaşıyla.../ Hemen herkes bir türlü öldürür sevdiğini,/ Ama bundan ötürü herkes asılmamıştır..." Oscar Wilde, sevgili dinleyenler, hapisane günlerinde tanıdığı bir idam mahkûmunun son günlerini anlatır baladında. Ancak ölümün bir çeşit değildir ona göre. Katiller elini kollarını sallayarak dolaşmaktadır aramızda. (Ana kumandadaki arkadaşımız sağ eliyle telefon işareti yapıyor.)

Bir dinleyicimiz daha telefonda sanırım. Alo! "Siz şimdi insanlar en çok sevdiklerine zarar verir mi, demek istiyorsunuz." Biz şairin yalancısıyız. "Peki, şair kimin yalancısı?" Sanırım o da hayatın yalancısı. Nereden arıyorsunuz bizi? "Nereden aradığının ne önemi var. Buraya mı geleceksiniz. Hoş şu anda buradasınız zaten." Nerelere ulaşıyoruz, merak işte. "Bakın ulaşmak öyle kolay bir iş değil. Ben mesela hiçbir yere ulaşamıyorum." Nereye ulaşmak isterdiniz? "Biliyor musunuz, ben başkalarının kendisine gıptayla baktığı bir adamım. Maddi gücü kastediyorum. Fakat hiçbir şeyden zevk alamıyorum." Ulaşmak istediğiniz zevk mi? "Hayır mutluluk." Sahip olduklarınızı paylaşmayı denediniz mi? Dııııı. Sanırım hat kesildi. Biz devam edelim programımıza. (Ana kumandadaki arkadaşımız sağ eliyle telefon işareti yapıyor yine.)

"Alo!" Hoşgeldiniz. " Programınızı ilgiyle dinliyorum." Teşekkür ederim. "Abi biliyor musun ben ölmek istiyorum." Yapmayın yahu ölüm dilenilmez. Peki neden ölmek istiyorsunuz? "Meraktan. Öldükten sonra neler olup bittiğini çok merak ediyorum." Kardeşim az daha dişini sık. Her halükarda öleceksin bir gün. " Fakat çok merak ediyorum." Âyet ve hadisler merakını gidermiyor mu? "Ayet ve hadisler mi? Nerede bulabilirim onları?" Nerede mi? Kitapçılar Çarşısı'nda. "Abi şimdi sen her hafta bir kelimeden mi söz ediyorsun programında?" Evet. Neden bu hafta yumurta kelimesini seçmedin?" Yumurtayı bırak. Kur'an'a kulak ver; " O, ölüden diriye çıkarır, diriden de ölüyü çıkaran O'dur..."(En'âm, 95)

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Viyana'da kar

A. Ali Ural 2010.12.19

Viyana'ya geldiğim gün yağmaya başlayan kar dört gündür devam ediyor. Çatılar, yollar, kaldırımlar, ağaçlar, heykeller, banklar, köpekler, kediler, atlar bembeyaz. "Edebiyatın hayatımızdaki yeri neresi?" sorusuna cevap vermek için geldiğim şehir kopya veriyor bana.

Kar hayatımızın her yerinde. Biri diğerine benzemeyen şekilleriyle başımızda, omzumuzda ve ellerimizde eriyor. Aziz Stephan Katedrali'nin önünde Noel Baba kılığına girmiş bir adam "Ho ho hoo" diye kahkahalar atarak dileniyor. Bir başkası Romalı asker kılığında kendisiyle resim çektirecek barbarların peşinde. Keskin rüzgâr halkın dini duygularını okşuyor olmalı ki, katedralin önünden geçen insanlar ellerini ovuşturarak atıyorlar kendilerini içeriye. Azizler vitraylardan renkli akisler gönderiyor ziyaretçilere. Bakışı yoran ve korkutan yüksek

tavanlardan gölgeler yağıyor. Kilisede ibadet eden yok. İkonlar ve insanlar birbirlerini seyrediyorlar. Mum ışığında tiyatro.

Perde kapanmadan sokağa atıyoruz kendimizi. Hava iyice kararmış. Kar gözlerimize doluyor. Mozart gibi ünlü müzisyenlerin otantik giysileri ve şapkalarıyla yolumuzu kesen gençler katedralin çıkışında konser bileti satmaya çalışıyor. Fakat sokaklar yetiyor bize. Kar ve ışık demetleri görsel bir senfoni veriyor halka açık. Hz. İsa'nın doğum gününe hazırlanıyor şehir. Bütün meydanlar silindirleri andıran dev avizelerle donatılmış. Lambalarla çizilen kızak ve ren geyiği resimleri gökyüzünde titreşiyor. Yerdeki faytoncular Çehov'un kızak sürücülerine benzemiyor. Hepsi iyi giyimli adamlar ve yüzlerinden sağlık fışkırıyor. Antika görünümü verilmiş arabaları yepyeni.

Kar sürekli yeniliyor kendini. Taze taze düşüyor her köşede can çekişen çamların üstüne. Köklerinin olmayışı dışında can çekiştiklerini gösteren hiçbir emare yok üzerlerinde. Graben meydanındaki can çekişen heykeller ise mermerden olmalarına rağmen acının bütün mimiklerini taşıyorlar. XVII. yüzyılda yaşanan büyük veba salgınına işaret ediyor bu ölüm sütunu. Veba sırasında şehri terk eden İmparator I. Leopold, melek figürleri önünde diz çökmüş dua ediyor hâlâ salgının bitmesi için. İmparator'un omzuna dokunuyorum. Geçti, hadi kalk diz çöktüğün yerden. Hem Türkler ikinci kuşatmalarından da eli boş döndüler. Merzifonlu Kara İbrahim Paşa'nın başını kestiler Belgrad'da. Seng-i ibret taşına koydular sonra.

O tepeyi hep merak etmişimdir. Leopolds-berg'den söz ediyorum. Polonyalılar'ın kuşatmanın kaderini etkiledikleri yerden. Viyana'yı ve Tuna nehrini kuşbakışı seyredebilmek için yola çıkıyoruz arabamızla. Kar tipiye dönüşüyor. Rehberimiz bu havada beklediğiniz manzarayı göremezsiniz, diye uyarıyor bizi. Olsun. Hayal atlarımız ne güne duruyor! Hiçbir şey göremesek de kahve içebiliriz tepede. Tuna akmasa da şiir okuyabiliriz. Her taraf kar. Her taraf sis. Her tarafta Polonyalı askerler. Hayır, in cin top oynuyor tepede. Polonyalılar'ın anısına yapılan kilisenin kapısı kilitli. Kar kafenin pencerelerine vuruyor. Üşümüş ağaçlar hayal meyal aralıyor sis kapısını. Kahvelerimiz acı.

Kar dinmedi. Uyuduk, uyandık dinmedi. Sabah Arsenal Savaş Müzesi'nin bembeyaz bahçesinde bulduk kendimizi. Ayaklarımızı paspasa vurduk, üstümüzü silkeledik, topların, tüfeklerin, kılıçların arasında yürümeye başladık. Üniformalar, miğferler, mataralar, madalyalar, nişanlar, gaz maskeleri... Dünya savaşlarının aktörlerinin siyah beyaz fotoğrafları... Sahra topu, uçak, balon, denizaltı... Avusturya Veliahdı I. Ferdinand'ın üstü açık arabası, kanlı üniforması. Patates, sigara, ilaç dilenen afişler... Savaş tabloları. Haritalar, antlaşmalar, mektuplar... Fakat bizi kesmiyor bunlar. Kuşatmadan kalan kılıç, çadır ve sancaklarda aklımız. Merdivenleri nefes nefese tırmanıyoruz.

Tavandan üzerinde kelime-i tevhid yazan Osmanlı sancakları sarkıyor. Kuşatmayı anlatan, ressamı meçhul büyük bir tablo; Osmanlı ordusu hep çirkin askerlerden oluşuyor. Viyana'yı savunan kahramanlar ise nur saçıyorlar. Cemekehanların arkasında ay yıldızlı flamalar, sadaklar, oklar ve kılıçlar yer alıyor. Bir tablonun sol üst köşesinde barbarların cehenneme gireceğine dair bir İncil âyeti yer alıyor. Köşede bir Osmanlı çadırı; tepesinde hilal var. Çadırın kumaşı üzerindeki desen ve işlemler yüzyılların serinliğini taşıyor askeri müzeye. Bir ara pencereden dışarı bakıyorum. İncecikten bir kar yağıyor elif diye. Âyetler kılıçların üzerinden akmaya başlıyor. Bir kılıç dokunmadan yaralıyor beni. Üzerinde Arapça şu dua var: "... İc'alnî min ehli'l- Cenneti ve lâ tec'alnî min ehli'n- Nâr. Ya Hâliku'l- Leyli ve'n-Nehar" (Beni cennet ehlinden eyle! Cehennem ehlinden eyleme! Ey geceyi ve gündüzü yaratan!)

Durmuyor Viyana'da kar.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yönetmen

A. Ali Ural 2010.12.26

Göz kazanımdan dumanlar yükseliyor. Bir ağaç dalıyla karıştırıyorum, ağaçlar dönüyor kazanın içinde. Kediler yok mu kazanda, var. Köpekler, fokurduyor peşinde. Odalar da var kabarcıklar çıkaran, avizeleri şingir mینگir.

Birkaç kepçe deniz katıyorum yanmasın film. Yansın martılar çığlık çığlığa, simitler düşerken denize. Kazanım genişliyor, Hoca'dan aldım. Doğursun diye resimler. Ay ışığı kattım, romantizm, gün ışığı kattım roman. Kazanın içinde bir deveran. Beline ceket bağlamış aylar homurdanarak vuruyor ayaklarını yere. Dal büyüyor ağaç olacak. Birkaç tomar para atıyorum filigranlı. Bizde her şey gerçek ve her şey hayal. Şu sincabı güneşe tut anlayacaksın. Ceviz görünmüyor mu içinde? Çetin ceviz yönetmenlik. Bir yüze elini koyduğunda anlayacaksın. Kabartmalardan anlayacaksın insan mı? İnsansa kazana at. Bekliyor onu, her ne varsa karışan.

Göz kazanımdan dumanlar yükseliyor. Hayır olmuyor. Kızgın bir insan yüzü değil bu. Bak ağız burada olacak, burun şurada. Ellerinin ne işi var yanında. Bayrak töreninde değiliz. Zeytin gözlerine sok çatalını. Havuçtan burnunu sök kardan adamın. Yok, yok olmuyor. Sana başka bir rol verelim. Al şu dalı ben gelene kadar karıştır. Ben bir koşu kızgın adam bulmaya gideyim. Şimdi sen yakarsın da kazanı. Vazgeçtim. Kaybol gözümden. Kazanımdan diyecektim. Sıradaki! Kıza sevdiğini söyle. Bir hamal gibi değil. Nadir bir mermeri yontar gibi söyle. Hayır, öyle değil. Kırıtmaya gerek yok. Adam gibi söyle. Mermer kırılmaz korkma. Keskiyi yanlış tutuyorsun. Gözlerin neden havada? Sıradaki! Bir de sen söyle sevdiğini kıza. O duruş ne! Parmağıyla itse kız devrileceksin. Yok, söyleme en iyisi.

Göz kazanımdan dumanlar yükseliyor. Suyu çekmiş şadırvandan birkaç maşrapa. Maşrapanın içinde güvercinler. Güvercinlerin içinde telaş. Bir avuç yem serp havalansın. Havalansın dublör kanatlarıyla. Ne duruyorsun, sana o duvardan atlamam için para veriyoruz. Ölürsen sanat için öldün. Sakat kalırsan sigortan öder. Motor! Oğlum atlasana! Atla alkışlayacak seni dünya. Ölü ya da diri! Afişler arandığını söylüyor. İsmi büyük yazmadık tamam. İşin büyük, ismin lafı mı olur. Lafı mı olur üç beş kuruşun. Sıradaki! Arkadaşın öldü, ağlayacaksın. Böyle mi rol yapılır? Senin hiç arkadaşın ölmedi mi? Hangi galeriden aldın gözyaşlarını? İkinci el gözyaşı, doktordan, az kullanılmış. Hasta gözyaşlarına ihtiyacın var. Herkes uyurken sızan göz kapaklarından.

Göz kazanımdan dumanlar yükseliyor. Bu film ödül alır mı? Almaz. Kazana saç atmalı, arı iğnesi, kurbağa bacağı... Yok, yok büyücü müyüm ben? Hımm. Evet, büyücüyüm, kelimelerim nerede? Sözlük külleri atsam kazana. Noktalı virgüller yüzse suda, parantezler, tireler. Açıklamaktan yoruldum. Kramp girdi ayağıma ufukta. Bir sandala el uzatıyorum, fena sahne değil. Fena sahne sandal kayboluyor birden. Kim yaklaşabilmiş ufka! Sen yaklaşabilirsin. Sıradaki! Boğulan adamı kurtaracaksın. Ben mi? Evet sen. Biraz su yutsan gerçekçi olur. Biraz ölsen diriltirsin filmi. Yüzme havuzu değil burası. Oldu olacak sırt üstü uzan. Boğulduğunu aklından çıkarma. Hay aksi. Bat, bat! Batsana adam!

Göz kazanımdan dumanlar yükseliyor. İstasyonda çekmeliyim filmi. Anna Karenina raylardan kaldırılmadı daha. Dr. Jivago'nun bıyıklarından buzlar sarkıyor. Kahramanım trenin üstüne çıkacak. Kuşbakışı bakacak sevgiliye. Hayır, kuşun yeme baktığı gibi değil. Bulutun yaprağa baktığı gibi. Kız korkacak. "Dur, ne yapıyorsun!" diye bağırarak. Bir annenin şimşeğe baktığı gibi değil, küçük bir kızın kayan yıldızla baktığı gibi bakacak adama. Fakat önce bir istasyon bulmalı. Seçtiğimiz istasyon cayır cayır yandı. Gazetede okudum yandı istasyon. "Vazgeçelim o sahneden!" Vazgeçemeyiz kazan kaynıyor. Yeşil şurup köpürüyor çektikçe girdap.

Göz kazanımdan dumanlar çıkıyor. Yeni bir şehir, yeni bir istasyon, eski bir tren. Kara kazanımdan ödünç alıyor dumanı. Sönmüş bir yanardağ, homurdanıyor. Anladım, sıra bende. Ben: Yönetmen. Dikkatle izleyin beni. Düşer

gibi yapacağım ama düşmeyeceğim. Figüranlar gözünüzü açın! Bir lokomotifin üstünden nasıl bakılır dünyaya. İşte böyle yürüyeceksin. İpte yürür gibi değil, kırdı yürür gibi. Çiçek koparır gibi uzatacağın elini boşluğa. Bak orada bir gelincik var yaprakları titreyen. Şurada bir menekşe yolunu değiştiren rayların. Kaybedersen dengeni tutunabilirsin. Düşüyorum sanmayın eğiliyorum sadece. Eğiliyorum evet, alkışlıyor seyirciler. Köpekbalıkları takılıyor ağlara. Lavlar püskürüyor ağızlarından. Hayır, düşmek yok. Teller biçilmiş kaftan.

Göz kazanım devriliyor.

On dakika ara.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Piyango

A. Ali Ural 2011.01.02

Nereye gitsem karşıma çıkıyor. Elindeki kâğıt tomarını havalandırıyor yüzüme doğru. Kâğıttan bir çan felaketle talihi aynı nefesle fısıldıyor. İki seçenekli soru: Uçurum ve vadi. Terazinin dilleri dolaşüyor. Bir kefenin diğerine galip gelmesi için bir kelimeye ihtiyaç var.

İki iştahlı huni piyangocunun kulakları. Gökten bir damla yağmur yağsa kapacak. Bir damla suyla bahçeler bağışlayacak bana. Fakat dudaklarımdan ayrılmıyor çöl rüzgârı. Kelimeleri kuma çevirmeye hazır. Bu kez de kabul etmezsem elinden havalanacak filo. Başımın üzerinde birkaç defa döndükten sonra pike yapıp bombalarını bırakacak üstüme. Elindeki kâğıt tomarını havalandırıyor yüzüme doğru. Ürperten bir esinti kirpiklerimden bütün vücuduma yayılıyor. Kontrol kulesi ışıklarını yaktı. Bir bir uçağa dönüşüyor biletlere. Kâğıttan uçaklar havalanıyor birbiri ardından. Sirenler çalmaya başlıyor. Başımın üzerinde yırtılmış bir gök. Ayaklarımın altında alçalan bir toprak. Talihlerinden kaçan kalabalıkların arasına karışıyorum.

Nereye gitsem karşıma çıkıyor. Fırıncının elindeki ekmek bir deste kâğıda dönüşüyor elimi uzattığımda. Yanıyor elim ve bırakıyorum nar gibi ekmeği boşluğa. Fırıncı elindeki kâğıt tomarını havalandırıyor yüzüme doğru. Rüzgâr ateşi söndüreceğine devasa bir ekmek çukuruna savuruyor beni. Fırından yeni çıkmış milyonlarca ekmeğin arasından kayarak batıyorum yerin dibine doğru. Cayır cayır yanıyor ekmekler. Binlerce fırıncı kürek kürek ekmek çıkartıyor kızgın taşlardan ve döküyor çukura. Ekmek ve kömür kokusu birbirine karışıyor. Karun'a rastlayıncaya kadar batacağım. Derken fırıncının sesiyle irkiliyorum. Almayacaksın dikilme karşımda be adam. Almayacağım. Bana çıkmasın. Çıkıyorum fırından. Sahile doğru yürümeye başlıyorum. İşte, kalkmak üzere gemi. Çımacı halatı çözerken atlıyorum bordaya. Ucu püsküllü halatı elinden bırakmıyor beni görünce. Püskül kılık değiştiriyor. "Yılbaşı" kelimesi çıkıyor çımacının ağızından. Nasıl bir düğüm bu!

Nereye gitsem karşıma çıkıyor. Öğretmenimden beklemezdim. Bir avuç tebeşir bir tomar kâğıda dönüşmemeliydi öğretmenimin elinde. Bir avuç tebeşirle yazılacak ne güzel şeyler vardı. Tahtaya çizilen kuş, kanatlarını kıpırdatıyor. Öğretmen sınıfı havalandırmak için camı açtığında pır diye uçacak. Sıcak bir odada kalpazanlık yapmak yerine karlı bir ağaçta kaskatı kesilmeyi seçecek. Nereden mi biliyorum. Öğretmenim bana öğretiyor. Donmadı çünkü. Kuşlar donar. Bir ödev verdi. Başlık: Büyük İkramiye. Ben ilk defa başarısız oldum kompozisyon sınavında. Girişte bir kuş vardı tahtaya çizilmiş. Gelişme, kuş canlanıp uçtu pencereden. Sonuç: Kuş öldü. Öğretmenim yıldızlarını başka kâğıtlara serpti. Kâğıdım ışıldamıyor. Elindeki kâğıt tomarını havalandırıyor yüzüme doğru. Bana çıkmaz öğretmenim. Yüzüm cayır cayır yanıyor.

Nereye gitsem karşıma çıkıyor. Bu kadar çok rastlantı inandırıcılığı yaralayabilir. Bu kadar da olmaz dedirtir okura. Öyle bir yere gitmeliyim ki karşıma çıkmasın. Talihin elinin uzanamayacağı bir yer, insanın elini

uzatamayacağı. Böyle bir yer var mı? Var. Mezarlığa gitmeliyim. Mezarlıkta bilet satamaz piyangocu. Ölülerin hayata ihtiyacı yoktur. Biletlere uzanamazlar. Jakuzili küvetlerde yıkanamaz, tatil yapamazlar. Kayak yaptıklarını şimdiye kadar gören olmamıştır. Hesapları vardır fakat bankada değil. Ehliyetleri ellerinden alınmıştır, araba süremezler. Son çağrıya kulak vermedikleri için uçaklarını kaçırmışlardır. En son sevindikleri anı unutalı çok olmuştur, en son çığlık attıkları.

Mezarlığın dar yolunda ilerliyorum. Ağaçlar cıvı cıvı. Kış güneşi mermerleri parlatıyor. Kuru yapraklardan bir konfeti. İçimi bir sıcaklık kaplıyor. Hiçbir şeye ihtiyacı olmayanların huzuru. Bir kadın çiçek ekiyor mezara. Bir adam kabrin üzerindeki kuru otları yoluyor. İki çocuk ellerinde paslı tenekeler su satıyorlar dirilere. Ölülerin suya ihtiyacı yok ve havaya. Fakat toprağa ihtiyaçları var. Buldum! Ölülerin ihtiyacı olan bir şey var dünyadan. Buradaki mezar kazıcıları türkü söylemiyor Hamlet'teki gibi. Sadece kazıyor ve toprağı dışarı atıyorlar kürekleriyle. Yanlarına sokuluyorum usulca. Kazma sesleri ayak seslerimi örtüyor. Bir mezarın derinliği nedir? Yaklaşıyorum biraz daha. Bir mezarın derinliği... Derken dönüyor arkasına mezar kazıcı. Altın dişleriyle gülümsüyor bana. Elinde bir demet piyango bileti. Havalandırıyor yüzüme doğru. Bütün biletleri tam.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kedili yazı

A. Ali Ural 2011.01.23

Bu yazıdan mırıltılar geliyor. Duydunuz değil mi? Satır aralarındaki kedilere dikkat. Fosforlu kalemle çizdiğiniz cümleler kedi gözleri, parlıyor. Bu yazıda kediler dolaşüyor patilerinin ucuna basarak.

Elinizde kahve fincanı gömülün koltuğunuza. Kediler kahve içmez. İçselerdi şekerli bir sıçrayışla tırnaklarını geçirirlerdi gazetenize. Muhabbet kuşunuzu kafesten çıkarmadıkça mesele yok. Şiir okumaz çünkü kediler. Okusalardı Ahmet Haşim'e kulak verir, eti için kuş öldürmezlerdi. Muhabbet kuşunun tüyleri odaya saçılmış. Kedi satır aralarında nefes nefese koşuyor. Tam kuyruğundan yakalayacakken sıçrayıp, başlığın arkasına saklanıyor. Kedili Yazı'nın arkasında bir kedi var "K" harfine tırmanan. "E" ye sıçrayıp basamaklarından tekrar yere inen. "D"nin içinden başını çıkarıp acı acı miyavlayan. "İ"yi bir meşale gibi eline alıp fare deliklerine dalan. "L"yi kazma yapıp tüneller açan. "İ" mızrağını köpeklerin gözüne fırlatan köşeye sıkıştığında.

Bu yazıdan mırıltılar geliyor. Fakat atmayın gazeteyi elinizden. Spor sayfasını açmadıkça mesele yok. Stadyumun ışıkları gözlerini alıyor. Taş kesiliyor birden. Orta sahada bir kedi heykeli. Arabalar kedileri böyle ezer. Fara yakalanan kedi kaçamaz. Stadyum arenaya benziyor. Minyatür bir aslan, kuyruğunu sallayarak çıkıyor gladyatörün karşısına. Sırtını kamburlaştırıyor. Tırnaklarını çıkarıyor yuvalarından. Gladyatör gülümsüyor kediye bakıp. Kılıcını kınına sokuyor. Kedinin başını okşuyor, boynunun altını. Bir kediyle dövüşemez. Terk ediyor arenayı. Işıklar sönüyor. Kedi heykeli çözülüyor. Kalabalığın arasına karışıp çıkıyor stadyumdan. İlk işi ertesi günün gazetelerine ilan vermek olacak: "Nankör Değilim!" Gazetenize gözünü diktiğine bakıp korkmayın. İlanın çıkıp çıkmadığını görmek istiyor. Yanlış anlaşılacak ne kadar kötü!

Bu yazıdan mırıltılar geliyor. Kediler mahkemeye veriyor satanistleri. Kara kediler dava avukatları. Bu durum böyle devam edemez. Ebu Hureyre'nin omzunda merhamet abidesiyken, peygamberin seccadesinde zikir ortağı, şeytan ayinlerinde işimiz ne! Kasap çengellerini çekin üzerimizden. Mahkeme kara kedileri dinliyor, bıyıkları titreyen. Bir jüri oluşturulmasını istiyor halktan yargıçlar. Kediler dava görülene dek fare yakalamayacak, yumakla oynamayacak, süt içmeyecek. Patilerini sahiplerinin dizlerine dayamak da yok, kuyruklarını sallamak da. Bir mindere kıvrılıp yumacak gözlerini. Yargıcın tokmağı inene kadar. Postacılar yollara düştü. Jüriye tebligat var. Tabby Sal da çağrılanlar arasında. Anna Esposito'nun kedisi.

Bu yazıdan mırıltılar geliyor. Kedi tüyü kaçıyor ciğerlerine. "Ben sana jüri olma demedim mi!" diye çıkışıyor kocasına bir kadın. Tabby Sal, mahkeme heyetinden İngilizce bilen bir çevirmen istiyor. Gözlerini öyle bir ayırıyor ki, yargıç elinden tokmağı düşürüyor. Anna Esposito dilekçe veriyor mahkemeye. Evine gönderilen tebligata itiraz ederek, Sal'in jürilikten affedilmesini istiyor: "Sal, konuşamaz ve İngilizce anlamaz. Çünkü o bir kedi!" Fakat jüri heyeti, Tabby Sal'in, 23 Mart'taki duruşmaya muhakkak katılması gerektiğini, aksi takdirde cezaya çarptırılacağını belirtiyor. Nüfus kayıtlarında görünüyor çünkü Sal. Kediye diyerek sıyrılamaz sorumluluktan. Vatandaşlık görevinden neden kaçıyor? İngilizce bilmiyor mu? Fakat kanunda "Jüri üyelerinin mükemmel İngilizce konuşmalarının beklenmediği" ifadesi var.

Bu yazıdan mırıltılar geliyor. Anna Esposito, veterinerden Tabby Sal'in kedi olduğunu doğrulayan bir kâğıt aldı. Veteriner ihtiyaç halinde mahkeme önünde tanıklık edeceği teminatını verdi Esposito'ya. Yargıç tokmağı kürsüye vurarak Sal'i mahkeme salonundan çıkardı. Kedilerin gözleri açıldı uyudukları minderde. Mahkeme kedi gözünde elemenden verecekti hükmünü. Nüfus sayımında aile üyesi olarak yazdırılan Sal, hakikati öğrenen bir evlatlık gibi sokağa attı kendini. Günlerce yol yürüdü ve bir güverteye attı kendini. İngilizce konuşulmayan bir ülkeye geldi yaşlı kadınların etrafında kediler toplanan. Atılan ciğerlerden bir parçasını kaparak duvarın kenarına sürükledi. Kadın teşekkür beklemedi kediden. Ciğerleri saça saça kayboldu gözden.

Bu yazıdan mırıltılar geliyor. Çünkü kedi masamın üzerinde. Gözünü yazımın başlığına dikmiş. "K" harfine sıçramadan okşuyorum başını. Küçük pembe diliyle elimi yalıyor. Parmaklarım tuştan tuşa sıçrarken yerinde duramıyor. Önce "K" harfine sıçırıyor, oradan satır aralarına. Neşeyle koşuyor kedi. Tam gözden kaybettim derken gözlerim fosfor.. İşte orada. Kuyruğunu salladığında yeri belli oluyor.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Müşteri

A. Ali Ural 2011.01.30

Vitrin camlarına dönüyor aynalar. Kaşımın yanında parlayan bir iskarpin, kirpiklerimin ucunda yanan bir kazak, kulaklarımın arkasında dimdik duran bir heykel, dudaklarımın önünde sallanan bir kravat...

Yüzlerce eşyanın aksi cama düşerken, fotoğrafçıya, "Dur çekme!" diye bağırarak eşyaların arasına yüzünü yerleştirmeye çalışan o adam benim. Aslında bensiz çekilecekti o fotoğraf. Vitrine bakarmış gibi yaparak saçımı başımı düzeltirken yuttu beni. İnsan yiyen tropikal bir bitkiydi şeffaf. Kemiklerimi sokağa atmadan önce fotoğrafa dahil etti camekân. Duvarına asacak. Korkunç koleksiyonunun bir parçası daha oldu. Nur topu gibi bir müşteriniz oldu. Bahşış verin ayağını sürtenlere. Ben bir şey almayacaktım halbuki. Sadece saçımı düzeltmek için bakmıştım vitrine.

Bu dünyada yalnızca bir müşteri olduğumu anladığım günden beri evden dışarı çıkmak istemiyorum. Yüz metrekare içinde her şey ama her şey var. Dolaplarım ağzına kadar dolu. Buzdolabım soğuk, gardırobum sıcak. Çekmeceler açılmıyor sıkışıklıktan. Avizelerim ışığı nereye yayacağını, battaniyelerim sıcaklıklarını hangi geceye katacağını bilemiyor. Kütüphanemin raflarında tek bir kitaba yer yok. Her boşlukta kâğıt tepeleri, kalem yığınakları, küllük barikatları. Duvarlarda tablolar, yerlerde halılar, pencerelerde perdeler. Banyoda kâğıt havlular, tuvalet kâğıtları, şampuanlar, sabunlar. Balkonda soğan ve sarımsak hevenkleri; patates, un ve şeker çuvalları. Masalarda bilgisayarlar, telefonlar, vazolar, sürahiler.

Ben dışarı çıkmadıkça evimin önündeki kalabalık büyüyor. Satıcılar grevciler gibi halay çekiyorlar kapımın önünde. Bir ağızdan, "Dön, dolaş yine bana gel!" türküsünü söylüyorlar. "Hadi yavrum," derken pencereye bakıyorlar. "Müşteri velinimetimizdir," yazılı pankartları sallıyorlar gölgemi gördüklerinde. Müşteriniz değilim. Beyaz da giyeceğim, varsın toz olsun. Siz de toz olun kapımdan. Gelmeyeceğim! Bu erzak bana bir ömür yeter. Okumadığım ne kadar çok kitap var. Okuyup da nüfuz edemediğim. Bin yıl eskimez bu giysiler. Sinema biletine ihtiyacım yok. Yönetmen benim. Perdeye koşmak için işaretimi bekleyen yüzlerce yıldızım var gökte. Çiçek de almayacağım; parfüm şişelerim bahçelerle dolu. Kredi kartlarımı iptal ettirdim. Son kuruşuna kadar ödedim borcumu. Beni defterinizden silin!

Ben dışarı çıkmadıkça evimin önündeki kalabalık büyüyor. Hilalken yarım ay, yarım ayken dolunay oluyor. Kurt adamın dişleri toprağı yaran vahşi bir bitki gibi boy attıkça evcilleştirilmiş denizim gitgide çekiliyor. Her şeyde bir cezir hali. Patates çuvalı yarıya iniyor. Sabunlar birer ikişer eriyor. Buzluktaki et parçaları iplerini kesip firar ediyor dolaptan. Reçel kavanozlarında portakallar, vişneler, kayısılar, çilekler yerinde duramıyor. Kervan borusu çalınmış gibi her şey dengini, bohçasını hazırlıyor. Parfüm şişelerinden çiçekler, konserve kutularından sebzeler, küplerden turşular, paketlerden çaylar, torbalardan şekerler katılıyor kafiye. Modası geçen elbiselerim, "Ben sizi seviyorum!" diye yalvarmama rağmen yerini alıyor kervanda. Paketi açılmamış yiyecekler, üzerlerindeki tarihi göstererek af diliyor.

Ben dışarı çıkmadıkça evimin önündeki kalabalık büyüyor. Dalgaları kapımı döven uğultulu bir deniz dışarı çağırıyor beni. Bütün cesaretimi toplayıp balkona çıkıyorum. Satıcılar beni gördüklerinde ellerindeki ürünlerini sallıyorlar çığlıklar atarak. Milyonlarca paket, şişe, kutu dalgaların üstünde yükselip kayboluyor. Renk renk rafyalar dolanıyor köpekbalıklarının boynuna. Balkondan taraftarlarına hitap eden bir diktatör olsaydım dalgaları yükseltmek için şu cümleyi bırakırdım boşluğa: Beni siz yarattınız! Fakat doğru değil bu. Eşyalarım yaratmadı beni. Ne diktatörüm ne evimin dışında uğuldayan dalgalar sürü. Esir düştüğüm doğrudur. Esir kampına yeniden dönmek için çırpındığım da. Yeniden müşteri olmayı kabul etmezsem kovboy filmlerindeki gibi sallandıracaklar kapımın önünde. Peki, müşteri olmayı kabul edersem kurtulacak mıyım?

Ben dışarı çıkmadıkça evimin önündeki kalabalık büyüyor. Göç tamamlandı, dolaplar tam takır. Megafonla bağırıyorlar dışarıdan: Teslim ol, etrafın sarıldı! Şartlı teslim olsam. Şartlı tahliye var, şartlı teslim de olmalı. Gerçekten ihtiyacım olan şeylerle ihtiyacım olduğunu sandığım şeyleri ayırabilsem birbirinden. Kapımda beni linç etmek için bekleyenlere ihtiyaç listemi vererek kurtarsam canımı. Bu kez pencereye çıkıyorum. Uğultulu denizi selamlıyorum iki elimle. Bir diktatör gibi değil bir firari gibi yapıyorum bunu. Şartlarımı duyunca bir kahkaha tufanı patlıyor denizde. Bir satıcı, "Demek yalnız ihtiyaçlarını alacak bizden," diye kıkırdıyor.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Görüldüğünü fark etmek

A. Ali Ural 2011.02.06

Direksiyona parmaklarımı vuruyorum, donmuş bir ırmağın çözülmesini beklerken. Buzda en küçük bir çatırtı yok, köprü uzuyor. Önümde, arkamda, sağımda ve solumda arabalar iri buz parçaları gibi kımıldıyor yerlerinde. Ama sadece kımıldıyor, akıyor ırmak.

Önümdeki arabanın sürücüsü su fışkırtıyor camına ve silecekleri çalıştırıyor can sıkıntısıyla. Arkamdaki arabanın sürücüsü buruşuk yüzünü dikiz aynama yansıtmaktan başka bir şey yapmıyor. Solumdaki arabanın sürücüsü yanındaki arkadaşıyla koyu bir sohbete koyulmuş. Sağımdaki arabanın sürücüsü şen şakrak. Evet, kahkahalar atıyor telefonla konuşurken. Mimiklerini bir çoban gibi otlatıyor meleterek. Ellerini kâh havaya kaldırıyor, kâh direksiyona vuruyor. Arabasında kimse yok. Benim kendisini izlediğimden habersiz. Daha doğrusu habersizdi. Birden toparlanmaya çalıştı ama sürü dağılmıştı. Görmezlikten gelse... Belki de bir an gözüm kaymıştır yandaki arabaya. Seyretmiyordumdur filmi. Bir yandan konuşmasını sürdürürken diğer yandan göz ucuyla bakıp bakmadığımı kontrol ediyor.

Evet, izliyorum bu komik filmi. Ayıp ama izliyorum. Göz göze geliyoruz. Dil çıkartacak diye bekliyorum. Fakat vakti yok. Sürüsünü toplamak için oraya buraya seğirtiyor. Mimiklerini ve ellerini kontrol altına alıyor çok geçmeden. Kahkaha tufanı gülümsemeye, kol fırtınası melteme dönüşüyor. Yüzüne kırmızı örtüsünü almıyor, o örtünün bana ait olduğunu düşünerek. Konuşmasını ısrarla sürdürüyor yenilmediğini göstermek için. Mağlup ettiği ordunun çekilmesine izin veren bir komutan kadar neşeli olduğumu görmemek için göz ucuyla da olsa bakmıyor bana. Benimse son zamanlarda izlediğim en iyi komedi filmi yarıda bırakmaya niyetim yok. Ne konuştuğunu tahmin etmeye çalışıyorum. Filmin ilk yarısını bilmem ama seyredildiğini fark ettikten sonra beni anlattığına eminim. Bir mağanda tanımı yaparak eğleniyor. Dizginleri bir an elinden kaçırıp gözü bana kayacak olsa dil çıkartacağım.

İrmak çözülüyor ve şerit değiştiriyor sağımdaki sürücü. Işıklar yanıyor ve sinemadan çıkıyorum ağır adımlarla. Köprü'nün üzerinde bir boa yılanı yuttuğu arabaları kusuyor art arda. Direksiyona parmaklarımı vuruyorum müziğe eşlik ederken. Vurdukça kırmızı kadife perde ağır ağır açılıyor yeniden önümde. Kaldırıma tüküren bir insan görüyorum. Hayır, yanıltmıyor beni gözlerim, gerçekten tükürüyor yere. Farlarımı yüzüne tuttuğumda bir böcek gibi kaçıyor duvar dibine. Dil çıkartmasını beklerken, cebinden bir mendil çıkartıyor. Bu mendille ne yapacak? Oyuncular yüzleri birbirine dönük bir halka halinde yere oturuyorlar. Ebe mendilin ucunu düğümleyerek alıyor eline ve arkasında saklayarak halkanın çevresinde dolaşmaya başlıyor. "Yağ satarım, bal satarım, ustam ölmüş, ben satarım..." Biliyorum benim arkama bırakacak mendili.

Elindeki mendille arabamın ön camını siliyor hırsla. Su yerine tükürüyor ve öyle siliyor. Dur ne yapıyorsun, diye bağıryorum ama o ağızımın hareketlerini görebiliyor yalnız. Pencereyi açmaya korkuyorum. Kırmızı ışık bir türlü sönmüyor. Kirli mendil camda değil yüzümde çırpınıyor. Kırmızı ışık sönmezse kusacağım. Evet sönüyor. Kırmızı ışık sönüyor ve şahlanıyor arabam küheylan gibi. Su fışkırtıyorum camıma, silecekleri çalıştırıyorum izleri yok etmek için. Silmeye çalıştıkça yayılıyor çamur. Kat kat sıvanan bir duvar önümde yükseliyor. Bu duvarı yıkmalıyım. Ustam ölmüş ben satmalıyım.

Radyomu açar açmaz piramitler düşüyor perdeye. Mısırlıları tanırım. Sabahları ful bulamacı yer, öğleden sonraları uyur, gece yarılarında dek kahkahalar atar ve kolay kolay kavga etmezler. İki araba çarpıştı diyelim. Birbirlerine hakaret etmeleri söz konusu değildir. Birisi kızacak olsa diğeri onu, "Peygambere salavat getir" diye yatıştırır, salavattan sonra süt liman olur her şey. Mısırlıların kızması küresel ısınmadan daha ciddi bir şeydir. Mısırlılar görüldü mü acaba? Kim gördü onları? Görüldüğünü fark eden insan her zaman üstüne başına çeki düzen vermiyor; yaşadığı topraklara da çeki düzen vermeye kalkıyor bazen. İyi de bunlardan bana ne. Önümü göremezsem ustamın yanına gideceğim. Kapanacak dükkân.

Direksiyona parmaklarımı vuruyorum, donmuş bir ırmağın çözülmesini beklerken. Yağ satarım bal satarım şarkısını söylüyorum bağıra bağıra. Nihayet çatırtılar geliyor nehirde. Buz kütleleri suyun üzerinde sürüklenmeye başlıyor. Köprü'nün boyu git gide kısalıyor. Yok olmadan önce karşı kıyıya geçmeliyim. "Yağ satarım, bal satarım/ Ustam öldü ben satarım/ Ustamın kürkü sarıdır/ Satsam on beş liradır/ Zam-bak Zum-bak/ Dön arkana iyi bak." Tam arkama dönüp bakacakken dikiz aynamda görüyorum onu. Dil çıkartıyor.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Papağan

A. Ali Ural 2011.02.13

Ancak bir papağan olarak teselli edebilirdim kendimi. Bir parça ormandı papağan. Kâh kırmızı kâh mavi bir özgürlük. Bir parça orman olsun istemiştım odamda.

Ormanı kafese koymak mümkün değildi fakat. Üç ciltlik bir kule yaptım ona, içinde on binlerce kelime olan. Papağan sözlüklerin üzerinde tünedi, ağzını bıçak açmıyor. Sarı gözleriyle tarıyor mekanı. Benden bir kelime duymak için yanıp tutuşuyor. Fakat Süleyman değilim ben. O ne kadar lâlsa ben de o kadar lâlım. Birinin sessizliği bozması gerek. Şiir gölünü nesir taşıyla bulandırmalı.

-Neden susuyorsun!

-...

-Konuş hadi!

-...

-Heey!

-Heey!

Konuştı. "Hey!" dedi. Duydunuz mu "Hey!" dedi bana. Sitemi mi var, yakınması mı? Azarlıyor mu beni yoksa. Beğenme, özlem, acıma...

-Bir daha söyle!

-...

-Heey!

-Heey!

Bir parça orman değil yalnız, bir parça dağ. Sesim bu yeşil dağa çarpıp çarpıp dönüyor. Ona günlük konuşma dilini öğretmeliyim. Fakat bundan önce bir hafta süreyle konuşmalarımı kaydetmem gerekiyor bir deftere. "Yedi günde kaç kelime" yazıyorum kareli defterimin ilk sayfasına. İlk gün iki yüz elli kelime sayıyorum, ikinci gün üç yüz, üçüncü gün iki yüz, dördüncü gün iki yüz yetmiş, beşinci gün iki yüz otuz, altıncı gün iki yüz seksen, yedinci gün iki yüz yirmi. Hafta başında papağanı karşıma alıp konuşuyorum.

-İşin çok kolay orman parçası! Sabahleyin "Günaydın!" diyeceksin. Canın bir cümle daha kurmak isterse, "Saat kaç?" ya da "Çayı koydun mu?" olabilir. "Çocukları uyandır!" da diyebilirsin ihtiyaç halinde. Evden çıkmadan önce, "Bozuk paran var mı?" ya da "Faturaları yatırmayı unutma!" cümlelerini kurarak paylaşabilirsin hayatımızı.

-Heey!

-Öğlen de işin zor sayılmaz. Öğlenin en can alıcı kelimesi "Acıktım!" Fakat "Acıktım!" demeden önce gün boyu her vesileyle "Nasılsın?" diye sormayı ihmal etmemelisin arkadaşlarına. Sana aynı soruyu yöneltecek olurlarsa, "Koşturmaca!" diye cevap verebilirsin. Günün favori cümleleri:" Kilo almışsın!", "Kendine iyi bak!", "Bitmiyor işler!"

-Heey!

-Akşam eve dönene kadar ağzını bıçak açmaz. Boş boş bakarsın pencerelerden, yollara, meydanlara, denize. "Hoş geldin!" demeyi öğrenmelisin karşılamak için. "Terliklerim nerede?" Akşamın favori cümleleri, "Günün nasıl geçti?", "Yemekte ne var", "Çok yorgunum!", "Hiç tadım yok!", "Çocuklar ne yapıyor?", "Bugün markete gittim." , "Para dayanmıyor!"

-Heey!

-Bak orman parçası telefon konuşmalarını unuttuk. "Alo napıyosun?", " Nolsun iyidir!", "Neredesin!", "Görüşürüz kanka!"

-Heey!

-Gece diziler başlayınca herkes susar. Böyle zamanlarda ağzını açayım demeyesin. "Öteki odaya!" cümlesini ezberlesen, hiç fena olmaz. Maçlar için de "Yuh!" kelimesini öğrenmekte yarar var.

-Heey!

-İnsan olmak ne kadar kolay değil mi! İki yüz elli kelimelik bir macera bu! Aynı cümleleri bıkmadan usanmadan söyleyeceksin. Bu cümlelerin dışında her şey anlamsız gelecek sana.

-Heey!

-Sana bir masal anlatmamı ister misin?

-Heey!

-Bir eşekle bir köpek beraberce yürürlerken yerde bir mektup bulmuşlar. Eşek mektubu yerden alıp açmış ve köpek de dinlesin diye yüksek sesle okumaya başlamış. Mektupta hep çayır, çimen, yulaf kelimeleri geçiyormuş. Köpek dinleye dinleye sıkılmış. "Hele birkaç satır daha oku. Bakalım et ve kemik kelimeleri geçiyor mu!" diye sızlanmış. Eşek mektubu baştan aşağı okumuşsa da köpeğin aradığı kelimeleri bulamamış. Bunun üzerine köpek, "Ativer o mektubu dostum," demiş, "baksana baştan aşağı manasız şeylerle dolu!"

-Heey!

Papağanı sözlük kulesinin üzerinde bırakıp çıktım odadan. Konuşan kuşla teselli olacak yerde hüzünlenmişim. Turnusol kâğıdına çevirmiştim çünkü papağanımı. Mavi papağanım kırmızıya, kırmızı papağanım maviye dönüp durmuştu kelimelere daldıkça. Belli ki kırmızıyla mavi arasındaki bu uzun yolculukta yıllarca eşlik edecektim papağanıma. Birlikte mânâsız kitaplar bulacak, sözü bir türlü istediğimiz kelimelere getirmeyen sayfaları yırtacaktık. Mesnevi'nin gül yağı şişelerini deviren dazlak papağanı devirdiğimiz çamlara bakıp gülecekti. Biz hıncımızı transatlantiklerini kıyımıza yanaştıramayan kaptanlarla alay ederek çıkartacaktık. Kağıttan kayıklar neyimize yetmiyordu. Manasız derinliklerle bizi meşgul etmeye kimin hakkı vardı? Haberlerde her şey açıklanıyordu nasıl olsa. Bak ne diyor spiker? Yirmi dokuz papağan yakalanmış sınırda. Bavulu açan gümrük memurları yirmi dokuz çift sarı gözle karşılaşmışlar. Memurlardan biri papağanları görünce, "Heey şunlara bakın!" diye bağırılmış. Yirmi dokuz papağan alfabenin harfleri gibi bir ağızdan çıgılık atmışlar.

-Heey!

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hakem sayıyor

A. Ali Ural 2011.02.20

Çocuklarımla aynı masada yemek yemeyeli on gün olduğunu kabul ediyorum. Fakat bir babanın çocuklarının rızasını kazanabilmesi için onlardan bir parça uzaklaşmak zorunda olduğunu da siz kabul edin lütfen.

Bir parça her zaman aynı uzunlukta olmayabileceği gibi büyükçe bir masanın kurulabilmesi için uzun bir zaman gerekebilir. Eve giriş ve çıkış saatlerinin kesişmesini inanın ben de isterdim. Her sabah bir orkestra şefi gibi çayların doldurulması için büyük bir özgüvenle bagetimi havaya kaldırmayı... Kaşıklar bardakların içinde neşeyle şingırdarken alacağım hazzı bana hiçbir şeyin vermeyeceğini biliyorum. Fakat siz de kabul edersiniz ki kaşıkların şingırdayabilmesi için çay, şeker ve gaza ihtiyaç var. Bir babanın vazifesi eli dolu gelmektir eve. Aile bir masanın etrafında toplanamamış ne çıkar, kalpler bir olsun. Kalpler bir mi? Bir- İki- Üç- Dört- Beş- Altı- Yedi- Sekiz- Dokuz- On! Yerdeyim. Hakem zamanın elini kaldırıyor.

Anne ve babamı ziyaret etmeyeli on gün olduğunu kabul ediyorum. Fakat bir ebeveyn için evladının iyi bir yerlere geldiğini görmenin kendisini görmekten daha önemli olduğunu da siz kabul edin lütfen. Hem telefon denen bir şey var. Evet, var... Tamam, bir haftadır telefon etmemiş de olabilirim. Bu hafta ne kadar yoğun geçti anlatamam. Geçen hafta da yoğunluştur işler. Önümüzdeki hafta da yoğun olacak sanırım. Fakat bu ilanihaye böyle devam edecek değil ya! Elbette bir akşam çalacağım kapısını çocukluk evimin. Anne ve babam nasılsa o kapının ardında. Ne zaman gitsem beni beklediklerine göre geç kalmam söz konusu değil. Bu cennetin melekleri surat asmıyor. Acıyorlar bana üstelik. Kapının önündeki kocaman adamı bir yaralı gibi alıyorlar içeri. Divana uzatıyorlar. Elleri sırayla alımda. Tepsiler gidip geliyor. Meyveler, bitki çayları... Trafik sıkışık. Bu akşam da annemlere uğrayamayacağım. Kalpler bir olsun. Kalpler bir mi? Bir- İki- Üç- Dört- Beş- Altı- Yedi- Sekiz- Dokuz- On! Yerdeyim. Hakem zamanın elini kaldırıyor.

Hasta komşumun yanına uğramayalı on gün olduğunu kabul ediyorum. Ağır bir hastanın ziyaretine gitmenin ona eziyet vermekten başka bir işe yaramadığını da siz kabul edin lütfen. Biraz toparlanana kadar mühlet vermeliyim ona. Hem bu arada işlerimi de toparlayabilirim. Hoş ben de çok sağlıklı sayılmam. Yeterince uyuyamadığım bir gerçek. Her rüyam bir aysberg, tehdit ediyor gecelerimi. Uykularım delik deşik. Ekmek servisine gelen apartman görevlisinden haberlerini alıyorum komşumun. Hastalığı iyileşmez daha da ağırlaşacak olursa asansörün düğmesine basmam yeter. Komşuluk öldü mü! Bir tas çorbayı kaptığım gibi kapısında alırım soluğu. Hastalığının evrelerini dinler, ilaçlar önerir, tavsiyelerde bulunurum. Dedim ya tetikteyim helalleşmek için. Hem kalpler bir olsun. Kalpler bir mi? Bir- İki- Üç- Dört- Beş- Altı- Yedi- Sekiz- Dokuz- On! Yerdeyim. Hakem zamanın elini kaldırıyor.

Rafımdaki kitabı okumayalı on gün olduğunu kabul ediyorum. Bir kitaba hakkını vermeden okumayla o kitabı hiç eline almamak arasında önemli bir fark bulunmadığını da siz kabul edin lütfen. En iyisi sis dağılıp kelimeler berraklaşınca kadar kapağını açmamak kitabın. Otobüste, trende, vapurda okuyamayışımı da anlayışla karşılayacağınızı umuyorum. Bedenime yer bulamadığım bir yerde ruhuma yer ayırmamı beklemeyeceğinizden eminim. Hem Gide, "Okuyucu kitabı kendisinin seçtiğini sanır, hiç de öyle değil! Okuyucusunu seçen kitaptır,"

dememiş miydi. Ya raftaki kitap beni seçmemişse! Bu durumda onun beni seçeceği güne kadar işlerimi bir düzene koymam gerekmez miydi! Elime almasam da geceleri, aynı havayı solumuyor muyduk? Konuşmasak da paylaşmıyor muyduk aynı mekânı? Kitabın kalbi olsa soracağım: Kalpler bir mi? Bir- İki- Üç- Dört- Beş- Altı- Yedi- Sekiz- Dokuz- On! Yerdeyim. Hakem zamanın elini kaldırıyor.

Aynaya bakmayalı on gün olduğunu kabul ediyorum. Erkeklerin çantalarında ayna taşıyarak karada, havada ve denizde yüzlerini tazelemek gibi bir ritüellerinin olmadığını da siz kabul edin lütfen. Saçım dağılmış, kaşlarım savrulmuş, sakallarım uzamış ne çıkar! Aynaya bakan bir muharip gördünüz mü savaşta? Napolyon'un, sağ elini, ceketinin iç cebine koyarak poz verirken aynayı tuttuğunu düşünmüyorsunuz değil mi! Hayır, hiçbir savaşçı aynaya bakamaz. Aksi halde aynadaki çirkin yüzün, "Ne için mücadele ediyorsun?" sorusuna cevap aramak zorunda kalır. Aynanın kalbi var biliyorum. Kalpler bir mi? Bir- İki- Üç- Dört- Beş- Altı- Yedi- Sekiz- Dokuz- On! Yerdeyim. Hakem zamanın elini kaldırıyor.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mahkûm

A. Ali Ural 2011.02.27

"Beni hücreye atın," diye yalvardı gardiyana. Koğuş arkadaşları bir kahkaha patlattılar. Gardiyan, "Hücreye mi!" diye katıldıysa da dalgalara, mahkûmun yüzüne o denizden bir damla sıçramadı.

"Beni hücreye atın!" derken ses tonu yalvarmadan emre geçmişti. Mahkûmlar sustu ve suratını astı. Gardiyan sustu ve hapishane müdürünün yanında aldı soluğu. Müdürün kaşları iki kara kayık, batıp çıkıyor alnında. "Getirin!" der demez, gardiyan kayıklardan birine atlayıp delice kürek çekti koğuşa kadar. "Atla!" dedi mahkûma kayığı göstererek. "Küreklere geç!"

- Neden hücreye atılmak istiyorsun!

- ...

- Neden!

- Yalnız kalmak için.

- Koğuş arkadaşların rahatsız mı ediyor seni.

- Hayır.

- Koğuşuna dön!

"Bu işte bir bit yeniği olmalı!" dedi müdür, gardiyana, "Araştır bakalım, koğuşta başına neler gelmiş?" Koğuş ahalisini tek tek sorguya çekti gardiyan. Kimi, "Sessiz sedasız bir delikanlı, karışanı görüşeni yoktu!" derken, kimi, "Geceleri sessiz sessiz ağlıyordu," diye fısıldadı gardiyana. "Müebbetliğe kimse karışmaz," diyerek koğuşu beraat ettirdi kimi. Mahkûm, bu kez dişlerinin arasında ezdi sesini: "Beni hücreye atın!"

- İyi düşün! Duvarlarla mı konuşacaksın!

- Düşündüm.

- Günah bizden gitti. Bir dilekçe yaz o halde.

Mahkûm bavulunu topladı, koğuş arkadaşlarına tek tek sarıldı ve hücresinin cılız ampulünü yaktı. Üç basamaklı bir merdivendi, çabucak ulaştı kendine. Gardiyan merakla büyüttü gözlerini. "Dikkatle izle birkaç gün, bakalım ne yapacak" dedi, müdür çünkü. Mahkûm bavulunu açtı ve birkaç parça eşyasını dolaba yerleştirdi. İki gömlek, bir kazak, bir süveter, bir eşofman, bir terlik, bir düzine çamaşır... Birkaç kitap, bir defter, bir kalem ve bir transistörlü radyo...

- Ne yapıyor bizimki?
- Kitap okuyor.
- Ne kitabı?
- Valla birkaç tane kitabı var garibin, döne döne onları okuyor.
- Başka ne yapıyor?
- Bir de radyo dinliyor geceleri.

Avucuna sığacak kadar küçük radyosu. Cızırtıların arasından bir ses dolduruyor hücreyi: "Hayat karşımıza duvarlar çıkarsa da kader o duvarlarda pencereler açıyor..." Bu cümleyi duyduğu günden beri müebbedin duvarında bir pencere açmanın yollarını arıyor. Bir eli havada hürriyet heykeli gibi dinliyor programı bitene kadar. Tek bir kelimeyi kaçırmak istemediğinden yapıyor bunu. Çünkü radyosunun anteni taze bir dal gibi kırılıyor bazen. Cızırtıların arasında boğuluyor sesi şairin. Radyoyu bir eliyle yükseltiyor ki dalgalar alıp götürmesin kelimeleri. Radyodaki ses kitapların adlarını söylüyor. Şiirler, öyküler okuyor o kitaplardan. Mahkûm bir eli havada, diğer eliyle masasının üzerindeki birkaç kitaba dokunuyor iç geçirerek.

"Sizi yaklaşık iki aydan beri tanıyor ve cumartesi günlerini ipe çekiyorum. Keşke her gün cumartesi olsa, diye düşündüğüm zamanlar bile oluyor. Bazen ise radyomun çekmediği zamanlarda ellerimi nöbetleşe havada tutarak sesinizi duymaya çalıştığım zamanlar... Hayatın olumsuz yanlarını tanımadan önce tanımak isterdim sizi. 23 yaşındayım. Yapmış olduğum büyük hatalar nedeniyle uzun yıllar burada kalmak zorundayım. Ne kadar uzun diye sorarsanız, belki de son günlerime kadar! Kitaplarla tanıştım burada. Hatta koğuşlar kalabalık olduğu için daha çok ve daha iyi okuyabilmek adına cezaevinde suç işleyenlerin kaldığı tek kişilik müşahade odasına kendi isteğimle ayrıldım. Şu anda yalnız yaşıyorum ve her şey çok güzel..."

Radyoda mektubu okuduğumdan beri caddelerde görüyorum onu. Mahkûm, "Her şey çok güzel!" diyor, önüne gelen herkesi çevirip yollarda. İnsanlar şaşırıyor, insanlar gülüyor, insanlar, "Hadi yürü git işine be adam," diye tersliyorlar onu. Mahkûm ısrarlı. Her şey çok güzel, neden müteşekkirdi değil? Çırpınıyor şehrin her köşesinde: "Her şey çok güzel!" Bir ömür boyu hücrede kalsa da her şey çok güzel. Neden inanmıyor insanlar! Kırmızı mühürle damgalanmış mektubun tarihine gidiyor gözlerim birden. Hayır, bu mümkün değil. Kendi ellerimle açtım mektubu. Geçen yılın nisan ayında, bir pazar günü yazılmış mektup. On ay sırda kadem bastıktan sonra ulaşmış bana. Yeni gelmiş bir mektup gibi okumuşum satırlarını radyoda. On ay nöbetleşe ellerini havada tutarak sesimi dinlemiş bir haber almak için benden.

Bir adam, "Her şey çok güzel!" diyerek çeviriyor beni yolda. Yüzüne bakıyorum yüzüm kızarak. "Suç benim değil, mektubun yeni geçti elime!" diyorum. Elini omzuma koyup, "Üzülme!" diyor. "Biliyor musun, kitap okuyorum ben!" Sonra o cümleyi bir kez daha söylüyor her kelimenin üzerine basarak: "Her şey çok güzel!"

Not: Sevgili okurlar. Burç Fm'deki Yazarlığın Sırları programına mektup yazan bu mahkûma kitap göndermek isteyenlerin maillerine mahkûmun adını ve adresini yollayacağım.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ölü

A. Ali Ural 2011.03.06

Çırpınan parmakların üzerinde sürükleniyor tabutum. Ağırlığımdan pay alan hafifliyor. Evlerine vardıklarında anlatacak bir hikâyeleri oluyor üstelik.

El dalgalarının üstünde yükselip inen salımdan görünen şu ki; kazadan bir tek ben kurtulmuş, yalnız ben bir tahta parçasına tutunmayı başarabilmişim. Kendilerinin yerine de yaşayacağım ölümlerle uğurlamaya gelmiş beni. Yeni hayatımda onları unutmayacağımdan kuşkuvarı olmasın. Fakat hafızanın da bir sınırı var. Hatıra gemilerinin battığı vaki olmuyor değil ufukta. Ölümler ne kadar kalabalıksınız! İşlerinizi bırakıp kardeşinizi hayata yolcu etmeye gelmişsiniz. Hepinizi beklemiyordum doğrusu. Herkes burada. Ellerimi havaya kaldırmaktan bileklerim yoruldu. Dokundunuz işte tabutuma. Hakkınızı helal ettiğinizi yüksek sesle söylediniz imama. Maçta bağırır gibi bir ağızdan yaptınız bunu. "Ölmeye, ölmeye, ölmeye geldik!" der gibi coşkuyla, "Helal olsun!" dediniz uzun bir "u" avluda cınladı. İnandığınız inanmadığınız bütün güzel cümleleri bir bir sıraladınız sonra arkamdan. Hani şaşırmadım desem yalan olur. Hadi ama bu kadar oylanma yeter. Ölümler işlerinize koyulun!

Evet, evet. İşlerinize koyulun, bürolarınız, şantiyeleriniz, fabrikalarınız, okullarınız ıssız. Hayata yolcu edileceğiniz güne kadar tadını çıkartın ölümün. Çevirin direksiyonları; çarkı felek. Gaz pedalından çekmeyin ayağınızı, ölümcül yarış. İndirin şalterleri, ısı ısı yansın makinalar. Hayat üfleyin mumlarınıza ki ölsün pasta. Her tabağa bir dilim koyun, yalnız bir dilim. Telefonu kapatmayın, çok mu yazdı, cimri değilim. Çok yazıyor her şey nedense. Hem konuşacak ne çok şey var! O halde ne duruyorsunuz, numaranızı şebekeden şebekeye taşıyın. Tarzan gibi dolaşmayın mevsim kış. Fakat Tarzan gibi sarmaşıkla ağaçtan ağaca. Taşının Merih'te hayat var ve siz ölüsünüz. İnsansınız, kazanmak için geldiniz dünyaya. Bir ölü nasıl yazarsa köşe yazısını öyle yazın. Mesela başlığını "Ölü" koyun ve okurlarınız bir rozet gibi taksın yakalarına. Ölümün yakada ne işi mi var? Ölümün yakadan başka bir yerde işi yok. Hem korkmayın. Bir yaka kartı gibi de düşünebilirsiniz. Siz zaten ölüsünüz.

Salım dalgaların arasında yol alırken hayata, ölümler hayat dolu gözlerle izliyordu beni. Beni çok seviyorlardı. Öyle ki yer değişelim desem tek başıma kalırdım avluda. Böyle güzel. Herkes yerini bilsin. Boğaz gezisi yapan motorlarda bile salımdaki neşe yok. Bu da bir nevi boğaz gezisi sayılabilir. Köşkler henüz görünmüyorsa da yolun başında olduğumuzdandır. Bakın Boğaz rüzgârı nasıl püfür püfür esiyor... Yüzlerdeki endişe de ne! Yanılıyor muyum yoksa? Benim için mi endişeleniyorlar? Hey ölümler o kadar üzölmeyin. Bir gün siz de dümen kıracaksınız hayata. Siz de kurtulacaksınız batan gemiden. Bir tahta parçasına tutunduğunuz anda, işte o anda değişecek her şey. Öyle güzelleşeceksiniz ki tanıyamayacaksınız kendinizi. Düne kadar sizi gördüğünde yolunu değiştirenler, yolunu size düşürecek birden. Bütün iyilikleriniz hafızalardan bir kapı aralayıp koşacak o avluya. Ölüyken yakışmayan elbiseleriniz sala çıkar çıkmaz karizmatik göstermeye başlayacak sizi.

Ölümler dünyasından ayrılmanın hiç mi iç burkan bir yanı yok? Var elbette. Şaşıyor kendine insan. Altın bakır oluyor, bakır altın. Cam pırlanta oluyor, pırlanta cam. Üzüntüler sevinç oluyor, sevinçler üzüntü. Yakınlar uzak oluyor, uzaklar yakın. Önem verdiği birçok şeyin önemsiz, önem vermediğin pek çok şeyin hayati bir öneme sahip olduğunu görüyorsun birden. O zaman da ölümler dünyasına geri dönüp yanlışlarını telafi etme arzusu uyanıyor içinde. Fakat bu arzundan seni ölümler vazgeçiriyor. O kadar güzel şeyler söylüyorlar ki arkandan onlarla geçirdiğin zamanlardaki eksilerinin artıya, yanlışlarının doğruya dönüştüğünü görüp kararından

vazgeçiyorsun. Ölümler dünyasında yaptığın iyilikler var bir de. Onlar zaten hayatı hak ettiğinin, geri dönmeye gerek kalmadığının en iyi kanıtları.

Çırpınan parmakların üzerinde sürükleniyor tabutum. Ağırlığımdan pay alan hafifliyor. Fakat onların ağırlıklarından da ben alıyorum payımı galiba. Konuşma ihtiyacı duyuyorum birden. Nereye gittiğimi bilmesem, "Beni nereye götürüyorsunuz?" diye soracağım. Dalgaları gitgide o kadar büyüyor, sal o kadar hızlanıyor ki nereye gittiğimi bilmeme rağmen o yakıcı soruyu sormak istiyorum: "Beni nereye götürüyorsunuz?" Hayır, dudaklarımı açamıyorum. İki dudağımın arasına harç dökülmüş. Ayrılmıyor birbirinden. Açılamayan ağızda dil ne yapsın? Soru sorma hakkım alınmış. Cevap zamanı yaklaşıyor. Demek ki başkası soracak.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mevsim normalleri

A. Ali Ural 2011.03.13

Hava tahmin raporlarına bayılırım. Sürprizlere de bayılırım çünkü. Yağmur yağmadı diye uzmanlara kızdığım görülmemiştir. Gülümseyerek taşırım şemsiyemi.

Dahası bir baston gibi elimde sallar, dikkatleri çekerim üzerine. Şemsiyemin üzerine, evet! Bu hareketimin uzmanların yanılgısıyla alakası yoktur. Hah ha, yine isabet ettiremediniz, demek bilime saygısızlık olur. Arada bir bilim de yanılabilir tabii. Hem şemsiye "şems"ten gelir. Şems ise güneş demektir. Uzmanlar, şemsiyenizi yanınıza alın, diyorlarsa güneşliğinizi yanınıza alın demişlerdir aslında. Bilim adamlarının da muzip tarafları olabilir. Öteki anlatıcıyla asıl meramlarını dile getirmişlerdir belki. Alegorinin yeni resmi şemsiye. Neşemin kaynağında edebiyat var. Sonu tahmin edilen romanlardan ve hikâyelerden hiç hoşlanmam. Filmlerden de. Sonunu tahmin ettiğim anda film kopar. Şimşek çakmasına benzer görüntülerin ardından ışıklar yanar. Yeni yetme bir delikanlı, "i"yi uzatarak "Makiniist!" diye kükrer boş perdeye bakıp. Yönetmen ne kadar uzatmaya çalışırsa çalışsın, film bitmiştir.

Her şey vitrinlerin yenilenmesiyle başlar. Yarı fiyatına satıldığı halde kimsenin almadığı paltolar, pardösüler, kazaklar, bereler, eldivenler kutulara doldurulmuş üzerine naftalin serpilerek depolara kaldırılmıştır. Papatyalar topraktan başlarını çıkarmak üzeredir. Baharın rengi sarıdır. Gün ışığından elbiseler, etekler, gömlekler doldurmuştur vitrinleri. Yeni mevsim yeni sezon demektir, yeni alışverişler. Mevsimler önceliklerini değiştirmektedir insanların. Yenilemektedir herkesi tepeden tırnağa. Ya tezgâhtarlar aynı şeyleri satmak zorunda kalsalardı! Düşünebiliyor musunuz ömrü boyunca kışlık giysiler satan ve hep aynı şeyleri söyleyen satıcıların halini. Tek bir kelime söylemek geçmezdi içlerinden bir süre sonra. Teybe aldıkları cırtlak bir kadın sesiyle ağızlarını açmadan satış yapan işportacıları örnek alırlardı belki. "Kazaklar elli lira, eldivenler beş lira..."

İklimlere paha biçilmez. Çünkü her iklim uzun bir zaman aralığı içinde belirli bir bölgede egemen olan atmosfer koşullarının parmak izidir. Güneş bir bölgeye ne kadar eğilmiş, yağmur, kar ve dolu hangi sıklıkta ve miktarda düşmüştür o topraklara? Atmosfer basıncı nefes alıp vermemizi nasıl etkilemiş, nemlilik hangi değişimlere uğramış, rüzgâr nereye doğru ve hangi hızla esip durmuştur o zaman aralığında? İklim haritası çıkaranların bir ya da iki dönemde ortaya çıkan aşırı yüksek ya da düşük değerler yüzünden en az otuz dönemin ortalamasını dikkate aldıklarını düşünürsek bu çabayı yorucu bulan uzmanların hava tahminlerindeki yanılgılarına gülümseyebiliriz. Canlıların çevrelerindeki değişimlere uzun sürede gösterdiği aşamalı tepki iklimle

uyum sağlayan alışkanlıklar geliştirebilir. İklimin değiştirilmesine gelince belirli bir bölgedeki atmosfer koşullarının yapay olarak uyarlanması anlamına gelir ki, astarı yüzünden pahalıdır.

Yeni sezonun malları her zaman daha pahalıdır. Esnaf her ne kadar kışlık giysileri ayakkabıları yarı fiyatına elden çıkarsa da aradaki farkı yeni sezonda telafi etmekten geri kalmaz. Her mevsimin başlangıcı pahalı, sonu ucuzdur. Fakat rüzgâr bu, bir anda kar bulutlarını yığabilir şehrin üstüne. Bir sabah pencereden dışarı bakan herkes naftalinleyip kaldırdığı paltosunu yeniden çıkartabilir sandıktan. Dışarıda lapa lapa kar yağarken vitrinlerde sapsarı esmektedir bahar. Müşteriler dükkânların önünde uzun kuyruklar oluşturarak yeniden kışlıkların gelmesini beklemektedir. Tezgâhtarlar şaşkındır. Depolarda bir şaşkınlık, bir telaş, bir patırtı. Paltoların, kazakların, berelerin ve eldivenlerin yeniden vitrinlere dönüşü... Soğuk bıçak değil neşterdir. Vitrinlerin yüzünü değiştiren bir neşter. Uzmanlar kışın uzayacağını söylerler raporlarında. Fakat ertesi sabah güneş kordan bir avize, sarkar dünyaya. Karlar bir anda erir. Vitrinler yeniden sapsarı.

Hava tahmin raporlarına bayılırım. Sürprizlere bayılırım çünkü. Kar taneleriyle papatyalar akrabadır. Her an değişen dünyada sabit kalmaktan korkarım. Karlarda yürümek kadar güzeldir kırlarda yürümek. Fakat kar pek az gösterdi yüzünü çocuklara. Arabaların üzerinden incecik beyazlığı sıyrıp küçücük elleriyle kartopu yapmaya çalıştılar. Fakat kar yetmedi. Bilim adamlarına işte burada ihtiyacımız var. Yapay kar üreterek çocukları sevindirmeye ne dersiniz? Duyamadım! Gücünüz yetmez mi? Çok mu pahalıya mal olur? Bak şimdi kızmaya başladım size. Bir tebessüm ne kadar pahalıdır, bilseniz!

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

2.268.000 ilmek

A. Ali Ural 2011.03.20

Devler ülkesinden geliyorum, adım Gulliver değil. Anlatacaklarıma ben de inanmıyorum. Büyüklükle alışverişi ne ki insanın; koyamadım hiçbir kefeye. Yamuk terazilerde yamuk gökdelenler gördüm. Pencerelerinde kurutulmuş biberler yoktu ve kuruyan çamaşırlar...

Oysa güneşten başka bir şey yoktu şehirde. Gördüğüm en büyük kuştı, karnından yüzlerce adam çıktı her milletten. Biri bendim adım Gulliver değil. Kanat çırpmaya başlamadan kuş bir dua duyuldu -ya da bir ses- suphanellezi sahara lena ve ma kunna lehu mukrinîn... Tenzih ediyordu spiker rabbini bu çelik kuşu emrine veren. Ona asla ortak koşmuyordu, ne güzel! Devasa kuş yükseldi bulutların üstüne. Kanatlarından yansıyan ışık gökkuşağından koşumlar taktı beyaz atlara. Beyaz küheylanlarla yarışiyordu Zümrüdü Anka. Kaf Dağı'na inmiyordu fakat.

Çöl bir kum denizi değil mi, neden çekildi sular? Hadi kumları fırtına yürüttü, develer nerede? Uzun yoldan geldik, acıktık, susadık, uykumuz geldi. Bu kabilenin reisi yok mu, çadırında ağırılacak bizi. Ağır misafiriz ta İstanbullardan geldik. Boğazın firuze sularıdır alnımızdaki ter. Beklerken bir haymadan "Tefaddalu!" sesini, bir Hintli kapıcı düşürüp gölgesini, en ince sesiyle tısladı "Welcome Sir!"Yıllardır uzak kalmıştım, Hintli bildi. Başı gökyüzüne değen bir kulenin önünde, "Sir" unvanıyla kucakladı beni çöl. Göğe yükselterek onurlandırdı beni. Çelikten bir zembil yanıp sönüyordu rakamlar. Dokuzuncu katta ayrılmış yerim, öyle yazıyor kartta. İnmesem hiçbir kapıyı açamam. Ben gökyüzünü yedi katlı bilirdim.

Bildiğim her şeyi unuttum. Mesela Arapçayı. Kulenin girişinde Arapça konuşunca başını iki yana salladı Filipinli kızlar, "No!" Garsona "Min fadlik" deyince ters ters yüzüme baktı: "Do you want anything else, Sir?" Taylandlıydı ya Endonezyalı, bir şey isteyip istemediğimi soruyordu bana. İstemez miyim? Bir Arap'la konuşmak istiyorum, fakat Arap nerede? Beni kuleye getiren cipin şoförü Pakistanlıydı. Odama bavulumu getiren "Bell Boy" Malezyalı. Ben Devler Ülkesi'nin yeni misafiri, adım Gulliver değil. Türk edebiyatını anlatmak için gelmiştim buraya. Elimde Arapça metni görenler, hayır dediler, yalnızca bir çevirmen var. Konuşmanızı İngilizce'ye çevirecekler, ya da İngilizce konuşun. Hay Allah onca emeğim boşa gitti. Oldu olacak saçımı sarıya boyatayım, gözlerimi maviye.

Her şey büyük burada olsun. Hummer cipler doldurmuş caddeleri. Adalar var, üzerinde şatolar sıra sıra. Bahçe duvarları üç adam boyu. Her yerden kuleler fırlıyor "Ya lehâ" ne mümbit topraklar! Bir cami gördüm Zümrüdü Anka'nın karnından çıktıktan sonra. Bir cami size anlatacağım, yolda gördüm. Mermerden bir hayal, yaslandım gözlerime inanmak için. Gezdim mi içini hayır! Fakat anlatacağım. Dünyanın en büyük camisi olmasa da üçüncüsü. Fakat dünyanın en büyük kubbesi var içinde, 33 metre çapında. 75 metre yükseklikten akıyor motifleri. Dünyanın en büyük kristal avizesi sarkıyor, 10x10, başladı yarış. Kaç Hans ter döktü Almaya'da, tam sekiz milyon dolar. Şimdi 1200 Horasanlı kadına ihtiyaç var, dünyanın en büyük halısını dokumak için. İki yılda iki milyon iki yüz altmış sekiz bin ilmek. Sekiz buçuk milyon dolar. Her şeyi büyütmeyin siz de. Dokuz bin kişi ibadet edecek. 107 metrelik dört minareden ezan okunduktan sonra. Herkese yer var yeter ki gelin. Plazma ekranlardan dinlenecek hatip.

Kulenin terasında davet vardı. Açık büfe kapalı zihin. Bin kişilik sofra hazırlanmıştı iki yüz kişiye. Fondaki müzikte ud yoktu, kanun, tambur ve kemençe. Olsun ay vardı gökte, terasa bakıyordu şüpheyle. Konuşurken aramızda dört İstanbullu. Yaşlı sarı saçlı bir adam kadehini kaldırdı şerefimize. Türkçe konuşmaya başladı. Siz içmiyor musunuz? Hayır dedik. Mimarlarından biriymiş büyük caminin. Mimar Sinan'da yıllarca hocalık yapmış. "İş bittikten sonra çağırdılar beni." dedi gülümseyerek. Nasıl buldunuz camiye dediğimde, yemekte olduğumuzdan olsa gerek, "çorba" dedi, içinde Hint de var, Malezya da, Çin hatta Rusya. "Çorba fakat çok büyük!" 82 irili ufaklı kubbe... "Tac Mahal desem tam değil, St. Petersburg'un kiliseleri desem tam değil. Yapılacak bir şey kalmamış!" dedim. "Fakat siz muhakkak gezin içini. Çok büyük!"

İçimden gitmek gelmedi bu sözleri duyduktan sonra. Fakat arkadaşlarımızdan ikisi o akşam yatsı namazını eda ettiler orada. 6000 metrekaarelik ve 45 tonluk Horasan halısının iki milyon iki yüz altmış sekiz bin ilmeğine iki ilmek daha attılar. İn cin top oynuyordu camide, olsun büyüktü, duvarlarında plazma ekranlar... İtalyan mermeriyle kaplıydı avlu. Allahuekber!

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Onu korumamız lazım

A. Ali Ural 2011.03.27

Kendinden bir adım ileriye sıçrayamayanlara anlatılacak bir hikâye değil bu. İlk engelde elini çenesine dayayanlara. İsar mı? O da ne! Sırıkla atlama, üç adım, engelli koşu...

Kim cevap verebilir! Şıkları sırala. Sıralı olsun ölümler. Hem cevap versek ne olur. Yıldızların avuç avuç yeryüzüne döküldüğü geceler başımıza bir parıltı düşmeyecekse. Bir şarapnel parçası sıçramayacaksa

göğsümüze çalışsın diye saat. Bir kibrit çöpü için ormanlar harcayanlara anlatılacak bir hikâye değil bu. Efsanelerde bile yaşamıyorlar; kahramanlar dünyayı terk edeli çok oldu. Şimdi evlerde saklanıyorlar. O modern mağaralarda. Bilgisayarlarında öldürüyorlar ejderhaları. Kaleleri var tuşlarla örülen. Fareleriyle uçuruyorlar kuşları. Ecirlerini öğreniyorlar kıyamet kopmadan önce. Her vurduğun canavara on puan. Kendinden bir adım ileriye sıçrayamayanlara anlatılacak bir hikâye değil bu. Fakat anlatacağım.

Soğuk savaş gökyüzüne buzdan uzay araçları armağan ediyor dünyaya dönmeden eriyen. Yeryüzünü paylaşamayanların gökyüzünde işi var. Paylaşmak daha kolay kimsesiz maviliği. Evlat edinmek için bir gezegenleri ayın başını okşamak gerek, elinden tutup dünyaya getirmek. Gözlerini fal taşı gibi aç ay taşı getireceğiz dünyaya. Yıl 1967. Sovyetler, insansız test uçuşu yapmadan uzaya göndermek istiyorlar Soyuz-1'i. Amerikalılardan önce varmalılar aya. Göğü avuçlarının içi gibi bilmeleri gerekiyor. Vakit dar. Bir maymunun yapabileceği iş değil bu. Bir sincap hiç yapamaz. İnsana ihtiyaç var. Gagarin, başarmıştı sağ dönmeyi. Uzaya çıkan ilk insan, tahminlerin aksine Vostok-1'i kazasız belasız yanaştırmıştı yeryüzü limanına. Medya bir de yalan uydurmuştu Gagarin'in ağzından: "Burada Tanrı falan göremiyorum." Uzay uçuşu sırasında dünya ile yaptığı konuşmalarda böyle bir cümle yer almadıysa da ne gam. Medya dilidir insanlığın. Kendinden iyi bilir insanın ne dediğini. Yıl 1961'di ve yeni bir kahramanı olmuştu dünyanın.

Neyse 1967 yılına gelelim yeniden. Soyuz-1 uçuş öncesi kontrolden geçti. İnanılır gibi değil. Tam iki yüz üç mühendislik hatası. Fakat kim söyleyecek Sovyet lideri Leonid Brejnev'e! Hangi kahraman! Zaman yok Soyuz-1 fırlatılmalı. Gagarin ne güne duruyor. Hem bir devlet başkanı kadar ünlü o. Olmaması gerektiği kadar ünlü. İkinci alternatif Komarov. Onu denemeli belki de. Komarov, büyük bir gürültüyle sıçradı dünyadan sessiz âleme. İki yüz üç mühendislik hatasına rağmen sıçradı Soyuz-1. Ne kanguru! Brejnev kızdırılmamıştı, yolundaydı her şey. Yıldızlar şıkır şıkır. Ayın güldüğüne yemin edebilirdi Başbakan Kosıgın. Yemin etmedi fakat Sovyet Uzay Uçuş Merkezi'nden bağlandı Komarov'[a]: "Sen bir kahramansın!" Cevabını çocukları duymadı kozmonotun: "Ailemi size emanet ediyorum!" Yıldızlar şıkır şıkırdı, ayın güldüğüne yemin etmeden Kosıgın, uzay gemisi çakıldı yere.

Kahramandı evet. Fakat göze aldığı için değil dehşet yolunu. Bakın ne demişti arkadaşlarına uçmadan önce: "Bu uçuştan dönemeyeceğim. Ama vazgeçersem, yerime Gagarin gidecek. Onu korumamız lazım!" İşte bu som altından cümle geldi yazımın başlığı oldu: "Onu korumamız lazım!" Komarov'un arkadaşıydı Gagarin. Ne arkadaşlık! Ülkesine gerekliydi Gagarin! İnsana ulaşabilirdi, aya ulaşamasa da. Komarov engeli aştı, sırıkla atladı çitanın üstünden, üç adımda insan oldu. Yarışı kaybetti ve insan oldu. İki yıl sonra Amerikalılar kazandı yarışı. Yıl 1969. Apollo-11'den indirdiler insanı ay toprağına: Armstrong. Bir "a" harfi kaybolursa da uzayda, dünyada şu ses duyuldu: "That's one small step for [a] man, one giant leap for mankind./ [Bir] insan için küçük bir adım, insanlık için büyük bir adım."

İnsanlar öldü. Artık insansız uydular dolaşüyor gökyüzünde. Her biri koca bir göz. Elinizi çırparsanız kirpikleri oynuyor. Bir çocuk mantar tabancası patlatırsa alarma geçiyor yıldızlar. İp atlasa radarların boynuna dolanıyor ip. Top oynasa bütün topların namluları havada. Yani her şey iyi, her şey güzel, her şey kontrol altında. Armstrong haklı. İnsanlık büyük bir adım attı. Fakat nereye? Bunun için yeni üsler kurulmalı. Yeni uzay gemileri fırlatılmalı boşluğa. Ayak izi örnekleri toplanmalı aydan, dünyadan. İnsanlığın adım attığı yeri bulup petrol kuyuları açmalı orada. Komarov haklı. Onu korumamız lazım. Fakat kimi Komarov? Keşke bizim de koruyacak kimsemiz olsa. Hem koruyucularını gördükçe dünyanın bir bedevi değişimini hatırlıyor insan: "Hâmîha harâmîha/Hâmisi harâmisi."

Bahar bayrakları altında

A. Ali Ural 2011.04.03

Başımı kaldırdığımda öylece kalakaldım. Çıldırılmış bir ağaçtı üstüme gelen. Bir kelebek değildim filesini indiriyordu. Kaçamadım, kötülük yapacak gibi görünmüyordu.

Açık pembe dalları boynumda, boğmuyordu hayır. Binlerce çiçekten örülmüş dantelden bir oksijen çadırı. İlk yardım, melekler kaplamıştı semayı. Tam teşhis, hasta olduğumu yüzümden anlamıştı. Solgun bir yüz yıkanmış bir kâğıt para gibidir geçmez. Yürüyüşümdendi belki ağır, isteksiz. Neşesi yağmalanmış bir hayat çekilmez. Her sabah yollara düşüyorsak, bakın "düşüyoruz" kelimesinin anlamına. "Düşmek" kelimesinin arkadaşıdır "yaralanmak." Bir demir para gibi yuvarlanarak bir ağacın altına. Bir pembe dalın göz kapaklarınızı aralaması. Bir ağacın tepeden tırnağa çiçek kesilmesine kimse inanmaz. Bir illüzyon olmalı, bir göz yanıması. Bu deli deli çiçekler de ne. Muzaffer bir kumarbaz gibi bütün elini açmış. Teslim olmaktan başka çare yok. Bütün hazineler baharın.

Bu ağaçlardan her yere dikin! Yalnız dağlarına değil yurdumun, üçüncü sayfalarına gazetelerin. Kâğıt ağacın ruhu. Üçüncü sayfalar "esfel-i sâfilin"i kâğıttan cehennem. Bu orman yangını kim durduracak! Kötü ruhlar, masumların üstünden ellerinizi çekin! Kömürden sincaplar daldan dala atlarken. Alevden ceylanlar kızıl gözlerini dikerken üstümüze. Karıncalar kıvılcımlar gibi sıçrarken yaralarımıza. Bahar ağaçları dikin yangının tam ortasına. Tepeden tırnağa bembeyaz ağaçlar. Hırsızlar fenerlerini kırsın, katiller düşürsün bıçaklarını. Beyaz bayraklarıyla yürürken bahar. Şeytanın orduları dağılsın. Hem kukla ağaçtandır bahara dayanamaz. Ölmüş ağaçlar bile canlanır kırmak için ipini. Beni bunca yıl oynattığın yetmedi mi! Nefsim! Etrafın çiçeklerle sarıldı, teslim ol! Kaçacak yer kalmadı, dağ taş çiçek. Bu güzellik karşısında ancak secdeye varılır.

Omzuma dokundu bir bahar dalı. Benden bir şey isteyecek zannettim. Aç olabilir, yolda kalmış... Bir bilet parası ararken ceplerimde. Cebim gümüş liralarla doldu. Bir madalya göğsümde yoksulluğum. Yolda kalan bendim. Bir bahar dalı dokundu omzuma. Açtım, pembe çiçekleriyle doyurdu. İzle beni dedim, peşime düştü. Ben yürüyorum arkamda bir badem ağacı. Pespembe izliyor beni. Herkese göstermek istiyorum onu. Karşıdan karşıya geçerken trafik durdu. Bütün şoförler camlarını açıp, saygıyla uzattılar ehliyetlerini. Gözlerini alamıyorlardı, ellerini alamıyorlardı içeriye. Kornaya basamıyorlardı ne güzel. Sessiz bir güzellikle yüzdüm kıyıya. Bir dalga büyük bir mağazanın önüne attı bizi. Vitrinin camına yapışmıştı insanlar. Bahar giysilerini seyrederler almadan önce. Badem ağacı yaklaştı adım adım onlara pespembe. Dallarını omuzlarına koydu. Ellerinden çantaları düştü aniden kadınların. Çılgılık atamadılar.

Bu dallar böyle değildi. Çırlıçıplak titriyordu rüzgârda. Kar beyaz çiçeklerin işaretiydi. Terziye inandılar. Meyve düşleri gördüler her gece, dalları yerlere eğiliyordu. Seyirci çılgınca alkışlıyordu, bir daha eğildiler. Badem ağacıyla yürüyorduk yollarda. Gazete satan gençlerle karşılaştık. Manşetlerinde "BAHAR GELDİ" yazmıyordu. Baharın gelmesi mi haber! Evet, gazeteler bu haberi atladi. Savaş uçakları varken kuşlardan bahsedemeyiz. Seçimler yaklaşıyor, çiçekler de ne! Kim kiminle nerede görüldü, haber. Zumlanacak ne çok resim var. Derken bir yorgunluk çöktü omuzlarına. Bahar yavaşça indirdi göz kapaklarını. Gazeteciler uyudu badem ağaçları altında. Uyudular, üzerlerinde çiçekli yorgan.

Badem ağacının yürümesi ne müthiş haber. Binlerce çiçeği yüklenip sırtına. Binlerce çiçek ki her biri cevher. Her biri madenden kurtarılmış nur. Yerden göğe uzanan garip avize. Yunus'un çocuklarıyız ne gam; "Bize rahmet yerden yağar." Ters yüz oldu dünya sıkı tut dikkat. İpini bıraktığın pembe uçurtma. Hangi kış ağacına takılacak

kimseler bilmez. Beni izle diyerek yalvarsam da, bu pazarda bahar yok deyip başka diarlara gider. Beni izle ne olur, daha göreceklerimiz var. Badem ağacı çekme omzumuzdan dalını. Hz. Fatıma'nın eli gibi şifalar dağıt. Yollara düştük çınıyor zemin. Çiçekler serp kaynayan yaralarımıza.

Başımı kaldırdığımda öylece kalakaldım. Çıldırılmış bir ağaçtı üstüme gelen. Akşam olmuştu yanıyordu sokak lambası. Demek bir adım bile atamadım. Çiçek hapsindeydim demek akşama kadar. Hadi git der gibi sırtıma dokundu. Bahar yorgunluğuydu peşimden gelen.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Oyuncak ayısını düşüren çocuk

A. Ali Ural 2011.04.10

Çocuk oyuncasını düşürdü elinden, kaldırımda yürüyordu. Gözlerimle gördüm annesinin elinden tutmuştu.

Annesinin elinden tutup yürüyen çocuktan çok ne var, fakat bir elinde oyuncak ayısı vardı çocuğun. Oyuncak ayı da çok fakat çocuk düşürmüştü pelüş ayıyı. Düşmeyen mi var, fakat fark etmemişti düşürdüğünü oyuncasını çocuk. Oyuncanın yere düştüğü anı gördüm, kaldırımda yürüyordum. Pelüş ayı kaydı o minik elden. Sevinçle haber verdim anneye kaybolmasın arkadaş. Tahmin edin anne ne yaptı? Hayır, teşekkür etmedi, bunun çok da önemi yok, fakat oyuncak ayıyı almadı yerden. Bıraktı mı, hayır. Daha öncelikli bir işi vardı onun. Çocuğa tokat attı, sonra aldı ayıyı yerden. Çocuk ağlıyor. Anne sürüklüyor kaldırımda çocuğu. Ayıya gelince, homurdandığını duymuyor kimse. Fakat benim sesimi kaldırımdaki herkes duydu: "Ne vuruyorsun çocuğa!" Tahmin edin bakalım anne ne yaptı? "Çocuk benim! Üstüne vazife değil!" Hayır, böyle demedi, çünkü olay mahallinden -ayının düşürüldüğü yer- o kadar hızlı uzaklaşmıştı ki duymamıştı sesimi.

Çocuk su istiyordu, çocuklar su ister sokağa çıktıklarında. Gözlerimle gördüm, ceketini çekiştiriyordu annesinin. Evden çıkmadan önce içmişti, yine susadı. Yağmur geri döndü buluta. Kuyulardan eli boş döndü kovalar. Sokaklardaki yangından annelerin haberi yoktu.

- Anne susadım!

-...

-Anne su!

-Patlama evde içersin!

-Susadım!

-Sana patlama dedim!

Çocuk yürüyüşünü ağırlaştırıyor. Ayaklarını sürüyor da denebilir. Anne bu esnada kulağını büküyor çocuğun. Çocuk tepindikçe tırnaklar kulakta taze delikler açıyor. Kulağına küpe olsun. "Eve gidelim, görürsün suyu!" Çocuk adım atmıyor artık. "Sürümesene çocuğu!" Bu kez duymamasına imkân yok. Çın çın ötüyor sokak. Hem bu anne başka. Olay mahallinden - çocuğun su istediği yer- bir türlü uzaklaşmıyor. Ayağını sürüyor çocuk

Çünkü. Hatta yetinmiyor bununla, kapanıyor yere. Sesimi duyar duymaz arkasına dönüp öyle bir bakıyor ki kadın, patır patır düşüyor kim varsa orada yere. Teşhis: Anne zehirlenmesi.

Çocuk simit istiyordu, çocuklar acıkır sokağa çıktıklarında. Tıka basa yemek yeseler de kapatmadan kapıyı. Dünyanın öyle bir açlığı vardır ki çocukları içine çeker. İlk adımlarını atar atmaz, çıtır çıtır simitler fışkırır fırınlardan. Çocuklar simidi köfteyle değişmez. Tablalarda susam fırtınaları. Açıl susam açıl! Gözlerimle gördüm iki koca simit gibi açmıştı gözlerini. Çocuk mu? Hayır annesi.

-Acıktım!

-...

-Anne acıktım!

-...

-Simit...

-Zıkkım ye!

-Anne simit...

Çocuğun sesini duyan simitçi, "gevrek" kelimesinin ikinci "e"sini hamur yapıp sündürüyor ve çocuğun gözleri önünde yeni bir simit yapıp fırına atıyor. Çocuk fırına kendi atılmış gibi bağırmaya başlıyor o anda. Gözleri tuzlu suda yalpalarken annesi sağ elini yumruk yapıp orta parmağını siviriliyor, düşmanın kafasını delecek. O da ne bükülmüş sivri parmağı çocuğun kafasına tokmak gibi iniyor art arda. Gözlerimle gördüm, bir anne örste dövüyordu çocuğunun başını. "Deli misin sen!" diye gürledim, İstanbul duydu. Oralı olmadı kadın olay mahallinden -çocuğun simit istediği yer- uzaklaşırken. Bir başkasına bağırdığımı sandı ve çarçabuk kayboldu ortadan. Bir deli vardı şehrin meydanında başında huni. Çocuğuna zarar vermesin.

Üç çocuk ve üç anne evlerine vardılar. Evleri evleri güzel evleri; merhamet tuğlalarıyla örülmüş. İlâhi bakış açısıyla yazmasam evlerde neler olduğunu bilemem. Kahraman bakış açısıyla yazmayı bırakmalıyım artık. Anneler o gün çocuklarının kahraman listesinde alt sıralara düştü. Çocuklar yeni kahramanlar aramaya başladılar çizgi filmlerden. Evet, üç çocuk üç ayrı evin kapısından girdi içeri. Üç anne eve varır varmaz unuttu sokakta olup biteni. Biri yağ reçel sürüp ekmeğe çocuğun önüne koydu. Diğeri bir bardak süt uzattı susuz çocuğa. Diğeri oyuncak ayıyı silkeledikten sonra camdan çocuğun önüne attı. İlk çocuğun açlığı geçmişti, reçelli dilimi kuşlara attı balkondan annesine sezdirmeden. İkinci çocuk sütü bir yoğurt kabına boşaltıp kediler için kapının önüne koydu. Ne tuhaf, susuzluğu geçmişti eve gelince. Üçüncü çocuk, çıkınca annesi odadan ayısını dövmeye başladı. "Bütün bunlar senin yüzünden!"

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bana doğru koşun!

"Bana doğru koşun," diyerek başlatmıştı yarışı ve biz tam aksi istikamete doğru fırlamıştık. Hayır, isyan etmemiştik, ona doğru koşmak istiyorduk gerçekten.

Fakat neredeydi o? "Bana doğru koşun!" deyip kaybolmuştu gülümseyerek. Çocuk olduğumuza göre saklambaç oynuyordu bizimle ve koşabilmemiz için bulmamız gerekiyordu onu. Geçtiğimiz yollarda izini aradığımızı söylüyorduk birbirimize. Fakat izinin nasıl olduğuna dair bir fikrimiz yoktu. Doğuya doğru koştuk, kalayları dökülmüş bakır yüzleriyle sırtan eşkıyalar. Batıya doğru koştuk, paslı zırhları içinde yalanlar parlatan şövalyeler. Kuzeyde güneş yoktu, güneyde gölge. Bizde takat yoktu, bizde sabır. Yarış başlayalı çok zaman olmuştu. Ağaçlardan biri acıyıp gölgesini sermişti altımıza. Bir gölgelenmeden ibaret olduğunu söylemişti hayatın, ne tuhaf. "Bana doğru koşun" fakat nasıl! Geceyi mi beklemeli? Yıldızlardan biri düşer mi önlerine? "İşte böyle kollarınızı açarak koşacaksınız!" diyerek.

"Bana doğru koşun," diyerek başlatmıştı yarışı ve biz tam aksi istikamete doğru koşmaya başlamıştık. Her birimiz başka bir yola düşmüştük onu bulmak için. Sırayla bindiğimiz bineklerimiz yoktu. Kimimiz şahlandırırcan atlarını yalın ayak yol alıyordu kimimiz. İki kişinin yemeği üç kişiye yetmiyordu, bu yüzden davet edemiyorduk üçüncüleri. Hem mola verildiğinde odun toplamaktı onların görevi, ateş yakılacaktı isi bulutlara varan. Eşyalarımızı da taşıyorlar mıydı, ne var ki bunda! Krallar, kendi eşyalarını taşımaz. Ayağa kalkılır onlar için her nereye atsalar görkemli adımlarını. "Seni ülkemizin en zengini yapalım!" Neden olmasın. "İktidar istiyorsan başımıza geçirelim seni!" Hay hay! "Güzel bir kadın varsa istediğin, söyle senin olsun!" Kim itiraz edebilir buna. Güneş ve ayı teklif etmenize gerek yoktu. Ne güneşle işimiz vardı, ne ayı.

"Bana doğru koşun," diyerek başlatmıştı yarışı ve biz tam aksi istikamete doğru atılmıştık nefes nefese. Hatırlı kişilerdik bir işaretimizle suçlular affediliyordu. Çarşılara koşuyorduk büyümüştük çarşıları. Elimizde büyümüşlerdi, çıkmazlardı sözümüzden. İki dudağımızın arasındaydı her şey. Herkes satamazdı burada, almak serbestti fakat. "Allah kazananı sever" yazan levhaları yoksa da duvarlarda, ismimizi bin punto yazıp binlerce altın kazandık. Aldatan bizden değildi fakat ne mümkün yanımızdan ayırmak! Güneş yoktu. Islak buğdayları çıkaramadık çuvaldan. Her hareketimiz doğrudu her görüşümüz isabetli. Öyle olmasa uyarılırdık. "Hubab"larımız yoktu. Varsa da ilk uyarılarında uzaklaştırdık onları. Yoksulların kartvizitleri yoktu. Hatırdı tutamayışımız o yüzden. Ayakta durmamız onlarla aynı dünyada yaşamamızdandı kabul. Görüşmeyişimiz dünyada olmalarına mani mi?

"Bana doğru koşun," diyerek başlatmıştı yarışı ve biz tam aksi istikamete doğru çılgınca boşanmıştık. Acelemiz vardı, selam verirdik yoksa yolumuza çıkana. Seferiydik iki rekat kılmaya vaktimiz yoktu. Meşakkat içindeydik dünya meşgalesi, akşama kadar çalışacağız. Oğullarımızı kızlarımızdan daha fazla seviyorduk, kim bakacak bize! Koç inmişti gökten oğullarımız kalsın. Kavurmaları küplere doldurduk, kurban kesmiştik nasılsa. Cömerttik, başını ve işkembesini vermiştik mübarek hayvanın. Sarhoşlara lanet okuyorduk, ayıttık ya, elinden başkası tutsun. Yarıştaydık saniyeler altın kıymetinde. Onu bulacağız ki ona doğru koşalım. Cesaretimiz yoktu haksızlıklara karşı koymaya. Olsun saatlerimiz vardı gelecek zamanlara ayarlı.

"Bana doğru koşun," diyerek başlatıyordu yarışı, yüzlerce yıl önce. Kuzeni Cafer ve amcası Abbas'ın neredeyse aynı yaşlarda olan çocuklarına sesleniyordu: "Bana doğru koşun! Kim önce yanıma varırsa sizden, şunu şunu vereceğim ona!" Müjdeye bak! Bayram geliyor vaktinden önce. Gözlerinde panayırlar kuruluyor bir anda. Bu coşkuyu resmetmeye hiçbir kâtibin mürekkebi yetmez. Hz. Muhammed(sav), bir yarış başlatıyor kendine doğru. Büyük bir yarış, ilk gelene ödüller var. Bir anda koşmaya başlıyor çocuklar çığlık çığlığa. Hz.Peygamber'e doğru bir yıldız gibi kollarını açmış her biri. Yönlerinde bir yanlılık yok. Hepsi aynı ırmakla taşıyor bedenini. Yarış tamamlanıyor yalnız birincisi yok. Bütün çocuklar aynı anda göğsünde, sırtında, kollarında Nebi'nin.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Telefonsuz günlere serenat

A. Ali Ural 2011.04.24

Nefes alıp veren kapılar kapandı. "Buğday mı istersin nefes mi?" diye soracak kimse yok eşiklerde. Hem eşik de yok, eşiği atlamaktan söz etme! Seçenek söyle cevap almak istiyorsan.

Eşiği aşındıran kalmadı madem, eşiğe yatmak nereden çıktı? Her şey elinin altında, tuşa yatsan yeter. Eşiğe yüz sürmek mi? Yüz yok ki eşik olsun. Fakat telefon var, helezon kablosu açıldıkça açılan. Nasrettin Hoca'nın evine gidecek adama ihtiyacı yok, kendi soruyor: "Biraz daha gideyim mi hatun? Alo!" Ben helezon kabloları da razıydım elimden kaçtı. Bir topaç gibi döndürdü ahizeyi ucunda. Öyle döndürdü ki açıldığında yok oldu kablo. Şimdi ben bu kablosuz ahizeyle ne yapacağım? İpin ucu kaçtı, uçurtmam aya takıldı. Derken avucumda bir ses, "Neredesin?" Nerede mi? Nerede olduğunu bilen varsa çıksın meydana! İki yiğit çıkmış meydana/ Biri birinden merdane/ Küçüğüm diye yerinme/Büyüğüm diye kurulma..." Her bütçeye göre telefon var. Nefes mi istersin buğday mı?

Nefes alıp veren kapılar kapandı. Soluk aldırıyor çelik kapılar. Birinci kilitte beş kapı, ikinci kilitte beş. On kapılı bir evde oturuyorsunuz ne mutlu. Açıl susam açıl. Açılmaz. Kilitlerimiz bilyelidir. Haramiler oynayamaz. Sürmeniz de var çekin, gözü kararanlar açamasın gözünü. Fakat siz açın göz kapaklarınızı sonuna kadar. Kapı dürbünü ne güne duruyor. Hem alarmlarımız da var evinizi bekleyen. Ne ekmek ister sizden ne de su. Her şey rahatça soluk alıp verebilmeniz için. Bizi şu numaradan arayabilirsiniz. Şu numaradan, şu numaradan, şu... Arayabilirim evet. Bir numara kadar yakınsınız bana. Hepiniz aynı cümleyi kuruyorsunuz. "Size bir numara kadar yakınız." Ne kadar güzel. Komşularım yok ama numaralarım var. Sıfır- bir- iki- üç- dört- beş- altı- yedi- sekiz- dokuz... Başka gün gelin evde yokuz.

Nefes alıp veren kapılar kapandı. Çek alıp veriyor birbirine herkes. Allah çekirtmesin imzalara dikkat. Zırlamıyor artık telefonlar, keşke zırlasalardı. Çirkin sesli bir kurbağa gibi zıplasalardı konsolun üstünde. Her gün yeni şarkılar öğrenen bir muganniyeye geziyorsunuz. Bu şarkının ardında kötü bir şey olamaz. Bakın bir saat kazanmışsınız oturduğunuz yerde. Sağlığınıza düşünüyor hastane, bir "check up"a ne dersiniz? Krediniz hazır hem de düşük faizle. Size hangi isminizle hitap etmemizi istersiniz? Kampanyamız var, fırsatı kaçırmayın. Bakın hanımefendi şu anda hastanedeyim, kan alınıyor kolumdan. İşte biz de kan vereceğiz size bu kampanyamızla. Konuşmalarımız kayda alınıyor, sizin için yapıyoruz bunu. Lütfen sakın olun. Başka bir gün ararız isterseniz.

Nefes alıp verilen kapılar kapandı. Kırklar da kapandı yürürdük eskiden. Güneşler kapandı size yıldız verelim. Açın televizyonunuzu yıldız yağmuru. Kristal avizeleriniz şıkır şıkır. Eleğiniz yok mu evde? Eleğe ihtiyaç yok mu, peki yıldız? Siz de yakalayın evinizde yıldız olmalı. Kulak verin yüzyıllara: Saklayın yıldız zamanı gelsin. Meşgule almayın göğü sizi her aradığında bulsun. Hayır, kardeşim bugün açmayacağım telefonumu. Sessize aldım hepinizi susturdum. Varsın yanıp sönsün ekran, titresin sinirden, daha çok radyasyon yaysın. Nefes almak istiyorum, sahilde dolaşacağım kır yoksa da. İşte yelkenliler ne kadar özlemişim. İşte rüzgâr doluyor ciğerlerime. Fakat bu sarı zarf da ne ekranda bir sarı başak gibi kıvranan. Açmasam. Ya önemliyse! Yok yok yürüyüşüme devam edeyim. Ne var acaba içinde bir seferlik açsam ne olur. İrademden kuşkum yok, bundan sonrakileri açmam: "Her perşembe halk günü; dana kıyma 13.90 çilek 2.29 çeçil peyniri 9.90 karpuz 1.29 sivri biber 1.79 %5 plus para hediye..."

Nefes alıp verilen kapılar kapandı. Hipermarketlerin kapıları ardına kadar açık. Bilgili kapılar bunlar herkesi tanıyor. Karpuzlar çatladı, oksijen tüpleri taşıyor kamyonlar. Baba cep telefonu alacak mısın bana? Bütün arkadaşlarımın var. Baba neden susuyorsun? Sesini duymak istiyorum senin. Gerçekten mi? Sesini ama telefonda. Baba çok özledim, görmek istiyorum seni. Sahi mi? Görmek istiyorum ama geniş ekranda. Hadi sor, cep telefonu mu alayım sana bisiklet mi? Yedi kere sekizin elli altı olduğunu biliyorum. Top oynamıyorum evde. Terli terli soğuk su içmiyorum. Annemi üzmedim. Karnem istediğin gibi.

- Buğday mı istiyorsun nefes mi?

- Baba!

- Buğday mı istiyorsun nefes mi?

- Baba benimle alay mı ediyorsun!

- Buğday mı istiyorsun nefes mi?

- Ağlamak istiyorum!

- Ağlayamazsın nefesin yetmez.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Koltuk

A. Ali Ural 2011.05.01

Bekleme salonundaki bütün koltuklar doluydu. Ayakta yorgun bir kalabalık peltemsi esnemelerle sağa sola yalpallıyor, içlerinden hiçbir koltuklara yanaşma cesaretini gösteremiyordu.

İki kişilik takımlar halindeydi oturanlar. Genç adam ve çantası, orta yaşlı kadın ve poşeti, yaşlı adam ve rulo yapılmış kâğıtları, genç kız ve resim çantası, delikanlı ve uzun kâğıt bardaktaki kahvesi, çocuk ve topu... Herkes bir nesneyle yan yana oturmuştu. İnsan, eşya, insan, eşya, insan, eşya, insan, eşya... Birkaç A 4'ten oluşan kâğıt rulosunu gözüme kestirip yanaştım koltuğa.

-Sizin mi bu?

Yaşlı adam başını kaldırdı ve mavi gözleriyle yüzümden başlayıp bütün bedenimi taramaya başladı. Bir anın bu kadar uzun bir zaman parçası olduğunu o gün öğrendim. Ayaktaki yolcuların korku dolu bakışları altında bir tomografi cihazının içine ağır ağır sürülüyordum. Hayır, sokmayın beni oraya! Ben yapmadım! Bir şey yapmadım, diyorum, sadece "Sizin mi bu?" diye sordum. Kâğıt rulosu yerinde kalabilir. Hatta bir koşu kırtasiyeciyeye gidip bir paket A 4 alabilirim. Zaten birkaç dakika sonra vapur yanaşacak iskeleye. Kâğıtları rahatsız etmek elbette yakışık alan bir davranış değil. Çırpınmalarım boşunaydı. İş işten geçmiş, tomografi cihazı beynimdeki solucanları bilgisayar ekranına düşürmüştü bile. Uzmanlar "Iyy" gibi iğrenme efektleriyle yaşlı bir adamın kâğıttan rulosuna saygısızlık yapan yolcunun beynini inceliyorlardı.

-Sizin mi bu?

Söylemez olsaydım. Tomografi cihazı, bu cümleyi telaffuz eden dilimin her milimetrekaresinde mesafeler kat ediyor, yeryüzüne ölümcül hastalıklar yayan bu vebalı et parçasını bilim dünyasına teşhir ediyordu. Dilim ekranda kıvrandıkça uzmanlar derin derin iç geçiriyor, "Ucuz kurtulmuş ihtiyar" diyerek birbirlerinin omuzlarına teselli vuruşları yapıyorlar, büyük bir felaketten insanlığı kurtardığını düşünen kahramanların neşesiyle dudaklarına şekiller veriyorlardı. Sıra nefes boruma geldiğinde boğulacak gibiydim. Dehlizden çıkabilmek için yalvarıyordum fakat sesim çıkmıyordu. Ağzı kancalı balıklar solungaçlarının kızılığını tünelin karanlığına katarken, el yordamıyla bulduğum bir düğmeye bütün gücümle bastım ve makine kustu beni.

-Sizin mi bu?

Ona ait olduğunu biliyordum. "Kâğıt rulosunu çek de oturayım" anlamına geliyordu bu soru. Ben bu soruyu sorduğumda nesnelerle insanlar arasında bu kadar derin bir bağ olduğunu bilmiyordum. Kâğıt rulosuyla yaşlı adam arasında idrakimin yetişemeyeceği bir yakınlık beni bu duruma düşürmüştü. Bir diploma olabilirdi lastiğin kavradığı. Eski bir diploma bütün hanelerinde rakamlar parıldayan. Bir doktor raporuydu, bir tahlil sonucu: Şeker var bu adamda. Hayır, sabıka kaydıydı, masumiyet adına oturuyordu koltukta. Yok yok, bir dilekçeydi organlarını bağışlayan. Ne olur, gözlerini bağışlama! O mavi krematoryuma sokma beni.

-Sizin mi bu?

Çelik bir tepsiye yatırıyorlar beni. Hey, ne oluyor! Bakın pişman oldum, bir daha ağzımı açmam. Kerpeten soksanız bir cümle çekemezsiniz ağzımdan. Başkasının yanındaki koltuğa göz dikmek mi! Tövbeler olsun. Nereye itiyorsunuz tepsiyi. Bunu yapamazsınız! Ben ölmedim daha! Hem ölsem bile ateşe değil toprağa gömülmek isterim. Alevler değil toprak beni yesin isterim. Mezarımın başında dua edilsin isterim. Sevdiklerimi başucumda görmek isterim. Ateşle değil gölgeyle karşılanmak isterim. Bunu yapamazsınız! Ölmedim ben! Bin iki yüz derece sıcaklıkta bir buçuk saat! Ne Mevlana'nın olgunlaştıran yanmasına benziyor bu, ne Nazım'ın karanlığı aydınlığa çıkaran yanmasına. Yandım ama hâlâ hamım. Ben de yandım, sen de yandın, biz de yandık fakat çıkmadı karanlıklar aydınlığa.

-Sizin mi bu?

Soruyu sorar sormaz bekleme salonunda bir hareketlenme başlıyor. Yanındaki koltuğa deri çantasını oturtan adam, yoklama yapıyormuş gibi bağılıyor: "Benim!" Peşinden orta yaşlı kadın koltuğa oturttuğu poşetini havaya kaldırarak, "Benim!" diye haykırıyor. Genç kız resim çantasını oturttuğu koltuktan kaldırmadan katılıyor koroya cırtlak sesiyle, "Benim!" Delikanlı yanına oturttuğu kâğıt kahve bardağını yerinden kaldırıp bir yudum içtikten sonra yetişiyor soruya, "Benim!" Çocuk topunu oturttuğu koltuktan kaldırıp zıplatırken yerde çığlık atıyor, "Benim!" Ve nihayet yaşlı adam koltuktan kaldırıyor kâğıt ruloyu ve yüzüne doğru yaklaşıtarak, ateşliyor silahı, "Benim!"

-Sizin mi bu?

Evet, benim. Üç kilo kül, bir sorunun cevabı olarak uçuşuyor.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İmzasız tablolar

Sergiye gezenler bütün tabloların önünde tek tek durduktan sonra imzasız bir tablonun önünde birikiyor, omuzlar arasından yükselerek bu meçhul şaheserin tanıkları arasına katılıyorlardı. Kırmızı fişkırdıyordu tablodan.

Bütün tonlarıyla kırmızı. Ağaçlar kırmızıydı, kuşlar kırmızı. Deniz kırmızıydı, balıklar kırmızı. Kırmızı bulutlardan kırmızı damlalar düşüyordu kırmızı toprağa. Gün doğumu muydu gün batımı mı belli değildi. Altın yaldızlı çerçevede bakır pıhtıları. Şahitlerin beyaz gömleklerinde kızıl noktalar. Elleri tertemizdi, yıkamalarına gerek yoktu. Tanıkların üzerine yıkılan cinayetler aydınlatılırdı bir gün. Zan altında kalacaklar diye şahitlik yapmaktan vazgeçecek değillerdi. Bir resim galerisinin önüne bırakılan bu imzasız tabloya sahip çıkması için galericiyi uyarmışlar, bir servet değerinde olan resmin gerçek rayicine satılabilmesi için ellerinden gelen her şeyi yapmaya söz vermişlerdi.

Ertesi gün galerinin önünde bir tablo daha bulundu. Galerici daha paketi açmadan sevinçle oynattı kaşlarını. Yanılmıyordu, bu tablo da imzasızdı. Az sonra arar, paha biçilmez tablo için ellerinden gelen her şeyi yapacaklarını söylerdi eleştirmenler. Duvardan imzalı bir tablo indirdi hemen. Ressamının koltuğuna sıkıştırıp gönderdi. Bilinen her şey sıkıcı, bilinmeyen her şey çekiciydi. İkinci imzasız tablo asılır asılmaz uzun bir kuyruk oluştu önünde. Yine kıpkırmızıydı tablo. Kırmızı adamlar vardı koşuşturan. Kızılderili değillerdi, hayır. Elllerinde balta, başlarında tüy yoktu. Beyazların kafa derisini yüzmüyorlardı. Bir denizde yüzüyorlardı kızıl. Kulaç attıkça sıçrayan damlalar tabloyu seyredenlerin beyaz gömleklerine sıçırıyordu. Sanat için göze alınabilecek bir lekeydi bu. Canterville Hortlağı'nı ciddiye almanın bir âlemi yoktu. Pinkerton Şampiyon Leke Çıkarıcısı ve Paragon deterjanının çıkartamayacağı bir leke yoktu.

Galerici üçüncü gün kapısındaki büyük paketi gördüğünde, "Budur!" anlamında başparmağını havaya kaldırdı hazla. Her ne kadar bundan önceki iki imzasız tabloyu satamadıysa da kuşkusuz değerleri artıyordu. Üçüncü tablo sergiye ilgiyi artıracak, gazeteciler sinekler gibi üşüşeceklerdi bala. Bir ressam daha koltuğunda tablosu süklüm püklüm salonu terk ederken yeni tablo asılmıştı duvara. Üçüncü kızıl kâbus gözleri yuvalarında döndürmüş, ruletin rakamlarını köpük köpük vurmaya başlamıştı kıyıya. Kırmızı bir deniz gözlüğü vardı balıkadamin başında. Üstünde kırmızı su geçirmez tulumu, ayağında kıpkırmızı paletler... Kızıl bir istiridye ağzını sonuna kadar açmış, içindeki kızıl inciyi işaret ediyordu su kabarcıklarıyla. Kıpkırmızı yosunlar dalgalanıyordu ahenkle. İstiridyenin yanından geçen bir mürekkep balığı aniden kırmızı mürekkep fişkırttı gazetecilerin üstüne.

Her gün yeni bir imzasız tabloyla uyandı galerici. Her gün yeni bir ressam koltuğunun altına sıkıştırdığı tablosuyla uzaklaştı sergiden. Her gün yeni ziyaretçiler akın etti galeriye imzasız tabloları görebilmek için. Her gün yeni resimler yaptı meçhul ressam kırmızıdan başka renk kullanmadan. Her gün yeni flaşlar parladı resimlerin önünde. Her gün altın renkli çerçevelere bakır pıhtılar kondu tuvalden. Kırmızı bir ağaçtan havalanmış bakır kuşlar gibi kondu. Her gün flaş kullanılmaması için uyarı yaptı görevliler. Her gün gömleklerinden lekeleri Pinkerton Şampiyon Leke Çıkarıcısıyla sildi tanıklar. Paragon deterjanıyla yıkadılar pantolonlarını. Her gün mürekkep balıkları hokkalarına mürekkep doldurup tokuşturdular imzasız tabloların şerefine. Her gün ellerini ovuşturdu talihli galerici.

Artık yalnız onun tabloları vardı sergide, meçhul ressamın. Galeriyi hınca hınç dolduran kalabalık sokaklara taşmıştı. Herkes nefesini tutmuş sırasını bekliyordu resimleri görebilmek için. Gazeteciler her gün yeni hayaller üretiyorlardı kâğıtlara. İnsan selleri akıyordu galerinin etrafında. Tablolara konulan bedeller gitgide yükseliyordu. Merak yılanının sokulmadığı yer kalmamıştı. Tıslamalar arasında biri çıkıp, bu resimleri ben yaptım, diye bağırımalıydı. Alkışlar ve çığlıklar arasında kürsüye çıkıp anlatmalıydı tek tek. "Bütün boyalarım tükenmişti, elimde sadece kırmızı boya kalmıştı," demeliydi. Fakat çıt yok. Bilinmek istemiyor ressam. Bir

tabloyu satın alabilmek için çırpınıyor ziyaretçiler. Her tablonun kenarında aynı kelime yazmasaydı, birbirini ezerlerdi: Satıldı, satıldı, satıldı...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Teresa'ya seslenen adamlar

A. Ali Ural 2011.05.15

Denizin dişleri arasında çatırdayan bir geminin güvertesinde yüzlerce adam ellerini ağızlarının iki yanına dayamış bağıryorlardı:

"Teresa!" Ay ışığının küflü paralara çevirdiği bu esmer yüzler kıydan binlerce mil uzakta bir gök penceresinin açılmasını bekliyorlardı: "Te- ree- saa" Akdeniz kapkaraydı. Toprakları ateşler içindeydi, suya atmışlardı kendilerini. Günler açtı, ekmekler bitmişti. Günler susuzdu, tükenmişti su. Teresa'ya bağırırmaktan başka çare yoktu. Kaptanın aklına gelmişti Calvino'nun "Teresa'ya Seslenen Adam" hikâyesi. Bir atabilselerdi kendilerini İtalyan kıyılarına. Öykü şöyle başlıyordu: "Kaldırımdan indim, birkaç adım gerisin geriye yürüdüm ve caddenin ortasında ellerimi borazan yapıp apartmanın tepesine bağırdım: 'Terasa!' Ay ışığında gölgem ayaklarımın altında kıpırdadı. Birisi geliyordu yeniden bağırdım: 'Terasa!' Adam yanıma geldi: 'Daha yüksek sesle bağırırmazsan seni duymayacak. Birlikte deneyelim. Üçe kadar say ve beraber bağıryoruz.' 'bir, iki, üç,' dedi ve beraber bağırdık: 'Tereeesaaaa!'..."

"Daha yüksek sesle bağıralım!" dedi kaptan, " yoksa duymayacak bizi Teresa!" Güvertede hayatın tedavülden kaldırdığı bozuk paralar, geminin yükselip alçalmasıyla bir o yana bir bu yana akıyor, paraların üzerindeki kabartma eller, hayata yeniden tutunabilmek için ağızların iki yanında komut bekliyordu. "Bir- iki - üç... Te- reee- saaaa!" O kadar içten bağıryorlardı ki, yaşlı bir deniz kaplumbağası "Benim Teresa! Dinliyorum sizi!" diyebilmek için yanıp tutuştu. O kadar ümitsiz bağıryorlardı ki, korsan gemileri savaş sularını terk edip merhamet sularına girebilmek için küreklere asıldılar. Fakat ne kadar çabalasalar da tarihin dalgalarını yeniden yaramıyorlardı. Elleri çengelli adamların yerini elleri telsizli adamlar almıştı. Gözlerinde siyah bantlar olan denizciler yerlerini gözlerini radarlardan ayırmayan gözlemcilere bırakmıştı. Peki, öykü nasıl devam ediyordu? Şöyle: "Sinemadan veya kahveden çıkmış olmalılar, ufak bir arkadaş grubu geliyordu, bizi gördüler. 'Biz de yardım edelim' dediler. Caddenin ortasında bize katıldılar, ilk adam 'bir iki üç' dedi ve hep beraber bağırdık: 'Te- reee- saaa!'"

Teresa sustukça "Biz de yardım edelim!" diyen kimse çıkmadı çatırdayan gemiye. Susuz bir kuyu vardı denizin ortasında ve "Teresa!" sesleri yankılanarak yükselmeye devam ediyordu göğe. Kara çelik kuşların pervane sesleri "Teresa" seslerini bastırıyordu. Mülteciler iltica edecek bir kelime araya dursunlar yüzlerce cümle gölgesini düşürmeden geçip gidiyordu geminin üstünden. Kaptan hafızanın penceresini araladı tekrar ve Calvino'nun satırlarına tutundu: "On beş dakika içinde neredeyse yirmi kişi olmuştuk. Aynı anda bağırabilmek için organize olmak kolay değildi. Hep ya birisi önce başlıyordu ya da diğerlerinden geç bitiriyordu... Sonunda iyi bir hale getirdik bağırmanızı. İlk 'te' kalın sesle ve uzun söylenecek, 're' ince ve uzun, 'sa', kalın ve kısa, böyle anlaştık. Harika bir ses çıkıyordu..."

Harika bir ses sayılmazdı çıkan ses. Susuzluk ses tellerini germiş, akortsuz bir koro çatırdayan geminin güvertesinde can çekişiyordu. Son ekmek parçaları çocuklara paylaştırılmış, şişelerin diplerinde kalan son su

damlaları bebeklerin dudaklarına sürülmüştü. Hafızası yanılmıyorsa öyküde bağırان kalabalık içinden bir adam, "Merakımı mazur görün, burada kim oturuyor peki!" diye sormuş, "Tam olarak ben de bilmiyorum!" diye cevaplamıştı ilk bağırان adam. Bunun üzerine insanlar homurdanmaya başlamışlar, "Neden o zaman burada durmuş Teresa'ya sesleniyoruz!" demişlerdi. "Bana kalırsa başka birine başka bir yerde de seslenebiliriz" cevabını alınca neye uğradıklarını şaşırmışlar, tedirgin olup dağılmaya başlamışlardı. Teresa'ya bir başka yerde seslenmeye karar veren adama gelince; şehrin karanlık sokaklarına yeni hayaller katarken cılız bir ses duyuyordu uzaktan: "Teresaaa!" Yaktığı ateşi canlı tutmaya çalışan inatçı bir ruhun çırpınışıydı bu.

Dostum Italo Calvino. Gemi altı yüz canla Akdeniz'e gömüldü parçalanarak. Teresa pencereye çıkmadı. Mülteciler İtalya sahillerine ulaşamadılar. Doğru, "Teresa" diye bağırmadılar. Fakat tercümesi Teresa'ydı. Yaşasaydın dünyayı ayağa kaldırırdın, bilirim. Bilir miydin sahi? Bilirdim, insana değer verirdin sen. Değerleri için bir ağaçta yaşatabilirdin onu. Denizde neden yaşatmayasın! "Sesini yükseltmezsen duyamazlar seni!" demiştin okurlarına. Onlar seslerini yükseltti Calvino. Yaşasalardı, Kesişen Yazgılar Şatosu'nu okuyor olacaktı.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yürüyen Fotoğraf

A. Ali Ural 2011.05.22

Hepsi güzel, hepsi gülümsüyor, hepsinin elleri havada... Yanımızdan yavaş yavaş geçiyor fotoğraflar. Hafızamızda yer arıyorlar kendilerine, şarkılar söyleyerek.

El elin bineğini türkü çağırarak aramıyor, kendi bineklerinin peşindeler pür neşe. Hayır, şarkı söyleyen onlar değil, şarkılar eşliğinde sallıyorlar ellerini. Hayır, elleri sallanmıyor, dondurulmuş selamlamalar. Resimlerine el sallamak ne güzel, neden kaldırmıyorsun elini? Resmi küçümseme, büyük işler başarıyor resimler. Seni saymış gelmiş, seni seviyor, fotoğrafını göndermiş sana. Ne kadar içten gülümsüyor gözlerinin içine bak. Elleri cayır cayır yanıyor selamlarken seni. Tek eli yetmiyor coşkusunu anlatmak için, iki eliyle kutsuyor varlığını. "İyi ki varsın. Yanımda olduğunu bilmek ne güzel!" Aynı anda aklından geçiyor bu cümle fotoğraftaki ve kaldırımdaki adamın. Aynı anda kaçırıyor çocuk balonunu elinden.

Hepsi gülümsüyor, hepsi güzel, hepsinin elleri havada... Yanımızdan geçerken ellerinden birini omzumuza koyuyorlar, ne güzel. Dostuz demek ki. İnsan bu eli ömrü boyunca taşıyabilir omzunda. Arkadaşlarına gösterebilir her gittiği yerde. Torunlarına anlatır gülümseyerek: Bir gün kaldırımda yürüyordum. Yıl 2011. Bir otobüs geçti yanımdan homurdanarak. Motorun homurdandığına bakma, üzerindeki resim şarkı söylüyor. Hayır, şarkı söyleyen başkaları, o iki elini kaldırmış selamlıyordu beni. Bir zarfın içinden çıkmadı diye kayıtsız kalamazdım o fotoğrafa. Seçimcan kuzum, ben de kaldırdım ellerimi coşkuyla. Ne olduysa o anda oldu. Yürüyen fotoğraf bir elini koydu omzuma. Bir yandan yürümeye devam ediyor. Otobüs uzaklaştıkça kolu uzuyordu fotoğrafın. Gerçek dost bırakılmaz. Omzumdan çekemiyor elini.

Hepsinin elleri havada, hepsi gülümsüyor, hepsi güzel... Yanımızdan geçerken bu defa sarıldım boynuna, yanaklarından öptüm, bir şeyler fısıldadım kulağına. Evet, yaptım, madem bir önceki gün çekmedi elini omzumdan. Yüzünde en küçük bir değişiklik yok diye üzülecek değilim. Hoparlörün altında ezildi belki de fısıltım. Bir tekerlek gibi geçti kelebeğin üstünden. Kelebek can çekişiyor hoparlörü kısın. Fotoğrafın kulağına bir şey söyleyeceğim. İşine yarayacak bir şey. Yorgunluğuna iyi gelecek bir baharata ne der? İnsan çalışanını

düşünmeli. Ter dökeni kendisi için. Bir fotoğraf da yorulabilir. Rengi solabilir güneşten. Muzır bir çocuk çakısıyla sıyrabilir bir köşesini yapıştığı yerden. Karnı acıkabilir bir fotoğrafın. Kuruyabilir dudakları.

- Çek elini o domatesten!

Sesin nereden geldiğini anlayamadım. Pazardaydım, domates seçiyordum. Kıpırmızı bir domatese gözlerimi dikmiş, elimi uzatıyordum ki o sesi duydum. Suçüstü yakalananların refleksiyle elimi çektim domatesten. Sonra sesin pazarcıdan gelmediğini anlayınca aynı kasadan iri bir domatese uzandım yeniden.

- Çek elini o domatesten!

Ses otobüsün hoparlöründen geliyordu. Beni selamlamak için kalkan ellerden biri işaret parmağıyla domates kasasını gösteriyordu. Yüzündeki gülümseme yerini endişeye bırakmıştı. Belli ki yanlış bir iş yapıyordum. Hormonluydu domates. İlaçlamada ölçüye riayet edilmemiş, erken kızarması için zehirli şurup içirilmişti. Fotoğrafa minnettar bir bakış fırlatarak ayrıldım pazar yerinden. Yaz gelmişti, yazlık ayakkabı ve gömleğe ihtiyacım vardı. Vitrindeki ayakkabıların birini gözüme kestirip mağazaya daldım. Ayakkabının sağ tekini elime almış bağcıklarını gevşetiyorken aynı sesi işittim.

- Çek elini o ayakkabıdan!

Kalın sesinde müşfik bir annenin inceliği vardı. Canımı yakacaktı bu ayakkabı. Topuğum yara bere içinde kalacaktı. Derisi suniydi. Ayağım şimdiden terlemişti. Vitrinin arkasından fotoğrafa baktım. Gözleri ıslık ıslık parlıyordu. Bir kez daha kurtarmıştı beni yanlış seçim yapmaktan. Ayağı vuran bir ayakkabı ile nereye gidilebilirdi! Ayakkabının rahatlığı kuşkusuz düşünceye yansiyacaktı. İsabetli bir düşünce nefes alan ayakların eseri idi. Herkesin böyle bir fotoğrafı olmalıydı yanlış kararlar vermesini engelleyen. İşte hayalini kurduğum gömlek!

- Çek elini o gömlekten!

Gömleği tezgâha bıraktım. Neden hep yanlış seçimler yapıyorum? Neden sevimli gulyabanım, "Tam isabet!" diye seslenmiyor vitrinin arkasından? Bu gömleğin nesi var? Pamuklu olduğuna eminim. Dikişi güzel. Rengi tam istediğim gibi. Düğmeleri sade. Yakası estetik. Bedeni bedenim. Elimden yeniden uzatıyorum tezgâha.

- Çek elini o gömlekten!

Biliyorum benim iyiliğimi istiyor. Belki kumaşında naylon var. Belki kalitesiz boyalarla yunmuş. Belki vitrinde durduğu gibi durmayacak üzerimde. Fakat bu gömleği almak istiyorum ben. Elimden gömleğe uzatmadan sesleniyorum tezgâhtara: Sarın!

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bir kişi

A. Ali Ural 2011.05.29

"Her konuşma bir kişi için yapılır," diye başladım söze. Bu cümleyi daha önce bir yerlerden duymuş muydum yoksa dinleyici sayısını az bulan zihnimin uydurması mıydı?

Konuşma yapacağım salon nerede diye sorduğumda gösterilen kümbete benzeyen büyükçe bir tekke odası, has dairede bir sohbeti işaret etmiş olsa da hitap vakti geldiğinde sayıları iki elin parmaklarına ulaşmayan muhiplerim, sohbetin duyurulmadığı intibainı uyandırmıştı. Binanın içerisinde ve dışarıda konuşmanın yapılacağına dair tek bir afiş yoktu. Muhabbet yankılarının taş duvarlarını çoktan terk ettiği bu eski dergâh, halka bedava çay dağıtılan bir çayhaneye dönüştüğüne göre muhiplerim sandığım kişiler çay tiryakileri olabilirdi. Olsun. Her konuşma bir kişi için yapıldı.

Üç ayaklı mikrofon, konuşma vaktinin geldiğini hatırlatan soğuk bir alâmetti. Oturduğum sedir, duvar boyunca odayı dolanarak mekânın ruhuna ihtiram ediyor görünse de, dudaklarım için inşa edilen bu metal düzenek, meclisin ahengini yerle bir ediyordu. Kubbe ve mikrofonu yan yana getirmek ancak absürt bir ressamın işi olabilirdi. Dahası bir avuç cemaate sesi büyüten bir aletle hitap etmek yazısız bir karikatürün içine savrulduğumu gösteriyordu. Bu karikatürü hemen terk etmeliydim. Mikrofonu kaldırın diyecektim ki, odada bulunanların üç ayaklı tellala bakarak konuşmacı olduğumu anladıklarını fark ettim. O ana kadar sıradan bir çay tiryakisi olan ben, bir anda dinlenilmesi gereken bir hatibe dönüşmüştüm. Artık mikrofonu kaldırtamazdım. Üflemişim bir kere.

"Her konuşma bir kişi için yapılır," diye başladım söze. Bu cümle yalnız beni teselli etmekle kalmıyor, dinleyicilerimi özel muhatap makamına yükseltiyordu. Kelimenin değerinden bahsederek çevirdim anahtarı ve açtığım kapıdan içeri süzöldüm; bir labirent. Duvarlarda resimler asılı. Loş ışıktaki uçsuz bucaksız bir yol yumağı. Arkama bakmadan yürümeye başladım. Bir kişi bile gelmese sürdürecektim yolculuğumu. Ayak seslerime karışan başka ayak sesleri duyuyordum. Muhiplerim arkamda. Onları götürmek zorundaydım. Kelimelerin baş tacı edildiği bir zamana adım atmadan anlaşılamayacaktı söylediklerim. Anlatacağı yerleri görmemiş bir rehberin ancak fotoğrafı çekilir! Kitaplardan öğrenmişim her şeyi.

Duvarlarına şiirler asılmış Kâbe'nin. Hz. Ebu Bekir evinin bahçesinde namaz kılıyor, duvarın dibinde gizlice onu dinleyen adamlar var. Şair Lebid kalemini kırıyor. Kaab b. Zuheyr, Mescid-i Nebevi'de Hz. Peygamber'e şiir okuyor. Hz. Peygamber hırkasını çıkartıp veriyor ona. Şair diyorlar Hz. Peygamber'e. Kur'an, yalanlıyor bu iddiayı. O'na şiir öğretilmedi. Gerekmezdi zaten. Kur'ân bütün zamanların şairlerine meydan okuyor: "Eğer kulumuza (Muhammed'e) indirdiğimiz (Kur'ân) hakkında şüphede iseniz, haydi onun benzeri bir sûre getirin ve eğer doğru söyleyenler iseniz, Allah'tan başka şahitlerinizi çağırın (ve bunu ispat edin)." (Bakara, 23) Bundan böyle her edebî eser Kur'ân'ın Allah kelamı olduğunun ispatı. Ne diyor Şeyh Galib, Hüsn ü Aşk'ta: "Söz olsa da menba'ı kerâmet/ Kur'ân'a nazîre olmaz elbet (Söz olağanüstülükler kaynağı da olsa, elbette Kur'ân gibi olamaz.)"

Odaya döndüğümüzde bir kişi fazlaydık. Ne zaman katılmıştı aramıza bilmiyorum. Böyle meclislerde görmeye pek alışık olmadığımız karanlık bir yüz. Gözleri yıpranmış kaya parçaları. Gölgeyi simasında bir endişe çırpınıyor. Her kelimeme bir şey kaçırarak korkusuyla bakıyor dikkatle. Ezanla beraber sözlerime bir nokta koyuyorum. Odadan çıkar çıkmaz bir başka nokta kesiyor önümü.

-Hakkını helal et. Sana özel bir şey sormak istiyorum.

-Buyurun sorun.

-Aslında çok tereddüt ettim. Kimselere sormadığım utanç verici bir şey bu.

Bu sözleri ezilerek fakat sertliğinden hiçbir şey kaybetmeden soruyor. Kelimeleri birbirine karıştırıyor. Sorduğuna pişman olmuş. Her an kaçabilir. Bir an tereddütten sonra bütün cesaretini toplayarak tetiğe basıyor.

-Beni hoşnut etmek için cevap vermeyeceğine söz ver. Allah'ın emri neyse bana onu söyle. Ben bir kabahat işledim. Aylardır yastığa başımı koyamıyorum.

-Sana hakikat neyse onu söylerim. Söz. Adın ne senin?

-Şahin. Bir zamanlar adım vardı benim. Elli altmış adamım. Evlerim, arabalarım. Kumarhanelerim vardı. Hapse düştüm. Üzülmedim. Erkeksen başına her şey gelir... Bu elimin verdiği bu el görmemiştir. Hastanelere giderdim. Hiç tanımadığım hastaların yastıklarının altına paralar bırakırdım gizlice. Yoksul evlerinin kapılarına erzaklar asardım kimse görmeden... Hapishanelere düştüm. Çıktım. Bir daha dönmedim kumara. O'na sığındım...

-Kime?

-Allah'a. Fakat tepetaklak düştüm. Her şeyimi kaybettim. Yuvam dağıldı. Eski hayatımı bırakıp O'na sığınmıştım halbuki...

Sesi titremeye başladı. Korkuyor günahını itiraf etmeye. "İstemiyorsan anlatmayabilirsin," demeye kalmadan fısıldadı:

-İsyan ettim. Sen yoksun, dedim. İşte ben Sana sığınmıştım, dedim. Olsan bana bunu yapmazdın, dedim! Pişman oldum sonra. Yandım. Kavruldum. Bana doğruyu söyle, bitti mi benim için her şey? Yok saydım O'nu. Affetmez mi beni artık!

Affetmez olur mu, dedim titreyerek. Af hikâyelerini anlattım birbiri peşi sıra. Biliyor musun, dedim. Sen daha gelmemiştin. Konuşmamın başında, "Her konuşma bir kişi için yapılır," demiştim. O sensin!

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yaz Düşleri

A. Ali Ural 2011.06.05

Yeşil bir denizaltı geçiyor çakılların üstünden; kökünden kopmuş bir yosun parçası. Bir yavru balık kümesi kıpır kıpır kaynatıyor suyu. Bir yengeç yosunlu bir taşta tırmanmaya çalışırken kayıp düşüyor.

Bir incir ağacı denize karşı geriniyor sabah mahmurluğuyla. Bir çocuk elindeki taşla midye kırıyor kayaların üstünde. Çam kokuları taşıyor evlere küçük rüzgârlar. Yaşlı adam çakısını batırıyor domatese, gömleğinde sarı noktalı kırmızı lekeler. Çay kaşığı sesleri cırcır böceklerini harekete geçiriyor. Davullar ve zillerle süsleniyor kahvaltı. Fırından yeni çıkmış ekmeği ikiye bölerken elim yanıyor. Kocaman bir parçayı üzerine limon sıkılmış ve kekik serpilmiş zeytinyağı tabağına gömüyorum. Ufuk çizgisinde balıkçı kayıkları. Onlara katılmalıyım. Benim de oltam var. Ben de ahtapot parçaları takabilirim küçük çengellere. Elimi küpeşteye vurup tempo tutabilirim türkü söylerken. Şangır şungur pullu balıklar çekerim diplerden. İyi de bir türlü gitmiyor sandal. Ellerim parçalanacak, gitmiyor sandal. Küreklere asıldıkça kendi etrafımda dönüyorum.

Güneş parçaları yağıyor gökten, her yer sapsarı. Her yer sıcak, elimi koyuyorum kolumun üstüne, cayır cayır yanıyor. Bir kertenkele ayaklarıma sürtünüp dalıyor çalılıklara. Bir avuç serçe fıskırıyor yaprakların arasından. Cıvıltılarını cömertçe serpererek dönüyorlar başımın üstünde. Başım dönüyor, serçelerden değil, taze havanın oyunu. Sırtüstü kumlara yatsam. Karıncalar dolansa parmaklarımda. Su satan bir çocuk, "Abi buz!" diye bağırsa kulağımın dibinde. Buz gibi su! Buz gibi deniz! Bardağı kafama dikiyorum ve koşmaya başlıyorum denize doğru. Fakat uzuyor kumsal. Koştukça çoğalıyor kum. Koştukça uzaklaşıyor deniz. Buz gibi su! Bir bardak daha

dikiyorum kafama. Kan ter içinde koşmaya devam ediyorum. Ayaklarım suya değse! Bir kere değse ayaklarım ıslak kumlara. Buz gibi su. Deniz yok. Gözden kayboldu!

Orman, orman ne güne duruyor. Deniz yoksa orman var. Hem boğulmaz ormanda insan, en fazla kaybolur. Bana kimse ormanda kaybolduğum zaman yönümü nasıl bulacağımı öğretilmesin. Tek tek bütün ağaçları kucaklayacağım bir araya geldikleri için. Bir araya geldikleri ve dallarını sincaplara açtıkları için. Bir araya geldikleri, dallarını sincaplara açtıkları ve kuşları korudukları için. Bir araya geldikleri, dallarını sincaplara açtıkları, kuşları korudukları ve gökyüzüne yapraklarının arasından bakmama izin verdikleri için... Gökyüzüne yaprakların arasından baktınız mı hiç? Rüzgârın kaydattığı yaprakların arasından. Rüzgârın kaydattığı ve üflediği soğuması için. Oysa ay çıkmadıkça soğumaz yapraklar. Körüğün nefesi canlandırır ateş. Maviyi bir bütün olarak görmekte ne var. Yaprakların arasından akan mavi süte bak!

Sıcak ekmeğime taze tereyağı sürüyorum. Buğday başakları kıpır kıpır. Reçel kavanozuna güneş vuruyor. Koca bir çilek tanesi akrobatik hareketler yapıyor çatalımın ucunda. Bir an önce ormana gitmeliyim. Mavi süt beni bekliyor. Pabuçlarım ayağımda, çilek yerde, güneş reçel kavanozunda. Koşmaya başlıyorum ormana doğru. Bir insanın binlerce ağaca doğru gidişinin resmini yapabilecek bir ressam tanıyor musunuz? Demek tanıyorsunuz. Peki binlerce ağacı nasıl sığdıracak tuvaline! Hadi ağaçları tek tek yerleştirdi tablosuna beni ne yapacak! Bende bir tuvale sığacak göz var mı! Var. Gözlerimi çizebilir. Binlerce ağaç ve bir çift göz. Tasdik edilmiş yeşil. Koşuyorum ormana doğru, ağaçlarda bir kıpırdanma. Kıpırdanma da ne, düpedüz kaçıyor ağaçlar. Kökleriyle tozu dumana katarak, dallarını sağa sola sallayarak, sincaplarını uçuşturarak kaçıyorlar. Hey! Nereye gidiyorsunuz! Durun! Mavi sütü içmeye geliyorum ben.

Tepeye vardığımda kahverengi delik deşikti. Binlerce koca delikten binlerce köstebek bakıyordu bana. Ağaçları kaçmış bir ormanda kaybolmama imkân yoktu. Nefes nefese uzandım sırtüstü toprağa. Köstebeklerin şaşkın bakışları altında diktim gözlerimi göğe. Tek bir bulut yoktu maviyi süzen. Bir serçe sürüsüne ihtiyaç vardı, göğü kim neşelendirecek! Yok, yok. Tek bir serçe yoktu. Cıvıltı nerede? Kaynaya kaynaya buharlaşmıştı yapraklar. Mavi süt buz tutmuştu. Doğrudum. Köklerin açtığı çukurlardan birine doğru yürümeye başladım. Köstebek geldiğimi görünce kaçmaya başladı. Bütün köstebekleri peşine takıp bayır aşağı seğirtti. Çalı çırpı toplayıp doldurdum çukura. Bir kibrit çaktım. Yaz düşleri gördüm birbiri peşi sıra. Bir kibrit çaktım. Cayır cayır yanmaya başladı orman.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Metroda ney

A. Ali Ural 2011.06.12

Binlerce insan toprağın derinliklerine akıyor uğultuyla. Dalgalanan merdivenler yer altı mabetlerine yolcu taşıyor.

Dev solucanların delik deşik ettiği toplanma alanına gelinceye kadar adım başi banka robotları, meşrubat makineleri, reklam panoları. Uğultu ırmağında sessizce sürükleniyorum. Param var. Ateşim yok. Telkine açık değilim. Bir an önce işime gitmek istiyorum. Dil kurslarının ilanlarını dağıtan gençler yanıma yaklaşamıyorlar. Yüzümde hiçbir şey öğrenmek istemeyen bir adamın kaşları. Bedava tatil broşürleri dağıtan bir başka grup barikatları aşamayınca bağırıyor bir ağızdan: "Bir milyonuncu yeraltı yolcusu olarak bir tatil kazandınız." Göz

ucuyla bakıyorum. "Cehennemde bir hafta!" Dudağımdan dumanlar yükseliyor. "Styx kenarında tam pansiyon!" Tepsimi bumerang gibi fırlatıyorum üzerlerine. "Zakkum dışında her şey var, açık büfe." Ben yokum.

Koridorda yürüyorum. Dokuz kat aşağıda bekliyor atım. Dokuz boğumlu nefesim kişnemesine izin vermiyor küheylanın. Hiçbir şey beni avutamaz bugün. Halbuki yay uçuyor tellerin üzerinde. Yay uçuruyor oklarını. Neşeli bir parça bu. İnsanda oynama isteği uyandırıyor. Ellerini kaldırıyor keman kutusunun yanından geçen herkes. Bozuk paralardan ziller çın çın ötüyor. Hiçbir sokak çalgıcısına bu kadar bahşiş verildiğini görmedim. Oynamak mı? Ben ve oynamak... Hiçbir düğünde oynamadım ben. Oynayan insanları seyrederken bir hüznün kemirdi durdu neşemi. Sevincini belli etmeliydi insan. Kabul, uyumsuz olan bendim. Ne var ki kuş uçmaz kervan geçmez yerlerde ölmüştü atlarım. Şu dağ aşmam ulaşırım, dediğim zamanlarda olmuştu bu. Ressam olsaydım "Oynayan insan" adlı bir tablo yapardım. İnsan olmazdı tuvalde. Yuvarlanan defler çizirdim bir uçurumdan. Elimi cebimden çıkarmadım keman kutusunun önünden geçerken. İki parmağım arasında tuttuğum demir parayı bıraktım usulca.

Yerin altına yedi kat daha indim. Her katta bir sokak çalgıcısı. Karşılaşma sırasına göre yazıyorum enstrümanları: Kontrbas, trompet, gitar, saz, kanun, akordeon, dümbelek. İlki bütün heybetiyle titretiyordu koridoru. Devasa vücuduyla oransız küçük elini uzatıyordu kalabalıklara. İkincisi, ölüleri diriltmeye çalışıyordu: Sahte kıyamet. Yeryüzündeki bütün nefesleri bir insanın avutlarına sığdırmaya çalışıyordu, bozuk para yağmuru altında. Üçüncüsü, daha çok ses çıkarabilmek için parmaklarını ısıırıyordu sahibinin. Akor cetveliyle vuruyordu yoldan geçenlerin yumulu ellerine. Dördüncüsü, eski bir ceketin cebinde unutulmuş kâğıt paralar gibi sevindiriyordu yer altı sakinlerini. Ölüm hak, miras helal, bahşiş tatlıydı. Üç telden binlerce kuş havalanıyordu, kâğıttan uçaklar konarken yere.

Cevher için derinleşmekten başka yol yok. Beşincisi, tırnaklarıyla kazıyordu define toprağını. Demire razı değildi, bakıra da. Bir dedektör gibi çınlatıyordu kulakları. Altıncısı ve uçuşan kar taneleri... Evet, evet. Kar yağıyordu yerin altında. Çocuklar annelerinin eteklerini çekiştirse de kardan adam yapacak vakit yoktu. İşte kar yağdıran adam. İşte krom liralara. İşte yerde kıvrılmış kaşkol. Yedincisi, metronun gürültüsünü bastırmaya azimli. Bastırıyor da. Kardan sonra kesik parmak tufanı. Su seviyesi gittikçe yükseliyor. Çiftetelli oynamaya başlıyor herkes. Ses kontrol. Bir- ki- üç... Bütün eller havaya. Ablasından bir bilezik. Göğünden bir yıldız. Dağından bir ağaç. Su seviyesi gitgide yükseliyor. Denizinden bir kayık. Küreklere asılıyorum.

Yerin dokuz kat altında gördüm onu. Korkunç bir gürültü içerisinde dokuz boğumdan duyurmaya çalışıyordu sesini. Bir Hint fakiri değildi kavaliyle yılan oynatan. Yedi deliği vardı hiçbir yılanın girmeye cesaret edemediği. Fildişinden başpâresi, bembeyaz bir savaşa açılırdı, galibi yenik. Bu savaşta ikiye bölünürdü ney, iki gümüş yüzüğü varsa da bekârdı. Kırk beş derece boynunu eğmese değişmezdi mevsimler. Kış rüzgârları uğuldamazdı dışarıda yaz iken. Perdeleri art arda açsa görülecekti her şey. Oysa dem sesleri bile ezilip gitti gürültüde. Çünkü herkes akıllıydı burada, ölmüştü Don Kişot. Yeraltı değirmeni öğütüyordu neyi. Deli olmak işten değildi, deli oldum ben de. Yakasına yapıştım neyzenin bir fırtına gibi uğuldayarak: Ne işin var burada! Bütün çalgılar serbest, çalgı değilsin sen! Yasak sana ruha değmediğin her yer. Ne işi var nefesinin demir yılanların yanında, sürünsünler bırak, yedi kat gökte yerin varken. Üstüne yürürken değirmenler, bükemezsin boynunu. Boynunu bükmek bir eli yerde, diğer elini göğe çevirene düşer. Bozukluk senin neyine, iflas ettir sarrafları. "Dinle, bu ney nasıl şikâyet ediyor. Nasıl anlatıyor ayrılıkları..."

Mesafe

A. Ali Ural 2011.06.19

Bastonlarının arkasında yan yana yürüyorlardı. Neşeyle yürüyorlardı ve küçük seslerle. Adam otuz yaşlarındaydı, çocuk on. İnsan seli içinde gördüm onları, sürüklenmiyorlardı.

Kararlı adımlarla uzaklaşıyorlardı girdaptan. Neler konuştuklarını duyacak mesafede değildim. Fakat adamın sürekli konuştuğunu küçük kızın ise sürekli güldüğünü görebiliyordum. Neşelerini kıskandım ve izledim onları. Binlerce asık yüz içinde gülümseyen bu iki yüzün çekimine kapıldım. Merakla okumaya çalıştım kısırtıları. Adam ne söylüyordu? Çocuğun gülmeden önce kullandığı kısa cümleler nelerdi? Işıklı dudaklarla konuşuyorlardı, yakıt ibresi titrerken. Gece uçuşu yapan bir pilottum, güvene ihtiyacım vardı. Saatlerdir dönüp duruyordum havada. Bütün havaalanları zifiri karanlıktı. Çıt çıkmıyordu kontrol kulelerinden. En küçük bir işarete tutunmaya hazırdım. Etrafa yaydıkları aydınlığa karışmak istedim.

-Şimdi karşıdan karşıya geçeceğiz.

-Tamam.

-Önce ne yapmamız gerekiyor?

-Sesleri dinlememiz.

-Harika. O halde seslere kulak ver.

Çocuk sesleri dinliyor. Ne çok ses var birbirine karışmış. Dolaşmış misinaları çözer gibi ayırmaya çalışıyor sesleri. Düğümler, kancalar, tüyler, yem artıkları. Pastacının çırağı tepsiyi yere düşürüyor birden. Bir apartmanın otomat zinciri çekiliyor. Bir karga ağzındaki cevizi bırakıyor yola. Bir araba geri geri gidiyor park etmek için. Bir köpek yanından geçen motosikletin arkasından havlıyor. Bir pencere açılıyor apartmanlardan birinde. Bir perde çırpınıyor camda. Hurdacı iterek sürüyor arabasını gıcırtyla. Bir bebek sesi geliyor uzaklardan. Türkü söyleyerek harcı karıyor işçi. Bir kız bağıra bağıra konuşuyor telefonla. Bir kova su dökülüyor kaldırıma dükkanların birinden. Bisikletin zili çınlatıyor sokağı.

-Bir kamyon geliyor.

-Ne kadar uzaklıkta?

-Yakın.

-Bekle o zaman.

Bekliyor küçük kız sapı turuncuya boyanmış beyaz bastonuyla. Adamın bastonunda turuncu yok. Beyazdan başka renk yok adamın bastonunda. Çevresindeki nesnelerle iletişim kurmasını istiyor adam çocuktan. Duyduğu bir sesin ne olduğunu, bu sesin yönünü, kendisinden uzaklığını en az yanılmayla tahmin edebilmesini. İpuçlarını yakalamasını bekliyor ondan. Yönleri bir kaptan kadar önemsemeli. Mesafeleri hafızasına kazımalı. Merdivenleri saymasına gerek yok. Bir defa çıkıp indikten sonra o merdivenin ne kadar zamanda inilip çıkılabileceğini tutabilir aklında pekala. Mis gibi pasta kokusu geliyor arkandan. Evet, pastacı çırağı düşürdü tepsiyi. Bir takdir cümlesi bu. Gülümseme yayılıyor kızın yüzünde. Tatlıya şerbet döküyor usta.

-Hadi geç karşıya! Yavaş yavaş. Kendinden emin.

-Araba geliyor.

-O ses yandaki yoldan geliyor. Haydi!

-Geliyorum.

Küçük kız adamın sesine doğru bir adım atıyor. Bastonuyla ses istiyor yoldan. Yol bir başka sesi büyütüp geri adım attırıyor çocuğa. Yürüyen bir iş makinası bu. Dar bir alanda gidip geliyor. Zemindeki farklılıkları, inişleri, yokuşları, sokak sayılarını, boşlukları, pastaneleri, lokantaları, manavları öğrendi. En zoru sesin kaynağıyla arasındaki mesafeyi ölçmek. Bir nesneye ne kadar uzaklıkta olduğunu bilmek hayati önem taşıyor. En uzak sesleri bile yanı başındaymış gibi hisseden bir çocuk nasıl adım atabilir yola! Ön, arka sağ, sol, yukarı, aşağı, üst, alt, sert, yumuşak, girintili çıkıntılı, ıslak, kuru, uzun, kısa, dar, geniş, yüksek, alçak, sık, derin... Hepsini avucunun içi gibi biliyor. Eşyalara çarpmadan yürümekte ne var!

-Ne duruyorsun!

-Korkuyorum.

-Korkma sokağı dinlemeye devam et ve yürü.

-Korkuyorum.

-Korkma araba gelmeden karşıya geçebilirsin.

-Korkuyorum.

Adam bastonuyla yolu tıkırdatarak çocuğa doğru yürüdü. Aynı hizada durup yönünü geldiği tarafa çevirdi. Tatlı bir komutla küçük kıızı yanında yürütmeye başladı. İki beyaz baston neşeyle tıkırdayarak geçmeye başladı karşıya. Şehirde ne kadar taşıt varsa buharlaştı. İş makinesi durdu. Köpek havlamayı kesti. Karga cevizi sıkı sıkı tuttu ağzında. Bütün sesler gerçek kimliklerini gösterdiler adamla çocuğa. Tabiatla ne varsa gözlerinden öptü. Kışkandım. Utanmasam onlarla beraber karşıya geçecektim. Aynı hizada huzur içinde. Bir söyleyip beş gülerek. Nesnelerle ilişkilerimi bir türlü ayarlayamayan ben, sesin ne kadar uzaktan geldiğini kestiremeyen ben, bir merdivenin ne kadar zamanda çıkılacağını hesap edemeyen ben.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Can sıkıntısı

A. Ali Ural 2011.06.26

-Canım sıkılıyor.

-Biraz dolaş, açılırsın.

Bisikletler vızıltıyla geçiyor yanımdan. Onlarca tekerlek, didon, pedal, kask uçuşuyor gözümde. Bir arı sürüsü bütün vücudumu kaplıyor. Kıpırdasam aynı anda batıracaklar iğnelerini gövdeme. Nefes bile almıyorum. "Arılı Adam" heykelini yontuyor heykeltıraş. Telefonum çalıyor. Elimi hareket ettiremem. Ses büyüyor gitgide. İnsanlar üşüşüyor bu kez üstüme. Etrafımda büyüyen bir daire. Arayan pes etmiyor. Yıllarca telefonu çaldirabilir. Telefonu açtığımda yaşlanmış sesiyle, "On yıldır seni arıyorum, neredesin?" diyebilir. Bisikletlerin

turlarını ancak on senede tamamladıklarını, söylerim ona. Rüzgarlarıyla arıları havalandırana kadar nefes alamadığımı.

-Arıların uçmasını bekledim fakat biri bile kanat çırpmadı.

-Biraz dolaş açılırsın.

Yürüyen merdivenlerin birinden inip diğerine biniyorum. Zirveye ulaştığımda dönerciler kılıç sallıyorlar kan ter içinde. Sıcaktan pörsümüştü domatesler düelloya hakemlik ediyor kıpkırmızı. İnce ince kesilen etler yağlı siniye yuvarlanırken kendimi bir tepsinin arkasında buluyorum. Burada herkes bir tepsinin arkasında. Tavuk butlarından tepelere tırmanıyor, balık gözlerinden kolyeler takıyor, köfte adalarından kayıklarla açılıyorlar denize. Akdeniz ayran. Karadeniz kola. Kızıldeniz vişne şurubu. Her ocağın önünde uzun kuyruklar. Yıllarca aç bırakılmış bir şehrin ahalisi mısır tanelerine sarı inciler gibi saldırıyor. Patateslerin karnını yardırıyorlar göz göre göre. Turşu, kaşar peyniri, salam, sosis, tereyağı, bezelye ne varsa evrende bir patatese sığdırmaya çalışıyorlar. Hiçbir yere sığamıyorum. Bu kalabalıkta bana sıra gelmez.

-Bir kepçe çorba konulmasını bekledim kâseme, sıra uzadıkça uzadı.

-Biraz dolaş açılırsın.

Arabama atladığım gibi basıyorum gaza. Önümdeki arabada saçlarını iki örgü yapmış bir şoför var. Yol vermiyor bana. Sıkıntıdan başımdan kıvılcımlar çıkıyor. Kilometre ibresi son hanede. Derken vuruyorum önümdeki arabaya, savrulup yanımdaki arabaya vuruyorum, arkamdaki araba da benim sırtımda. Ha ha ha... Çığlıklar kahkahalara karışıyor. Pistten aşırarak arabamı lunaparkın sokaklarına karışıyorum. Deli miyim ne! Direksiyonu hangi oyuncağa çevirsem bir karnaval. Atlı karıncaya binemem, büyüdüm. Dönme dolaba binemem, klişe. Tırtılla oynamak için çok geç. Uçan sandalyelere tek başına binilmez. Korku tünelinin hikâyesini yazdım ben. Bu eğlence ormanında sıkıntıdan patlayabilirim.

-Keşif oyuncağının önünde sıraya girdim, merakım boğuyor.

-Biraz dolaş açılırsın.

Hayır dolaşmayacağım. Bir gün bile olsa bekleyeceğim. Gördüğünüz gibi bekliyorum hâlâ. Ayaklarımı hissetmiyorum. Ne çıkar, güneş ayla yer değiştirdi. Can sıkıntıyla buğulandı ayna. Az kaldı. Birazdan süreceğim elimi. İşte keşif oyuncağının bekçisi! Beni çağırıyor kafese. Kaybettiği coşkusunu yuvasından çıkaran beni. Hürriyeti tattırmak için aralıyor parmaklıkları. Göğsü bakıyorum. Buğulanan aynada hayal meyal lunapark. Bir yumruk atsam parçalanacak ayna. Bir yumruk atsam güç topu kıracak göğün camını. Oyuncak hareket ediyor. Tanımadığım kişilerle aynı oyunu oynuyorum. Herkesin kafesi kendine. Fakat o da ne; kafesin kilidi bozuk. Keşfettiğim ilk şey derin bir korku.

-Oyuncak hareket etti, ayaklarım yıldızlarda, midem bulanıyor.

-Biraz dolaş açılırsın.

Parmaklıkları sıkı sıkı tutuyorum. Etle demir kaynıyor birbirine. Kafeslerimiz gezegenlerin arasına karışıyor. Satürn'ün; etrafımda alevden halkalar. Aynaya bakacak cesaretim yok. Resmin ne olduğunu biliyorum üstelik: Solmuş bir yüz. Büyümüş gözler. İncelen dudaklar. Uçuşan saçlar. Kanı çekilmiş ayaklar. Morarmış eller. Her an dağılılabılır kilit. Yere yaklaştığım bir anda bağıriyorum bekçiye: Durdur oyuncağı! Bulaşan gölgemin içinden cevap veriyor: "Az kaldı, duracak!" Zamanın en küçük parçası bile nasıl büyüyor geçmesini istediğimizde. Bir dakikada milyonlarca gökdelen fırlıyor topraktan. Bir dakikada binlerce füze çakılıyor yere. Saniye ibresi bütün zamanları bir ana hapsediyor.

-Canım sıkılmıyor artık, korkuyorum.

-Biraz dolaş açılırsın, demiştim.

Açıldım. Ellerim açıldı sonra kafesim. Açıldım ve fırladım göğe. Açıldım ve çığlıklar saçıldı can sandığımdan. Çok uzaktayım. Ayaklarımın altında titriyor ışıklar. Tir tir titriyorum, kaybolsun yer çekimi! Ay sıyrılmasın elimden. Yüzümü görünce korkmayayım. Kuyruk çok uzundu, sıra gelmesin bana. Arılara razıyım, beklemeye de, dönene kadar yarışçılar.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Cennet kılavuzu

A. Ali Ural 2011.07.31

Ey pencereyle ocak arasında gidip gelen kadın! Kimin için hazırlıyorsun sofranı? İki elinin yanına iki el daha katmış dolapları karıştırıyor, çekmeceleri birbiri ardından çekiyorsun.

Malzemen tamam. Kasap ve manav ürünlerini beğendirmek için ne yapacaklarını şaşırdılar. Etin hangi yöreden geldiğini sordun. Meyveleri ellerinle seçtin tek tek. Ekmeği fırından alabilmek için uzun bir yol yürüdü. Parmaklarının arasında hafifçe sıkarak tazeliğinden emin oldun somunların. Cevizleri bir bir kırdın ve ayıkladın kabuklarını. Elinden gelse sağardın, sütünü bol aldın güllacın. Hadi başla! Maharetini binlerce defa gösterdiğin yemekleri pişirmekte tereddüt eder gibisin. Aşçılığından şüphen mi var! Her zamankinden daha yavaş karıştırıyorsun çorbayı. Her fasulyeyi dakikalarca inceliyorsun kırarken. Bir kılçık bozabilir her şeyi. Uzay aracı infilak edebilir gökte. Eti küçük küçük doğruyor, yağ kokluyorsun kullanmadan önce. Bütün gece uyumadın. Vahana bir ulu misafir mi gelmekte?

Ey pencereyle ocak arasında gidip gelen kadın! Kimin için hazırlıyorsun sofranı? Yemek kitaplarını karıştırdığını görüyorum ilk defa. El kararından vazgeçip tırtıldığını şekeri. Çeyiz sandığından genç kızlığında işleyip kullanmaya kıyamadığın örtüyü de çıkarmışsın. Günlerdir toz bezinin değmediği bir köşe kalmamış evde. Yastıklar simetrik. Sehpalar iç içe. Halı püskülleri esas duruşta. Bal dök yala yeri. Perdeler kar. Banyo mis kokuyor. Paspasta toz zerresi yok. Misafir odasına çocukların girmesi yasak. Ayakkabıları kapı önünde bırakmak, ceketini sandalyeye asmak, çorabı orta yerde çıkarmak yasak. Kutsal büfenin camekanlı kapıları saygıyla aralanıyor. Telkâri fincan zarfları yıllar sonra ilk kez kullanılacak. Porselen demlik, kristal bardaklar, gümüş çay kaşıkları. El değirmeni nerede? Bu sesi özlemişim. Kahveyi çiğ alır, kavurur, sonra ktır ktır çekerdik. Mis gibi kahve kokardı ev. Vakti geldi.

Ey pencereyle ocak arasında gidip gelen kadın! Kimin için hazırlıyorsun sofranı? İki katlı bir dünyanın üst katından haberdar olanlar gibi karşılıyorsun misafirini, gülümseyerek. Misafire ilk ikramın galiba bu. Cömertliğinin tacı. Hoşnutluğunun işareti. Evinin solmaz ayı. "Misafir!" dendiğinde sığınak arayanları şaşırtan neşe. Misafirden kaçmak mı! Haşa. Ona sığınılır belki. Peşine düşülür rehberlik etmesi için. Hem bilmezler mi ki beraberinde nimetlerle gelir. Hem bilmezler mi ki giderken ev sahibinin ve aile fertlerinin bütün günahlarını götürür. Arınmak isteyenlere müjde! Sofralarını çölden vahaya taşımak isteyenlere müjde! Yoksulu, öksüzü ve esiri doyuranlara müjde!

- Esir mi var?

- Hür nerede!

Ey pencereyle ocak arasında gidip gelen kadın! Kimin için sofranı hazırladığını biliyorum. Dağdan su taşımamı emret getireyim. Ağustosta nar iste, yanayım bulmak için. Misafirin geçeceği yolları göster taşlarını toplayayım tek tek. Ateş istersen kibrit, gölge istersen ağaç. Demek misafir geliyor evimize bu akşam. Orucunu açacak. Melekleri davet edecek evimize. Misafirin misafiri melekleri ağırlayacağız.

- Melekler çorbamızdan içer mi?

- İçmez. Biz meleklerin sunduğu şaraptan içeriz.

Misafirimizin gölgesi kapımıza düştü, Dehr Sûresi'nin ışığı penceremize: "Onlar canları çektiği halde, yiyeceği yoksula, öksüze ve esire yedirirler. Size sırf Allah rızası için yemek yediriyoruz. Sizden ne bir karşılık, ne de bir teşekkür bekliyoruz."(8-9) Misafirimizin ayak sesleri sokağımıza düştü, Muhammed Mustafa (sav)'nın sözleri kulaklarımıza: "Misafir cennetin kılavuzudur." Misafirimizin aydınlığı büyüyor. Kıyamet günü ay kumaşından elbise giydirecek bize. Ali (ra) de aydınlatsın dinleyelim biz: "Misafir sever bir mümin, kıyamet koptuğunda ayın on dördü gibi parlak bir şekilde kabrinden çıkar. Mahşerdeki insanlar: "Bu şahıs mutlaka gönderilmiş bir Peygamberdir" derler. Bir melek onlara şöyle cevap verir: "Bu şahıs, misafir seven, onlara saygı gösteren ve ona, cennetten başka gidiş yeri olmayan bir mümindir sadece."

Müjde çok fakat Hz.Peygamber ve arkadaşları arasında geçen bu konuşmayı duyduğundan beri gözüne uyku girmede kadının:

- Allah bir topluluğun iyilik ve mutluluğunu istediğinde onlara bir hediye bağışlar.

- Nedir o hediye?

- Rızkını beraberinde getiren ve ev halkının günahlarını dışarı çıkaran misafir.

Ey pencereyle ocak arasında gidip gelen kadın! Kimin için sofranı hazırladığını biliyorum.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Güzeli güzelleştirmek

A. Ali Ural 2011.08.07

Güzel güzelleşmekten vazgeçmez. Ben güzelim güzelleşmeye ihtiyacım yoktur, diyerek kırmaz aynayı.

En çok güzellerin aksi düşer aynalara.

Oruç güzeldir. Akşama kadar sırtta taşınan ve güneşin batışıyla yere indirilen ağır bir yük değil. Ağır bir yükse de, hafifler güzelleştikçe. Uzun yaz günleri göz açıp kapayıncaya nar şurubuna döner.

Sürekli saate bakarak orucu güzelleştirmek mümkün mü? Göz akrep ve yelkovana çelme takıyor. Bile bile yapıyor bunu. Hakem gördü. Kırmızı bayrak çırpınıyor havada.

Kalp saatine baksak. Orucumuzun ellerini kınalasak akşam olmadan. Gözlerine sürme çeksek. İpek kumaşlar biçirsek bedestenden, bir giydiğini bir daha giymesin. Her iftarda daha bir güzel.

Gülümseyen adamlar geçiyor çarşılardan. Gülümseyen ihtiyarlar çıkıyor camilerden. Gülümseyen kadınlar dolaşüyor evlerde. Gülümseyen çocuklar demiyorum. Onlar başka bir şey yapmıyorlar gülümsemekten başka.

Orucun kınası nerede satılıyor, sürmesi hangi madenden?

Ben de orucumu güzelleştirmek istiyorum. Külçe altın boyna asılmaz.

Hey kuyumcu mihenik taşınla kır kabuğunu istirdiyenin. İssiz parmaklara inci yağsın hava kapalı. Bildiğim her şeyi unuttum. Bana kolye yapmayı öğret!

Öğret ki külçenin ağırlığıyla eğilen başım bulutlara değsin. Altından bir kuş kanat çırpınsın göğsümde. Bir güzel kolyemi koparıp havaya atsin. Bir avcı nişan alsın şikârına. Yaralarından inciler dökülerek düşsün suya kuş. Her inci gümüşten bir martı olsun denizde. Kuyumcunun ağı havada.

İşimden çalarak oruç sığınağına saklanamam. Hırsız himaye etmez oruç. Tebessümümünden çalarak oruç sığınağına saklanamam. Suratsız yüz vermez. Olgunluğumdan çalarak oruç sığınağına saklanamam. Çürük meyvelerin cennet ağacında işi ne!

Yürüdüğüm yolun iki yanına çiçekler eksem menzile geç mi varırım? Yolumdaki taşları kenara çeksem bekletir miyim sevgilimi? Bir çeşme yaptırısam güzergâhımda susuzluğum mu artar? Köprüler kursam uçurumlar arasında boşluğa mı düşerim?

Oruç kalkanı nefsimden korunmam içindi. İyilik düşmanım değil. Sorumluluklarıma karşı yükseltemem onu. İyilikten korumak kendini ne budalalık! Menzile daha çabuk varacağım diye çatlatmak bineğini.

Menzil bulunduğumuz yerd. Biz uzakta sandık onu. Kaybedecek vaktimiz yoktu. Hızlı gittiğimiz için menzile varamadık. Bineklerimizin ayakları kanamıştı. Terlerini soğutmuyordu rüzgâr. Hırıltıları tehlikeyi haber veriyordu.

"Malik b. Abdullah el- Hasamî'nin kumandasında bir bölük askerdik. Rum topraklarından geçtiğimiz sırada Mâlik, katırının yanında yürümekte olan Cabir b. Abdullah'a yaklaşarak: 'Ey Ebu Abdullah, katırına binsene, Allah onu sana binesin diye verdi,' dedi. Cabir de: 'Katırımı dinlendiriyorum, insanlara da yük olmuyorum. Hem ben Resulullah (sav)'ın, (Ayakları Allah yolunda tozlanan kimseye Allah cehennem ateşini haram kılmıştır) buyurduğunu işittim.' dedi. Malik onu geride bırakarak yoluna devam etti. Sesini Cabir'e duyurabileceği bir mesafeye kadar uzaklaştıktan sonra durdu ve yüksek sesle: 'Ey Ebu Abdullah, artık katırına bin. Allah onu sana binmen için vermiştir!' diye bağırdı. Cabir onun böyle yapmaktaki amacını anlayarak sesini yükseltti: 'Katırımı dinlendiriyorum, kavmime de yük olmuyorum. Resulullah (sav)'ın, (Ayakları Allah yolunda tozlanan kimseye Allah cehennem ateşini haram kılmıştır,) buyurduğunu işittim.' dedi. Bunun üzerine diğerleri de hayvanlarından indiler. Hiçbir zaman o günkünden çok yürüyen insan görmedim."

Ebu'l- Musabbih el- Mukraî anlattı biz dinledik. Atlarımızın üzerinde dinledik yolumuz uzundu. Bineklerimizi dinlendirmeye vaktimiz yoktu hırıltılarını duymadık. Ayakkabılarımız pırl pırlı yüzlerimizi görüyorduk yerde. Kızgın atlarımızı suya soktuk kişnemeleri kesildi. Çelik atlar oldular homurtular çıkaran. Kuyruklarını sallamasalar da ışıklarını yakıp söndürüyorlar. Arkadan gelenleri gösteriyor aynaları.

- Arkadan kim geliyor?

- Cabir b. Abdullah!

Bizim bineğimiz yorulmaz Cabir b. Abdullah yanımıza gel, kırmızı yandı. Yeşil yanana kadar gel iftara geç kalacağız. Sana sarılacağız elbette bir duş alsan, yağmur da olur. Bak cehennem gibi yanıyor ortalık yeşil yanana kadar gel. Soğuk rüzgârlar esiyor yüzümüze pencereyi açamayız. Seni duyamıyoruz böyle sesini yükselt. Tek başına gel bineğimizde yer yok. İmam düğmeye bastı, az sonra ezan okunacak. Her minarede bir Bilal, bir tuş bir Bilal.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Süt

A. Ali Ural 2011.08.14

-Baba bu çocuğun başı neden büyük?

...

-Bilmiyor musun?

-Bu soru çok büyük.

-Hasta mı?

-Hasta bir dünyanın çocuğu.

-Başı düşecek gibi bedeninden.

-Siyah çığ.

-Anlamadım.

-Ben de anlamıyorum.

-Bana kim anlatacak?

-Fil bacaklı çocuklar.

-Ne anlatacaklar?

-Dal bacaklı çocukları.

-Şişman çocuklar mı kıtlığın nedeni?

-Çocuklar masumdur.

-Suçlu kim?

-Başları küçük adamlar.

-Ne yapacağız?

-Süte ihtiyacımız var.

-O da nereden çıktı?

-Annelerin merhametinden.

-Süt mü kurtaracak dünyayı?

-Merhamet kurtaracak.

-Süt içersem boyum uzar değil mi?

Kemiklerin güçlenir, kasların sıkılaşır, dokuların canlanır, beynine enerji gider, dişlerin çürümez, saçların dökülmez, cildini korur, sindirim sistemini düzene koyar, hasta olmanı önler, yaşlanmanı geciktirir.

- Mucize!

- Sana bir mucize öyküsü anlatayım mı?

- Bir süt öyküsü mü bu?

- Bir merhamet öyküsü:

Akıllı, güçlü ve cömert bir kadındı Ümmü Mâbed. Kabilesi içinde saygın bir yeri vardı. Kıtık yıllarında, Kudeyd'deki çadırının önüne oturur, oradan geçen yolcuların su ve yiyecek ihtiyaçlarını karşılamaya çalışırdı. Hicret sırasında Peygamberimizle, Hz. Ebu Bekir, Âmir b. Führeyre ve Abdullah b. Uraykit onun çadırına uğradılar. Dinlenmeye ve yiyeceğe ihtiyaçları vardı. Ondan hurma, et veya süt almak istedilerse de hazırda bir şey olmadığından satın alamadılar.

Gelenleri tanımayan Ümmü Ma'bed'e çadırın yanındaki keçiye göstererek: "Ey Ümmü Mâbed! Bu keçi niye burada duruyor?" diye sordu Hz. Peygamber (sav). Ümmü Mâbed: "Sürüden geri kaldı da ondan!" dedi. "Sütü var mı?" diye sordu Efendimiz. "Hayır!" diye cevapladı Ümmü Ma'bed. "Keçiye sağmama izin verir misin?" diye sordu bu kez Hz. Peygamber (sav). "Tabî. Şayet sütü varsa," diyebilirdi.

Sevgili Peygamberimiz keçiye getirtti. Besmele çekti. Dua ettikten sonra büyükçe bir kap istedi. Sonra keçinin memesini eliyle sıvazladı. İşte o zaman çocuğum gerçekleşti akla hayale sığmayacak olan. Keçinin süt damarları harekete geçti ve memeleri süt ile doldu. Kap taşana kadar sağdı Hz. Peygamber (sav). Önce ev sahibi Ümmü Mâ'bed'e sonra arkadaşlarına içirdi. En son kendi içti ve şöyle buyurdular: "Kavmin sâkisi herkesten sonra içer!

Bir mucize bu!

Evet bir merhamet mucizesi. Dinle bak neler oldu sonra:

İkinci defa kaba süt sağdı ve doldurdu. Tekrar içtiler. Nihayet üçüncü defa doldurup kadına teslim etti ve bunu gelince kocası Ebu Mâbed'in içmesini söyledi. Giderken de sütün ücretini zorla kabul ettirdi Ümmü Mâbed'e. Bir müddet sonra kocası gelince kaptaki sütü görüp nereden geldiğini sordu. Olanları anlatınca, "Vallahi, Kureyş'in yakalamak için peşine düştüğü adam bu olabilir. Anlat bakalım nasıl bir adamdı?" dedi Ebu Mâbed.

Nasıl biriymiş Peygamberimiz?

Bak çocuğum Ümmü Mâbed O'nu nasıl anlatıyor:

"Çok güzel biriydi gördüğüm. Şişman olmadığı gibi zayıf ve ince de değildi. Gözlerinin siyahı ve beyazı birbirinden iyice ayrılmıştı. Saçı, kirpikleri ve bıyıkları gürdü. Sesi kalındı. Sustuğu zaman vakarlı, konuştuğu zaman da heybetli idi. Uzaktan bakıldığında insanların en güzeli ve en sevimlisi, dedirtiyordu kendine,

yakından bakıldığında da hoş bir görünüşü vardı. Çok tatlı konuşuyordu. Orta boylu idi. Bakan kimse, ne kısa, ne de uzun olduğunu söyleyebilirdi O'nun. Üç kişinin arasında en güzel görüneni ve nur yüzlü olanıydı. Arkadaşları, ortalarına almış durumda hep onu dinlediler, bir şey istediğinde hemen yerine getirmeye çalıştılar. Konuşması tok ve kararlı idi. Asık yüzlü değil, güleçti. Kimseyi kınadığını ve azarladığını görmedim."

- Ben de görmek isterdim Peygamberimizi.
- O zaman sütünü paylaş başı büyük çocukla.
- Görür müyüm o zaman?
- Elbette süt ırmağının yanında tutar elini.
- Süt ırmağı mı var?
- Bir ülke hayal et, süt ırmakları akıyor orada.
- Demek orada bekliyor bizi Peygamberimiz.
- Orada bekliyor, evet.
- Baba, o keçiye ne olmuş sonra?

Ümmü Mâbed'in bildirdiğine göre, keçi hicretin on sekizinci yılındaki kuraklığa kadar yaşamış. Hayvanlar o sıralarda yiyecek ve içecek bir şeyler bulamazken, akşam ve sabah süt vermeye devam etmiş o.

Baba çocuğun başının neden büyük olduğunu biliyorum ben.

- Neden büyük?
- Hani biliyordun?
- Bu soru çok büyük.

Büyüklerle not: Somali'de yeterli ve sağlıklı su yok. Süt tozu yerine süt gönderilmesi için harekete geçelim.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kardeşim!

A. Ali Ural 2011.08.28

Aynı karında büyüdüğümüzü bilmiyordum, çok sonraları öğrendim bunu. Anneme anne demiyordun, senin annen başkaydı, nereden bilebilirdim. Babam, kardeşini koru demişti, ağabeyiydim onun.

Kardeşler korunmak içindi lakin büyük bir kalabalık vardı dışarıda kapımızı dalgalar gibi döven. Gözleme deliğinden baktığımda tanıyamadım. Kardeşim ve ben bir yanda diğer yanda adlarını bile bilmediğim binlerce gölge. Sen de onların arasındaydın ve kardeşimi senden korumam gerekiyordu. Yüzün yüzüme benzemiyordu, saçların saçlarıma. İşte kollarımız yan yana iki renk birbirinden uzak. İki ayrı nehir farklı denizlere akan, balıklarımız farklı. Konuşmalarımızdan bile anlaşılıyordu yabancı olduğumuz, aynı havayı da solusak.

Aynı karında büyüdüğümüzü bilmiyordum, çok sonraları öğrendim bunu. Belki de sana yardım edebilecek tek insan bendim. Hastanenin koridorlarında bir araba sürükleniyordu sen vardın içinde. Ben sahilde güneşin batışını seyreliyordum. Aynı sokakta oturuyorduk ekvator çizgisiydi sokağımız, gizli kuşağı dünyanın. Karşı karşıyaydı evlerimiz tokalaşmadık hiç. Seni bir gün bile selamlamadım, hayat zordu. Yüzümden düşen bin parçaydı, zaman yoktu gülümsemeye. Hep yetişecek bir yerler vardı sen yoktun o yerlerin içinde. Hediye paketleriyle doluydu bavulum uzaklardan dönerken. Fiyonklar kıpkırmızı, adını hatırlamadım.

Aynı karında büyüdüğümüzü bilmiyordum, çok sonraları öğrendim bunu. Bir kitaptan öğrendim duvarda asılıydı. Taşlarının birbirini desteklemediği bir duvarda asılıydı, elime aldım. Yeni bir kıtaydı, adım atmadığım bir diyar, haritam yoktu. Bir anda kendimi o sayfanın önünde buldum. Bir anda kayığım kayalara vurdu. Bir anda o cümle yankılandı odada. Annem büyüdü, kardeşlerimle paylaştığım boşluk büyüdü. Binlerce insanla aynı anda yeniden doğdum. Aynı anda vurdu güneş yüzlerimize. Bu nasıl bir doğum, kardeşlerim mi bunlar! Fakat benzemiyor bana hiçbir. Derken, rengarenk bebeklerden kızıl tenlisi, dili döndüğünde kardeşim dedi, arkamda yürüme, öncün olmayabilirim, önümde yürüme, takipçin olmayabilirim. Yanımda yürü, eşit oluruz böylece.

Aynı karında büyüdüğümüzü bilmiyordum, çok sonraları öğrendim bunu. Hazırlıklı değildim, şaşkınlıkla koştum aynaya. Ben sureti seyrederken titredim. "Müminler kardeşler," cümlesi elimden tuttu. Ayna elimden tuttu camda yeni yüzlerim. Bu kara derili adam benim, dişlerim bembeyaz. Gözlerim çekildi bir perde gibi Türkmen çadırından çıktım. Kısık gözlerimden yayılan ışığa bak. Derken bir ezan sesi duydum, Ümeyye Camii'nden geliyor. İki yüz seksen penceresi iki yüz seksen yeni ayna. Başıma sardığım sarık kuyruklu yıldız gibi uzuyor. Anadolu'nun üzerinden akıyor, batıdan doğuya. Biz değil miydik omuz omza kafirin karşısına çıkan. Bu nasıl dava, kardeşliğimizi kim vurdu! "Müminler kardeşler," buyurdu Hak, bitmiyor âyet. Bir yıldız gibi akıyor kalplerimize, " Öyle ise iki kardeşinizin arasını düzeltin ve Allah'tan korkun ki esirgenesiniz."(Hucurat,10)

Aynı karında büyüdüğümüzü bilmiyordum, çok sonraları öğrendim bunu. Peygamber'i gördüm aynada birbirine geçirmiş parmaklarını. Salat ve selam üstüne olsun birbirine geçirmiş nur parmaklarını. "İnananlar örülmüş bir bina (duvar) gibidir, (tuğlaları) birbirini destekleyen," diye sesleniyor zamana. Akrep ve yelkovan titriyor, takvim yaprakları uçuşuyor havada. Öyle bir şey söylüyor ki Hz. Peygamber (sav) kaçış yok kardeşlikten, " Canım kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki Müslüman olmadıkça cennete giremezsiniz. Birbirinizi sevmedikçe de Müslüman olamazsınız..."

Kardeşim, seni geç tanıdım bırakmayacağım. Ne derinin rengi ne meşrebinin alıkoyamayacak seni sevmekten. Söylenenlere inanma aynı anneden doğduk. Nuh'un gemisindeyiz hepimiz. Bizi dağlarda "Kenan" etmek istiyorlar, su yükseliyor dünyayı yutacak, gemiye atla. Hz. Muhammed'in (sav) kaptanlığında sahile çıkalım. Bak ne diyor hepimizi aynı anda kucaklayan ses: "Hepiniz Âdem'densiniz Âdem ise topraktan." Bak ne diyor, yanlış yolda olsa da kardeşimiz, " Zalim de olsa mazlum da kardeşine yardım et!"

-Ey Allah'ın elçisi! Mazlum olana yardımı anladık. Zalimse nasıl yardım edeceğiz!

-Ellerini bağlarsın.

Kardeşim ellerimi çöz. Çöz ki ellerimizi iç içe geçirelim. İç içeydik ellerimizi koparanlar duysun ne dediğimizi: "Allahumme salli alâ seyyidina Muhammed!"

Aynı karında büyüdüğümüzü bilmiyordum, çok sonraları öğrendim bunu. Kardeşim beni affet!

Her şey bitiyor

A. Ali Ural 2011.09.04

Yağmur kesildi, hiç dinmeyeceğini sanmıştık. Kar eridi, beyazın sonsuza taşan bir büyüğü vardı. Yapraklar döküldü, o dallarında yeşil düğünler yapan yapraklar. Güneş ışıklarını söndürdü denizin derinlerinde uyuyor.

Ay her gün bir parçasını atarak sırı kadem bastı. Denize karışmaktan vazgeçip göğe çıktı kaybolan ırmak. Usta son tuğlayı koydu binaya, bir bayrak gibi dalgalanıyor çatıda. Tren menziline vardı, makinistin başından dumanlar çıkıyor. Maratoncu kalbini değıdirdi ipe, az daha duruyordu. Hakem düdüğü çaldı, futbolcuların başı önde. Akrep ve yelkovan aynı rakamların üzerinden binlerce defa geçtikten sonra kadrana yığıldı. Doktor başını iki yana salladı, beyaz bir örtü örtüldü hastanın üstüne.

Vitrinde ne güzel duruyordu, giyildi ve sıradanlaştı gömlek. Kat kat göğe yükseliyordu pasta, bıçak değeri değmez yerle bir oldu. Orkestra şefinin elleri kurudu, yeşerirken sahrada notalar. Şeytan uçurtmasının kuyruğu ufuk çizgisi, yaklaştıkça uzaklaştı üniversite. Heyhat kapısından içeri girer girmez kayboldu ufuk. Kahramanlar kazan kaldırdı, her gün bir sayfası yazılan romanın son noktasını koyarken yazar. Ellerini bağladılar sökerek iplerini parmaklarından. Ellerini bağladı imam cemaatle birlikte. Bu çukuru kim kazdı ne kadar toprak atılsa da dolmuyor. Astronot göğü bitirdi, salınarak iniyor paraşütle yere. Anne pencereden seslendi çocuğa, eve dön karardı sokak. Gemi pupa yelken süzülürken karıştı dalgalara. Leylekler sıcak ülkelere giderken üşüdü kral. En heyecanlı yerinde koptu film: Milyonlarca dakika ara.

Tatilcilere bak araba ırmakları karışıyor şehre, egzoz borularından dumanlar çıkartarak. Üç gün nefes aldı köprüler, tutabilir soluğunu ahali dönerken. Ahali ki güneşin tadını çıkarmadan karıştı karanlığa. Hız ibreleri kelebekler gibi asfaltta uçuşurken simsiyah. Tatil bitti, not defterleri çıkartıldı sandıktan. Tatil bitti, formaları ütölüyor anneler. Tatil bitti, fırladı saatlerden zemberek. Tatil o milyonlarca an, parmaklar arasından süzülen miras. Ne bitmedi ki bitmesin tatil. Arabanın aynasında çiftçiler, taze yüzleri sürüyor arklar açarak. Bastonlar tutuşturuyor ellerine gençlerin. Hayır atma, değil bumerang, bu senin gençliğin dayanacaksın ona. Her şey bitiyor, milyonlarca ihtiyar gençleşiyor toprağa vardığında.

Merhaba biten her şey merhaba! Defterim, sonsuz sayfası olduğunu sandığım. Kalemim tutuşmuş, şöminede gördüm. Tahtım üç ayaklıymış, deprem değılmış sarsan. Rütbelerim göz kırpan muzip yıldızlar gökte. Bu nasıl masal, çocuklar sevmiyor kahramanı. Tepeden tırnağa gerçek, tırnaktan tepeye yalan. Atım, yelelerinden küller dökülen. Yangınım, kıvılcımlarından toynaklar çıkan. Safkan neşelerim, yaralanınca vurduğum. Geceler, kâzip bir fecirde saçlarını tarayan. Salalar okunuyor minarelerde. Salalar çeviriyor kilitte anahtarı. Tek bir kitaba yer yok, kapandı kütüphanem. Salkım salkım teraziler, eksik tartan hüznümü.

Merhaba biten her şey merhaba! Denizden koparılan balıklar vazoda. Bahçeden koparılan çiçekler yosun. Milyonlarca gül dipte, yanıyor balıklar. Natürmort bir tablodan taşarken ressam. Yer değıştiriyor her şey, ölü doğa, yaşayan tabiat. Dün buradaydı ağaçlar, bahçemizde çöl rüzgarı esiyor. Bunlar kemik değıl, kumların uçuştugu üstünde, bunlar kemik değıl, vadilerimizde kışneyen atlar. Fakat kim demiş her şey bitiyor. Her şeyin bittiği yerde başlarken her şey. Doğan bebeğin kokusuna bak. Cennet rüzgarını gönderiyor perdeleri aç. Kimse yardım edemez ellerin nerde? Kalksın ağır ağır hakikatin önünden. Cerrahları aciz kılan katarakt!

Merhaba başlayan her şey merhaba! Her damlası bir denizin müjdecisi sağanak. Ağıtlarımızı şarkılara çevirmeye mi geldin? Merhaba başlayan her şey merhaba! Kuru dallardan fışkıran yaprak! Tutup buruşuk ellerimizden, oyunlarımızı başlatmaya mı geldin? Merhaba başlayan her şey merhaba! Ummandan göğe fırlayan güneş! Turfanda meyveler mi var sepetinde? İnciler mi dizeceksin taşlarımıza? Merhaba başlayan her

şey merhaba! Yeni hilal, yeni tebessüm, bitmedi demek Ramazan. Elmastan oruçlar mı getirdin? Merhaba başlayan her şey merhaba! Kış ilâhileri, lapa lapa bayram. Her yanı saran büyüü beyaz. Tek sayfalık defterine mi çağırıyorsun bizi? Merhaba başlayan her şey merhaba! Yeniden ocağa konulan kazan. Şimşir ağacından oyulan kaşık. Aşımıza tuz atmaya mı geldin? Gençlik bitmedi, çocukluk bitmedi, bitmedi bayram.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Öğretmenler odası

A. Ali Ural 2011.09.11

Gökyüzü karatahta, tek bir yıldız yok.

Öğretmenler odasının kapısı kapalı, çıt yok. Pencereler açık, sınıfların kapılarını gıcırdatıyor rüzgâr. Bir ucu kopuyor duvara yapıştırılmış resmin. Lamba sallanıyor tavanda. Tebeşir tozları havalanıyor yerden. Haritalarda nehirler akmaya başlıyor. Koridorlarda ayak sesleri... Yeni boyanmış duvarlarda çın çın ötüyor kelimeler. Evlerden caddelere, caddelerden okul bahçelerine, bahçelerden sınıflara uğultuyla dökülüyor lav. Yanardağ ne zaman patladı? Magmanın içinde hangi cevherler var? Hangi derinlikte büyüyecek kristal?

- Tebeşire bastır, arpa ekmeği mi yedin?

-Güçsüzlükten değil, emin değilim, harfleri ebedi kılmak cesaret istiyor.

Öğretmenim tahta silgisini gösteriyor bana. Bu resim harflerin ebediliği fikrini bir anda yok ediyor. Öğretmenim yazdığım her şeyi silebilir. Ben yazarım, o siler. Güldüğümü gördü bak, silgisi dudaklarımın üstünde. Ağladığımı gördü bak, tebeşir tozları gözlerimi yakıyor. Bir cümlemi silmesin istiyorum. Kuyruklu yıldız gibi aksın kara atın alnından. Elini sallıyor havayı okşar gibi, bu kırk fırın ekmek anlamına geliyor. Başka fotoğraflar da kıpırıyor albümde. Bitmiyor elin dalgalanması. Öğretmenim avuç avuç buğday serpiyor göğe. Boğalar sürülmeden daha çifte burçlardan. Pamuktan sızmadan hayat kurtaran pınar. Bir gece yıldızlar çimleniyor bembeyaz, anlaşılır gibi değil.

-Anlamaya layık ol!

-İpucu ver, nasıl layık olur anlamaya insan?

İpin ucu kaçtı, bilginin peşinden koşan yok. Aslanlar yelelerine sarılmış horuldarken ceylanlar pür neşe zıplıyor. Sincaplar seyrediyor cevizleri, kıran yok. Herkes salıncakta, parmakları bekliyor, değsin sırtına. Değsin ve uçursun göğe pabuçlarını. Öğretmenim sinekler tavanda nasıl yürür? Nasıl nefes alıyor karabataklar dipte? Soru sormasam, gülümsemeyecek, soruyla çalışıyor gemi. Bin yıl ayrılmaz limandan çözmezsem palamarı. Öğretmenim suda nasıl yüzüyor dağlar gibi gemiler? Attığım taş neden kayboldu gözden halkalar yayarak?

-Bak evlat, öğrenmek istiyor musun gerçekten?

- Nasıl bir soru bu!

Talip olandı talebeler, "isteyenler" yanarak nuru. Sabahlara kadar döven suru bir gedik açmak için. Kış da bastırса Viyana'dan dönmek yok. Takıldığım yerde tuttukça elimi muallimlerim. Hayır, karşı karşıya değiliz

meydanda, savaş yok aramızda. Çarpışırsa öğretmen öğrenciyle hayat yok. Yan yana yürüyoruz geceyi ağartmaya. Pink Floyd'un şarkısı çürüdü, ilme ihtiyacımız var. Varsın çıgıllıklar yükselsin çatlamış plaklardan, "We don't need no education!" Hocam, çocukları yalnız bırakma! İrfana ihtiyacımız var bizim.

-Ne çok öğretmen var bilsen!

-Öğretmenler odasında kimse yok.

Birden her şey öğretmeye başladı. Dalıyla bileğimden tuttu ağaç yazarken. Yılan çatal diliyle yokladı tünelleri. Kuşlar pike yaparken şaşırdı pilot. Helikopter böcekleri düşmedi şimdiye dek. Hiçbir balık boğulmadı kulaç atarken. Mühendislik fakülteleri açıldı ormanda, gördüm. Arıların elinde gönyeler vardı, kuşların gagalarında çekül. Cennet ırmaklarında yüzme öğretirken melekler, gördüm: Ateşin dersliği cehennem. Birden her şey öğretmeye başladı. Aydan gece dersleri, sabahçılar öğrencileri güneşin. Yıldızlar kopya veriyor, kıpır kıpır dudaklar. Herkes sustu, çocuktan al haberi. Çocuk, o ne büyük öğretmen!

-Yeryüzü öğretmenler odası!

- Yeryüzü uçsuz bucaksız sınıf.

Dağlar ve taşlar da konuştu, mütercimler nerede? Nerede başlarını taştan taş vuran ırmaklar? Yabancı dil değil memleketimiz gönül. O memleket ki dağlar, taşlar ile çağırırken Mevlâ'sını Yunus. Mevlânâ'sını çağırır kâinat tercümanlık yapsın diye âleme: "Lâyık olan kişiye taş ve kerpiç konuşur." Ben dilsizim hocam hıfzetmemiş değilim dersimi. Hafızama sığmıyor, kirpiklerimden akıyor nehir. Buğday yüklü gemileri sürüklerken rüzgâr kıtadan kıtaya. Ben dilsizim hocam, her zerremde izin var senin.

- Parmak izi mi, suçluyum demek!

-Suç mu? Bu madencinin ayak izleri!

Gökyüzü karatahta, yanıp sönüyor binlerce yıldız. Öğretmenler odasından sesin geliyor. Bir düşte savruluyor olmayayım sakın, döndün mü? Bu sesin senin olduğunu söyle ne olur! Pencereleler açık, sınıfların kapılarını gıcırdatıyor rüzgâr. Nefeslerimizi tuttuk, hadi karış ıssız sınıfımıza. Gök fark etti gürldüyor sarsarak bulutları. Yer fark etti, binlerce meyve ağacıyla yardı toprağı, ne soylu selam. Ağzım kıpırıyor balıklar gibi tek bir kelime yok. Kirpiklerimden anla, ben dilsizim hocam!

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Çocuk rüyası

A. Ali Ural 2011.09.18

Çocukların uykuda gülmeleri boşuna değil. Rüyalarında neler yapıyorlar bilerseniz. Vadilerinde hangi bulutlar koşuyor, bulutlarından sarkan eleğimsağmalar kaç renkli?

Sizi rüyalarına davet etmiyorlarsa görüp göreceğiniz bu gülüştür işte. Hayır, o elması inkâr ediyor değilim. Bir damla yağmurda denizler nefes alıp veriyor. Kahvenizi içerken duyduğunuz gök çarpıntıları. Dünyada ölmeden önce görülecek şeylerin arasında çocuk rüyaları yok mu? Dünyanın yedi harikası arasında sayılmadığına

bakmayın. Babil'in asma bahçeleri terazinin bir kefesinde, rüya bahçeleri diğer kefesinde. Asma bahçelerinin yüksekliğine kanmayın, hafif geldi terazide. Kral Nebukadnezar'ın ağaçları kurudu. Taraçalarında açan güllerin yerinde yeller esiyor. Mezopotamya Çölü'nün sahte cennetinden tek bir kubbe, tek bir sütun kalmadı. Çocuk rüyaları hâlâ yemyeşil.

Çocukların uykuda gülmeleri boşuna değil. Neler yaptığımıza gülüyorlar düşlerinin perdelerini aralayarak. Artemis Tapınağı'nın mermerlerinde yankılanıyor o şeffaf gülüş. İbadet zamanlarında ruhbanların, alışveriş zamanında çığırtkanların seslerini konuk eden mermerlerde saf bir tını... Kâh tırmanıyor basamakları kâh iniyor. Çocuklarla merdivenler akrabadır çünkü, krallar değil. İlâhinin en berrak yeri, pazarın en kıymetli metaı Lidya Kralı'nı kiskandırıyor. Kâhinler haber verdi, bronz heykelleri yerle bir olacak tapınağın. Artemis sen nasıl Tanrıçasın, hadi kurtarsana mabedini! Bak adını ölümsüzleştirmek istiyor Yunanlı Herostratus ateşten bir incir ağacı dikerek ocağına. Bak nasıl da geçiriyor kızıl dişlerini bembeyaz mermerlere nar. Sidonlu Antipatres, ne dersin külden bir harikaya!

Çocukların uykuda gülmeleri boşuna değil. Zeus Heykeli'ni görüp gülmemek mümkün mü! Çocuklar pekala ellerini karınlarına koyup bu on iki metre yüksekliğindeki altın ve fildişiyle bezenmiş tanrı krala katıla katıla gülebilir. Fildişi de ne, Zeus adına olimpiyatlar düzenleyen Yunanlıları şikâyet edebilir Sokrates'e inci gibi dişlerini göstererek. Duyduk duymadık demeyin! Bütün olimpiyatları çocuk kazandı, ondan gülüyor rüyalarında. En hızlı o koşuyor, en yükseğe sıçrayan o. Zeus heykeli yerle bir olalı çok oldu, o hâlâ nurdan bir heykel gibi rüyalarda yükseliyor. Hayır, Rodos heykeli gibi otuz iki metre boyunda değil, omuzlarımıza bile gelmiyor. Bronz değil; etten, kemikten ve düştten. Rodos Heykeli on iki yılda bitti, onun inşası asırlardır sürüyor. Rodos Heykeli'nin dizini kırdı deprem, o her sarsıntıyı atlattı. Rodos Adası'ndaki beraberliğin simgesi idi taştan dev elli altı yılda yıkıldı, çocuk mu, yaşıyor insanlığı birliğe çağırarak.

Çocukların uykuda gülmeleri boşuna değil. Gemiler ha bire kayalara bindiriyor. Yüz altmış altı metre yüksekliğindeki İskenderiye Feneri üflese de bir ejderha gibi ateşini sulara. Gece oldu, yansın ateşler aynaların önünde! Kilometrelerce uzakta yansın kaptanların gözünde kıyı. Gündüzler mi, cilalı bronz aynalar güneşi denize atıyor soğusun. Soğusun Yunanlı tüccar Sostratus'un kalbi. Hem gemilerini kim kurtaracak, sorun! Kim çekecek fenerin yakasından depremin elini! Bak Memluk Sultanı Kayıtbay, yüzyıllar sonra harabenin taşlarını bir bir kaleye taşıyor. Büyük İskender'in komutanları, banileri fenerin, seyrediyor yerin altından eserlerini. Seyrederken anneler gülüşünü bebeğin. Sızan gülüşünü rüya pınarlarından. Çocuk, o sönmeyen fener kıyısında evlerin.

Çocukların uykuda gülmeleri boşuna değil. Kenarları heykellerle süslü basamaklı bir podyum. Mermerden yapılmış mezar odası. Kral Mausollos için karısı ve kız kardeşi yaptı. Kırk beş metre yükseklik, dört heykel, dört ayrı yontucu. Dört atın çektiği savaş arabası tavanda. Geride kalanlara ölümü unutturuyor, hatırlatarak ölüyü. İnsanlık defilesi başlıyor buyurun! Halikarnas Mozolesi'nde karnaval. Haçlı Seferleri, St. John şövalyeleri bir kale yapmak istiyor Bodrum'da. Mozole'nin taşları ne güne duruyor, bir harika daha yıkıldı. Ya ne güne duruyor çocuk, her gediği kapatan harika.

Çocukların uykuda gülmeleri boşuna değil. Yedi harikadan altısının masalları kaldı tek. Bir tek Keops Piramidi ayakta. Firavun Khufu'nun binlerce yıllık mezarında uğulduyor binlerce sinek. Binlerce kamera uçuşuyor duvarlarında lahdin. Gökdelen mimarlarının piri köleler, çamurlu yollarda sürüklüyorlar taşı. Tam o anda çocuklar rüyalarına çağırıyor bizi. Esaretin nefes alamadığı vadiye. Yağ yağ yağmur, tam o anda çözülüyor bulutlar. Yağ yağ yağmur rengârenk düşüyor yere iplikler. Varsın kameralar uçuşsun piramitlerde. Bir çocuk rüyası, ölmeden önce görülecek tek yer.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kötülüğün dişleri

A. Ali Ural 2011.09.25

İki köpekbalığı, inci yüklü istiridyelerin arasından fırladı kabarcıklar çıkararak ve titreterek yosunları.

Mürekkep balıkları gördü, hokkaları çalkalandı korkudan. Taşan mürekkep boyadı kızıla suyu. Derin kavisleri vardı çenelerinin, gülümsüyorlar mıydı yoksa? Gülümseyen hiçbir şeye karşı duyarsız kalmayan fotoğrafçılar, merceklerini ve ışıklarını sırtlandıkları gibi kuşattılar resmi. Bu kale düşecek. Köpekbalıklarının güldüğünü görecektü dünya. Önyargılar yerle bir olacak. Bundan böyle havuzlarında köpekbalığı besleyecek insanlar. Birlikte yüzecekler bazen. Yunuslara tutundukları gibi tutunacaklar sırtlarına. Gülümseyin lütfen, demeye gerek yok. Her daim katarak gülüşlerini hayata yüzüyorlar. Su yüzüne çıkardıkları kuyruklarıyla işaret ediyorlar varlıklarını. Fotoğrafçılar mı? Onlar bu tebessümü ölümsüzleştirmek isterken öldüler.

Günbatımı ile şafak arasında sivrilir kötülüğün dişleri bozarak ahengini gülüşün. Ağır ağır bozar sütü kovanın içindeki sinek. Akrebin soframızda yürüyüşü ne çirkin! Bir ağız düşün inci gibi dişler yan yana parıldıyor. Varlıklarını birbirlerine borçlular. Bir diş eksilse içlerinden, bir kara delik açılrsa, biliyorlar düşecekler kuyuya bir bir. Kalenin düşmemesi için tek bir tuğla düşmemeli surdan. Bir taş yüzünden koca bir kale çürüyebilir. Fakat neden uzuyor iki diş bozarak ahengini gülüşün? Esenlik rüzgârlarının dalgalandırdığı başaklarda tedirginlik... Güneş tarlalarında yarasaların işi ne!

-Sen gün ışığında vampirlerin eriyeceğini mi sanıyorsun?

-Yarasaların güneşle dost olduğu nerede görülmüş!

-Vampirler başka. Onları mezarlar kustu. Bir kere dişleri sivrilmesin insanın!

-Murnau'nun "Bir Dehşet Senfonisi" filminde yutuyordu güneş onları.

-Güneşe inanmayan hiçbir karanlık aydınlanmaz.

-Sahi vampirler var mı?

-Sana onların vasıflarını anlatayım, kararı sen ver.

Acıyı en az düzeyde hissederler; tekerleğin altında kalmış bir yavru kedi bile kıpırdatmaz kalplerini. Ten ısıları sürekli değişiklik içindedir; dağla şehir arasında gidip gelirler. Zekâlarını ve güçlerini kolayca algılanacak bir şekilde dışarıya vurmazlar; La Fontaine, kuzu postuna bürünmüş kurt masalını yeniden ve daha çarpıcı bir üslupla yazmalı. Gözleri sürekli bir değişim içindedir ve iki göz asla aynı renkte bulunmaz; bir gözleriyle gülümserken diğer gözleriyle parçalarlar kurbanlarını. Filmlerde ve romanlarda olduğu gibi köpek dişleri dikkat çekici büyüklükte değildir; normal insanlara benzerler güldüklerinde, sararmış olabilir belki dişleri bakımsızlıktan. Bedenlerinde, özellikle de yüzlerinde çürüğe dayalı hafif çukurluklar ve izler bulunur; çokça dayak yemiş, dövüldükçe arsızlaşmışlardır. Düşünce okuyabilirler; mesela bir buket beyaz gül uzattığınızda, zehirli olduğunu şıp diye anlayarak çiçeklerin taşı yapıştırırlar ellerinize. Hiç umulmadık zamanlarda, fark

edemeyeceğiniz kadar hızlı ve bir o kadar da vahşi tepkiler verebilirler; bir ağıl kuzuyu diri diri yakmaları işten değildir.

-Buldun mu?

-Çıkartmaya çalışıyorum.

-Sen çıkartmaya çalış dur, vampir efsanelerinin Avrupa'yı kasıp kavurduğu, vampir avlarının düzenlendiği yıllarda Voltaire koymuş noktayı.

-Ne demiş?

-Gerçek kan emiciler mezarlarda değil, aramızda.

-Drakulalarla mı yaşıyoruz?

-Keşke Drakulalar olsa!

Christopher Lee, tam anlamıyla başaramadı rolünü. Korkuttu evet, sivri dişlerini batırdı boynumuza. Kanımızı dondurdu emerken. Fakat suretini unutamayacağımız şekilde zihinlerimize kazıdı. Onu nerede görürsek tanırız. Bilinen düşmandan kurtulmakta ne var! Bilinmeyene gelince, köklerine inmeli. Bir konttu Drakula. Transilvanyalı Kont Vlad Tepes. Namı diğer Kazıklı Voyvoda! Zeki, entelektüel, gizemli ve derin bir canavar! İşte burada yanıldı yönetmenler. Christopher Lee'yi yetersiz kılan buydu. Neyse ki Stephenie Meyer yetiştirdi imdadına vampirlerin. Alacakaranlık roman dizisini yazarak gerçekleri gün ışığına çıkardı. Zeki, yakışıklı, insan canlısı, varlıkları aslında vampirler. Gönül çelendiler, resimleri asılanlar duvarlarda. Barışçıldılar, diş izlerini bıraksalar da güvercinlerin boynunda! Canavarlıktan kahramanlığa terfi ettiniz Vampir Bey, bir resminizi lütfetseniz. Vampir hanım, kolum imzanızı bekliyor.

-Ne söylemeye çalışıyorsun? Bir kere de doğrudan söyleyen! Kelimelerin kâh oraya savuruyor bizi kâh buraya.

-Sapla saman savrularak ayrılır.

-Peki canavarla insan?

-Eylemleriyle.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Doğamamış bebekler

A. Ali Ural 2011.10.02

Sonbaharın eşiğine kadar gelip de yaprağın döküldüğünü görmeden, yağmurun ıslaklığını duymadan, rüzgârın serinliğiyle ürpermeden geri dönmek.

Kışın kapısını çalıp da, zeytin gözlü ve havuç burunlu bir kardan adam yerine, hasır şapkalı ve saman kafalı bir korkuluk tarafından karşılanmak.

Baharın penceresini tıklatıp da, perde çekildiğinde yemyeşil bir vadi yerine uçsuz bucaksız bir bozkırla yüz yüze gelmek.

Yazın damına çıkıp da, cırcırböceklerinin çingiraklarıyla tatlı bir düşün kollarına kendini bırakacakken, kutup aylarının pençeleriyle kışın uçurumuna yuvarlanmak.

Tünelin ucunda durup da huzmeleriyle sarıp sarmalamaya hazırlanırken güneş, raydan çıkarak geçici karanlığı ebedi bir geceye çevirmek.

Yanaştığı kıyıya halatını fırlatıp da, seferin ezdiği omuzlarını iskeleye dayamak üzereyken, Alamut fedaileri gibi kendilerini bordaya bırakan dalgalarla dibi boylamak.

Bulutların üzerinde onlarca kez turladıktan sonra menziline doğru inişe geçmişken, çıldıran ibreleri yatıştıramayıp konacağı yere çakılmak.

Uzun bir yolculuğun sonunda direksiyonla bütünleşip, yönetmenin hazzıyla gelecek zamanlara kanatlanmışken, kudret virajını alamayarak boşluğa savrulmak.

Her karışından altın yüklü başaklar fışkırıp da, sarraf neşesiyle üstünde uçuşacak tırpanları beklerken, kulakları sağır eden bir uğultuyla konan çekirge bulutlarının altında bütün servetini kaybetmek.

Simurg'un sırrını çözmek için yola çıkıp da, binlerce kanadı tarumar ettikten sonra yollarda, Simurg'un kendilerinden başka bir şey olmadığını farkına varmak.

Aynı kibleye doğru yüzlerce yıl yan yana namaz kılıp da, yalancı peygamberler aramak şirk kıtalarında!

Aynı köprüye doğru yol alıyoruz, yanımızda taşıyarak varsa aydınlığımız.

Geç kalmadık mı? Bizi daha ne kadar bekleyebilir Burak!

Masalın başından sonuna kadar kulak kesilip de, kızaran gök elmaları dinleyenlerin sepetlerini dolduracakken, boş bir sepet içinde uykunun nehrine bırakıldığımızdan haberimiz var mı!

Bu nasıl bir yalnızlık! Kardeş değilsiniz diyorlar bize.

Bu nasıl bir nehir! Nereye götürüyor bizi. Sarayında büyütüleceğimiz adamın Firavun olduğunu bilen kim?

Karanlık örtmeden üstümüzü, diri diri gömmeden kardeşleri yan yana, lahitlerimizin kapaklarını açalım. Gacırtıyla açalım kepenkleri, aynı anda ışık düşsün göz bebeklerimize. Kulaklarımız mı, demek kulaklarımız var. Ezberleyelim masalı o halde, unutmayalım tek bir harf, kardeşlik zamanı.

Doğamamış bebeklerin masallarını sonuna kadar dinlemeye hazır değiliz. Avuçlarını rozetler gibi taşıyoruz, yakalarımızdan tutmuşlardı halbuki. Soru sormalarını bekledik. Bekliyoruz hâlâ, tehirlî tren. Bekliyoruz ah, birer soruydu elleri. Yakamızdan silkemezdik, yeri göğü yakardı vebal. Mağaralar bile saklayamaz. Peşimizdeyken peşinde soru işareti olmayan o sorular:

Bu yumurtaların içinde civcivler vardı; cıvı cıvı sapsarı civcivler, hepsi kırık.

Bu dalgaların içinde inciler vardı, ıslı ıslı bembeyaz inciler, hepsi çatlak.

Bu ırmakların içinde balıklar vardı, pullu pullu gümüşten balıklar, hepsi kara.

Bu ağaçların içinde elmalar vardı, alev alev kıpkırmızı elmalar, hepsi kurtlu.

Bu yatakların içinde nehirler vardı, köpük köpük, billurdan nehirler, hepsi kurudu.

Bu sandıkların içinde hazineler vardı, hepsi farelerle dolu.

Bu evlerin içinde sağlam akıl sahipleri vardı, hepsi malul.

Yalancı peygamberler kadim zamanlarda güldürüyorlardı kendilerine, şimdi ağlatıyorlar. Abbasi Halifesi Me'mun zamanında bir adam peygamberlik iddiasında bulunmuş. O halde mucizeni göster demişler. "Suya bir taş atayım erisin!" demiş adam. Cebinden bir taş çıkarmış sahte peygamber ve atmış suya. Erimesin mi taş! "O halde sana başka bir taş verelim onu da erit bakalım," deyince insanlar, suratını asmış hilekâr. Pişkin pişkin söylenmiş: "Firavun Musa'ya asan ile yaptığını kabul etmiyorum. Bırak ben sana bir asa vereyim de onu yılan yap mı dedi ki benden bunu istiyorsunuz!" Gülmüş halk, gülmüş Me'mun, "Salın gitsin melunu!"

Yalancı peygamberler kadim zamanlarda güldürüyorlardı kendilerine, şimdi ağlatıyorlar.

Ceplerinden çıkarıyorlar mermileri bir bir, erisin diye suda.

Sudan yaratıldıysa da,

Doğmamış bebeğe atılan kurşun erimez.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Fil adam ve reyting

A. Ali Ural 2011.10.09

Fil Adam filmini izlemiş miydiniz? Yeni bir film değil fakat hiç eskimedi. Yaralara üşüştüğe sinekler hiç eskimeyecek.

Yıl 1980. David Lynch'in yönettiği kameralar siyah beyaz çekiyor Fil Adam'ı. Yönetmen belli ki Victoria Dönemi İngiltere'sini hissettirebilmek için renkten vazgeçmiş. Belki bunun da ötesinde bir siyah beyaz keskinlikle altını çizmek istiyor Fil Adam'ın. Kim mi Fil Adam? Nadir bir hastalığın yüzüne ve bedenine, kendisinin bile bakmaya tahammül edemediği korkunç bir suret giydirdiği hilkat garibi. Adı John Merrick. Akli melekelerinde bir eksiklik yok. Ancak gördüğü işkenceler, yeteneklerini suyun dibine itmiş. Düşürüldüğü ağı yırtacak gücü bulamıyor kendinde. Gezici bir kumpanyada vahşi bir hayvan gibi sergileniyor. Kafesi örten kirli bezin üzerinde "Fil Adam" yazmakta. Kumpanyanın merhametsiz sahibi "Fil Adam"ı görmek için birbirini ezen insanların demir paralarını şıkırdatıyor avucunda. Bir teklik vermeden "Fil Adam"ı görmek yok. Ve kirli bez soyuluyor kafesten.

Size filmin tamamını anlatmayacağım. "Fil Adam"ı hapsedildiği kafeste görmek istiyorsanız kumpanyacının avucuna bir teklik saymalısınız. Zira o bu hilkat garibini kendi malı sayıyor. Merakınızı artırmak için örtüyor kafesin üstünü. Şekli bozulmuş bir bedeni görmek hoşunuza gider mi? Fakat neden avuçlarınızda bozukluklar sıraya giriyorsunuz çadırın önünde. Kumpanyacının pazarladığı bu çirkin suret değil, o merakınızı satıyor size. Bu merakı ne için duyduğunuzun önemi yok. Görme arzusuyla yanıp tutuştuğunuz andan itibaren muhtemel bir müşterisiniz. Kancanın ucundaki yem titredikçe kalbiniz titriyor. Ve çekiyorlar sizi sahile. Hayır, bir leğenin içine atmıyorlar son nefesinizi vermeniz için, yaşamalısınız. Karnınızdaki inciyi ağzınızdan aldıktan sonra tekrar atacaklar sizi denize yeni bir yemle avlayabilmek için.

Yeni yemler hazırlıyor medya, av mevsimi hiç bitmiyor. Bu günün galibi x film, ekranlara hücum etti gözler. Dün bir haber kilitlemişti aklın kapılarını. Yarın bir gösteri için açılacak yeniden. Bir cinayeti en ince ayrıntılarına kadar anlatın ki tezgâhınızın önü dolsun. Gel vatandaş, en kanlı masal burada! Bu hikâye uzun, Karindeşen Jack'a kadar gidiyor. 1888'de Londra'nın gecekondu semti Whitechapel'da cinayetler işleniyor art arda. O güne kadar bu semtin yanından geçmeyen gazeteciler üşüşüyorlar dar sokaklara. Gazeteler yirmi kurbanı art arda öldüren Karindeşen Jack'ın hayali resimleriyle süsleniyor. İngiliz Edebiyatı'nın İroni Ustası Bernard Shaw, dayanamıyor bu manzara karşısında ve kaleminden şu cümleler dökülüyor: "Özgür ruhlu bir yetenek olan Karindeşen Jack, sosyalizmin yapamadığını özel girişimiyle başardı ve Londra'nın yoksul East End yöresindeki koşullara, basının anlayışla ilgi göstermesini sağladı." Shaw, kendilerinden gördüğü ilgiye rağmen gazetecilere bir türlü ısınmıyor. Ona göre gazetecilik, bir bisiklet kazasıyla uygarlığın çöküşünü birbirinden ayıramayan bir alandan başka bir şey değil.

Medya haberle imtihan oluyor. Bir zamanlar ulaklar taşıyordu haberleri atlarını çatlatarak. Canları pahasına ulaştırmaya çalışıyorlardı hakikati yerine. Şimdi mutfaklarda hazırlanıyor hakikat. Kıvama gelmesi için karıştırılarak, tadına bakılarak sık sık. Soğuk mu servis edilmeli sıcak mı, toplantı bitmedi ayrılmayın. İngiltere'den bahsettik, bir İrlandalıya söz vermenin zamanı. Medyanın gözbebeği idi Oscar Wilde. Her yaptığı günlerce gazetelerin ağzından düşmeyen bir sıra dışı yazar... Kullanıldı ve atıldı. Bir zamanlar onu göklere çıkaran gazeteciler aslanlara attılar onu. İşte o zaman uyandı Wilde. Arenadan şu satırları yazdı: "Kalemin bir kaldırım taşından daha güçlü, saldırmak içinse bir sapan kadar etkili olduğunun kamuoyunca keşfedildiği an, talihsiz bir gündü. Gazeteciye böylece bulup ortaya çıkardılar, geliştirdiler ve sonunda onu kendilerinin yüksek ücretli hizmetkârları yaptılar."

Medya reytingle imtihan oluyor. Kanallarda renk renk çadırlar... Kumpanyacılar çılgık çılgıca. Bizi izleyin! Bizden ayrılmayın! Az sonra sizinleyiz! Aklımızdasınız hep. Bizi düşünmeden nefes almayın. Evet, evet bizi düşünün, az sonra beraber olacağız. "Fil Adam"ı göstereceğiz size. "Denizkızı"nı açık denizlerde yakaladığımız. Sırada ağzından alevler fışkıran ejderha var. Ne aklınızdan geçirirseniz var elimizde. Yoksa da buluruz, siz isteyin!

Rögar kapakları açık unutuldu diye çılgıklar atıyoruz. Kanalizasyon çocuklarımızı tehdit ediyor. Devam ederken suskunluğumuz açık unutulan ekranlar karşısında.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hakkını helal et!

A. Ali Ural 2011.10.16

Her şeyi bileğinin hakkıyla elde ettiğini düşündüğü için, emir siygasında bir istirham cümlesini telaffuz etmekte zorlanıyor insan: "Hakkını helal et!"

Bizse onu anlamakta meşakkat çekmiyoruz, üç kelimenin, üç pranga taktığını düşündüğümüzden ayaklarına. İlk kelime, üzerinde başkalarının hakkı olduğunu itiraf etmek oluyor ki, borç yüküne ancak ondan daha büyük bir kazanç için sırtını eğmeye alışanlara bu teslimiyet hiç kolay değil. İkinci kelime daha tehlikeli: "Helal". Bir kez "helal" kelimesini kabul etti mi insan, "haram" sınır taşlarını yüklenip yığınak yapar kapısına. Helal dairesi genişse de, arzuları daha geniş olduğundan sarayı kulübe sanır. Üçüncü kelimeye gelince; emir siygası, "Ne olur!"u gizlese de, hak ve helal kelimeleri peçesini uçuruyor.

"Hakkını helal et!" cümlesini ancak kahramanlar kurabilir. Zira daha ilk kelime çıkar çıkmaz ağızlarından, upuzun bir sıra oluşur önlerinde. Ellerini siperlik yapıp kaşlarının üstünde, sıranın sonunu görmeye çalışırlar. Ne zaman geldiler sahi, hep orada mıydılar? Yalnız insanların değil, hayvanların, bitkilerin, taşların ve eşyaların da yerini aldığı, gitgide uzayan ve kendilerini merkezde bırakarak daralıp genişleyen bu hak helezonu içinde kıvrınmayı göze alan kişi kahraman değilse nedir! Onu omuzlarımız üstünde taşıyacaktık fakat yerinden kıpırdatmıyor omuzundaki yük. Sıranın başında anne ve babası var, elleri omuzlarında. Haklarını helal etmeseler hükmen mağlup sayılacak müsabakaya girmeden. Hâlbuki eşi, çocukları, akrabaları, komşuları ve arkadaşları da bekliyor onu.

"Hakkını helal et!" cümlesini ancak korkaklar kurabilir. İnsanlardan yakını kurtarmak kolay değilken tek tek, ağaçlardan, atlardan ve yollardan kurtuluş nerede? Kırılmış bir dal pekâlâ çürütebilir omuzunu. Çivili kırbaçla koşturduğu at, kişnemesini bir zehir gibi katabilir suyuna. Yerden kaldırmadığın taş yol adına hesap sorabilir billur köşkünden. Her tarafta cam kırıkları, dal kırıkları; her tarafta kan sızdıran yaralar. Korkakları kim kınayabilir, korktuğundan emin kılacaksa korkusu! Sıraya girmesinler diye "Hakkını helal et!" dediğinde, varsın korkuyla titresinler ne varsa üstüne varlığın. Selam olsun, ağaçlara selam vermeden yürümeyenlere vadide. Gülümsemeden geçmeyenlere duvarların üstündeki kedilere selam!

"Hakkını helal et!" cümlesini kimse kuramaz, niyet etmedikçe ödemeye borcunu. Bir çırpıda söyleyemezsiniz, üç kelimeye yetse de soluk. Kolları kesik kıyının, kim kurtulmuş çırpınmadan! Çırpın, hakkını helal etmezlerse yutacak dalgalar. "Benden yana helal olsun!" ne büyük koro. Ne güzel düş, helallik veriyor kâinat. Irmak balıklarını helal etti, deniz incilerini. At gemini helal etti, köpek zincirlerini. Anne sütünü helal etti, baba gecelerini. Senin helal edecek bir şeyin yok mu? Bak arılar uğulduyor kovanlarında, helaldir bu bal. Göçmen kuşlar şarkılarını bıraktı, helal! Elma ağaçları uzatıyor dallarını kıpkırmızı boşluğa. Portakal ağaçları turuncu güneşler sarkıtıyor kuyularımıza. Bulut helal olsun, der demez sıırıslıkımız. Yıldız helallik verdiğinde dalgalanıyor bayrak. Ay, helal olsun, der demez çıkageliyor Akif. Bir olmazsak helal etmeyecek hakkını.

Ah ne uzun sıra görünmüyor sonu. Hak sahibi, bileğimin hakkı sandığım her şey. Doğru, ben sürmüştüm toprağı emektar öküzümle. Ben serpmiştim tohumları, rüzgâr ürpertiordu tenimi. Ben yumuşatmışım kaşını her çatığında toprak. Ben tutmuştum tırpanı ince bileklerimle. Ben savurmuştum dolsun diye çuvallar harmanımda. Ben dikmişim başıma testiye, terler akıtarak şakaklarımdan. Ben uzanmışım gölgesine çınarın, yorgunluk hakkı. Ben, ben ben... Bir sıra varsa, art arda gelen benim. Heyhat! Sıra uzayıp gidiyor, benden başka burada herkes. Testi hak iddia ediyor başaklarımda. Öküz soğuk günlerle ortak oluyor tarlama. Ağaç, gölgesinin hesabını soruyor. Değirmenci, gözleriyle öğütüyor resmimi.

Gördüm, sıranın en sonunda ben varım, en başında ben. İmamesi de taşları da benim tesbihin. Uzaklaştırsam buradan, ayakta duramıyor. Yanlış zikirlerle hırpalanmış bedenim. Yere yığılacak girmesem kollarına. Kaçmak isterken vücudumu ruhumdan. Gözlerim yapıyor yakama, ahbap nereye! Çatlak camlardan sızarken nehir. Suretler düşürüyor sarsarken beni. Sallıyor kumbarayı kırmadan önce. Kazancın sesi mi çın çın çınlayan? Kaybedişin yankısı mı köpürten küpü? "Hakkını helal et!" diye yalvarıyorum kendime. Emir siygasında saklanan merhameti. Çıkarmak için kınından, savaş başladı. Kendimle karşılaşmam yaman oluyor.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Firavun'un düşüşü

Düşüşüne "yükseklik" adını veriyor, kulesine "inkâr". Gözünü kararttı, her şeyi yapabilir. Firavun emretti, göklerin yollarını arayacak.

Hâmân, tuğlalar pişirtiyor ateş çukurlarında. "Ey Hâmân, bana yüksek bir kule yap. Belki o yollara ulaşabilirim. Göklerin yollarına..." (Mü'min, 36-37) Allah'ı okla vuracağı, yüksek bir kule istiyor vezirinden Firavun. Düşmanını alt edeceği göksel bir mevzi. Hâman, kızgın tuğlaları yüklüyor kölelerin sırtına. Yedi yıl sönmüyor ateş çukurları. Yedi yıl bir siper kazansın diye Firavun, taşlanıyor bulutlar. Yedi yıl binlerce kölenin ömrünü yiyip bitiriyor, her kaşıktan kan. Firavun kendini yiyip bitiriyor, her yayda titriyor oku. "...Musa'nın İlâhı'nı görürüm. Doğrusu ben onun yalancı olduğuna inanıyorum..." (Mü'min, 37)

Düşeceği yere doğru yükselmeye başlıyor Firavun. Her gün ödünç bir basamak armağan ediyor ona tarih. Her gün ödünç taşlar takıyor başına. Ruhunda suratsız çakallar dolaşırken, ödünç kahkahalar ilıştırıyor dudaklarına. Firavun olmak kolay değil, herkes için en doğru kararı verebilmek. "Ey ileri gelenler, ben sizin için benden başka bir İlâh bilmiyorum..." (Kasas, 38) Ya siz, biliyor musunuz! Sırtınızdaki taşlardan şikâyet niye, Musa çelmediyse aklınızı. İşte hep beraber yaklaşıyoruz göğe. Gök bize yaklaşıyor ne güzel! Beraber göreceğiz Musa'nın İlâhı'nı.

Şehrin tek katlı evlerinin arasında bir ur gibi büyüyor kule. Firavun sağlıklı, merdiven çıkmakta zorluk çekmiyor. Yedi yıl sonra, kalbi küt küt atarak tırmanıyor kızıl basamakları. Geri mi dönse! Hayır, mademki yıkılmadı kule, davet var gökten. İnanmasa da Musa'nın İlâhı'na. Zirveden haykırmalı: Musa yalan söylüyor! Firavun yoruldu, şerbetler taşınısın soluk alırken. Ayakları yağmur sularıyla yıkansın. Hava ne güzel yükseklerde, Firavun yeniden tırmanırken basamakları, mırıldandı, hava ne güzel! Hâmân ödülü hak ettin. Kule ne güzel yırtıyor göğü. Kalbimin atışıyla kaçıyor kuşlar. Kaç basamak kaldı tepeye?

"Böylece yaptığı iş Firavun'a güzel gösterildi..." (Mü'min, 37) Zirveye ulaştığında bir göğe baktı bir yere. İlâhtı işte! Gözleri kararmadı -yükseklik korkusu yok o çağlarda- kararttı gözlerini fakat: Yayımı getirin! Firavun yay mı istedi, bütün ağaçlar sökülsün! Toplansın tahtaya dil veren ustalar! Yay yapsınlar bir kaplan gibi çevik ve bir ok, daha keskini olmasın. Dünyanın en cüretkâr avcısı: Firavun, Musa'nın İlâhı'nı vuracak. Yay geriliyor, kaplan esnetiyor benekli ayağını. Ok titriyor, gözleri fırlayacak kovuklarından. Acı su kürelere dönüyor şakaklarında mumyanın.

Allah'a nişan aldı. İnanmadığı Allah'a. Firavun'un oku fırladı yaydan. Arkasındaydı mevzilenmek için tırmandığı dağ. Arkasında bütün bir belde ve Hâman. Fakat önünde olanlara bak. Ok geri döndü mavi kalkanından göğün. O da ne, kana bulanmış ucu kıpkızıl! Sevinçten çığlıklar attı Firavun: Musa'nın İlâhı'nı öldürdüm! Bir uğultu yükseldi basamaklardan. Hani yalandı! Ok buradaysa nerede İlâh! Olsa olsa ödünç bir kızılıktır okun ucundaki kan. Saatler yol alıyor göğün patikalarında. Zemberek geriyor çelik kolları. Yakındır her ödünçün geri alınacağı an. Yakındır, Allah'ın tuzağına düşecek Tâğut. Ödünç basamaklar söküldü ayağından. Ödünç tacı yuvarlandı, çın çın ötüyor dağ. Ödünç kahkahalar çürüttü dudağını.

Düşüşüne "yükseklik" adını veriyor, kulesine "inkâr". "Kandil" koyuyor karanlığın adını. Meşaleler yaklaşırken eteklerine dağın. Sökülmüş dişleriyle sırtıyor sahtekâr. Öykü uzun, sonunu bilmeyenler yanılabılır. Gökten üç bomba düşer zalimlerin başına. Masal değil, yay kırılır, nişan alan semaya düşer. Gök yıkılır, sis gibi sarverir şehitlerin ruhu dağları. Göz gözü görmez, kalp gözünün hükümranlığı. Diriltir Konstantinapol'ü fetheden askeri. Sandukalar açılır ağır ağır türbede. Kışın güneş açar, kar yağar yazın. Ağaçlar ve yıldızlar kılıç kuşanır. Allah'ın fedailerıyla oyun oynanmaz. Kim derse yalandır, İlâh ölmez, yalandır okun ucundaki kan. Kule'yi yaptırırken nereden bilecekti? Yükseldiğini düşeceği yere. "...Firavun'un düzeni elbette boşa gidecekti..." (Mü'min, 37)

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Depreminimar ettiği

A. Ali Ural 2011.10.30

Yıkıntılar arasından dünyaya açılan gözler, bakışımızı yeniliyor. Ölmeden önce ölmeyi başaranların her sabah kefenlerinden çıkarken tazelenen bakışdır bu.

"Bir daha dünyaya gelsem," diye başlayan cümlelerin sonunda beliren ışıklı noktalar. Bir daha dünyaya gelseniz ne yapardınız? Bir ölüye sorulabilecek bu soruya yaşarken muhatap olmaya çalışanlar, iç âlemlerine bir müddet gömüldükten sonra dünyayı diri bir merhabayla selamlayarak kıyamet provaları yaptılar. Bir terzi gibi nefislerinin ölçülerini aldılar kefenlerini giymeden önce. Aynaları solgun yüzleriyle parlattılar. Dirilişin coşkusu içine defnettiler ölümün acısını. Yıkımı imarın başlangıcı sayarak on üçüncü yüzyılın Anadolu dervişlerinden Hamza Şeyyad gibi, "Şol kişi kim nefsin öldürmüş-durur

Kendüzinden Tanrıyı görmüş-durur

Nefsümüzdür Tanrıdan bizi koyan

Nefsi öldür, rahmete turma boyan" diye cınlattılar kubbelerini.

Yıkıntılar arasından dünyaya açılan gözler, bakışımızı yeniliyor. Kardeşlerimizin gözleridir bunlar: Siyah, sıcak ve derin. Sis dağıldığında anlıyoruz ki, bir yarımız enkaz altında diğer yarımız dışarıda. Sis dağıldığında yaralı olduğumuzu fark ediyoruz. Kendimizi kurtarmaya çalışıyoruz taşlara seslenerek: "Ses ver!" Parçalarımızın üzerinde beton bloklar. Sessizliğin zehirlediği anlar... "Ses ver ne olur!" Tek göz ve tek kolla bir korsan gibi yaşamasak da acı çekecek yarım kalan ruhumuz. Tenden başka sema görmeyenler bilmez; yarım ruh, yarım bedenden daha korkunç!

Yıkıntılar arasından dünyaya açılan gözler, bakışımızı yeniliyor. Kışın yeşil pelerinini sırtından aldığı ağaçlar, rüyalarımızı sırtlarına alıyor üşümek için. Kardan adamlar merhamet ırmaklarına dönüşerek can çekişen köklere yürüyor heyecanla. Karla oynanacak gün değil. Kızakla kayılacak gün değil. Yine de felaket çocuklaştırıyor herkesi. Çocukların küslüğü akşama kadar. Gün kardeşliğin borusuyla ağarıyor. Acı acı ötüyor boru. Fırından çıkmış taze ekmeğin buharı ancak bölündüğünde göğe yükseliyor.

Yıkıntılar arasından dünyaya açılan gözler, bakışımızı yeniliyor. Matmazel Noraliya'nın Koltuğu'nun son sayfası açılıyor önümüzde. Aziz, soruyor Ferit'e: "Havada gizli bir doluluk seziyor musun?" Cevaplamak istediği bir soru bu. Sorulmasa belki kendine soracak. "Deminden beri bunun hayreti içindeyim. Sana söyleyecektim, dalmıştın. Bizi gören ve kendisi görünmeyen bir prensiple temas halinde gibiyim. Ruhumun mesamelerinden içeriye bir şeyler, mahiyetler kadar esaslı bir şeyler doluyor..." cümlelerini bir solukta söylüyor Ferit. Şimdi sıra Aziz'de. Tahterevallinin diğer ucu da göğe değmeli. Peyami Safa, Aziz kılığında bakışlarını gökyüzüne kaldırarak konuşmaya başlıyor: "Binlerce Galaksi'nin yalnız bir tanesinde, bize bir gözbebeğinin ortasındaki pırıltı kadar küçük görünen bu yıldızlardan otuz milyar kadarı sayılabilmektedir... Milyonlarca ışık-yıl içinde yüz milyarlarca yıldız daha var; ve bunlardan çoğu yüz binlerce arz küresini içine sığdıracak kadar büyüktür..."

Yıkıntılar arasından dünyaya açılan gözler, bakışımızı yeniliyor. Havada gizli bir doluluk var. Ölümün elini omzumuzu dokundurmasıyla gökyüzü yıldızlarla kaplanıyor. Kendi dünyamızdan başka bir dünya yok sanırken hesaba katmadığımız binlerce âlem sınırlarımızı çiziyor yaldızlı tebeşirlerle göğe. O vakit kristal bir vazonun parçacıkları gibi uçuşmaya başlıyor burçlar. Aslan burcu dağıldığında yanıyor orman. Boğa burcu dağıldığında yere düşüyor matador. Balık burcu dağıldığında kuruyor deniz. Oğlak burcu dağıldığında kararıyor süt. Yengeç burcu dağıldığında çarpılıyor ağızlar. İkizler burcu dağıldığında bitiyor kardeşlik. Başak burcu dağıldığında küfleniyor ekmek. Kova burcu dağıldığında çöküyor kuyu. Koç burcu dağıldığında sallanıyor sırat. Yay burcu dağıldığında yere düşüyor ok. Akrep burcu dağıldığında sona eriyor düşmanlık. Terazî burcu dağılmıyor; ameller tartılacak.

Yıkıntılar arasından dünyaya açılan gözler, bakışımızı yeniliyor. Deprem yenilediği zeminin üstüne uhuvvet taşlarını koymaya başlıyor bir bir. Hamza Şeyyad, Anadolu'yu çınlatıyor derin sesiyle. Tam zamanı Peygamber'e kulak vermenin. "Ölmeden önce ölünüz," sözünün Arapça lafzını taşıyor şiirine.

"Dirliğünde sen dahi bu sözi tut

Kim denildi: "mûtû kable en temût"

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Paşa, şair ve hamal

A. Ali Ural 2011.11.06

Yeni bayramlar da eski bayramlar kadar güzel. Bayram tazeliğinden hiçbir şey kaybetmedi.

Bu sabah da anneler uyandırdı çocuklarını alınlarından öperek. Bu sabah da babalar oğullarının, dedeler torunlarının elini tutup caddelerdeki güneş ırmaklarına karıştılar. Bu sabah da hocalar şenlenen mabetlerinin içinde bir kere daha gözbebeklerimiz olduklarını anlayıp sevinçle çıktılar minbere. Bu sabah da milyonlarca Müslüman İtrî'nin tekberiyle inletti semaları. Allahuekber, diyerek mutlak büyüğün önünde secde ederken eşitlendi herkes. Masallardaki adalet tecelli etti. Müslüman sıfatı, güzelliğiyle bütün sıfatları unutturdu.

Ellerinde seccadeler, kalplerinde varlıklarını anlamlandırmanın sevinci, ne güzel yürüyorlar. Karşılaştıkları herkese selam veriyorlar, ne güzel. Selamı alanın yüzünde tebessüm bir sevgi mührü gibi ışıldıyor. İki kelimelik bir tılsım bu. Ruha düştüğünde kozasından ipekler taşıyor. Selam veren aslında şunu söylüyor karşılaştığı kişiye: Seni seviyorum. Benden sana zarar gelmez. Sen özel birisin bu dünyada, çünkü Müslüman'sın. Kâinat sen varsın diye nefes alıp veriyor. Seninle tanışmadığımı kim söylemiş. "Evet öylesin" diye cevaplamadık mı, mabudumuzun "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" sorusunu bedensiz ruhlarken. Ruhun bir kıldığını beden selamlar. Seni selamlıyorum, kardeşimsin. Aynı ailedeniz desek doğrudur. Öptüğümüz eli babalarımızın, Hz. Âdem'indir.

O bayram sabahı Yahya Kemal'le aynı camide olmak isterdim. Süleymaniye'den bahsetmiyorum, Büyükada'nın küçük bir camisinden. Yahya Kemal'in Aziz İstanbul'unda ölümsüzleştirdiği bir sahne var ki onlarca yıl sonra hâlâ buğulandırıyor gözlerimi: "Dört sene evvel Büyükada'da oturuyordum, bayramda bayram namazına gitmeğe niyetlendim, fakat frenk hayâtının gecesinde sabah namazına kalkılır mı? Sabah erken uyanamamak korkusu ile o gece hiç uyumadım. Vakit gelince abdest aldım, Büyükada'nın mahalle içindeki sâkit yollarından

kendi başıma camie doğru gittim. Vaiz kürsüde va'az ediyordu. Ben kapıdan girince bütün cemâatin gözleri bana çevrildi. Beni daha doğrusu bizim nesilden benim gibi birini, câmîde gördüklerine şaşıyorlardı. Orada o saatte toplanan ümmet-i Muhammed, içine bir yabancıнын geldiğini zannediyordu. Ben içim hüznle dolu yavaş yavaş gittim. Va'zı diz çöküp dinleyen iki hamalın arasına oturdum. Kardeşlerim Müslümanlar bütün cemaatin arasında yalnız benim vücûdumu hissediyorlardı. Ben de onların bu nazarlarını hissediyordum. Vaazdan sonra namazda ve hutbede onların içine karışıp Muhammed sesi kulağıma geldiği zaman gözlerim yaşla doldu. Onlarla kendimi yek-dil, yek-vücûd olarak gördüm. O sabah o Müslümanlığa az âşinâ Büyükkada'nın o küçük camii içinde, şafakta aynı milletin ruhlu bir cemâati idik.

Namazdan çıkarken, kapıda ayandan Reşid Akif Paşa durdu. Bayramlaşmayı unutarak elimi tuttu: "Bu bayram namazında iki defa mes'ûdum hamdolsun sizlerden birini kendi başına camiye gelmiş gördüm! Berhudar ol oğlum, gözlerimi kapamadan evvel bunu görmek beni müteselli etti!" dedi. Hem geldiğimi hem de bayramımı tebrik etti. Yanındaki eski adamlar da onun gibi tebrik ettiler. Bu basit hâdiseden pek samîmi olarak mahzuzdular. O sabah gönlüm her zamandan fazla açıktı."

Bayram namazından çıktıktan sonra uzun kuyruklar oluşur fırınların önünde. Bayramın ilk sofrasına sıcak ekmek getirmek babanın şanından, ailenin küçük sevinçlerindendir. Sırada bekliyorum. Ekmeğin sıcaklığı elime düşmeden Yahya Kemal'in hatırasının sıcaklığı yakıyor ruhumu. Bu hatırada dört şey içimi burkuyor. İlki Yahya Kemal'in, "Orada o saatte toplanan ümmet-i Muhammed, içine bir yabancıнын geldiğini zannediyordu." cümlesiyle hissettirmeye çalıştığı aydın halk yabancılaşması. İkincisi şairin yaralıya müdahale etmekte gecikmiş bir doktorun utancıyla vaaz dinleyen iki hamalın arasına hüznle çöküşü. Üçüncüsü cemaatin bir münevverle aynı safta namaz kılmasıyla yeni Müslüman olmuş Ömer(ra) sevincinin camiye kuşatması. Dördüncüsü, namazdan çıkarken Reşid Akif Paşa'nın bayramlaşmayı bile unutturan bir heyecanla Yahya Kemal'in ellerini tutarak, "Bu bayram namazında iki defa mes'ûdum hamdolsun sizlerden birini kendi başına camiye gelmiş gördüm! Berhudar ol oğlum, gözlerimi kapamadan evvel bunu görmek beni müteselli etti!" deyişi.

Bayram tazeliğinden hiçbir şey kaybetmedi. Gözlerimizi kapamadan evvel gördüklerimiz için şükretmeliyiz. Bu sabah gönlüm her zamandan fazla sıcak.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hayalet acılar

A. Ali Ural 2011.11.13

Hayalet acılar içinde neşeliyiz. Acıya tanık oluyoruz evet, bulutsu bir görüntü olarak.

Sorulduğunda bülbül gibi şakırız. Yeni seyrettiğimiz filmdir, anlatırız her karesini. Gördük acıyı, duvarların içinden geçti. Kartondan bir kartaldı, bir anda kayboldu gözden. Kanat seslerini izleyerek nereye gittiğini öğrenemedik. Sessizdi. Gürültücü bir hayalet olsaydı, kapı hareket etmese de çalardı çingirak. Işıklar birden sönerdi. Boşlukta çığlık sesleri duyulurdu. Evimizin bir köşesindeki piyano kendi kendine çalmaya başladı. Siyah beyaz tuşlar kıpırdarken garip ışıklar süzülürdü gökten. Duyularımızın en azından biri anlardı iki resim arasındaki farkı. Bir ısı duyardık tenimizde, bir ateş ısırgı. Bir tat duyardık dilimizde kekre bir acılık. Bir ses işitirdik rüzgârlı, ruhumuza titreşimler yayan. Bir koku yayılırdı odamıza bayılacak gibi olurduk. Görürdük sonunda evet, duvarın içinden geçen o bulutsu sureti.

Nesneler yer değiştiriyor. Misafir odasındaki koltuk caddenin ortasında. Tavanda sallanan avize avluda hareketsiz. Masamızın ayakları havada, bir bacağı yok. Gardırop elbiselerimizi kusmuş, bñfe fincanlarımızı. Albñmñmñzdeki resimler etrafa saçılmış. Kitaplarımız duvarla birlikte kapaklanmış yere. İşte Hamlet, tozun toprağın içinde katilini arıyor babasının. Yerden kaldırıp sallıyorum, kumlar dñkñlñyor sayfalarının arasından. Rastgele bir yer aşıyorum: Sahne V. Hamlet babasının hayaletiyle karşılaşıyor. Bir sır veriyor oğluna ñlñ kral. Kimin zehirlediğini kendini. Kitabı kapatıp fırlatıyorum aldığım yere. Enkazın içinde bir başka kitap: Bir Noel şarkısı. Rastgele bir sayfa aşıyorum: Bu kez Dickens'ın kahramanı Ebenezer Scrooge sorguluyor kendini. Noel gecesi, dñrt korkunç hayaletle karşılaştı çñnkñ, hayatındaki hataları bir bir ñnñne dñken.

Hayalet acılar içinde neşeliyiz. Zira hayaletlerimiz olgun, suçluları ihbar etmiyorlar bize. Hayaletlerimiz kibar, hatalarımızı yñzñmñze vurmuyorlar. Çatlak duvarlarımıza sağlam raporu verenler, sağlam adamlardı, bir daha sallanacağını bilemezlerdi arzın. Taksiciler şehri gñsteriyordu, yolu uzatmak değildi niyetleri. Yollara mıcır dñktñrñp uyarı levhası koymayanların kabahati yoktu, hız yapanlardaydı kusur. Sel alıp gñtñrmñřse kasabayı, belediye ne yapsın, dere yatağına ev yapmıştı halk. Rñgar kapağının aşı bırakılması değildi çocuğun çukura dñřmesinin nedeni, annesinin ayırmasıydı yanından. Gñletin yanında yñzmek yasaktır tabelası konulmuştu, ne yapsındı bekçi. Kolonu kesmeseydi, gñrñnmezdi otomobiller, masumdu galerici. Av tñfeęi yıllardır duvarda asılıydı, içinde kurşun olduğunu kim bilsin. Maçı sattığını kim sñylemiř, futbolcu o gñn formda değildi. Eşkıyanın geldiği gñrñldñęñ halde tedbir alınmadığını hangi bozguncu sñylñyor, belki gezip dñneceklerdi dağa.

Nesneler yer değiştiriyor. Biz bir adım atamıyoruz ileriye. Yerimizde sabit durmamız kararlılığımızdan. Heykellerimiz dikilse yeridir. Adımız verilse stadyumlara. Karun'un hazineleri de ne! Hayalet acılarımız var bizim. Acıyı tam hissetsek, soğukkanlılığımızı kaybederiz. Acıyı tam hissetsek, iştahımız kesilir. En iyisi kaplanların dişlerini çekmek. şimdi acı kafesine girebiliriz. Gel pisi pisi! En iyisi yılanların zehrini almak. şimdi sarkıtabiliriz onları boynumuzdan. Gel kızıl gñzlñm! En iyisi tarak yapmak fillerin dişlerinden. Gel dokun saçlarıma miniğim! En iyisi bir acıyla değil, hayaletiyle yaşamak. Farkında olarak fakat izin vermeden mñdahale etmesine hayatımıza. ñlenle ñlñmez, demiş atalarımız, yaşayalım. Neřemizi hangi empati çalabilir! Hangi hayalet teslim alabilir şarkımızı. Tamam, duyarsız kalmayalım hiçbir acıya. Tamam, on lira verelim makbuz karşılığında. Fakat bir kahve içmeyelim mi hñpñrñdeterek? Sinemaya gitmeyelim mi hafta sonlarında? Hayalet mi! Bulutsu suretini gñrdñęñmñzde irkilmemiz yeter.

Hayalet acılar içinde neşeliyiz. Her karesine mayın dñřenmiř bir seksek oyununda pñr neşe sıçıyoruz. Kimsenin sevinçlerimiz ñstñne gñlge dñřñrmeye hakkı yok. Çok beğendim vitrinde gñrdñęñmñ ayakkabıyı alacağım. Anlayışla karşılayacaklar beni. Hayaletlerimiz kibar, hayaletlerimiz olgun. Elimizde bir parça kaygan taş, dudağımızda ince bir ısıık, ñnñmñzde sonsuz kareler...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hac ve eşkıya

A. Ali Ural 2011.11.27

Bu diyarda hac rñyaları gñrñlñr yñzyıllardır. Bu diyarın çocukları hac hikñyeleriyle bñyñr.

Bu diyarda ömürler ikiye ayrılır: Hacdan önce ve hacdan sonra. Bu diyarın ihtiyarları Hacerülesved'i öpebilmek için kalan ömürlerini gözlerini kırpmadan vermeye razıdırlar. Bu diyarın gençleri af ümitleri taşıyorsa bir gün hacı olacakları içindir. Bu diyarın Hak dostları, evlerinde kalsa da bedenleri, ruhlarını katarlar her hac kafilesine. Bu diyarda hacdan gelen seccadeye melekler dokumuş gibi bakılır. Bu diyarda bir damla zemzemin diriltmeyeceği dudak yoktur, bir hurmanın fethedemeyeceği bir kalp... Zira bu diyarın ahalişi gelen her hacı da yeniden hacı olur, dönemeyen her hacıyla birlikte defnedilir kutsal topraklara. Bu diyarın günahkârları hac hayalleriyle özgür kalır zindanlarda. Bu diyarın sultanlarının kavuklarında haremi şerifin hizmetkârı olduklarını gösteren işaretler vardır.

Bu diyarda Kâbe'ye yüz sürme bahtına eremeyenler, kandil, şamdan, buhurdan, tespih gibi eşyalarını "Benden bir nişane olsun" deyip gönderirler Hicaz'a, isimlerini sırmayla işledikleri kırmızı meşinden torbalarla, yeni dokunmuş Kâbe örtüsünün de yer aldığı Surre Alayı'na katıp. Bu diyarda âlimler tarafından "Yol emniyeti yoktur," denilerek hacılar geri çevrildiği zamanlarda bile "Bu devletin görevidir" şiarıyla surre keseleri ve Kâbe örtüsü, askerlere emanet edilip yerine ulaştırılır. 8 Şevval 923. Bu diyarın ilk mahmilini Yavuz Sultan Selim uğurluyor Mısır'dan İstanbul'a dönerken, Şam'dan. Kubbesi üstünde bir gümüş top ve topun üzerinde altından bir alem. Kubbenin altın dokuma örtüsünde Kelime-i Tevhid. Mahmilin içinde Kâbe'nin yeni örtüsü. Bu diyarın ikinci mahmili İstanbul'dan Hz. Aişe-i Sıddıka adına gönderiliyor ve Şam'dan geçtiği için Şam mahmili adı veriliyor ona.

Bu diyarın ilk surresi Yıldırım Bayezid tarafından gönderiliyor Mekke ve Medine'ye. Edirne'den yola çıkan surrede 80.000 altın var. Yıldırım Bayazıt'ın oğlu Çelebi Sultan Mehmed, özel yaptırılmış keseler içinde, karadan bir alay tertip ederek uğurluyor surreyi. Sultan II. Murad'a gelince; her yıl Mekke, Medine, Kudüs ve Halil'ür-Rahman'a 3.500 filoriden oluşan bir surre yollamayı âdet haline getirmekle kalmayıp, Balıkhisarı'ndaki köylerin gelirlerini ve Ergene Köprüsü'nün geçiş ücretlerini de Mekke, Medine ve Kudüs halkına vakfediyor.

Fatih Sultan Mehmed, İstanbul'u fethettikten sonra, fethi müjdelemek için Mekke Emîri'ne name ve hediyeler gönderiyor. Mekke Emîri, Fatih Sultan Mehmed'in fethi anlatan namesini Kâbe-i Muazzama'da halka okutarak, Mekke ve Medine halkına gönderdiği 7.000 altını ihtiyaç sahiplerine dağıtıyor. Fatih'in oğlu Sultan II. Bayezid durur mu, o da Mekke ve Medine halkına dağıtılmak üzere 14.000 duka altını her sene Kurban Bayramı'nda Mekke'ye yollamayı bir vazife biliyor. Yavuz Sultan Selim ise babasının surresini iki katına çıkartarak her yıl 28.000 duka altın gönderiyor Hicaz ehline.

Bu diyarda surre alayına, Hac kervanını emniyet içinde götürüp getirecek, Mekke ve Medine'de para ve hediyeleri dağıtacak, Hacda selameti temin edecek, "Surre Emini" adı altında bir görevli tayin ediliyor. Doğruluk ve sadakatlarıyla temayüz etmiş mülkiye, askeriye veya ilmiye sınıfından yüksek rütbeli memurlar arasından seçiliyor Surre Emini. Hacıların güvenlik içinde seyahat edebilmeleri için yol üzerinde bulunan bütün vali, sancakbeyi ve kadırlara fermanlar yazılıyor. Surre alayı için ihtiyaç duyulan bineklerin fahiş fiyatla satılmaması, Surre Emini'ne her türlü kolaylığın gösterilmesi, Surre-i Hümayun'un geçeceği yollardaki bozuk kaldırımların ve köprülerin yapılması tavsiye edilmiyor, emrolunuyor. Kocaeli'nden Akşehir'e, Akşehir'den Konya'ya, Konya'dan Adana'ya, Adana'dan Hama'ya ve Hama'dan Şam'a bir bayrak gibi teslim ediliyor surre. Şam'a ulaştığında bir mektupla durum Padişaha bildiriliyor ve Emirü'l-Hac'ın kumandasında hareket eden Şam kafilesine ve Surre-i Hümayun'u korumakla görevli Arap atlıları ve askerlerini de yanlarına alıp Hicaz'a doğru yola çıkıyorlar.

Bu diyarın sultanları, eşkıyalara mani olmak için hac yolu üzerindeki kabilelere Urban surresi adı altında bağışlar yapıyor. Dahası Hac yolunun emniyetini sağlamak için 1842 yılında Çöl Muhafızlığı oluşturuyor. Mekke'ye varıldığında Surre Emini, Padişahın, hacıların emniyeti ve rahatının temin edilmesini ferman buyurduğu Arapça name-i hümayunu Mekke Emiri'ne teslim ediyor. Mekke Emiri nameyi öpüp başına

koyduktan sonra Mina mevkiinde yüksek sesle okutup, surre keseleri ve surre defterlerini Şerife takdim ediyor. Ardından Mekke şerifi Arapça bir name ve teşekkürü ihtiva eden bir duaname ile emanetlerin yerine ulaştığını Padişaha bildiriyor.

Ve Müjdecibaşı Mekke Emiri'nin gönderdiği nameyi Padişaha mevlit okunurken sunuyor mutlaka. Mevlit gününden önce devlet adamlarına hangi camide, hangi kıyafetle hazır olacaklarına dair malumat veren bir name gönderilip hazırlıklar yapıldıktan sonra, Rebiülevvel ayının on ikinci gecesı Padişah, tayin edilen camiye maiyetiyle teşrif ediyor. İşte bu mübarek anda mevlithan "Geldik ak kuş kanadıyla revan/ Arkamı sıgadı kuvvetle heman" beytini okurken hürmetle ayağa kalkıyor herkes. Bu sırada Müjdecibaşı Mekke Emiri'nin gönderdiği nameyi Reisülküttab'a veriyor ve Padişahın huzurunda Mekke Emiri'nin namesi okunuyor.

Bu diyarda hac rüyaları görülür yüzyıllardır. Bu diyarın çocukları hac hikâyeleriyle büyür. Bu diyarda ömürler ikiye ayrılır: Hacdan önce ve hacdan sonra. Bu diyarın hacılarına kurşun sıkanlar iflah olmazlar.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Keskin nişancı ve geyik

A. Ali Ural 2012.01.08

Develer tellal olmasaydı bu masalı duymamış olacaktık. Pireler berber olmasaydı sinekler kaymayacaktı yüzümüzden.

Annemizin beşiğini tıngır mıngır sallamasaydık hakikatler büyümeyecekti. Dinlemek anlatmaktan zordu. Bu yüzden inanmayacakları şeyler söyledik dinleyenlere, söylediklerimize inansınlar diye. Baktık ki masallar ayırım yapmıyor varlıklar arasında, baktık ki terazisi doğru tartıyor nenelerin, aynı sofraya oturttuk Keloğlan'la Rapunzel'i. Hükümdarlarla dilencilerin, devlerle cücelerin, ejderhalarla kelebeklerin eşit şartlarda aksini düşürdüğü bu aynalarda tanıdık yüzlerimizi. Kötülerin cezasını bulduğu bir öte dünyaydı masallar, güçlünün zayıfı ezemediği cennetler. Gökten düşen esrarengiz elmalarla kutlanan iyilik zaferleri.

Edebiyat çocuklukta ihtiyarların masallarına kulak verenlerin anlattığı gencecik masallardı. Hiçbir yazar yoktu ki masallar elinden tutup yazdırmasın. Reşat Nuri Güntekin de onlardan. Soruyorlar bir gün, "Edebiyata merakınız eski midir?" diye. Bakın ne cevap veriyor: "Bunu tâyin edemeyeceğim. Galiba ilk heyecanı ben Şakir ağanın bir masalında duydum. Üç kardeş geyik avına çıkmışlar, çocuklar bir geyiğe tesadüf etmişler ki, yavrusunu emziriyormuş... Büyük kardeşler dokunmayalım tekin değildir demişlerse de küçük, kulak asmamış. Geyik bir taşın üstüne çıkmış, o yine takip etmiş, fakat taş birdenbire yükselmeğe başlamış, yüksele yüksele tepesi görünmez bir kule olmuş (ki lalanın teminine göre bilmem nerede harabesi hâlâ dururmuş). İki kardeş bulutlar üzerine yükselen küçüklerini bir daha görmemişler. Bunun bir de manzum parçası da vardır. Şöyle bir parçasını hatırlıyorum:

'Üç kardeşlik çıktık geyik avına,
Geyik çekti bizi kendi vavına
Üçüncüsün göğsü mavi düğmeliydi.'

Bu üçüncüsünün göğsü mavi düğmeli olmasına bilmem neden ağlaşırdık. Galiba lala da ağlardı. Masal ve hikâyeyi o vakitten beri seviyorum."

Lala ve merhametle yoğurduğu çocuklar ağlaya dursun biz başka bir masalın perdesini aralayalım soğukkanlılıkla. Masalın kahramanı Chris Kyle. Babasına borçlu kahramanlığını. Masalının başında onu anıyor bu yüzden: "Çocukken babamla geyik avına çıkıyorduk. Nişan almayı ve hedefimi isabetle vurabilmeyi babamdan öğrendim..." Chris Kyle bir keskin nişancı. ABD'nin Irak'ı işgali süresince 255 kişiyi öldürdüğünü yazıyor "American Sniper" adlı kitabında. Keskin gözlerini saklıyor kara gözlükleri. Elllerinde parmak uçlarını açıkta bırakan savaş eldivenleri. Ağırlığını sağ ayağı üzerine verip dizini hafifçe kırmış. Tüfeğinin namlusu yeri gözlüyor. Zoraki bir tebessüm çırpınıyor yüzünde. Kitapta yalnız fotoğrafları değil, kahramanlık öyküleri de yer alıyor keskin nişancının. Tetiğe dokunurken en küçük bir tereddüt duymuyor. Kendi ifadesiyle, gözünü kırpmadan yok ediyor direnişçileri. Sadece Felluce'de 40 kişiyi avlamış.

Direnişin kalesi sayılan Ramadi'de görev yaptığı için "Ramadi Şeytanı" diyorlar ona. "Şeytan" lakabı rahatsız etmiyor onu. Zira şeytan "Kurnaz" ve "iş bitiren" anlamına geliyor. ABD tarihinin en çok insan öldüren keskin nişancısı olarak tarihe geçiyor Chris Kyle. Kitabını tecrübelerini insanlıkla paylaşmak amacıyla kaleme alıyor. Kararlarında bir türlü isabet edemeyen insanların bu hayattan alacakları dersler var. Bir kere kilitleneceksin hedefe. Avının uzakta oluşu seni yıldırmayacak. Efsanevi nişancı meşhur atışını nasıl yapıyor bak. 920 metre uzaktaki Iraklı bir geyik gibi yürüyor ağır ağır. Bir geyik gibi sağa sola bakınıyor. "Hadi oğlum, kaçırma avını!" diye bağıyor Kyle'nin babası. Av uzak olsa da tetik yakın. Geyik böğürerek yuvarlanıyor yere, geyik gökyüzüne bakıyor can çekişirken.

Gözümü kırpmadan öldürdüm 255 kişiyi dediğine bakmayın. Bir kere tereddüt etmiş. "Yalnızca bir defa" diyerek, özür beyan etse de, bir tereddüt anı yaşamış Kyle. Hafızasından kazıyamadığı bir resim var. Bir kadın, bir geyik gibi bakıyor kendisine. Kapkara gözlerini üzerine dikmiş. Bir terörist olabilir mi? Hayır, silahlı değil. Fakat neden kapkara gözlerini çakıyor göğsüne. Dürbünün çarpıları gibi dolanıyor üzerinde gözler. "Oğlum, bırak gitsin geyik. Yavrusu var!" Fakat neden iki kara böcek gibi dolaşüyor yüzünde gözleri. "Yalnızca bir defa bir kadını öldürürken tereddüt ettim," diyor keskin nişancı kitabında. Kahramanlığına gölge düşürecek bir şey değil bu. "Yalnızca bir defa..."

Reşat Nuri'nin lalası Şakir Ağa'nın kitabında yavrusunu emziren geyiği öldürmek yok. Masalı dinleyen çocuklar gözyaşları içinde taşın üzerinde göğre doğru yükselen geyiğe ve kardeşlerine bakıyorlar.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kışa kötü davranmak

A. Ali Ural 2012.02.05

"İnsanlar kışa kötü davranıyorlar," dediğinde kulaklarıma inanamadım. "Bir dakika, ne söylediğinin farkında mısın?" diye hareketlendim yerimde, "Mısra olabilecek güzellikte bir söz bu!" Gözünü yoldan ayırmadan ve iltifatımın farkında değilmiş gibi yaparak, "Kış onlara ne yaptı ki!" diye pekiştirdi sözünü.

"Sürekli kışın aleyhine konuşuyorlar!" Madeni bulmuştum. O direksiyonu çevirirken ben kazmaya başladım:

- Ne diyorlar?

- Aman sokağa çıkmayın.

- Ev daha güvenli değil mi?
- Nerenin güvenli olduğunu Allah bilir! Vebalı muamelesi yapıyorlar kışa!
- İyi de yerler kaygan.
- Kaygan olmayan yer mi var hocam.
- Ayaz var, iliğine işliyor insanın.
- Ayaz mı, baksana insanların şu hallerine. Paltolar, bereler, kaşkollar, eldivenler... Kutup ayıları bile bu kadar korunaklı değil.

Kahkaha atmamak için kendimi zor tuttum. Bir şoförden bu sözlerin sadır olamayacağını düşünenler fena halde yanılıyorlar. Aynen böyle geçiyor aramızdaki konuşma. Bu diyaloğun sürmesini istiyorum. Bu yüzden arabanın ağır ağır gitmesinden şikâyetçi değilim. İyi ki yerler buzlu. Fakat bunu söylemem gerekmiyor. şikâyetçi gibi görünmekte yarar var.

- Kışın avukatı mısın kardeşim. Bak doğru dürüst ilerleyemiyorsun yolda.
- Sen de mi hocam! Merak etme yetiştiririm seni dersine.
- Zincir takmamışın.
- (Bıyık altından gülerek) Bir de zincire mi vuralım garibi!
- Garip mi. Bu konforlu araba mı garip?
- Garip olan o değil kış hocam, kış!
- Haydaa! şimdi de garip yaptın kışı.
- Gelen itiyor, giden kakıyor garibi.
- İyi, Çocuk Esirgeme Kurumu'na verelim bari.
- Abi ya, bu sefer de sen çok güzel bir laf patlattın ya.
- Ne dedim ki!
- Kışı çocuğa benzettin.
- Kış çocuğa mı benziyor?
- Sen dedin ya hocam!

Evet, kış en çok çocuğa benziyordu. Bu yüzden kar yağmaya başlar başlamaz çocuklar pencerelere hücum ediyor, dışarıya çıkabilmek için yalvarmaya başlıyorlardı annelerine. Bir çocuk kadar neşeli, bir çocuk kadar huysuz, bir çocuk kadar sevimli, bir çocuk kadar inatçı, bir çocuk kadar saf, bir çocuk kadar öfkeliydi kış. Aklımdan geçenleri sadece sizinle paylaşıyorum. Kaptan duymasa da olur.

- Bak kaptan, ben kışı çok acındırdığın için öyle dedim. Kışı çocuğa benzettiğim falan yok.
- Yani kış çocuğa benzemiyor mu?

- Neresi benziyormuş. Sana kış ilkokulda bembeyaz sakallı bir ihtiyar olarak resmetmediler mi?
- Hayır.
- Demek ki müfredat değişti. Bizim zamanımızda kış yaşlı bir adam olarak çizilirdi okul dergilerinde.
- Ne haksızlık.
- Size "Kış Baba" şarkısını da öğretmemişlerdir.
- Öyle bir şarkı mı var?
- Var ya. "Aaa Aaa Aaa... Bak geldi kış ba-baa!"
- Kış baba ha! Devamı nasıl hocam?

Rollerin değiştiğini ve kaptanın bende kazı yaptığını fark ediyorum birden. Şarkının devamını söylemeyeceğim ona. Fakat sizinle paylaşabilirim. Şöyle sürüyordu şarkı: "Elinde uzun sopası, sırtında kalın abası/ Aaa aaa aaa... Bak geldi kış ba- baa!" Kış, çocuk hafızama böyle kazınmıştı. Kamburu çıkmış, eli sopalı bir ihtiyardı o. Bir "istenmeyen". Ne zaman yerini bahara bırakacak diye tedirgin gözlerle izlenen bir "yabancı".

- Neydi bakayım devamı... Çıkartamadım, neyse. Geç kalacağız derse. Bahar gelse de kurtulsak şu çileden.
- Kurtulmak mı? Abi ne yaptı sana kış!
- Ne mi yaptı! Daha ne yapsın. Bak geç kaldık derse.
- Hayır ders tam zamanında başladı.
- Sınıfa başka hoca girmiş olmalı!
- Belki de girmiştir. Ders boş geçecek değil ya!

Ava giden avlanır. Kaptan kazmaya devam ediyor. Bu böyle olmayacak. "Sağa çek kardeşim, ineceğim," desem. Hayır, yapamam bunu. Bu kış kıyamette... Kıyamet mi dedim? Kış ve kıyamet... Uçuşan dağların üzerinde kar var. Çığlar yağıyor insanların üstüne. Deniz fokurdayacağına buz tutmuş. Gökten buz sarkıtları düşüp saplanıyor yere. Hayır, böyle öğretilmedi bize kıyamet. Kışla yan yana getiremeyiz.

- Kim girecek? Başka hocası mı var yazarlık atölyesinin?
- Kim olacak, kış.
- Kış mı, güldürme beni.
- Bunda gülecek ne var hocam, kış ders veremez mi?

Hem de ne dersler verir, diyemedim ona. Aklıma Tolstoy'un "Sanat Nedir" kitabının girişinde anlattığı, öğrencileriyle karlı bir ormanda yaptığı gezinti geldi. Karların içine bata çıka yürüyen çocuklarla konuşuyordu Tolstoy. "Resim ne içindir? Niçin iyi yazılar yazılır?" sorularının cevabını aratıyordu onlara. Bir ağacın neden var olduğunu bulabilirlerse resmin ve edebiyatın gizini de çözebilirlerdi belki. Çocuklardan biri, "Çatı yapmak için," diye cevap verdi. "Fakat yazın kesmediğiniz zaman ne işe yarar?" diye kesti önünü çocuğun Tolstoy. "O halde yararsız," diye teslim oldu çocuk. İşte o zaman her şeyin bir yarar sağlamak için var olmadığını söyledi ona. "Güzellik" diye bir kavram vardı hesaba katmadıkları. Bir ağacın niçin yetiştiğini, bir şarkının niçin söylendiğini

öğrendiler o kış günü çocuklar. Yalnız kızakla kayarken değil, bir manzaraya bakarken de haz duyulabileceğini fark ettiler.

- Teslim oluyorum kaptan. Kış ders verir!

- Geldik hocam.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Arap baharında iskambil

A. Ali Ural 2012.02.12

Ah Paul Cézanne, sana kısmet olmadı baharı görmek. 1861 Mayıs kıştı senin için.

Güzel Sanatlar Akademisi'nin giriş sınavlarında başarılı olamamış ve Paris'ten Aix'e geri dönmüştün, baba evine. Fakat pes etmek yoktu, baharın eli kulağındaydı, bırakmamıştın elinden fırçayı hiç. Paris'e yeniden dönsen de Kasım 1862'de, kış bitmemişti hâlâ, ellerin cebindeydi, beş para yoktu cebinde. Fakat ne hayaller vardı ruhunda tuvale düşmek için can atan. Paris'te her yıl açılan "Salon" sergisi bekliyordu eserlerini. Beklemek sergilemek değildi elbette. Paris Salon Jürisi beş yıl üst üste eserlerini sergilemeyi reddetti, olsun. Baharın geleceğinden hiç kuşkun yoktu. İşte merhametli İmparator, eserleri reddedilenler için bir sergi açılmasını buyurmuştu 1863'te: Salon des Refusés. Eserleri refüze edilen sen, ilk kez görücüye çıkarmıştın tablolarını. Alay etmişti ziyaretçiler kabul, fakat senden daha talihsiz ressamlar gelecekti ardından. Onların tabloları sergilendikleri lokantanın kapısına atılacaktı, müşterilerin iştahını kaçırıyor, diye. Van Gogh, Gauguin, Bernard, Lautrec hiç bu kadar yalnız hissetmemişlerdi kendilerini. Senin ne de olsa kendini teselli edecek bir nedenin olurdu her vakit. Yalnızlığını, "Ben tek başıma kalmak için yaratılmışım. Böylece kimse bana kanca atamaz," diyerek bahta çevirmeyi bilmiştin. Şansın dönecekti bir gün. İskambil oynayan adamlar resmetmeye başlamıştın art arda.

Beş tabloda da iskambil oynatıyordun, kumarcı mıydın neydin. En az karakter ve nesneye sahip olanı arıyordun gitgide damıtarak. İskambili daha iyi vurgulamak istiyordun, azaldıkça suretler çoğalıyordu etki. Sonunda iki kişi kaldı tabloda. İkisinin de başında şapka vardı, pipo içiyordu biri. İkisi de ellerini masaya dayamışlardı göz ucuyla iskambilleri süzüyorlardı. Pipolu olanın eli daha iyiydi, diğerinin yüzünde endişe vardı. Hangisiydin sen? Bence endişeli adamdın eli iyi gelmemiş. Karşıdaki adam Yunan armatör George Embiricos'tu. Tablonu satın almak istiyordu. Sen kaybettin. Bir el daha oynayalım, diye yalvardın umutsuzca. O seni kovdu tablodan. Sen tablodan kovulunca bahar geldi resme. Katar Emiri Şeyh Hamid bin Halife karşısına oturdu Yunanlı armatörün. Sen dışarıdan seyrediyordun onları gözlerini kısmış. Yunanlı kâğıtlarını açmadan Arap keseyi açıyordu. Yazıyla: İki yüz elli milyon dolar. Kışın sona ermesi gerekiyordu artık. "İskambil Oynayanlar" sıcak bir ülkeye göç ettiler. Katar İslam ve Çağdaş Sanat Müzesi'ne. Şimdiye kadar bir sanat eserine ödenen en yüksek rakamla rekorlar kitabına girdi İbni Halife.

Mark Twain'in kulakları çınlasın. Bir hikâyesinde üç genç ressam vardı açlıktan kurtulmak için planlar yapan. Aralarından birinin ölümüyle paraya kavuşacaklarından emindiler. Öyle ya tarih boyunca sanatçılar ölümlerinden sonra kıymete biniyordu. Onlar çare araya dursunlar aralarına bir ressam daha katıldı: Francois Millet. Millet'nin ünlü tablolarından "Angelus" merkeziydi öykünün. Ressamların arasında şöyle bir konuşma geçiyordu:

"Çok yazık. Şu yığınla yapılmış resimlere bir bakın. O kadar iyiler ki bütün Avrupa'da daha iyisi yapılamaz. Burada dolaşan birçok yabancı da bunu onayladı."

"Evet, ama hiçbiri onları satın almadı" diye itiraz etti Millet.

"Evet, ama söylediler en azından. Ve söylediklerinin doğru olduğuna şüphe yok. Örneğin 'Angelus'una bir bak. Kimse iddia edebilir mi..."

"Evet 'Angelus'um! Beş frank teklif ettiler ona."

"Ne zaman?"

"Kim teklif etti?"

"Nerede o adam?"

"Neden almadın parayı?"

"Hepiniz birden konuşmayın. Sandım ki daha fazlasını verecek -yemin edebilirdim- resme öyle bir baktı ki ben de sekiz istedim."

"Ama Francois, neden..."

"A, evet biliyorum, biliyorum. Bir ahmak kadar yanılmıştım. İnanın çocuklar, niyetim iyiydi. Sadece..."

"Sakin ol, iyi kalpli olduğumu biliyoruz. Ama sevgimizin hatırına bir daha böyle aptallık yapma."

"Bundan emin olun, bir daha olmayacak. Dilerim ki gelir ve bana karşılığında bir lahana teklif eder. O zaman göreceksiniz nasıl kabul edeceğim..."

Sonunda ressamlar içlerinden birini göstermelik öldürmek için kura çekerler. Kura, Millet'e çıkar. Altı hafta gece gündüz Millet adına eskizler ve yarım çalışmalar yapıp altına imzasını attırırlar. Sonra üç arkadaş farklı şehirlere dağılıp Millet'i ünlü bir ressam hatta kendilerinin hocası olarak tanıtırlar. Plan başarılı olur ve cepleri parayla dolar. Artık Millet'i öldürme vakti gelmiştir. Uyduruk bir cenaze töreniyle arkadaşlarını, daha doğrusu samandan bir adamı gömerler. Tabutu taşıyanlardan biri de Millet'tir. Bu cenaze töreninden kısa bir süre önce "Angelus" tablosunu genç resamlardan biri 2000 franka satar. Yıllar sonra ise bir yabancı Fransa'yla girdiği mücadele sonucunda tabloyu 750.000 franka satın almaya muvaffak olur.

Kış gitmiş, bahar gelmiştir.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kameraya el sallayan cengâver

A. Ali Ural 2012.02.26

Fetih 1453 filmini izlemeden yazıyorum bu yazıyı. Kadife perde açılmadan önceki seyircinin hayalleriyle.

"Beklenti" gelecek olan her şeyi yaralamaya hazır bir mızrak. Keskin ve parlak ucunun ürpertici aydınlığında hayallerle hayaller çarpışmaya hazırlanıyor. Tarihin şakülüyle ölçülebilecek bir doğruluk değil bu. Bu yüzden kütüphaneler ıssız, sinemalarda kıyamet kalabalığı. Sevgili yönetmen, perde açıldıktan sonra senin Fatih'inle benim Fatih'im yüz yüze gelecek. Konstantin'le Fatih'in karşılaşmasında ne var! Hüner Fatih'i Fatih'le yüzleştirmek. Bizans'ın bütün casusları bu genci konuşuyor. İhtiraslı bir savaşçı olduğunu bildiriyorlar imparatorlarına. Fakat kâmil bir insan olduğundan haberleri yok.

"Fetih" açmaksa açılan nedir sevgili yönetmen, çağ mıdır ders kitaplarımızda yazdığı gibi. Çağı ölçüp biçebilir miyiz sahi? Nerede başlayıp nerede biter? Nasıl açılıp nasıl kapanır? Kerkaporta Kapısı mıdır yoksa çağın kapısı? Bu kadar basit midir? Bizanslılar açık unutmasalardı bu kapıyı fetih gerçekleştirmeyecek midir? Yoksa sensörlü bir kapı mıdır çağın kapısı, Fatih'i görünce kendi kendine açılan? Böyleyse gelenin Fatih olduğunu nereden anlamaktadır çağ? Ona Fatih'in yirmi bir yaşında bir genç olduğu söylenmiş midir? O yaşta bir gencin uykularını kaçırarak bir güzel yok mudur surlardan başka? Belli ki mühendislik de okumuştur. Rüyalarında bile düşünmüştür o devasa topu. Hayal etmiş, çizmiş ve emretmiştir, yapıla! Urbain Usta, Mimar Muslihiddin Ağa, Saruca Paşa topun şahıyla şah demişlerdir.

Her filmin bir rüya olduğu söylenir. Fatih'in rüyalarını merak etmişimdir hep. Ebu Eyyub el- Ensarî girmiş midir mesela rüyasına? Ya, Ebu Eyyub'un evinde ağırladığı misafir! Ne demişlerdir ona çarpışmalar devam ederken. Fatih gördüğü rüyaları hocalarına anlatmış mıdır? Çadırdaki gözleri dolu bir savaş sırrı gibi mi fısıldanmıştır rüya. Gemileri karadan yürütme düşüncesi nereden gelmiştir aklına genç sultanın? Yüz elli bin kişi aynı anda Allah Allah diye bağırıldığında semada neler olmuştur? Bir ebabil sürüsü geçmiş midir mesela kimseye görünmeden? Attar'ın otuz kuşu Simurg'un İstanbul olduğunu düşünerek pike yapmaya mı başlamışlardır Topkapı'ya doğru? Ebu Eyyub el- Ensarî, merkadinden doğrulup surlara doğru bakmış mıdır?

Kadife perde bir an önce açılmalı. Hayallerim yönetmenin hayalleri karşısında hezimete uğrasa da açılmalı perde. Şu sıralar Gustav Janouch'un "Kafka İle Konuşmalar" kitabını okuyorum. Kafka, yazarın "Sinemadan hoşlanırmısınız?" sorusu karşısında biraz duraklayıp düşündükten sonra şöyle demiş: "Doğrusunu isterseniz bunu hiç düşünmemiştim. Gerçi yaman bir oyuncak. Ama ben katlanamıyorum. Belki yaradılıştan bende "optik"lik var da ondan. Ben göz adamıyım. Oysa sinema görüşü bozuyor. Devinmelerin hızı ve görüntülerin çabucak değişmesi, insanları sürekli olarak şöyle bir bakıp geçmeye zorluyor. Görüş görüntülere egemen olamıyor, görüntüler görüşe egemen oluyorlar. Sel gibi doluşuyorlar bilince..."

Görüşün görüntüleri kuşattığı bir iradeye ne kadar ihtiyacımız var. Basiret denen o çok özel bakış açısına. Hareketin sırf hareket olduğu için yüceltildiği bir "action" arenasında gladyatörlüğü reddedip hayatı yavaşlatmaya çalışan sanatçılara. Kaleye dönmüş bir topla, kaleye dönmüş bir kamerayı yan yana gösteren bir fotoğraf çekmek isterdim. Hayır, fotoğraftan vazgeçtim, bir resim çizmek isterdim; Fatih'in döktürdüğü top ve yanında bir kamera... İkisi de yüzünü kaleye dönmüş. İkisi de fethetmek istiyor. Soru bir kez daha kesiyor yolumu: "Fetih" açmaksa açılan nedir? Fotoğrafın neresindedir hakikat?

Kafka, hoşuna giden bir tablo karşısında, "Olağanüstü güzel bir resim. Gerçekle dolu," dediğinde birkaç kez. Gustav Janouch, "Gerçeğe fotoğraf gibi bağlı mı, demek istiyorsunuz?" diye sordu. Kafka'nın cevabı şuydu: "Hiçbir şey fotoğraf kadar aldatıcı olamaz. Gerçek ne de olsa yürek işidir. Ancak sanatla elde edilebilir. Asıl gerçek oldum olası gerçek dışıdır. Renkli bir Çin ağaç oymasındaki açıklığa, duruluğa ve doğruluğa bakın..." Kafka, Janouch'la konuşa dursun ışıklar söndü. Kırmızı kadife perde ağır ağır açılıyor. Fetih 1453 başlamak üzere. Koltuğuma yaslanıyor hayallerimi kuşlar gibi salıveriyorum perdeye. Işıklar yandığında sizinle yeniden konuşacağım. Gelecek hafta yine bu köşede.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Günlerin kurtaramadığı insan

A. Ali Ural 2012.03.11

İnsanlığı toplu halde kurtaramayınca tek tek kurtarmaya çalışan dünya, günleri pay etti sakinleri arasında.

Kadınlar Günü de o günlerden biri. Sevgililer Günü'yle sevgiliyi, Anneler Günü'yle anneyi, Babalar Günü'yle babayı, Öğretmenler Günü'yle öğretmeni, Çocuklar Günü'yle çocuğu arayan bir vicdan azabı bu belki de. Keşke göz kapaklarını yumruklayan bir azap olarak kalsaydı. Fakat her şeyin sanayileştiği bir zamanda duygular ve o duyguların harekete geçirdiği eylemler de fabrika dişlileri arasında yerini almakta gecikmedi. Kapıların yumruklanması bir süre sonra ritme dönüştürüldü. Uyandırılmak istenen ruhu uyutan bir ninni ritmine. Daha Kültür Endüstrisi'nin ağıdını yakamamışken Duygu Endüstrisi'nin ürünleri tezgâhlarda yerini almaya başladı. Paranın el değiştirdiği fakat ruhların bir taş katılığında yerinde kaldığı vakitlerdi bunlar. İşin içinde bir tezgâh vardı.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 16 Aralık 1977 tarihinde 8 Mart'ın "Dünya Kadınlar Günü" olarak anılmasını kabul ederek kadın haklarına projeksiyonlarını çevirdi. Günün hangi trajediye dayandığı resmen açıklanmasa da insanlığa düşen bu sahneyi alkışlamak, alkışladık. Kadın annemizdi, kız kardeşimizdi, eşimizdi, sevgilimizdi. Gerçi dilimizi alıştırmak kolay olmadı. Mesela canım anneme "Dünya Kadınlar Günü'nü kutlu olsun!" demek biraz tuhaf geliyordu bana. "Kutlu olsun" cümlesi soğuk bir cümleydi. Adını koyamadığım bir sahtekârlık barındırıyordu içinde. Annemin "bir kadın" olmasından dolayı haklarını savunmayı hiç aklıma getirmemişim. Annem annemdi ve ona kıyamazdım ben, kıydırmazdım. Birleşmiş Milletler'in değil, Allah'ın emanetiydi bana o. Bilirdim ki "Öf!" bile desem ona, Allah'la aram açılırdı.

Gelelim Dünya Kadınlar Günü'nün dayandığı trajediye. 8 Mart 1857 tarihinde New York'ta 40.000 dokuma işçisi bir tekstil fabrikasında greve başlayarak çalışma koşullarının ıslah edilmesini talep etmişlerdi. Ne yazık ki polis işçileri çalıştıkları fabrikaya kilitleyerek grevi kırmaya çalışmış, o arbedede çıkan yangında çoğunluğu kadın 129 işçi can vermişti. 1910 yılında Danimarka'da toplanan Uluslararası Sosyalist Kadınlar Konferansı'nda Alman Sosyal Demokrat Partisi'nden Clara Zetkin, bu facianın "Internationaler Frauentag/ Dünya Kadınlar Günü" olarak anılması önerisini getirmiş, öneri oy birliğiyle kabul edilse de anma tarihi ancak 1921'de Moskova'da gerçekleştirilen 3. Uluslararası Kadınlar Konferansı'nda kesinlik kazanmıştı. Gün ABD'de 1960 yılından itibaren anılmaya başlanmış, nihayet Birleşmiş Milletler Genel Kurulu gerekçe göstermese de 8 Mart'ın "Dünya Kadınlar Günü" olarak adlandırılmasını kabul etmişti.

Hikâye burada bitmiyor. 1857'de diri diri yanan işçilerden ilham alıp, "kadınlar yanmasın" mantığıyla icat edilen bu günde işçiler değil patronlar kârlı çıkıyor nedense. Biz Fetih 1453 filmindeki Fatih'in Ayasofya'ya giriş sahnesini tartışaduralım, Ayasofya'nın önüne bir arabadan "Radikal kadın hakları savunucuları" olarak kendilerini adlandıran çıplak kadınlar dökülüyor birden. İşkence görmüş kadın makyajı yaptırırsalar da, mazoşizmden haz alan histerik sapkınları andırıyolar. Bir dakikalık bu eylemi görüntülemek için saatlerce bekleyen basın mensuplarına gelince; onlar vazifelerini yapıyorlar tabii ki. Kadın hakları konusunda gösterilen bu duyarlılığı habere dönüştürmenin saf bilinciyle reklam aşına tuz olmakta bir sakınca görmüyorlar.

Eylemcilerin Ukrayna'daki bir kadın hakları örgütüne gerçekten bağlı olup olmadığını bilmiyoruz. Bildiğimiz bir iç çamaşırı firmasının rehberliğinde "eylem" kelimesini dahi yerlerde süründüren bu bayağı hareketin gerçekleşmiş olduğudur. Ayasofya çıplakları bir gün önce reklam anlaşması yaptıkları şirketin bir alışveriş merkezindeki mağazasını ziyaret etmiş, eylemde kullanacakları iç çamaşırlarının tanıtımını yaptıktan sonra 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde eyleme geçeceklerini açıklamışlardır. Protesto mahallini o kadar gizli tutmuşlardır ki, medya mensupları Sultanahmet Meydanı'nın tamamını dolduracak sayıya erişememiştir.

Kutlu olsun. Ayasofya Çıplakları tenlerine "Why?" yazarak fırladılar meydana. "Niçin?" sorusunun cevabını arıyorlardı ellerinde şiddet aleyhtarı pankartlar. Kendi dillerinde çığlıklar atarken, içlerinden biri Türkçe bir pankartı kaldırıyordu havaya: "ÇALINMIŞ HAYATLAR!" Evet, evet, "Niçin?" sorusunun cevabı buydu. Kadınları koruyan bir hayat vardı ve bu hayat çalınmıştı onlardan. Ve bu büyük hırsızlık kadını çırılçıplak bırakmıştı zulmün karşısında.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Güneş duası

A. Ali Ural 2012.03.18

Duaya kapalı zihinler güneş duasını yadırgadı, kıştan bunalan köylülerin imamlarını da yanlarına alıp Rabblerinden güneş istemesini tuhaf karşıladılar.

Bu okunup geçilecek bir haber değildi. Bilgisayarlarına sarılıp, öykünün altına sözcüklerini parke taşları gibi döşediklerini gördüm. İlk yorum şuydu: "Buyrun buradan yakın!" Yorumu yapan okur belli ki hayretini ilan ediyordu. Olacak iş mi bu, diyordu yüzünü buruşturarak. Güneş böyle mi çağırırdı köye! Her şeyin bir usulü vardı. Vilayete bir dilekçe vererek, yaz gelene kadar depodaki güneşlerden birinin köye gönderilmesini talep edebilirlerdi pekâla. Paniğe kapılmaya gerek yoktu. Keyifle tütürülen sigaralarla beklenebilirdi güneş. "Buyrun buradan yakın!" Silkelenen sigara paketinden bu kez sözcük dalları fırlıyordu ekrana doğru. Haber sitesine giren okur kabilesi "Buradan" yakacaklardı yakmasına ama "Burası" neresiydi? Güneş olmasın!

Güneş duasına çıkan köylüler için yapılan ikinci yorum şuydu: "En güzel dua doğaya saygı duymaktır." Belli ki köylülerin dua biçimi okurun hoşuna gitmemişti. Doğaya saygı duyulmadığı için erimemişti kar. Bir an önce doğaya saygılarını göstererek buz tutmuş toprakları çözmeliydiler. Yalnız yorumcu bu saygının nasıl gösterileceğine dair bir not düşmemişti. Halbuki bir televizyon programında yarışmacılar el ele tutup gözlerini yumuyor ve sinerji yaratıyorlardı kazanabilmek için. Köylüler de aynı yöntemle köy meydanında el ele tutuşup gözlerini yumarak doğaya saygılarını gösterebilirler, hatta bu esnada "Güneş!" diye çığlık atabilirlerdi. Fakat nerede o günler! El ele tutuşmak yerine ellerini açmışlardı göğe.

Güneş duasına çıkan köylüler için yapılan üçüncü yorum belli ki zeki bir okurun işiydi: "Bu devirde bu kafa bravo vallaa..." Bu yüzden yorum kelime kelime incelenmeyi hak ediyordu. Önce "Bu devirde" ifadesinin hakkını verelim. "Başka bir devirde olsa neyse!" anlamı taşıyordu satır arasından. Buzul çağında köylüler güneş duasına çıkabilirlerdi mesela. Taş devrinde de yadırganmazdı bu. Fakat "Bu devirde!" Bu güneşin hiç başımızdan eksik olmadığı aydınlık çağda güneş duasına çıkmak, çağdaş uluslar düzeyine çıkamayışımızın bir işaretiydi. "Bu kafa" tamlamasındaki "Bu"ya gelince; kötülüklerin başka bir kafa değil, bu kafa yüzünden başımıza geldiğini haykırıyordu. Çalışacağına dua ediyordu köylüler. Toprağı biraz daha çapalayarak yerden de

çkarabilirlerdi güneşi. Beşinci kelime "Bravo"ydu. Okur ironi yapmasını da biliyordu işte. Onaylamadığı bir eyleme "Bravo!" diyerek küçümsüyordu köylüleri. Son kelimesi "Vallaa"ydı yorumcunun. "Vallahi"yi bilmediğinden değil, konuşma diliyle yapmak istemişti eleştirisini. Güneş duasına tepki gösterirken Allah adına yemin etmek aklına bile gelmezdi.

Herkes akıl vermeye çalışsa da köylüler kimin kapısını çalacaklarını çok iyi biliyorlardı. Köylerinin adı "Gökyazı"ydı, ne güzel isim! Güneşi yerden değil gökten istemek için köy meydanında toplanıp yürüdüler. Kalpleri ve dudakları kıpır kıpırdı. Ağaçlara dahi selam veren bir medeniyetin evlatlarıydılar. Tabiatla bütünleşmeyi öğrenmişlerdi Allah'tan. Hacda ot koparmayan, böcek öldürmeyen bir topluluktular. Mezarlıklarını bile ağaçlar şenlendiriyordu. Yalnız hayattayken değil, öldüklerinde bile acılarını hafifletiyordu ağaçlar. Böyle anlamışlardı onlar doğaya saygıyı. Her meşru eylemin bir dua olduğunu bilmiyor değildiler. Fakat istemenin çeşitleri vardı. Herkesten isteyip de Allah'tan isteyemeyenleri bir türlü anlamadılar. Duayı küçümseyenlere, ellerine yağın güneş parçacıklarını göstermek istediler. Fakat verici yetmiyor, alıcı da gerekiyordu yayını izleyebilmek için. Kim bilir, İmam Şafiî'nin şiiri koşardı belki yardımlarına:

"Duayla alay eder, onu küçümser misin

Dua nelere kadir, nereden bileceksin

Gecenin okları hedefi şaşmaz ama

Zamanı vardır

Ulaşır yerine saati dolduğunda

Rabbim istemezse tutar okları

Kaderin hükmü varsa, açar yolları."

"Güneş duası" adlı bir şiir yazmak isterim ben de. Bir şiir neşesi duydum çünkü Gökyazı köylülerinin dualarında. Güzel insanlar, beni de kafilenize alın! Benim de düşün avuçlarıma güneş parçacıkları. O elleri ben de yüzüme süreyim. Bir nişane taşıyayım yabancı saymayın beni. Zıtlarıyla seviliyor her şey. Bir kardan adamdım coşkulu boynumda rengârenk atkılar. Kışa toz kondurmadım fakat sıra güneşte. Sıra milyonlarca çiçekte kokularını saçmak için titriyor toprak. Tam zamanı ırmağa karışmanın. Kulağınızı dayayın yere sesini duyuyor musunuz baharın? Köklerde yürüyen suyun mırıltısını: Selam olsun Gökyazı köylülerine ve güneşe!

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sahibinden yüz

A. Ali Ural 2012.03.25

Yüz yağmuru bütün şiddetiyle devam ediyor. Sağanak kesildiğinde herkesin yüzü değişmiş olacak.

Bilim insanları, nakletmek için yeterince ölü yüzü bulamayınca, yaşayanlara klasik bir alışveriş biçimi olan takası hatırlattı. Her gün elbise değiştiren ahalinin soluk benizlerinden vazgeçmekte güçlük çektiğini fark eden psikologlar, aynadaki akislerinden yorgun düşen insanları yeni bir yüzde dinlenmeye davet ederek, bilim

insanlarına destek verdiler. Eski çehrelerini tamamen kaybetme korkusuyla, mevsimlik yüzlerin sergilendiği vitrinleri kuşkucu bakışlarla süzen statükocuları yatıştırmak için yeni bir yasa hazırlanıyor: Yeni yüzünden memnun olmayanlar değiştirme kartıyla beraber başvurdıklarında eski yüzlerinin iadesini talep edebilecekler. Ancak bu iadenin mevsim bitmeden önce yapılması ve hoşnut olunmayan yüzde mimikler dışında bir değişikliğe meydan verilmemesi gerekiyor.

Yüz yağmuru bütün şiddetiyle devam ederken şemsiyelerimizi açıyoruz. Değil yeni bir çehreye bir kaşa bile tahammülümüz yok. Yine de insanlığın ölmediğini gösterebiliriz umutsuzluğa düşenlere. Kendimizin değil ama sevdiklerimizin yüzünü bağışlayabiliriz cömertçe. Yaşarken asılmasına neden olduğumuz yüzlerin gün gelip başka bir bedende gülümsemesinden hoşnut olabiliriz. Refik Halit Karay'ın eskici hikâyesindeki yetim Hasan gibi uzak bir ülkeye gönderebiliriz o yüzü. "Hayırlı bir iş yaptıklarına herkesi inandırmış olanların uydurma neşesiyle, fakat gönüllerimiz isli 'evlerimize dönebiliriz'" Fakat özlediğimizde o yabancıya koşacak mıyız? Ayaklarımız geri geri gitmeyecek mi evine yaklaştığımızda? Ölü bir yüzle karşılaşmaya hazır mıyız gerçekten? Yaşattığımızı inandığımız o güzel yüzle.

Gözün şaşırdığı yerde hangi aza yolunu bulabilir! Göz şaşırdı ve peşinden bütün azaları sürükledi. Görmek istediği şeyi gösterene kadar rehberlik etti ona. Herkes görmek istediği şeyi gördü ve bir kâşif heyecanıyla paylaştı 'face'inde. Yüz görümlüğü olarak 'beğen' tuşuna dokundu herkes. Beğeniyorlar seni bak beğenmesen de kendini. Yeni günah çıkartma odalarında arınıyorsun beğenildikçe. "Ben kendimi beğenmiyorum, beni beğenenleri de beğenmiyorum," diyen kahramanlar yaşamıyor artık dünyada. Küçük Prens'in seyahat ettiği ikinci gezegene göç etmek için yanıp tutuşuyor herkes. Ne demişti kendini beğenmiş, Küçük Prens'e:

-Gerçekten bana çok mu hayransın?

-Hayran olmak ne demek?

-Benim, gezegenin en yakışıklı, en iyi giyinen, en zengin ve en akıllı insanı olduğumu kabul etmek, demek.

-Ama gezegeninde senden başka insan yok ki!

-Kırma beni, yine de hayran ol sen!

Her ne kadar Küçük Prens'ten talep edildiyse de 'beğen'ilmek. Biz de kırmadık egoyu. Milyonlarca kez bastık 'beğen' tuşuna. Cezalıydık, aynı kelimeyi milyonlarca kez yazmaya mahkûm edildik. Faust, hayatın sadece bir anını beğenmesi karşılığında satmıştı ruhunu şeytana: "Dur geçme ey zaman, ne kadar güzelsin!" Biz her şeyi beğenerek kadvralaştık.

Bütün cesaretimizi toplayıp yeni bir yüz beğenmeliyiz vitrinlerden. Değişme kartını reddetmeliyiz, geriye dönüşü olmamalı bu maceranın. Tarık b. Ziyad'ın gemilerini yaktığı gibi tutuşturmalıyız köhne derilerimizi. Ya ateş bile susarsa tanıklık etmemek için tarihe. Ya yüzlerimizi yüzlerce yıl geçene kadar reddederse toprak! Ya külleriyle savurursa harmanı. Bize ait olan nerede! Hangi camekan çatlamadan önüne geçebilir onun. Hangi vitrin kayıp suretlerimizi sergileyebilir! Eşkâlimizi kendimiz çizip dağıtsak kalabalıklarda, bu resimlerin hepsini bağışladığımızı ilan etsek, bizim değil bu çehreler, ne zaman nakledildiğini bilmiyoruz, diye yükseltsek sesimizi, aynaya ilk baktığımızda bu yüzle karşılaştık, donörümüzü tanımıyoruz, diye yırtınsak, bizi yüzümüzle tanıştırmırlar mı?

Yüz yağmuru bütün şiddetiyle devam ediyor. Sağanak kesildiğinde herkesin yüzü değişmiş olacak. Asit damlaları düştüğü yeri yakıyor, kapatıyor herkes yüzünü. Şemsiyeler açılıyor kara mantarlar gibi art arda. Sokaklardan derecikler akıyor, kağıttan yüzler kayıyor üzerinde. "SAHİBİNDEN YÜZ" Bütün pencerelerde bu iki kelime.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ders kitabındaki Peygamber

A. Ali Ural 2012.04.01

Tabiatı insanın elinden alan bir dünyanın, öğretmene itiraz etmesi bir paradoks olmalı. Matematikten hoşnut, fizikten hoşnut, kimyadan hoşnut, fakat korkuyor mutlak sahibinden bilginin.

"Her Şeyi Bilen"i ve elçilerini istemiyor ders kitaplarında. Seçmeye bile razı değil. "Ya Peygamber'i seçerse çocuğum!" Oysa bir eğitim çılgınydı okullarla yetinmeyip öğretmenden öğretmene koşan. Dine gelince, "Hayır," diyor. "Çocuk tabiatın kucağında öğrensini. Kendi kendine bulsun, bulunacak bir şey varsa." Bu durumda içinde kendi çocuklarının bulunduğu gemiyi batırırken elleri titremiyor. Bir eğitim şekli olabilir pekala yeni Robinson'lar üretmek. Fakat düşünemedikleri bir şey var. Tabiat öğretmeni öldürüleli çok oldu. İnsanın ağaçların ve yıldızların arasında kendini dinleyeceği bir kıtayı bulmak, bakırdan altın elde etmekten daha zor. İnsanın göğsüne ve kendine kulak verebileceği bir alan kalsaydı yeryüzünde "aşkın bilgi"den kaçırdıkları çocuklarını o bilgiyi kucaklarken bulacaklardı. Sönen güneşleri ve yıldızları seyreden gençler "Biz batanları seçmeyiz," diyerek "Bâkî" olanı tercih edeceklerdi. Hem Robinson Crusoe bile "Kötü" ve "İyi" seçenekleri arasında gidip geldikten sonra şöyle dememiş miydi: "Tanrı beni unutmadıktan sonra bütün dünya unutsa ne çıkar!"

Ders kitabındaki Peygamber sevindirmeli herkesi. Çocuğunuzda bulunmasını istediğiniz sıfatların hepsi O'nda, sevinin! Güvenilir olmasını istemiştiniz hep çocuğunuzun. O'nun ilk sıfatı "Emin"di. Aldatmasın kimseyi istediniz. O "Aldatan bizden değildir," demişti. Kaç kere "Doğru söyle, kızmayacağım!" diye uyardınız çocuğunuzun, yalan söylemesin tek. O yalanı münafıklık işaretlerinden biri olarak göstermiş, kendisi için yapılan abartılı övgüleri bile reddederek, "İlle de bir şey söyleyecekseniz, doğruyu söyleyin!" demişti sevenlerine. Kibirli bir insan olmaması için ne yapabilirim, diye düşünüyordunuz çocuğunuz için. O önünde heyecandan titreyen birine, "Sakin ol! Ben kral değilim. Kureyş Kabilesi'nden kurutulmuş et yiyen bir kadının oğluyum!" diyordu.

Çocuğunun cömert olmasını istemeyen ayağa kalsın. Bakıyorum, hepiniz oturuyorsunuz. O ne kadar cömertti bilseniz. Vefat etmeden kısa bir süre önce bütün maddî varlığı yedi gümüş dirhemdi. Rabb'ine kavuşmadan önce beş dirhemini Medine'nin yoksul ailelerine verilmesini istemiş, iki dirhemi ise ailesine bırakmıştı. Vefaya gelince, en çok çocuğunuzda bu sıfat olsun istersiniz bilirim. Unutulmaktan daha ağır bir ceza var mı! Bir arkadaşı annesini şikâyet etmişti O'na, "Kötü huylu" demişti öz annesine. O razı olmamıştı bu söze. "Seni dokuz ay karnında taşıırken kötü huylu değildi!" demişti, hatırlamaya davet ederek. Arkadaşı ısrar ediyordu düşüncesinde, "Ey Allah'ın elçisi! Gerçekten kötü huyludur annem!" "Ama seni iki sene emzirirken kötü huylu değildi!" dedi hemen O. Adam tatmin olmamıştı. Annesini kötölemeye devam edince, "Senin yüzünden uykusuz kalırken kötü huylu değildi!" dedi ona Elçi. Sonunda dayanamayıp, "Ama ben de karşılığını ödedim!" deyince dostu, "Ne yaptın?" diye sordu O en hayırlısı insanların. "Sırtımda taşıyarak hac yaptırdım!" dedi adam. Belli ki eğitmesi gerekiyordu arkadaşını. O güzel öğretmen, şu cümleyle noktayı koydu konuşmasına: "Bir tek doğum sancısının bile karşılığını ödemiş olmadın!"

Biliyorum en çok merhametli olmasını istemiştiniz çocuğunuzun. Ders kitaplarına girsin mi diye tereddüt edilen Peygamber, ailesine merhametliydi; elbiselerini yamar, evi süpürür, keçileri sağlar, hamur yoğurur, ayakkabıları tamir ederdi. Arkadaşlarına merhametliydi; bir yolculukta yakacak odun toplayan dostlarından geri kalmamış,

"Ben bir topluluk içinde ayrıcalıklı bir durumda bulunmaktan hoşlanmam!" demişti. Güçsüzlere merhametliydi; "Hastayı ziyaret edin, aç doyurun esiri kurtarın!" diye seslenmişti bütün zamanlara. Hayvanlara merhametliydi; aç bir devenin sahibine, "Konuşamayan bu hayvana bakarken Allah'tan kork!" diye gürlemiş, susuz köpeğe su içiren bir günahkârın cennete girdiğini haber vermişti inananlara. Ağaçlara merhametliydi, bir ağaç dalının kırılmasına bir otun yok yere koparılmasına razı olmamıştı kalbi. Düşmanlarına karşı merhametliydi; Mekke'nin fethinde kendisine yıllarca kötülük yapanlara şöyle seslenmişti bineğinin üstünden: "Hepiniz serbestsiniz!"

Çocuğunuzun iyi bir insan olması için dine ihtiyacı olmadığını mı düşünüyorsunuz? O halde Dostoyevski'nin "Yeraltından Notlar"ını okuyun. Akıl irade çekişmesini ele aldığı bu eserinde, aklın bencilliği dizginlemeye yeteceğine, dinî ve ahlakî normlara ihtiyaç olmadığına inanan maddecilere bütün varlığıyla "HAYIR!" demişti Dosto.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Cüce Şubat

A. Ali Ural 2012.04.15

Diktatörlerin hep bir çocuksu tarafları olmuştur; ellerine geçirdikleri her şeyle oynamalarını yadırgamamak gerekir.

Bir ayın kaç gün olacağına karar verdikleri gibi, bir günün kaç yıl olabileceğini de belirleyebilirler. Zamanla oynamaktan eğlenceli ne vardır. "Şubat"ın kısalığını da Sezar'ın çocukluğuna vermek gerekir. Sadece Galya Seferi'nde bir milyondan fazla insanı kesen Sezar'ın bir ayı kısaltması mütevazı bir girişimdir. Gelmiş, görmüş ve yenmiştir o. Hem Roma İmparatorluğu'nun yüzlerce yıldır devam eden "Mart"ta (Martius) başlayıp "Aralık"ta (December) biten on aylık takvimi geride 60 yedek gün bıraktığından, Sezar'dan önceki diktatörler Ocak (Janarius) ve Şubat (Februarius) aylarını ekleyerek takvimi yenilemiş, böylece yılın ilk ayı Mart, son ayı Şubat olmuştu.

"Şubat"ı yedek kulübesinden arenaya sokan imparatorlardan ne eksikliği vardı Sezar'ın! Roma'nın yeni diktatörü biraz da kendisi oynamak istedi zamanla ve on bir ayı 30 ve 31 gün olarak düzenleyiverdi. Yılın son ayı olan Şubat'a da 29 gün takdir etti Sezar ve dört senede bir 30 gün olmasına izin verdi. Ancak yüzlerce akşam geçse de bitmemişti oyun. Annesi pencereden seslenmiyordu bir türlü. Ve oyunun en heyecanlı yerinde "Ocak"ı (Janairus) yılın ilk ayı olarak ilan ediverdi diktatör. Böyle olunca da, her dört yılda bir eklenecek bir günün, yeni durumda yılın ikinci ayı konumuna gelmesine rağmen Februarius'a (Şubat) eklenilmesine devam edildi. Oyun Brütüs'ün oyunbozanlığıyla son bulduğunda Romalılar sevgili diktatörleri Julius Caesar'ın anısına Quintilis (Temmuz) ayının ismini July olarak değiştirdiler.

İş iddiaya binmişti. Sezar'ın adıyla ay olur da yeni imparatorun adıyla olmaz mı! Zamanla oynama sırası kendine gelen Augustus da onurunu ay gibi parlatmak için harekete geçti. Sextilis ayının adını kendi ismi ile değiştirerek, bu aya August adını verdi. Fakat yine de dengelenememişti onurlar. Sezar'ın kefesi Augustus'un kefesinden ağır geliyordu. Zira Sezar'ın ayı 31 gün, Augustus'un ayı ise 30 gündü. Olsun. Çare tükenmezdi diktatörlüklerde. Sezar'ın dediği gibi zarlar atılmış olsa da fincanlar yerinde duruyordu. Nasılsa kısaydı Şubat. 29 günken varsın 28 gün olsun. Yeter ki gün "Ağustos"a eklensin, Sezar'dan geri kalmasındı Augustus.

Şubatın macerası sona erecek gibi değildi. Yüzyıllar sonra bir ilkokul öğretmeni ayları tanıtırken "Cüce Şubat" dedi derste, kısalığına gönderme yaparak. Çocuklar o gün ayların en kisasının Şubat olduğunu öğrendiler ve "Cüce Şubat" tamlamasını hiç unutmadılar. Bir gün öğretmen büyüyünce ne olacaksınız diye sordu öğrencilerine. Bir anda sınıf doktorlarla, mühendislerle, hakimlerle, avukatlarla, subaylarla, öğretmenlerle doldu. Doktor olmak isteyenler kanserin ilacını bulacaklar, mühendis olmak isteyenler dünyanın en uzun gökdelenini yapacaklar, subay olmak isteyenler düşmanlardan yurdu koruyacaklar, hakim olmak isteyenler haklıyla haksızı ayıracaklardı adaletleriyle. Öğrencilerden biri acımişti "Şubat"a. Öğretmenine söylemese de bir kurtarıcı olmak istiyordu o. Yönetime el koyduğunda yapacağı ilk iş "Şubat"ı uzatmak olacaktı. Sezar'a ve Augustus'a inat bin yıl yapacaktı "Şubat"ı.

Öğretmen "Bu kadar ders yeter. Biraz da eğlenelim!" diyerek bir Nasrettin Hoca fıkrası anlattı o gün: Hoca ertesi günün planını yapmaktadır akşam. "Yarın hava güzel olursa ormana ağaç kesmeye giderim, iyi olmazsa hamama." Karısı "İnşallah de Hocam," diye uyarsa da Hoca'yı, "Hanım ne var bunda!" der Hoca, "yarın ya iyi olur hava ya kötü!" Ertesi gün güneşi gören Hoca ormanın yolunu tutar ve köyün epeyce uzağında bir askerî birlikle karşılaşır. Askerler Hoca'ya Sivrihisar'ı tarif etmesini isterlerse de zaman kaybetmek istemeyen Hoca "Bilmiyorum," diyerek sıyrılmak ister tariftan. Bunun üzerine komutan, "Yalan söylüyorsun, kavuğundan utan! Önümüze düş ve en kısa yoldan bizi Sivrihisar'a götür!" diye hırpalar Hoca'yı. Hoca askerlerle birlikte yollara düşüp Sivrihisar'a götürür onları. Serbest kalır kalmaz da tekrar evinin yolunu tutar. Gece yarısından sonra eve varabilen Hoca yorgunluktan yarı ölü vaziyette kapının eşiğine yığılır ve kapının tokmağını güçlükle çalar. Karısı "Kim o?" diye seslenince içerden, Hoca: "İnşallah benim karıcığım," deyiverir.

Çocuk büyümüş ve kurtarıcı olmuştur. Yönetime el koyduğunda "Cüce Şubat"ı düşmanlardan kurtarmak için harekete geçmiş ve tarihi cümlesiyle Sezar'ı ters döndürmüştür mezarında: "Şubat bin yıl sürecek!" Fakat Nasrettin Hoca gibi "İnşallah" demeyi unutmuştur o da..

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Herkesin çığlığı kendine

A. Ali Ural 2012.05.06

"Çığlık" bu kez çalınmadı, satıldı. Modern insanın infilak eden ruhunun müşterisi, yüz yirmi milyon dolar saydı kulaklarını kapatarak. Bir çığlık da o attı; bir sevinç çığlıydı bu.

Müzayedenin on beşinci dakikasında gerçekleşti satış. İletişim çağında yaşıyoruz. Norveçli ressam Edvard Munch'un 1893'te attığı "Çığlık" bir telefonla Katar Kraliyet Ailesi'nin oldu. Leonardo da Vinci'nin "Mona Lisa" tablosundan sonra sanat tarihinin en ünlü eseriydi "Scream". Önce tebessüm, sonra acı. İnsanın tekrarlanan hikâyesi değil miydi bu!

1892 yılında yazdığı günlüğünde Munch, tablonun esin öyküsünü şöyle anlatıyordu: "Güneş batarken iki arkadaşımla yürüyordum. Gökyüzü birden kahverengiye dönüştü; dondum, hissizleştim ve köprü'nün korkuluğuna yaslandım. Şehrin ve lacivert fiyordun üzerinde ateşin kızıl dili ve kan vardı. Arkadaşlarım yürümeye devam ettiler de, ben oracıkta korkuyla titreyerek kalakaldım ve tabiatın derinliklerinden gelen sonsuz çığlığı duydum."

Günlüklerin günü taşıyabildiğini söyleyen kim! Ya üç adam da kendisiyse Munch'un! Ya çığlık atmadan önceki halleriyse ressamın. Önce dimdik ayakta, sonra bulantıyla eğildiyse denize ve en sonunda o tüyler ürpertici çığlığı atıp bir kasırğa gibi salladıysa kenti... Köprüde üç adam var. Öndeki adam başı ellerinin arasında, ağzını sonuna kadar açmış fakat gözleriyle de çığlık atıyor. Arkadaki adamlarla arasındaki mesafe yalnızlığını imlemekte. Geride bıraktıklarından biri dirseklerini korkuluğa dayamış denize bakıyor, öteki aynı planda dimdik ayakta. Resimde bir dalgalanma var. Esrik bir acıyla harekete geçiyor her şey. Denizin üzerinde gökyüzü kan kusarken, köprünün zemininde kalın koyu çizgiler akıyor çığlık atan yılankavi duruşlu adama. Yaslandığı korkuluk gökyüzü gibi kırmızı. Uzakta bir gemi silueti.

Babasının anlattığı hayalet hikâyeleriyle büyürken, beş yaşında annesini kaybetmişti Munch. On dört yaşında, korku ve melankoli dalgaları arasında çırpınırken kız kardeşinin ölümüne tanık olmuştu bu kez. Hastalık, delilik ve ölümün yatağının başucunda nöbet beklediğini düşünerek sığınmıştı sanata. O da bütün sanatçılar gibi kendi çığlığına insanlığın çığlığını sarmıştı. Efsanevi tablosunu yaparkenki yorgunluğu insan olarak durduğumuz noktayı fark edenlerin yorgunluğundan başka bir şey değildi. Aynada ölü bir yüz gördüğünde sessiz kalamayanların. Sanat tarihçisi Robert Rosenblum, tablodaki yüzün Paris'teki Musée de l'Homme'da bulunan Peru'dan gelmiş olan bir mumyadan esinlenildiğini söylemiyor muydu hem.

Hepimiz adına çığlık atsa da Munch, dudaklarımıza ulaşmamıştır sesi. Kulaklarımıza demiyorum, onları ellerimizle kapatalı çok oluyor. Empati yapmanın bir sanat eseri ortaya koymaktan daha zor olduğunu gören biz yeryüzü ahalisi bir başkasının yerine kendimizi koymaktansa Munch'un çizdiği yüzün maskeleriyle film çevirmeyi tercih ederiz. Perde aralarında susayan seyirciyi asitli içeceklerle geçirtiriz. Varsın eleştirmenler, gökyüzünün alışılmadık renklerle boyanması, yaşanan dünyanın masumiyetini kaybettiğini gösteriyor, desinler. Varsın sanat tarihçileri uzaklardan yaklaşan geminin ölümü ifade ettiğini ileri sürsünler.

Dünya ne zaman masum olmuş ki masumiyetini kaybetsin. Ölüm ne zaman kendini kabul ettirebilmiş ki, hayat kendine çeki düzen versin. Ne zaman "var" olabilmış ki insan, varoluş acısını çeksın. "Çığlık"ı daha önce çalanlar müşteri bulamadıklarından iade etmişlerdi belki de müzeye. Masumiyet müzesini bu yüzden kurmuştu belki de Pamuk. Kraktoa Yanardağı'nın lavlarını nefes alıp verdiği -ya da boğulduğu- şehrin semasına bundan taşımak istemişti Munch.

Sanat Tarihi'ndeki orijinal adı "Boğun-tu"dur, "Çığlık"ın. Modern insanın bu resmi kendisiyle özdeşleştirmeye çalışması boşuna değil. Çalışmak başka özdeşleşmek başkadır. Yüzünü gizlediği tablonun arkasında kıkırdarken "Seni anlıyorum" diyebilen bir insan belli ki yalnız çığlığını değil sesini de kaybetmiştir. Kendisini başkasının yerine koyabilenlerin, bunu yapmadıkları takdirde kendilerini Kraktoa Yanardağı'nın lavlarından daha korkunç bir ateşin beklediğine inananlar arasından çıkması bir rastlantı değilse nedir!

Bu kez çalınmadı, satıldı. Yüz yirmi milyon dolar bedel biçildi "Çığlık"a. Pahalı olduğu için gönlü tabloda olan pek çok duvar sahibi dudaklarını mühürlemek zorunda kaldı. Duvarlar boş kalsa da ne gam, herkesin çığlığı kendineydi. "Çığlık"ın en fazla Ortadoğu'ya yakışacağını düşünen servet sahipleri ise onu sevinç çığlıkları içinde çöle taşıdılar.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mecaz ihtiyacı

Ekmeğe, suya ve havaya ihtiyaç var yaşamak için. Fakat dünya ekmekten, sudan ve havadan ibaret değil.

Ekmeğe baktığında katıktan başka bir şey düşünmeyen bir insanın hür olduğunu söylemek yalan değilse bir ironidir. Ekmeği yarabilse içindeki tohumu, güneşi, yağmuru, havayı ve çiftçiye görecek. Ekmeği yarabilse Allah'la karşılaşacak bir sabah. Fakat yaramıyor bir türlü ekmeği. Ekmeğini taştan çıkardı, taştan bir ekmek önünde eğiliyor yerlere kadar. Bu reveransı alkışlayamayız. Mahkum alkışı firar ettiğinde hak eder. Kim bilir, ihtiyaçların var ettiği ve yön verdiği bir dil belki de ancak beslenme ve barınmamızı sağlayabilen bir açık hava hapishanesidir.

Her masal nenelerimizin titrek elleriyle çizdiği bir firar haritasıdır. Çocuk hürdür, hapishaneye düşmeden gösterir neneler torunlarına kaçış yollarını. Meczaz, hakikatin o esrareniz dostu, herkesin sırda kadem bastığı darlık günlerinde tutar çünkü elinden çocuğun, büyüse de. Aslında büyümez çocuk, büyüyen dildir. Dil büyüdükçe düşünce büyür. İnsanla hayvan arasındaki mesafe büyür. Nasrettin Hoca'nın testi kırılmadan attığı şamar bir paratoner gibi verir yıldırımları toprağa. Masalların şamarı uyanık tutar, donmaktan kurtulur insan, buzdan kılıçları kınında bırakıp. Bir şey daha var. Şimdilerde "bonus" diyorlar "fazl"a. Biz nenelerimizi hatırlayıp "fazl" diyelim. O sevimli ihtiyarcıkların elimize tutuşturduğu haritalar bizi özgürlüğe kavuşturmakla kalmaz, bir de define buldurur tünelin çıkışında.

Definenin ne olduğunu söylemeyelim. Söylenenden çok söylenmeyen alt üst eder bizi. Söylemeyelim ki gardiyanın belinden kapsın anahtarları mahkum. Madeni avucunda eritip tenine karıştırın. On parmağını on anahtar haline getirsin ki bütün anahtarları hurdaya çeviren hayal kapısı gıcırdayarak açılsın. İnsanın kendi elini bulma macerasıdır bu. Elini fark ettiğinde eylemlerini fark edecek. Attığı düğümleri çözmeyi önce masallarda, destanlarda, tragedyalarda öğrenecek sonra hayata taşıyacak onu. İki sahnesi var. Birinde prova yapıyor diğerinde oyununu oynuyor. Meczaz, bütün bir dünyayı sahneye çıkaramadığından o dünyanın bir yönünü çerçeveleyerek bir hakikat provasını sergiliyor bize. Binlerce yıldır değişmeyen insanı kendiyle tanıştırıyor. Bir dedektör gibi çığlıklar attırıyor merhamete değince.

Bir toplumsal yarar gözetilecekse insanı insanla tanıştırmayı yeter sanatın. Böyle diyor ve cümlemin altına kalbimi koyuyorum imza yerine. Fakat Stendhal'in aynasına bakıp tararken saçlarımı, başka katları olabileceğini de düşünmeye başlıyorum bu önermenin! Sahi insanı kendiyle tanıştırmayı her zaman başarabiliyor mu sanat? Başarıyorsa Platon neden feryat ediyor kimi tragedyaların gençlerin sapkınlığında rol üstlendiğini düşünüp. Aristo mu? O bir bilgi aracı olduğunu söylüyor edebiyatın, acıma ve korku duygularını harekete geçirerek ruhu olumsuz tutkuların arındıran. Bir suflör gibi fısıldıyor erdemli bir insanın pekala sahnelerde yoğrulabileceğini arkasından perdenin.

Aristo'ya hak veriyorum Shakespeare oyunlarını izlediğimde. Duygu ve düşüncelerime aynı anda seslenmeyi başarıyor o. Hayatı algılayışıma yardım ediyor. Alışkanlık yüzünden göremediğim ne varsa bir bir gösteriyor aynasında. Alışkanlığın kendisini bile yeniden inşa ediyor gözlerimin önünde: "Alışkanlık bir canavardır gerçi/bütün duyguları yiyip bitirir/ Ama şu iyiliği de vardır ki onun/ Güzel, doğru işler yapmak için de/ Rahat giyilir bir urba, bir kılık sağlar bize/ Bu akşam tuttun mu kendini/ Gelecek sefer tutman daha kolay olur./ Tabiatı bile değiştirir neredeyse alışkanlık/ Şeytanı dizginleyebilir, yaman bir güçle..." Tam da burada Platon'a da hak veriyor gibiyim, öyle oyunlar var ki değil dizginlemek, şeytanla akraba yapıyor beni.

Şeytanı kışkırtır ve dizginleyebilir mecaz. Bir alışkanlık değildir, alışkanlıkları kırarak fark ettirir ekmeğin içindeki ekmeği. Kalabalıkların gürültüsünde sesinin duyulmadığını görüp yürünmemiş yollara sürükler elimizden. Erik dalında üzüm yedirtir, kartalı yere vuran sineklerle tanıştırır bizi. Kedilerin gözlerinden lavlar fışkırtır geceleri.

Bir sabah uyandıığımızda bir böceğe dönüşebileceğimiz korkusunu salar içimize. Mumdan gemilerle ateş denizlerinde seyahat ettirir. Bir katilin elbisesiyle birlikte vicdan azabını da giydirir bedenlerimize. Bir aşığın yoksunluğuyla yükseltir irtifa kaybetmiş ruhlarımızı. Hayatın esrarengiz belgelerini sunar mecaz. Aklın değil sezginin arşivini serer önümüze. Toplumsal yararı kelimeye, sese, gölgeye, renge dönüşmüş olarak karşımıza çıkarır. Geçmişle geleceği aynı ressamın karşısında poz verdirtir.

Ekmeğe, suya ve havaya ihtiyaç var yaşamak için. Fakat dünya ekmekten, sudan ve havadan ibaret değil.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sevinmeyi ve üzölmeyi bilmemek

A. Ali Ural 2012.05.20

Sevincin tarihi üzüntünün tarihi kadar karanlık. Fili, atı, köpeği, maymunu, kediyi evcilleştiren insan, sıra kendi duygularına gelince ilkel halleriyle korumaya çalışıyor onları.

Sevincine ve üzüntüsüne hükmetmek yerine sevincinin ve üzüntüsünün kendisine hükmetmesine izin veriyor. Tam yarışı kazanacakken dizginleri elinden bırakıyor Jokey. Tam karşı tarafa geçecekken sırık elinden düşüyor cambazın. Dengenin bozulduğu an işte bu andır. Sevincin deliliğe, üzüntünün bataklığa döndüğü an.

Kutsal Roma İmparatoru Sigismund işte böyle bir sevinç anında -1412'de Venedik'e karşı açtığı savaşta, Motta şatosunu ele geçirdiği gün- yüz seksen kişinin sağ ellerini kestirerek coşkusunu göstermişti. Fakat düşünemediği bir şey vardı Sigismund'un; tek elle alkışlayamazdı insan. Gerçi Romalıların böyle durumlarda yedek alkış kuvvetleri de yok değildi. Neron'un beş bin ücretli alkışçı beslediğini bilenler bilmeyenlere söylesin.

Sigismund'un sevincinden bahsedip de Neron'un üzüntüsünden bahsetmemek olmaz. Dedikoduların aksine bir hafta süren büyük Roma yangınına o çıkartmamış, dahası suçluları ortaya çıkararak derin üzüntüsünü hafifletmek istemiştir. O kadar üzölmüştür ki İmparator, yangının müsebbiplerini bulmakta gecikmemiş, Hristiyanların suçlu olduğunu şıp diye anlayarak hedef göstermiştir halkına. O büyük üzüntüyle binlerce kişiyi hapsedmiş. Vahşi hayvan postlarına büründürdükleri tutukluları köpeklerle parçalattırarak ya da sokakların aydınlatılmasında katkısı olması için geceleri yakarak dehasını göstermiştir çağına.

Nasıl sevineceğini ve nasıl üzüleceğini bilmeyenlerin komik ve budalaca öyküleri de vardır. En masumu Arşimet'indir bu hikayelerin; bir bilim insanıdır, olsun o kadar. Sirakuza Kralı II. Hieron yaptırmış olduğu altın tacın içine kuyumcunun gümüş karıştırdığından kuşkulanıp soluğu Arşimet'in yanında alınca başlamış sevincin macerası. Sorunu bir türlü çözemeyen Arşimet, bir gün hamam havuzunun içinde ağırlığının azaldığını hissedince "evreka, evreka" diyerek çırlıçıplak sokağa fırlayıp koşmaya başlamış ve su içine daldırılan bir cismin taşırdığı suyun ağırlığı kadar ağırlığını kaybettiğini bulmanın coşkusuyla gülünç duruma düşmüştür.

Sevinçle sevincin ortaya çıkardığı eylem arasındaki fark, taç için verilen altının taşırdığı su ile tacın taşırdığı su arasında farka benzemiyor mu? Arşimet kuyumcunun hilekârlığını böyle buldu. Bizimse doğruluğumuzdan şüphemiz yok. Taçlarımız çoğu zaman taşırmaması gerekenden fazlasını yaysa da etrafına, sevinç adı altında ahmakça hareketler sergilediğimizden bihaberiz. Masalların aynasına baksak gülmekten katılacağımız

eylemleri, ciddi adam tavırlarıyla gerçekleştirmemiz durumu bir kat daha gülünç kılıyor. Çizmeli Kedi masalında kedi krala çok sevdiği tavuklardan getirince, kral büyük bir sevinç içinde tavuklardan sonra boş kalan çuvalın altınla doldurulmasını emretmemiş miydi! Birkaç tavuğu bir çuval altınla takas eden kedi, sahibine giderken yol boyunca gülmemiş miydi bıyık altından.

Yalnız sevinçler değil üzüntüler de komik duruma düşürebilir insanı, bir kez bozulmasın denge. Mercia Baronu Leofric'in halka koyduğu ağır vergilere kızan karısı Lady Godiva'nın ata çıplak binip şehirde dolaşması, Arşimet'in çıplaklığına rahmet okutturacak bir budalalık değilse nedir!

Doğu'nun asil sevgi mübalağalarının bile ne acılarla ödendiğini bilenler, Tagore'un "Zamanın yanağında bir gözyaşı" dediği, Babür hükümdarı Şah Cihan'ın karısına mezar olarak yaptırdığı Tac Mahal'e baktıklarında yalnız bir şaheser değil, aynı zamanda bir benzeri yapılmasın diye kesilen ustaların ellerini görürler.

Sevinmek ve üzmek dikte edilebilecek şeyler de değildir. Tarihe Büyük Friedrich diye geçmiş olan Prusya kralı II. Friedrich öldüğünde Berlin'deki on binlerce evde sevinçten mumlar yakılmış ve kralları öldüğü için Tanrı'ya şükredilmiştir.

Sevincin tarihi üzüntünün tarihi kadar karanlık. Sevinmeyi ve üzülmeyi yeniden öğrenmedikçe, ne sevincimizi taşıyabileceğiz ne üzüntümüzü. Sevinenin sevinci nerede? Başkasının gözyaşlarında mı! Üzülenin üzüntüsü nerede? Yakılıp yıkılan sokaklarda mı! "...Ben dayanılmaz kahrımı ve üzüntümü yalnızca Allah'a şikâyet ediyorum." (Yusuf,86) demedikçe yatışmayacak kalbimiz. Olgunlukla süslemedikçe zaferlerimiz çirkinleşecek.

Sirakuza Kralı'nın altını çalınmış eksik tacını suya koymanın zamanı gelmiştir. Sevinmeyi şükür dengeler, üzülmeyi sabır.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kardeşliği keşfetmek ya da Türkçe Olimpiyatları

A. Ali Ural 2012.06.03

İki ağaç parçasını sürterek ya da çakmaktaşlarını birbirine vurarak ateş yakmayı keşfeden insan hâlâ ısınmadı. Kemikten ve çakıl taşından takılar yapmayı akıl etse de bir gün, süslenmeyi başaramadı henüz.

Mağaraların duvarlarına avlamayı düşlediği hayvanların resimlerini çizmeyi düşündü, hâlâ düşünüyor, ne çok av var yeryüzünde. Taştan balta, kemikten bıçak, balık kılçığından dikiş iğnesi yaptıysa da; balta taşla vuruldu, bıçak kemiğe dayandı, iğne deliğinden cehennem seyredildi. Yün dokudu önce, iki bin yıl sonra keteni, ardından pamuğu keşfetti. Dolabını açtığında hâlâ üzerine giyecek bir şey bulamıyor. Çamura şekil vermeyi öğrendi, çömlekler yaptı kızıl topraktan. Fakat ne zaman çocuğa şekil vermek istese, elinde yüzünde çamur. Ve tekerleği buldu bir gün insan. En önemli keşfi olarak tanımladı onu. Fakat gitmek istediği yere gidemiyor hâlâ.

En önemli keşiften mahrum bıraktı insan kendini: Kardeşlik. Keşfedemedi Habil'i Kabil. Peygamberler'in yeryüzüne gelişleri yalnız Allah'ı tanıtmak için değildi. İnsanı insanla tanıştırmak için yaratmıştı evreni Allah: "Ey insanlar! Doğrusu, biz sizi bir erkek ve bir dişi den yarattık ve birbirinizi tanımanız için sizi boylara ve kabilelere

ayırdık. Allah katında en değerli olanınız, O'na karşı gelmekten en çok sakınanınızdır..." (Hucurat, 13) Bu sakınışın adına "Takva" dedi Kur'ân. Takvanın yerini söyledi Peygamber, kalbini işaret ederek: "İşte buradadır takva!" Buradaydı, fakat neydi o? İnsan olma bilinci değil mi! İnsan olma sorumluluğu! Takva, "Biri diğerine zarar veren iki şey arasına engel koyarak zarar göreni zarar verenden koruyan şey" olarak tarif edilebilirdi pekâlâ. "Salih amel" yani "Hayırlı eylem" ya da "Müspet aksiyon" belli ki takvadan doğuyordu ve insan olma bilinci ve sorumluluğuyla hareket edilerek kurulabiliyordu barış. Yoksa kendisi için istediğini başka biri için neden istesin ki insan!

Türkçe Olimpiyatları kardeşliğin keşfi olarak tarihe geçmiştir. Ateşin de, tekerleğin de, elektriğin de, telefonun da keşfinden önemli bir keşiftir bu. Zeus adına milattan 776 yıl önce yapılan ilk olimpiyattan bu yana bütün olimpiyatların ateşi söndü. Bedenler fanidir çünkü. Gövdesini daha yükseğe sıçratan atlete kimse ruhunu yükselt, demedi. Büyük ağırlıklar altında ezilen halterciye kimse bahsetmedi yeryüzünde taşıdığı sorumluluktan. Rakibinin sırtını yere getirmek için yanıp tutuşan güreşçiye, gerçek güçlü nefsinin sırtını yere getirendir, diyen olmadı. Ah hiç kimse gerçekten kazanmadı bu olimpiyatlarda. Boyunlardaki altın madalyalara bakmayın. Bedenler yaşlandı, kalan gönüldür. Bu yüzden kasların değil, dilin, aklın ve sevginin şölenini özledi dünya. Özlenen gelir.

135 ülkenin çocuklarını Türkçe şakıtan "bülbul öğretmenleri"ne selam olsun! Türkçeyi sevgi dili yapan muhabbet fedailerine! Türkçe'nin mimarı Yunus Emre'nin "Gelin tanış olalım!" davetini çöllerden buzullara, vadilerden dağlara yeryüzünün her parçasına taşımaya çalışan isimsiz kâşiflere! O kâşiflerin on yıl önce yaktığı olimpiyat meşalesinin alevlerinden düşen kıvılcımlara! O kıvılcımların tutuşturduğu bozulmamış kalplere! O kalplerle yeniden keşfedilecek dünyaya!

Gelin, insanlığı kardeş yapmak için gönderilen Sevgili Peygamberimize kulak verelim: "Allah'ın kullarından birtakım insanlar vardır ki, nebi değildirler, şehit de değildirler, fakat kıyâmet gününde Allah katındaki makamlarından dolayı onlara nebiler ve şehitler imrenerek bakacaklardır." Ashâb-ı Kirâm: "Bunlar kimlerdir ve ne gibi hayırlı ameller yapmışlardır? Bize bildir de, biz de onlara sevgi ve yakınlık gösterelim ya Rasûlallâh!" dediler. Rasûlullâh (sav): "Bunlar öyle bir kavimdir ki, aralarında akrabâlık, ticâret ve iş ilişkisi olmaksızın, sırf Allah rızası için birbirlerini severler. Vallâhi yüzleri nurdur ve kendileri de nurdan birer minber üzerindedirler. İnsanlar (kıyâmet günü) korktukları zaman bunlar korkmazlar, insanlar mahzun oldukları zaman bunlar hüzünlenmezler." buyurdu ve peşinden şu âyeti okudu: "Bilesiniz ki, Allah'ın dostlarına korku yoktur; onlar üzülmeyecekler de. Onlar ki Allah'a îman etmişlerdir ve hep takva ile korunurlar. Onlara dünyâ hayâtında da, âhiret hayâtında da müjdeler vardır..." (Yûnus, 62-64) (Ebû Dâvûd, Büyû, 76/3527; Hâkim, IV, 170)

Sevgili dostlar! Kardeşliğimizi keşfedeceğimiz yeni alanlara koşmaya ne dersiniz! Yeni ameller aksiyonlar/ürünler ortaya koymaya.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Aşk kâğıda yazıldığında

A. Ali Ural 2012.06.10

Göçünü "Mihriban yetim kaldı" başlığıyla duyurdu gazeteler. Şairin adından daha büyük harflerle yazıldı Mihriban.

Aşk kâğıda yazılmıyordu hani! Abdurrahim Karakoç da diğer ozanlar gibi bütün yazdıkları bir yana "sevgili mısraları"yla hatırlanacak. Daha büyük eserlerinin olduğuna inansa da, onlara haksızlık yapıldığını düşünse de, halk Mihriban tacıyla süsleyecek şairi. Söyle Fuzuli, senden duysun hakikati herkes. Bütün sözler aşk dışında bir dedikodu değil mi! Aşk değil mi sözü ölümsüz kılan! Söyle aşk sınavından uzak kalmaktan korkan şair! Mihriban mı sevgili? Yoksa adlarından biri mi aşkın.

Beyhan da olabilirdi, Beatrice de, Laura da olabilirdi, Nuran da. Bir kez gölgesi değil, ateşi düşmesin kâğıda aşkın:

"Sarı saçlarına deli gönlümü
Bağlamıştın, çözülüyor Mihriban
Ayrıltıktan zor belleme ölümü
Görmeyince sezilmiyor Mihriban" mısralarıyla düğümünden Abdurrahim Karakoç, yüzyıllarca önce bir başka beldede şairlik tacını taşıyan Francesco Petrarca'ya (İtalya, 1303-1374) düğüm atmıyor muydu Laura'nın saçları:

"Dağlır yele karşı altın saçları
Uçuşurdu binbir büklüm içinde
Bir hoş ılık vardı gözlerinde
Pırıl pırıl, sönmüş o zamandan beri."

Sözün bittiği yerde doğuyordu şiir. Söz biter mi peki? Biter. Yolun bittiği gibi biter. Suyun bittiği gibi. Havanın bittiği gibi biter. Karakoç'un kâğıda yazılmıyor dediği bu. Yeni bir söz başlar o vakit. "Yar" uçurumuysa şairin kalemi yuvarlanırken başlar söz. Ne gözü görür o an, ne aklı. Yüksek ateş ve titreme nöbeti yalnız:

"Yar, deyince kalem elden düşüyor
Gözlerim görmüyor aklım şaşıyor
Lambada titreyen alev üşüyor
Aşk kâğıda yazılmıyor Mihriban"

Ateşin ırkı olmaz, külün beldesi. Karakoç, Mihriban aleviyle tutuşuyor da Petrarca, Laura ağacında mı gölgeleniyor! İkisi de aklı zincirlemiş. İkisi de yedi kat cehennem:

"Bir iyilik sarardı yüzünü bazen,
Bilmem, belki bana öyle gelirdi;
Ben, o sevdadan can atan deli
Nasıl yanıp tutuşmazdım o zaman."

"Tabiplerde ilaç yoktur yarama," dediğine bakmayın iyileşmeye gönlü yok şairin. Derdini korumaktan başka bir şey düşündüğü yok. Köşe bucak kaçıyor tabiplerden. Aşk varsa geriye kalan ne ki, ötede aranacak olan! Sınırların aslen var olmadığı bir evrense aşk.

"Tabiplerde ilaç yoktur yarama
Aşk deyince ötesini arama
Her nesnenin bir bitimi var ama
Aşka hudut çizilmiyor Mihriban..."

Hudut çizilmiyor evet. Ölçeği bilinmeyen haritalarda yalnız yanardağlar görünüyor. Bir kez sevmeye görsün insan. Bir kez aşsın gövdesini. Yerçekimini göğsüne kaptıran kudret, kanat takıyor sevgiliye. Yeni bir dil bağıslıyor ona: Melek dili. Yeni bir beden: Güneş bedeni.

*"Yürüdü mü yerden kurtulurdu sanki,
Melekler öyle yürüse gerek; sözleri
Bir başka türlüydü insan sözlerinden.*

*Gökte bir ruhtu o, bir canlı güneşti.
Öyle gördüm ben; öyle değilmiş şimdi.
Yay gevşemiş, ne çıkar, yara gitmez gönülden"*

Belli ki aynı kamusu kullanıyor aşk dünyanın her yerinde, yıldızlı göklerle kaplanmış. Belli ki aynı istasyonlara uğruyor, yolcuları bir yay gibi gerilmiş peronlara. Yaydan çıktıysa da ok, gevşediye de zaman, herkes biliyor; Petrarca'nın yarası, Karakoç'un yarası kadar taze.

Aşk kâğıda yazılıyor evet. İlahi Komedyası'nın ozanı Dante değil Beatrice'dir. Kâğıda yazılıyor evet aşk. Hüsnü Aşk'ın şairi Şeyh Galip değil Beyhan Sultan'dır. Yazılıyor aşk evet kâğıda. Genç Werther'in Acıları'nın yazarı Goethe değil, Charlotte'dir. Evet kâğıda yazılıyor aşk. Huzur'un yazarı Tanpınar değil, Nuran'dır. Aşk evet yazılıyor kâğıda. Annabel Lee'nin şairi Poe değil, Virginia'dır. Yazılıyor kâğıda aşk evet. Kürk Mantolu Madonna'nın yazarı Sabahattin Ali değil, Frolayn Puder'dir. Aşk yazılıyor evet kâğıda. Hüküm'ün yazarı Kafka değil, Felice'dir.

Şimdi birileri çıkıp bu sevgililerin aslında yaşamadığını söyleyebilir. Belki de haklı çıkarlar, ispat edemeyiz bir türlü. Akrostişler bozulmuş, çiçekler kurumuş, kokular uçmuş, fotoğraflar sararmış, vaatler çürümüştür. Fakat ruh dipdiri ayakta değil mi! En küçük bir kırışığı yok. Bahar yaprakları gibi havayı tazeliyor. Yağmur rüzgârları gibi damlacıklar serpiyor yüzlere. İman edeni kalmamış peygamberler gibi mahzun, fakat bir avuç insana balkonundan büyük kalabalıklara hitap ediyormuş gibi coşkuyla seslenme gücünü buluyor kendinde. Ne mi söylüyor? Ne söyleyebilir ki aşk!

Abdurrahim Karakoç'un göçünü "Mihriban yetim kaldı" başlığıyla duyuran gazeteci dostlara selam. Mihriban yetim kalmadı. Yetim kalan aşktır.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ayaklarımızın altında homurdanan toprak

A. Ali Ural 2012.06.17

"Yer o yaman sarsıntı ile sarsıldığı, toprak ağırlıklarını dışarı çıkardığı ve insan; 'Buna ne oluyor!' dediği zaman..." (Zelzele Sûresi, 1-3) ayetlerini okurken toprağın ayaklarımızın altında homurdandığını hissettiğini söylüyordu Roger Garaudy. Kıyametin sesini duyuracak kadar yakınlaştırıyordu geleceği Kur'ân ve bu ona göre "Sorumluluğun uyanışı"ndan başka bir şey değildi.

İnsan yeryüzünde kendini "bir yabancı" gibi hissetmekten kurtulamayacaktı, bu uyanış olmaksızın. İnsaniliğini yitirmiş bir yabancılaşma dünyasının mensesinden kurtulmanın yolu bir "Burak" edinmekti kendine. Bu yüzden miracın anlatıldığı İsrâ Sûresi ilk âyetiyle ruhunun kapısını çaldığında "Lebbeyk" diyordu Fransız düşünür, "Lebbeyk" yani göreve hazırım.

Sorumluluğun uyanışını en sarsıcı şekilde İsrâ/Gece Yolculuğu Sûresi'nde hissedenden Garaudy, Hz. Peygamber'in gök katlarında yükselip dünyayı ve insanları bir gök bakışıyla değerlendirdikten sonra Rabb'iyle buluşmasını bütün ibadetlerin özü olarak algıliyordu "Mi'rac ibadetin ruhudur," derken. Ona göre kişi eylemlerinin merkezine bu yücelişi koyduğunda gündelik meşguliyetlerinin esaretinden kurtulacak, "Ben merkez değilim. Allah'tır merkez." diyerek kavuşacaktı özgürlüğüne. İşte o zaman, Kıyamet Günü'ndeki gibi titreyecekti yer ve yeni bir mücadelenin saati çalacaktı. Kâbe'den Mescid-i Aksâ'ya, Mescid-i Aksa'dan Sidretu'l-Münteha'ya yapılan bu yolculuk insanın Hz. Peygamber'in rehberliğinde yeryüzündeki konumunu keşfetmesi değil miydi!

Roger Garaudy, düşündü ve keşfetti. Bu yüzden dışlandı ve yalnız bırakıldı. İslam'ın "çağdışı" olarak gösterilmeye çalışıldığı bir zamanda "İslam'ı seçmek çağı seçmektir. Çünkü İslamiyet, bu çağın dini ve ümididir." demişti Marksizm'in de kapitalizm gibi enkazlar ürettiğini fark ettiğinde. "Marksizm, kapitalizm ve İslam arasındaki fark nedir?", sorusunu: "Biri insanı devlete karşı esir eder. Diğeri ise, sermayeye karşı. İslam ise insana onurunu iade eder." cümleleriyle cevaplayan bir adamı dünya elbette yalnız bırakacaktı. Fakat bundan şikâyet etmedi o. Kim söylemişti yalnız olduğunu! "Yalnızlığım, bana yalnızlık gibi görünmüyor," diyordu, "sûfilerin, yani bütün zamanların en büyük şairi Mevlâna Celâleddin Rûmî'den, Müslüman İspanya'nın keşif adamı Mürsiyeli İbni Arabî'ye ve onun aşk destanına kadar, İslâm'ın derûnî hayatının manevi efendilerinin varlığıyla dopdoluyum."

Roger Garaudy, düşündü ve keşfetti. Ateist bir ailenin çocuğu olarak gözlerini açtığı hayat, kıydan kıyıya sürüklerken onu düşünmeyi terk etmedi asla. Sorbonne Üniversitesi'nde edebiyat okurken de düşünüyordu, SSCB Bilimler Akademisi'nde doktora yaparken de. Fransız Parlamentosu'nda Millet Meclisi Başkan Yardımcılığı'nı yürütürken de düşünüyordu, Marksist İnceleme ve Araştırmalar Merkezi müdürlüğü yaparken de. Fransız Ulusal Eğitim Komisyonu'nda çalışırken de düşünüyordu, Komünist Parti Siyasi Büro Şefi'yken de. Stalin'den Castro'ya, Picasso'dan Aragon'a, Sartre'dan Romain Rolland'a sanat ve siyaset adamlarıyla arkadaşlık ederken de düşünmeyi sürdürdü o. Düşündü ve keşfini 1982'de şöyle açıkladı dünyaya: "Allah'tan başka ilâh yoktur ve Hz. Muhammed O'nun elçisidir."

Müslüman olduğunda altmış dokuz yaşındaydı Garaudy ve "Kendimi bu karara tamamıyla hazır ve bunun bütün sorumluluğunu üstlenecek durumda hissediyorum." derken inancın çizdiği bir sorumluluk alanından bahsediyordu. Onun inandığı İslam'da israf ve gösteriş yoktu. Gayri meşru servetlere izin vermiyordu bağlandığı din. Fakiri ezen, zengini tembelleğe iten faize de yer yoktu orada. Bilim ve tekniğin, bilim ve teknik bürokrasisine, siyasetin Makyavelizm'e dönüşmesine müsaade etmeyen bir Allah'a inanıyordu o. Yaratılmışların en şerefli olan insanın sömürülmesine en büyük engeldi iman. İslam'la diğer dinler arasındaki fark buradaydı. İslam, çağları arkasında sürükleyen bir dinken, diğer dinler çağların arkasında sürükleniyordu. İslam dışındaki bütün dinler çağlara göre tahrif edilmişken Kur'an indirildiği günden beri zamana hükmetmekteydi. O, zamanı değil, zaman onu takip ediyor, zaman yaşlandıkça, o gençleşiyordu.

Doksan dokuz yaşında Rabb'ine kavuştu Garaudy. Eserleri sessizlik değirmeninde öğütölmeye çalışılsa da otuz yıl dünyadaki tek medeniyetin Batı medeniyeti olmadığını anlatmaya çalıştı. Ona göre Müslümanların, Batılılaşma eğiliminden bir an önce vazgeçmeleri gerekiyordu. Zira Batı iflas etmişti ve hastaydı. Sağlıklı olanın hasta olanı taklidine akıl erdiremiyordu bir türlü. Batı'nın bir an önce bir özeleştirisi yapması gerekiyordu. Yaşlıların ömürlerini uzatabilmek için bilimsel araştırmalara milyarlar akıtırken, çocukların ve gençlerin vakitsiz ölümlerini engellemek için kılını kıpırdatmayan Batı'nın.

"Okudukça Kur'an yaklaşıyor bana. Sanki bugün yazılmış, doğrudan bana sesleniyor." diyen bir adam geçti bu dünyadan. Zelzele Sûresi'ni okurken toprağın ayaklarının altında homurdandığını hissettiğini söyleyen bu adam Roger Garaudy'den başkası değildi. Vefatını duyduktan sonra Zelzele Sûresi'ni açtım aynı duyguyla okumak için. Başta bir rakam çarptı gözüme: Kur'an'ın doksan dokuzuncu suresiydi.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kum saati çevrilince

A. Ali Ural 2012.07.01

Aynı kum deveran ediyor fanusta. Bütün zerreleriyle hayat sanatın gözeneklerini doldurduktan sonra vakit ters yüz oluyor ve bu kez sanat hayatın gözeneklerine akmaya başlıyor.

Hayat hayali emzirirken an geliyor hayal hayatın göğsüne dayıyor dudaklarını. Suyun gökle deniz, denizle gök arasındaki akıl almaz yolculuğu nedeniyle belki, Ahmet Haşim, hayatın şekillerini hayal havuzunun sularında seyrediyor ve yeryüzünün bitki ve taşlarını renkli bir akis olarak görüyor o havuzda. "Bir çağın birliğini sağlayan şey, o çağı meydana getiren insanların aynı sulardan içmesidir," sözünde Gide'in, sanat değil mi su!

Exupery'ye hayat yazdırdıysa da Küçük Prens'i, Küçük Prens'in hayata borcunu ödemekte gecikmediğini görüyoruz. 1857'de keşfedilip III. Napolyon'un eşinin adı verilen bir asteroidin yakınlarında 1999 yılında keşfedilen bir gezegenin ayına "Küçük Prens" adı verilmesi gösteriyor ki gerçek kraliçeler kadar önemlidir masallardaki prensler. Öyle olmasaydı kralların resimlerinin basıldığı banknotlarda bir hayal kahramanının ne işi vardı! Bir vakit elli franklık banknotlarında Fransa'nın atkısını savurmuyor muydu Küçük Prens! Dostoyevski, Freud'tan çok önce söz ederek "Bilinç altı"ndan kum saatini tersine çevirmemiş, Jules Verne, Neil Armstrong'tan bir asır önce adını atmamış mıydı aya! George Orwell yaşıyorsa "1984"e 2012'in kameraları önünde kahkahalarla gülmeyecek miydi!

İsviçre'nin Surlej şehrindeki bir kayaya neden "Nietzsche taşı" deniliyor biliyor musunuz? Çünkü Nietzsche bu taştan ilhamla "Böyle Buyurdu Zerdüş"ü kaleme almış. Tabiatın Nietzsche'ye sığıran kıvılcım, şimdi Nietzsche'den gezginlere sığıyor. Mimar Ömer Usta Kırım'da hıçkırtmasaydı Gözyaşı Çeşmesi'ni Puşkin "Bahçesaray Çeşmesi" adlı şiirini (Bahçesarayskiy Fontan) yazmayacaktı. Ve Puşkin bu şiiri yazmasaydı eğer Stalin'in Kırım Tatarları'nı sürmesiyle değiştirilen yer isimleri arasında Bahçesaray da olacaktı. Sanat hayattan aldığını hayata geri veriyor. 2000 yılında "Yaşlanmayı kabul edememe hastalığı"na bir ad bulmakta gecikmiyor doktorlar: "Dorian Gray Sendromu"

Renkler yaşlanmıyor. Duyularıyla algıladığı dünyanın Monet'in tablolarına renk renk süzülüp ışığın nesneler üzerinde oluşturduğu ince farklılıklarla tuvalinin gözeneklerini doldurmasının üzerinden yıllar geçti. Kendi ifadesiyle "imkansızın peşinde koşan" Empresyonizm/İzlenimcilik akımının öncüsü 1926 yılında 86 yaşında hayata veda ederken en çok nilüferleri ağlatmıştı peşinden. O nilüferler ki 1899'da Giverny'deki evinin önündeki göletten fıkkırıp bahçedeki diğer çiçekleri de yanlarına alarak öbek öbek taşınmıştı kesik ve titrek fırça darbeleriyle ressamın şöalesine. Monet'in duygularının rengini ararken yaptığı onlarca tablo içinde apayrı bir yeri vardı "Nilüferler"in. Parlak renklerin peşinde gözlerini kaybedip bir katarakt ameliyatıyla tek gözünü

yeniden ışıkla buluşturduğunda yine bahçesine koşmuş, ölene kadar ruh sancıları içinde "Nilüferler"in bk boyutlu versiyonlarını resmetmeye devam etmişti.

Kum saati ters çevrildi geçtiğimiz günlerde ve Monet'in "Nilüferler" tablosu gerçek bir bahçeye dönüştürüldü. New York Botanik Bahçesi'nde Fransız ressam Claude Monet'in tabiattan devşirdiği çiçeklerin tekrar tabiata dönüşü sanatseverler arasında heyecanla karşılandı. İki ayda yüz bin kişi gezdı bu canlı tabloyu ve gerçek çiçeklerin arasında fotoğraflar çekerek ressamı hatırladı. Nilüferler tablosundan esinlenerek tasarlanan bahçede ressamın Giverny'deki evinin bahçesindeki gölet ve üzerindeki köprünün bir benzerinin bulunduğunu bildiriyor haber ajansları. 150 bitki türünün sergilendiği canlı tablonun gller, hezaren çiçekleri, nilüferler, Japon akağaları ve salkımsğtleriyle ziyaretçilerini beklediğini...

Tagore: "Dünya ruhumu acılarla öptü ve karşılığında benden şarkı istedi." diyor bir şiirinde. Belki de bu yüzden müzik grupları isimlerini edebi eserlerden almayı anlamlı buluyorlar. İşte Two Gallants (Bir James Joyce yks), Paradise Lost (John Milton'un efsanevi şiiri) Sanatla hayat arasındaki sancılı döngüyü kim anlatabilir layıkıyla! En iyisi yazımızı Halil Cibran'ın "Kum ve Köpük" adlı eserinde yer alan, "Sözlerimin yarısı anlamsız, fakat diğer yarısının sana ulaşacağını umarak konuşuyorum," sözlerinden ilham alan Beatles topluluğuna bırakalım. John Lennon'un bestelediği "Julia" isimli şarkıda Cibran'ın sözü şu şekilde girmiş şarkıya: "Sözlerimin yarısı anlamsız, fakat sadece sana ulaşması için söylüyorum."

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Maketimi tatile göndermeden

A. Ali Ural 2012.07.08

Bu yazıyı maketimi tatile göndermeden önce yazıyorum. Yanlış duymadınız maketimi. Az önce spor kıyafetlerimi giyip geçtim fotoğrafçının karşısına.

"Glmseyn" demeden gülümsedim, "kendinizi kasmayın" demeden bıraktım objektifin sularına kendimi. Sırtüstü denize uzananların yaz neşesiyle yaptım bunu. Yunusların halkadan geçerken taktıkları güleç maskeyle. Tebessmmde bir hinlik var kabul. Bunu yıllardır halledemediği bir meseleyi çözmüş bir şaire çok grmeyeceğinize eminim. İtiraf ediyorum: Bulan mucidin dumanlar arasındaki tebessmnden çaldım o mimikleri.

Shakespeare'in adını en çok sevdiğim eseri hangisidir bilir misiniz: Bir Yaz Gecesi Rüyası. Sadece adı olsaydı bu kitabın ve kapağını açtığımda boş sayfalarla karşılaşmış olsaydım bile aldanmış hissetmezdim kendimi. Adı "Bir Yaz Gecesi Rüyası" olan bir kitabın boş sayfalarını doldurmayı kim istemez! Fakat Shakespeare boş sayfalar bağışlayacak kadar cömert değil. Satır araları neyime yetmiyor. Oyunun beşinci perdesinde "Gerçek olamayacak kadar tuhaf. Böyle acayip şeylere, bu peri masallarına hiç inanmam ben..." diye başlayan bir tirat vardır. Bu tiradın bir yerinde sahneye fırlayıp Theseus'un rolünü almama karşı çıkmayacaktır Shakespeare:

"şairin gözleri heyecandan fırl fırl döner yuvalarında;

Gkteyken yere iner, yerden göğe fırlar durmadan.

İnsan, hayalinde nasıl,

Hiç görülmedik, bilinmedik şeyleri yaratırsa,

Şairin kalemi de onlara biçim verir.

Hiçten yararlanır, havayı alır,

Bir yer, bir barınak bulur ona, bir ad verir.

Öylesine güçlüdür ki hayali,

Bir coşku, bir sevinç duymayagörsün,

O sevinçle bir kaynak da buluverir..."

Bir yaz gecesi, bir ormanın derinliklerinde, büyüğü bir masala adım atabilmek için kazmamı hayal dağlarına saplayıp duruyorum. Ay yanaklarıma tuzlu damlalar serpiyor. Orman perileri ipekten kanatlarını saklıyorlar rüzgârlarını esirgemek için. Umudumu kaybetmedim. Biliyorum susuzluktan yere düşeceğim anda fışkıracak kaynak. Buz gibi sular yüzümden süzülüp bir ark açacak kendine ve gitgide yatağını genişleterek önce bir dereye, sonra bir ırmağa dönüşecek. Bir yaz gecesi, bir ormanın derinliklerinde başlayan yolculuğumun yine bir yaz gecesi bir denizin eteklerinde nihayet bulması için dua etmeliyim. Kaç ırmak denize varmadan gökte bulmuştur kendini.

Hayır, bir değil birkaç maketimi yaptıracak matbaacı. Fakat "Önce fotoğrafları görelim" diyor. Gidilecek yere göre değişmeliymiş kıyafetim. Tamam, bir koşu gider kışkıklarımı giyerim. Aynı anda hem denizde, hem ormanda, hem yaylada olacağım demek! Hem yanıp hem üşüyeceğim. Olan oldu. Kazma pınara ulaştı. Ağzı bantlanıp sandalyeye bağlanan rehin nihayet ellerini çözdü. Dudaklarındaki bantları bir çekişte koparıp fotoğrafçının karşısına geçti. Söyleyemedikleri içinde kaldı yine, fotoğrafçıya laf yetiştirmekten. Tamam, bir koşu gider yazlıklarımı giyerim. Şapka mı? İşte takıyorum başıma. "Kıpır kıpırdır şimdi denizde balıklar." Oltamı alayım mı?

Ramazan Filiz'in öyküsünü duydunuz mu? Ben duydum ve hayatım değişti. Yok, yok. Değişmek üzere desem daha doğru olur. Hele şu fotoğrafları çektirelim, bakalım neler olacak. Gülümserim evet. Kolumu da kaldırırim. Duvara dayanır gibi mi durayım. Neden olmasın. Güneş gözlüğü mü! Bir koşu alır gelirim. Ah Ramazan Filiz! Asrın buluşu bu! Demek arkadaşının oğlunun sünnet düğününe gidemeyince bire bir maketini yaptırıp gönderdin salona. Düğüne gelenler maketle tokalaşmaya kalkıştı. Uzaktan selamlayanlar oldu seni. Mukabele etmemene içerlediler üstelik. Dursunbeyli Ramazan Filiz yapmayacaktın bunu! Yok, yok çark etmiyorum. Bana ne kadar büyük iyilik yaptığını tahmin edemezsin.

"Yapmayacaktın" dememin nedeni şu: Yol olacak. Yaz ayları düğün ayları. Çeyrek altın el yakıyor. Yakında altını kapan fotoğrafçıda alacak soluğu. Fotoğrafçı çengelli iğne dağıtacak modellerine. "Biraz eğilin, ellerinizi birbirine yanaştırın, tıpkı altın takar gibi..." Düğünden düğüne gezecek maketler gülümseyerek. Nikah memurları yetişemedikleri nikahlara bordo cübbeli maketlerini gönderecekler. Evliliğe karşı çıkan aile büyükleri maketleri için fotoğrafçının "Gülümseyin" emrini reddederek asık suratlı fotoğraflar çektirecekler. Gelinle damat, maketlerini yaptırıp sırta kadem basacaklar. Davetlilerden önemli bir kısmı salona maketlerini gönderdikleri için kimin maket kimin canlı olduğu anlaşılamayacak. Uzaktan selam verip karşılık alamayanların içleri burkulacak. Tokalaşmak isteyenlerin ellerine batacak çengelli iğne.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Artık hatırlamıyorum

A. Ali Ural 2012.07.15

Hafızasını kazarak elde ettiği paha biçilmez parçalarla inşa etmişti her şeyi. Bulduğunda devletin el koyamayacağı tek hazine olan çocukluğunun parçalarıyla.

Bir arkeolog neşesiyle üfledikçe her kalıntıya toz bulutları kalkıyordu üstünden. Bir büyücü coşkusuyla serpikçe kelimelerini maziye göz gözü görmüyordu. Ve sonunda kasvetli bir kasaba toz duman arasından ağır ağır ortaya çıktı. İşte büyükannesi; en dehşetli masalları kılı kıpırdamadan büyük bir soğukkanlılıkla anlatıyor. Yüzündeki ifadeye bakılırsa gördüğünden şüphe yok. İşte toprak yiyen bir kız kardeş ve her biri akılla delilik, düşle gerçek arasında bir saat sarkacı gibi gidip gelen ev halkı! İşte çocukluğunu geçirdiği ve bütün hayallerini yeniden kurguladığı Aracataca ya da kurmacalarına taşıdığı adıyla Macondo!

"Hayat, insanın yaşadığı değildir; aslolan, hatırladığı ve anlatmak için nasıl hatırladığıdır." demişti Gabriel Garcia Marquez, "Anlatmak için Yaşamak"ta. Hafıza bir sarnıç değildi sadece yağanı biriktiren. Saklanılanın tekrar nasıl kavuşacağıydı taze havaya. Hatırlama biçiminin hatıraya nasıl bir çekim alanı bağışlayacağı. Çocukluğunun manyetik alanına tekrar dönebilen her yazar gibi o da memleketinin haritasını topsuz tüfeksiz genişletmeyi başardı. Bir ucundan gerçeğin, diğer ucundan hayalin çektiği halat gerildikçe genişledi Kolombiya. Kazananı, "büyülü gerçekçilik" olan bu yarışın görünmez kahramanı hafızaydı.

"Yüzyıllık Yalnızlık" hafızanın derin kanyonlarından fıskırdı ve unutmaya korkusuyla mayalandı. Romanın daha başlarında hücum etti Macondo'ya Alzheimer. Unutkanlık vebasını kol gezerken beldede bir şeyler yapmalıydı halk. Aureliano ne duruyorsun! Bak atölyedeki küçük örsün adını hatırlayamadın. Babası "Iskaça" dedi, Aureliano unutmamak için bir kâğıda yazıp kelimeyi yapıştırdı örse: ISKAÇA. Yöntem bulunmuştu. Bütün kasaba bir telaşla bellek yangınından kelime kurtarmaya koştu. Fırçalar mürekkebe batırıldı. Her şeyin üzerine adı yazıldı büyük harflerle: MASA, SANDALYE, KAPI, DUVAR, YATAK, TENCERE... Hayvanlar da ihmal edilmedi: KEÇİ, DOMUZ, TAVUK... Bir ineğin boynuna astıkları şu yazıysa hafıza kaybından ne kadar korktuklarının bir delili olarak kayıtlara geçti: "Buna inek derler. Süt versin diye her sabah sağılması gerekir, sütün de sütlü kahve yapmak üzere kahveyle karıştırılabilmesi için kaynatılması şarttır." Macondolular yalnız eşya, bitki ve hayvanları değil, duygularını ve inançlarını da unutmamak için bu yöntemle tedbir almaya çalıştılar. Mesela kasabanın ana caddesine "TANRI VARDIR" yazılı bir tabela astılar.

Yazarını unutulmaz kılan "Yüzyıllık Yalnızlık"ta hafıza kaybının altını çizen satırlar bunlardan ibaret değil. Şifreleri çözdüğü anda anıların çürüyüp yok olacağını fark ediyor dehşetle kahramanımız: "Aureliano içinde yaşadığı ânı anlatan bölümün şifresini çözmeye koyuldu. Bir yandan şifreyi çözüyor, bir yandan okuduklarını yaşıyor, konuşan bir aynaya bakıyormuş gibi son sayfalarda yazılı olayları söyleyerek yaşıyordu. Sonra kendi ölümünün nasıl ve ne zaman olacağını öğrenmek için bir sayfa daha atladi. Son satıra gelmeden önce, o odadan bir daha çıkamayacağını anlamış bulunuyordu. Çünkü elyazmalarında Aureliano Babilonia'nın şifreleri çözdüğü anda aynalar (ya da seraplar) kentinin rüzgârla savrulup yok olacağı, insanların anılarından silineceği ve yazılanların evrenin başlangıcından sonuna dek bir daha yinelenmeyeceğini yazıyordu..." Yüzyıllık Yalnızlık'ın bilinç yaralıları arasında bir de "Papaz" var. Yazarımızın kelimeleriyle, "Papaz efendi o tarihlerde bunamaya başlamıştı. Bu bunaklığı giderek artacak ve yıllar sonra Papaz, şeytanın Tanrı'ya başkaldırışının belki de zaferle

sonuçlandığını ve gaflet içindekileri faka bastırmak için gerçek kimliğini gizleyerek, gökler katındaki tahta şeytanın oturduğunu ileri sürecekti."

"Nobelli Marquez bunadı," başlığıyla dünya medyasında yer aldı haber. "Artık hatırlamıyor" olmalıydı oysa başlık. Yazarın kardeşi Jaime Garcia Marquez'in açıklamasına göre ünlü romancı bir süredir hiçbir şey hatırlamıyor. Yüzyıllık Yalnızlık bu olmalı. Fakat ne çıkar, her kitabı Macondo kasabasının unutkanlarının yazdığı levhalar gibi karşımıza çıkacak nereye gitsek. İnsanın yeryüzü macerasını hatırlatacak ve nisyandan ibaret olduğunu. Varsın unutsun Marquez söz krallığını, biz hatırlıyoruz. Hani ihtiyar bir adam, Alzheimer hastası olan karısını her gün yattığı hastanede ziyarete gelip, saatlerce yanında kalarak, geçmişe dair bir şeyler anlatırmış. Adamın çaresizliğine üzülen hemşire, bir gün "Amcacım" demiş, "her gün buralara kadar boşuna yoruyorsun kendini, o seni hatırlamıyor." İhtiyarın gözleri dolmuş: "Biliyorum kızım ama ben onu hatırlıyorum!"

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İnsan olma vakti

A. Ali Ural 2012.07.22

Başlamak zordur. Birçok eylem, güç yetirilemediği için değil, başlanamadığından yapılamamıştır.

Çiftçi için zor olan tarlayı sürmek, tohumları serpmek ve ürünü devşirmek değil, bir tarlaya doğru kararlıca yürümektir. Usta için zor olan harcı karmak, demiri kesmek, taş taş üstüne koymak değil, şakulünü cebine koyup kazmayı vurmaktır toprağa. Yazar için zor olan kelimeleri birer vagon gibi birbiri peşi sıra takmak değil, masaya oturmaktır.

Başlamak zordur. Sınır kapılarında alıkonulan yolculara benziyor düşüncelerimiz. Birkaç adım atabilse yeni bir ülkeye geçecek. Fakat geçemiyor. Alışkanlıkları vize vermiyor ona. Fakat o bunun farkında değil; her ertelemeyi çalışma planının bir parçası sanıyor. Bugün değil yarın, yarın değil öbür gün, öbür gün değil hiçbir zaman.

Ramazan başlamayı kolaylaştırıyor. Toprağı yumuşatıyor yaz yağmuru. Tohumu kabul edebilmesi buna bağlı. Her ramazan bir besmele bu manada. Ramazan'da yalnızca oruca başlamıyoruz. Topyekün bir seferberlik halinde "insan" olabilmek için çekiyoruz besmeleyi. Zira insan gerçek anlamda ancak Allah'ın adını anarak başlayabilir.

Ramazan bizi korumak için geldi. Hani filmlerde olur ya; siperde bekleyen asker arkadaşına "Sen koş! Ben seni silahımla korurum!" der. Hakikati gördüğü halde ona yönelme cesaretini bulamayanların ne sadık koruyucusudur Ramazan... "Ey iman edenler, sizden öncekilere farz kılındığı gibi, size de oruç farz kılındı. Ta ki korunasınız." (Bakara, 183)

Hilal yarışı başlattı, yıldızlarını arıyor. İbadeti öne sürerek sorumluluklarını yerine getirmeyenlerin bu yarışta yeri olmadığını ilan ediyor yarışmacılara. Bedir Savaşı'nı ve Mekke'nin Fethi'ni örnek veriyor. Tarihin bu iki büyük inanç zaferinin Ramazan toprağında nasıl kök salıp dallarıyla evreni kucakladığını... "Biz sıcak çok şiddetli olan bir mevsimde, Ramazan ayında Rasulullah -sallallâhu aleyhi ve sellem- ile birlikte sefere çıktık. Hararetin

şiddetinden herkes elini başına koyuyordu. Aramızda oruçlu olarak sadece Allâh Rasûlü ile İbn-i Ravâha vardı." (Buhari, Savm 35; Müslim, Sıyâm, 108.)

Ruhsata uymalarını istemişti çünkü Peygamber. Seferi olana oruç tutma zorunluluğu getirmiyordu Allah. "Ramazan ayı öyle bir aydır ki, insanlara doğru yolu gösteren, hak ile batılı ayıran Kur'ân, o ayda indirilmiştir. Sizden her kim ayı görürse oruç tutsun. Kim de hasta olur veya seferde bulunursa, diğer günlerde o kadar oruç tutsun. Allah sizin için kolaylık ister, güçlük istemez..." (Bakara, 185)

Yarış kazananlardan İbrahim b. Ethem hakkında bir yaz günü tutulan kayıt şöyle: "Ramazan'da çıkar, ekin biçer, verilen ücreti fakirlere dağıtır, gece saatlerce namaz kılardı..." Yine kazananlardan Bayezid-i Bistâmî, bir Ramazan günü uzun bir yolculuktan sonra Bistam şehrine gelmek üzereydi. Halk onu karşılamak için yollara dökülmüştü. Bayezid şehre girer girmez dükkandan bir somun ekmek alıp yiyince, onu Ramazan'da yemek yerken gören halk dağılıp gitti. Bunun üzerine Bistâmî gördüğü anlayışsızlığı etrafındakilere şöyle yorumladı: "Görüyorsunuz değil mi? Bir İslâmî ruhsatı uygulayınca halk reddetti beni!" Kazananlar kaybedenler kadar çok. İmam Şafii de kazananlardan. Harun Reşîd'le arasını, "İmam Şafii Kur'ân'ı ezbere bilmiyor," diyerek açmak istemişlerdi. Gerçek de böyleydi. Harun sınamak için Ramazan ayında imamlık yapmasını emredince fitneyi fark eden İmam Şafii her gün bir cüz Kur'ân ezberleyerek teravihte okumuş, böylece Ramazan ayında baştan sona Kur'ân'ı ezberlemişti.

Ramazan; Allah'ın seçtiği ay. Bütün kutsal kitaplar zamanın bu sırlı kumaşına sarıldı. Yalnız Kur'ân-ı Kerîm'i değil, Hz. İbrahim'in sahifelerini, Tevrat ve İncil'i de Ramazan'da indirdi Hakk. Kur'ân'ı işaret ediyorsa Ramazan boşuna değil. Akşam ezanları bir lokma ekmekle bir yudum suya çağırıyor yalnız. İnsan olma vakti! Kur'ân'ın "Ey insanlar!" sesleniş bu yüzden. Bu hitaba layık olabilmek için "insan" olmaktan başka çare yok. "İnsan" olmadan Kur'ân'ın muhatabı olunmuyor çünkü. "Ey insanlar!" nidası "Buradayım, geliyorum!" cevabını istiyor insanlardan. Fakat hazır mıyız fırlamaya siperinden nefsin! Ramazan koru bizi!

Abdullah b. Mes'ud anlatıyor: "Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana, 'Kur'ân oku.' dedi. Ben, 'Kur'ân Sana indirilmişken onu yine sana mı okuyayım!?' dedim. O, 'Onu başkasından dinlemeyi severim.' dedi. Ona Nisâ Sûresi'ni, 'Her ümmetten birer şahit getirip bunlara karşı da seni şahit getireceğimiz zaman halleri nice olur?' (Nisâ, 4/41) buyruğuna varıncaya kadar okudum. Bu sefer, 'Bu kadarı yeter.' dedi. Ona dönüp baktığımda gözlerinden yaşlar boşalıyordu."

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Neşe

A. Ali Ural 2012.07.29

Bir balıkçı ağını neşeyle çekiyorsa denizden gümüş olur her balık, şurup olur her deniz. Bir demirci neşeyle indiriyorsa çekicini örse, dövdüğü demirden çil çil kıvılcımlar uçuşur yirmi dört ayar altın.

Bir marangoz neşeyle sürdüğünde hışır hışır kavağı hızara, ağırbaşlı bir ceviz başını kaldırır talaşların içinden. Ekmekler nar gibi; fırıncı neşesini katmış hamura. Kavunlar sapsarı; güneşe dokundurmuş çiftçi sevinçle bir bir.

Taş değil elmas külçeler; duvar örerken türkü söylüyor usta. Kelimeler havai fişekler gibi patlayıp gökte; kalbimize ağır ağır süzülüyorsa, biliriz edebiyat neşesidir.

Ramazan neşesi aynalara düştü. O halde neden yüzlerimiz asık? Sıcaktan mı, sönecek güneş. Açlıktan mı, milyonlarca ziyafet tepsi bize doğru yürüyor. Susuzluktan mı, Kevser ırmağı köpük köpük doluyor kupalarımıza. Uykusuzluk mu, atlas döşekler dikiliyor Tuba ağaçlarının altında, birkaç nefesimiz kaldı verecek. Kimseye inandıramayız, ağırbaşlı olduğumuzdan değil, mademki bir cüz ibadet "Gülümsemek." Müslümanın acısıyla mı kavruluyor yüzlerimiz, nerede! Akif gibi birliğimizin bozulmasından mı şikâyetimiz: "Yâ Rab, şu muazzam Ramazân hürmetine,/Kaldır aradan vahdete hâil ne ise./Yâ Rab, şu asırlarca süren tefrikadan/ Artık ezilip düşmesin ümmet ye'se..."

İbadet neşesini kaybettik belki. Yakup Kadri gibi serin bir havuza atabilseydik kendimizi güneş çekilirken tepeden, bizim de geçecekti içimizden bu cümleler, yazmasak bile: "Bir öğle sonu. Akşama doğru büyük camilerimizin birinde, تنها bir köşede, bir sütun dibine oturduğum zaman kendimi uhrevî bir mıntıkaya ermiş zannederim... Kalbimde güya bir menba açılmış gibidir. Bu menbain suları yavaş yavaş bütün vücuduma dağılır. Bende günaha, masivaya, küfür ve isyana dair ne varsa hepsini yıkar, siler götürür. Böylece varlığımdaki bütün fena şeylerden, kısmen yabancı ellerin kanıma telkih ettiği zehirlerden kurtulurum, boşalıyorum. Sade seven, sade nedamet eden, sade secdeye varmış bir ruh halinde kalırım..."

"Sade secdeye varmış bir ruh" toprak kadar yakın, dağlar kadar uzak. O ruha ulaşmadan her ibadet yorgun, her güzel meşakkat. Bir makine gibi uzatamayız kolumuzu suya. Bir makine gibi dolduramayız karnımızı. Bir makine gibi uzatamayız parayı yoksula. Bir makine gibi yürüyemeyiz mabede. Bir makine gibi ellerimizi birleştirip kıpırdatamayız dudaklarımızı. Bir makine gibi tırmanamayız minbere. Bir makine gibi daldıramayız kaşığımızı çorbaya. Bir makine gibi eğilip kalkamayız. Yakup Kadri ne güzel dile getirmiş: "Zamanımızdaki abit ve zahitler günden güne alelade vazifelerini işleyen kimseler derekesine iniyorlar. Bunlar abdestlerini alırlarken, namazlarını kılarlarken ve ellerini açıp dua ederlerken adeta angarya bir işi başlarından savmaya çalışan adamlara benziyorlar..."

Dilerse bizim bin kusurlu kulluğumuzu bile kabul eder. Ümitsiz değilim. Fakat yüzlerimiz neden hâlâ asık? Çocukların orucunu bir altın mecidiyeye satın alan babaanneler nerede! Evlerin avlusunda şakalaşarak sahur bekleyen halk. Pide kuyrukları cansız. İftar çadırları sessiz. Artık "Ramazanla nasılsın?" sorusu pek nadir soruluyor. Alınacak cevaptan korkuluyor mu ne! Hani sormuşlar Bektaşîye: "Ramazanla nasılsın?" Şöyle cevap vermiş gülümseyerek: "Pek iyiyiz erenler, ne fakir mübareği incitiyorum ne de o fakire dokunuyor."

Yahya Kemal'in Atik-Valde'den İn en Sokakta adlı bir şiiri vardır ki dokunur kalbe: "İftardan önce gittim Atik-Valde semtine,/ Kaç def'a geçtiğim bu sokaklar, bugün yine,/Sessizdiler. Fakat Ramazan mâneviyyeti/ Bir tatlı intizâra çevirmiş sükûneti..." mısralarıyla başlayan bu şiirde neşesizliğin bile bir neşesi vardır ki imrenilir. Yahya Kemal "Mademki böyle duygularım kaldı çok şükür," diyerek kendini teselli etmektedir, dindar insanlara olan hayranlığını ifade ederken. Bir top gürültüsüyle sahilde gün bitmiş, oruçlar bozulmuştur. İşte o anın fotoğrafını çekmiştir şair: "Bir nurlu neş'e kapladı kerpiçten evleri./ Yârab nasıl ferahlı bu âlem, nasıl temiz!/ Tenhâ sokakta kaldım oruçsuz ve neş'esiz..."

Ancak bu neşesizlik ruha gizli bir neşe verir. Közün karıştırılmasıdır, yeniden alev alma ümididir çünkü. Yeniden çiçek açma hayali kış ağacının. Neşeli oruçsuzlar çağının anlayamayacağı bir şeydir. Neşeli oruçsuzların gülüp geçecekleri bir şey. Bir ruh tarihçisidir Yahya Kemal. Not düşmüştür inancını yaşayamayanların inancını yaşayanlara imrenerek baktığı devirlere:

"...Bir tek düşünce oldu tesellî bu derdime;
Az çok ferahladım ve dedim kendi kendime:

'Onlardan ayrılış bana her an üzüntüdür;
Mademki böyle duygularım kaldı, çok şükür.'

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Daha hızlı daha yüksek daha güçlü

A. Ali Ural 2012.08.05

Dört yılda bir bedeninin sınırlarını genişletmeye çalışıyor insan. Citius-Altius-Fortius/ Daha hızlı, daha yüksek, daha güçlü...

İÖ 776. Elis kent devletindeki Olympia'da Tanrı Zeus'un onuruna düzenleniyor ilk olimpiyat. O vakit iki yarıştan ibaret müsabakalar. Stadyumda insanlar, hipodromda atlar koşuyor. Kazanan yarışçıların başında zeytin dallarından çelenkler. Şehirlerinin kahramanları onlar. Ozanlar tarafından şiirlerle övülmeyi, heykelticiler tarafından mermerlerle ölümsüzleştirilmeyi hak ediyorlar. Boyunlarında altın madalya yok. Fakat kentlerine döndüklerinde avuçlarında parlayacak altınlar. Çok çalıştılar, toz toprak yuttular, nice zevklerden mahrum bıraktılar kendilerini. Ne diyor kadim Yunan'ın vicdanı Epiktetos; "Olimpiyat yarışlarında birincilik kazanmayı elbette istersin. Doğrusu bunu ben de isterim. Öğünülecek bir şeydir çünkü. Ama ilkin böyle bir işin önünde sonunda olacağını düşün. Düşün ve öyle gir yarışmaya..."

Dünya savaşı çıkmadığı sürece bedeninin sınırlarını genişletmeye kararlı insan. Citius-Altius-Fortius/ Daha hızlı, daha yüksek, daha güçlü... Bunun için her şeyi yapabilir. Bedenini ve ruhunu gönüllü teslim edebilir işkenceye. Gecelerini gündüz, gündüzlerini gece yapabilir. Her dört yılda bir hayatının dört yılını gözden çıkarır, yeter ki göze girsin. Ailesini ve arkadaşlarını daha az görebilir, yeter ki daha çok koşsun, daha çok sıçrasın, daha çok yumruk atsın. Rüyalarında bile özgür değildir. İşte yine olimpiyat bayrağı çekiliyor direğe, yine uçuyor güvercinler havaya. Beyaz zemin üzerinde iç içe geçmiş beş halka alev alıyor birden. Kırbaç sesini duyan aslanlar hiç tereddüt etmeden atıyorlar kendilerini merkezine halkanın. O da ne yelesi tutuşuyor aslanlardan birinin. Alkışlar arasında kükreyerek kül oluyor.

Beş halka beş kıtayı temsil ettikçe bedeninin sınırlarını zorlayacak insan. Dünya halkları dost olacak çünkü, boşa çırpmayacak güvercinler kanatlarını. Sporun halkları birbirine yaklaştıracaklarını söyleyenlerin kehaneti gerçekleşecek. Haydi alkışlayalım onları. 1896'dan bu yana dostluk rüzgârları estirenleri dünyada. Bir insan zulüm görse bütün yeryüzü ayağa kalkıyor. Açlık da ne, zenginliklerini paylaşıyor halklar. Diktatörler çekilmiş tahtlarından. Hangi renkten olursa olsun çocukların yüzleri gülüyor, uyandırmasın bizi kimse. 1972 Münih, 1976 Montreal, 1980 Moskova, 1984 Los Angeles, 1988 Seul Olimpiyatları'ndaki husumet ve siyasi çekişmeler mi? Pişmiş aşı su katmanın sırası mı! En iyisi ruh çağırarak. Ey olimpiyat ruhu gittiysen haber ver! Hep öyleydi, gitmedi. Epiktetos'tan duydum: "Amfiteatra gidersin ve hemen bir tarafı tutarsın. Şu aktörün ya da şu atletin ödülü kazanmasını istersin. Elbette, başkaları da, zaferi başka birinin kazanmasını isterler. Bu aksilik seni üzer. Çünkü sen büyük bir yargıçsın ve herkesin sana boyun eğmesini dilersin. Ama başkalarının da bu konuda istek ve inançları yok mudur... Bu ödülü hoşuna gidene vermek istiyorsan bu yarışları kendi çiftliğinde yaptır..."

Daha hızlı, daha yüksek, daha güçlü... Bir insanı kurtarmak söz konusu olduğunda kaplumbağa hızıyla ilerleyen dünyanın hız isteği ne tuhaf! Yüksek insani değerler karşısında yükseklik korkusuna kapılanların "Daha yüksek" demesi! "Güç! Güç!" diye çığlıklar atıyor; zulümden beslenen gücünü "Daha" nereye taşıyacak insan! 1988'de Seul Olimpiyatları'nda 9.79'la 100 metre rekoru kıran Ben Johnson'ın madalyası doping yaptığı için alınmıştı boynundan. "Doping" yakalanmadığı sürece bilimsel araştırmaların bir parçasıydı oysa. Johnson'ın "Doping"ın değil, "Daha"nın kurbanı olduğunu açıklayacak kimdir!

"Ben!" diyor Epiktetos ve sürdürüyor sözünü: "At şarkı söyleyemediği için talihsiz midir? Hayır, ama koşamazsa talihsiz olur. Köpek uçamadığı için talihsiz midir? Hayır, fakat koku alamazsa talihsiz olur. İnsan, aslanları boğamadığı ve olağanüstü işler yapamadığı için bedbaht mıdır? Hayır, o bunun için yaratılmış değildir. Ama temizliği, iyiliği, vefayı ve adaleti kaybettiği ve ruhuna Tanrı'nın işlediği ilahi değerler silindiği vakit bedbahttır."

Bedeni koltuklara çivili insanlara, daha hızlı, daha yüksek, daha güçlü insan görüntüleri enjekte ediliyor, olimpiyat meşalesinin ışığında. Garip bir doping bu, hızlandıracağı yerde yavaşlatıyor insanı, yükselteceği yerde, alçaltıyor. İnsanlık adına koşan, sıçıran, kulaç atan, pedal çeviren, kürek çeken, yumruk atan dublörler zayıflıklarımızın borcunu ömürleriyle ödüyorlar. Citius-Altius-Fortius!

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kâbil

A. Ali Ural 2012.08.26

Oluk oluk kan akıyor İslam topraklarında. İblis kahkahalarla dolaşiyor aramızda elleriyle taşları işaret ederek. Kâbil'in haksız da olsa bir gerekçesi vardı öldürmek için kardeşini. Bir bebeği öldürmenin gerekçesi ne olabilir!

Hız. Âdem yüz sene hiç gülmeden yaşadı. Oğlu öldürülen ilk babaydı o. Oğlu katil olan ilk baba. İki büyük acıyı aynı anda yüklendi, çatırdadı omuzu. Bir avuç insan sığamamıştı koskoca dünyaya. Kıskançlık, Kâbil'in sınırlarını daraltmış, yaşayacağı bir yer bırakmamıştı kardeşi Hâbil'e. İblis, ilk intikamını oğullarını birbirine hasım ederek almıştı Hz. Âdem'den. İşte Kâbil, Hâbil'in boynundan tutup yere yatırmış fakat onu nasıl yok edeceğini bilmiyor. Ölüm nasıl bir şey, öldürmek nasıl bir şey! Henüz kan dökülmemiş dünyada. İblis o anı bekliyordu, "Onu öldürmek mi istiyorsun?" diye sordu dikilip karşısına. "Evet" derken neye evet dediğini bilmiyordu Kâbil. "O halde" dedi, İblis "Şu kayayı al ve ez başını!" Kâbil kayayı aldı, kardeşi ayaklarının dibinde. Aldı ve fırlattı başına doğru. Ne yapacağını bilmez bir halde taş kesilmişken annelerine koştu İblis; Hz. Havva'ya. "Ey Havva, Kâbil Hâbil'i öldürdü!" diye tısladı. "Ölüm de neymiş!" diye sesini yükseltti Hz. Havva, "Ölüm dediğin nedir!" İblis, "Artık ne yiyebilir ne içebilir o. Kimi dayamaz!" dedi. "Ölüm bu mu!" diye feryat etti Hz. Havva. Ölüm buydu: Altı kişilik bir dünyada beş kişi kalmak.

Hız. Âdem ağlıyor. Yeryüzünde ilk defa bir ölümüne ağlanıyor. Bir oğul ölümüne. Artık dünya kan dökülmemiş bir dünya değil. Ne ağaçlar eski ağaçlar, ne dağlar eski dağlar. Denizlerin de rengi değişti, toprağın da. Her şey o gün oldu. O gün kaybetti meyveler tatlarını. Hz. Ali, Hz. Âdem'in ağzından o büyük acıyı şöyle dile getirdi şiirinde:

"Ülkeler değişti, içindekiler de

Çirkin ve değişik toprağın rengi artık

Renkler değişti, tatlar da

Azaldı yüzlerdeki tebessüm ve tatlılık

Hız. Âdem'e şöyle cevap verildi:

Hâbil de babası da birlikte öldürüldü

Kesilmiş ölü gibi oldu dipdiri adam."

Kâbil kardeşinin ölüsünü ne yapacağını bilemedi. Birden yakıcı bir pişmanlık karıştı kanına. Onu ortada bırakmak istemedi. Fakat ne yapılabilirdi bir ölüye! "Sonra Allah kardeşinin ölüsünü nasıl gömeceğini göstermek için, ona yeri eşeleyen bir karga gönderdi. Yazıklar olsun bana, bu karga gibi olmaktan aciz kaldım da, kardeşimin ölüsünü örtemedim, dedi ve pişmanlık duyanlardan oldu." (Maide, 31) Karga sesi güzelleşiyordu Kâbil'in sesi yanında. Leş kargası "insan" oluyordu, Kâbil leş kargası. İnsan kaybettiğinde insanlığını dağlardan çukurlara yuvarlanıyordu.

Hız. Âdem'in, Kâbil'i kovarken cümlesi şuydu: "Git! Artık sen, hiçbir zaman korkutulmaktan kurtulamayacak, gördüğün hiçbir kimseden güvenlik ve esenlikte olmayacaksın!" Kâbil geride korkunç bir âdet bırakarak gitti Nevz Dağı'ndan bir kaya gibi yuvarlanıp. Bundan böyle yeryüzünde işlenen her cinayetten Kâbil'in hesabına bir pay yazılacaktı. Bir cinayet çiğ gibi büyüyerek yeni maktulleri katacaktı içine. Bir kişiyi öldürmek bütün insanlığı öldürmekti. Nitekim Kâbil de kurtaramadı bu kaostan kendini. Hiçbir zaman güvenlikte olmadı. Sonunda âmâ bir oğlunun taşıyla ezilerek verdi canını.

Aslında Hâbil Kâbil'den güçlüydü. Dileseydi öldürülmeden önce öldürebilirdi kardeşini. Bu yüzden ona, "Beni öldürmek için elini bana uzatırsan; ben seni öldürmek için elimi sana uzatmam. Muhakkak ki ben âlemlerin Rabb'i olan Allah'tan korkarım," (Mâide, 28) demişti. Ancak Allah'tan korkanların elinde güven içinde olabilirdi insanlık. Bu yüzden canını feda etmekte tereddüt etmedi bir an. Hani yüce Allah tarafından kabul edilen kurbanı var ya, kardeşini kıskançlıktan çıldırtan... İşte o kurbandı cennetten geçip Hız. İsmail'i kurtarmak için dünyaya yeniden dönen. O kurbandı Hız. İsmail'in boynundan uzaklaştıran bıçağı. İblis'ten rövanşı alan kurban o kurban!

Mahşer gününde maktuller katillerden kanlarının bedellerini isterler. Zulümlerini ödeyebilecek kadar iyilikleri varsa maktullere verirler onu. Eğer katillerin iyilikleri borçlarını ödemeye yetmezse bu kez maktulün günahlarını da yüklenerek cehenneme yuvarlanırlar. İbn Cerir et-Taberî'nin tefsirinde naklettiği bir söz var Abdullah b. Amr'dan: "Erkeklerden cehennem ehlinin en azgını Hız. Âdem'in kardeş katili oğludur. Onun kardeşini öldürdüğü günden beri yeryüzünde ne kadar kan dökülmüşse mutlaka ona bundan bir kötülük payı düşer. Çünkü o, öldürmeyi ilk kurallaştıran kimsedir."

Oluk oluk kan akıyor İslam topraklarında. İblis kahkahalarla dolaşüyor aramızda elleriyle taşları işaret ederek. Kâbil'in haksız da olsa bir gerekçesi vardı öldürmek için kardeşini. Bir bebeği öldürmenin gerekçesi ne olabilir! Bir şair olarak şöyle bir hayal canlanıyor gözümde: Kâbil cehennemde yalvarıyor Allah'a: Bütün günahlar kabulüm. Ne olur bu bebek cinayetlerinden bir pay yükleme üstüme!

Armstrong ve sessizlik denizi

A. Ali Ural 2012.09.02

Zamandan bir gemi daha demir aldı. Hiç yolcusu yokmuş gibi süzüldü sessizlik denizinde. Bu geminin kaptanı için "Sessizlik Denizi" adı yabancı değildi. Kırk üç yıl önce çok yumuşak bir inişle indirmişti gemisini oraya.

Altı yüz milyon insan televizyonlarının başında onun az sonra atacağı adımı bekliyordu. İniş modülünün basamaklarından ayın tozlu yüzeyine ayağını bir mühür gibi basarken önceden defalarca tekrarlayıp ezberlediği o görkemli cümle de ayak iziyle beraber iz bırakıyordu hafızalarda: "Bu bir insan için küçük bir adım, insanlık için dev bir sıçramadır." Evet evet, Jules Verne'in yüz yıl önce kurduğu hayaller gerçek olmuş, Neil Armstrong büyülü çizimleriyle yalnız aya değil, Aya Seyahat (1865) ve Ayın Etrafında (1870) romanlarına da adım atmış, bilinçli olsun ya da olmasın edebiyat-hayat ilişkisinde rollerin değişebileceğini göstermişti. Ay yolculuğu sonrasında kendisiyle yapılan bir röportajda spikerin "Bu büyük projeye hazırlanırken sizi en çok motive eden ne oldu?" sorusuna cevap verirken Fransız yazar Jules Verne yerine ilhamını Verne'den alan İngiliz yazar H.G. Wells'i hatırlamıştı Armstrong: "Eğitim sırasında tam anlamıyla konsantre ve motive olamadığım zamanlar oluyordu. Öyle zamanlarda bilimkurgu romanları okuyarak yeniden motive oluyordum. En sevdiğim romanlar İngiliz yazar H.G. Wells'in fantastik romanlarıydı."

Jules Verne'in "De la Terre à la Lune / Aya Seyahat" romanı yayımlandıktan bir sene sonra dünyaya gelmişti Wells. Her çocuk gibi o da büyümüş ve "The First Men in the Moon / Aydaki İlk İnsanlar" romanını yazmıştı bir gün. Fakat teknolojiden çok "İnsan" ve "Toplum"un peşine düşüyordu Wells. Thomas More'un "Ütopya Adası"na benziyordu onun "Ay"ı. Sosyalistti evet, fakat şiddet kullanarak sosyalist bir toplumun oluşturulamayacağını söylemekten geri durmuyordu. Wells'e göre şiddet, sınıfsız bir toplum yerine sınıf karşıtlıklarının keskinleşeceği bir toplum çıkaracaktı ortaya.

Armstrong "Ay Görevi" tamamlandığında yol arkadaşları Edwin E. Aldrin ve Michael Collins'le beraber Büyük Okyanus'a inmeyi başardı. "Ay mikropları" korkusuyla on sekiz gün karantinada tutulduktan sonra, bu kez evrenin kâşifleri olarak yirmi bir ülkeyi kapsayan bir dünya seyahatine çıkarıldılar. Ay kadar olmasa da heyecanlıydı dünya seyahati. Her gittikleri yerde krallar gibi karşılanıyorlar, maceralarını tekrar tekrar anlatıyorlardı kameralar önünde. Aydan kendine özel bir "parça" getirmediğini söylüyordu Armstrong. "Vergileriyle bu göreve hayat veren diğer insanlardan bir ayrıcalığı olmadığı" gerekçesiyle yapmamıştı bunu. (Zira Amerikan vatandaşlarından bir kısmı vergilerinin uçuk projelerle çar çur edildiğini düşünüyordu.) İşin aslı soğuk savaş bir cephede daha sona ermişti. Komünizmin ay yarışında yenilişini kutluyordu dünya.

Aydan döndükten yıllar sonra favori yazarı bu kez başka bir İngiliz'di Armstrong'un: Douglas Adams. Röportaj yapan spikere bu kez The Hitchhiker's Guide to the Galaxy /Otostopçunun Galaksi Rehberi kitabından söz ediyordu Armstrong. Önce radyo oyunu olarak yazdığı, sonradan kitaplaştırdığı bu eserinde Adams, elektronik bir cep rehberinden söz ediyordu. Aradan onlarca yıl geçiyor ve bir edebiyat kehaneti daha gerçekleşerek Adams'ın rehberi, internet ansiklopedi, sözlük ve forumlarına dönüşüyordu. Fakat bir farkla "Dünya" yazıldığında yüz binlerce sonuç veren arama motorlarının aksine Otostopçunun Galaksi Rehberi'nde iki kelimeyle anlatılmıştı dünya: "Çoğunlukla zararsız."

"Ayın fethi"nin üzerinden on yıllar geçse de -kırkıncı yıl kutlamalarına katılmasa da- ölene kadar kurtulamamıştı "akla zarar" sorulardan Armstrong. Bir röportajda ayak izlerinin ayın yüzeyinde belki de binlerce yıl kalacağı söylendiğinde, "Umarım biri gelir ve onları siler" demiş, bir başka röportajda bilimin hızla

gelişimini anlatırken, ay modülünde kullandıkları bilgisayarın bugünkü cep telefonları yanındaki ıkkelliğinden söz ederek kompo teorisyenlerini sevindirmiş ve nihayet bir Avusturya kanalı olan Servus TV'nin spikeri ölümünden iki yıl önce yapılan bir röportajda şu soruyu yöneltmişti ona: "Elinizi vicdanınıza koyun Bay Armstrong. Gerçekten aya ayak bastınız mı?" Armstrong, önceden kararlaştırılmamış bu soru karşısında bir an susmuş, sonra yüzüne yayılan gülümsemeyle beraber o iki kelimenin altını çizmişti: "Kesinlikle, kesinlikle!"

Ay "uydurma"yı bilenlerin yani edebiyatçıların gözdesi olagelmıştır hep. Eski Yunan öykücülerinin uydurduğu "Sanat Tanrısı Apollon"u da yeri gelmişken anmalıyız burada. Sanat Perileri "Mousa"lara başkanlık eden bu kurgusal tanrı bir taraftan sanatın "aydınlatan" yönüne işaret ederken öte yandan güneşle bir tutulup "Işık Tanrısı" olarak adlandırılmaktadır. Aya giden uzay aracına Apollo ismi verilmesi boşuna değildir. Zira "Ksanthos (Sarışın)" bir tanrıdır Apollon ve Batı'nın egemenliğini sembolize etmektedir.

Neil Armstrong'un aya adım attığı bölgenin adı "Sessizlik Denizi" olarak geçiyor uzay haritalarında. Geçtiğimiz günlerde bir başka "Sessizlik Denizi"ne indirdi gemisini Armstrong. Ay toprağı bol olsun.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Okul çantası

A. Ali Ural 2012.09.09

Onları yan yana görünce yine çarpıldım. Okullarımı onlarca yıl geride bırakmış olsam da her biri küllenmiş bir ayının nefes almakta direnen kıvılcımları gibi ruhumu sıçradılar.

Tezgâha elimi uzatıp çocuğuma alıyormuş süsü vererek tek tek dokundum onlara. Kalemelerin cilalı ahşap yüzeyleri ışıklarını göz bebeklerimin içine düşürdü. Silgilerin kokusu başımı döndürdü, kalemtırışlar uçlarını köreltip bir daha açmadığım bütün heveslerimi kıvrıla kıvrıla çoğalan bir telaşla önüme döktü. Çizgili defterlerin rayına yerleşti çarpık çurpuk yazım; köhne bir trendi karların içinde ilerledi satır satır. Bu makas o makas değil, bir treni yolundan çıkaramaz. Fakat pekâlâ bir elişi kâğıdının teninde rengârenk yaralar açabilir. Okullarımla aramdaki mesafeyi ölçmede aciz kalmıştı evet, otuz santimlik cetvel. Dönüp durma dediysem de dinlememişti; tek ayak üstünde durma cezası devam ediyordu pergelin.

Büyülü bir çantanız olmadıysa neyiniz olmuştu geçmişte! Bütün dünya bir okul çantasının içindeyken ruhunuz duymadıysa, sahi neyiniz vardı! Notaları bilmeniz gerekmiyordu şarkı söylemek için. Do-re-mi-fa-sol-la-si-do. Kalemtırış-kalem-defter-silgi-pergel-makas-cetvel-gönye. Do-si-la-sol-fa-mi-re-do. Gönye-cetvel-makas-pergel-silgi-defter-kalem-kalemtırış. Balık avlama yasağı kalktı madem, rastgele diyerek atalım elimizi çantaya. O da ne pergel parmağımın ucundan bir damla kan akıtarak çıkıyor masama. Kendinden emin hatipler gibi dikilip gözlerimin içine baka baka John Donne'ın "Pergel" şiirini okuyor:

"Bu yüzden, ruhlarımız tek olduğu için,
Ben gidecek olsam bile, asla kopmazlar
Birbirlerinden, hava inceliğinde
Dövülmüş altın gibi, uzayıp giderler sadece.
Bir değil, iki olsalar da tıpkı

*İki sağlam ayağı gibidirler bir pergelin;
Senin ruhun, pergelin sabit ayağı,
Hiç kılmıdamaz, öbürü oynamazsa yerinden.*

*Merkezde dursa da senin ruhun,
Öbürü uzaklara gittiği zaman,
Eğilir kulak kabartır ardından
Ve öbürü döndüğünde doğrulur yeniden."*

Bu ateşli hatibe Ömer Hayyam'ın Pergel şiiri ve Mevlâna'nın pergel metaforuyla cevap verebilirdim ama zaman dardı. Oltamı bir kez daha çantamın berrak sularına bıraktım. Bu kez çırpına çırpına bir cetvel çıktı içinden ve yılan balığı gibi kavisler çizmeye başladı masamda. Oysa cetvele düşen düz çizgiler çizmektir. Eğilip bükülmeden milimetre duyarlılığıyla belirlemektir uzaklıkları. Fakat ortaokulda matematik öğretmenimiz Sezai Boyacıoğlu -Belli ki Dickens'ın "David Copperfield"ını okumuştı- cetvelin aynı zamanda bir acı ölçme aracı olduğunu bize göstermek için beş parmağımızı ince titrek dallar gibi bir araya getirmemizi istiyordu cetvelin altında. David Copperfield'la kesişiyordu kaderimiz. Onun öğretmenin adı Micawber'dı; Bay Micawber! Hadi Copperfield anlat bize Bay Micawber'ı: "Bu kelimelerle beyazdan çok morarmış bir şekilde Uriah yırtmak ister gibi mektuba uzandı. Becerinin gerçek bir mucizesi ya da şans eseri Bay Micawber uzanan elin kemiklerine cetvelle öyle vurdu ki el, felç olmuş gibi düştü. Oduna vurulmuş gibi bir ses yankılandı."

Kurtarıcılar böyle anlarda ortaya çıkar. Sanırım makasımın çantamdan çıkma zamanı geldi. Çıkması ve Necip Fazıl'ın şiiriyle bastırması cetvel yankılarını:

*"Durun kalabalıklar, bu cadde çıkmaz sokak!
Haykırsam, kollarımı makas gibi açarak:
Durun, durun, bir dünya iniyor tepemizden,
Çatırdılar geliyor karanlık kubbemizden..."*

Karanlık kubbemizden çatırtılar gelmeye devam etse de çok şükür ki böyle öğretmenler kalmadı hemen hemen. Fakat cetvel hâlâ bir suç aleti gibi duruyor kırtasiyecinin tezgâhında. Makas mı? Onu iki usta yazarın berber kahramanlarına bırakalım şıkırdatsınlar: Çehov'un "Berber Dükkânında"ki Makar Kuzmiç'e ve Hasan Ali Toptaş'ın "Gölgesizler"de adı yerine kendine sığmadığı belirtilen berberine.

Sanırım ben de kendime sığamıyorum. Elimi bir kere daha çantama atıp karıştırdıktan sonra bir hile yapıp defterimi çıkarıyorum kuyudan. İçimi dökmeye ihtiyacım var. Ben her zaman bir yazarın kitabından çok defterinin önemli olduğuna inanmışımdır. Bu yüzden "orta" sayısı belirtilerek istenen defterlerin gün gelip kiloyla satılması beni yaralamış, defterimi bir terazinin üstünde görmekten korkmuşumdur hep. Fakat korkunun ecele faydası yok. Bütün defterler teraziye konacaktır bir gün ve defterleri bu yüzden önemlidir kitaplarından yazarların. Bütün mesele bakış açılarıdır ve bunun için bir gönyeye ihtiyaçları vardır.

Önce defter! Fakat defter yetmez, kalem olmadan ne yapabilir defter! İlk önce kalem yaratılmıştı evrende. Ucu körelmeyen bir kalem. Fakat benim kalemimin ucu açık değil. Elimi çantama atıp kalem tıraşımı çıkarmalıyım. Sâdî'den ödünç aldığım kalem tıraşı: "Hayattan meyus olanlar, güzel sözler söylerler. Görmez misin ki, kalemin ucu kalem tıraş ile kesilince, kalemin dili daha keskin olur."

İyi de kalemin dili keskin olunca da berber usturası gibi kan akıtıyor beyaz sayfaların üstüne. Elimi bir kez daha atıyorum çantama. Silgi kalem kadar önemli. Öyle olmasaydı kalemlerin başına bir taç gibi yerleştirirler miydi onu. Fakat ne kadar yumuşak olsa da şairin dediği gibi geride iz bırakıyor:

"Yumuşak bir silginin de izi kalır kâğıtta."

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Muallim

A. Ali Ural 2012.09.16

Seni heykeltıraşa benzetenler yanıldı; bir taşa yaklaştığı gibi yaklaşabilseydin insana pekâlâ hiçbir düşünce çizgisi taşımayan yüzüne dokundurabilirdin keskini.

Para sayan elini kavradığın gibi çenesine yerleştirir, sopa yutmuş gibi dimdik, kayıtsızca yürüyen bedenini bir taşa oturtup eğebilirdin sırtını. Düşünmek bir parça eğilmek demektir çünkü. Heykeltıraşın taşı konuşturamadığına bakma, sen konuşturamadığın gibi susturamıyorsun da insanı. İnsan taştan yontulmamıştır muallim.

Seni mimara benzetenler yanıldı; temelden çatıya her milimetresini planladığı binayı bir kâğıt ruloya sığdıran o hesap sihirbazından uzak dur. Koltuğunda taşıyamazsın, çocukluğundan beri boyu ölçülüp durulan insanı. İrtifasıyla pek ilgilenilmeyen -irtifa eski kelime- veznine gelince, mizanı olmayanın vezninden söz etmek kolay mı! Kim bilir hafif olmak daha elverişlidir havalanmak için. Mimarın cetveliyle ölçmeye kalkma muallim. Bir şakul sallandırarak emin olamazsın doğruluğundan.

Seni ressama benzetenler yanıldı; ışık dolu bir bedene hayat vermek için onlarca karanlık eskiz çizen o hayalbazın fırçasına tutunarak yüzemezsin su alan gemilere. Ay ışığına bulanmış çaresiz yüzleri tüplerden çıkan renkli solucanlarla boyayamazsın. "Allah'ın boyası"ndan haberin var mı senin? Çıgıllıkları yeryüzünün bütün kıyılarından duyulsa da fırtınanın dinmesi için hayat boyu sessiz kalmaya razı o enkaz ahalisinden. Senin eskiz çizmeye vaktin yok muallim. Kurşun kalemini masaya bırak. Paletini geri ver ressama. Seyretme! Tuvalde kaynayan denize bir renk olarak katıl.

Seni bestekâra benzetenler yanıldı; udun tellerini titreten "Gülnihal" değildi bahçedeki gül fidanı. Açtığını görebilmek için ancak öldüğünde gözlerini kapatacağına söz ver. İnsan mevsimleri henüz keşfedilmedi, nefesini tutarak bekle rüzgârı. Bekle ki "Perdelerimi bilirmiş gibi davranıyorsunuz. Sırlarımı üfürmek istiyorsunuz yüreğimden; en yüksek en alçak sesleri çıkarmak istiyorsunuz benden. Oysa şu çalgıyı, içi güzelim seslerle dolu, şu ufak çalgıyı, bilmem, beceremem diyorsunuz söyletmesini. Allah'tan korkun, bu düdükten daha mı kolay beni öttürmek! Dilediğiniz çalgıya benzetin beni, kırın koparın tellerimi perdelerimi, bir tek ses çıkaramazsınız benden!" diye isyan etmesin sahnede Hamlet.

Sen benzemezken kime benzettilerse seni, kimselere benzemeyen eşsiz Peygamber, kendini sana benzetti: "Ben bir muallimim, muallim olarak gönderildim." Hoca da deseler öğretmen de muallimdir o günden beri adın. Muallimin içinde ilim var; kazanılıp sarf edilen ilim. Muallimin içinde âlim var, âlimin içinde peygamber, peygamberin içinde muallim. Bu yüzden "Âlimler peygamberlerin mirasçılarıdır," dedi Muallim. Bu yüzden dönüştürücü bir cevher taşıyorsun göğsünde. Katillerden adalet, çobanlardan çoban yıldızları doğurtan cevher... Ne demişti yeryüzü yıldızlarından Cafer b. Ebî Talib, Habeşistan'a hicret ettiğinde Kral Necaşi'ye Muallim'den önceki hayatlarından söz ederken: "Biz kan içer, leş yer, zina eder, hırsızlık yapar, adam öldürür ve yağmacılıkla iştigal ederdik... Kuvvetli olan, zayıfı ezer ve insanlık adına utandırıcı daha neler neler yapardık..."

Seni bahçivana benzetenler yanıldı; bahçivan olsaydın verimsizdir diye kayalıklarda çırpınmazdın bağ yemişleri için. En verimli kişilerin en güç yetişenler arasından çıktığını bilmesen, bereketli topraklardan bir adım atmazdın dışarı.

Seni meşaleye benzetenler yanıldı; kimin elindeysen onun çevresini aydınlatırdın meşale olsun. Ele geçmezsin halbuki, ele avuca sığmazsın, bilirim. Nereye gitsen koşar yanına çocuklar.

Tıpkı muallim Reşat Nuri Güntekin'in, Anadolu Notları'nda anlattığı çocuk gibi: "Vilayetlerden birinde İstanbullu bir bildikte misafirim. Aralık kapıdan on dört on beş yaşlarında sevimli bir çocuğun bakıp bakıp çekildiğini görüyorum.

Ev sahibi bir aralık dışarı çıkıp girdikten sonra gülerek:

- Komşumuzun bir oğlu var, diyor. Zeki bir şey. Orta mektebe gidiyor. Kitap okumaya meraklı. Sizin de bir kitabınızı okumuş. Sizi yakından görmek istiyor. İzin verir misiniz?

Ben gülerek:

- Bu ne tekellüf! Gelsin, diyorum.

Fakat çocuk içeri gireceği yerde sokağa fırlıyor. Ben de ev sahibi de şaşırıyoruz. Biraz sonra bunun sebebi anlaşılıyor. Ortamektep talebesi çocuk, benim yanıma başı açık girmenin ayıp olacağını düşünmüş, evden şapkasını almaya gitmiş. Mektepte başı açık ders okuduğuna hiç şüphe olmayan çocuk, benim yanıma kulaklarına geçmiş bir kasketle giriyor ve karşımda oturuyor."

Ey muallim! Sana nasıl saygı göstermemiz gerektiğini de yine senden öğrenmemiz gerekiyor. Biz bir türlü benzetemesek de kimseye seni, sen kime benzediğini unutma!

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Orman ve vahşet

A. Ali Ural 2012.09.23

"Vahşi" kelimesini doğaya yakıştırarak medeniliğini ilan ettiği günden beri tabiat özlemiyle kıvranıyor insan.

Site devletleri geride kalsa da sitede bir devletlü olarak yaşamaya çalışıyor deniz ve orman kenarlarında. Ona dokunmayan doğa bin yıl yaşasın. Endemik türler icat etsin kâşif ruhunu harekete geçirmek için. Zulasında düşülecek bir ıssız ada bulundursun her zaman. Oksijen bahşetsin çadırına, gözeneklerini dört açıp. Kafeslerine papağanlar, tabaklarına bıldırcınlar, sadakatine Cuma'lar yetiştiresin. Ara sıra safariye çıkıp tüfeğini bir ceylanın gözlerine doğrulttuğunda şehrin körelttiği heyecanlarını diriltsin yeniden. Hormonlarını kışkırtsın ve adrenalin adını egosunun künyesine kazdırsın kapital harflerle.

Tabiat özlemiyle yanıp tutuşan bir şehirli olarak yıllar sonra beni de adı safari olan bir orman seyahatine dahil ettiklerinde içim içime sığmıyordu. Tüfeklerimizle olmasa da gözlerimizle nişan alıp eşsiz avlarla dönecektik

ormandan. "Baltalar elimizde, uzun ip belimizde, biz gideriz ormana hey ormana!" Hafızam alıştırdığı üzere "günün anlam ve önemi"ne duyarlık göstererek zulasından bir çocuk şarkısı çıkarıvermişti işte. Bu baltalı şarkıyı Allah'tan duymuyordu rehberimiz. Kaz Dağları'nın eteğinde yapacağımız gezinin iznini alırken ne olur ne olmaz diyerek indirebilirdi cipinden beni. Bu ormandan değil bir dal kesmek, hüdayi nabit bir sarı çiçek koparmak dahi yasaktı. Sarı çiçeğin renginin neden sarı olduğunu kendisine değil rehberimiz İbrahim Bey'e sormak gerekiyordu.

Bey lafı pek resmi kaçıyor onu anlatmak için, beyefendi olmadığından değil, "Bey" kelimesinde bir mesafe var telaffuz edenle "Bey" in arasını açan. İbrahim diyelim en iyisi ona. Kaz Dağları'na âşık bir tabiat adamı İbrahim. Her dalını, her taşını neredeyse ezbere bildiği halde, ilk kez ihtişamı görecektelerden daha heyecanlı. Cip kelimesi de yanıltmasın sizi. Askeriye'nin otuz yıl önce hürdaya ayırıp elden çıkardığı üstü açık bir demir yığınıyla hopyaya zıplaya yol alıyoruz dağ yolunda. Yol kelimesi de çoğu zaman iğreti duruyor üzerinde taş ve çukurlarla dolu patikanın. Demek ki kelimeleri seçerek anlatmak gerekiyor bu yolculuğu.

Gürültünün pençesinden yeni kurtulmuş bir şehir insanını muhteşem bir sessizlikle karşılayarak ilk cömertliğini gösteriyor orman. Bütün seslerden yalıtılmış korkutucu bir sessizlik değil bu. İçine yaprak, rüzgâr ve su sesi katılmış özel bir karışım. Gürültü yapmadan varlığını hissettirmeyi öğretiyor şehir ahalisine tabiat. Bir köy odasında gelen misafire tek tek merhaba diyen köylüler gibi her kök, her gövde, her dal, her yaprak merhaba diyor ormanın konuklarına. Bulutlar da duyarsız kalmıyor bu karşılamaya ve gökle yer arasına dumandan bir köprü kurmakta gecikmiyor. Eminim ki o gün pınarların sayısında da bir artış olmuş, yeryüzüne çıkmakta tereddüt eden nice buz deresi misafirlerin çatlak dudaklarına doğru akmaya başlamıştır.

Yüzlerce metre tırmanıyoruz kıvrıla kıvrıla. Oksijen neredeyse gözeneklerimizden fışkıracak. Zaman zaman dalların arasından havalanan kuşları saymazsak orman gizliyor hayvanlarını bizden. Sarıkız efsanesini rehberimiz dışında bilen yok. Kırmızı Başlıklı Kız masalıyla büyütülen çocuklar olarak, İbrahim'e "Ayı yok mu bu ormanda?" sorusunu yöneltiyoruz, elma yiyen siyah bir ayının hikâyesini dinlemek için. (Kurdun karnını nasılsa taşla doldurmuştu avcı.) Bu arada bizim de karnımız acıyor. İbrahim'in yolcuları için hazırladığı domates, biber, peynir, salça ve zeytinyağından oluşan enfes bir kahvaltı yapıyoruz ormanın kalbinde.

Bin yedi yüz metre yüksekte Sarıkız. (Efsaneyi size öyküleyecek değilim. Fakat siz onu bir inek sanmayın yeter.) Nihayet oyuklarında rengârenk çaputlar ve yazmaların dalgalandığı, üst üste konulan yüzlerce taştan oluşan bir duvarın yanındayız. Fakat Sarıkız ortada yok. Belli ki orman hayvanlarını sakladığı gibi, perilerini de gizliyor bizden. Bu arada Sarıkız'ın peri falan olduğunu sanmayın. Bu benim uydurmam. İki bin metre yükseklikten denize elini daldıran bir erenmiş Sarıkız. Bu da halkın uydurması. Her neyse Kırmızı Başlıklı Kız ve Sarıkız'ı yan yana getirerek Galatasaraylıları sevindirmeyelim. Bırakalım Kırmızı Başlıklı Kız büyükannesine çörek götürmeye, Sarıkız da kazlarını dolaştırmaya devam etsin ormanda.

Söz işte; nereden nereye geldi. Hâlbuki ben size ormana vahşi diyerek kendi vahşetini örtmeye çalışan insanın masalını anlatacaktım. Kırmızı Başlıklı Kız'la Sarıkız'ı yan yana getirdikten sonra, Robinson'la Hayy bin Yakzan'ı buluşturacaktım huzurlarınızda. Demek ki yazı sürecektir. Gelecek haftaya kadar klişe soruların sultanı yakanızı bırakmasın: İssiz bir adaya düşeceğinizi bilerseniz yanınıza alacağınız üç şey ne olurdu?

Not: Yazılarımı zaman zaman muhteşem bir suskunlukla karşılayan aziz okurlarımı bu sorunun cevabını vermeye davet ediyorum.

Sen ne zaman ister, ben var ölmek efendi

A. Ali Ural 2012.09.30

Geçen haftaki yazımın sonunda sorduğum o beylik soruyu Robinson Crusoe'ya da yöneltmeye karar verdim: "Bay Crusoe! İssız adaya düşeceğinizi bilseniz yanınıza alacağınız üç şey ne olurdu?" "Üç şey mi!" diye kükredi Robinson.

"Üç şey mi yalnız!" Tepki göstermekte yerden göğe haklıydı. Çünkü o sizler gibi varsayım üzerinden fikir beyan etmemiş, bizzat ıssız adasına aşağıdaki eşyaları taşımıştı peyderpey: Kereste, tahta, ekmek, pirinç, kurutulmuş beş parça keçi eti, Avrupa buğdayı, av tüfekleri, tabancalar, birkaç fıçı barut, testereler, çekiçler, baltalar, çiviler, bilek taşı, giyecekler, hamak, yatak takımları, yelken bezi, marangoz sandığı, ip, sicim, halat, iki üç ustura, bir büyük makas, on iki "iyi" çatal bıçak, kalemler, mürekkep, kâğıt, pusulalar, dürbün, haritalar, gemicilik kitapları, İncil, Katolik dua kitapları, iki kedi ve kendiliğinden suya atlayıp peşinden adaya yüzen bir köpek. "Para da alsaydı bari yanına!" dediğini duyar gibiyim. Aldı! Fakat kendi kendine gülümseyip, "Ah, gözü kör olası! Şimdi neye yararsın? Benim için hiçbir değer kalmadı, yere eğilip almaya bile değmezsin; şu bıçaklardan biri senin tomarından daha değerlidir. Hiçbir işime yaramazsın, olduğun yerde kal, kurtarılmaya değmez bir yaratık gibi denizin dibini boyla," dedikten sonra. 10 Eylül 1659 tarihinde tutmaya başladığı o meşhur günlüğüne: "Ne olur ne olmaz diye yine de aldım," yazmıştı.

Robinson Crusoe, "Aydınlanma"yla akıllı bütün değerlerin önüne geçirmekle kalmayıp bütün çıkarların emrine veren Batı insanının prototipi olmasaydı, bir roman kahramanı ile alıp vereceğimiz olmazdı. Romantik bir ıssız ada hikâyesi değildi onunki. "Her şeyi çadırıma taşımıştım ama yine de gözüm doymamıştı" cümlesiyle itiraf ettiği açgözlülük, "coğrafi keşifler" olarak beraat ettirilen sömürgeciliğin sanata düşen gölgesinden başka bir şey değildi. Bir köle tüccarıydı Robinson. Gemisi batmayıp ıssız adaya düşmeseydi Gine sahillerinden çil çil, pardon siyah siyah köleler getirecekti memleketine. Ama olan olmuş, kendini "vahşi tabiat"ın kucağında fakat bütün ihtiyaçlarını da yanına almış olarak bulmuştu. İlk işi adaya çıktığı sahile bir takvim direği dikip üzerine geliş tarihini kazımak oldu. Medeniyetin ikinci adımı olarak bir masa ve sandalye yaptı Robinson. Rahatça yemek yiyip yazı yazmalıydı çünkü medeni insan.

Masa ve sandalyeden daha önemlisi bir köleye sahip olmaktı gerçi medeni insan için. Köleyi Gine'de ararken adada bulmuştu Robinson. Hem de bir Cuma günü. Takvim direğine rağmen Pazar günlerini şaşırın Crusoe, nedense Cuma gününü unutmamıştı. Cuma'nın itaatkâr bir köle olup kaçmaması için Hristiyan olmasında yarar vardı. Robinson bir Protestan misyoneri olmakta gecikmedi ve eğitimin gereğini yaptı. Bir süre sonra ağzından dökülen şu cümleler başarılı bir eğitmen olduğunun deliliydi: "Vahşi adam şimdi iyi bir Hristiyan olmuştu, belki benden de iyi!" Fakat yine de "Yamyamlar"ın elinden kurtardığı Cuma'nın sadakatinden bir türlü emin olamıyor, "bir gün yine ulusuna katılacağından" endişe ediyordu. Kim bilir yeni dinini unutmakla kalmayıp ihbar ederdi kendisini kavmine ve belki de birleşip yerlerdi onu. Sorun, "medenileştirse" de "vahşi" olarak görmeye devam etmesindeydi Cuma'yı. Oysa kölesine öğrettiği ilk şey "Efendi" olduğuydu. "Ona, 'efendi' demesini ve bunun da adım olduğunu öğrettim," diyordu Robinson. Cuma sahibinin gerçek adını bilmiyordu. Farkında olmasa da o ezik cümlesiyle kendine bir türlü güvenemeyen efendisini rahatlatıyordu: "Sen ne zaman ister, ben var ölmek efendi!"

Bir roman kahramanı pekâlâ gerçek bir "kahraman"ın akrabası olabilir. Adasında mutlu olabilmek için bütün araçları meşru sayan Robinson'un iki asır önce yaşayan cediti Kolomb'dan söz ediyorum. İstanbul'un fethiyle

Avrupa gemileri için tıkanan Doğu pazarını -Afrika kıtasını dolaşma dışında- yeni bir yolla açması istenen, görev sırasında yerlileri eğitecek vakti olmadığı için hayatlarına son vererek medeniyeti yerine ulaştırmakta gecikmeyen Kolomb'dan. Doğrusu kendisini "Hindistan"a gönderen İspanya Kralı Fernando'nun devlet yönetiminde "amaç"tan başka hiçbir şey gözetilmemesi gerektiğini savunan dönemin İtalyan devlet adamı ve tarihçisi Machiavelli'nin kitaplarında "konu kralı" oluşu, işini hakkıyla yaptığını gösteriyor "Kâşif"in. Kraliçe İsabella'ya gelince, Pierre Marc ve Michal Brix'e göre, Kolomb'un onun gönlünü fethetmesi zor olmadı desteğini almak için: "Majeste hayalimin gerçekleşmesiyle, bütün Hristiyan âlemiyle paylaşmak istediğim bir başka amacım daha var: Alıp getireceğimiz tüm altın gümüş ve mücevherlerle Kudüs'ü kurtarabiliriz."

Nasıl mı tepki gösterdi bunun üzerine Kraliçe, Kolomb'a? İnanamadı pek. Bir hüznün kapladı yüzünü. Sonra "Bu üzücü konuya değinmenizi istemiyorum" cümlesi döküldü dudaklarından. Kolomb ise geri çekilmeyerek sürdürdü sözlerini: "Elbette majeste. Fakat yine de Araplarla pazarlık eder, Kudüs'ü altınların yardımıyla anlaşarak geri alabiliriz." Kraliçe elinde olmadan gülümsedi. Pierre Marc ve Michal Brix bu bölümünde olmasa da "Kolomb" adlı eserlerinin bir başka yerinde bu kahraman denizcinin insanlığın ufku nasıl genişlettiğini vurgulamaktan kendilerini alamamışlardı: "Kolomb'un girişimi aslında insanlık tarihine yepyeni bir yön verecek olan, önüne geçilmez bir saldırganlık ve sömürgecilik hareketinin de başlama sinyali oldu. Her ne kadar, ne yazık ki bu suretle, sömürgecilik ve kan dökümü başladıysa da, bu çağda insanlığın düşünce, ticaret ve coğrafya açısından ufku genişlemiş oldu."

Not: Sevgili okurlarım, gelecek hafta Hay bin Yakzan'ın adasındayız kısmetse. Birbirinden özgün cevaplarınız için teşekkür ederim.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)